

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิชัย ท่อตระกูล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

2555

คำนำ

ตำราเล่มนี้ผู้เรียบเรียงได้เรียบเรียงขึ้น เพื่อใช้เป็นเอกสารทางวิชาการประกอบการเรียนรายวิชา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้เรียบเรียงได้รวบรวมแนวทาง หลักเกณฑ์เบื้องต้น และคำวินิจฉัยของ ศาล ซึ่งจำเป็นต้องมีกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งมองดูเผิน ๆ แล้ว อาจจะยุ่งยากและ ซับซ้อน แต่ความจริงแล้วกระบวนการและรูปแบบของกฎหมายถ่ายทอดผ่านตัวหนังสือในความรู้สึกที่ ต่างกันออกไป มีความเหมาะสมสำหรับใช้ศึกษาหลักเกณฑ์และการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายที่ได้แก้ไข ใหม่ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่อง การสอบสวน การพิจารณาที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ตลอดจนการ อุทธรณ์ร้องทุกข์ของกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น อีกทั้งยกตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงและเป็นที่ยุติโดยคำ วินิจฉัยของศาลฎีกาแล้ว มาเป็นตัวอย่าง

ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนและผู้สนใจได้ศึกษา ในศาสตร์ทางด้านกฎหมายในเรื่องนี้บ้าง ไม่นานก็น้อย เกิดความเข้าใจในกระบวนการพิจารณาความอาญา และขอขอบคุณเจ้าของหนังสือ ตำรา เอกสารต่าง ๆ ที่ได้นำมาอ้างอิงในครั้งนี้ และบุคคลผู้เป็นกำลังใจ ทุกท่าน ที่ทำให้ตำราเล่มนี้ได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมา

ดร.สุทธิชัย หล่อตระกูล

10 ตุลาคม 2555

สารบัญ

หน้า

คำนำ		
สารบัญ		
บทที่ 1	บทนำ ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	01
	ความหมายของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	01
	กระบวนการยุติธรรมในชั้นพิจารณาในศาลยุติธรรม	04
	หลักในการพิพากษาคดีอาญา	06
	บทสรุป	07
	คำถามท้ายบท	10
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 1	11
บทที่ 2	ผู้เสียหาย	12
	มาตรา 2 (4) ผู้เสียหาย	12
	มาตรา 2 (7) คำร้องทุกข์	26
	มาตรา 4, 5 ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย	28
	มาตรา 6 การตั้งผู้แทนเฉพาะคดี	33
	มาตรา 7 การดำเนินคดีอาญานิติบุคคล	34
	มาตรา 7/1 สิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา	36
	มาตรา 8 สิทธิของจำเลย	37
	บทสรุป	38
	คำถามท้ายบท	39
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 2	41
บทที่ 3	การใช้ล่ามแปล	42
	มาตรา 13 การใช้ล่ามแปล	42
	มาตรา 14 การดำเนินคดีผู้วิกลจริต	43
	มาตรา 15 การนำ ป.วิ.พ. มาใช้	44
	บทสรุป	46
	คำถามท้ายบท	46
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 3	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	
อำนาจสืบสวนสอบสวน	48
มาตรา 17 ผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา	48
มาตรา 18 อำนาจสอบสวน	49
มาตรา 19 ความผิดเกิดขึ้นหลายท้องที่	53
มาตรา 20 กรณีความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร	58
มาตรา 21 ผู้มีอำนาจชี้ขาดการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	59
บทสรุป	59
คำถามท้ายบท	61
เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 4	64
บทที่ 5	
เขตอำนาจศาล	65
มาตรา 22 เขตอำนาจศาล	65
มาตรา 23 การขอโอนคดี	68
มาตรา 24 ความผิดเกี่ยวพันกัน	69
มาตรา 25 การคำนวณการเพิ่มโทษหรือลดโทษ	69
มาตรา 26 เขตอำนาจศาล	70
มาตรา 27 เขตอำนาจศาล	70
บทสรุป	71
คำถามท้ายบท	72
เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 5	74
บทที่ 6	
ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา	75
มาตรา 28 ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา	75
มาตรา 29 ผู้เสียหายฟ้องคดีแล้วตายลง	75
มาตรา 30 โจทก์ร่วม	78
มาตรา 31 พนักงานอัยการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหาย	78
มาตรา 33 รวมพิจารณา	83
บทสรุป	84
คำถามท้ายบท	85
เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 6	87

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 7	ถอนฟ้อง	88
	มาตรา 35 ถอนฟ้อง	88
	มาตรา 36 ผลของการถอนฟ้อง	89
	มาตรา 37 คดีอาญาเล็กน้อย	91
	มาตรา 38 คดีอาญาเล็กน้อย	91
	มาตรา 39 สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ	93
	บทสรุป	102
	คำถามท้ายบท	103
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 7	105
บทที่ 8	ฟ้องซ้ำ	106
	มาตรา 39(4) ฟ้องซ้ำ	106
	มาตรา 40-42 คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา	110
	มาตรา 43, 44 พนักงานอัยการเรียกทรัพย์สินแทนผู้เสียหาย	110
	มาตรา 46 การฟังข้อเท็จจริงในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา	121
	มาตรา 47 คำพิพากษาคดีแพ่ง	122
	บทสรุป	126
	คำถามท้ายบท	127
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 8	130
บทที่ 9	หมายเรียก หมายอาญา จับ ชั่ง จำคุก คั่น	131
	มาตรา 52-56 หมายเรียก	131
	มาตรา 57-58 ผู้มีอำนาจออกหมายอาญา	132
	มาตรา 59 ผู้มีอำนาจขอให้ศาลออกหมายอาญา	133
	มาตรา 59 หมายจับ	133
	มาตรา 71 หมายชั่ง	136
	มาตรา 69 หมายคั่น	153
	มาตรา 106-119 ทวิ ปล่อยชั่วคราว	166
	บทสรุป	174

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
	คำถามท้ายบท	175
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 9	178
บทที่ 10	การสอบสวน	179
	มาตรา 120 พนักงานอัยการฟ้องคดีได้ต้องมีการสอบสวนก่อน	179
	มาตรา 122 พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องสอบสวน	179
	มาตรา 126 การแก้หรือถอนคำร้องทุกข์	184
	มาตรา 127 เจ้าพนักงานมีสิทธิปฏิเสธไม่บันทึกค่ากล่าวโทษ	188
	มาตรา 128 พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้เจ้าพนักงานอื่นทำแทนได้	188
	มาตรา 129 การสอบสวนในคดีที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ	189
	มาตรา 130-147 การสอบสวน	190
	มาตรา 148-156 การชันสูตรพลิกศพ	209
	มาตรา 171 การสืบพยานเด็กในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง	214
	มาตรา 172 การสืบพยานเด็กในชั้นพิจารณา	214
	มาตรา 237 การสืบพยานเด็กไว้ก่อนฟ้อง	215
	บทสรุป	215
	คำถามท้ายบท	216
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 10	219
บทที่ 11	การบรรยายฟ้อง	220
	มาตรา 158 บรรยายฟ้อง	220
	มาตรา 159 ขอให้เพิ่มโทษ	237
	มาตรา 160 ความผิดหลายกระทง	238
	มาตรา 161 การตรวจคำฟ้อง	238
	มาตรา 162, 165 การไต่สวนมูลฟ้อง	239
	มาตรา 163, 164 แก้ไขคำฟ้องคำให้การ	243
	มาตรา 166 โจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด	248
	บทสรุป	254
	คำถามท้ายบท	255

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 11	258
บทที่ 12	คดีมีมูลให้ประทับฟ้อง	259
	มาตรา 167 คดีมีมูลให้ประทับฟ้อง	259
	มาตรา 169 หมายถึงหรือหมายจับจำเลย	259
	มาตรา 170 คำสั่งมีมูลยอมเด็ดขาด	260
	มาตรา 171 การเรียกสำนวนการสอบสวนมาในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง	260
	มาตรา 172, 172 ทวิ การพิจารณาคดีอาญาต้องทำโดยเปิดเผย	261
	บทสรุป	265
	คำถามท้ายบท	267
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 12	270
บทที่ 13	การสืบพยานเด็ก	271
	มาตรา 172 ตริ การสืบพยานเด็กในชั้นพิจารณา	271
	มาตรา 172 จัตวา การสืบพยานเด็กนอกศาล	273
	บทสรุป	273
	คำถามท้ายบท	274
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 13	275
บทที่ 14	การตั้งทนายให้จำเลย	276
	มาตรา 173 การตั้งทนายให้จำเลย	277
	มาตรา 173/1, 173/2 การตรวจพยานหลักฐานก่อนสืบพยาน	277
	มาตรา 174 โจทก์มีหน้าที่นำสืบก่อน	280
	มาตรา 176 จำเลยให้การรับสารภาพ	281
	มาตรา 182 การอ่านคำพิพากษา	287
	บทสรุป	289
	คำถามท้ายบท	290
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 13	292
บทที่ 15	เหตุยกฟ้อง	293
	มาตรา 185 เหตุยกฟ้อง	293

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
มาตรา 190 การแก้ไขคำพิพากษา	293
มาตรา 192 คำพิพากษาต้องไม่เกินคำขอ	294
บทสรุป	303
คำถามท้ายบท	304
เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 15	306
บทที่ 16 อุทธรณ์	307
มาตรา 193 อุทธรณ์	307
มาตรา 193 ทวิ คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง	308
มาตรา 193 ตริ การรับรองอุทธรณ์	313
มาตรา 194 คดีที่อุทธรณ์แต่ข้อกฎหมาย	314
มาตรา 195 ข้อกฎหมายที่อุทธรณ์ได้	315
มาตรา 196 คำสั่งระหว่างพิจารณา	318
มาตรา 198 กำหนดเวลายื่นอุทธรณ์	320
มาตรา 200, 201 การส่งสำเนาอุทธรณ์	322
มาตรา 202 ถอนอุทธรณ์	322
มาตรา 203-207 การพิจารณาของศาลอุทธรณ์	323
บทสรุป	323
คำถามท้ายบท	325
เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 16	326
บทที่ 17 กระบวนการพิจารณาไม่ชอบ	329
มาตรา 208 กระบวนการพิจารณาไม่ชอบ	329
มาตรา 212 เพิ่มเติมโทษจำเลย	331
มาตรา 213 เหตุลักษณะคดี	334
บทสรุป	334
คำถามท้ายบท	338
เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 17	340

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 18	ฎีกา	341
	มาตรา 216 ฎีกา	341
	มาตรา 218 คดีต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 218	344
	มาตรา 219 คดีต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 219	353
	มาตรา 220 คดีต้องห้ามฎีกาตามมาตรา 220	355
	มาตรา 219 ตรี คดีต้องห้ามฎีกาตามมาตรา 219 ตรี	353
	มาตรา 221 การรับรองฎีกา	356
	มาตรา 224 คำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกา	358
	บทสรุป	359
	คำถามท้ายบท	359
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 18	362
บทที่ 19	การบังคับคดีตามคำพิพากษาและค่าธรรมเนียม	363
	มาตรา 245 การบังคับคดีตามคำพิพากษา	363
	มาตรา 246 การทะเลาะบังคับโทษจำคุก	367
	มาตรา 247, 248 การทะเลาะการบังคับโทษประหารชีวิต	368
	มาตรา 249 การบังคับคดีในส่วนแพ่ง	368
	มาตรา 252-258 ค่าธรรมเนียม	369
	บทสรุป	369
	คำถามท้ายบท	370
	เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 19	372
บรรณานุกรม		373

คำย่อในหนังสือเล่มนี้

ป.พ.พ.	หมายความถึง	ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ป.อ.	หมายความถึง	ประมวลกฎหมายอาญา
ป.วิ.พ.	หมายความถึง	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาแพ่งและพาณิชย์
ป.วิ.อ.	หมายความถึง	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
กฎหมายอาญา	หมายความถึง	ประมวลกฎหมายอาญา
ป.ที่ดิน	หมายความถึง	ประมวลกฎหมายที่ดิน
พ.ร.บ.	หมายความถึง	พระราชบัญญัติ
พ.ร.ก.	หมายความถึง	พระราชกฤษฎีกา
พ.ร.ฎ.	หมายความถึง	พระราชกฤษฎีกา
รจ.	หมายความถึง	ราชกิจจานุเบกษา
ปว.	หมายความถึง	ประกาศของคณะปฏิวัติ
ฎ.	หมายความถึง	คำพิพากษาศาลฎีกา
ฎญ.	หมายความถึง	ฎีกาประชุมใหญ่
พงส.	หมายความถึง	เจ้าพนักงานสอบสวน

บทที่ 1

ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ความหมายของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ กฎหมายวิธีสบัญญัติที่ว่าด้วยวิธีค้นหาความจริงอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดในทางอาญา เพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและลงโทษ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย

โดยหลักทั่วไปกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศ ย่อมมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับว่าประเทศนั้น ๆ มีระบบการปกครองและการพัฒนาความคิดในทางความผิด ค่านิยม และวัฒนธรรม ตลอดจนนิติวิธีต่อวิธีพิจารณาความอาญาว่าเป็นอย่างไร แต่ความแตกต่างดังกล่าวเป็นเพียงรายละเอียดเท่านั้น แต่เนื้อแท้ของหลักการดำเนินวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศก็ยังเป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้กระทำความผิดที่แท้จริงนั้นก็ยังมีความคล้ายกัน หรือมีหลักการเดียวกัน จึงเป็นหลักกฎหมายทั่วไปสำหรับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในยุคปัจจุบัน นี้ และนอกจากนี้ ระบบการดำเนินคดีอาญาปัจจุบันก็ยังแบ่งออกเป็นสองระบบคือ ระบบไต่สวน (inquisitorial system) และระบบกล่าวหา (accusatorial system)¹

ระบบไต่สวน (inquisitorial system) เป็นระบบการดำเนินคดีอาญาในยุโรปดั้งเดิม ซึ่งศาลมีบทบาทหน้าที่ทั้งการสอบสวนฟ้องร้องและพิจารณาและพิพากษาคดี และผู้ถูกกล่าวหาจะมีฐานะเป็นเพียงผู้ถูกซักฟอกจากการของศาลในลักษณะกรรมในวิธี (object) การดำเนินคดีในลักษณะนี้ไม่มีทั้งโจทก์และจำเลย แต่มีเพียงผู้ไต่สวนและผู้ถูกไต่สวนเท่านั้น และ

ระบบกล่าวหา (accusatorial system) เป็นระบบการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบันซึ่งเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของการดำเนินคดีในระบบไต่สวนข้างต้น ทั้งนี้ได้มีการแยกออกเป็นสององค์การทำหน้าที่ในการค้นหาความจริง โดยแยกเป็นหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง กับ หน้าที่พิจารณาพิพากษา ออกจากกันโดยให้องค์กรอัยการทำหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง และศาลทำหน้าที่พิจารณาและพิพากษาคดีในการชี้ขาดข้อเท็จจริงในแต่ละขั้นตอน ซึ่งองค์กรทั้งสองมีอิสระออกจากกัน และนอกจากนี้ผู้ถูกกล่าวหาจะได้รับหลักประกันว่าจะถูกลงโทษต่อเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องคดีและศาลพิพากษาลงโทษจำเลยเท่านั้น

ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอยู่ 3 ขั้นตอน คือ

¹รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 12,2555), หน้า 28-29

1. กระบวนยุติธรรมก่อนฟ้องคดี
2. กระบวนยุติธรรมชั้นการพิจารณาคดีของศาล
3. กระบวนยุติธรรมชั้นบังคับคดีอาญา

กระบวนยุติธรรมก่อนฟ้องคดี

กระบวนยุติธรรมก่อนฟ้องคดีมีดังนี้

- 1) มีการกระทำความผิดทางอาญาฐานใดฐานหนึ่งเกิดขึ้น
- 2) ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดนั้นร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนว่า มีผู้กระทำความผิดขึ้น ซึ่งทำให้ผู้ร้องทุกข์เสียหาย ผู้เสียหายจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม แต่ผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวหาต้องมีเจตนาที่จะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7) ประกอบมาตรา 123)

ผู้กล่าวโทษกรณีที่มีความผิดทางอาญาเกิดขึ้นนั้น ถ้าเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินผู้ซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายจะกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนว่ามีบุคคลผู้ใดหรือไม่ ได้กระทำความผิดทางอาญาก็ได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (8))

- 3) พนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้ว ก็ต้องทำการสืบสวนว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดต่อใคร โดยวิธีใด ที่ใด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2 (10)

หลังจากนั้น พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนโดยรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการ อื่น ๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับความผิดที่มีผู้กล่าวหา เพื่อทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ มาตรา 2 (11)

ระหว่างสอบสวนพนักงานสอบสวนอาจขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นผู้ต้องหาได้ พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาไว้ในระหว่างสอบสวนได้ หากมีการตายโดยผิดธรรมชาติหรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 148 และมาตรา 150)

เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพียงพอแล้ว ให้ทำความเข้าใจพนักงานอัยการว่าควรสั่งฟ้อง หรือควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล แล้วแต่กรณี

ถ้าพนักงานสอบสวนมีความเห็นว่าควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนต้องนำผู้ต้องหาส่งให้พนักงานอัยการพร้อมสำนวนการสอบสวน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 และมาตรา 142)

- 4) พนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้วพนักงานอัยการจะพิจารณาสำนวนการสอบสวนดังกล่าว พนักงานอัยการอาจสั่งฟ้องผู้ต้องหาสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา หรือถ้าเห็นว่าพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอที่จะสั่งคดี พนักงานอัยการอาจสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมก็ได้

ถ้าพนักงานอัยการเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา และคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่งของอัยการสูงสุดต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 145 กล่าวคือ ถ้าเป็นคดีในกรุงเทพมหานครให้รับส่งสำนวนสอบสวนพร้อมคำสั่งไปเสนอผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ถ้าเป็นคดีในต่างจังหวัดให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งไปเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด

ในกรณีที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในต่างจังหวัด แยกคำสั่งของพนักงานอัยการ⁴ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด คำสั่งของอัยการสูงสุดที่เห็นด้วยกับคำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ เป็นคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีถ้าอัยการสูงสุดชี้ขาดให้ฟ้องคดีก็ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปฟ้องต่อศาล

แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน ถ้ามีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ให้แจ้งคำสั่งดังกล่าวให้ผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ทราบ ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้จัดการปล่อยตัวไปหรือขอให้ศาลปล่อย แล้วแต่กรณี (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 146)

เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 147)

อย่างไรก็ตาม คำสั่งไม่ฟ้องคดีไม่ตัดสิทธิของผู้เสียหายที่จะฟ้องด้วยตนเอง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ประกอบมาตรา 34)

การขอเป็นโจทก์ร่วม

1) ผู้เสียหายขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ

ในระหว่างการพิจารณาคดีซึ่งพนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการก็ได้ แต่ต้องร้องขอก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีนั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 30)

2) พนักงานอัยการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหาย

คดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งผู้เสียหายจะเป็นโจทก์ยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแล้วพนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอต่อศาลขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้ในทุกชั้นศาลก่อนคดีเสร็จเด็ดขาด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31)

ความระงับไปซึ่งสิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องต่อศาล

สิทธินำคดีอาญามาฟ้องต่อศาลระงับไปเมื่อมีกรณีดังต่อไปนี้

1) โดยความตายของผู้กระทำความผิด

2) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อใดถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย

ตัวอย่าง อัยการโจทก์ฟ้องว่าจำเลยยกทรัพย์ของผู้เสียหาย อันเป็นความผิดต่อส่วนตัว หรือความผิดอันยอมความได้ ระหว่างการพิจารณาคดีจำเลยได้เจรจาขอใช้เงินคืนแก่ผู้เสียหายขอให้เลิกคดี ผู้เสียหายยินยอมจึงถอนคำร้องทุกข์ คดียอมระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (2) อัยการโจทก์ไม่มีอำนาจดำเนินคดีต่อไป (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 484/2503)

3) เมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา 37 โดยผู้กระทำความผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือยินยอมชำระค่าปรับตามการเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่

- 4) เมื่อมีคำพิพากษาเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง
- 5) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำผิดยกเลิกความผิดเช่นนั้น
- 6) เมื่อคดีขาดอายุความ
- 7) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ

กระบวนการยุติธรรมในชั้นพิจารณาในศาลยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรมในชั้นพิจารณาในศาลยุติธรรมเริ่มตั้งแต่พนักงานอัยการ หรือผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องจำเลยหรือผู้ต้องหาต่อศาลชั้นต้น

เมื่อศาลชั้นต้นรับคำฟ้องไว้แล้ว ศาลชั้นต้นจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปดังนี้

1) อำนาจศาล ศาลที่รับคำฟ้องจะต้องตรวจคำฟ้องดูว่าโจทก์ได้นำคดีมาฟ้องถูกต้องตามอำนาจศาลหรือไม่ สำหรับคดีอาญาศาลที่มีอำนาจพิจารณาคือศาลชั้นต้น ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญารธนบุรี ศาลจังหวัดมีนบุรี และศาลแขวงต่าง ๆ ในจังหวัดอื่น ๆ ได้แก่ ศาลจังหวัดและศาลแขวง

สำหรับศาลแขวงทั้งในกรุงเทพมหานครและในจังหวัดอื่น ๆ มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาเฉพาะคดีที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 17 ประกอบมาตรา 25(5))

ถ้าผู้กระทำความผิดทางอาญาอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ โจทก์จะต้องฟ้องเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัด หรือศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวแล้วแต่กรณี

นอกจากนั้น คดีอาญานั้นต้องเป็นคดีที่ศาลนั้นมีอำนาจพิจารณาคดีด้วย เช่น ศาลนั้นเป็นศาลที่ความผิดเกิดขึ้นในเขตศาล อ้างหรือเชื่อว่าความผิดได้เกิดขึ้นในเขตของศาลนั้น แต่มีข้อยกเว้นอยู่ 2 ประการ คือ

(1) เมื่อจำเลยมีที่อยู่หรือถูกจับในท้องที่หนึ่งหรือเจ้าพนักงานทำการสอบสวนในท้องที่หนึ่ง นอกเขตของศาลดังกล่าวข้างต้น จะฟ้องคดีอาญาต่อศาลซึ่งท้องที่นั้นตั้งอยู่ในเขตอำนาจก็ได้

(2) เมื่อความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทยให้ฟ้องคดีนั้นที่ศาลอาญา หรือถ้าได้ทำการสอบสวนคดีดังกล่าวในท้องที่ใด ก็ให้ฟ้องคดีนั้นที่ศาลที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลนั้นได้ด้วย

2) การตรวจคำฟ้อง เมื่อศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าคดีอาญาดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจของศาลก็จะตรวจคำฟ้องนั้นว่าเป็นฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ลักษณะของฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายนั้นจะต้องมีรายละเอียดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 เช่น คดีระหว่างผู้ใดโจทก์ ผู้ใดจำเลยฐานความผิด การกระทำทั้งหลายที่อ้างจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ถ้าศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นถูกต้องตามกฎหมายแล้วศาลจึงจะสั่งประทับฟ้องต่อไป

ถ้าฟ้องไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ศาลอาจสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องให้ถูกต้อง หรือยกฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161)

3) การไต่สวนมูลฟ้อง คดีอาญาที่ผู้เสียหายฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลจะต้องไต่สวนมูลฟ้องเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหาเสมอ เพราะกรณีดังกล่าวยังไม่มีการสืบสวนสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน และผู้ถูกฟ้องยังไม่มีฐานเป็นจำเลย

เมื่อศาลได้ไต่สวนมูลฟ้องแล้ว ถ้าศาลเห็นว่าคดีดังกล่าวมีมูล ศาลก็จะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป ถ้าศาลเห็นว่าคดีไม่มีมูลก็จะพิพากษาฟ้อง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 167)

ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรศาลจะสั่งไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162(2))

4) การพิจารณาของศาลชั้นต้น หลักในการพิจารณาคดีอาญาของศาลชั้นต้นมีดังนี้

(1) การพิจารณาและสืบพยานในศาล จะต้องทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย เว้นแต่จะมีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เช่น คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 10 ปี จำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาหรือการสืบพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ (1)

(2) ศาลจะต้องสอบคำให้การจำเลย เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ศาลจะต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามจำเลยว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จำเลยจะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง จำเลยให้การอย่างไรศาลต้องจดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การศาลก็จะจกรายงานกระบวนการพิจารณาไว้ว่าจำเลยไม่ยอมให้การ และดำเนินการพิจารณาต่อไป (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสอง)

หมายเหตุ ในการสืบพยานในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ศาลอาจถามพยานดังกล่าวหรือให้คู่ความถามพยานดังกล่าวผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้ และศาลอาจรับฟังสื่อภาพและเสียง (วีดีโอ) คำให้การของพยานนั้นในชั้นสอบสวนหรือชั้นไต่สวน มูลฟ้องเสมือนเป็นคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาลประกอบพยานอื่นก็ได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ตรี)

(3) การตั้งทนายความให้จำเลย ศาลจะต้องตั้งทนายความให้จำเลยใน 2 กรณีคือ

ก) ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาคดีต้องถามจำเลยก่อนว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าจำเลยไม่มีทนายความ ศาลต้องตั้งทนายความให้จำเลย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 วรรคหนึ่ง)

ข) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาคดีศาลต้องถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าจำเลยไม่มีทนายความและจำเลยต้องการทนายความศาลจะต้องตั้งทนายความให้จำเลย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 วรรคหนึ่ง)

5) การสืบพยานโจทก์พยานจำเลย มีหลักปฏิบัติดังนี้

(1) ก่อนนำพยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์ โดยโจทก์แถลงถึงลักษณะของฟ้อง อีกทั้งพยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยเสร็จแล้วให้โจทก์นำพยานเข้าสืบ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 วรรคหนึ่ง)

(2) เมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีของจำเลยโดยจำเลยแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายซึ่งตั้งใจอ้างอิง ทั้งแสดงพยานหลักฐานที่จะนำสืบเสร็จแล้วให้จำเลยนำพยานเข้าสืบ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 174 วรรคสอง)

หลักในการพิพากษาคดีอาญา

หลักในการพิพากษาคดีอาญามีดังนี้³

1) ห้ามมิให้ศาลพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอหรือที่โจทก์มิได้กล่าวในฟ้อง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคหนึ่ง)

2) ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างจากข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องศาลต้องยกฟ้องคดีนั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคหนึ่ง)

เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นไม่ใช่ข้อสาระสำคัญและทั้งจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นก็ได้อีก (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคสองตอนท้าย)

³ดร.คณิต ฒ นคร. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 2,2555) หน้า 12

3) ศาลจะต้องใช้ดุลพินิจวินิจฉัยซึ่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง ศาลจะไม่ลงโทษจำเลยจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคหนึ่ง)

4) เมื่อศาลมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ศาลต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคสอง)

การอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง

เมื่อศาลชั้นต้นพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ศาลจะต้องอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา หรือภายในเวลา 3 วัน นับแต่เสร็จคดี ถ้ามีเหตุอันสมควรศาลจะเลื่อนไปวันอื่นก็ได้ แต่ศาลต้องจดยุติเหตุการณืเลื่อนการอ่านนั้นได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 182 วรรคสอง)

บทสรุป

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมายถึง กฎหมายที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการค้นหาความจริงอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดและการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษโดยนำตัวผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายอาญามาดำเนินการพิจารณาและลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมาย หลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าว ประกอบด้วย การร้องทุกข์ การกล่าวโทษ การสืบสวน การสอบสวน การชันสูตรพลิกศพ การสั่งคดี การฟ้องร้อง การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาคดี การพิพากษาคดี การอุทธรณ์ การฎีกา และการบังคับคดีตามคำพิพากษาคดี เป็นต้น⁴

จากหลักเกณฑ์ที่ได้บัญญัติขึ้นมา มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้อำนาจหน้าที่แก่เจ้าพนักงานของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และศาล ในการร่วมมือกันค้นหาความจริงในการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นว่าอย่างไรและใครเป็นผู้กระทำความผิด อีกทั้งศาลจะเป็นองค์กรที่ชี้ขาดว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และจะต้องรับโทษเพียงใด และรวมถึงการบังคับโทษจำคุกหลังจากมีคำพิพากษาแล้วจะต้องดำเนินการอย่างไร ซึ่งเป้าหมายในการให้อำนาจหน้าที่ดังกล่าว เป็นการต้องการให้ค้นหาความจริงเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกฎหมายให้ได้ แต่ในขณะเดียวกัน หลักเกณฑ์ดังกล่าวได้คำนึงถึงการประกันสิทธิของประชาชน สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา ที่จะได้รับการปกป้องสิทธิมิให้ถูกล่วงละเมิดต่อเสรีภาพในร่างกาย เหนือสถานและในกรณีอื่น โดยไม่จำเป็นหรือไม่มีเหตุอันสมควร จากการใช้อำนาจในการค้นหาความ

⁴รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 12,2555), หน้า 20

พิพากษาให้ต้องรับโทษแล้ว จะได้รับการประกันสิทธิที่จะไม่ได้รับการปฏิบัติอย่างไรมนุษยธรรมอีกด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ กฎหมายที่วางหลักเกณฑ์และวิธีการ เพื่อจะให้มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลนั่นเอง

ในประเทศไทยได้แบ่งการดำเนินคดีอาญาออกเป็นสองหลัก คือ หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน และหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน เป็นหลักการที่เกิดขึ้นก่อนหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ และมีใช้ในกฎหมายในอังกฤษ ซึ่งถือว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิฟ้องคดีอาญาโดยไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เสียหายในความผิดนั้นหรือไม่ ทั้งนี้ เพราะประชาชนมีหน้าที่ที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม เมื่อคดีอาญาเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม จึงเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะมีหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาในทุกขั้นตอนของกระบวนการ ซึ่งได้แก่ ขั้นตอนการสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้อง การชี้ขาดตัดสินคดี ซึ่งจะเห็นได้ว่า พัฒนาการของตำรวจ ศาล ที่จะตัดสินว่า จำเลยกระทำผิดหรือไม่ มาจากองค์กรของประชาชน และมาจากท้องถิ่น มากกว่ามาจากส่วนกลางของรัฐ

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เป็นหลักการที่เกิดจากหลักการที่ว่า รัฐเป็นผู้เสียหายต่อการที่มีผู้กระทำความผิดทุกคดี และมีหน้าที่ดำเนินคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ เพราะการกระทำความผิดเป็นการกระทำความเสียหายต่อสังคม และทำลายความสงบสุขของส่วนรวม ซึ่งมีรัฐปกป้องรักษา ดังนั้นรัฐจึงต้องเป็นผู้ดำเนินการในความผิดเหล่านั้น และเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดี คือ พนักงานอัยการ ซึ่งทำหน้าที่ในการสอบสวนฟ้องร้อง ส่วนตำรวจเป็นผู้มีหน้าที่ในการช่วยพนักงานอัยการในการดำเนินการดังกล่าว

และในประเทศไทยเราในปัจจุบันก็ใช้ทั้งสองหลักการนี้ ซึ่งมีทั้งหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน และหลักการดำเนินคดีโดยรัฐ ซึ่งมีพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องร้อง

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี จะต้องพยายามสร้างความสมดุล (balance) ระหว่างอำนาจรัฐในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และ หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป้าหมายสองประการนี้ จะต้องไม่โน้มเอียงไปในทางหนึ่งทางใดมากนักหากคำนึงถึงแต่ความคล่องตัวในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษมากเกินไป ประชาชนก็อาจได้รับความเดือดร้อนเพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีอำนาจอย่างกว้างขวางในการจับ การค้น การสอบสวน การควบคุม ฯลฯ ในทำนองเดียวกันหากมุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไปโดยเกรงว่าประชาชนจะได้รับความเดือดร้อนรำคาญ

จากการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้กระทำความผิดก็อาจหลุดพ้นจากการถูกนำตัวมาลงโทษอันจะส่งผลเสียหายต่อสังคม ดังนั้นหลักสำคัญในการบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็อยู่ตรงที่ว่า จะทำอะไร ที่จะรักษาความสมดุลระหว่างเป้าหมายทั้งสองประการให้ได้เท่านั้น⁵ซึ่งจะได้นำพามาสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างแท้จริง

---

⁵เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนพิจารณา. (กรุงเทพฯ: จีระชัยการพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 7, 2555) หน้า 2

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีกี่ขั้นตอน จงอธิบาย

ข้อ 2 จงอธิบายหลักในการพิพากษาคดีอาญา

ข้อ 3 การสืบพยานโจทก์พยานจำเลย มีหลักปฏิบัติอย่างไร

ข้อ 4 จงอธิบายหลักในการพิจารณาคดีอาญาของศาลชั้นต้น

ข้อ 5 จงอธิบายกระบวนการยุติธรรมในชั้นพิจารณาในศาลยุติธรรม

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ ๑

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์.(2555) คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วย การดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนพิจารณา.

(พิมพ์ครั้งที่ 7)กรุงเทพฯ: จีรรัชการพิมพ์

ดร.คณิต ฒ นคร.(2556) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐาน การเข้าใจ.(พิมพ์ครั้งที่ 2)

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน

รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ.(2556) หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1.

(พิมพ์ครั้งที่ 12)กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

บทที่ 2 ผู้เสียหาย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) “ผู้เสียหาย” หมายถึง ผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งผู้ที่มีอำนาจจัดการแทน ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6

คำอธิบาย

ความหมาย คำว่า “เสียหาย” ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา

1. มีการกระทำผิดทางอาญาฐานใดฐานหนึ่งเกิดขึ้น
2. บุคคลนั้นได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาญาดังกล่าว
3. บุคคลนั้นต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

“ผู้เสียหายโดยนิตินัย” หมายถึง ผู้ที่ไม่มีส่วนในการกระทำผิด หรือไม่ใช่หรือสนับสนุน หรือรู้เห็นในการกระทำผิดหรือการกระทำที่มีวัตถุประสงค์ที่ผิดต่อกฎหมายนั้นด้วย

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับผู้เสียหายในความผิดอาญาฐานต่าง ๆ

ผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกง

ผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกง ได้แก่ ผู้ที่ถูกหลอกลวง และเจ้าของทรัพย์สินที่ถูกฉ้อโกงไปด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7960/2551 แม้ตามสัญญาเช่าซื้อจะมีข้อสัญญาห้ามมิให้ผู้เช่าซื้อนำรถยนต์ที่เช่าซื้อไปจำหน่ายให้แก่บุคคลอื่นก็ตาม ก็เป็นเรื่องระหว่างผู้ให้เช่าซื้อกับผู้เสียหายซึ่งจะต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่ง ทั้งข้อเท็จจริงยังได้ความจากคำเบิกความของผู้เสียหายว่าผู้เสียหายแจ้งให้บริษัทผู้ให้เช่าซื้อทราบแล้วว่าจะทำสัญญาเปลี่ยนตัวผู้เช่าซื้อเป็นจำเลย เมื่อจำเลยกับพวกร่วมกันหลอกลวงผู้เสียหายให้ขายดาวนอร์ดยนต์แก่จำเลย การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำต่อผู้เสียหายโดยตรง โดยผู้เสียหายไม่ได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงด้วย อีกทั้งขณะเกิดเหตุผู้เสียหายเป็นผู้ครอบครองและใช้ประโยชน์จากรยนต์คันดังกล่าวในฐานะผู้เช่าซื้อ จึงเป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) ผู้เสียหายจึงมีอำนาจร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยได้

ข้อสังเกต ผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกง ได้แก่ ผู้ที่ถูกหลอกลวง และเจ้าของทรัพย์สินที่ถูกฉ้อโกงไปด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8575/2551 ห้างหุ้นส่วนจำกัด ป. ประกอบอาชีพรับจ้างขนส่งสินค้าได้รับมอบสินค้าจากห้างหุ้นส่วนจำกัด ฮ. เพื่อนำไปส่งให้แก่ร้าน ห. ลูกค้า ห้างฯ ป. จึงเป็นตัวแทนของห้างฯ ฮ. และได้ความว่าร้าน ห. ได้สั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์ และเมื่อลูกค้าได้รับสินค้าแล้วจึงจะชำระเงิน แสดงว่าการส่งมอบสินค้านี้จะเป็นไปตามที่ลูกค้าต้องการหรือไม่ ยังไม่แน่นอน เพราะต้องให้ลูกค้าตรวจสอบก่อน หากใช้ตามที่ต้องการตกลงซื้อขายกันแล้วจึงจะชำระเงิน เมื่อสินค้านี้ดังกล่าวยังไม่มีการชำระราคา และยังไม่ได้นำส่งมอบให้แก่ร้าน ห. กรรมสิทธิ์ในสินค้านี้จึงยังเป็นของห้างฯ ฮ.

การที่มีผู้โทรศัพท์มาหลอกลวง ส. ซึ่งเป็นพนักงานของห้างฯ ป. และมารับสินค้าไป ห้างฯ ฮ. ซึ่งเป็นตัวการและเป็นเจ้าของสินค้าย่อมได้รับความเสียหาย ห้างฯ ฮ. จึงเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย มีสิทธิร้องทุกข์ขอให้ดำเนินคดีแก่ผู้หลอกลวงในความผิดฐานฉ้อโกงได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 3559/2550 โจทก์ร่วมและบิดามารดากับ อ. พี่สาวโจทก์ร่วมได้ตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการกิจการร้านทองร่วมกัน โดยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น เข้าลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญตาม ป.พ.พ. มาตรา 1012 ประกอบมาตรา 1025 เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนมิได้ตกลงกันไว้ในกระบวนการจัดการห้างหุ้นส่วนไว้ ผู้เป็นหุ้นส่วนย่อมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ทุกคนตาม ป.พ.พ. มาตรา 1033 ดังนั้น โจทก์ร่วมซึ่งเป็นหุ้นส่วนในกิจการร้านทองย่อมเป็นผู้เสียหายมีอำนาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้สอบสวนคดีนี้ได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานการมอบอำนาจให้โจทก์ร่วมมีอำนาจดำเนินคดีแทนร้านทอง

ข้อสังเกต กรณีห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน หุ้นส่วนทุกคนเป็นผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ได้

ผู้เสียหายโดยนิตินัยในความผิดฐานฉ้อโกง

คำพิพากษาฎีกาที่ 1335/2552 จำเลยทั้งสามกับพวกมิได้เจตนาที่จะเล่นการพนันเอาทรัพย์สินแต่เป็นแผนการหรือกลอุบายอย่างหนึ่งที่จำเลยทั้งสามสร้างเรื่องขึ้นมาเพื่อจะหลอกลวงเอาเงินจากโจทก์ร่วม ทั้งโจทก์ร่วมมิได้เจตนาที่จะไปร่วมเล่นการพนันกับจำเลยทั้งสามมาแต่ต้น การที่โจทก์ร่วมมอบเงินให้จำเลยที่ 2 และที่ 3 กับพวก เพื่อเข้าหุ้นเล่นการพนันดังกล่าวเป็นการตกหลุมพรางที่วางกับดักเอาไว้ ถือไม่ได้ว่าโจทก์ร่วมเข้าร่วมเล่นการพนันกับจำเลยทั้งสามโดยไม่ได้รับอนุญาต อันจะเป็นการร่วมมือกับจำเลยทั้งสามกระทำความผิดฐานฉ้อโกง โจทก์ร่วมจึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยในความผิดฐานฉ้อโกงเงินของโจทก์ร่วม

ข้อสังเกต ถ้าหลอกลวงให้ผู้เสียหายเล่นการพนันเพื่อเอาเงินจากผู้เสียหายเสียเอง ไม่ได้หลอกลวงให้ผู้เสียหายเข้าร่วมเล่นการพนันเพื่อต้มหรือหลอกลวงบุคคลอื่นแล้ว ผู้เสียหายมิได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงด้วย เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

คำพิพากษาฎีกาที่ 4005/2551 เมื่อไม่ปรากฏว่ามีข้อห้ามการซื้อขายเบียดเบียนทหาร ดังนั้น การซื้อขายเบียดเบียนทหารที่จำเลยหลอกลวงโจทก์ร่วมจึงไม่ใช่กิจการที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้าม แต่เป็นเพียงข้ออ้างของจำเลยเพื่อจูงใจให้โจทก์ร่วมหลงเชื่อและยินยอมมอบเงินให้จำเลย ซึ่งโจทก์ร่วมได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย โจทก์ร่วมจึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

คำพิพากษาฎีกาที่ 4212/2550 ส. และสามีมิได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และทางราชการมิได้ยึดทรัพย์สินของ ส. การที่ ส. มอบเงิน 305,000 บาท แก่จำเลยสืบเนื่องมาจากการหลอกลวงของจำเลยด้วยข้อความอันเป็นเท็จ มิใช่ ส. หรือสามีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษแล้ว ส. มอบเงินแก่จำเลยเพื่อให้สินบนแก่เจ้าพนักงานเพื่อให้ ส. หรือสามีพ้นจากความผิด จึงถือไม่ได้ว่า ส. ได้ร่วมกับจำเลยนำสินบนไปให้แก่เจ้าพนักงานเพื่อจูงใจให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ ส. ย่อมเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย มีสิทธิที่จะร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยฐานฉ้อโกงได้

ข้อสังเกต จำเลยบอกผู้เสียหายว่าสามีของผู้เสียหายมีสัมพันธ์กับนางมุกดา สามีนางมุกดาเป็นผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ เจ้าพนักงานตำรวจกำลังสืบหาที่อยู่ของนางมุกดาเพื่อยึดทรัพย์และจะตรวจยึดทรัพย์ของผู้เสียหายด้วย ให้ผู้เสียหายจ่ายเงินแก่จำเลยนำไปมอบให้เจ้าพนักงานเพื่อช่วยเหลือสามีของตนให้ออกจากกระบวนการค้ายาเสพติด ดังนี้ ผู้เสียหายและสามีมิได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และทางราชการมิได้ยึดทรัพย์ของผู้เสียหาย การกระทำของผู้เสียหายจึงถือไม่ได้ว่าร่วมกับจำเลยนำสินบนไปให้แก่เจ้าพนักงานเพื่อจูงใจให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ ย่อมเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย

ผู้เสียหายในความผิดฐานเบิกความเท็จและแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ

ความผิดฐานเบิกความเท็จและแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 177 และ 180 ส่วนได้เสียในความผิดทั้ง 2 ฐานนี้ คือ ผลแห่งการแพ่งคดีชนะคดี ดังนั้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายจึงน่าจะเป็นคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในคดีนั่นเอง หรือเจ้าพนักงานในการยุติธรรม⁶

คำพิพากษาฎีกาที่ 3963/2543 การที่จำเลยฟ้องเท็จและเบิกความเท็จในคดีอาญา ถึงแม้ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์จะพิพากษายกฟ้อง แต่โจทก์ผู้ถูกฟ้องย่อมได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย โจทก์เป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย

ข้อสังเกต การที่จำเลยฟ้องเท็จหรือเบิกความเท็จในคดีอาญาแม้ศาลจะพิพากษายกฟ้อง โจทก์ก็เป็นผู้เสียหาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 8278/2540 ราคาที่ดินพิพาทที่จำเลยเบิกความกล่าวอ้างถึงในคดีแพ่งที่โจทก์ทั้งสองกับพวกเป็นโจทก์ยื่นฟ้องบริษัท อ.จำกัด กับพวก เป็นจำเลย เป็นกรรมสิทธิ์ของบริษัท อ.จำกัด ดังนั้น ไม่ว่าคำเบิกความของจำเลยเกี่ยวกับราคาค่าที่ดินพิพาทซึ่งจำเลยชี้แจงว่าจะจริงหรือเท็จ หากศาลในคดีแพ่งพิพากษาให้โจทก์ทั้งสองกับพวกเป็นฝ่ายชนะคดี ค่าเสียหายสำหรับราคาค่าที่ดินดังกล่าวย่อมตกได้แก่บริษัท อ.จำกัด มิได้ตกแก่โจทก์ทั้งสอง โจทก์ทั้งสอง จึงมิใช่ผู้เสียหายที่จะมีอำนาจยื่นฟ้องจำเลยในข้อหาเบิกความเท็จ

⁶ ไรต์ ฉ่ำเฉลิม. คำบรรยายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 - 2. (กรุงเทพฯ: จีระการพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 9, 2545), หน้า 44

แม้โจทก์ทั้งสองจะเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท อ.จำกัด แต่โดยที่โจทก์ทั้งสองไม่ได้เป็นกรรมการของบริษัท โจทก์ทั้งสองจึงมิใช่ตัวแทนของบริษัทผู้ได้รับความเสียหายและไม่มีสิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีกับจำเลย หากโจทก์ทั้งสองได้รับความเสียหายจากการดำเนินกิจการของกรรมการของบริษัท โจทก์ทั้งสองก็มีอำนาจที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากกรรมกรณานั้นได้ตามกฎหมายโดยตรง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2224/2536 จำเลยที่ 1 และที่ 2 เบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณา คดีแพ่งขอแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นเหตุให้โจทก์ทั้งสามเสียสิทธิในที่ดินไปโดยตรง โจทก์ทั้งสามจึงเป็น บุคคลผู้ที่ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการเบิกความเท็จของจำเลยที่ 1 และที่ 2 ย่อมเป็นผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) และมีอำนาจฟ้องตาม มาตรา 28 (2) โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าโจทก์ทั้งสาม ต้องเป็นคู่ความในคดีที่จำเลยที่ 1 และที่ 2 เบิกความเท็จเท่านั้น จึงเป็นผู้เสียหายได้

ข้อสังเกต คดีนี้ โจทก์ทั้งสามเป็นผู้มีชื่อในโฉนดที่ดิน จึงถือว่าเป็นคู่กรณีโดยตรงแม้โจทก์ทั้ง สามจะมีได้เข้ามาเป็นคู่ความในคดีแพ่งเพราะไม่ทราบเรื่องก็ดี แต่ผลจากการที่จำเลยเบิกความเท็จ ทำ ให้โจทก์ทั้งสามต้องเสียที่ดินไป โจทก์ทั้งสามจึงได้รับความเสียหายโดยตรงจากการเบิกความเท็จ จึงเป็น ผู้เสียหายในความผิดฐานเบิกความเท็จ

ผู้เสียหายในความผิดฐานแจ้งความเท็จ

แม้ความผิดฐานแจ้งความเท็จจะเป็นความผิดต่อเจ้าพนักงาน แต่ราษฎรก็อาจเป็นผู้เสียหายได้ ถ้าได้รับความเสียหายโดยตรง เช่น ข้อความเท็จนั้นมีผลทำให้ผู้เสียหายต้องถูกดำเนินคดีอาญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9179/2547 จำเลยที่ 3 แจ้งข้อความอันเป็นเท็จต่อพนักงานสอบสวนว่า จำเลยที่ 3 ได้ขับรถจักรยานยนต์เดี่ยวชนจำเลยที่ 4 ได้รับบาดเจ็บเพื่อประสงค์ให้พนักงานสอบสวนจด ข้อความอันเป็นเท็จลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี ซึ่งเป็นเอกสารราชการเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐาน เท่านั้น อันเป็นการกระทำต่อเจ้าพนักงานโดยตรง โดยจำเลยที่ 3 ไม่ได้เจาะจงกล่าวถึงโจทก์เลย โจทก์จึงไม่ได้รับความเสียหายโดยตรง แม้ข้อความเท็จนั้นจะครบองค์ประกอบความผิดตาม ป.อ. มาตรา 137 และมาตรา 267 แต่ข้อความเท็จที่จำเลยแจ้ง มิได้มีการกล่าวอ้างถึงการกระทำอย่างหนึ่ง อย่างใดที่กระทบกระเทือนถึงโจทก์ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย

ข้อสังเกต จำเลยแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน แต่มิได้เจาะจงกล่าวถึงโจทก์โดยตรง โจทก์ไม่ใช่ ผู้เสียหายในความผิดฐานแจ้งความเท็จ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1955/2546 ความผิดฐานแจ้งความเท็จคือการนำเอาความเป็นเท็จไป แจ้งต่อเจ้าพนักงาน การที่จำเลยที่ 1 และที่ 2 รื้ออยู่ว่า ล. บิดาชายที่ดินพิพาทไปแต่กลับไปแจ้งต่อเจ้า พนักงานตำรวจว่าหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) หาย และจำเลยที่ 1 นำสำเนารายงาน ประจำวันเกี่ยวกับคดีไปขอลอกใบแทน จนกระทั่งไปดำเนินการรับโอนมรดกที่ดินพิพาทมาเป็นชื่อของ จำเลยที่ 1 ย่อมทำให้โจทก์ทั้งสองซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินที่แท้จริงต้องได้รับความเสียหายแล้ว หากไม่ใช่เป็น ความผิดเพราะโจทก์ทั้งสองไม่เสียหายและไม่มีอำนาจฟ้องไม่

ข้อสังเกต ชายที่ดินไปแล้วแต่กลับไปแจ้งความว่า น.ส. 3 หรือ ส.ค. 1 หายไป เพื่อนำขอ ออกใบแทน ทำให้ผู้ที่ซื้อที่ดินซึ่งเป็นเจ้าของที่แท้จริงได้รับความเสียหาย เจ้าของที่ดินเป็นผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1041/2542 โจทก์ที่ 1 เป็นเจ้าของสถานที่ที่จำเลยแจ้ง โจทก์ที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการผู้มีอำนาจทำการแทนโจทก์ที่ 1 แม้จำเลยจะแจ้งถึงสถานที่ ไม่ได้ระบุถึงโจทก์ที่ 1 และโจทก์ที่ 2 แต่สถานที่ไม่มีสถานะเป็นบุคคล แม้จะมีบุคคลอื่นอยู่ในสถานที่นั้นอีกหลายคน แต่ หากมีสิ่งของผิดกฎหมายซุกซ่อนอยู่จริง โจทก์ที่ 1 และโจทก์ที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ครอบครองสถานที่จะต้อง รับผิดชอบ โจทก์ที่ 1 และโจทก์ที่ 2 จึงเป็นผู้เสียหายฐานแจ้งความเท็จตาม ป.อ.มาตรา 173

ข้อสังเกต เรื่องนี้โจทก์ที่ 1 เป็นบริษัทจำกัด โจทก์ที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการผู้มีอำนาจทำการโจทก์ที่ 1 จำเลยไปแจ้งความว่าอาคารที่โจทก์ครอบครองมีสิ่งของผิดกฎหมายซุกซ่อนอยู่ ซึ่งเป็นความเท็จ แม้จำเลยจะแจ้งถึงสถานที่ ไม่ได้ระบุถึงโจทก์ทั้งสอง แต่โจทก์ทั้งสองเป็นผู้ครอบครองสถานที่ต้องรับผิดชอบ โจทก์ทั้งสองจึงเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานแจ้งความเท็จตาม ป.อ.มาตรา 173

ผู้เสียหายในความผิดฐานฟ้องเท็จ

คำพิพากษาฎีกาที่ 1007/2524 การที่จำเลยนำความเท็จมาฟ้องโจทก์ก็เป็นคดีอาญาถึงแม้ศาลชั้นต้นจะพิพากษายกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่โจทก์ผู้ถูกฟ้องย่อมได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย และคำฟ้องในคดีนั้นก็ถือว่าเป็นคำฟ้องโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญาฐานฟ้องเท็จตาม ป.อ. มาตรา 175 ได้

ผู้เสียหายในความผิดฐานยักยอก

ผู้เสียหายในความผิดฐานยักยอก ได้แก่ เจ้าของกรรมสิทธิ์ และผู้ครอบครองดูแลทรัพย์สินที่ถูกลักยอก

คำพิพากษาฎีกาที่ 4823/2552 โจทก์จ้างจำเลยที่ 1 เก็บเงินค่าเช่าซื้อรถแท็กซี่เป็นรายวันจากผู้เช่าซื้อไปส่งมอบให้โจทก์ทุกวัน การที่จำเลยที่ 1 มีเจตนาจะไม่ส่งค่าเช่าซื้อที่รับไว้แทนโจทก์ให้โจทก์ เป็นการเบียดบังเอาเงินค่าเช่าซื้อไปโดยทุจริต จึงมีความผิดฐานยักยอก การที่จำเลยที่ 1 นำค่าเช่าซื้อที่รับไว้ไปแจ้งความและได้รับคำแนะนำจากเจ้าพนักงานตำรวจว่าให้นำไปฝากธนาคารก็ไม่ทำให้จำเลยที่ 1 พ้นผิด และแม้เงินดังกล่าวจะเป็นของเจ้าของรถที่นำมาร่วมกิจการ

.....
 6 วรรณคดีสารคดีวิจารณ์คดี โจทนาย. หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 12,2555), หน้า 45

กับโจทก์มิใช่เงินของโจทก์ แต่โจทก์ก็ต้องส่งเงินดังกล่าวให้เจ้าของรถหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว เมื่อจำเลยที่ 1 กระทำความผิดจนเกิดความเสียหายแก่โจทก์ โจทก์ย่อมเป็นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้อง⁶

คำพิพากษาฎีกาที่ 2456/2551 กรมตำรวจได้จัดสร้างพระพุทธรูปสุทธ รุ่งประวัติศาสตร์ กรมตำรวจ 80 ปี เพื่อจำหน่ายนารายได้มาส่งเสริมสวัสดิการให้แก่ข้าราชการตำรวจและสมทบเป็นกองทุนเพื่อพัฒนาสถานีตำรวจทั่วประเทศ โดยมีการออกคำสั่งวางแนวปฏิบัติในการรับเงินจากการจำหน่ายและนำเงินเข้าบัญชี ซึ่งตามบันทึกข้อความเรื่องวิธีปฏิบัติ และควบคุมการรับเงินบริจาค ระบุให้หน่วยที่รับผิดชอบใบสั่งจองและรับเงินบริจาคจัดเจ้าหน้าที่รับเงินบริจาค และจัดทะเบียนคุมการรับเงินบริจาคและทะเบียนคุมการสั่งจองพระซึ่งเจ้าหน้าที่ควบคุมเป็นสารวัตรการเงินของหน่วย ฯลฯ เมื่อรับเงินบริจาคแล้วให้นำเงินฝากธนาคาร ท. ตามชื่อบัญชีและเลขที่บัญชีที่กำหนดไว้ ดังนี้ เมื่อจำเลยดำรงตำแหน่งสารวัตรการเงินของหน่วย จึงมีหน้าที่รับเงินแล้วนำฝากเข้าบัญชีธนาคาร ซึ่งเงินที่จำเลยรับไว้ย่อมถือได้ว่าเป็นการรับไว้แทนกรมตำรวจ สิทธิในเงินรับบริจาคย่อมตกแก่กรมตำรวจแล้วตั้งแต่เวลา

ที่จำเลยได้รับเงินไว้ หาใช้เงินของเจ้าพนักงานตำรวจแปดตั้งที่โจทก์ฟ้องไม่ เจ้าพนักงานตำรวจทั้งแปด นายจึงไม่ใช่ผู้เสียหายในเงินดังกล่าว ย่อมไม่มีอำนาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่จำเลย ในข้อหายกยอกทรัพย์ โจทก์จึงไม่มีอำนาจนำคดีมาฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 7671/2550 จำเลยเป็นผู้จัดการสาขาของโจทก์ร่วม เมื่อจำเลยรับเงินจาก บ. ผู้ค้าประกันการทำงานของ น. พนักงานโจทก์ร่วมแล้ว จำเลยได้ทำสัญญาในฐานะผู้จัดการของโจทก์ร่วม มีสาระสำคัญว่า บ. ได้ชำระเงินให้โจทก์ร่วมแล้วและโจทก์ร่วมถือว่า บ. ได้ปฏิบัติตามสัญญาค้าประกันครบถ้วนแล้ว ไม่ติดใจดำเนินคดีแพ่งหรือคดีอาญากับ บ. อีกต่อไป ดังนี้ เงินที่จำเลยรับไว้จาก บ. จึงเป็นของโจทก์ร่วมแล้ว เพราะโจทก์ร่วมต้องรับผลในการกระทำของจำเลยในอันที่จะไปเรียก บ. ชำระเงินอีกไม่ได้เนื่องจาก บ. อานำสัญญาดังกล่าวมาแสดงว่าได้ชำระหนี้ให้โจทก์ร่วมแล้ว การที่จำเลยไม่ได้แจ้งให้โจทก์ร่วมทราบหรือไม่ได้รับอนุมัติจากผู้จัดการเขตของโจทก์ร่วมตามระเบียบที่โจทก์ร่วมวางไว้ ก็เป็นเพียงระเบียบภายในที่จำเลยต้องปฏิบัติ จะนำมาอ้างว่ามีใช้ตัวแทนของโจทก์ร่วมหาได้ไม่ หากเป็นการผิดระเบียบก็เป็นเรื่องที่โจทก์ร่วมต้องว่ากล่าวกับจำเลยและไม่ผูกพัน บ. ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต ดังนั้นจึงถือได้ว่าจำเลยรับเงินแทนโจทก์ร่วมแล้ว เมื่อจำเลยเบียดบังเอาเงินจำนวนดังกล่าวไปเป็นของจำเลยโดยทุจริต โจทก์ร่วมจึงเป็นผู้เสียหายและมีอำนาจร้องทุกข์ได้

.....
 7รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 12,2555), หน้า 45

ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์, ทำให้เสียทรัพย์ รับของโจรและบุกรุก

ความผิดฐานลักทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ รับของโจรและบุกรุกเป็นการกระทำที่กระทบต่อกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครอง ดังนี้ เจ้าของทรัพย์หรือผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์นั้น เป็นผู้เสียหายในความผิดดังกล่าวได้ เช่น ผู้ขนส่งเป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินที่ขนส่ง เป็นผู้เสียหายโดยตรงจากการที่ทรัพย์ที่ขนส่งสูญหาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 7313/2551 ผู้เสียหายในความผิดฐานบุกรุก ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์นั้น ผู้ครอบครองดูแลทรัพย์สินก็เป็นผู้เสียหาย แม้บ้านพักข้าราชการครูที่เกิดเหตุเป็นสถานที่ราชการ แต่เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าบ้านดังกล่าวเป็นเคหสถานที่อยู่อาศัยของ ศ. ดังนั้น ศ. ย่อมเป็นผู้ครอบครองดูแล จึงเป็นเสียหายมีอำนาจแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้โดยชอบ

คำพิพากษาฎีกาที่ 5855/2550 คำว่า “ผู้เสียหาย” ในความผิดฐานลักทรัพย์ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ถูกลักไป บุคคลที่เป็นผู้ครอบครองทรัพย์ที่ถูกลักไปก็เป็นผู้เสียหายได้ คดีนี้ได้ความว่าจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นลูกจ้างของโจทก์ร่วมได้ร่วมกันลักอาหารสัตว์ส่วนหนึ่งในระหว่างทางที่

โจทก์ร่วมขนส่งเพื่อส่งมอบให้แก่บริษัท ช. ผู้ซื้อ ระหว่างการขนส่งอาหารสัตว์ที่บรรทุกในรถยนต์คันเกิดเหตุ อาหารสัตว์เหล่านั้นจึงยังคงอยู่ในความครอบครองของโจทก์ร่วม โจทก์ร่วมย่อมได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลยทั้งสองเนื่องจากโจทก์ร่วมมีหน้าที่ต้องส่งมอบอาหารสัตว์ให้ครบจำนวนแก่บริษัท ช. ผู้ซื้อ โจทก์ร่วมจึงมีฐานะเป็นผู้เสียหายในเหตุคดีนี้ด้วย ไม่ว่าจะกรรมสิทธิ์ในอาหารสัตว์ที่โจทก์ร่วมตกลงขายได้โอนไปยังบริษัท ช. เพราะมีการชั่งน้ำหนักอันเป็นการบ่งตัวทรัพย์สินนั้นออกเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งตั้งแต่ต้นทางการขนส่งโดยผลของกฎหมายตาม ป.พ.พ.มาตรา 460 วรรคแรก แล้วหรือไม่ก็ตาม โจทก์ร่วมจึงมีสิทธิเข้าดำเนินคดีเป็นโจทก์ร่วมในคดีนี้โดยชอบ

ข้อสังเกต ในการซื้อขายทรัพย์สิน แม้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อขายได้โอนไปยังผู้ซื้อแล้ว แต่ตราบไต่ที่ผู้ขายยังครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่ ย่อมเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์

คำพิพากษาฎีกาที่ 12578/2547 โจทก์ร่วมเป็นผู้รับจ้างขนส่งกระเบื้องจากบริษัท ค. ผู้ว่าจ้างไปส่งให้แก่ร้านค้า จึงเป็นผู้ครอบครองดูแลและจะต้องรับผิดชอบค่ากระเบื้องที่สูญหายไปในช่วงขนส่งให้แก่ผู้ว่าจ้าง โจทก์ร่วมจึงเป็นผู้เสียหายโดยตรงในการที่กระเบื้องดังกล่าวสูญหายไป (โจทก์ฟ้องความผิดฐานรับของโจร)

ผู้เสียหายในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

ผู้เสียหายในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ได้แก่ เจ้าของทรัพย์สินและผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินนั้น

ผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากเจ้าของทรัพย์สินให้เป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินนั้นด้วย ถ้าเพียงแต่เจ้าของอนุญาตให้พักอยู่อาศัยเท่านั้นโดยไม่ได้รับมอบหมายโดยตรงให้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินนั้น ผู้ที่พักอยู่อาศัยไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

คำพิพากษาฎีกาที่ 7477/2541 โจทก์เพียงแต่เป็นเจ้าของที่ดินที่รถยนต์และเต็นท์ตั้งอยู่ในขณะเกิดเหตุเท่านั้น มิได้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองดูแลรักษาและรับผิดชอบในทรัพย์สินดังกล่าวด้วย โจทก์จึงไม่เป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2 (4)

คำพิพากษาฎีกาที่ 3523/2541 บริษัท บ. ได้จัดให้ พ. และ ธ. ซึ่งเป็นลูกจ้างพักอยู่ที่หอพักคนงาน พ. และ ธ. มีเพียงได้ใช้สิทธิอาศัยอยู่ในห้องพักเท่านั้น โดยบริษัท บ. ไม่ได้มอบหมายโดยตรงให้ พ. และ ธ. เป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์สินดังกล่าวโดยอาศัยสิทธิของเจ้าของทรัพย์สินนั้น พ. และ ธ. จึงไม่เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ เมื่อบริษัท บ. ซึ่งเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงไม่ได้แจ้งความร้องทุกข์ไว้ พนักงานสอบสวนย่อมไม่มีอำนาจสอบสวน การสอบสวนของพนักงานสอบสวนจึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 121 วรรคสอง พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องตามมาตรา 120

ข้อสังเกต จำเลยใช้มีดดาบฟันและใช้ขวดข้างประตูห้องพักที่ พ. และ ธ. พักอาศัยอยู่ ผู้เสียหายในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์คือบริษัท บ. ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ไว้ มีผลทำให้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวนตามมาตรา 121 วรรคสอง และพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง ส่วน พ. และ ธ. เป็นเพียงผู้ที่อาศัยอยู่ในห้องพักเท่านั้น ไม่ได้รับมอบหมายโดยตรงจาก

บริษัท บ. ให้ครอบครัวดูแลรักษาห้องพัก จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย การที่ พ. และ ธ. ได้ร้องทุกข์ไว้จึงไม่ทำให้การสอบสวนชอบด้วยกฎหมายขึ้นมาได้ จากคำวินิจฉัยดังกล่าวแสดงว่าผู้เสียหายในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของทรัพย์เท่านั้น ผู้ที่ครอบครัวดูแลรักษาทรัพย์โดยตรงจากเจ้าของก็เป็นผู้เสียหายได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1828/2523 จำเลยชุดรื้อถนนซึ่งเป็นทางภาระจำยอม ทำให้ทางภาระจำยอมชำรุดเสียหายและตึกแถวของโจทก์แตกร้าว โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของสามยทรัพย์มีฐานะเป็นเจ้าของรวมในภาระทรัพย์ไม่ เมื่อถนนดังกล่าวไม่ใช่ของโจทก์ และโจทก์มิได้เป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะมีอำนาจฟ้องขอให้ลงโทษฐานทำให้เสียทรัพย์แก่ผู้ทำลายหรือทำให้ถนนนั้นเสียหาย

ผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเอกสาร

กล่าวโดยเฉพาะความผิดฐานปลอมเอกสาร โดยปลอมลายมือชื่อของผู้อื่น ถือว่าผู้ที่ถูกปลอมลายมือชื่อได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานนี้โดยตรง จึงเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานปลอมเอกสาร ส่วนความผิดฐานใช้เอกสารปลอม ผู้ที่ได้รับความเสียหายน่าจะได้แก่ผู้ที่จำเลยนำเอกสารปลอมนั้นไปใช้ นอกจากนี้ยังรวมถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการใช้เอกสารนั้นด้วย

.....
 ๑รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 12,2555), หน้า 70

คำพิพากษาฎีกาที่ 2236-2237/2550 ความผิดฐานปลอมเอกสารและฐานใช้เอกสารปลอม เป็นความผิดต่อผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำของจำเลยที่ปลอมและใช้เอกสารปลอมตามฟ้อง แม้จำเลยจะปลอมหนังสือของผู้ตายส่งไปถึงนายแพทย์อำนวยการโรงพยาบาล บ. ว่าผู้ตายขอลา การปฏิบัติงานแล้วลงชื่อปลอมของผู้ตายในหนังสือดังกล่าว และจำเลยได้ปลอมจดหมายของผู้ตายส่งไปถึงนาย ช. กับนางสาว ก. บุตรชายและบุตรสาวของผู้ตายว่าผู้ตายต้องไปฝึกสมาธิ เพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเอกสารปลอมนั้นผู้ตายได้ทำขึ้นจริง ทั้งนี้โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นก็ตาม ในกรณีนี้โจทก์ที่ 1 ซึ่งเป็นบิดาผู้ตายก็ยังถือไม่ได้ว่าเป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำดังกล่าวตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) ทั้งความผิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นภายหลังจากผู้ตายได้ถึงแก่ความตายไปแล้วผู้ตายไม่อาจเป็นผู้เสียหายในความผิดดังกล่าวได้ จึงไม่ใช่กรณีที่โจทก์ที่ 1 ซึ่งเป็นบุพการีของผู้ตายจะจัดการแทนผู้ตายได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 5 (2)

ข้อสังเกต จำเลยปลอมลายมือชื่อผู้ตายเพื่อขอลางานต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ตาย กับปลอมจดหมายส่งไปถึงบุตรผู้ตายว่าผู้ตายต้องไปฝึกสมาธิ บิดาผู้ตายมิใช่ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำดังกล่าว ไม่เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานปลอมและใช้เอกสารปลอม

คำพิพากษาฎีกาที่ 3991/2549 ความเสียหายที่เกิดขึ้นสำหรับความผิดฐานปลอมเอกสาร สิทธิจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเพราะข้อความแห่งเอกสารสิทธินั้น แต่ข้อความในเอกสารสิทธิที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับพวกปลอมไม่มีข้อความเกี่ยวข้องกับตัวผู้ร้องเลย ทั้งการที่จำเลยกับพวกนำหนังสือ

มอบอำนาจซึ่งเป็นเอกสารสิทธิปลอมไปยื่นต่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนเกี่ยวกับที่ดินเพื่อแสดงว่า จ. ได้มอบอำนาจให้ พ. ซื้อและขายที่ดิน ก็ไม่เกิดผลกระทบโดยตรงต่อทรัพย์สินของผู้ร้อง เนื่องจากหนังสือมอบอำนาจเป็นเอกสารสิทธิปลอมจึงไม่ก่อให้เกิดสิทธิการซื้อและขายที่ดินระหว่าง จ. กับผู้ขายหรือผู้ซื้อ ที่ดินจึงมิใช่สินสมรระหว่างผู้ร้องกับ จ. ผู้ร้องจึงไม่เป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหาย เพราะการกระทำของจำเลยกับพวกตามที่โจทก์ฟ้อง หากผู้ร้องได้รับความเสียหายเพราะการกระทำของจำเลยกับพวกก็ชอบที่จะไปดำเนินคดีในทางแพ่งได้ ผู้ร้องจึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามความหมายของ ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) ไม่มีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ

ข้อสังเกต ข้อเท็จจริงคดีนี้ ผู้ร้องเป็นสามีนางฉลวย โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับ พ. ร่วมกันปลอมลายมือชื่อนางฉลวยในหนังสือมอบอำนาจให้ พ. รับซื้อที่ดินโฉนดเลขที่ 111030 แล้วนำเสนอต่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนเกี่ยวกับที่ดินเพื่อแสดงว่านางฉลวยได้มอบอำนาจให้ พ. ซื้อที่ดินแปลงดังกล่าว ภายหลังซื้อที่ดินแล้วจำเลยกับ พ. ร่วมกันปลอมลายมือชื่อของนางฉลวยในหนังสือมอบอำนาจให้ พ. ขายที่ดินแปลงเดียวกัน แล้วนำเสนอต่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับคำขอจดทะเบียนเกี่ยวกับที่ดินเพื่อแสดงว่านางฉลวยได้มอบอำนาจให้ พ. ขายที่ดินแปลงดังกล่าว ดังนี้ ข้อความในหนังสือมอบอำนาจซื้อและขายดังกล่าวไม่มีข้อความเกี่ยวข้องกับตัวผู้ร้องเลยและไม่เกิดผลกระทบโดยตรงต่อทรัพย์สินของผู้ร้อง และเนื่องจากนางฉลวยไม่ได้มอบอำนาจให้ พ. ซื้อที่ดิน ที่ดินจึงไม่ตกเป็นสินสมรสของนางฉลวยกับผู้ร้อง ดังนี้ ที่จำเลยกับ พ. ร่วมกันปลอมและใช้เอกสารปลอมว่านางฉลวยได้มอบอำนาจให้ พ. ขายที่ดินดังกล่าวจึงไม่เกิดผลกระทบโดยตรงต่อทรัพย์สินของผู้ร้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3252/2545 จำเลยปลอมลายมือชื่อของ ช. กรรมการผู้จัดการบริษัท น. ในคำขอจดทะเบียนบริษัท แล้วนำคำขอนั้นไปยื่นต่อนายทะเบียนเพื่อจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทดังกล่าว โดยถอนชื่อผู้ร้องเป็นกรรมการบริษัท น. ออกจากตำแหน่งอันทำให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อสถานะและความเป็นผู้แทนนิติบุคคลของผู้ร้อง ผู้ร้องจึงเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลยเฉพาะความผิดฐานใช้เอกสารปลอมตาม ป.อ. มาตรา 268 และเป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในความผิดดังกล่าวได้ตามมาตรา 30

ข้อสังเกต การใช้เอกสารปลอมของจำเลยเป็นเหตุให้ผู้ร้องต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการของบริษัท น. ผู้ร้องจึงเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานใช้เอกสารปลอม แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องไม่เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานปลอมเอกสารด้วย เพราะลำพังแต่การปลอมเอกสารเท่านั้น ผู้ร้องยังไม่ได้รับความเสียหายใด ๆ จากการกระทำดังกล่าวนั้น จนกว่ามีการนำเอกสารนั้นไปใช้แล้ว

ผู้เสียหายในความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตาม ป.อ. มาตรา 157 ในตอนแรกมีองค์ประกอบว่าเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดนั้น หมายความว่าความรวมถึงเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือเอกชนผู้หนึ่งผู้ใดด้วย เอกชนก็อาจเป็นผู้เสียหายได้ เช่น การที่เจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อช่วยผู้กระทำความผิดอาญา ผู้เสียหายในความผิดอาญานั้น ย่อมเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7030/2551 ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2(4) ได้มีคำอธิบายความหมายของผู้เสียหายไว้ว่าหมายถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 4,5 และ 6 ซึ่งข้อกล่าวหาตามที่โจทก์ทั้งสองฟ้องจำเลยทั้งสามสิบสามในความผิดตาม ป.อ. มาตรา 157 เป็นบทบัญญัติที่ต้องการเอาโทษแก่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่เป็นความผิดอาญาแผ่นดินโดยปกติเป็นความผิดต่อรัฐ รัฐเท่านั้นที่เป็นผู้เสียหาย เอกชนคนหนึ่งคนใดย่อมไม่เป็นผู้เสียหาย ยกเว้นตามบทบัญญัติดังกล่าว ข้อความในตอนแรก คำว่าเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดนั้น หมายความว่าความเสียหายแก่บุคคลหรือเอกชนผู้หนึ่งผู้ใดด้วย ดังนั้น หากการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานโดยมิชอบเป็นการกระทำต่อโจทก์ทั้งสองโดยตรงและเป็นการทำให้โจทก์ทั้งสองได้รับความเสียหายเป็นพิเศษแล้ว โจทก์ทั้งสองย่อมเป็นผู้เสียหายได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1510/2551 แม้จำเลยซึ่งเป็นนายอำเภอ มีหน้าที่กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบราชการ แต่จำเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัดที่ให้สอบสวนคุณสมบัติของประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอันเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ก็เป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการของจำเลยอันเป็นผลเสียหายแก่รัฐ มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิและหน้าที่ของโจทก์ซึ่งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยตรงแต่ประการใด โจทก์จึงมิใช่ผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3509/2549 การกระทำของจำเลยที่เป็นความผิดคือการใช้อำนาจในฐานะพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องผู้ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นประมาทโจทก์ ผลของการกระทำของจำเลยคือโจทก์ในฐานะผู้เสียหายได้ไม่ได้รับการเยียวยาตามกฎหมาย ดังนั้น โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายจากการกระทำผิดของจำเลยโดยตรง โจทก์จึงเป็นผู้เสียหาย

ข้อสังเกต เรื่องนี้ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 157 และมาตรา 200

ผู้เสียหายในความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ

ความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ เกิดขึ้นเมื่อธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน ผู้เสียหายคือผู้ทรงเช็ค ในขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเท่านั้น ผู้รับโอนเช็คหลังจากธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินไม่ใช่ผู้เสียหาย แม้จะเป็นเช็คผู้ถือซึ่งโอนได้โดยการส่งมอบก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5799/2549 จำเลยและ ป. ชื่อน้ำมันเชื้อเพลิงจากบริษัท ร. ซึ่งโจทก์ร่วมเป็นกรรมการเช็คพิพาททั้งสี่ฉบับแม้จะเป็นเช็คออกให้แก่ผู้ถือ แต่เป็นเช็คที่จำเลยและ ป. ร่วมกันออกเพื่อชำระหนี้ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงให้แก่บริษัท ร. มิใช่ชำระหนี้ให้โจทก์ร่วมเป็นส่วนตัว บริษัท ร. จึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาท แม้โจทก์ร่วมจะเป็นกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ร. โจทก์ร่วมในฐานะส่วนตัวก็ไม่อยู่ในฐานะผู้ทรงเช็คพิพาท และมีใช้ผู้เสียหายที่จะมีอำนาจร้องทุกข์ขอให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีแก่จำเลยได้ พนักงานอัยการโจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้

ข้อสังเกต สั่งจ่ายเช็คผู้ถือชำระหนี้ให้แก่บริษัท บริษัทเป็นผู้ทรงเช็คและเป็นผู้เสียหาย ส่วนกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทไม่ใช่ผู้เสียหาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 5291/2548 จำเลยออกเช็คพิพาทมอบแก่บริษัทโจทก์เพื่อชำระหนี้ โจทก์จึงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาท เมื่อเช็คถึงกำหนดแม่โจทก์จะนำเข้าบัญชี ส. กรรมการผู้จัดการโจทก์ โดย โจทก์มิได้มอบหรือโอนสิทธิอันเกิดแต่เช็คพิพาทให้แก่ ส. โจทก์ยังคงเป็นผู้ทรงเช็คพิพาทอยู่ในขณะที่ ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน กรณีเป็นเพียงการนำเช็คพิพาทเข้าเรียกเก็บเงินโดยอาศัยบัญชีของ ส. เท่านั้น โจทก์เป็นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีได้

ข้อสังเกต ถ้าผู้ทรงเช็คมิได้ออนเช็คให้ผู้อื่น แต่นำเช็คฝากเข้าบัญชีเงินฝากของผู้อื่นหรือให้ผู้อื่น นำเช็คไปเรียกเก็บเงินแทน ถือว่าผู้ที่นำเช็คไปเรียกเก็บเงินเป็นตัวแทนเท่านั้น ไม่ใช่ผู้เสียหาย และถือว่า ผู้ที่มอบเช็คเป็นผู้ทรงเช็คขณะธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จึงเป็นผู้เสียหาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 4264/2548 เช็คเป็นเอกสารเปลี่ยนมือ เมื่อจำเลยลงลายมือชื่อส่งจ่าย เช็คให้แก่โจทก์โดยมิได้ระบุว่าจะจ่ายให้โจทก์ในฐานะที่โจทก์เป็นผู้จัดการมรดกของ บ. โจทก์จึงเป็นผู้ทรง เช็คตามกฎหมาย เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คนั้นแล้ว โจทก์จึงเป็นผู้เสียหาย โดยไม่ต้องระบุ ต่อท้ายชื่อโจทก์ว่าในฐานะผู้จัดการมรดกของ บ.

ผู้เสียหายในความผิดฐานอื่น ๆ ที่น่าสนใจ

คำอธิบาย

ความผิดฐานพรากผู้เยาว์

ความผิดฐานพรากผู้เยาว์ทั้งตาม ป.อ.มาตรา 314, 318 และ 319 กฎหมายมุ่งคุ้มครอง อำนาจปกครองของบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล มิใช่ตัวผู้เยาว์ที่ถูกพราก ผู้เสียหายในความผิด ดังกล่าวจึงได้แก่บิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ดังนี้ ผู้ที่ปกครองดูแลแม้จะไม่มีฐานะเป็นบิดามารดา ก็เป็นผู้เสียหายได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 7238/2549 ความผิดฐานพรากผู้เยาว์โดยผู้เยาว์ไม่เต็มใจไปด้วยเพื่อการ อนุญาตตาม ป.อ.มาตรา 318 วรรคสาม หรือความผิดฐานพรากผู้เยาว์ไปเพื่อการอนุญาตโดยผู้เยาว์ เต็มใจไปด้วยตามมาตรา 319 วรรคแรก มีองค์ประกอบความผิดร่วมกันประการหนึ่งว่า “ผู้ใดพราก ผู้เยาว์อายุกว่าสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเสียจากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล...” ซึ่งจะเห็นได้ ว่าวัตถุประสงค์การกระทำความผิดกฎหมายทั้งสองมาตรานี้ที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองคืออำนาจปกครองของบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลนั่นเอง มิใช่ตัวผู้เยาว์ที่ถูกพราก ดังนั้น ผู้เสียหายคือบุคคลผู้ได้รับความ เสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดทั้งสองมาตรานี้ตามมาตรา 2(4) แห่ง ป.วิ.อ. จึงได้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลผู้เยาว์ทั้งสองในขณะที่จำเลยทั้งสามกับพวกร่วมกันกระทำความผิด หากใช้ ตัวผู้เยาว์คือโจทก์ร่วมทั้งสองไม่

ข้อสังเกต เรื่องนี้ แม้ ก. เป็นน้ำ ส่วน ข. เป็นยายของผู้เยาว์ทั้งสอง แต่เมื่อทั้งสองเป็น ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลผู้เยาว์ทั้งสอง จึงถือว่า ก. และ ข. เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานพรากผู้เยาว์ไป เพื่อการอนุญาต

ความผิดฐานหมิ่นประมาท

ความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งอยู่ในกลุ่มบุคคล โดยไม่ได้เจาะจงว่าหมายถึง ผู้ใด หรือจากถ้อยคำที่หมิ่นประมาทไม่อาจทราบว่าเป็นผู้ใด ผู้ที่อยู่ในกลุ่มนั้นคนใดคนหนึ่งไม่ใช่ ผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7238/2539 จำเลยที่ 1 กล่าวถึงกองทัพ บุคคลธรรมดาทั่วไปย่อมไม่อาจเข้าใจว่าเป็นการกล่าวถึงกองทัพได้ จะถือว่าจำเลยที่ 1 ใส่ความกองทัพปกโดยเฉาะหาได้ไม่ การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงไม่เป็นการหมิ่นประมาทกองทัพปก กองทัพปกจึงไม่เป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2(4) ไม่มีสิทธิร้องทุกข์ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสองได้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

ความผิดฐานต่อสู้อำนาจพนักงาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1943/2497 ความผิดฐานต่อสู้อำนาจพนักงาน เป็นการกระทำต่อเจ้าพนักงาน โจทก์มิใช่เจ้าพนักงานผู้ถูกจำเลยต่อสู้อำนาจไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะมาฟ้องทางอาญา ความผิดฐานเอาไปซึ่งเอกสารของผู้อื่น

ความผิดฐานเอาไปซึ่งเอกสารของผู้อื่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 507/2542 จำเลยเป็นตัวแทนของคณะนายทหารประเทศเนเธอร์แลนด์ นำเช็ค 4 ฉบับ ไปชำระหนี้ให้แก่การสื่อสารแห่งประเทศไทย 3 ฉบับ และบริษัท ท. อีก 1 ฉบับ ซึ่งตราใบที่เช็คทั้งสี่ฉบับยังมีได้ส่งมอบให้แก่การสื่อสารฯ และบริษัท ท. เช็คทั้งสี่ฉบับจึงยังไม่โอนไปยังการสื่อสารและบริษัท ท. คณะนายทหารดังกล่าวยังเป็นเจ้าของเช็คทั้งสี่ฉบับและเป็นผู้ได้รับความเสียหายในความผิดฐานเอาไปซึ่งเอกสารของผู้อื่นตาม ป.อ.มาตรา 188

ข้อสังเกต เรื่องนี้ จำเลยเป็นตัวแทนของคณะนายทหารฯ นำเช็คไปชำระหนี้ให้แก่การสื่อสารและบริษัท ท. แต่จำเลยมิได้นำเช็คไปชำระหนี้ตามที่ได้รับมอบหมาย กลับนำเช็คซึ่งเป็นเช็คผู้ถือไปเรียกเก็บเงินจากธนาคาร ดังนี้ เมื่อยังไม่ได้ส่งมอบเช็คให้เจ้าหนี้ทั้งสองรายเช็คทั้งหมดยังไม่โอนไปยังเจ้าหนี้ และถือว่าคณะนายทหารฯ ยังเป็นเจ้าของเช็คดังกล่าวอยู่ คณะนายทหารจึงเป็นผู้เสียหายในความผิดตาม ป.อ.มาตรา 188

คำอธิบาย

ความผิดที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย เอกชนไม่อาจเป็นผู้เสียหายได้

1. ที่สำคัญคือ ความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1949/2542 ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการฟ้องจำเลยที่ 1 ในข้อหาความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ ส. ถึงแก่ความตายและความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ. เจ้าของรถยนต์ไม่ใช่ผู้เสียหายในข้อหาความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ ส. ถึงแก่ความตาย และข้อหาความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย พ. เจ้าของรถยนต์จึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา และถือไม่ได้ว่าพนักงานอัยการฟ้องคดีแทน พ. แม้ พ. จะเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองก็ไม่ใช่คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามความหมายแห่ง ป.วิ.อ.มาตรา 51 ในอันที่จะนำอายุความในทางอาญาที่ยาวกว่ามาใช้บังคับตาม ป.พ.พ.มาตรา 448 วรรคสอง

2. ความผิดตาม พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1231/2533 พนักงานอัยการฟ้องขอให้ลงโทษจำเลย ตาม พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ มาตรา 7, 72 และข้อหาฆ่าผู้อื่นตาม ป.อ.มาตรา 288 แม้ศาลจะอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าเป็น

โจทก์ร่วมในคดีด้วย ก็หมายถึงอนุญาตให้เข้าเป็นโจทก์ร่วมได้เฉพาะในข้อหาฆ่าผู้อื่นเท่านั้นเพราะโจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายในข้อหาดังกล่าว ส่วนข้อหาความผิดต่อ พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย โจทก์ร่วมมิใช่ผู้เสียหาย จึงไม่อาจเข้าเป็นโจทก์ร่วมในข้อหาความผิดตาม พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ ได้

3. ความผิดฐานเจ้าพนักงานยกยอกตาม ป.อ.มาตรา 147

คำพิพากษาฎีกาที่ 171/2504 ความผิดฐานเจ้าพนักงานเบียดบังยกยอกทรัพย์สินในตำแหน่งหน้าที่ตาม ป.อ.มาตรา 147 นั้น เป็นการเบียดบังทรัพย์สินของรัฐบาล เอกชนมิใช่ผู้เสียหาย

4. ความผิดฐานทำลายพยานหลักฐานตาม ป.อ.มาตรา 199

คำพิพากษาฎีกาที่ 6202/2538 ความผิดฐานทำลายพยานหลักฐานตาม ป.อ.มาตรา 199 เป็นความผิดเกี่ยวกับรัฐ โจทก์ทั้งสองซึ่งเป็นบิดามารดาของผู้ตายที่ถูกจำเลยร่วมกันย้ายศพมิใช่ผู้เสียหายที่จะมีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2(4)

5. ความผิดตาม พ.ร.ก. การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย

6. ความผิดฐานขัดขืนหมายหรือคำสั่งศาล ตาม ป.อ.มาตรา 170

คำพิพากษาฎีกาที่ 2046/2533 บทบัญญัติ ป.อ.มาตรา 170 มีความมุ่งหมายจะเอาโทษแก่ผู้ที่ขัดขืนหมายหรือคำสั่งของศาลให้มาให้ถ้อยคำ ให้มาเบิกความหรือให้ส่งทรัพย์สินหรือเอกสารใดในการพิจารณาคดี อันเป็นบทบัญญัติถึงการกระทำความผิดต่อศาลซึ่งเป็นเจ้าพนักงานในการยุติธรรม โดยเฉพาะ แม้โจทก์จะอ้างว่าได้รับความเสียหายจากการที่จำเลยขัดขืนคำสั่งศาลไม่ส่งเงินที่อายัดไว้ไปยังศาลแพ่ง แต่ก็ไม่ใช่ความเสียหายโดยตรงอันเกิดจากการกระทำผิดของจำเลย เพราะโจทก์จำเลยมิได้มีสิทธิและหน้าที่ต่อกัน การกระทำของจำเลยไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิของโจทก์ โจทก์จึงมิใช่ผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2(4) จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

7. ความผิดตาม พ.ร.บ.ศุลกากรฯ และ พ.ร.บ. ให้บำเหน็จในการปราบปรามผู้กระทำความผิดฯ

แม้เจ้าพนักงานผู้จับผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ. ศุลกากรฯ จะมีสิทธิได้รับเงินบำเหน็จรางวัลตาม พ.ร.บ. ให้บำเหน็จในการปราบปรามผู้กระทำความผิดฯ เจ้าพนักงานผู้จับก็มีใช้บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดทั้งสองฐานดังกล่าว จึงไม่เป็นผู้เสียหาย

8. ความผิดตาม ป.อ.มาตรา 158

9. ความผิดตาม พ.ร.บ.อาหารฯ

10. ความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ เป็นความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหายเท่านั้น แม้จะเป็นพนักงานสอบสวนในคดีดังกล่าว ก็มิใช่ผู้เสียหาย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1637/2548 ข้อหาตามที่โจทก์ฟ้องในความผิดต่อ พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 15, 66 เป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน ซึ่งรัฐเท่านั้นที่เป็นผู้เสียหาย แม้โจทก์เป็นพนักงานสอบสวนเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ แต่ก็มีอำนาจหน้าที่เพียงเท่าที่กฎหมายกำหนดให้กระทำ คือมีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (6) เท่านั้น และโจทก์มิใช่บุคคลผู้

ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดตามฟ้อง โจทก์มิใช่ผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2(4) ไม่มีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต โจทก์เป็นพนักงานสอบสวนคดีนี้ ในชั้นสอบสวนโจทก์มีความเห็นให้สั่งฟ้องจำเลย แต่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง โจทก์อ้างว่าทำให้โจทก์เสียหายแต่ศาลฎีกาเห็นว่าความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ เป็นความผิดต่อรัฐ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

ผู้เสียหายโดยนิตินัย

คำอธิบาย

“ผู้เสียหายโดยนิตินัย” หมายถึง ผู้ที่ไม่มีส่วนในการกระทำความผิด หรือไม่ใช่หรือสนับสนุน หรือรู้เห็นในการกระทำความผิดนั้นด้วย หรือสมัครงใจให้เกิดความผิดนั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 4147/2550 ป.อ.มาตรา 277 วรรคแรก บัญญัติให้ผู้กระทำชำเรา เด็กหญิงอายุยังไม่เกิน 15 ปี ซึ่งมีใช้ภริยาของตนนั้น มีความผิด โดยไม่คำนึงถึงว่าเด็กหญิงนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม แต่หากเด็กหญิงนั้นยินยอมก็มีได้หมายความว่า เด็กหญิงนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย เมื่อเด็กหญิงดาว เด็กหญิงสาว และเด็กหญิงอุ้ม ถูกกระทำชำเรา แม้เด็กหญิงทั้งสามจะยินยอม ก็เป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดข้อหานี้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2(4) โจทก์ร่วมที่ 2 ที่ 3 และที่ 5 ในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรมย่อมมีอำนาจจัดการแทนเด็กหญิงดาว เด็กหญิงสาว และเด็กหญิงอุ้ม ตามลำดับ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 5(1) และมีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในความผิดข้อหานี้ได้ตามมาตรา ป.วิ.อ. 3(2)

คำพิพากษาฎีกาที่ 5342/2549 ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติตามฟ้องโจทก์ว่า เหตุที่รถยนต์ทั้งสองเกิดเฉี่ยวชนกัน ทำให้รถยนต์ทั้งสองคันเสียหายและผู้ตายถึงแก่ความตาย ผู้ตายมีส่วนประมาทอยู่ด้วย จึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยสำหรับความผิดตาม ป.อ.มาตรา 291 ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2(4) และไม่มีอำนาจร้องเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการตามมาตรา 30

คำพิพากษาฎีกาที่ 4077/2549 การที่ผู้เสียหายได้ใช้ห้องอาจ สั่งให้จำเลยซื้อแผ่นซีดีละเมิดลิขสิทธิ์ของกลางจากตลาดนัดมาเพื่อให้จะได้หลักฐานในการกระทำความผิด โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่นเพื่อการค้าด้วยความสมัครใจของตนเองมาก่อน และพร้อมที่จะจัดหาแผ่นซีดีที่ละเมิดลิขสิทธิ์ดังกล่าวมาได้ทันที นอกจากนี้ เจ้าพนักงานก็ไม่ทราบเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้เสียหายในคดีนี้ และไม่ทราบเรื่องที่องอาจได้ติดต่อขอซื้อแผ่นซีดีละเมิดลิขสิทธิ์ของกลางจากจำเลยไว้ก่อน แต่เป็นการที่ผู้เสียหายดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง แล้วแจ้งความร้องทุกข์เพื่อนำเจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุมจำเลย จึงเป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้ชักจูงใจหรือก่อให้เกิดจำเลยกระทำความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ และไม่อาจถือว่าเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย การแจ้งความร้องทุกข์จึงไม่ใช่การแจ้งความร้องทุกข์ตามกฎหมาย ทำให้การสอบสวนไม่ชอบและโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต ถ้าพยานหลักฐานที่โจทก์นำเสนอยังไม่ปรากฏแน่ชัดว่าจำเลยมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับความผิด ถือว่าการล่อซื้อของผู้เสียหายเป็นการก่อหรือชักจูงใจให้จำเลยกระทำความผิดได้ ผู้เสียหายไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย

คำร้องทุกข์ (มาตรา 2(7))

หลักเกณฑ์ คำร้องทุกข์คือการที่ผู้เสียหายกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้น ไม่ว่าจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตามซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายโดยมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

คำอธิบาย

คำร้องทุกข์มีความสำคัญในการวินิจฉัยเกี่ยวกับการดำเนินคดีในความผิดอันยอมความได้ในปัญหาอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ กล่าวคือพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนในความผิดอันยอมความได้ ต้องมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบก่อน (มาตรา 121 วรรคสอง) ถ้าไม่มีคำร้องทุกข์หรือเป็นคำร้องทุกข์ที่ไม่ชอบด้วยมาตรา 2 (7) พนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจสอบสวนและทำให้พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจฟ้องตามมาตรา 120 ศาลก็ต้องยกฟ้อง

นอกจากนี้ยังเป็นข้อในการพิจารณาปัญหาเรื่องอายุความตาม ป.อ.มาตรา 96 กล่าวคือ ในความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่อยู่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ถ้าคำร้องทุกข์ไม่ชอบด้วยมาตรา 2 (7) ก็ถือว่าไม่มีการร้องทุกข์ในกำหนดเวลาดังกล่าว คดีก็อาจขาดอายุความได้

ผู้เสียหายต้องมีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ

หลักเกณฑ์ในเรื่องคำร้องทุกข์ตามมาตรา 2(7) ส่วนที่สำคัญและเป็นปัญหาอยู่เสมอคือผู้เสียหายต้องกล่าวหาโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

คำพิพากษาฎีกาที่ 7429/2550 ในบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ซึ่งเป็นคำร้องทุกข์มีข้อความระบุอย่างชัดเจนว่า พ. ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่จำเลยในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการของผู้เสียหายมิใช่ในฐานะส่วนตัว การร้องทุกข์แทนผู้เสียหายซึ่งเป็นนิติบุคคลจะต้องทำให้ถูกต้องตามข้อบังคับของผู้เสียหายที่ได้จดทะเบียนไว้ ตามหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลของผู้เสียหายระบุว่า พ. เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแต่เพียงผู้เดียว และไม่มีข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการว่าหากกระทำแทนผู้เสียหายจะต้องใช้ตราสำคัญของผู้เสียหายประทับด้วย ดังนั้น พ. จึงมีอำนาจดำเนินการหรือร้องทุกข์แทนผู้เสียหายได้โดยไม่ต้องใช้ตราสำคัญของผู้เสียหายประทับลงในช่องลายมือชื่อผู้กล่าวหาในบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ด้วย ถือได้ว่า พ. ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแทนผู้เสียหายโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องคดีนี้

ข้อสังเกต คำร้องทุกข์ไม่มีตราประทับของห้างหุ้นส่วนจำกัด แต่ระบุว่าเป็นการร้องทุกข์ในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด เมื่อไม่มีข้อจำกัดอำนาจว่าต้องใช้ตราประทับของห้างหุ้นส่วนนั้นด้วย ก็ถือว่าเป็นการร้องทุกข์แทนห้างหุ้นส่วนแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 4310/2549 รายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานระบุไว้ว่า “นาย ศ. อายุ 26 ปี ..... ได้รับมอบอำนาจจากบริษัท อ. ให้แจ้งร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ละเมิดลิขสิทธิ์วีซีดี ภาพยนตร์...เพื่อดำเนินคดีต่อไป” ไม่ถือเป็นคำร้องทุกข์โดยถูกต้องตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2(7) เพราะ มิได้ชัดเจนว่าเป็นการแจ้งโดยเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ เป็นเหตุให้การสอบสวนในความผิดฐาน นี้ไม่ชอบตาม ป.วิ.อ.มาตรา 120 โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต การร้องทุกข์ต้องชัดเจนว่ามีเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ

คำพิพากษาฎีกาที่ 6894/2549 หนังสือร้องทุกข์ของโจทก์ร่วมมีข้อความว่า มีการละเมิด ลิขสิทธิ์ของโจทก์ร่วมที่บริเวณศูนย์การค้าซีคอนสแควร์ ขอแจ้งความร้องทุกข์เพื่อให้ดำเนินการตาม กฎหมายต่อไป ถือได้ว่าเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2(7) แล้ว ไม่จำเป็นต้องระบุชื่อหรือ รูปพรรณของผู้กระทำความผิด

ข้อสังเกต คำร้องทุกข์ที่มีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ไม่จำเป็นต้องระบุชื่อหรือรูปพรรณ ของผู้กระทำความผิด ก็ได้

ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย (มาตรา 4, 5, 6)

ตามมาตรา 3 ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามมาตรา 4,5 และ 6 มีอำนาจ

- (1) ร้องทุกข์
- (2) เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ
- (3) เป็นโจทก์ฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- (4) ถอนฟ้องคดีอาญาหรือคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- (5) ยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว

หญิงมีสามี (มาตรา 4)

ในคดีอาญา ผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงมีสามีสิทธิฟ้องคดีได้เอง โดยไม่ต้องได้รับอนุญาต จากสามีก่อน (มาตรา 4 วรรคหนึ่ง) แต่สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยาได้โดยได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา (มาตรา 4 วรรคสอง) ตามมาตรา 4 วรรคสอง ที่บัญญัติว่าภายใต้บังคับแห่งมาตรา 5(2) หมายถึงถ้าเป็นกรณีภริยาถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ สามีจัดการ แทนได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากภริยาก่อน

สังเกตว่าสามีภริยาตามมาตรา 4 นี้ ต้องเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมายด้วยและการ อนุญาตให้สามีฟ้องคดีอาญาแทนตามมาตรา 4 วรรคสอง กฎหมายไม่ได้กำหนดแบบไว้ จึงอาจ อนุญาตด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือเสนอต่อศาลพร้อมคำฟ้องก็ได้

ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย (มาตรา 5)

ผู้ที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตามมาตรา 5 แบ่งออกเป็น 3 กรณีด้วยกัน คือ

- (1) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลเฉพาะแต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล (มาตรา 5(1))
- (2) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา เฉพาะแต่ในความผิดอาญาซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ (มาตรา 5(2))
- (3) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลเฉพาะความผิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น (มาตรา 5(3))

คำอธิบาย

หลักเกณฑ์ตามแนวคำพิพากษาฎีกา

ตามมาตรา 5 (1) ให้ผู้แทนโดยชอบธรรมมีอำนาจจัดการผู้เยาว์ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์ แสดงว่าผู้เยาว์จะฟ้องคดีอาญาเองไม่ได้ แม้จะได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก็ตาม ในเรื่องการร้องทุกข์ ผู้เยาว์ซึ่งเป็นผู้เสียหายที่อยู่ในวัยที่สามารถรู้ผิดชอบได้ตามสมควร มีสิทธิร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้ โดยไม่ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมจัดการแทนหรือต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน

คำพิพากษาฎีกาที่ 3915/2551 ป.วิ.อ. มาตรา 2(7) และมาตรา 123 มิได้บัญญัติว่าการร้องทุกข์ของผู้เยาว์ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมหรือบุคคลดังกล่าว ต้องลงลายมือชื่อในการร้องทุกข์ของผู้เยาว์ด้วย ดังนั้นผู้เยาว์จึงมีอำนาจร้องทุกข์ด้วยตนเองได้

ข้อสังเกต ในเรื่องการร้องทุกข์ ผู้เยาว์ซึ่งเป็นผู้เสียหายที่อยู่ในวัยที่สามารถรู้ผิดชอบได้ตามสมควร มีสิทธิร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้ โดยไม่ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมจัดการแทนหรือต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน

คำพิพากษาฎีกาที่ 4147/2550 ป.อ. มาตรา 277 วรรคแรก บัญญัติให้ผู้กระทำชำเราเด็กหญิงอายุยังไม่เกิน 15 ปี ซึ่งมีไชภริยาของตนนั้น มีความผิด โดยไม่คำนึงถึงว่าเด็กหญิงนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม แต่หากเด็กหญิงนั้นยินยอมก็มีได้หมายความว่า เด็กหญิงนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย เมื่อเด็กหญิง ด. เด็กหญิง ส. และเด็กหญิง อ. ถูกกระทำชำเราแม้เด็กหญิงทั้งสามจะยินยอม ก็เป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดข้อหานี้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2 (4) โจทก์ร่วมที่ 2 ที่ 3 และที่ 5 ในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรมยอมมีอำนาจจัดการแทนเด็กหญิง ด. เด็กหญิง ส. และเด็กหญิง อ. ตามลำดับ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 5 (1) และมีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในความผิดข้อหานี้ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 3 (2)

ข้อสังเกต ความผิดฐานกระทำชำเราเด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี ตาม ป.อ.มาตรา 277 วรรคแรก เป็นความผิดที่มีได้คำนึงว่าเด็กหญิงนั้นจะยินยอมหรือไม่ ดังนี้ แม้เด็กหญิงยินยอม ก็มีได้

หมายความว่าเด็กหญิงนั้นมีส่วนในการกระทำความผิด เด็กหญิงนั้นจึงเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานนี้ ผู้แทนโดยชอบธรรมย่อมมีอำนาจจัดการแทน

ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา เฉพาะแต่ในความผิดอาญาซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตาย หรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ (มาตรา 5 (2))

คำพิพากษาฎีกาที่ 26/2553 พนักงานอัยการโจทก์ขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา 297 โดยคำฟ้องของโจทก์ซึ่งโจทก์ร่วมทั้งสองขอถือเอาเป็นคำฟ้องด้วยบรรยายแต่เพียงว่าจำเลยทำร้ายร่างกายผู้เสียหาย โดยใช้มือจับแขนของผู้เสียหายแล้วเหวี่ยงอย่างแรงจนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายล้มลงกันกระแทกพื้นรับอันตรายสาหัส ต้องป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาและจนประกอบกรณีกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่าสี่สิบวัน ซึ่งผลการชันสูตรบาดแผลของแพทย์ ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ กล้ามเนื้อและเส้นเอ็นบริเวณสะโพกขวาช้ำและอักเสบอย่างรุนแรง ใช้เวลารักษา 6 ถึง 8 สัปดาห์ ไม่ได้ความผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ แม้โจทก์ร่วมทั้งสองจะยื่นคำร้องอ้างว่าการทำร้ายของจำเลยทำให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะบริเวณท้ายทอยต้องเข้ารักษาพยาบาลผ่าตัดเอาก้อนเลือดที่บริเวณท้ายทอยออก และรักษาตัวจนถึงแก่ความตาย โดยโจทก์ไม่คัดค้านการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม แต่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายหลังเกิดเหตุนาน 9 เดือน และบาดแผลที่เป็นสาเหตุให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตายมิใช่บาดแผลที่ผู้เสียหายถูกจำเลยทำร้ายตามฟ้อง ทั้งโจทก์ก็ได้ยืนยันแน่นอนว่าบาดแผลที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายเกิดจากการกระทำของจำเลย ดังนี้ โจทก์ร่วมทั้งสองซึ่งเป็นบุพการีของผู้เสียหาย จึงไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายโดยเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 5(2) โจทก์ร่วมทั้งสองจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 3063/2552 ผู้บุพการีมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาหรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้เฉพาะแต่ในความผิดอาญาซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 3(2) ประกอบมาตรา 5(2) แต่คดีที่เป็นความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรมและความผิดเกี่ยวกับเอกสารซึ่งผู้เสียหายถึงแก่ความตายด้วยโรคประจำตัวของผู้เสียหายเอง ไม่ต้องด้วยบทบัญญัติดังกล่าว

คำพิพากษาฎีกาที่ 5207/2550 โจทก์ได้รับบาดเจ็บไม่ร้ายแรงมากถึงขนาดไม่สามารถจัดการเองได้ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 5(2) ประกอบมาตรา 3 (3) ที่สามมีโจทก์จัดการแทนโจทก์ได้ ดังนั้น การที่สามมีโจทก์ดำเนินคดีแพ่งแก่จำเลยในคดีก่อนจึงไม่ใช่การจัดการฟ้องคดีแทนโจทก์ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้ ไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.มาตรา 148

ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความผิดที่กระทำลงแก่บุคคลนั้น (มาตรา 5(3))

คำอธิบาย

ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลอาจมีการมอบอำนาจให้ผู้อื่นดำเนินคดีแทนได้ โดยหนังสือมอบอำนาจต้องทำให้ถูกต้องตามข้อบังคับของนิติบุคคลนั้นด้วย

คำร้องทุกข์ไม่มีตราประทับของห้างหุ้นส่วนจำกัด แต่ระบุว่าเป็นการร้องทุกข์ในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด เมื่อไม่มีข้อจำกัดอำนาจว่าต้องใช้ตราประทับของห้างหุ้นส่วนนั้นด้วย ก็ถือว่าเป็นการร้องทุกข์แทนห้างหุ้นส่วนแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7429/2550 ในบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ซึ่งเป็นคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายระบุอย่างชัดเจนว่า พ. ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่จำเลยในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการของผู้เสียหายมิใช่ในฐานะส่วนตัว การร้องทุกข์แทนผู้เสียหายซึ่งเป็นนิติบุคคลจะต้องทำให้ถูกต้องตามข้อบังคับของผู้เสียหายที่ได้จดทะเบียนไว้ ตามหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลของผู้เสียหายระบุว่า พ. เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการแต่เพียงผู้เดียว และไม่มีข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการว่าหากจะกระทำแทนผู้เสียหายจะต้องใช้ตราสำคัญของผู้เสียหายประทับด้วย ดังนั้น พ. จึงมีอำนาจดำเนินการหรือร้องทุกข์แทนผู้เสียหายได้โดยไม่ต้องใช้ตราสำคัญของผู้เสียหายประทับลงในช่องลายมือชื่อผู้กล่าวหาในบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ด้วย ถือได้ว่า พ. ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแทนผู้เสียหายโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องคดีนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1352/2544 จำเลยทำเอกสารเท็จยื่นขอเบิกเงินค่ารักษาพยาบาลจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินของมณฑลทหารบกที่ 31 แม้ค่ารักษาพยาบาลดังกล่าวอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของมณฑลทหารบกที่ 31 แต่มณฑลทหารบกที่ 31 เป็นเพียงหน่วยงานของกองทัพบก สังกัดกระทรวงกลาโหม ซึ่งตามกฎหมายกองทัพบกเป็นนิติบุคคล มณฑลทหารบกที่ 31 ไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลจึงไม่ถือว่าเป็นผู้เสียหายหรือผู้แทนอื่นตาม ป.วิ.อ.มาตรา 5(3) การที่พลตรี ศ. ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 31 มอบอำนาจให้พันโท ป.มาร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยฐานฉ้อโกงซึ่งเป็นการผิดต่อส่วนตัวแทนกองทัพบก จึงถือว่าไม่มีการร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง

สิทธิในการดำเนินคดีอาญาไม่เป็นมรดก

สิทธิการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เสียหาย ไม่เป็นมรดกตกทอดไปยังทายาทเมื่อผู้เสียหายตายก่อนดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดทายาทของผู้เสียหายไม่มีสิทธิฟ้องแทนผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3395/2525 จำเลยกับ ต. ได้ร่วมกันนำพินัยกรรมซึ่งมีข้อความว่า ต. เจ้ามรดกยกที่ดินมีโฉนดให้แก่ ต. ไปแสดงต่อเจ้าพนักงานที่ดิน เจ้าพนักงานที่ดินเชื่อและได้แก่ทะเบียนที่ดินดังกล่าวเป็นชื่อของจำเลย แต่ในขณะนั้น ร. ซึ่งอ้างว่าเป็นบุตรของ ต. เจ้ามรดกยังมีชีวิตอยู่ และต่อมาก่อนตาย ร. ได้ทำพินัยกรรมยกที่ดินดังกล่าวที่อ้างว่าจะได้รับมรดกให้แก่โจทก์ ดังนั้นแม้จะฟังว่า ร. เป็นบุตรของ ต. เจ้ามรดกและพินัยกรรมปลอม แต่ขณะเกิดเหตุการกระทำผิด ร. ยังมีชีวิตอยู่ ร. จึงเป็นผู้เสียหาย ป.วิ.อ.มาตรา 4, 5 และ 6 ไม่ได้ให้อำนาจโจทก์ ซึ่งเป็นผู้รับพินัยกรรม

ฟ้องคดีแทน ร. ผู้เสียหายได้ ดังนี้ เมื่อ ร. ถึงแก่ความตายแล้วโจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายและไม่มีอำนาจฟ้อง

แต่ถ้าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดในความผิดที่เป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้แล้ว เมื่อผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สิทธิถอนคำร้องทุกข์ย่อมตกทอดแก่ทายาท ทายาทมีสิทธิถอนคำร้องทุกข์ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 372/2549 การถอนคำร้องทุกข์เป็นสิทธิซึ่ง ป.วิ.อ. มาตรา 126 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ร้องทุกข์ที่จะถอนคำร้องเสียเมื่อใดก็ได้ สิทธิถอนคำร้องทุกข์ในความผิดฐานยกยอกถือเป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน กรณีผู้ร้องทุกข์ตายสิทธิดังกล่าวย่อมตกทอดแก่ทายาท เมื่อได้ความตามคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ว่าบรรดาทายาททุกคนของผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีแก่จำเลยอีกต่อไป และขอถอนคำร้องทุกข์ ดังนั้น เมื่อผู้ร้องในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้เสียหายซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย จึงมีสิทธิถอนคำร้องทุกข์ได้แม้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา และเมื่อมีการถอนคำร้องทุกข์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว สิทธินาคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39(2)

ข้อสังเกต ถ้าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดในความผิดที่เป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้แล้ว เมื่อผู้เสียหายถึงแก่ความตาย สิทธิถอนคำร้องทุกข์ย่อมตกทอดแก่ทายาท ทายาทมีสิทธิถอนคำร้องทุกข์ได้

ผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตาย (ป.อ. มาตรา 333)

สำหรับในความผิดฐานหมิ่นประมาทมีบัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษตาม ป.อ.มาตรา 333 วรรคสองว่า ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรสหรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย แสดงว่าเฉพาะในความผิดฐานหมิ่นประมาทนี้ แม้ผู้เสียหายจะตายไปแล้ว บุคคลตามที่ระบุไว้ก็มีอำนาจไปร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดได้

การมอบอำนาจให้ฟ้องคดีอาญา การฟ้องคดีอาญาอาจมีการมอบอำนาจให้ผู้อื่นฟ้องแทนได้

คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจเพิ่มเติม

คำพิพากษาฎีกาที่ 2236-2237/2550 ความผิดฐานปลอมเอกสารและฐานใช้เอกสารปลอมเป็นความผิดต่อผู้ที่ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำของจำเลยที่ปลอมและใช้เอกสารปลอมตามฟ้อง แม้จำเลยจะปลอมหนังสือของผู้ตายส่งไปถึงนายแพทย์อำนวยการโรงพยาบาล บ. ว่าผู้ตายขอลาการปฏิบัติงานแล้วลงชื่อปลอมของผู้ตายในหนังสือดังกล่าว และจำเลยได้ปลอมจดหมายของผู้ตายส่งไปถึงนาย ช. กับนางสาว ก. บุตรชายและบุตรสาวของผู้ตายว่าผู้ตายต้องไปฝึกสมาธิ เพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเอกสารปลอมนั้นผู้ตายได้ทำขึ้นจริง ทั้งนี้โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นก็ตาม ในกรณีนี้โจทก์ที่ 1 ซึ่งเป็นบิดาผู้ตายก็ยังถือไม่ได้ว่าเป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำ

ดังกล่าวตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) ทั้งความผิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นภายหลังจากผู้ตายได้ถึงแก่ความตายไปแล้ว ผู้ตายไม่อาจเป็นผู้เสียหายในความผิดดังกล่าวได้ จึงไม่ใช่กรณีที่โจทก์ที่ 1 ซึ่งเป็นบุพการีของผู้ตายจะจัดการแทนผู้ตายได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 5 (2)

การตั้งผู้แทนเฉพาะคดี (มาตรา 6)

คำอธิบาย

การร้องขอให้ศาลตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้ เมื่อผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริตหรือผู้ไร้ความสามารถในกรณี

กรณีที่ 1 ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้แทนโดยชอบธรรมไม่สามารถทำหน้าที่ได้หรือมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์

กรณีที่ 2 ผู้วิกลจริตหรือผู้ไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาลหรือผู้อนุบาลไม่สามารถหน้าที่ได้หรือมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้ไร้ความสามารถ

ผู้มีสิทธิร้องขอต่อศาล คือ

1. ญาติของผู้เสียหาย
2. ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง

การร้องขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดีตามมาตรา 6 นี้ ต้องเป็นกรณีที่ผู้เยาว์, ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถยังมีชีวิตอยู่ด้วย มิฉะนั้นจะขอให้ตั้งผู้แทนเฉพาะคดีไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2958/2541 แม้ตามคำฟ้องจะระบุว่าเด็กหญิง ก. ผู้เยาว์ โดยนาย ข. บิดาผู้ปกครองผู้แทนโดยชอบธรรมของโจทก์ก็แต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องปรากฏว่าเด็กหญิง ก. เป็นบุตรของนาย ข. อันเกิดกับนาง ค. แต่นาย ข. กับนาง ค. ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันและนาง ค. หนีออกจากบ้านตั้งแต่เด็กหญิง ก. ยังเล็กอยู่ นาย ข. เป็นผู้ให้ความอุปการะเลี้ยงดูให้การศึกษาและให้ใช้นามสกุล ภายหลังไต่สวนมูลฟ้องศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ประทับฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณา ดังนี้ กรณีเป็นเรื่องเด็กหญิง ก. ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ซึ่งมารดาผู้แทนโดยชอบธรรมไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่ได้ ญาติของผู้นั้นหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องขอต่อศาลชั้นต้นขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 6 แห่ง ป.วิ.อ. เมื่อเรื่องนี้ปรากฏต่อศาลชั้นต้นในระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ประทับฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณาจึงถือได้โดยปริยายว่าศาลชั้นต้นตั้งให้นาย ข. เป็นผู้แทนเฉพาะคดีตามกฎหมายแล้ว อีกทั้งก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีนี้ ศาลชั้นต้นยังมีคำสั่งตั้งนาย ข. เป็นผู้แทนเฉพาะคดีไว้ด้วย โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต บิดามารดาของผู้เยาว์ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน มารดาเท่านั้นเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม เมื่อปรากฏว่ามารดาหนีไปแล้ว ถือว่าเป็นกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่สามารถทำหน้าที่ได้จึงอยู่

ในหลักเกณฑ์ที่จะตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้ตามมาตรา 6 การที่บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายฟ้องคดีอาญาแทนผู้เยาว์และศาลสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณา ถือได้โดยปริยายว่าศาลตั้งบิดาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีแล้ว

คำพิพากษาฎีกาที่ 3432/2536 การร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดีตาม ป.วิ.อ.มาตรา 6 จะต้องปรากฏว่าโจทก์มีสภาพบุคคลเป็นผู้วิกลจริตและไม่มีผู้อนุบาล แต่ปรากฏว่าโจทก์ซึ่งผู้ร้องอ้างว่าเป็นผู้วิกลจริตและไม่มีผู้อนุบาลได้ถึงแก่ความตายระหว่างไต่สวนคำร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดี สภาพบุคคลของโจทก์จึงสิ้นสุดลงไปแล้วก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งตั้งผู้ร้องให้เป็นผู้แทนเฉพาะคดี ผู้ร้องจึงขอให้ตั้งผู้ร้องเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของโจทก์ไม่ได้ อนึ่งแม้ขณะที่โจทก์ถึงแก่ความตาย ผู้ร้องในฐานะผู้ร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของโจทก์ได้ยื่นคำฟ้องไว้ก่อนแล้วในนามของโจทก์แต่ในขณะที่โจทก์ถึงแก่ความตายศาลยังไม่ได้ตั้งผู้ร้องเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของโจทก์ จะถือว่าเป็นกรณีที่โจทก์ยื่นฟ้องแล้วตายลงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 29 ไม่ได้

ข้อสังเกต การร้องขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดีตามมาตรา 6 นี้ ต้องเป็นกรณีที่ผู้เยาว์, ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถยังมีชีวิตอยู่ด้วย มิฉะนั้น จะขอให้ตั้งผู้แทนเฉพาะคดีไม่ได้

การดำเนินคดีอาญาแก่นิติบุคคล (มาตรา 7)

หลักเกณฑ์ ในการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลนั้น ไปยังพนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี (มาตรา 7 วรรคแรก)

ถ้าผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก จะออกหมายจับผู้นั้นมาก็ได้ แต่จะนำบทบัญญัติว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวซึ่งหรือจำคุกมาใช้แก่ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลไม่ได้ (มาตรา 7 วรรคสอง)

คำอธิบาย

นิติบุคคลสามารถดำเนินกิจการใด ๆ หรือทำนิติกรรมได้ก็โดยผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ๆ เป็นผู้กระทำแทน หากการกระทำของผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลเป็นไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลหรือเพื่อประโยชน์แก่นิติบุคคลและหากการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญานิติบุคคลก็อาจมีความผิดในทางอาญาได้ โดยโทษที่จะลงแก่นิติบุคคลคงลงได้เพียงโทษปรับหรือริบทรัพย์สินเท่านั้น ส่วนโทษสถานอื่นโดยสภาพไม่เปิดช่องให้ลงโทษแก่นิติบุคคลได้ สำหรับการดำเนินคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นตอนต่าง ๆ ไม่ว่าจะในชั้นสอบสวนหรือชั้นศาล พนักงานสอบสวน

หรือศาลอาจออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลนั้นให้ไปยังพนักงานสอบสวนหรือศาล ถ้าไม่ไป พนักงานสอบสวนหรือศาลอาจออกหมายจับผู้นั้นมาก็ได้

ข้อความตามมาตรา 7 วรรคสอง ตอนท้ายที่ว่า ห้ามมิให้นำบทบัญญัติว่าด้วยปล่อยชั่วคราว ชัง หรือจำคุกมาใช้แก่ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลในคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย หมายถึงเมื่อจับตัวผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลมาได้แล้ว พนักงานสอบสวนหรือศาลต้องรีบสอบปากคำหรือคำให้การในฐานะที่เป็นผู้แทนผู้ต้องหาหรือจำเลยในเวลาอันควรแล้วก็ต้องปล่อยตัวไป ไม่มีอำนาจควบคุมตัวไว้ เมื่อไม่มีการควบคุมตัวก็ไม่ต้องมีการประกันตัว (ปล่อยชั่วคราว) ไม่มีการชังหรือจำคุกเพราะบุคคลดังกล่าวไม่ได้เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยเอง พนักงานสอบสวนหรือศาลจึงมีอำนาจออกหมายจับมาเท่าที่จำเป็นแก่คดีเท่านั้นแล้วต้องปล่อยตัวไปทันที

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4205/2541 คำว่า ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลตาม ป.วิ.อ. มาตรา 7 วรรคหนึ่ง หมายถึงผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลนั้นตามกฎหมาย เช่น กรรมการผู้จัดการของบริษัท

พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน ก. กรรมการคนหนึ่งของบริษัทจำเลยในฐานะตัวแทนบริษัทจำเลยโดยมิได้สอบสวน อ. กรรมการผู้จัดการและผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทจำเลย และตามบันทึกคำให้การของ ก. มีข้อความว่า ก. ไม่ขอให้การชั้นสอบสวนจะไปให้การในชั้นศาล และยังให้การว่า ก. เป็นกรรมการบริษัทจำเลย แต่ ก. ไม่มีอำนาจลงชื่อในการทำนิติกรรมของบริษัทจำเลย ทั้งไม่ปรากฏว่าบริษัทจำเลยมอบอำนาจให้ ก. กระทำการแทนบริษัทจำเลยได้ ดังนั้นพนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจสอบสวน ก. ในฐานะตัวแทนบริษัทจำเลยเกี่ยวกับคดีอาญาคดีนี้ กรณีย่อมถือไม่ได้ว่ามีการสอบสวนบริษัทจำเลยโดยชอบแล้วพนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจฟ้องบริษัทจำเลยเป็นคดีนี้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120

ข้อสังเกต การสอบสวนนิติบุคคลเป็นผู้ต้องหา ต้องออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลมายังพนักงานสอบสวน (มาตรา 7) คำว่า ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น หมายถึงผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลนั้นตามกฎหมาย ถ้าพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนกรรมการที่ไม่มีอำนาจของจำเลย ถือว่าเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ ทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

สิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา (มาตรา 7/1)

คำอธิบาย

ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือชัง มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก

และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
  - (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
  - (3) ได้รับการเยี่ยมและติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
  - (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย
- (มาตรา 7/1 วรรคหนึ่ง)

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับมีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาขึ้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

(มาตรา 7/1 วรรคสอง)

ข้อสังเกต บทบัญญัติมาตรา 7/1 ได้มีการบัญญัติขึ้นใหม่ตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 มาตรา 4 ซึ่งให้ยกเลิกมาตรา 7 ทวิ เดิม แล้วบัญญัติความขึ้นใหม่ตามมาตรา 7/1 นี้ ส่วนที่แตกต่างจากบทบัญญัติมาตรา 7 ทวิ เดิม คือได้เพิ่มเติมสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตามที่ระบุไว้ใน (1)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3119/2550 แม้ ป.วิ.อ.มาตรา 7/1 (2) จะบัญญัติให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน และมาตรา 134/3 บัญญัติว่าผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ และมาตรา 134/4 (2) บัญญัติในเรื่องการถามค่าให้การผู้ต้องหานั้นให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่าผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ก็ตาม แต่ในบทบัญญัติของมาตรา 134/4 วรรคท้าย ก็บัญญัติไว้แต่เพียงว่าถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้เท่านั้น ดังนั้น แม้พนักงานสอบสวนจะไม่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นก็ทำให้การสอบสวนคดีไม่ชอบแต่อย่างใด

ข้อสังเกต กรณีที่ไม่มีการจัดให้มีทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำในชั้นสอบสวนอันเป็นการฝ่าฝืนตามมาตรา 7/1(2) มีผลเพียงจะรับฟังถ้อยคำของผู้ต้องหาดังกล่าวไม่ได้เท่านั้น หากทำให้การสอบสวนไม่ชอบ⁹

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2015/2547 การแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาตามมาตรา 7 ทวิ (เดิมตรงกับมาตรา 7/1) ไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับให้ต้องระบุไว้ในบันทึกค่าให้การชั้นสอบสวนอันจะเป็นเหตุให้การสอบสวนไม่ชอบและไม่อาจรับฟังบันทึกค่าให้การชั้นสอบสวนของจำเลยที่ 1 เป็นพยานหลักฐานได้

จำเลย

คำอธิบาย

จำเลย หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาลว่า ได้กระทำความผิดอาญา ซึ่งถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ และถูกคุมขังในระหว่างพิจารณาคดี และปรากฏหลักฐานชัดเจนว่า จำเลยมิได้เป็น

ผู้กระทำผิด และมีการถอนฟ้องในระหว่างดำเนินคดี หรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้นว่า ข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่า จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำ หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

สิทธิของจำเลย (มาตรา 8)

นับแต่เวลายื่นฟ้องแล้ว จำเลยมีสิทธิดังต่อไปนี้

- (1) ได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม
  - (2) แต่งทนายความแตกต่างกันชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาในศาลชั้นต้นตลอดจนชั้นศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา
  - (3) ปรีกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
  - (4) ตรวจสอบดูสิ่งที่ยื่นเป็นพยานหลักฐาน และคัดสำเนาและถ่ายรูปสิ่งนั้น
  - (5) ตรวจสอบสำนวนการไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาของศาล และคัดสำเนาหรือขอรับสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องโดยเสียค่าธรรมเนียม เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมนั้น ๆ
  - (6) ตรวจสอบหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของตน ถ้าจำเลยมีทนายความ ทนายความนั้นย่อมมีสิทธิเช่นเดียวกับจำเลยดังกล่าวแล้วด้วย
- เมื่อพนักงานอัยการไต่สวนฟ้องจำเลยต่อศาลแล้ว ให้ผู้เสียหายมีสิทธิตามวรรคหนึ่ง (6) เช่นเดียวกับจำเลยด้วย

ข้อสังเกต สิทธิของจำเลยตามมาตรา 8 นี้ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 มาตรา 5 ซึ่งให้ยกเลิก มาตรา 8 เดิม แล้วบัญญัติความขึ้นใหม่ ส่วนที่แตกต่างจากบทบัญญัติ มาตรา 8 เดิมคือได้เพิ่มเติมสิทธิของจำเลยตามที่บัญญัติไว้ใน (1) และ (6) สิทธิของทนายจำเลยตามที่บัญญัติไว้ในวรรคสอง สิทธิของผู้เสียหายตามที่บัญญัติไว้ในวรรคสาม

ที่น่าสนใจ คือสิทธิของจำเลยตามที่บัญญัติไว้ใน (6) ที่มีสิทธิตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของตน

บทสรุป

สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาคือ คำว่าผู้เสียหาย ซึ่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยในมาตรา 2 (4) ได้ให้นิยามว่า หมายถึง “บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4,5,6”

จากนิยามในมาตรา 2(4) อาจแยกผู้เสียหายได้ 2 ประเภท คือ

- 1 ผู้เสียหายที่แท้จริง
- 2 ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่แท้จริง

ผู้เสียหายที่แท้จริงจะต้องประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

- 1.1 มีความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งเกิดขึ้น
- 1.2 ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากความผิดฐานนั้น

1.3 ผู้ที่นั้นเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

ผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานนั้น หมายถึง ผู้เสียหายจากการที่ถูกกระทำผิดทางอาญาในฐานนั้นโดยตรง ซึ่งหลักการพิจารณาของศาลในเรื่องนี้ถือว่า ผู้ที่นั้นเสื่อมสิทธิในทางแพ่งจากการกระทำความผิดฐานนั้นหรือไม่ ถ้าเสื่อมสิทธิ ผู้ที่นั้นก็เป็นผู้เสียหาย ส่วน คำว่า ผู้เสียหายโดยนิตินัย หมายถึง ผู้ได้รับความเสียหายตามกฎหมาย ซึ่งศาลได้มีแนววินิจฉัยไว้ คือ บุคคลนั้นจะต้องไม่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำผิด หรือไม่เป็นผู้ยินยอมให้มีการกระทำผิดต่อตน หรือการกระทำผิดนั้นจะต้องมิได้มีมูลเหตุมาจากการที่ตนเองมีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ด้วย ดังนั้นจึงควรเข้าใจในประเด็นผู้เสียหายว่าเป็นผู้เสียหายประเภทใดก่อนจะดำเนินคดีต่อไป เพราะในทางปฏิบัติมีหลายคดีถูกศาลยกฟ้อง เพราะไม่ใช่ผู้เสียหายที่แท้จริง¹⁰ ดังนั้นจึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่าผู้เสียหายให้เข้าใจว่ามีนัยความหมายอย่างไรให้ถูกต้องก่อนที่จะดำเนินคดีทั้งนี้เพื่อจะไม่ต้องถูกยกฟ้องและเป็นการประหยัดเวลาในการดำเนินคดีทางอาญาได้

-----
¹⁰เรวัต น้าเฉลิม. คำบรรยายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 – 2. (กรุงเทพฯ: จีระชัยการพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 9,2545), หน้า 52

คำถามท้ายบท

ข้อ 1. นายเปรี๊ยะ หลอกหลวงนายหวานว่า จะช่วยติดต่อให้นายหวาน เข้าทำงานเป็นสารวัตรทหารได้โดยไม่ต้องสอบ แต่นายหวาน ต้องเสียเงิน 40,000 บาท ให้นายเปรี๊ยะ นายหวานหลงเชื่อมอบเงิน 40,000 บาท ให้นายเปรี๊ยะ ต่อมานายหวาน เข้าเป็นสารวัตรทหารไม่ได้จึงขอเงินคืน นายเปรี๊ยะไม่คืนให้ นายหวาน ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนว่านายเปรี๊ยะ ฉ้อโกง ต่อมามีการเจรจาทกลงกันระหว่างนายเปรี๊ยะ กับนายหวาน ต่อหน้าพนักงานสอบสวนและได้มีการบันทึกข้อตกลงไว้ว่านายเปรี๊ยะ จะนำเงินมาคืนให้ภายในวันที่ที่กำหนด ถ้านายเปรี๊ยะ นำเงินมาคืน นายหวาน ก็จะไม่เอาเรื่องทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา โดยทั้งสามคนได้ลงลายมือชื่อไว้ ครั้นถึงวันที่ที่กำหนด นายเปรี๊ยะ มิได้ชำระเงินคืนแก่นายหวาน ดังนี้ นายหวาน จะเป็นผู้เสียหายที่มีสิทธิฟ้องนายเปรี๊ยะ ฐานฉ้อโกงหรือไม่ และข้อตกลงดังกล่าวทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องของนายหวาน ระบุไปหรือไม่

ข้อ 2. นายธงกับนายชาติชอบทะเลาะวิวาทกัน นายธงชกที่ใบหน้านายชาติ 1 ครั้ง นายชาติโกรธ จึงใช้อาวุธปืนยิงนายธง 1 นัด กระสุนปืนไม่ถูกนายธง แต่พลาดไปถูกนางทรายภริยาที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสของนายหมายถึงแก่ความตาย นายธงและนายชาติต่างไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีซึ่งกันและกัน นายธงให้การรับสารภาพว่าได้ทำร้ายนายชาติจริง พนักงานอัยการจึงแยกฟ้องนายธงในข้อหาทำร้ายร่างกายผู้อื่นไม่เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษปรับนายธง 500 บาท คดีถึงที่สุด ต่อมาพนักงานอัยการได้ฟ้องชาติในข้อหาพยายามฆ่าผู้อื่นและฆ่าผู้อื่น นายชาติให้การปฏิเสธ ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น นายธงและนายหมายยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ ศาลชั้นต้นอนุญาต

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งศาลชั้นต้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ข้อ ๓. เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2548 นายสมชายสั่งจ่ายเช็คผู้ถือลงวันที่ 1 ตุลาคม 2548 โดยรู้ว่าไม่มีเงินในบัญชี เพื่อชำระหนี้ค่าสินค้าให้แก่นางวิมล ต่อมาวันที่ 1 กันยายน 2548 นายวิมลสลักหลังโอนเช็คชำระหนี้ค่าสินค้าให้แก่นางส้ม นางส้มนำเช็คไปเรียกเก็บเงินจากธนาคาร แต่ธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงินเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2548 ต่อมาวันที่ 1 ธันวาคม 2548 นางส้มได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีนายสมชาย หลังจากร้องทุกข์แล้ว ขณะที่ขับรถกลับบ้านนางส้มขับรถด้วยความเร็วสูงมากทั้งที่เป็นแหล่งชุมชน เป็นเหตุให้ชนกับรถที่นางสมหมายขับออกมาจากซอยโดยไม่ระมัดระวัง เป็นเหตุให้นางส้มถึงแก่ความตายทันที

ให้วินิจฉัยว่า ก) นางแดงมีอำนาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีนายสมชายได้หรือไม่

ข) นางเขียวบุตรของนางส้มจะเป็นโจทก์ฟ้องนายสมชายตาม พ.ร.บ.เช็ค และฟ้องนางสมหมายฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้นางส้มถึงแก่ความตายได้หรือไม่

ข้อ 4. นายชวดถูกฟ้องคดีล้มละลายและกลุ่มใจมาก เพื่อนบ้านจึงแนะนำให้นายชวดไปหานายสอง นายสองกับพวกหลอกลวงว่านายชวดกำลังจะโชคดี ถ้าทำพิธีไสยศาสตร์แล้วซื้อหอยใต้ดิน (สลากกินรวบ) ก็จะถูกรางวัล นายสองกับพวกและนายชวดได้ทำพิธีไสยศาสตร์ปลุกเสกองค์จตุคามรามเทพเพื่อให้ได้เลขสลากกินรวบ เมื่อได้เลขแล้วนายชวดมอบเงินให้นายสองไปซื้อหอยใต้ดิน 100,000 บาท เพราะถูกหลอกทำให้รวบรวมเงินฝากให้นายสองไปซื้อแล้วนายชวดจะถูกหอย เมื่อได้เงินแล้วนายสองกับพวกก็หลบหนี ในวันเดียวกันนั้นศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดนายชวด

ให้วินิจฉัยว่า นายชวดจะฟ้องคดีอาญาขอให้ศาลลงโทษจำคุกนายสองได้หรือไม่

ข้อ 5. นายนาถบุกรุกเข้าไปในที่ดินของนายนกคืนวันที่ 1 มกราคม 2550 และอยู่ในที่ดินดังกล่าวตลอดมา ต่อมาวันที่ 1 มีนาคม 2550 นายนกจดทะเบียนขายที่ดินให้นายเปิดโดยนายนกได้รับชำระราคาค่าที่ดินตามราคาตลาด 1,000,000 บาท โดยนายนาถก็ยังอยู่ในที่ดินดังกล่าวขณะซื้อ

ชายที่ดิน ต่อมาพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องนายนาถเป็นจำเลยว่ากระทำผิดฐานบุกรุกเวลากลางคืนระหว่างพิจารณานายนถและนายเป็ตยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะสั่งคำร้องของนายนถและนายเป็ตอย่างไร

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 2

เรวัต ฉ่ำเฉลิม. (2545). คำบรรยายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 - 2.

(พิมพ์ครั้งที่ 9) กรุงเทพฯ: จีระชัยการพิมพ์

รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ.(2556) หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1.

(พิมพ์ครั้งที่ 12) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

บทที่ 3 การใช้ล่ามแปล

การใช้ล่ามแปล (มาตรา 13)

หลักเกณฑ์ ตามบทบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มีหลักว่า การสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องแปลภาษาไทยท้องถิ่น หรือภาษาถิ่น หรือภาษาต่างประเทศ เป็นภาษาไทยหรือต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาไทยท้องถิ่น หรือภาษาถิ่น หรือภาษาต่างประเทศ ก็ให้ใช้ล่ามแปล (มาตรา 13 วรรคหนึ่ง)

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยหรือสามารถพูดหรือเข้าใจเฉพาะภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาถิ่น และไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า (มาตรา 13 วรรคสอง)

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลยหรือพยานไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้ และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามภาษามือให้ หรือจัดให้ถาม ตอบหรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร (มาตรา 13 วรรคสาม)

เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยานหรืออื่น ๆ ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล (มาตรา 13 วรรคสี่)

ให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น (มาตรา 13 วรรคห้า)

ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลสั่งจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักแก่ล่ามที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ ตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือสำนักงานศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (มาตรา 13 วรรคท้าย)

คำอธิบาย

บทบัญญัติมาตรา 13 นี้ ได้แก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุดโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2551

ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนแปลและลงลายมือชื่อในคำแปลด้วย มิฉะนั้นเป็นกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7567/2544 การที่ ร. ซึ่งเป็นทนายความ ทำหน้าที่เป็นล่ามให้จำเลย ซึ่งไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยได้ ไม่ได้สาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะแปลถ้อยคำของจำเลยให้ถูกต้องและทำหน้าที่โดยสุจริต ไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล และ ร. มิได้ลงลายมือชื่อในคำแปลนั้นเลย การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นจึงเป็นการฝ่าฝืนต่อ ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสอง

ข้อสังเกต ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนแปลและลงลายมือชื่อในคำแปลด้วย มิฉะนั้น เป็นกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5476/2537 การที่ล่ามแปลคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยโดยมิได้สาบานหรือปฏิญาณตนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสอง นั้น มีผลทำให้คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยไม่อาจใช้ยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาได้เท่านั้น ไม่ทำให้การสอบสวนคดีนี้เป็นการไม่ชอบโจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต การใช้ล่ามแปลตามมาตรา 13 ใช้บังคับในชั้นสอบสวนด้วย โดยต้องให้ล่ามผู้แปลสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม แม้พนักงานสอบสวนจะสอบปากคำจำเลยโดยมิได้ให้ล่ามสาบานหรือปฏิญาณตน ก็ไม่ทำให้การสอบสวนไม่ชอบ คงมีผลทำให้คำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยไม่อาจใช้ยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาได้

การดำเนินคดีผู้วิกลจริต (มาตรา 14)

คำอธิบาย

หลักเกณฑ์ ในระหว่างทำการสอบสวน ไล่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ถ้ามีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีสั่งให้พนักงานแพทย์ตรวจผู้นั้น เสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำหรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด (มาตรา 14 วรรคหนึ่ง)

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวน ไล่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริตหรือสามารถต่อสู้คดีได้ และให้มีอำนาจส่งตัวผู้นั้นไปยังโรงพยาบาลโรคจิตหรือมอบให้แก่ผู้อนุบาล ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร (มาตรา 14 วรรคสอง)

กรณีที่ศาลงดการไล่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาดังบัญญัติไว้ในวรรคก่อน ศาลจะสั่งจำหน่ายคดีเสียชั่วคราวก็ได้ (มาตรา 14 วรรคท้าย)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 809/2548 ทนายจำเลยขอส่งตัวจำเลยไปตรวจจิตที่โรงพยาบาล โจทก์แถลงว่ากรณีไม่เข้าเหตุตาม ป.วิ.อ.มาตรา 14 ศาลชั้นต้นเห็นว่าในระหว่างการสอบสวนและพิจารณาจำเลยสามารถต่อสู้คดีได้ เหตุที่ทนายจำเลยขอส่งตัวจำเลยไปตรวจจิตที่โรงพยาบาลนั้นไม่เข้าเหตุตาม ป.วิ.อ.มาตรา 14 ดังนั้น เมื่อศาลชั้นต้นชี้ขาดว่าจำเลยสามารถต่อสู้คดีได้และจำเลยไม่โต้แย้งการดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อมาจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2594/2542 ข้อเท็จจริงหรือเหตุที่ทำให้ศาลเชื่อหรือสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ศาลอาจสังเกตเห็นจากอาการผิดปกติของจำเลยเองหรือมีผู้เสนอข้อเท็จจริงให้ศาลทราบก็ได้

ในวันที่พนักงานอัยการโจทก์ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลชั้นต้น ๘. น้องจำเลยยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นพร้อมใบตรวจโรคของแพทย์ว่าจำเลยเป็นโรคจิตเภท มีอาการระแวง พุดจาจกวนหลังเกิดเหตุเพียง 3 วัน โรงพยาบาลก็ได้รับตัวจำเลยไว้รักษาอีกครั้งหนึ่ง ครั้งนี้จำเลยมีอาการหงุดหงิดง่าย พุดและยิ้มคนเดียว โรงพยาบาลจำต้องดูแลรักษาต่อไปอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้มีอาการกำเริบยิ่งขึ้นตามใบตรวจโรคเอกสารท้ายฎีกา ดังนั้นเมื่อกรณีมีเหตุควรเชื่อในเบื้องต้นว่าจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ศาลจึงชอบที่จะสั่งให้แพทย์ตรวจจำเลยโดยละเอียด แล้วเรียกแพทย์ผู้ตรวจมาให้ถ้อยคำต่อศาลหรือมาให้การว่าตรวจได้ผลประการใด คือวิกลจริตถึงขนาดไม่สามารถต่อสู้คดีได้หรือไม่เสียก่อน แล้วจึงพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป การที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยโดยไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนของ ป.วิ.อ.มาตรา 14 เสียก่อน จึงไม่ชอบด้วยกระบวนการพิจารณา

ข้อสังเกต เมื่อมีเหตุควรเชื่อในเบื้องต้นว่าจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ศาลต้องสั่งให้แพทย์ตรวจจำเลยก่อน โดยข้อเท็จจริงนั้นศาลอาจจะสังเกตได้เอง หรือมีผู้เสนอข้อเท็จจริงให้ศาลทราบก็ได้¹⁰

การนำ ป.วิ.พ. มาใช้บังคับ (มาตรา 15)

คำอธิบาย

หลักเกณฑ์ วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาได้บัญญัติไว้ โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้

วิธีพิจารณาตาม ป.วิ.พ. ที่จะนำมาใช้ต้องเป็นวิธีพิจารณาที่มีได้บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. และเรื่องที่จะนำมาใช้ต้องไม่ขัดกับหลักวิธีพิจารณาตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. ด้วย

เช่น การร้องสอด แม้ไม่มีบทบัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. แต่ก็มีบทบัญญัติเรื่องการเข้าเป็นโจทก์ร่วมในมาตรา 30 (ผู้เสียหายขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ) และมาตรา 31 (พนักงาน

¹⁰จุลสิงห์ วสันตสิงห์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 (มาตรา 1-119). พร้อมตัวอย่าง คำถาม-คำตอบ จนถึง พ.ศ. 2556 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด พิมพ์ครั้งที่ 5, 2555), หน้า 59

อัยการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหาย) ไว้โดยเฉพาะแล้ว ดังนั้น ผู้เสียหายจะร้องขอเข้าเป็นโจทก์ในคดีที่ผู้เสียหายคนอื่นฟ้องไว้แล้ว โดยอาศัยบทบัญญัติในเรื่องร้องสอดตาม ป.วิ.พ. ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5416/2550 จำเลยเคยยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นรวมโทษจำคุกของ จำเลยทุกคดีมีให้เกินกว่า 20 ปี ตาม ป.อ. มาตรา 91 (2) ศาลชั้นต้นยกคำร้อง ศาลอุทธรณ์ภาค 5 พิพากษายืน คดีถึงที่สุด จำเลยมายื่นคำร้องครั้งใหม่โดยอ้างเหตุอย่างเดียวกันกับในประเด็นที่ศาล อุทธรณ์ภาค 5 ได้วินิจฉัยชี้ขาดและคดีถึงที่สุดแล้ว จึงเป็นการร้องซ้ำ ต้องห้ามตาม ป.วิ.พ. มาตรา 148 ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 15

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6558/2547 ฎีกาของจำเลยที่ปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิดฐานรับของ โจรซึ่งขัดกับคำให้การรับสารภาพของจำเลย และไม่ใช่อัยการยื่นฟ้องว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นและ ศาลอุทธรณ์ภาค 7 จึงเป็นการยกข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ในชั้นฎีกา ไม่ชอบด้วย ป.วิ.พ. มาตรา 249 วรรค หนึ่ง ประกอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 15

ข้อสังเกต คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ จำเลยจะอุทธรณ์หรือฎีกาว่าตนไม่ได้กระทำความผิดหรือยก ข้อเท็จจริงอื่น อันเป็นการขัดกับคำให้การรับสารภาพของตนไม่ได้ ถือเป็นข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วใน ศาลชั้นต้นและหรือศาลอุทธรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 225 และมาตรา 249 ประกอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 15 ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8616/2547 จำเลยที่ 2 ให้การและนำสืบรับสารภาพความผิดตาม ฟ้อง การที่จำเลยที่ 2 อุทธรณ์ว่าไม่ได้กระทำความผิด จึงเป็นอุทธรณ์โต้เถียงข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นรับ ฟังตามคำรับสารภาพ ถือเป็นอุทธรณ์ในข้อที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นแม้ศาล อุทธรณ์จะวินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยที่ 2 ดังกล่าวให้ ก็เป็นการไม่ชอบ

บทสรุป

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หลายคดีผู้กระทำความผิด เป็นบุคคลวิกลจริต หรือเป็นบุคคลไร้ ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ และบางคนเป็นบุคคลต่างด้าว ซึ่งไม่มีภูมิลำเนาในประเทศไทย จึงต้องมีวิธีการดำเนินคดีอาญาที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป โดยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนด วิธีการไว้โดยเฉพาะแล้ว เช่น กำหนดไว้ให้มีผู้มีอำนาจจัดการแทนหรือมีอำนาจในการดำเนินวิธีพิจารณา ความอาญาแทนได้ และยังสามารถกำหนดให้มีล่ามแปลภาษาให้ทำหน้าที่เมื่อผู้ต้องหาเป็นชาวต่างชาติ ไว้ใน มาตรา 13 ซึ่งแม้กฎหมายจะกำหนดไว้ให้ใช้ภาษาไทยในการดำเนินคดี แต่ก็สามารถใช้ล่ามมาแปลภาษา ได้ในกระบวนการยุติธรรม และนอกจากนี้ ถ้าวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติเรื่องใดไว้ ก็สามารถที่จะ นำวิธีพิจารณาในคดีแพ่งมาบังคับใช้ได้เท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมายนี้ ซึ่งทำให้เกิดความสะดวก และรวดเร็ว มากในกระบวนการพิจารณาความทางอาญาของประเทศไทยเรา

คำถามท้ายบท

ข้อ 1. นายหมเป็นพ่อหม้ายมีลูก 3 คน คือ นายแมวอายุ 21 ปี เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ โดยนายกาเป็นผู้พิทักษ์ อีก 2 คน เป็นผู้เยาว์คือเด็กหญิงไก่อ่และเด็กชายเป็ด นายหมได้นางเจียมเป็นภริยาใหม่ นางเจียมรังเกียจลูกทั้งสามคนของนายหมจึงวางยาพิษคนทั้งสาม ทำให้เด็กชายเป็ดถึงแก่ความตายทันที ส่วนนายแมวและเด็กหญิงไก่อ่เพียงแต่รับอันตรายแก่กาย นายหมรู้เรื่องแต่เห็นว่าหากเอาเรื่องนางเจียมซึ่งเป็นภริยาก็จะต้องติดคุก ไม่ต้องการดำเนินคดีกับนางเจียม ต่อมาพนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนและพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องนางเจียมเป็นจำเลย นางปลาน้ำของนายแมว เด็กหญิงไก่อ่ และเด็กชายเป็ด ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ตั้งตนเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของคนทั้งสามและขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ นายหมคัดค้านว่า ตนเป็นผู้พิทักษ์ของนายแมวและผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กหญิงไก่อ่กับเด็กชายเป็ด นางปลาไม่มีสิทธิดำเนินคดีแทนได้

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะสั่งคำร้องของนางปลาอย่างไร

ข้อ 2 นายหนึ่งต้องการกู้เงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์อำเภอโนนสูง แต่นายหนึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกของสหกรณ์ฯ จึงไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นผู้กู้ด้วยตนเอง นายหนึ่งได้ให้นางนาคซึ่งเป็นน้องสาวร่วมบิดามารดาเดียวกันและเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ เป็นผู้กู้ให้ในจำนวน 500,000 บาท โดยนายหนึ่งนำที่ดินของตนไปจดทะเบียนจำนองเป็นประกันการชำระหนี้เงินกู้ เมื่อสหกรณ์ฯ อนุมัติการกู้แล้วนางนาคได้ไปปรับเงินดังกล่าว โดยสหกรณ์ฯ ได้หักเงินค่าหุ้นและหนี้เงินกู้ระยะสั้นที่ค้างชำระพร้อมดอกเบี้ย คงเหลือเงินที่นางนาครับมาจำนวน 420,000 บาท ระหว่างเดินทางกลับนางนาคพบนายโน้ต ซึ่งเป็นญาติกัน นายโน้ตบอกว่า กำลังจะไปหานายหนึ่งและรับอาสาที่จะนำเงินไปมอบให้นายหนึ่ง นางนาคเห็นว่า เป็นญาติจึงฝากเงินดังกล่าวไปให้นายหนึ่ง ก่อนที่นายโน้ตจะไปหานายหนึ่งบังเอิญพบกับเจ้าหนี้ ซึ่งตนเป็นหนี้พันฟุตบอลอยู่และถูกเจ้าหนี้ขู่บังคับว่าจะทำร้ายถ้าไม่ชำระหนี้ นายโน้ตได้มอบเงินที่นางนาคฝากให้นายหนึ่งใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ไป เมื่อนายหนึ่งทราบเรื่องจากนางนาคว่า ได้ฝากเงินมากับนายโน้ตแล้ว นายหนึ่งไปทวงถามเงินจากนายโน้ต แต่นายโน้ตบ่ายเบี่ยงไม่ยอมให้เงินแก่นายหนึ่ง นายหนึ่งไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อเอาผิดนายโน้ตในข้อหายักยอก นายโน้ตโกรธนายหนึ่งที่ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนจึงทำร้ายนายหนึ่งถึงแก่ความตาย นางนาคยื่นฟ้องนายโน้ตในข้อหายักยอก และต่อมาเมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องนายโน้ตในข้อหาฆ่าผู้อื่น นางนาคได้ยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ โดยอ้างว่านางนาคเป็นน้องสาวและเป็นผู้จัดการมรดกของนายหนึ่ง

ให้วินิจฉัยว่า นางนาคมีอำนาจฟ้องและเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้หรือไม่

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 3

[จุลสิงห์ วสันตสิงห์.\(2556\) คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 \(มาตรา 1-119\).พร้อมตัวอย่าง คำถาม-คำตอบ จนถึง พ.ศ. 2556\(พิมพ์ครั้งที่ 5\)](#)

บทที่ 4

อำนาจสืบสวนสอบสวน

อำนาจสืบสวนสอบสวน (มาตรา 17 - 21)

คำอธิบาย

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีหลักว่า การสืบสวน หมายรวมถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด (มาตรา 2(10))

ผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ได้แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ (มาตรา 17) กรณีตำรวจ แม้จะได้รับคำสั่งแต่งตั้งให้ทำหน้าที่อื่น ก็ถือว่ายังมีอำนาจสืบสวนคดีอาญาตาม ป.วิ.อ. อยู่เช่นเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1259/2542 แม้จำสืบตำรวจ ส. เป็นเจ้าพนักงานตำรวจประจำสถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียนก็ตาม แต่ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2 (16) จำสืบตำรวจ ส. มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทำการจับกุมปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายได้ และยังมีอำนาจการสืบสวนคดีอาญาได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 17 อำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดและสืบสวนคดีอาญาดังกล่าวนี้นี้ ไม่มีบทบัญญัติจำกัดให้ปฏิบัติหน้าที่ได้เฉพาะในเขตท้องที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้นั้นประจำการอยู่เท่านั้น เจ้าพนักงานตำรวจดังกล่าวจึงมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดและสืบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร ดังนั้น จำสืบตำรวจ ส. ย่อมมีอำนาจที่จะไปจับกุมจำเลยที่ 1 ซึ่งมีที่อยู่ในเขตท้องที่สถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกรได้ เว้นแต่ลักษณะการจับที่ไม่มีหมายจับเป็นไปโดยมิชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 78, 81 และ 92 หรือไม่เท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4711/2542 จำเลยที่ 3 เป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดได้ทั่วราชอาณาจักร แม้ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ 3 จะมีหน้าที่ในการบรรเทาสาธารณภัยก็ไม่ทำให้อำนาจที่จำเลยที่ 3 มีอยู่ตามกฎหมายสูญสิ้นไปแต่ประการใด จำเลยที่ 3 ยังคงมีอำนาจบริบูรณ์ในฐานะเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้มีอำนาจหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดอาญาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2(16) การที่จำเลยที่ 3 จับกุมโจทก์โดยมิได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาก่อนไม่มีผลกระทบต่ออำนาจที่จำเลยที่ 3 มีอยู่แล้วตามกฎหมาย ดังนั้น การที่จำเลยที่ 3 จับกุมโจทก์จึงเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อสังเกต อำนาจในการสืบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจแตกต่างกับอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวน กล่าวคือพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเฉพาะคดีที่อยู่ในอำนาจของตน ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 ถึงมาตรา 19 การสอบสวนจึงจะชอบด้วยกฎหมาย ส่วนอำนาจสืบสวนไม่มีกฎหมายจำกัดอำนาจให้เจ้าพนักงานตำรวจทำการสืบสวนได้เฉพาะในท้องที่ที่ตนประจำการได้

เท่านั้น เจ้าพนักงานตำรวจจึงมีอำนาจสืบสวนในท้องที่อื่นได้ตามมาตรา 17 และมีอำนาจจับกุม ปรามปรามผู้กระทำผิดได้ตามมาตรา 2 (16)

อำนาจสอบสวน (มาตรา 18)

คำอธิบาย

การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตาม ป. วิ.อ. ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ (มาตรา 2(11))

ผู้มีอำนาจสอบสวน

จังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร (มาตรา 18 วรรคหนึ่ง)

ผู้มีอำนาจสอบสวน คือ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจ สอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้างหรือเชื่อว่าจะได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่ อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

กรุงเทพมหานคร (มาตรา 18 วรรคสอง)

ผู้มีอำนาจสอบสวน คือ ข้าราชการตำรวจชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือเทียบเท่าชั้นนายร้อย ตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าจะได้เกิดในเขตอำนาจของ ตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

ข้อสังเกต จะเห็นได้ว่าความผิดที่เกิดในกรุงเทพมหานคร พนักงานฝ่ายปกครองไม่มีอำนาจ สอบสวนเหมือนต่างจังหวัด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4634/2543 การที่จำเลยซื้อเมทแอมเฟตามีนให้ผู้อื่น เป็นความผิด ฐานขายเมทแอมเฟตามีนแต่จำเลยมีที่อยู่และถูกจับที่บ้านในเขตอำเภอ น. และความผิดของจำเลยมิได้ เกิดในเขตอำเภอ ด. พนักงานสอบสวนอำเภอ ด. จึงไม่มีอำนาจสอบสวนคดีนี้ การสอบสวนคดีนี้จึงไม่ ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 18 วรรคหนึ่ง ต้องถือว่าคดีนี้ยังไม่มีสอบสวน โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ.มาตรา 120

ข้อสังเกต พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่ความผิดได้เกิดขึ้น หรืออ้าง หรือเชื่อว่าจะเกิดขึ้น หรือ ผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับในเขตอำนาจของตน เป็นผู้ที่มีอำนาจในการสอบสวนถ้าสอบสวนโดยพนักงาน สอบสวนที่ไม่มีอำนาจ การสอบสวนก็ไม่ชอบ ทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6916/2542 จำเลยได้มาปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน ณ สถานีตำรวจนครบาลทุ่งมหาเมฆ พนักงานสอบสวนจึงแจ้งข้อหาให้ทราบและควบคุมตัวดำเนินคดี สถานี

ตำรวจนครบาลทุ่งมหาเมฆจึงเป็นสถานที่ที่จำเลยถูกจับ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลทุ่งมหาเมฆจึงมีอำนาจทำการสอบสวนได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 18 วรรคสอง พนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต การที่ผู้ต้องหาไปปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนที่สถานีตำรวจ พนักงานสอบสวนจึงแจ้งข้อหาและควบคุมตัวดำเนินคดี ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่าเป็นการจับกุมตัวแล้ว พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจดังกล่าวจึงมีอำนาจสอบสวน

ความผิดเกิด อ่าง หรือเชื่อว่าเกิด

คำอธิบาย

ความผิดอาญาเกิดขึ้นที่ใด ต้องพิจารณาความผิดในแต่ละข้อหา เช่น ความผิดข้อหายักยอกเกิดขึ้นในท้องที่ที่จำเลยเบียดบังเอาทรัพย์ของผู้อื่นที่ตนครอบครองเอาเป็นของตน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5982/2550 ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 18 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตน นอกจากสามกรณีดังกล่าวแล้วพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนต่อเมื่อมีการอ้างหรือเชื่อว่าความผิดนั้นได้เกิดภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือพนักงานสอบสวนเข้าใจหรือมีความเชื่อเกี่ยวกับที่เกิดเหตุว่าความผิดนั้นได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน ซึ่งผิดพลาดคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงที่ความผิดมิได้เกิดในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนนั้น

บริเวณถนนสายบ้านร่องบง - บ้านตัว ที่จำليبตำรวจ ม. กับพวกตั้งจุดตรวจชั่วคราวและจุดที่พบถุงเมทแอมเฟตามีนเป็นถนนนอกเขตชุมชน ตลอดแนวถนนไม่มีป้ายหรือสิ่งปลูกสร้างใดแสดงให้เห็นปรากฏว่าบริเวณดังกล่าวอยู่ในเขตท้องที่หมู่บ้านหรือตำบลใด จำลิปตำรวจ ม. กับพวกผู้ร่วมจับกุมเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรตำบลบ้านตัว ย่อมต้องมีความเชื่อว่าบริเวณที่ตั้งจุดตรวจอยู่ในเขตอำนาจรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลบ้านตัว แม้จำเลยจะโยนเมทแอมเฟตามีนทิ้งในเขตตำบลบ้านหวาย แต่จำลิปตำรวจ ม. ก็พบเห็นการกระทำความผิดในเขตตำบลบ้านตัวและเรียกให้จำเลยหยุดที่จุดตรวจต่อเนื่องกัน จึงเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมเชื่อว่าเหตุเกิดและจำเลยถูกจับในท้องที่ตำบลบ้านตัว เมื่อจำลิปตำรวจ ม. นำจำเลยพร้อมเมทแอมเฟตามีนส่งมอบให้พันตำรวจตรี ป. ย่อมทำให้พันตำรวจตรี ป. เชื่อว่าความผิดได้เกิดขึ้นและจำเลยถูกจับภายในเขตอำนาจของตน พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านตัวย่อมมีอำนาจสอบสวนได้ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 18

ข้อสังเกต กรณีพนักงานสอบสวนเชื่อว่าความผิดได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน ซึ่งความจริงเหตุเกิดขึ้นอีกท้องที่หนึ่ง ย่อมมีอำนาจสอบสวนได้ เช่น เหตุเกิดบริเวณแนวเขตติดต่อต่างท้องที่กัน โดยบริเวณดังกล่าวไม่มีสิ่งใดบ่งบอกว่าเป็นเขตของท้องที่ใด ย่อมทำให้เจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานสอบสวนเชื่อว่าความผิดนั้นเกิดภายในเขตอำนาจของตน การสอบสวนนั้นชอบด้วยมาตรา 18

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3337/2543 จำเลยให้ผู้ตายตีมีสารพิษที่บ้านพักของผู้ตาย ความผิดอาญาที่จำเลยกระทำให้เกิดขึ้นที่บ้านพักของผู้ตายซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของสถานีตำรวจนครบาลดอนเมืองส่วนที่ผู้ตายถึงแก่ความตายที่โรงพยาบาล พ. เป็นผลของการกระทำผิด ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดีตาม ป.วิ.อ. มาตรา 18 วรรคสาม พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลดอนเมืองมีอำนาจสอบสวน

ข้อสังเกต จำเลยวางยาพิษผู้ตายในท้องที่หนึ่ง แต่ผู้ตายไปถึงแก่ความตายอีกท้องที่หนึ่ง ถือว่าในท้องที่จำเลยวางยาพิษเป็นท้องที่ความผิดเกิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจเพิ่มเติม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2529/2549 การสอบสวนตาม ป.วิ.อ.มาตรา 120 ต้องทำโดยพนักงานสอบสวนที่ระบุไว้ในมาตรา 2 (6) ประกอบมาตรา 18 เมื่อเหตุที่จำเลยจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนของกลางแก่ ส. เกิดที่อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยกับ ส. ร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนของกลางไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายภายหลังจากนั้นอีก ท้องที่ที่จำเลยถูกจับก็อยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน สกอ.เมืองกำแพงเพชร และไม่ปรากฏเหตุอื่นตามมาตรา 18 วรรคหนึ่ง ที่จะทำให้พนักงานสอบสวน สกอ.ปางศิลาทอง มีอำนาจสอบสวนได้ ทั้งถือไม่ได้ว่าเป็นการทำแทนพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจตามที่มาตรา 128 บัญญัติไว้ การสอบสวนจำเลยโดยพนักงานสอบสวน สกอ.ปางศิลาทอง จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่เป็พนักงานสอบสวนตามที่ระบุไว้ในมาตรา 120 โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต เรื่องนี้ เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมตัว ส. ได้ในเขตอำเภอปางศิลาทองพร้อมเมทแอมเฟตามีนจำนวน 400 เม็ด ส. ให้การช้ดทอว่าซื้อมาจากจำเลยในเขตอำเภอคลองลาน เจ้าพนักงานตำรวจตามไปจับจำเลยได้ในเขตอำเภอเมืองกำแพงเพชร พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอปางศิลาทองเป็นผู้สอบสวน ส. และจำเลยคดีนี้ ดังนี้ เมื่อข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าหลังจากจำเลยขายเมทแอมเฟตามีนจำนวน 400 เม็ด ดังกล่าวให้แก่ ส. แล้ว จำเลยได้ร่วมกับ ส. มีเมทแอมเฟตามีนดังกล่าวไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ดังนั้นความผิดของจำเลยจึงมิได้เกิด อ่าง หรือเชื่อว่าเกิดในเขตอำเภอปางศิลาทอง ทั้งจำเลยก็มีได้มีที่อยู่ หรือถูกจับกุมในเขตอำเภอปางศิลาทองตาม ป.วิ.อ.มาตรา 18 วรรคหนึ่ง พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอปางศิลาทองจึงไม่มีอำนาจสอบสวนจำเลย (คงมีอำนาจสอบสวนเฉพาะ ส. เท่านั้น) การสอบสวนคดีนี้จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (มาตรา 18 วรรคสาม)

คำอธิบาย

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ พนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่สรุปสำนวนการสอบสวนและทำ ความเห็นพร้อมสำนวนเสนอพนักงานอัยการ ตามบทบัญญัติมาตรา 140, 141 และ 142 ซึ่งได้แก่ ความเห็นควรงดการสอบสวน ความเห็นสั่งฟ้อง หรือความเห็นสั่งไม่ฟ้อง

กรณีตามมาตรา 18 นี้ แม้จะเป็นกรณีความผิดที่เกิดขึ้นในท้องที่เดียว แต่พนักงานสอบสวน ที่มีอำนาจสอบสวนอาจมีหลายท้องที่ได้ กล่าวคือ พนักงานสอบสวนทั้งในท้องที่ที่ความผิดเกิด อ้างหรือ เชื่อว่าเกิด หรือท้องที่ที่ผู้ต้องหาที่อยู่หรือถูกจับต่างมีอำนาจสอบสวนตามมาตรา 18 วรรคหนึ่ง แต่ สำหรับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีเพียงท้องที่เดียว ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 วรรคสาม โดยหลักให้พนักงานสอบสวนในท้องที่ความผิดได้เกิดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ มีข้อยกเว้น กรณีมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวกจึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาที่อยู่หรือถูกจับเป็น ผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9239/2547 เหตุคดีนี้เกิดขึ้นในซอยบ่อนไก่ ถนนพิบูลสงคราม อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เพียงท้องที่เดียว สถานที่ที่จำเลยถูกจับภายหลังการกระทำความผิด ซึ่งอยู่ในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลเตาปูน หาใช่ท้องที่ที่เกิดการกระทำความผิดด้วยไม่ เมื่อที่เกิดเหตุ อยู่ในเขตท้องที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนนทบุรี พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจอำเภอเมืองนนทบุรี จึงมีหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนี้ ป.วิ.อ.มาตรา 18 วรรคสาม

ข้อสังเกต กรณีตามมาตรา 18 เป็นเรื่องการสอบสวนในความผิดอาญาที่เกิดขึ้นในท้องที่เดียว ส่วนกรณีความผิดที่เกิดขึ้นหลายท้องที่ พนักงานสอบสวนท้องที่ใดมีอำนาจสอบสวนและท้องที่ใดเป็น พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 19 ซึ่งจะกล่าวต่อไป

นอกจากนี้พึงสังเกตว่ามาตรา 18 วรรคสามบัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา 19, 20 และ 21....” หมายถึง พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในกรณีความผิดเกิดหลายท้องที่ (มาตรา 19) หรือความผิดเกิดนอกราชอาณาจักร (มาตรา 20) หรือมีการชี้ขาดว่าผู้ใดเป็นพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบแล้ว (มาตรา 21) พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว

พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวน และพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบกรณีความผิด เกิดขึ้นหลายท้องที่ (มาตรา 19)

คำอธิบาย

ความผิดเกิดขึ้นหลายท้องที่ (มาตรา 19) ได้แก่ กรณีดังต่อไปนี้

- (1) เป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่
- (2) เมื่อความผิดส่วนหนึ่งกระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง

(3) เมื่อความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่อง และกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป

(4) เมื่อเป็นความผิดหลายกรรมกระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน

(5) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้ต้องหากำลังเดินทาง

(6) เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง

ในกรณีดังกล่าว พนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ (มาตรา 19 วรรคหนึ่ง)

ในกรณีข้างต้นพนักงานสอบสวนต่อไปนี้เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน

(ก) ถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้ว คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับได้อยู่ในเขตอำนาจ

(ข) ถ้าจับผู้ต้องหาไม่ได้ คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจ (มาตรา 19 วรรคสาม)

ตัวอย่าง กรณีไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญากระทำในท้องที่ใด (มาตรา 19(1))

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1655/2530 จำเลยเป็นลูกจ้างของโจทก์ร่วม มีหน้าที่เก็บเงินจากลูกหนี้ของโจทก์ร่วมซึ่งอยู่ต่างจังหวัด แล้วส่งมอบให้โจทก์ร่วมซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลบางรัก จำเลยรับเงินจากลูกหนี้ของโจทก์ร่วมในอีกท้องที่หนึ่งแล้วไม่ส่งมอบให้โจทก์ร่วม จึงเป็นการไม่แน่ว่าจำเลยยกยอกทรัพย์ของโจทก์ร่วมในท้องที่ใด พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางรักจึงมีอำนาจสอบสวน

ตัวอย่าง ความผิดต่อเนื่องหลายท้องที่ (มาตรา 19 (3))

ความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดต่อเนื่องกับความผิดฐานลักทรัพย์หรือ ฯลฯ (ตามที่ระบุไว้ใน ป.อ.มาตรา 357) ดังนั้น กรณีที่ความผิดฐานลักทรัพย์และรับของโจรเกิดต่างท้องที่กัน พนักงานสอบสวนในท้องที่ความผิดฐานลักทรัพย์เกิดขึ้นย่อมมีอำนาจสอบสวนในความผิดฐานรับของโจรได้ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1180/2537 เมื่อการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เกิดที่อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี แม้ความผิดฐานรับของโจรจะเกิดที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี แต่ก็มีความผิดที่ได้กระทำต่อเนื่องกัน พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอไทรโยคจึงมีอำนาจสอบสวนจำเลยที่ 2 ที่ 3 ในข้อหารับของโจรได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 19 และเมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนจำเลยที่ 2 และที่ 3 ที่สถานีตำรวจภูธรไทรโยคซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดกาญจนบุรี โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 2 ที่ 3 ต่อศาลจังหวัดกาญจนบุรี

ความผิดฐานซ่อนเร้นเพื่อให้คนต่างตัวพ้นจากการจับกุม เป็นความผิดต่อเนื่องกับความผิดฐานพาคนต่างตัวเข้ามาในราชอาณาจักร พนักงานสอบสวนท้องที่ที่มีอำนาจสอบสวนความผิดฐาน

ซ่อนเร้นเพื่อให้คนต่างตัวพ้นจากการจับกุม ย่อมมีอำนาจสอบสวนในความผิดฐานพาคนต่างตัวเข้ามา
ราชอาณาจักรด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3240/2550 ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 19 บัญญัติมีใจความว่า เมื่อ
ความผิดนั้นเป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป
พนักงานสอบสวนในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ คดีนี้การกระทำความผิดฐานซ่อน
เร้นเพื่อให้คนต่างตัวพ้นจากการจับกุมเกิดขึ้นต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ ตั้งแต่อำเภอแม่สอดจนถึง
อำเภอด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย พนักงานสอบสวนของสถานีตำรวจภูธรอำเภอบ้านด่านลานหอย
จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีอำนาจสอบสวนในความผิดฐานซ่อนเร้นเพื่อให้คนต่างตัวพ้นจากการจับกุม จึงมี
อำนาจสอบสวนในความผิดฐานพาคนต่างตัวเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นความผิดที่กระทำต่อเนื่องกัน
ซึ่งเกิดขึ้นในท้องที่อำเภอแม่สอดจังหวัดตากอีกด้วย

ข้อสังเกต เรื่องนี้ จำเลยนำพาคนต่างตัวเข้ามาในราชอาณาจักรที่อำเภอแม่สอดจังหวัดตาก
แล้วขับรถพาคนต่างตัวจากจังหวัดตากไปส่งที่จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้ ความผิดทั้งสองฐานเป็นความผิด
ต่อเนื่องกัน โดยความผิดฐานซ่อนเร้นฯ ได้กระทำต่อเนื่องในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป
ตั้งแต่อำเภอแม่สอดจนถึงอำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย พนักงานสอบสวนของสถานี
ตำรวจภูธร อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีอำนาจสอบสวนในความผิดฐานซ่อนเร้นฯ จึง
มีอำนาจสอบสวนในความผิดฐานพาคนต่างตัวเข้ามาในราชอาณาจักรด้วย

ความผิดฐานออกเช็คไม่มีเงิน ตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ถือว่า
ท้องที่ที่จำเลยออกเช็คเป็นความผิดต่อเนื่องกับท้องที่ที่ธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน ดังนั้น
พนักงานสอบสวนท้องที่ใดท้องที่หนึ่งดังกล่าวมีอำนาจสอบสวนตามมาตรา 19 (3)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1756/2550 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ใน
ครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนดังกล่าวแก่ผู้มีชื่อหลายคน เจ้าพนักงานตำรวจ
จับจำเลยทั้งสองพร้อมยึดเมทแอมเฟตามีนและจับ ศ. อ. ณ. น. ภ. จ. และ ท. พร้อมยึดเมทแอมเฟตา
มินที่บุคคลทั้งเจ็ดซื้อจากจำเลยทั้งสองได้ที่บ้านจำเลยที่ 2 ซึ่งอยู่ในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลแสมดำ
การมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนจึงเกิดในท้องที่
สถานีตำรวจนครบาลแสมดำทั้งสิ้น และโจทก์มิได้ฟ้องว่าจำเลยที่ 1 ร่วมกระทำความผิดกับ ส. และ ร.
ดังนั้น แม้ ส. และ ร. ถูกจับในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลบางบอน การกระทำของจำเลยที่ 1 ก็หา
ใช้ความผิดที่เป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป ตาม
ป.วิ.อ. มาตรา 19 (3) ไม่ แต่การกระทำของจำเลยที่ 1 ปรากฏชัดแจ้งว่าเกิดในท้องที่สถานีตำรวจ
นครบาลแสมดำซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลแสมดำตาม ป.วิ.อ.
มาตรา 18 วรรคสอง ประกอบมาตรา 2 (6) ที่จะเป็นผู้สอบสวน มิใช่อยู่ในเขตอำนาจของพนักงาน

สอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางบอนที่สอบสวนคดีนี้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2070/2543 จำเลยได้ออกเช็คตามฟ้องในท้องที่อำเภอบางบาลซึ่งอยู่ในเขตอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวน สกอ.บางบาล และธนาคารตามเช็คได้ปฏิเสธการจ่ายเงินในเขตท้องที่อำเภอพระนครศรีอยุธยาซึ่งอยู่ในเขตอำนาจสอบสวน สกอ.พระนครศรีอยุธยา ก็ถือได้ว่าการกระทำความผิดคดีนี้ได้กระทำลงในอำเภอบางบาลต่อเนื่องกับการกระทำความผิดในอำเภอพระนครศรีอยุธยา พนักงานสอบสวน สกอ. บางบาลและ สกอ. พระนครศรีอยุธยา ย่อมมีอำนาจสอบสวนคดีนี้ได้ เมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน สกอ. บางบาลและพนักงานสอบสวน สกอ. บางบาลทำการสอบสวนแล้ว คดีนี้จึงมีการสอบสวนโดยชอบ

ตัวอย่าง ความผิดหลายกรรมกระทำในท้องที่ต่าง ๆ กัน (มาตรา 19 (4))

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5721/2548 จำเลยที่ 2 แจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารราชการและใช้เอกสารราชการดังกล่าวในท้องที่อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา และกระทำความผิดฐานยกยอกที่อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต พนักงานสอบสวน สกอ. เมืองภูเก็ตเป็นผู้สอบสวนและดำเนินคดีทั้งหมดดังกล่าว ดังนี้ การกระทำผิดของจำเลยที่ 2 เป็นความผิดหลายกรรมซึ่งกระทำในท้องที่ต่าง ๆ กัน พนักงานสอบสวน สกอ.เมืองภูเก็ต ซึ่งเป็นท้องที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องจึงมีอำนาจสอบสวนได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 19 (4) หาใช่ปัญหาที่ต้องพิจารณาในเรื่องเป็นความผิดต่อเนื่อง หรือความผิดที่กระทำลงในหลายท้องที่ตามมาตรา 19 (2) (3) จึงถือได้ว่าการสอบสวนในความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จฯ และใช้เอกสารราชการโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาเพิ่มเติม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5734/2550 โจทก์บรรยายฟ้องไว้ชัดเจนว่า ความผิดตามฟ้องเกิดที่ แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต และแขวงราชบุรณบุรีระ กรุงเทพมหานคร เกี่ยวพันกัน จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ข้อเท็จจริงย่อมรับฟังได้ว่าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลดุสิตมีอำนาจสอบสวนตาม ป.วิ.อ.มาตรา 19 แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9436/2539 ความผิดที่เกิดในหลายท้องที่ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 19 (2) พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ความผิดส่วนหนึ่งได้กระทำขึ้นในเขตอำนาจ จึงมีอำนาจสอบสวนได้ และการค้นได้กระทำในเวลากลางวันต่อหน้าจำเลยโดยพันตำรวจโท ส. ซึ่งเป็นนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่จึงมีอำนาจตรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นของเจ้าพนักงานตำรวจเจ้าของท้องที่

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบกรณีความผิดเกิดหลายท้องที่

ในกรณีความผิดเกิดหลายห้องที่ตามมาตรา 19(1) ถึง (6) พนักงานสอบสวนห้องที่หนึ่งห้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวน (มาตรา 19 วรรคหนึ่ง) พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวนจึงมีด้วยกันหลายห้องที่

เนื่องจากพนักงานสอบสวนหลายห้องที่มีอำนาจสอบสวนนี้เอง จึงต้องมีพนักงานสอบสวนห้องที่ใดห้องที่หนึ่งเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ในการสอบสวนเพียงห้องที่เดียวซึ่งมีหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมด สรุปลำนวน แล้วทำความเข้าใจว่าควรตรวจการสอบสวน สิ่งฟ้องหรือสิ่งไม่ฟ้องไปยังพนักงานอัยการ และโดยเหตุที่เป็นความผิดที่เกิดขึ้นหลายห้องที่นี้เอง กรณีจึงไม่อาจกำหนดพนักงานสอบสวนห้องที่ที่ความผิดเกิดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ดังเช่นกรณีความผิดเกิดในห้องที่เดียวตามมาตรา 18 วรรคสาม พนักงานสอบสวนห้องที่ใดจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นไปตามมาตรา 19 วรรคสาม โดยแยกออกเป็น 2 กรณีด้วยกัน คือ

กรณีที่จับผู้ต้องหาได้แล้ว ผู้ต้องหาถูกจับในห้องที่ใด พนักงานสอบสวนในห้องที่นั้นก็เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (มาตรา 19 วรรคสาม (ก))

กรณีจับผู้ต้องหาไม่ได้ พนักงานสอบสวนในห้องที่ที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (มาตรา 19 วรรคสาม (ข))

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 625/2552 จำเลยกระทำความผิดหลายกรรมซึ่งกระทำลงในห้องที่ต่าง ๆ กัน โดยความผิดตามฟ้องข้อ (ก) (ข) และ (ค) กระทำในห้องที่สถานีตำรวจภูธรตำบลบ้านเสด็จ ส่วนความผิดตามฟ้องข้อ (ง) และ (จ) กระทำลงในห้องที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปาง พนักงานสอบสวนห้องที่หนึ่งห้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 19 วรรคหนึ่ง (4) ร้อยตำรวจ บ. พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จจึงมีอำนาจสอบสวน ส่วนที่ จ. ได้ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปางและเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปางจับกุมจำเลยเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2545 นั้น ข้อเท็จจริงได้ความว่าเป็นเรื่องของการร้องทุกข์และจับกุมจำเลยที่ได้กระทำซ้ำเราผู้เสียหายเมื่อเดือนมกราคม 2545 โดยเหตุเกิดที่หมู่บ้าน ก. ตำบลพระบาทอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง ดังนั้น แม้จะมีการจับกุมจำเลยได้ในห้องที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปางก่อน แต่ก็เป็นกรจับกุมจำเลยสำหรับการกระทำผิดอาญาคนละกรรมกับคดีนี้ กรณีจึงถือไม่ได้ว่าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองลำปางเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. มาตรา 19 วรรคสอง (ก) เมื่อมีการจับกุมจำเลยในห้องที่สถานีตำรวจภูธรตำบลบ้านเสด็จเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2545 ร้อยตำรวจเอก บ. พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรตำบลบ้านเสด็จจึงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ การสอบสวนเป็นไปโดยชอบและพนักงานอัยการโจทก์มีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต แม้เป็นการจับกุมในข้อหาเดียวกัน ก็ต้องเป็นการจับกุมจำเลยสำหรับการกระทำความผิดกรรมเดียวกับที่สอบสวนด้วย ถ้าเป็นการจับกุมจำเลยสำหรับการกระทำความผิดอื่น ไม่ใช่กรรมเดียวกันกับ

ความผิดที่สอบสวน แม้เป็นการจับกุมจำเลยได้ก่อนท้องที่อื่น พนักงานสอบสวนในท้องที่นั้นก็ไม่ใช้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3952/2551 เมื่อจำเลยมียาเสพติดให้โทษของกลางตั้งแต่ออกเดินทางจากซอยข้างวัดยานนาวาซึ่งอยู่ในเขตอำนาจสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลยานนาวาแล้ว ครอบครองยาเสพติดให้โทษดังกล่าวตลอดมาจนกระทั่งถูกจับกุมได้ในเขตพื้นที่รับผิดชอบสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกร ดังนั้น หากแม้สถานที่เกิดเหตุมิได้อยู่ในเขตอำนาจสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลยานนาวา พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลยานนาวาก็มีอำนาจสอบสวนได้ เพราะกรณีเป็นความผิดต่อเนื่องกันในท้องที่ต่างกัน พนักงานสอบสวนในทุกท้องที่ที่ความผิดได้เกิดขึ้นมีอำนาจสอบสวนได้ ส่วน ป.วิ.อ.มาตรา 19 วรรคสาม (ก) ที่บัญญัติว่าถ้าจับผู้ต้องหาได้แล้วพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน คือ พนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับได้ในเขตอำนาจ เป็นการกำหนดให้ต้องมีพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำคดีหากมีปัญหากันในระหว่างพนักงานสอบสวนหลายท้องที่ที่มีอำนาจสอบสวนเท่านั้น มิได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนที่เคยมีอำนาจสอบสวนอยู่แล้วต้องหมดอำนาจไป เพราะบทบัญญัติของมาตรานี้ ดังนั้น พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลยานนาวาย่อมมีอำนาจสอบสวนคดี

ข้อสังเกต แม้จะมีพนักงานสอบสวนท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแล้วก็ไม่ทำให้พนักงานสอบสวนท้องที่ที่เกี่ยวข้องอื่นหมดอำนาจสอบสวนไป

กรณีความผิดเกิดนอกราชอาณาจักร (มาตรา 20)

คำอธิบาย

ถ้ามีความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรไทย อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้ (มาตรา 20 วรรคหนึ่ง)

ในกรณีที่อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนมอบหมายให้พนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนจะมอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็ได้ (มาตรา 20 วรรคสอง)

ให้พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือให้ทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวน บรรดาอำนาจและหน้าที่ประการอื่นที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ (มาตรา 20 วรรคสาม)

ในกรณีที่พนักงานอัยการคนใดทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งและคำแนะนำของพนักงานอัยการในเรื่องที่เกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐาน (มาตรา 20 วรรคสี่)

ในกรณีจำเป็น พนักงานสอบสวนต่อไปนี้ มีอำนาจสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุด หรือผู้รักษาการแทน

- (1) พนักงานสอบสวนซึ่งผู้ต้องหาถูกจับอยู่ในเขตอำนาจ
- (2) พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ร้องขอให้ทำโทษผู้ต้องหา (มาตรา 20 วรรคห้า)

เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน แล้วแต่กรณี เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้ทำความเข้าใจตามมาตรา 140 มาตรา 141 หรือมาตรา 142 ส่งพร้อมสำนวนไปยังอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน (มาตรา 20 วรรคห้า)

ข้อสังเกต บทบัญญัติมาตรา 20 นี้ ได้แก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุดโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2551

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1573/2535 ผู้เสียหายฝากทรัพย์สินกับจำเลยที่ประเทศซาอุดีอาระเบียเพื่อให้จำเลยนำมาให้ภริยาของผู้เสียหายในประเทศไทย เมื่อผู้เสียหายกลับมาประเทศไทย จึงทราบว่าจำเลยไม่นำทรัพย์สินที่ฝากมาให้กับภริยาผู้เสียหาย และจำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้รับฝาก ผู้เสียหายจึงร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นภูมิลำเนาของจำเลย มูลแห่งความผิดทางอาญานัยยกยกทรัพย์ตามข้อนำสืบของโจทก์เกิดเมื่อจำเลยปฏิเสธว่าไม่ได้รับฝากทรัพย์สิน อันแสดงถึงเจตนาทุจริตเบียดบังทรัพย์สินเป็นของตน เหตุจึงเกิดที่อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย มิใช่เกิดที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอกุมภวาปีมีอำนาจสอบสวนได้ เมื่อได้มีการสอบสวนโดยชอบโจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต จำเลยรับฝากทรัพย์สินของผู้เสียหายขณะอยู่นอกราชอาณาจักร แต่เมื่อถึงประเทศไทย ได้ปฏิเสธว่าไม่ได้รับฝากไว้ ถือว่าเหตุความผิดฐานยกยกเกิดในราชอาณาจักร ไม่เข้ากรณีตามมาตรา 20

ผู้มีอำนาจชี้ขาดการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (มาตรา 21)

คำอธิบาย

กรณีจังหวัดเดียวกัน (มาตรา 21 วรรคหนึ่ง) กรณีที่ไม่แน่ว่าพนักงานสอบสวนใดในจังหวัดเดียวกันควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

1. กรณีจังหวัดอื่น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ชี้ขาด

2. กรณีกรุงเทพมหานคร ให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติขึ้นไปเป็นผู้ชี้ขาด

กรณีระหว่างหลายจังหวัด (มาตรา 21 วรรคสอง) กรณีที่ไม่แน่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในระหว่างหลายจังหวัดควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้อัยการสูงสุดหรือผู้ทำการแทนเป็นผู้ชี้ขาดการรื้อคำชี้ขาดนั้น ไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวน

บทสรุป

เมื่อมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวนได้แก่พนักงานสอบสวนในท้องที่ซึ่งความผิดได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าเกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับ (มาตรา 18) และถ้าเป็นกรณีตามมาตรา 19 พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ด้วย (มาตรา 19 วรรคสอง) แสดงว่าในความผิดอาญาคดีหนึ่ง ๆ ที่เกิดขึ้น การสอบสวนอาจกระทำโดยพนักงานสอบสวนหลายท้องที่ โดยมีพนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดแล้วเสนอความเห็นต่อพนักงานอัยการว่าเห็นควรสั่งฟ้องหรือไม่ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้แก่พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่ความผิดอาญาได้เกิด เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวกจึงให้พนักงานสอบสวนท้องที่ที่ผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (มาตรา 18 วรรคสาม) หรือถ้าเป็นกรณีตามมาตรา 19 ซึ่งผู้ต้องหาถูกจับแล้วถ้ายังไม่มีกรเริ่มสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนที่พบการกระทำผิดก่อนพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ผู้ต้องหาถูกจับเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (มาตรา 19 วรรคสาม (ก)) ถ้าจับผู้ต้องหาไม่ได้พนักงานสอบสวนที่พบการกระทำผิดก่อนอยู่ในเขตอำนาจเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (มาตรา 19 วรรคสาม (ข)) จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสอบสวนอาจมีได้หลายท้องที่ แต่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีได้เพียงท้องที่เดียวเท่านั้น ถ้าการสอบสวนกระทำโดยพนักงานสอบสวนที่ไม่เป็นไปตามมาตรา 18, 19 หรือ 20 หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบไม่เป็นไปตามมาตรา 18 วรรคสามหรือ 19 วรรคสามหรือมาตรา 20 วรรคแรก ถือเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เท่ากับไม่มีการสอบสวน มีผลทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

อำนาจสืบสวนและอำนาจสอบสวนนั้น แม้จะเป็นคนละอำนาจกันแต่สาระสำคัญที่ขาดไม่ได้คืออำนาจของ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หมายถึง พนักงานสอบสวนที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการรวบรวมสำนวนการสอบสวนขั้นสุดท้าย เพื่อทำความเห็นเสนอต่อพนักงานอัยการว่าควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ ควรสั่งฟ้องหรือมีความเห็นควรงดการสอบสวน และจะเป็นผู้ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือจับผู้ต้องหาที่หลบหนี หรือสอบสวนต่อไป ถ้าพนักงานอัยการมีคำสั่งเช่นนั้น¹¹ นอกจากนี้เมื่อพนักงานอัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะอำนวยความสะดวกในการติดตามพยานหรือให้การอารักขาพยานต่อไป เป็นต้น

¹¹ ดร.คณิต ฒ นคร. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ.
(กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 9,2555) หน้า 72

คำถามท้ายบท

ข้อ 1. ร้อยตำรวจโทสมศักดิ์กับพวกเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียนได้นำหมายค้นไปตรวจค้นที่บ้านของนายสอง ซึ่งอยู่ในเขตท้องที่สถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียน เนื่องจากได้รับแจ้งว่ามีการลักลอบจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนที่บ้านดังกล่าว ผลการตรวจค้นพบเมทแอมเฟตามีนจำนวน 50 เม็ด ในกระเป๋าเสื้อของนายสอง ซึ่งนายสองให้การรับว่าได้ซื้อเมทแอมเฟตามีนดังกล่าวมาจากนายสาม ร้อยตำรวจโทสมศักดิ์กับพวกจึงให้นายสองพาไปที่บ้านของนายสามซึ่งเปิดเป็นร้านขายข้าวแกงอยู่ในเขตท้องที่ของสถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียน แล้วร้อยตำรวจโทสมศักดิ์กับพวกจึงเข้าตรวจค้นตัวนายสามขณะที่นายสามกำลังขายข้าวแกงอยู่ในร้าน ซึ่งขณะนั้นมีลูกค้านั่งรับประทานข้าวแกงอยู่ โดยมีได้ขอหมายค้นและหมายจับจากศาลก่อนเนื่องจากเห็นว่าเป็นกรณีเร่งด่วน ผลการตรวจค้นพบเมทแอมเฟตามีนมีจำนวน 200 เม็ด ในกระเป๋ากางเกงของนายสาม จึงได้จับกุมนายสามนำส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียนสอบสวนและสรุปสำนวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องนายสามเสนอพนักงานอัยการ ส่วนนายสองพนักงานสอบสวนได้แยกไปดำเนินคดีต่างหากอีกสำนวนหนึ่ง ต่อมาพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องนายสามเป็นจำเลยต่อศาลในความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครอง

เพื่อจำหน่าย นายสามจำเลยให้การปฏิเสธและต่อสู้ว่าเจ้าพนักงานตำรวจค้นและจับกุมโดยไม่ชอบ พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนมาโดยมิชอบ

ให้วินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้ของนายสามจำเลยฟังขึ้นหรือไม่

ข้อ 2. นายเขียวกระทำชำเราเด็กหญิงฟ้าอายุ 14 ปีหลายครั้ง คือ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2552 ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปาง เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552 ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปาง และเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2552 ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จ ต่อมามารดาของเด็กหญิงฟ้าร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปางเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2552 ให้ดำเนินคดีแก่นายเขียวที่กระทำชำเราเด็กหญิงฟ้าเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2552 เจ้าพนักงานตำรวจจับนายเขียวได้ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปางเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2552 แล้วดำเนินคดีเป็นคดีหนึ่ง ต่อมามารดาของเด็กหญิงฟ้าร้องทุกข์ต่อพันตำรวจโทเทาหัวหน้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2552 ให้ดำเนินคดีแก่นายเขียวที่กระทำชำเราเด็กหญิงฟ้าเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552 และวันที่ 3 มีนาคม 2552 เจ้าพนักงานตำรวจจับนายเขียวได้ในเขตอำนาจสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จในวันรุ่งขึ้น ต่อมาพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองลำปางสอบสวนและสรุปสำนวนเสนอความเห็นควรสั่งฟ้องนายเขียวสำหรับการกระทำความผิดเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2552 สำนวนหนึ่ง และพันตำรวจโทเทาหัวหน้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จสอบสวนและสรุปสำนวนเสนอความเห็นควรสั่งฟ้องนายเขียวสำหรับการกระทำความผิดเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552 และวันที่ 3 มีนาคม 2552 อีกสำนวนหนึ่ง

ให้วินิจฉัยว่า พันตำรวจโทเทาหัวหน้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบ้านเสด็จมีอำนาจสอบสวนและสรุปสำนวนเสนอความเห็นควรสั่งฟ้องนายเขียวสำหรับการกระทำความผิดเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2552 และวันที่ 3 มีนาคม 2552 หรือไม่

ข้อ 3 นายเคนคนสิงคโปร์ฉ้อโกงนายม่วงบนเครื่องบินของบริการการบินไทย จำกัด (มหาชน) ขณะจอดที่ประเทศสิงคโปร์เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2551 เมื่อนายม่วงกลับมาประเทศไทยวันที่ 10 มีนาคม 2551 นายม่วงเข้าร้องทุกข์ที่สถานีตำรวจนครบาลบางเขนซึ่งอยู่ในท้องที่ที่นายม่วงมีภูมิลำเนา เมื่อไปถึงสถานีตำรวจปรากฏว่าร้อยเวรสอบสวนที่เข้าเวรทุกคนติดภารกิจต้องสอบสวนคดีอื่นพันตำรวจตรีขาวพนักงานสอบสวนท้องที่ดังกล่าวซึ่งไม่ได้เข้าเวรมาธุระที่สถานีตำรวจ นายม่วงจะร้องทุกข์ต่อพันตำรวจตรีขาว

ให้วินิจฉัยว่า พันตำรวจตรีขาวจะมีอำนาจรับคำร้องทุกข์ได้หรือไม่ และจะต้องดำเนินการต่อไปอย่างไร

ข้อ 4 เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2548 นายยาวพร้อมภรรยาเข้าไปล่าสัตว์ในป่าบริเวณรอยต่อระหว่างอำเภอบัวใหญ่และอำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ขณะที่ล่าสัตว์อยู่โดยไม่แนชต์ว่าอยู่บริเวณอำเภอใด นายเตี้ยใช้ปืนยิงนายยาวถึงแก่ความตาย แล้วนายเตี้ยหลบหนีไป ภรรยาของนายยาวจึงเข้าแจ้งความต่อพันตำรวจโทน้ำพนักงานสอบสวน สภ.บัวใหญ่ทันที หลังจากลงประจำวันรับแจ้งความแล้วพันตำรวจโทน้ำยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ออกหมายจับ ศาลออกหมายจับนายเตี้ย แล้วพันตำรวจโทน้ำพร้อมเจ้าพนักงานตำรวจ สภ.บัวใหญ่และ สภ.แก้งสนามนาง จับนายเตี้ยได้ในท้องที่อำเภอแก้งสนามนาง ต่อมาพนักงานสอบสวน สภ.บัวใหญ่ สรุปสำนวนทำความเห็นควรถวายฟ้องนายเตี้ยให้พนักงานอัยการพิจารณา

ให้วินิจฉัยว่า หากพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่า พยานหลักฐานฟังได้ว่านายเตี้ยกระทำความผิดตามฟ้อง พนักงานอัยการจะมีคำสั่งอย่างไรต่อไป

ข้อ 5 นายจันทร์นำยาบ้าซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 จำนวน 100 เม็ด เดินทางออกจากบ้านซอยข้างวัดยานนาวาซึ่งอยู่ในเขตอำนาจสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลยานนาวา ไปที่บ้านร้างในเขตอำนาจสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกร เมื่อนายแดงเดินทางออกจากบ้านถึงปากซอยวัดยานนาวา ร้อยตำรวจเอกอาทิตย์กับพวกแน่ใจแล้วว่านายจันทร์คือคนร้ายที่จะนำยาเสพติดไปขายที่บ้านร้างตามที่ได้รับแจ้งจากสายลับร้อยตำรวจเอกอาทิตย์กับพวกจึงวิ่งเข้าไปจับกุมนายจันทร์ แต่นายจันทร์วิ่งหนี ร้อยตำรวจเอกอาทิตย์วิ่งตามจับนายจันทร์ได้บริเวณบ้านร้างในเขตอำนาจสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลวัดพระยาไกรพร้อมยาเสพติด 100 เม็ด จากนายจันทร์เป็นของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลยานนาวาดำเนินคดี จากการสอบสวนขยายผลทราบว่านายจันทร์ซื้อยาเสพติดมาจากนายพุทที่บ้านซึ่งอยู่ในเขตอำนาจสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน ร้อยตำรวจเอกอาทิตย์จึงขอศาลออกหมายจับ และจับนายพุทได้ที่บ้านของนายพุทซึ่งอยู่ในเขตอำนาจสอบสวนของสถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชันพร้อมยาเสพติด 10,000 เม็ด เป็นของกลางนำไปทำบันทึกการจับกุมที่สถานีตำรวจนครบาลตลิ่งชัน แล้วส่งพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลยานนาวาดำเนินคดี หากพนักงานสอบสวนจะตั้งข้อหานายจันทร์ว่ามียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย 100 เม็ด และตั้งข้อหานายพุทว่ามียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย 10,000 เม็ด และตั้งข้อหานายพุทว่ามียาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ให้แก่นายจันทร์ 100 เม็ด

ให้วินิจฉัยว่า พนักงานสอบสวนท้องที่ใดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการดำเนินคดีแก่นายจันทร์และนายพุท

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุพรรณบุรี

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 4

คณิต ฒ นคร. (2556). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 8) แก้ไขเพิ่มเติม-ปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

RAJABHAT SURABHURI UNIVERSITY

บทที่ 5

เขตอำนาจศาล

เขตอำนาจศาล (มาตรา 22-27)

หลักเกณฑ์ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีหลักว่า เมื่อความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าเกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลใด ให้ชำระที่ศาลนั้น แต่ถ้า

(1) เมื่อจำเลยมีที่อยู่หรือถูกจับในท้องที่หนึ่งหรือเมื่อเจ้าพนักงานทำการสอบสวนในท้องที่หนึ่งนอกเขตอำนาจศาลดังกล่าวแล้ว จะชำระที่ศาลซึ่งท้องที่นั้น ๆ อยู่ในเขตอำนาจก็ได้

(2) เมื่อความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทย ให้ชำระคดีนั้นที่ศาลอาญา ถ้าการสอบสวนได้กระทำลงในท้องที่หนึ่งซึ่งอยู่ในเขตของศาลใด ให้ชำระที่ศาลนั้นได้ด้วย

(มาตรา 22)

ศาลที่มีอำนาจรับชำระคดี หลักคือ ศาลที่ความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าเกิดขึ้นในเขตอำนาจข้อยกเว้น โจทก์อาจฟ้องจำเลยต่อศาลในเขตที่จำเลยมีที่อยู่หรือถูกจับ หรือได้มีการสอบสวนความผิดในท้องที่ใด ศาลซึ่งท้องที่นั้น ๆ อยู่ในเขตอำนาจก็ได้ (มาตรา 22 (1))

บทบัญญัติตามมาตรา 22(1) มิได้เป็นบทบัญญัติที่ให้เป็นสิทธิของโจทก์ที่จะเลือกยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลชั้นต้นที่จำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจหรือถูกจับได้ แต่เป็นบทบัญญัติที่ให้เป็นดุลพินิจของศาลชั้นต้นที่จำเลยมีที่อยู่หรือถูกจับจะรับชำระคดีหรือไม่ก็ได้ โดยศาลจะพิจารณาว่าการฟ้องคดีที่ศาลชั้นต้นที่จำเลยมีที่อยู่หรือถูกจับจะสะดวกยิ่งกว่าการฟ้องคดีต่อศาลที่ความผิดเกิด เชื่อหรืออ้างว่าเกิดหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8103/2548 แม้เรือนจำกลางจังหวัดนครศรีธรรมราชจะเป็นภูมิลำเนาของจำเลยในขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ตาม ป.พ.พ.มาตรา 47 แต่ ป.วิ.อ.มาตรา 22(1) มิได้บัญญัติบังคับให้ศาลชั้นต้นซึ่งเป็นศาลท้องที่ที่จำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจต้องชำระคดี กฎหมายเพียงแต่บัญญัติให้เป็นดุลพินิจของศาลชั้นต้นที่จะรับคดีหรือไม่ก็ได้ เมื่อความผิดคดีนี้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลจังหวัดทุ่งสง และพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอทุ่งสงท้องที่ที่ความผิดเกิดขึ้นเป็นผู้สอบสวน จึงอยู่ในวิสัยที่โจทก์จะฟ้องจำเลยต่อศาลจังหวัดทุ่งสงได้ ที่โจทก์อ้างว่าไม่อาจโอนตัวจำเลยไปคุมขังที่เรือนจำจังหวัดทุ่งสงเพื่อฟ้องคดี เพราะเกรงว่าจะเกิดความไม่ปลอดภัยในการย้ายจำเลยนั้นเป็นเพียงการคาดการณ์เอาเองของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น จึงไม่สมควรให้ศาลชั้นต้น (ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช) รับชำระคดีโจทก์ฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 516/2548 แม้เรือนจำกลางบางขวางเป็นภูมิลำเนาของจำเลยทั้งสอง ในขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องในคดีนี้ตาม ป.พ.พ.มาตรา 47 ถือได้ว่าจำเลยทั้งสองมีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดนนทบุรีตาม ป.วิ.อ.มาตรา 22 (1) แต่บทกฎหมายดังกล่าวไม่เป็นบทบังคับให้ศาลจังหวัด

นนทบุรีที่จำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจต้องรับชำระคดีที่โจทก์ฟ้อง ศาลจังหวัดนนทบุรีจึงใช้ดุลพินิจที่จะรับชำระคดีเช่นนั้นหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น เมื่อเหตุคดีนี้เกิดขึ้นในท้องที่ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลจังหวัดภูเก็ต และพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองภูเก็ตเป็นผู้สอบสวนคดี ไม่ได้ความว่าหากมีการชำระคดีที่ศาลจังหวัดนนทบุรีแล้วจะสะดวกยิ่งกว่าการชำระคดีที่ศาลจังหวัดภูเก็ต ที่โจทก์อ้างว่าการย้ายจำเลยทั้งสองไปดำเนินคดีที่ศาลจังหวัดภูเก็ตจะไม่ปลอดภัยในการควบคุมและอาจเกิดความเสียหายในระหว่างการย้ายนั้น เป็นเพียงปัญหาในทางปฏิบัติของกรมราชทัณฑ์ที่อาจป้องกันและแก้ไขได้ กรณียังไม่มีเหตุสมควรให้ศาลจังหวัดนนทบุรีรับชำระคดี

ข้อเท็จจริงโดยละเอียด

ศาลฎีกาวินิจฉัยข้อกฎหมายว่า “มีปัญหาในชั้นฎีกาว่า เมื่อความผิดเกิดขึ้นนอกเขตศาลอาญา แต่จำเลยมีภูมิลำเนาในเขตศาลอาญา เมื่อผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องศาลอาญาต้องรับฟ้องไว้หรือเป็นดุลพินิจที่จะรับหรือไม่รับคดีนั้นไว้พิจารณา ศาลฎีกาได้พิจารณาปัญหาข้อนี้โดยที่ประชุมใหญ่แล้วเห็นว่า เมื่อความผิดเกิดขึ้นในเขตราชอาณาจักรไทยให้ชำระที่ศาลความผิดเกิดขึ้น¹² อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลนั้น ตามมาตรา 22 วรรคแรกแห่ง ป.วิ.อ. ส่วนที่มาตรา 22(1) บัญญัติว่า “เมื่อจำเลยมีที่อยู่ ฯลฯ ในท้องที่หนึ่งนอกเขตของศาลดังกล่าวแล้ว จะชำระที่ศาลซึ่งท้องที่นั้น ๆ อยู่ในเขตอำนาจก็ได้” นั้น¹³ มิใช่เป็นบทบังคับให้ศาลซึ่งท้องที่ที่จำเลยมีที่อยู่ ฯลฯ อยู่ในเขตอำนาจจะต้องรับชำระคดีนั้น ๆ แต่เป็นบทบัญญัติให้ดุลพินิจแก่ศาลซึ่งท้องที่ที่จำเลยมีที่อยู่ ฯลฯ อยู่ในเขตอำนาจจะรับชำระคดีนั้น ๆ หรือไม่ก็ได้ ดังนั้น เมื่อความผิดคดีนี้เกิดขึ้นนอกเขตศาลอาญา แต่จำเลยมีภูมิลำเนาในเขตศาลอาญา เมื่อผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องศาลอาญาจึงมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจรับหรือไม่รับคดีนั้นไว้พิจารณาได้ มีปัญหาข้อต่อไปว่ากรณีที่ศาลอาญาสั่งในคำฟ้องของโจทก์ว่า “นัดไต่สวนให้โจทก์นำส่งหมายนัด...” จะถือว่าศาลอาญาได้ใช้ดุลพินิจรับคดีของโจทก์ไว้ชำระแล้วหรือยัง ศาลฎีกาได้พิจารณาปัญหาข้อนี้โดยที่ประชุมใหญ่แล้วมีมติว่าการที่ศาลอาญาสั่งในคำฟ้องของโจทก์ว่า นัดไต่สวน ให้โจทก์นำส่งหมายนัด... ยังถือไม่ได้ว่าศาลอาญาได้ใช้ดุลพินิจรับคดีของโจทก์ไว้ชำระแล้ว ด้วยเหตุนี้ที่ศาลอาญาสั่งดไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งไม่ประทับฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณา จึงเป็นการที่ศาลอาญาได้ใช้ดุลพินิจสั่งตามอำนาจที่มีอยู่”

¹²เรวัต ฉ่ำเฉลิม. (2545). คำบรรยายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 - 2. (กรุงเทพฯ: จีระชัยการพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 9), หน้า60

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4575/2551 การกระทำความผิดฐานข่มขืนของจำเลยมิได้เกิดในเขตอำนาจของศาลแขวงนครศรีธรรมราช และอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช และอยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงนครศรีธรรมราชพนักงานสอบสวนสถานี

ตำรวจภูธรอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชยอมมีอำนาจสอบสวน โจทก์ยอมมีอำนาจฟ้องต่อศาลแขวงนครศรีธรรมราชตาม ป.วิ.อ.มาตรา 22 (1)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3438/2550 คดีนี้เหตุเกิดในท้องที่แขวงบางหว้า เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร แต่ตามบันทึกการฟ้องคดีอาญาด้วยวาจาของโจทก์ระบุว่า คดีนี้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียนเป็นผู้สอบสวน จำเลยมิได้โต้แย้งว่าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียนไม่มีอำนาจสอบสวน ดังนั้น ความผิดที่เกิดขึ้นจะฟ้องที่ศาลซึ่งท้องที่ที่สอบสวนอยู่ในเขตอำนาจก็ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 22 (1) ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงฯ มาตรา 4 เมื่อสถานีตำรวจนครบาลบางขุนเทียนอยู่ในเขตอำนาจศาลแขวงธนบุรี โจทก์ยอมฟ้องจำเลยที่ศาลแขวงธนบุรีได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1965/2549 เรือนจำกลางจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นภูมิลำเนาของจำเลยในขณะที่โจทก์ยื่นฟ้องในคดีนี้ตาม ป.พ.พ.มาตรา 47 ย่อมถือได้ว่าจำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลตาม ป.วิ.อ.มาตรา 22(1) แต่บทบัญญัติมิได้เป็นบทบังคับให้ศาลชั้นต้นที่จำเลยมีที่อยู่ในเขตอำนาจต้องชำระคดีที่โจทก์ฟ้องจึงใช้ดุลพินิจที่จะรับคดีเช่นนั้นหรือไม่ก็ได้ แม้ ป.วิ.อ.มาตรา 22 (1) ไม่ได้บัญญัติให้ศาลท้องที่ที่จำเลยมีที่อยู่หยิบยกเรื่องเหตุการณ์ความไม่สะดวกของศาลที่รับชำระคดีมาเป็นเหตุไม่รับฟ้องหรือไม่ชำระคดี แต่การใช้ดุลพินิจที่จะรับชำระคดีหรือไม่ก็ต้องคำนึงถึงความสะดวกในการพิจารณาคดีด้วย

ข้อสังเกต ต่อมาได้มีบทบัญญัติมาตรา 47 แห่ง ป.พ.พ. บัญญัติให้ภูมิลำเนาของผู้ที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลหรือตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่เรือนจำหรือทัณฑสถานที่ถูกจำคุกอยู่จนกว่าจะได้รับการปล่อยตัว เมื่อเรือนจำหรือฯ เป็นภูมิลำเนาของผู้ที่ถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลหรือคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยซึ่งถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดในเขตอำนาจของศาลใด โจทก์ก็อาจฟ้องจำเลยต่อศาลนั้นได้ แต่ถึงอย่างไรก็ยังคงอยู่ในดุลพินิจของศาลนั้นจะรับชำระคดีหรือไม่ด้วย

การขอโอนคดีไปชำระยังศาลที่ความผิดเกิด (มาตรา 23)

เมื่อศาลแต่สองศาลขึ้นไปต่างมีอำนาจชำระคดี ถ้าได้ยื่นฟ้องคดีนั้นต่อศาลหนึ่งซึ่งตามฟ้องความผิดมิได้เกิดในเขต โจทก์หรือจำเลยจะร้องขอให้โอนคดีไปชำระที่ศาลอื่นซึ่งความผิดได้เกิดในเขตก็ได้ (มาตรา 23 วรรคหนึ่ง)

ถ้าโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลซึ่งความผิดเกิดในเขต แต่ต่อมามีความปรากฏแก่โจทก์ว่าการพิจารณาคดีจะสะดวกยิ่งขึ้นถ้าให้อีกศาลหนึ่งซึ่งมีอำนาจชำระคดีได้พิจารณาคดีนั้น โจทก์จะยื่นคำร้องต่อศาลซึ่งคดีนั้นอยู่ระหว่างพิจารณาขอโอนคดีไปยังอีกศาลหนึ่งก็ได้ แม้ว่าจำเลยจะคัดค้านก็ตาม เมื่อศาลเห็นสมควรจะโอนคดีไปหรือยกคำร้องเสียก็ได้ (มาตรา 23 วรรคสอง)

การขอโอนคดีตามมาตรา 23 มีด้วยกัน 2 กรณี มีหลักเกณฑ์แตกต่างกัน กล่าวคือ
การขอโอนคดีตามมาตรา 23 วรรคหนึ่ง มีข้อสังเกต

1. ต้องเป็นกรณีที่ฟ้องคดีต่อศาลที่ความผิดมิได้เกิดในเขตศาลนั้น เช่น ฟ้องคดีต่อศาลที่
จำเลยมีที่อยู่หรือถูกจับตามมาตรา 22 (1)

2. โจทก์หรือจำเลยมีสิทธิร้องขอให้โอนคดีได้

3. ต้องเป็นการขอโอนคดีไปยังศาลที่ความผิดได้เกิดในเขต

การขอโอนคดีตามมาตรา 23 วรรคสอง มีข้อสังเกต

1. ต้องเป็นกรณีที่โจทก์ได้ฟ้องคดีต่อศาลซึ่งความผิดเกิดในเขต

2. ต้องปรากฏแก่โจทก์ว่าการพิจารณาคดีที่จะสะดวกยิ่งขึ้นถ้าให้อีกศาลหนึ่งพิจารณา

3. ศาลที่จะรับโอนคดีต้องเป็นศาลที่มีอำนาจชำระคดีนั้น แต่ไม่จำกัดว่าต้องเป็นศาลที่ความผิด
เกิด อาจเป็นศาลที่จำเลยมีที่อยู่ หรือถูกจับอยู่ในเขตก็ได้

4. โจทก์เท่านั้นที่มีอำนาจขอโอนคดีได้

5. แม้จำเลยจะคัดค้านศาลก็สั่งให้โอนคดีไปได้

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว เป็นที่เห็นได้ว่าการขอโอนคดีทั้งสองกรณี ต้องปรากฏศาลที่ฟ้องคดีไว้
นั้น เป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอยู่ก่อนแล้ว ดังนี้ถ้าโจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลที่ไม่มีอำนาจ
พิจารณาพิพากษา กล่าวคือไม่ใช่ศาลที่ความผิดเกิด อ้างหรือเชื่อว่าความผิดได้เกิดขึ้น หรือจำเลยมีที่อยู่
หรือถูกจับกุมอยู่ในเขต ก็ไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะขอให้โอนคดีไปชำระคดีต่อศาลที่มีอำนาจตามมาตรา 23
ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4649/2548 จำเลยมิได้ยกยอดเงินของโจทก์ที่จังหวัดเชียงราย
จำเลยรับเงินและเช็คจากลูกค้าของโจทก์ที่จังหวัดสมุทรปราการแล้วไม่นำส่งให้โจทก์ที่จังหวัดเชียงรายแต่
กลับนำเงินและเช็คเข้าบัญชีเงินฝากของจำเลยที่ธนาคารซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานคร แม้อาจจะเป็น
ความผิดฐานยกยอดทรัพย์ แต่ความผิดดังกล่าวก็มีได้เกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงราย
อันจะทำให้ศาลจังหวัดเชียงรายมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้ การที่จำเลยมีเจตนาทุจริต โดยมีการ
วางแผนยกยอดเงินของโจทก์ที่จังหวัดเชียงรายหลังจาก ส. ถึงแก่ความตายแล้ว ก็ยังถือไม่ได้ว่าความผิด
ได้เกิดขึ้นแล้วอันจะทำให้ศาลจังหวัดเชียงรายมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้ เมื่อศาลจังหวัดเชียงราย
ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแล้ว กรณีก็ไม่อาจโอนคดีตาม ป.วิ.อ.มาตรา 23 วรรคหนึ่ง ไปชำระที่
ศาลแขวงสมุทรปราการได้

เขตอำนาจศาลในความผิดเกี่ยวพันกัน (มาตรา 24)

หลักเกณฑ์ ในความผิดหลายเรื่องเกี่ยวพันกัน เป็นต้นว่า

(1) ความผิดหลายฐานได้กระทำลงโดยผู้กระทำผิดคนเดียวกัน หรือผู้กระทำผิดหลายคน เกี่ยวพันกันในการกระทำความผิดฐานหนึ่งหรือหลายฐาน จะเป็นตัวการผู้สมรู้หรือรับของโจรก็ตาม

(2) ความผิดหลายฐานได้กระทำลงโดยมีเจตนาอย่างเดียวกัน หรือโดยผู้กระทำผิดทั้งหลายได้ คบคิดกันมาแต่ก่อนแล้ว

(3) ความผิดฐานหนึ่งเกิดขึ้นโดยมีเจตนาช่วยผู้กระทำผิดอื่นให้พ้นจากรับโทษในความผิดอย่าง อื่นซึ่งเขาได้กระทำไว้

ในความผิดเกี่ยวพันกันดังกล่าว จะฟ้องทุกเรื่อง หรือฟ้องผู้กระทำผิดทั้งหมดต่อศาลซึ่งมีอัตรา โทษสูงกว่าก็ได้

ถ้าความผิดอันเกี่ยวพันกันมีอัตราโทษอย่างสูงเท่ากัน ศาลที่มีอำนาจชำระคือศาลซึ่งรับฟ้องเรื่อง หนึ่งเรื่องใดไว้ก่อน

กรณีความผิดหลายฐาน ได้กระทำลงโดยผู้กระทำผิดคนเดียวกันหรือหลายคนเกี่ยวพันกันในการ กระทำความผิดฐานหนึ่งหรือหลายฐาน ตามมาตรา 24 (1) โจทก์สามารถฟ้องทุกฐาน หรือฟ้อง ผู้กระทำผิดทุกคนต่อศาลที่มีอำนาจชำระในฐานความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าก็ได้ (มาตรา 24 วรรค หนึ่ง) ถ้าความผิดอันเกี่ยวพันกันมีอัตราโทษอย่างสูงเท่ากัน ศาลที่มีอำนาจชำระคือศาลซึ่งรับฟ้องเรื่อง หนึ่งเรื่องใดไว้ก่อน (มาตรา 24 วรรคสอง)

ดังนี้ ถ้าอัตราโทษของฐานความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าอยู่ในอำนาจของศาลจังหวัด ส่วน ความผิดฐานอื่นอยู่ในอำนาจของศาลแขวง โจทก์ก็สามารถฟ้องจำเลยทุกฐานความผิดต่อศาลจังหวัดได้ โดยไม่ต้องผิดฟ้องฝากขังจำเลย

มาตรา 25

ตัวบท ศาลซึ่งรับฟ้องคดีเกี่ยวพันกันไว้จะพิจารณาพิพากษา รวมกันไปได้ ถ้าศาลซึ่งรับฟ้องคดี เกี่ยวพันกันไว้ เห็นว่าเป็นการสมควรที่ความ ผิดฐานหนึ่ง ควรได้ชำระในศาลซึ่งตามปกติมีอำนาจจะชำระ ถ้า หากว่าคดีนั้นไม่เกี่ยวกับคดีเกี่ยวพันกัน เมื่อศาลเดิมได้ตกลงกับอีก ศาลหนึ่งแล้ว จะส่งให้ไปฟ้องยัง ศาลอื่นนั้นก็ได้

มาตรา 26

ตัวบท หากว่าตามลักษณะของความผิด ฐานะของจำเลย จำนวนจำเลย ความรู้สึกของประชาชน ส่วนมากแห่งท้องถิ่นนั้น หรือ เหตุผลอย่างอื่น อาจมีการขัดขวางต่อการไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา หรือ นำกลัวว่าจะเกิดความไม่สงบหรือเหตุร้ายอย่างอื่นขึ้น เมื่อ โจทก์หรือจำเลยยื่นเรื่องราวต่ออธิบดีศาลฎีกา

ขอให้โอนคดีไปศาลอื่น ถ้าอธิบดีศาลฎีกาอนุญาตตามคำขอนั้นก็ให้ส่งโอนคดีไปยังศาลที่ตั้ง อธิบดีศาลฎีการะบุไว้คำสั่งของอธิบดีศาลฎีกาอย่างไร ย่อมเด็ดขาดเพียงนั้น

มาตรา 27

ตัวบท ผู้พิพากษาในศาลใดซึ่งชำระคดีอาญา จะถูกตั้งรังเกียจ ตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งบัญญัติ ไว้ในเรื่องนั้นก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2455/2550 แม้ความผิดฐานลักทรัพย์กับความผิดฐานรับของโจรเกิดขึ้นต่างท้องที่กัน คือจังหวัดราชบุรีและจังหวัดนครปฐม แต่ทรัพย์ที่ถูกลักทรัพย์กับรับของโจรนั้นเป็นทรัพย์สิ่งเดียวกันคือ รถจักรยานยนต์ของผู้เสียหาย โดยถูกลักไปจากท้องที่หนึ่งแล้วนำไปจำหน่ายให้แก่ผู้รับของโจรในอีกท้องที่หนึ่ง จึงเป็นความผิดหลายฐานเกี่ยวพันกัน โดยมีผู้กระทำผิดหลายคน ทั้งที่เป็นตัวการลักทรัพย์ ผู้สมรู้และผู้รับของโจรตาม ป.วิ.อ.มาตรา 24 (1) และความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืนมีอัตราโทษสูงกว่าฐานรับของโจร ดังนั้น โจทก์จึงฟ้องจำเลยต่อศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดฐานลักทรัพย์ในเหตุกรรจ์ได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 24 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9018/2538 จำเลยที่ 1 ให้สัมภาษณ์ต่อผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์อันเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์ และจำเลยที่ 2 เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ได้ลงข้อความที่จำเลยที่ 1 ให้สัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์อันเป็นความผิดต่อ พ.ร.บ.การพิมพ์และฐานหมิ่นประมาท จึงเป็นความผิดเกี่ยวพันกันโดยความผิดหลายฐานได้กระทำลงโดยมีเจตนาอย่างเดียวกันตาม ป.วิ.อ.มาตรา 24 (2) แม้จำเลยที่ 1 จะให้สัมภาษณ์ที่กระทรวงเกษตรฯ ซึ่งตั้งอยู่แขวงและเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร อันเป็นความผิดเกิดในกรุงเทพมหานครก็ตาม แต่หนังสือพิมพ์ที่จำเลยที่ 2 ลงข้อความนั้นออกวางจำหน่ายทั่วราชอาณาจักร ซึ่งรวมทั้งจังหวัดปทุมธานี อันถือว่าความผิดได้เกิดในจังหวัดปทุมธานีด้วย โจทก์จึงฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 2 ต่อศาลจังหวัดปทุมธานีได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2 และมาตรา 24 แม้อันโจทก์จะถอนฟ้องจำเลยที่ 2 ก็ไม่มีผลทำให้ศาลจังหวัดปทุมธานีไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3430/2537 ผู้เสียหายร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยให้ข้อหาตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497 ต่อพนักงานสอบสวน สภอ.นราธิวาส ซึ่งเป็นท้องที่ความผิดเกิด แต่จำเลยไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนอำเภอสุโขทัยไกลกว่าเช็คดังกล่าวหายไป พนักงานอัยการเห็นว่าการแจ้งความดังกล่าวเป็นความผิดฐานฉ้อโกงและแจ้งความเท็จ จึงสั่งให้พนักงานสอบสวน สภอ.เมืองนราธิวาสสอบสวนเพิ่มเติมและแจ้งข้อหาต่อจำเลยเพิ่มเติม ดังนี้ พนักงานสอบสวน สภอ.เมืองนราธิวาสย่อมมีอำนาจสอบสวนจำเลยในข้อหาแจ้งความเท็จได้ เพราะจำเลยถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหลายกรรมกระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กันตาม ป.วิ.อ.มาตรา 19 (4) และเมื่อเป็นความผิดหลายกระทงย่อมฟ้องรวมกันในฟ้องเดียวกันได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 160 ทั้งความผิดฐานแจ้งความเท็จมีอัตราโทษเบากว่าความผิดฐานฉ้อโกง และความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิด

จากการใช้เช็คฯ แม้จะเป็นการกระทำต่างกรรม ต่างสถานที่ แต่ก็ได้กระทำโดยจำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำ ความผิดคนเดียวและเป็นความผิดเกี่ยวพันกัน ซึ่งจะฟ้องคดีทุกเรื่องต่อศาลที่มีอำนาจชำระในฐานะ ความผิดซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าก็ได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 24 กรณีไม่ต้องด้วยมาตรา 3 และมาตรา 4 แห่ง พ.ร.บ.ให้นำวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงมาใช้บังคับในศาลจังหวัด พ.ศ. 2520 โจทก์ฟ้อง จำเลยในความผิดฐานแจ้งความเท็จโดยไม่ต้องผิดฟ้องพร้อมกับความผิดฐานฉ้อโกงและความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ได้

บทสรุป

เขตอำนาจศาลเป็นเรื่องสำคัญในกระบวนการวิธีพิจารณาอาญา ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานของศาลยุติธรรมไม่ให้เกิดข้อขัดแย้งกันในการทำงานและเพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อเขตอำนาจของศาลที่จะรับผิดชอบต่อการดำเนินคดีให้มีประสิทธิภาพ เพราะถ้ากฎหมายไม่กำหนดไว้ให้ชัดเจนแล้วย่อมทำให้การดำเนินคดีอาญาเกิดความสับสนและส่งผลให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินคดีทางอาญาของเรา ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจว่า เหตุใดได้เกิด อ่าง หรือเชื่อว่าเกิดในอำนาจของศาลใดก็ให้ดำเนินคดีได้ภายในเขตอำนาจของศาลนั้นได้ซึ่งอาจจะมีมากกว่าหนึ่งศาลก็เป็นไปได้ เพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการดำเนินคดีของประชาชนให้ได้มากที่สุด¹³

¹³ รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 12, 2555), หน้า

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 นายทองลักรถจักรยานยนต์ของนายนาคไปจากอำเภอเมืองราชบุรีในเวลากลางคืนซึ่งมีอัตราโทษสูงกว่าความผิดฐานรับของโจร และนายทองชายรถจักรยานยนต์ของนายนาคให้แก่นายเงินที่อำเภอเมืองนครปฐม นายนาคร้องทุกข์ขอให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรีดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์ในเวลากลางคืนหรือรับของโจร ต่อมาเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมนายเงินได้พร้อมรถจักรยานยนต์ของกลางที่อำเภอเมืองนครปฐม เจ้าพนักงานตำรวจจึงส่งตัวนายเงินให้แก่พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรีดำเนินคดี และต่อมาเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมนาย

ทองใต้ที่อำเภอเมืองราชบุรี หัวหน้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี เสนอความเห็นควรสั่งฟ้องนายทองและนายเงินต่อพนักงานอัยการจังหวัดราชบุรี พนักงานอัยการจังหวัดราชบุรีฟ้องนายทองและนายเงินต่อศาลจังหวัดราชบุรีในความผิดฐานร่วมกันลักทรัพย์ในเวลากลางคืนหรือรับของโจร

ให้วินิจฉัยว่า 1. หัวหน้าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรีมีอำนาจสอบสวนดำเนินคดี และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินคดีแก่นายเงินหรือไม่

2. ศาลจังหวัดราชบุรีมีอำนาจรับคดีในความผิดฐานรับของโจรไว้พิจารณาพิพากษาหรือไม่

ข้อ 2 นายกุมภาวงยาพิชโดยมีเจตนาข่านางสากริยาที่บ้าน ซึ่งตั้งอยู่ในเขตท้องที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอสีตหีบและอยู่ในเขตศาลจังหวัดพัทธา เมื่อนางสาหมตสตินายกุมภาสร้างทำตัวเป็นพลเมืองดีด้วยการขับรถพานางสาไปส่งโรงพยาบาลระยองซึ่งตั้งอยู่ในเขตสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองระยอง ครั้งรถแล่นเข้าเขตสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองระยอง นางสาวรู้สึกตัวพื่นคืนสติ นายกุมภาจึงใช้ยาพิษกรอกปากนางสาสลบหมดสติไปอีกครั้งหนึ่ง เมื่อถึงโรงพยาบาลระยองแพทย์ล้างท้องช่วยชีวิตไม่ได้ นางสาถึงแก่ความตายพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองอำเภอเมืองระยองได้รับแจ้งเหตุจากโรงพยาบาลระยองจึงไปสอบสวนและขอหมายไปจับนายกุมภา แต่นายกุมภาหลบหนีไปได้พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองระยองสอบสวนเสร็จแล้ว สรุปลำนวนมีความเห็นสั่งฟ้องนายกุมภาส่งไปให้พนักงานอัยการจังหวัดระยอง ระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดระยองพิจารณาสำนวนปรากฏว่าเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอสีตหีบจับตัวนายกุมภาได้ที่บ้านของนายกุมภาจึงส่งตัวนายกุมภามาให้สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองระยอง นำตัวนายกุมภาส่งให้พนักงานอัยการจังหวัดระยองดังนี้

ก. นายกุมภาโต้แย้งว่าพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองระยองไม่มีอำนาจสอบสวนและไม่ใช้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ การสอบสวนจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย และพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองระยองส่งสำนวนให้พนักงานอัยการจังหวัดระยองพิจารณา ทั้ง ๆ ที่จับตัวนายกุมภาไม่ได้ เป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน

ข. หากพนักงานอัยการจังหวัดระยองมีคำสั่งไม่ฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า นายสีบิตาไม่ชอบด้วยกฎหมายของนางสา จะฟ้องคดีต่อศาลได้หรือไม่ และยื่นฟ้องต่อศาลใดได้บ้าง

ข้อ 3 เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2548 นายดำเข้าไปล่าสัตว์ในป่าบริเวณรอยต่อระหว่างอำเภอบัวใหญ่และอำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา ขณะที่ล่าสัตว์อยู่โดยไม่แนชัดว่าอยู่บริเวณอำเภอใด นายแดงใช้ปืนยิงนายขาวถึงแก่ความตาย พันตำรวจโทเชียวตำรวจสถานีตำรวจภูธรบัวใหญ่ผ่านมาเห็นเหตุการณ์จึงตามจับนายแดงได้ในท้องที่อำเภอแก้งสนามนาง แล้วพันตำรวจโทเชียวนำตัวนายแดงส่งให้แก่พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบัวใหญ่ดำเนินคดี พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรบัวใหญ่สรุปลำนวนทำความเห็นควรสั่งฟ้องนายแดงให้พนักงานอัยการพิจารณา

ให้วินิจฉัยว่า หากพนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่า พยานหลักฐานฟังได้ว่านายแดงกระทำความผิดตามฟ้อง พนักงานอัยการจะมีคำสั่งอย่างไรต่อไป

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 5

- เรวัต ฉ่ำเฉลิม. (2545). คำบรรยายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 - 2. (พิมพ์ครั้งที่ 9).
กรุงเทพฯ: จีระรัชการพิมพ์.
- รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ.(2556) หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1.
(พิมพ์ครั้งที่ 12)กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญู

บทที่ 6

ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา

ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา (มาตรา 28)

หลักเกณฑ์ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีหลักว่า ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลคือ

- (1) พนักงานอัยการ
- (2) ผู้เสียหาย

กรณีคดีอาญาที่มีผู้เสียหายหลายคน แม้ผู้เสียหายคนหนึ่งได้ฟ้องผู้กระทำความผิดไปแล้ว ผู้เสียหายคนอื่นก็ยังมีสิทธิฟ้องผู้กระทำความผิดได้อีก ไม่เป็นฟ้องซ้ำหรือฟ้องซ้อน (แต่เมื่อคดีใดคดีหนึ่งศาลชั้นต้นตัดสินแล้ว ถือว่ามีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดไปแล้วสิทธินำคดีอาญามาฟ้องของผู้เสียหายย่อมระงับ ต้องจำหน่ายคดี)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 769/2535 ในคดีอาญาที่มีผู้เสียหายหลายคน แม้จะมีผู้เสียหายคนหนึ่งฟ้องผู้กระทำความผิดก่อนแล้วก็ตาม ผู้เสียหายคนอื่นก็มีสิทธิฟ้องผู้กระทำความผิดได้อีก เพราะ ป.วิ.อ. ไม่มีบทบัญญัติห้ามผู้เสียหายคนอื่นฟ้องผู้กระทำความผิดอีก และแม้ ป.วิ.อ. มาตรา 15 จะให้นำ ป.วิ.พ. มาตรา 173 วรรคสอง (1) มาใช้บังคับในคดีอาญา แต่มาตรา 173 วรรคสอง (1) ก็ห้ามเฉพาะโจทก์ในคดีเดิมเท่านั้น มิให้ฟ้องจำเลยซ้ำในเรื่องเดียวกัน ดังนี้ เมื่อโจทก์ยังไม่เคยฟ้องจำเลยที่ 2 ในเรื่องเดียวกับที่ฟ้องคดีนี้มาก่อน และการที่ ม. ภรรยาโจทก์ฟ้องจำเลยที่ 2 ในเรื่องเดียวกับคดีนี้ ก็ไม่ถือว่าเป็นการฟ้องแทนโจทก์ ฟ้องของโจทก์เกี่ยวกับจำเลยที่ 2 จึงไม่เป็นฟ้องซ้ำกับคดีอาญาที่ ม. ภรรยาโจทก์ฟ้องจำเลยที่ 2 ดังกล่าว

ผู้เสียหายฟ้องคดีแล้วตายลง (มาตรา 29)

หลักเกณฑ์ เมื่อผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องแล้วตายลง ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาจะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้ (มาตรา 29 วรรคหนึ่ง)

ถ้าผู้เสียหายที่ตายนั้นเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริตหรือผู้ไร้ความสามารถ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้แทนเฉพาะคดีได้ยื่นฟ้องแทนไว้แล้ว ผู้ฟ้องแทนนั้นจะว่าคดีต่อไปก็ได้ (มาตรา 29 วรรคสอง)

ข้อสังเกต ตามมาตรา 29 เป็นกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีเอง และน่าจะรวมถึงกรณีที่ผู้เสียหายได้เข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการแล้วตายลงด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1303/2551 จ. ยื่นคำร้องอ้างว่าเป็นสามีของโจทก์ร่วมขอเข้ารับมรดกความของโจทก์ร่วมซึ่งถึงแก่ความตายเท่ากับ จ. ขอเข้าดำเนินคดีต่างโจทก์ร่วม เมื่อโจทก์ร่วมเข้า

มาในคดีในฐานะผู้จัดการแทน ส. ผู้ตายตาม ป.วิ.อ.มาตรา 5(2) จ. ซึ่งเป็นสามีของโจทก์ร่วมจึงไม่มีสิทธิเข้าดำเนินคดีต่างโจทก์ร่วมตามมาตรา 29 เพราะโจทก์ร่วมเป็นเพียงผู้จัดการแทน ส. ไม่ใช่ผู้เสียหายในคดี

ข้อสังเกต ผู้เสียหายที่ฟ้องคดีแล้วตายตามมาตรา 29 นี้ หมายถึงตัวผู้เสียหายที่แท้จริงเท่านั้น ไม่รวมถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนด้วย ถ้าผู้จัดการแทนถึงแก่ความตาย บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของผู้จัดการแทนจะดำเนินคดีต่างผู้ตายตามมาตรา 29 ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5884/2550 โจทก์ร่วมที่ 2 เป็นบิดาเด็กหญิง ร. มีสิทธิเข้าร่วมเป็นโจทก์ได้ก็โดยฐานะเป็นผู้จัดการแทนเด็กหญิง ร. ผู้ตายตาม ป.วิ.อ.มาตรา 5 (2) ต่อมาระหว่างพิจารณาของศาลโจทก์ร่วมที่ 2 ถึงแก่ความตาย ส. ภริยาโจทก์ร่วมที่ 2 หามีสิทธิเข้าดำเนินคดีต่างโจทก์ร่วมที่ 2 ตามความหมายแห่ง ป.วิ.อ.มาตรา 29 ไม่ เพราะโจทก์ร่วมที่ 2 เป็นเพียงผู้จัดการแทนเด็กหญิง ร. ผู้ตายเท่านั้น โจทก์ร่วมที่ 2 ไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยตรง ที่ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ ส. เข้าดำเนินคดีต่างโจทก์ร่วมที่ 2 จึงเป็นการไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5162/2547 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยน้องโงงเงินของ ว. บิดาของโจทก์ ว. ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนไว้แล้วแต่ถึงแก่ความตายเสียก่อน โจทก์จึงฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานน้องโงง ดังนี้ ว. บิดาโจทก์เป็นผู้ถูกจำเลยหลอกลวงเอาทรัพย์สินของ ว. ไป ว. จึงเป็นผู้เสียหายโดยตรงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2(4) เมื่อต่อมา ว. ตายโดยมิได้ถูกทำร้ายถึงตายตาม ป.วิ.อ.มาตรา 5(2) แม้โจทก์เป็นผู้สืบสันดานก็ไม่มีอำนาจจัดการแทน ว. ได้ การที่ ว. เพียงแต่ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเท่านั้น ยังไม่ได้ฟ้องคดี กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 29 ที่โจทก์จะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปได้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลย

ข้อสังเกต การเข้าดำเนินคดีต่างผู้ตายตามมาตรา 29 นี้ ผู้เสียหายต้องได้ยื่นฟ้องแล้วตายลงเท่านั้น ไม่รวมถึงการแจ้งความร้องทุกข์โดยยังไม่ได้ฟ้องคดีด้วย ดังนี้ การที่ผู้เสียหายเพียงแต่แจ้งความร้องทุกข์ไว้แล้วถึงแก่ความตาย บุคคลตามมาตรา 29 ไม่มีอำนาจดำเนินคดีแทนต่อไปได้

เปรียบเทียบมาตรา 29 วรรคหนึ่งกับวรรคสอง

วรรคแรก เป็นเรื่องผู้เสียหายฟ้องคดีเองแล้วตายลง

วรรคสอง เป็นเรื่องผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้แทนเฉพาะคดี เป็นผู้ยื่นฟ้องแทนผู้เสียหายไว้แล้วผู้เสียหายตายลง ผู้ฟ้องคดีแทนจะว่าคดีต่อไปก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1303/2551 กรณีที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้วตายลง ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี หรือภริยาจะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไป ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ใน ป.

วิ.อ. มาตรา 29 ซึ่งได้บัญญัติเรื่องการเข้าดำเนินคดีต่างผู้ตายไว้ชัดเจนแล้ว จึงนำ ป.วิ.พ. มาตรา 42 และมาตรา 43 ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา 15 มาใช้โดยอนุโลมไม่ได้

ข้อสังเกต ตามมาตรา 29 จะมีได้กำหนดเวลาที่ขอเข้าดำเนินคดีต่างผู้ตายไว้ ก็จะนำระยะเวลาการรับมรดกความในคดีแพ่งซึ่งมีกำหนดเวลา 1 ปี ตาม ป.วิ.พ.มาตรา 42 มาใช้บังคับไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3619/2543 ป.วิ.อ.มาตรา 29 บัญญัติว่าเมื่อผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องแล้วตายลง ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาจะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้ เมื่อโจทก์ที่ 1 ซึ่งเป็นมารดาของโจทก์ที่ 3 ผู้ตายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีแทนก็เป็นสิทธิของโจทก์ที่ 1 ที่จะร้องต่อศาลขอให้จำหน่ายคดี โจทก์ที่ 3 ได้ และจำเลยไม่ค้านคำร้องดังกล่าว คำสั่งศาลชั้นต้นที่จำหน่ายคดีเฉพาะโจทก์ที่ 3 จึงชอบแล้ว

ข้อสังเกต ผู้ที่ได้รับมรดกความอาจขอให้ศาลจำหน่ายคดีก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3432/2536 การร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดี ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 6 จะต้องปรากฏว่าโจทก์มีสภาพบุคคลเป็นผู้วิกลจริตและไม่มีผู้อนุบาล แต่ปรากฏว่าโจทก์ซึ่งผู้ร้องอ้างว่าเป็นผู้วิกลจริตและไม่มีผู้อนุบาลได้ถึงแก่ความตายระหว่างไต่สวนคำร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดี สภาพบุคคลของโจทก์จึงสิ้นสุดลงไปแล้วก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งตั้งผู้ร้องให้เป็นผู้แทนเฉพาะคดี ผู้ร้องจึงขอให้ตั้งผู้ร้องเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของโจทก์ไม่ได้ อนึ่ง แม้ขณะที่โจทก์ถึงแก่ความตาย ผู้ร้องในฐานะผู้ร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของโจทก์ได้ยื่นคำฟ้องไว้ก่อนแล้วในนามของโจทก์ แต่ในขณะที่โจทก์ถึงแก่ความตายศาลยังไม่ได้ตั้งผู้ร้องเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของโจทก์ จะถือว่าเป็นกรณีที่โจทก์ยื่นฟ้องแล้วตายลงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 29 ไม่ได้

ข้อสังเกต เฉพาะกรณีผู้แทนเฉพาะคดีจะดำเนินคดีต่อไปได้ตามมาตรา 29 วรรคสอง นี้ ต้องเป็นกรณีที่ศาลได้ตั้งผู้แทนเฉพาะคดีของผู้เสียหายตามมาตรา 6 ไว้แล้วก่อนผู้เสียหายตาย ถ้าผู้เสียหายตายลงระหว่างไต่สวนคำร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดี ผู้นั้นจะดำเนินคดีต่อไปไม่ได้

กรณีที่ไม่มีกรดำเนินคดีต่อไป

กรณีผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้วตายลงนั้น กฎหมายไม่ได้บังคับให้บุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 29 ต้องเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้ตาย ถ้าไม่มีบุคคลใดเข้ามาเลย กรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมก็ไม่มีปัญหาอะไรเพราะพนักงานอัยการดำเนินคดีต่อไปได้ แต่ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยออกไปทำนองว่า ถ้าการตายของโจทก์ (ผู้เสียหาย) ไม่เป็นเหตุขัดข้องในการดำเนินคดีต่อไป ศาลฎีกาก็มีอำนาจพิจารณาคดีต่อไปได้ เช่น กรณีที่โจทก์ถึงแก่ความตายในระหว่างการ

พิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ซึ่งไม่ต้องมีการพิจารณาสืบพยานกันอีก ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็พิจารณาพิพากษาคดีต่อไปได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 814/2520 คดีอาญา (ในข้อหาตาม ป.อ.มาตรา 177) แม้โจทก์ถึงแก่กรรมในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา และทายาทของผู้มรณะไม่ติดใจกับมรดกความศาลฎีกาก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีไปได้

โจทก์ร่วม (มาตรา 30, 31)

หลักเกณฑ์ กรณีผู้เสียหายขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ (มาตรา 30)

คดีอาญาที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ร่วมในระหว่างพิจารณา ก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีก็ได้

กรณีพนักงานอัยการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหาย (มาตรา 31)

คดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้ว พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้

กรณีผู้เสียหายขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ (มาตรา 30)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2600-2602/2550 แม้จำเลยทั้งสองจะเป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท ต. ก็ตาม แต่ความเป็นนิติบุคคลของบริษัท ต. ก็แตกต่างหากจากความเป็นบุคคลของจำเลยทั้งสอง ประกอบกับความรับผิดชอบในทางอาญาเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้กระทำความผิดแต่ละบุคคล เมื่อโจทก์ร่วมมีหนังสือมอบอำนาจให้ ม. ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนโดยระบุให้ดำเนินคดีแก่บริษัท ต. เท่านั้น ม. จึงไม่มีอำนาจไปแจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสองและเป็นการร้องทุกข์ที่ไม่ชอบ เท่ากับว่าโจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีนี้อันเป็นความผิดต่อส่วนตัวแก่จำเลยทั้งสอง พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจสอบสวนคดีนี้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 121 ฉะนั้น พนักงานอัยการโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสองตาม ป.วิ.อ.มาตรา 120 เมื่อโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของผู้เสียหายย่อมตกไปและต้องยกฟ้องด้วย

ข้อสังเกต เมื่อพนักงานอัยการโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเพราะการสอบสวนไม่ชอบ คำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของผู้เสียหายย่อมตกไปด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2643/2550 โจทก์ร่วมที่ 1 มิใช่ผู้เสียหายในความผิดต่อ พ.ร.บ. จราจรทางบกฯ ซึ่งเป็นความผิดต่อรัฐ ทั้งข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าโจทก์ร่วมที่ 1 ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดของจำเลยแต่อย่างใด คงมีแต่โจทก์ร่วมที่ 2 เท่านั้นที่ได้รับอันตรายสาหัส โจทก์ร่วมที่ 1 จึงมิใช่ผู้เสียหายในความผิดตาม ป.อ.มาตรา 30 ด้วย จึงไม่อาจเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีนี้ได้

ข้อสังเกต ความผิดต่อ พ.ร.บ. อาวุธปืนฯ และความผิดตาม ป.อ.มาตรา 371 (ฐานพาอาวุธปืน) ความผิดต่อ พ.ร.บ.จราจรทางบก รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย เอกชนจะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4147/2550 ป.อ.มาตรา 277 วรรคแรก บัญญัติให้ผู้กระทำชำเรา เด็กหญิงอายุยังไม่เกิน 15 ปี ซึ่งมีใช้ภริยาของตนนั้น มีความผิด โดยไม่คำนึงถึงว่าเด็กหญิงนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม แต่หากเด็กหญิงนั้นยินยอมก็มีได้หมายความว่า เด็กหญิงนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย เมื่อเด็กหญิง ด. เด็กหญิง ส. และเด็กหญิง อ. ถูกกระทำชำเราแม้เด็กหญิงทั้งสามจะยินยอม ก็เป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดข้อหานี้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2 (4) โจทก์ร่วมที่ 2 ที่ 3 และที่ 5 ในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรมย่อมมีอำนาจจัดการแทนเด็กหญิง ด. เด็กหญิง ส. และเด็กหญิง อ. ตามลำดับ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 5 (1) และมีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในความผิดข้อหานี้ได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 3 (2)

ข้อสังเกต แต่ความผิดฐานกระทำชำเราเด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี ตาม ป.อ.มาตรา 277 วรรคแรก เป็นความผิดที่มีได้คำนึงว่าเด็กหญิงนั้นจะยินยอมหรือไม่ ดังนี้ แม้เด็กหญิงยินยอมก็มีได้หมายความว่าเด็กหญิงนั้นมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด เด็กหญิงนั้นจึงเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานนี้ ผู้แทนโดยชอบธรรมเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1596/2549 เหตุเกิดรถชนกับผู้ตายมีส่วนประมาทอยู่บ้าง ผู้ตายจึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยในความผิดตาม ป.อ.มาตรา 291 ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2 (4) โจทก์ร่วมซึ่งเป็นบุพการีผู้ตายย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้ตายได้ตามมาตรา 5(2) โจทก์ร่วมจึงไม่มีอำนาจเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการตามมาตรา 30 โจทก์ร่วมย่อมไม่มีสิทธิอุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยสถานหนักโดยไม่รอการลงโทษ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 3 รับวินิจฉัยปัญหาดังกล่าวให้จึงไม่ชอบและแม้ศาลอุทธรณ์ภาค 3 จะพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ลงโทษจำคุกจำเลยโดยไม่รอการลงโทษ แต่เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 3 รับวินิจฉัยมาโดยไม่ชอบ จำเลยก็ฎีกาไม่ได้เนื่องจากเป็นข้อที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลอุทธรณ์ภาค 3 ต้องห้ามมิให้ฎีกาตาม ป.วิ.พ.มาตรา 249 ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา 15 ศาลฎีกาพิพากษายกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 3 ให้บังคับคดีตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นและยกฎีกาของจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2110/2548 การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ โดยมีได้ระบุว่าอนุญาตให้เข้าร่วมเป็นโจทก์เฉพาะข้อหาความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาและฐานลักทรัพย์ซึ่งโจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายเท่านั้น ส่วนความผิดเกี่ยวกับการทำลายพยานหลักฐานไม่ใช่ความผิดต่อสาธารณชน แต่เป็นความผิดเกี่ยวกับรัฐโดยตรง แม้จำเลยจะย้ายศพ จ. ผู้ตายเพื่อปิดบังการตายก็ตาม โจทก์ร่วมซึ่งเป็นบิดาผู้ตายก็ไม่ได้เป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) จึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย เมื่อ

ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลย พนักงานอัยการโจทก์มิได้อุทธรณ์ ข้อหาทำลายพยานหลักฐานจึงยุติไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น โจทก์ร่วมไม่มีอำนาจอุทธรณ์ขอให้ลงโทษสถานหนักในข้อหาทำลายพยานหลักฐาน

ข้อสังเกต ในกรณี หากศาลมีคำสั่งอนุญาตให้เข้าเป็นโจทก์ร่วม โดยไม่ได้ระบุข้อความให้เข้าเป็นโจทก์ร่วมในฐานความผิดใด ก็หมายถึงอนุญาตให้เข้าเป็นโจทก์ร่วมเฉพาะฐานความผิดที่เข้าเป็นโจทก์ร่วมได้เท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3100/2547 จำเลยได้แจ้งความร้องทุกข์โจทก์ร่วมในข้อหาทำร้ายร่างกายโจทก์ร่วมให้การรับสารภาพเนื่องจากโจทก์ร่วมทำร้ายร่างกายจำเลยหลังจากจำเลยใช้อาวุธแทงโจทก์ร่วมแล้ว ซึ่งคดีดังกล่าวพนักงานอัยการได้แยกฟ้องโจทก์ร่วมในข้อหาทำร้ายร่างกายศาลมีคำพิพากษาปรับโจทก์ร่วมไปแล้ว จึงฟังได้ว่าโจทก์ร่วมมีส่วนกระทำผิดฐานทำร้ายร่างกายจำเลยในเหตุการณ์ที่จำเลยใช้มีดแทงโจทก์ร่วมคดีนี้ โจทก์ร่วมจึงมิใช่ผู้เสียหายตามความหมายใน ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) และทำให้ไม่มีอำนาจที่จะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ตามความในมาตรา 30 โจทก์ร่วมไม่มีอำนาจยื่นฎีกา

ข้อสังเกต ผู้ที่มีส่วนร่วมกระทำผิดหรือมีส่วนกระทำผิดอยู่ด้วยมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย ขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมไม่ได้ แม้ศาลชั้นต้นสั่งอนุญาตให้เข้าเป็นโจทก์ร่วมและโจทก์ร่วมอุทธรณ์ต่อมาก็ตาม ก็ถือว่าเป็นอุทธรณ์ที่ไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3252/2545 จำเลยปลอมลายมือชื่อของ ช. กรรมการผู้จัดการบริษัท น. ในคำขอจดทะเบียนบริษัท แล้วนำคำขอนั้นไปยื่นต่อนายทะเบียนเพื่อให้จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทดังกล่าว โดยถอนชื่อผู้ร้องเป็นกรรมการบริษัท น. ออกจากตำแหน่งอันทำให้เกิดผลกระทบบนโดยตรงต่อสถานะและความเป็นผู้แทนนิติบุคคลของผู้ร้อง ผู้ร้องจึงเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลยเฉพาะความผิดฐานใช้เอกสารปลอมตาม ป.อ.มาตรา 268 และเป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2 (4) มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในความผิดดังกล่าวได้ตามมาตรา 30

ข้อสังเกต ผู้เสียหายเท่านั้นที่มีอำนาจขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีอาญาที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล

กำหนดเวลาขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม

ตามมาตรา 30 กำหนดให้ผู้เสียหายร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาเมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาแล้ว ผู้เสียหายจะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมเพื่อใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาหาได้ไม่¹⁴

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 392/2512 ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการเพื่อใช้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาภายหลังที่ศาลชั้นต้นพิพากษาคดีแล้วไม่ได้ เพราะไม่ต้องด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 30

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 323/2510 บิดาผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการโจทก์ศาลสั่งคำร้องว่า “สำเนาให้โจทก์จำเลยสั่งในรายงาน” โจทก์จำเลยได้รับสำเนาคำร้องแล้วไม่คัดค้านประการใด ผู้ร้องจึงดำเนินกระบวนการพิจารณาในการสืบพยานและอื่น ๆ ตลอดมา พฤติการณ์เช่นนี้ถือได้ว่าศาลอนุญาตให้ผู้ร้องเป็นโจทก์ร่วมแล้ว

โจทก์ร่วมต้องถือคำฟ้องของพนักงานอัยการเป็นหลัก

เมื่อศาลอนุญาตให้เข้าเป็นโจทก์ร่วมแล้วต้องถือคำฟ้องของพนักงานอัยการเป็นหลัก ดังนี้ ถ้าศาลพิพากษายกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง การขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ก็จะตกไปด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3667/2542 เมื่อการกระทำของจำเลยทั้งสองไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงพนักงานอัยการโจทก์ยอมไม่มีสิทธิเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนโจทก์ร่วมได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 43 คำขอส่วนแบ่งของโจทก์ร่วมที่ขอถือเอาตามฟ้องของพนักงานอัยการโจทก์ยอมตกไปด้วย ศาลไม่อาจสั่งให้จำเลยทั้งสองคืนเงินจำนวน 92,000 บาท แก่โจทก์ร่วมได้

ข้อสังเกต ในคดีที่พนักงานอัยการไม่มีอำนาจขอให้คืนหรือใช้ราคาแทนผู้เสียหาย คำขอของโจทก์ร่วมที่ขอให้ถือเอาตามคำฟ้องของพนักงานอัยการยอมตกไปด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7572/2542 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมภายหลังจากการสืบพยานโจทก์นัดแรกผ่านพ้นไปแล้ว เมื่อศาลชั้นต้นรับบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมของโจทก์ร่วมและโจทก์ร่วมนำพยานของตนเข้าสืบภายหลังสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว ศาลจึงใช้ดุลพินิจเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมรับฟังพยานของโจทก์ร่วมได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4419/2528 คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลแขวงในความผิดฐานยักยอก และมีคำขอในส่วนแบ่งให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินเกินกว่า

¹⁴ ดร.คณิต ฒ นคร. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 9,2556) หน้า 59

10,000 บาท แก่ผู้เสียหายได้ เมื่อผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วม โจทก์ร่วมไม่อาจถือเอาคำขอส่วนแบ่งของพนักงานอัยการเป็นคำขอของตนได้ เพราะหากผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองแล้วยอมไม่มีสิทธิยื่นคำขอในส่วนแบ่งอันมีทุนทรัพย์เกินกว่า 10,000 บาท ต่อศาลแขวงได้ เนื่องจากเกินอำนาจศาลแขวงที่

จะพิจารณาพิพากษา และเมื่อโจทก์ร่วมอุทธรณ์ฝ่ายเดียวย่อมไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาที่จะให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน และศาลอุทธรณ์ก็ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคำขอในส่วนนี้ได้

ข้อสังเกต ในคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงและมีคำขอส่วนแบ่งด้วย แม้คำขอส่วนแบ่งนั้น จะมีทุนทรัพย์เกินอำนาจศาลแขวง พนักงานอัยการก็มีคำขอดังกล่าวต่อศาลแขวงได้ แต่โจทก์ร่วมไม่อาจถือเอาคำขอส่วนแบ่งนั้น เป็นคำขอของตนได้ โจทก์ร่วมจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ให้จำเลยรับผิดชอบในส่วนแบ่งได้

ผู้เสียหายขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีที่ผู้เสียหายอื่นฟ้องไม่ได้

จะเห็นได้ว่าทั้งกรณีตามมาตรา 30 และ 31 บัญญัติให้ผู้เสียหายและพนักงานอัยการเข้าร่วมเป็นโจทก์กับคดีที่อีกฝ่ายหนึ่งได้ฟ้องเท่านั้น แสดงว่ากฎหมายประสงค์ให้มีการเข้าเป็นโจทก์ร่วมไว้เฉพาะใน 2 กรณีดังกล่าวเท่านั้น ผู้เสียหายจึงจะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีที่ผู้เสียหายด้วยกันเป็นโจทก์ฟ้องไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5855/2550 คำว่า “ผู้เสียหาย” ในความผิดฐานลักทรัพย์ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ถูกลักไป บุคคลที่เป็นผู้ครอบครองทรัพย์ที่ถูกลักไปก็เป็นผู้เสียหายได้ คดีนี้ได้ความว่าจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นลูกจ้างของโจทก์ร่วมได้ร่วมกันลักอาหารสัตว์ส่วนหนึ่งในระหว่างทางที่โจทก์ร่วมขนส่งเพื่อส่งมอบให้แก่บริษัท ช. ผู้ซื้อ ระหว่างการขนส่งอาหารสัตว์ที่บรรทุกในรถยนต์คันเกิดเหตุ อาหารสัตว์เหล่านั้นจึงยังคงอยู่ในความครอบครองของโจทก์ร่วม โจทก์ร่วมย่อมได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลยทั้งสองเนื่องจากโจทก์ร่วมมีหน้าที่ต้องส่งมอบอาหารสัตว์ให้ครบจำนวนแก่บริษัท ช. ผู้ซื้อ โจทก์ร่วมจึงมีฐานะเป็นผู้เสียหายในเหตุคดีนี้อยู่ด้วย ไม่ว่ากรรมสิทธิ์ในอาหารสัตว์ที่โจทก์ร่วมตกลงขายได้โอนไปยังบริษัท ช. เพราะมีการชั่งน้ำหนักอันเป็นการบ่งตัวทรัพย์สินนั้นออกเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งตั้งแต่ต้นทางการขนส่งโดยผลของกฎหมายตาม ป.พ.พ.มาตรา 460 วรรคแรก แล้วหรือไม่ก็ตามโจทก์ร่วมจึงมีสิทธิเข้าดำเนินคดีเป็นโจทก์ร่วมในคดีนี้โดยชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2381/2542 โจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายและได้เข้าเป็นคู่ความในคดีนี้แล้ว คดีนี้พนักงานอัยการโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ.มาตรา 278 ซึ่งต้องระวางโทษจำคุก 10 ปี เมื่อมิใช่เป็นคดีที่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 193 ทวิ ดังนี้ หากโจทก์ร่วมยังไม่พอใจคำพิพากษาศาลชั้นต้นย่อมมีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ได้ ไม่มีบทกฎหมายให้สิทธิอุทธรณ์เฉพาะพนักงานอัยการโจทก์

ข้อสังเกต เมื่อศาลชั้นต้นตัดสินคดีแล้ว แม้พนักงานอัยการไม่อุทธรณ์โจทก์ร่วมก็มีสิทธิอุทธรณ์แต่ผู้เดียว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7100/2540 การที่ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องหมายถึงยกฟ้องโจทก์ร่วมด้วย เมื่อโจทก์ร่วมไม่อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้น คดีโจทก์ร่วมจึงยุติ โจทก์ร่วมไม่มีสิทธิ

ฎีกาตาม ป.วิ.พ.มาตรา 249 ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา 15 แม้ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นจะอนุญาตให้ฎีกาฎีกาของโจทก์ร่วมก็ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อสังเกต ถ้าพนักงานอัยการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้น โดยโจทก์ร่วมไม่ได้อุทธรณ์ด้วยเมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว โจทก์ร่วมไม่มีสิทธิฎีกา ถือว่าคดีระหว่างโจทก์ร่วมกับจำเลยมีได้วากันมาแล้วในศาลอุทธรณ์ ต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.มาตรา 249 ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา 15

พนักงานอัยการเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหาย (มาตรา 31)

ในกรณีที่พนักงานอัยการจะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายได้ มีหลักเกณฑ์ว่าเป็นคดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องแล้ว พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้

รวมพิจารณา (มาตรา 33)

หลักเกณฑ์

1. เป็นคดีอาญาเรื่องเดียวกัน
2. ทั้งพนักงานอัยการและผู้เสียหาย ยื่นฟ้องในศาลชั้นต้นศาลเดียวกันหรือต่างศาลกัน
3. เมื่อศาลเห็นชอบโดยผลการ หรือโจทก์ยื่นคำร้องในระยะใดก่อนมีคำพิพากษา ศาลนั้น ๆ มีอำนาจสั่งให้รวมพิจารณาเป็นคดีเดียวกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1646-1649/2515 แม้ผู้เสียหายจะยื่นฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญาไว้สำนวนหนึ่งแล้ว ก็ไม่มีกฎหมายจำกัดอำนาจของพนักงานอัยการมิให้ฟ้องจำเลยนั้นในเรื่องเดียวกันเป็นคดีใหม่อีกสำนวนหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1025/2513 อัยการฟ้อง ร. กับ ส. เป็นจำเลย หว่าทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน และ ส. ฟ้อง ร. เป็นอีกสำนวนหนึ่งว่าทำร้ายร่างกายตน ศาลชั้นต้นสั่งรวมการพิจารณาพิพากษาแล้วพิพากษาลงโทษจำคุกและปรับ ร. แต่โทษจำคุกให้รอไว้ ส่วน ส. นั้นก็ให้ลงโทษปรับกับยกฟ้องคดีที่ ส. เป็นโจทก์ ส. แต่ผู้เดียวอุทธรณ์ทั้ง 2 สำนวน ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องคดีที่ ส. เป็นโจทก์เหมือนกันแต่ให้แก่โทษของ ร. เป็นไม่รอการลงโทษจำคุก ดังนี้หาชอบไม่เพราะคดีเฉพาะตัว ร. จำเลยในสำนวนที่อัยการเป็นโจทก์นั้นถึงที่สุดแล้ว

บทสรุป

การฟ้องคดีอาญา ของประเทศไทย กฎหมายได้กำหนดเอาไว้ให้เป็นอำนาจของ บุคคลสองคนเท่านั้นที่จะดำเนินการฟ้องคดีอาญาได้ คือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย เท่านั้นที่จะฟ้องคดีอาญาต่อศาลยุติธรรมได้ แะในขณะที่เดียวกันกฎหมายยังกำหนดให้บุคคลทั้งสองสามารถที่จะเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้⁵⁹ใน

เวลาที่ได้กำหนดเอาไว้ในกฎหมาย และยังกำหนดหลักเกณฑ์ไว้มิให้ผู้เสียหายไม่ให้เกิดคดีของพนักงานอัยการเสียรูปคดีโดยกำหนดให้พนักงานอัยการสามารถขอให้ศาลส่งให้ระงับการกระทำใด ๆ ที่จะทำให้เกิดการเสียหายต่อคดีได้ จึงเป็นการอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อการดำเนินคดีอาญาได้อย่างยุติธรรมเป็นอันมาก

¹⁵ ศาสตราจารย์คณิง ฤาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 10, 2555), หน้า 67

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 นายหนึ่งเดินข้ามถนนใต้สะพานลอยคนข้ามโดยไม่ดูให้ดีว่ามีรถหรือไม่ เป็นเหตุให้รถยนต์ที่นายสองขับมาด้วยความเร็วสูงเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดทั้งที่เป็นที่ชุมชนชนนายหนึ่งอย่างแรงถึงแก่ความตายทันที และรถของนายสองยังเสียหลักไปชนนายสามที่เดินมาตามบาทวิถีถึงแก่ความตายด้วย พนักงานอัยการฟ้องนายสองต่อศาลฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้นายหนึ่งและนายสามถึงแก่ความตาย ระหว่างพิจารณานายสี่บิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของนายหนึ่ง และนายห้าบิดาโดยชอบด้วย

กฎหมายของนายสาม ยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ ศาลชั้นต้นอนุญาต ต่อมานายห้าถึงแก่ความตายนายหกบุตรของนายห้า ขอเข้ารับมรดกของนายห้าซึ่งถึงแก่ความตาย ศาลชั้นต้นอนุญาต ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาว่า การกระทำของนายสองเป็นการกระทำความผิดตามฟ้อง จำคุก 1 ปี และปรับ 20,000 บาท รอการลงโทษไว้ 2 ปี โจทก์ไม่อุทธรณ์

ให้วินิจฉัยว่า นายสี่และนายห้ามีสิทธิอุทธรณ์ขอให้ไม่รอการลงโทษนายสองได้หรือไม่

ข้อ 2 เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2548 นายดำสั่งจ่ายเช็คผู้ถือลงวันที่ 1 ตุลาคม 2548 โดยรู้ว่าไม่มีเงินในบัญชี เพื่อชำระหนี้ค่าสินค้าให้แก่นายแดง ต่อมาวันที่ 1 กันยายน 2548 นายแดงสลักหลังโอนเช็คชำระหนี้ค่าสินค้าให้แก่นางเขียว นางเขียวนำเช็คไปเรียกเก็บเงินจากธนาคาร แต่ธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงินเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2548 ต่อมาวันที่ 1 ธันวาคม 2548 นางเขียวได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีนายดำ หลังจากร้องทุกข์แล้ว ขณะที่ขับรถกลับบ้านนางเขียวขับรถด้วยความเร็วสูงมากทั้งที่เป็นแหล่งชุมชน เป็นเหตุให้ชนกับรถที่นางฟ้าขับออกมาจากซอยโดยไม่ระมัดระวังเป็นเหตุให้นางเขียวถึงแก่ความตายทันที

ให้วินิจฉัยว่า นางเขียวมีอำนาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีนายดำได้หรือไม่

ข้อ 3 นายจันทร์และนางพุธอยู่กินกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส มีบุตรด้วยกันคือนายอังคาร นายจันทร์ลักสร้อยคอทองคำหนัก 1 บาท ราคา 12,000 บาท ที่นายอังคารเข้ามาจากนายพฤหัสบดีเพื่อใส่ไปงานเลี้ยง

ให้วินิจฉัยว่า นายอังคารจะเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา ขอให้ศาลลงโทษนายจันทร์ข้อหาลักสร้อยคอทองคำดังกล่าวได้หรือไม่

ข้อ 4 นายสามเป็นโจทก์ฟ้องนายสี่ ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ว่า โจทก์เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร จำเลยเป็นนายอำเภอสองพี่น้อง มีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถรให้เป็นไปตามกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ 18 ถึง 31 ธันวาคม 2550 จำเลยทราบว่าเป็นโจทก์และประชาชนร้องเรียนต่อจำเลยว่า นายสิบนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถรมีลักษณะต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งตามกฎหมาย และแก้ไขเพิ่มเติมสอดแทรกโครงการ 20 โครงการ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถรได้พิจารณาลงมติเห็นชอบไปแล้ว ต่อมาผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรีมีคำสั่งให้จำเลยพิจารณาสอบสวนคุณสมบัติของนายสิบและได้ชี้มูลความผิดว่าการกระทำของนายสิบเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83, 265, 157 และ 161 จำเลยทราบคำสั่งแล้ว แต่เพิกเฉยไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดและไม่ดำเนินคดีแพ่งคดีอาญาแก่นายสิบ จึงเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่เป็นเหตุให้โจทก์ ประชาชนและทางราชการได้รับความเสียหาย เสียเงินงบประมาณตามโครงการ 20 โครงการ และต้องเสียเงินค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนและเบี้ยประชุมให้แก่ นายสิบ นายสิบเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางตาเถร ย่อมไม่ฟ้องคดีแพ่งเรียกเงินคืนจากตนเอง ขอให้ลงโทษนายสี่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ศาล

ขั้นตอนได้สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่า คดีมีมูลให้ประทับฟ้องไว้พิจารณา จำเลยการปฏิเสธ ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้ว เห็นว่า พยานหลักฐานฟังว่านายสีซึ่งเป็นจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง จำคุก 2 ปี จำเลยอุทธรณ์ขอให้รื้อการลงโทษ

ให้วินิจฉัยว่า ศาลอุทธรณ์จะพิพากษาคดีนี้อย่างไร

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 6

คณิต ณ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 8)

แก้ไขเพิ่มเติม-ปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ศาสตราจารย์คณิง ฤาไชย แก้ไขเพิ่มเติมโดย ไพโรจน์ วายุภาพ และณรงค์ ใจหาญ.(2556) กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 8)

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทที่ 7

ถอนฟ้อง

ถอนฟ้อง (มาตรา 35, 36)

หลักเกณฑ์ การถอนฟ้องมีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ คำร้องขอถอนฟ้องคดีอาญาที่ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว จะต้องยื่นก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ถ้ายื่นภายหลังจำเลยให้การแล้ว ศาลจะต้องสอบถามจำเลยก่อนว่าจะคัดค้านหรือไม่ ถ้าจำเลยคัดค้าน ศาลต้องยกคำร้องขอถอนฟ้อง

คดีความผิดต่อส่วนตัวจะถอนฟ้องหรือยอมความในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ แต่ถ้าจำเลยคัดค้านให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้อง (มาตรา 35)

ผลของการถอนฟ้อง (มาตรา 36)

คดีอาญาซึ่งได้ถอนฟ้องไปจากศาลแล้วจะนำมาฟ้องอีกไม่ได้

ข้อยกเว้น

- (1) คดีอาญาซึ่งไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องแล้วถอนฟ้องไปไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่
- (2) คดีอาญาซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัวซึ่งพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องแล้วถอนฟ้องไปโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายจะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่
- (3) คดีอาญาซึ่งไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้ฟ้อง ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการจะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่

ในคดีความผิดต่อส่วนตัวจะถอนฟ้องหรือยอมความได้ก่อนคดีถึงที่สุด แต่ถ้าเป็นความผิดอาญาแผ่นดินจะต้องขอถอนฟ้องก่อนศาลชั้นต้นพิพากษา

การถอนฟ้องคดีอาญาโจทก์มีสิทธิถอนฟ้องได้จนถึงเวลาใดนั้น ต้องดูประเภทคดีอาญาเป็นสำคัญ กล่าวคือ ถ้าไม่ใช่คดีความผิดต่อส่วนตัว โจทก์ขอถอนฟ้องได้ก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ส่วนคดีความผิดต่อส่วนตัวมีสิทธิถอนฟ้องหรือยอมความได้ก่อนคดีถึงที่สุด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5013/2551 จำเลยที่ยื่นคำร้องว่า ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาลับหลังจำเลยเป็นการไม่ชอบ เพราะการส่งหมายแจ้งวัตนัดไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้เพิกถอนการอ่านคำพิพากษา ศาลชั้นต้นพิจารณาคำร้องแล้วมีคำสั่งยกคำร้องโดยยังไม่ได้ทำการไต่สวนและสำเนาคำร้องให้แก่โจทก์ ซึ่งหากข้อเท็จจริงเป็นตามที่จำเลยกล่าวอ้างก็จะเพิกถอนการอ่านได้ อันจะมีผลทำให้คดียังไม่ถึงที่สุดและโจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา จำเลยไม่คัดค้าน

ศาลฎีกาจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยฎีกาจำเลย เมื่อคดีนี้เป็นคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว โจทก์จะถอนฟ้องในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ ศาลฎีกาจึงอนุญาตให้โจทก์ถอนฟ้องได้

ข้อสังเกต เมื่อศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาแล้ว คดีย่อมถึงที่สุด แต่ถ้าศาลชั้นต้นส่วนคำพิพากษาศาลฎีกาโดยไม่แจ้งการอ่านแก่โจทก์จำเลย เป็นการไม่ชอบ ศาลชั้นต้นก็ชอบที่จะเพิกถอนการอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาได้ มีผลทำให้คดียังไม่ถึงที่สุด โจทก์ขอถอนฟ้องได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2224-2225/2547 คดีอาญาโจทก์และจำเลยจะขอให้ศาลฎีกาพิพากษตามสัญญาประนีประนอมยอมความหาได้ไม่ แต่เมื่อเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวเมื่อจำเลยไม่คำนโจทก์จะขอถอนฟ้องในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ (โจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องมาด้วย) เป็นผลให้สิทธิคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39(2) และมีผลให้คำพิพากษาศาลล่างทั้งสองระงับไปในตัว

ข้อสังเกต ความผิดต่อส่วนตัว (ความผิดยอมความได้) โจทก์ขอถอนฟ้องได้ก่อนคดีถึงที่สุด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8832/2547 ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำตามหน้าที่ตาม ป.อ.มาตรา 136 เป็นความผิดที่ไม่อาจยอมความกันได้ โจทก์จึงไม่มีสิทธิถอนฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 2 หลังจากศาลชั้นต้นมีคำพิพากษตาม ป.วิ.อ.มาตรา 35 วรรคหนึ่ง แต่เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องว่า โจทก์ บริษัท ม. และบริษัท ข. ตกลงกันได้เรียบร้อยแล้ว โจทก์จึงไม่ประสงค์ดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสาม โจทก์ บริษัท ม. บริษัท ข. และจำเลยที่โจทก์ถอนฟ้องไม่ประสงค์จะดำเนินคดีอาญาและทางแพ่งต่อกันอีก ย่อมถือได้ว่าโจทก์มีเจตนาถอนฎีกาจำเลยที่ 1 และที่ 2 ในความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ด้วย จึงอนุญาตให้โจทก์ถอนฎีกาในความผิดดังกล่าว

ข้อสังเกต ในคดีที่ไม่ใช่คดีความผิดต่อส่วนตัว โจทก์จะขอถอนฟ้องหลังจากศาลชั้นต้นพิพากษาแล้วไม่ได้ แต่อาจถือว่าคำร้องขอถอนฟ้องเป็นการขอถอนฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกานั้นเอง (กรณีที่โจทก์เป็นผู้อุทธรณ์หรือฎีกา)

ผลของการถอนฟ้อง (มาตรา 36)

คดีอาญาที่ถอนฟ้องไปจากศาลแล้วจะนำมาฟ้องอีกไม่ได้ แม้ยังไม่ได้ไต่สวนมูลฟ้องก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7254/2551 โจทก์ที่ 1 และที่ 2 ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 1839/2545 ของศาลชั้นต้นซึ่งเป็นผู้เสียหายเคยฟ้องจำเลยที่ 1 และที่ 2 เป็นคดีอาญาในความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ โดยอาศัยเหตุจากการที่จำเลยที่ 1 โอนที่ดินหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. 3) เลขที่ 199 ให้แก่จำเลยที่ 2 และโจทก์ที่ 1 และที่ 2 ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 1839/2545 ได้ขอถอนฟ้องคดีอาญาดังกล่าวไป ซึ่งเป็นสิทธิส่วนตัวของโจทก์ที่ 1 และที่ 2 ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 1839/2545 ซึ่งเป็นผู้เสียหายที่จะกระทำได้ ไม่กระทบถึงสิทธิของโจทก์ในคดีนี้ซึ่งเป็นผู้เสียหายราย

อื่นที่จะฟ้องได้อีก แม้มูลเหตุที่จะฟ้องเป็นเรื่องการโอนที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์รายเดียวกันก็ตาม ไม่เป็นการต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา 36 โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต ในความผิดที่มีผู้เสียหายหลายคน เมื่อผู้เสียหายคนหนึ่งได้ยื่นฟ้องไว้แล้วขอถอนฟ้องไป ย่อมตัดสิทธิเฉพาะผู้เสียหายคนนั้นไม่ให้ฟ้องใหม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7241/2544 เมื่อศาลชั้นต้นอนุญาตให้โจทก์ร่วมเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้ในครั้งแรก ก็แสดงว่าศาลชั้นต้นฟังว่าโจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีแก่จำเลยโดยอาศัยสิทธิตามฟ้องของพนักงานอัยการเสมือนโจทก์ร่วมฟ้องเอง การที่โจทก์ร่วมขอถอนตัวจากการเป็นโจทก์ร่วมโดยระบุว่ามีความเห็นหลายอย่างไม่ตรงกับความเห็นของโจทก์ หากโจทก์ร่วมดำเนินคดีนี้ต่อไปอีกอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่รูปคดีของโจทก์การขอถอนตัวจากการเป็นโจทก์ร่วมดังกล่าวไม่ปรากฏว่าโจทก์ร่วมจะไปดำเนินการอะไรอีกถือได้ว่าโจทก์ร่วมไม่ประสงค์จะดำเนินคดีแก่จำเลยอีกต่อไป มีผลเท่ากับเป็นการถอนฟ้องในส่วนของโจทก์ร่วมเสร็จเด็ดขาดนั่นเอง เมื่อเป็นการถอนฟ้องเสร็จเด็ดขาดแล้ว โจทก์ร่วมจะไปขอเข้าร่วมเป็นโจทก์อีกไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 36 ดังนั้นที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้โจทก์ร่วมเข้าเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ในครั้งหลังจึงไม่ชอบ และเมื่อโจทก์ร่วมเข้าร่วมเป็นโจทก์ไม่ได้แล้ว โจทก์ร่วมจึงมิได้เป็นโจทก์ของคดีนี้ โจทก์ร่วมจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นคดีนี้ได้

ข้อสังเกต การที่ผู้เสียหายขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ ถือเสมือนว่าโจทก์ร่วมฟ้องคดีเอง ดังนี้ การที่โจทก์ร่วมขอถอนตัวจากการเป็นโจทก์ร่วม จึงมีผลเท่ากับเป็นการถอนฟ้องในส่วนของโจทก์ร่วมนั่นเอง โจทก์ร่วมจะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีนั้นในภายหลังอีกไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา 36

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1765/2539 พนักงานอัยการโจทก์ฟ้องคดีเมื่อวันที่ 26 ก.ค. 2536 ขอให้ลงโทษตาม ป.อ.มาตรา 300 และ พ.ร.บ.จรรยาบรรณก ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้เสียหายฟ้องจำเลยข้อหาเดียวกันนี้และถอนฟ้องเมื่อวันที่ 8 ต.ค. 2536 โดยไม่ปรากฏว่าถอนไปเพื่อขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ต่อมาเมื่อวันที่ 30 ส.ค. 2537 ผู้ร้องยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์คดีนี้ ดังนี้ แม้ผู้ร้องอาจขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ได้โดยไม่จำต้องกล่าวหรือมีข้อแม้ในคำร้องขอถอนฟ้องว่าถอนไปเพื่อขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ก็ตาม แต่การที่ผู้ร้องเพื่อยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์หลังจากที่ได้ถอนฟ้องไปแล้วเป็นเวลากว่า 10 เดือน แสดงว่าผู้ร้องมีเจตนาจะถอนฟ้องเด็ดขาดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 36 เหตุนำคดีอาญาฟ้องจึงระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39(2) เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการเท่ากับนำคดีมาฟ้องจำเลยใหม่อีก ผู้ร้องจึงขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการอีกไม่ได้

ข้อสังเกต สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปด้วยเหตุการณ์ถอนฟ้องตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39(2) จำกัดเฉพาะความผิดอันยอมความได้เท่านั้น เรื่องนี้คดีที่ผู้เสียหายและพนักงานอัยการฟ้องเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ ดังนี้ การถอนฟ้องในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเอง แม้จะถือว่าเป็นการถอนฟ้อง

คดีเด็ดขาดก็ตาม ก็ไม่ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์จึงยังคงดำเนินต่อไปได้ ด้วยเหตุนี้ผลของการถอนฟ้องของผู้เสียหายคงมีเพียงผู้เสียหายจะนำคดีมาฟ้องอีกหาได้ไม่ (ตามมาตรา 36) เท่านั้น และการขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการเท่ากับนำคดีมาฟ้องจำเลยใหม่อีก ผู้เสียหายจึงจะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการไม่ได้

คดีอาญาเล็กน้อย (มาตรา 37, 38)

คดีอาญาเล็กน้อยได้ ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้ว

(3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานครเมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไปหรือนายตำรวจ ชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว

(มาตรา 37)

ถ้าความผิดตามมาตรา 37 (2), (3) และ (4) ถ้าเจ้าพนักงานเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก ให้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับดังนี้

(1) ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควรแต่ไม่เกิน 15 วัน คดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระค่าปรับภายในเวลาที่กำหนด ให้ดำเนินคดีต่อไป

(2) ในคดีมีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ ให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นสมควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน (มาตรา 38)

เมื่อมีการเปรียบเทียบปรับตามมาตรา 37 ทำให้คดีอาญาเล็กน้อย และมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญาไปฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (3)

กรณีคดีอาญาเล็กน้อยตามมาตรา 37 (1) ต้องเป็นคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว โดยไม่มีข้อจำกัดว่าจะมีอัตราโทษปรับมากน้อยเพียงใด และผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง ซึ่งต้องชำระก่อนศาลพิจารณา แสดงว่าแม้จะมีการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว แต่ถ้าศาลยังไม่เริ่มพิจารณา ผู้กระทำผิดหรือจำเลยก็อาจชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูงเพื่อให้คดีอาญาเล็กน้อยได้ ความหมายของ “ก่อนเริ่มพิจารณา” ตามมาตรานี้ หมายถึงก่อนที่ศาลจะอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังตาม ป.วิ.อ.มาตรา 172 วรรคสอง สังเกตว่าการชำระค่าปรับตามมาตรา 37(1) นี้ เป็นเรื่องที่ผู้กระทำผิดยินยอมชำระค่าปรับในอัตราอย่างสูง โดยไม่ต้องมีการเปรียบเทียบปรับโดยเจ้าพนักงานก่อน

สำหรับการเปรียบเทียบปรับตามมาตรา 37(2) และ (3) เป็นเรื่องการเปรียบเทียบปรับของพนักงานสอบสวนหรือนายตำรวจฯ ซึ่งกฎหมายจำกัดอำนาจในการเปรียบเทียบปรับไว้เฉพาะในความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน 10,000 บาท

ความผิดลหุโทษ คือความผิดมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ามีการเปรียบเทียบปรับในคดีที่เกินอำนาจที่จะเปรียบเทียบปรับแล้ว คดีย่อมไม่เล็กน้อย ผู้เสียหายยังมีสิทธิที่จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5942/2548 จำเลยกระทำความผิดตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43(4), 157 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สี่ร้อยบาทถึงหนึ่งพันบาท และความผิดตาม ป.อ.มาตรา 390 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่เป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่จำเลยตาม ป.อ.มาตรา 90 พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับจำเลยในความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบกฯ มาตรา 43 (4), 157 ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษเบากว่าความผิดตาม ป.อ.มาตรา 390 เพื่อให้ความผิดทั้งหมดรวมทั้งความผิดที่มีโทษหนักกว่าเล็กน้อยตาม ป.วิ.อ.มาตรา 37 ได้ แม้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับจำเลยไปแล้วในความผิดฐานดังกล่าวโดยความยินยอมของผู้เสียหาย เพราะผู้เสียหายมิได้แจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีแก่จำเลยในความผิดตาม ป.อ.มาตรา 390 ด้วยการเปรียบเทียบปรับก็ไม่ชอบ คดีอาญาไม่เล็กน้อย ศาลอุทธรณ์จึงพิพากษาลงโทษจำเลยตาม ป.อ.มาตรา 390 ได้

ข้อสังเกต กรณีการกระทำความผิดที่เป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท แม้ข้อหาบทเบาจะมีอัตราโทษอยู่ในข่ายเปรียบเทียบปรับได้ แต่ถ้าข้อหาบทหนักมีอัตราโทษที่ไม่อาจเปรียบเทียบปรับได้ เช่นนี้ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบปรับในข้อหาบทเบา เพราะการกระทำที่เป็นกรรมเดียวเป็นผิดต่อกฎหมายหลายบทนั้นต้องลงโทษบทหนักตามมาตรา 90 ดังนี้

หากพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับไป การเปรียบเทียบปรับก็ไม่ชอบ ไม่มีผลทำให้ความผิดอาญาเล็กน้อย ศาลจึงยังมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อไปได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 354/2541 โจทก์แจ้งความกล่าวหาว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันทำร้ายร่างกายโจทก์พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาว่าจำเลยทั้งสองทำร้ายร่างกายโจทก์ไม่ถึงกับเป็นเหตุอันตรายแก่กายหรือจิตใจ จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนทำการเปรียบเทียบปรับโจทก์และจำเลยทั้งสองต่างยินยอม คดียอมเล็กน้อยตาม ป.วิ.อ.มาตรา 37(2) สิทธินาคดีอาญาในความผิดลหุโทษของโจทก์มาฟ้องยอมระงับไป ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39(3) แต่ปรากฏว่าหลังจากนั้นในวันเดียวกันโจทก์เกิดอาการมีน้ีรยะและอาเจียน จึงกลับไปให้แพทย์ตรวจใหม่ พบว่าสมองได้รับการกระทบกระเทือนและมีเลือดคั่ง ต้องรักษานานประมาณ 30 วัน โดยโจทก์อ้างว่าเป็นผลเกิดจากถูกจำเลยทั้งสองร่วมกันใช้แท่งเหล็กกลวงตี หากเป็นจริงตามที่โจทก์กล่าวอ้างคดีก็ไม่อาจเล็กน้อยได้เพราะกรณีมิใช่ความผิดลหุโทษเสียแล้ว สิทธินาคดีอาญามาฟ้องของโจทก์จึงยังไม่ระงับไป

ข้อสังเกต ในคดีทำร้ายร่างกาย ครั้งแรกผู้เสียหายไม่ได้รับอันตรายแก่กาย พนักงานสอบสวนจึงเปรียบเทียบปรับในความผิดตาม ป.อ.มาตรา 391 ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ และผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบแล้ว แต่ต่อมากลับปรากฏว่าบาดแผลที่ได้รับร้ายแรงจนเป็นอันตรายสาหัส เป็นความผิดตาม ป.อ.มาตรา 297 ซึ่งมีใช้ความผิดลหุโทษ เป็นคดีที่ไม่อาจเปรียบเทียบปรับได้ กรณีเช่นนี้การเปรียบเทียบปรับของพนักงานสอบสวนไม่มีผลทำให้สิทธินาคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ระงับไป

สิทธินาคดีอาญามาฟ้องระงับ (มาตรา 39)

หลักเกณฑ์ สิทธินาคดีอาญามาฟ้องยอมระงับไปดังต่อไปนี้

(1) โดยความตายของผู้กระทำผิด
 (2) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย

(3) เมื่อคดีเล็กน้อยตามมาตรา 37

(4) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

(5) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำผิดยกเลิความผิดเช่นนั้น

(6) เมื่อคดีขาดอายุความ

(7) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ

เมื่อสิทธินาคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ระงับไปแล้ว ศาลต้องจำหน่ายคดีจากสารบบความ มิใช่พิพากษายกฟ้อง และถ้าเป็นคำสั่งจำหน่ายของศาลสูงก็มีผลทำให้คำพิพากษาของศาลล่างระงับไปในตัวไม่ต้องพิพากษายกฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2349/2547 ตาม พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา 22 ถึงมาตรา 25 เมื่อศาลพิทักษ์ทรัพย์โจทก์แล้ว กฎหมายบัญญัติห้ามมิให้โจทก์กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของตน รวมทั้งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นผู้มีอำนาจจัดการทรัพย์สินของโจทก์ รวมทั้งการดำเนินคดีฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของโจทก์เท่านั้น และถึงแม้โจทก์จะสิ้นสภาพบุคคลและเป็นความผิดอันยอมความกันได้ก็ตาม ก็หาได้มีกฎหมายบัญญัติว่าในคดีอาญานั้น เมื่อโจทก์สิ้นสภาพบุคคลหรือตายแล้วให้คดีอาญาระงับไปไม่ คงมีคดีอาญาเล็กน้อยและสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 37 และมาตรา 39 กับคดีอาญาเล็กน้อยตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ มาตรา 7 เท่านั้น คดีนี้เป็นคดีอาญาอยู่ระหว่างรออ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ คำพิพากษาของศาลชั้นต้นยังอยู่ จะนำ ป.วิ.พ. มาตรา 132(3) มาใช้บังคับมิได้ เมื่อโจทก์มิได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันหรือมีเหตุทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ และจำเลยทั้งสองมิได้นำเงินตามจำนวนในเช็คมาชำระภายในกำหนด จำเลยทั้งสองจะขอให้ศาลจำหน่ายคดีหาได้ไม่

ข้อสังเกต กรณีที่โจทก์ตาย ไม่เป็นเหตุทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4577/2543 ขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ยังไม่ระงับ โจทก์ยังมีอำนาจฟ้องและการกระทำของจำเลยตามฟ้องก็เป็นความผิด เมื่อสิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ระงับไปภายหลัง และความปรากฏขึ้นในอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ก็ชอบที่จะมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากระบบความเท่านั้น ซึ่งมีผลให้คำพิพากษาศาลชั้นต้นระงับไปโดยไม่ต้องพิพากษายกฟ้อง

ข้อสังเกต เนื่องจากปัญหาว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ระงับไปแล้วหรือไม่เป็นเรื่องอำนาจฟ้อง การพิจารณาว่าโจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ต้องพิจารณาขณะยื่นฟ้อง จึงต้องแยกพิจารณาว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปก่อนโจทก์ฟ้องหรือภายหลังคดีแล้ว ถ้าขณะฟ้องสิทธินำคดีอาญามาฟ้องยังไม่ระงับไป แต่มาระงับไปภายหลังโจทก์ฟ้องคดีแล้วศาลต้องสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความเนื่องจากขณะโจทก์ยื่นฟ้องถือว่าโจทก์ยังมีอำนาจฟ้องอยู่ศาลจึงพิพากษายกฟ้องโจทก์ไม่ได้ แต่ถ้าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปก่อนโจทก์ฟ้องถือว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องมาแต่ต้น ศาลต้องพิพากษายกฟ้องข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาข้างต้นเป็นกรณีที่สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปภายหลังโจทก์ฟ้องคดีแล้วศาลจึงต้องสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

จำเลยถึงแก่ความตาย สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ (มาตรา 39 (1))

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3271/2531 ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานรับของโจรและมีคำขอให้จำเลยคืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาแทนผู้เสียหายด้วย แม้ผู้เสียหายจะเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการก็ตาม เมื่อจำเลยถึงแก่ความตาย สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์และ

โจทก์ร่วมยอมระงับไป และคำขอให้คืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาซ่อมตกไปด้วยจึงต้องจำหน่ายคดีจากสารบบความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2456/2530 ผู้กระทำความผิดใช้อาวุธปืนยิงเจ้าพนักงานตำรวจ แต่ถูกเจ้าพนักงานตำรวจยิงตาย สิทธินาคดีอาญามาฟ้องผู้กระทำความผิดยอมระงับไป ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 และโทษก็เป็นระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา 38 ดังนี้ อาวุธปืนซึ่งเป็นปืนมีทะเบียนของผู้อื่นที่ผู้ตายใช้ยิงเจ้าพนักงานตำรวจ จึงไม่อาจริบได้ตามบทกฎหมาย

ข้อสังเกต คดีนี้ที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง เมื่อจำเลยตายมีผลทำให้คำพิพากษาของศาลล่างในส่วนให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินระงับไปด้วย ทั้งนี้แม้ผู้เสียหายจะเข้าเป็นโจทก์ร่วมด้วยก็ตาม

ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง ยอมความ (มาตรา 39 (2))

ในคดีความผิดต่อส่วนตัวเมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย สิทธินาคดีอาญามาฟ้องระงับ

เฉพาะในเรื่องถอนฟ้องได้กล่าวโดยละเอียดในมาตรา 35, 36 แล้ว จึงจะกล่าวเฉพาะการถอนคำร้องทุกข์และการยอมความ

ความผิดต่อส่วนตัว

คดีความผิดต่อส่วนตัว มีความหมายอย่างเดียวกับความผิดอันยอมความได้ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

การถอนคำร้องทุกข์

ถอนคำร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัว

กรณีการกระทำความผิดธรรมดาเฉพาะผิดต่อกฎหมายหลายบท ซึ่งมีทั้งความผิดอันยอมความได้ (ความผิดต่อส่วนตัว) และที่มีใช้ความผิดอันยอมความได้ (ความผิดต่อแผ่นดิน) เมื่อผู้เสียหายขอถอนคำร้องทุกข์ มีผลทำให้สิทธินาคดีอาญามาฟ้องระงับไปเฉพาะความผิดอันยอมความได้เท่านั้น พนักงานอัยการยังคงมีอำนาจดำเนินคดีในความผิดที่มีใช้ความผิดอันยอมความได้ต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1314/2552 การกระทำความผิดฐานกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่าสิบห้าปี ตาม ป.อ. มาตรา 278 และฐานพาบุคคลอายุเกินสิบห้าปี แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีไปเพื่อการอนาจาร ตาม ป.อ. มาตรา 283 ทวิ วรรคแรก เป็นความผิดอันยอมความได้ ป.อ. มาตรา 281 และ 283 ทวิ วรรคสี่ และขณะยื่นฎีกาผู้เยาว์และบิดาของผู้เยาว์ขอถอนคำร้องทุกข์ ศาลชั้นต้นนัดพร้อมเพื่อไต่สวนแล้ว โจทก์และจำเลยทั้งสามไม่คัดค้าน เมื่อขณะที่ผู้เยาว์ซึ่งเป็นผู้เสียหายในความผิดทั้งสองฐานนี้ถอนคำร้องทุกข์นั้น ผู้เยาว์อายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์และบรรลุนิติภาวะแล้ว ดังนั้น การขอ

ถอนคำร้องทุกข์จึงเป็นไปโดยชอบ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดทั้งสองฐานดังกล่าว ย่อมรับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (2)

ข้อสังเกต ขณะผู้เยาว์ถอนคำร้องทุกข์ ผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะแล้ว การถอนคำร้องทุกข์ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2583/2551 คดีความผิดต่อส่วนตัวและยังไม่ถึงที่สุด โจทก์ร่วมจะถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความเมื่อใดก็ได้ โจทก์ร่วมมอบอำนาจให้ทนายโจทก์ร่วมมีอำนาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยทั้งสอง ถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนและเจรจาทำความตกลงประนีประนอมยอมความแทนโจทก์ร่วมได้ แม้โจทก์ร่วมมิได้มอบอำนาจให้ทนายโจทก์ร่วมถอนคำร้องทุกข์ต่อศาล ทนายโจทก์ร่วมก็มีอำนาจยอมความได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 35 วรรคสอง และมีผลผูกพันโจทก์ร่วม การที่ทนายโจทก์ร่วมยื่นคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์เนื่องจากจำเลยทั้งสองร่วมกันชำระหนี้ให้แก่โจทก์ร่วมบางส่วนจึงมีผลเป็นการยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ระงับไป ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (2)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1379/2550 ข้อตกลงระหว่างโจทก์ร่วมและจำเลยไม่มีข้อความใดที่แสดงว่าโจทก์ร่วมตกลงสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในทันที แต่กลับมีเงื่อนไขให้จำเลยต้องชำระเงินให้แก่โจทก์ร่วมจนครบถ้วนเสียก่อน โจทก์ร่วมจึงจะถอนคำร้องทุกข์ให้แสดงว่าในระหว่างนั้นโจทก์ร่วมยังตั้งใจที่จะดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยอยู่ ข้อตกลงระหว่างโจทก์ร่วมและจำเลยดังกล่าวหาไม่ผลเป็นการยอมความอันทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (2) ไม่

ข้อสังเกต แต่ข้อตกลงจะถอนคำร้องทุกข์โดยมีเงื่อนไขว่า จำเลยจะต้องชำระหนี้ให้ผู้เสียหายก่อน เมื่อจำเลยยังไม่ชำระหนี้ให้โจทก์ ถือไม่ได้ว่าเป็นการยอมความกันแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 372/2549 การถอนคำร้องทุกข์เป็นสิทธิซึ่ง ป.วิ.อ. มาตรา 126 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ร้องทุกข์ที่จะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ สิทธิถอนคำร้องทุกข์ในความผิดฐานยกยอกถือเป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน กรณีผู้ร้องทุกข์ตายสิทธิดังกล่าวย่อมตกทอดแก่ทายาทเมื่อได้รับความตามคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ว่าบรรดาทายาททุกคนของผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีแก่จำเลยอีกต่อไป และขอถอนคำร้องทุกข์ ดังนั้น เมื่อผู้ร้องในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้เสียหายซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย จึงมีสิทธิถอนคำร้องทุกข์ได้แม้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา และเมื่อมีการถอนคำร้องทุกข์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39(2)

ข้อสังเกต สิทธิในการถอนคำร้องทุกข์ในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน (เช่น ความผิดฐานยกยอกหรือทำให้เสียทรัพย์สิน) ตกทอดแก่ทายาทได้ เมื่อผู้เสียหายตาย ทายาทหรือผู้จัดการมรดกของผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ได้

การถอนคำร้องทุกข์อาจถอนต่อพนักงานสอบสวน อัยการหรือศาลก็ได้

การถอนคำร้องทุกข์ ผู้เสียหายจะขอถอนต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลก็ได้แล้วแต่กรณี และแม้คดีจะอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลก็ถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9061/2551 คดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวและยังไม่ถึงที่สุด ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ เมื่อผู้เสียหายยื่นคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ภายในกำหนดระยะเวลาฎีกา แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกาก็เป็นการถอนคำร้องทุกข์ก่อนคดีถึงที่สุด เป็นอำนาจของศาลชั้นต้นที่จะพิจารณาสั่ง แต่เมื่อคดีขึ้นสู่ศาลฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจสั่งได้ โดยไม่จำเป็นต้องยื่นสำนวนให้ศาลชั้นต้นสั่ง และสั่งว่าสิทธิคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (2)

ข้อสังเกต คดีที่อยู่ในระยะเวลาฎีกา ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ได้ เป็นอำนาจของศาลชั้นต้นในการพิจารณาสั่ง แต่เมื่อคดีขึ้นสู่ศาลฎีกา ศาลฎีกาก็มีสั่งได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12055/2547 การถอนคำร้องทุกข์เป็นสิทธิของผู้เสียหาย เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์แล้ว สิทธินาคดีอาญาความผิดอันยอมความได้มาฟ้องยอมเป็นอันระงับไป ซึ่งการถอนคำร้องทุกข์นั้นจะกระทำต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ หรือศาลก็ได้ แม้คดีจะอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลแล้วก็ถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้ สิทธินาคดีอาญามาฟ้องยอมเป็นอันระงับไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 421/2546 โจทก์รวมทั้งสองยื่นคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ต่อศาลชั้นต้น แม้ศาลชั้นต้นจะมีคำสั่งคำร้องดังกล่าว แต่เมื่อพิจารณารายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นพออนุมานได้ว่าศาลชั้นต้นอนุญาตให้โจทก์รวมทั้งสองถอนคำร้องทุกข์แล้ว จึงมีผลทำให้สิทธิ นาคดีอาญามาฟ้องในข้อหาข่มขืนกระทำชำเราระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39(2)

ข้อสังเกต บางกรณีศาลฎีกาก็ถือว่าศาลล่างอนุญาตให้ถอนคำร้องทุกข์โดยปริยายแล้ว ไม่จำเป็นต้องยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินการใหม่ แต่สั่งจำหน่ายคดีไปได้เลย

กำหนดเวลาขอถอนคำร้องทุกข์

ตามมาตรา 35 วรรคสอง บัญญัติเฉพาะกรณีการขอถอนฟ้องและการยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัวว่าสามารถกระทำได้ก่อนคดีถึงที่สุด แต่ไม่ได้บัญญัติถึงกรณีถอนคำร้องทุกข์ไว้ด้วยว่าสามารถกระทำได้นจนถึงเวลาใด คงมีแต่บทบัญญัติมาตรา 126 บัญญัติว่าจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ และศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการถอนคำร้องทุกข์ทำได้จนกว่าคดีจะถึงที่สุดตามมาตรา 35 วรรคสอง ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5689/2545 การถอนคำร้องทุกข์ที่จะทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ระบุไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (2) ต้องถอนคำร้องทุกข์ก่อนคดีถึงที่สุด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 537/2542 ความผิดตาม ป.อ.มาตรา 276 วรรคแรก และมาตรา 310 วรรคแรก เป็นความผิดอันยอมความได้ เมื่อผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ก่อนคดีถึงที่สุด สิทธินำคดีอาญาฟ้องย่อมระบุไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39(2) คำพิพากษาของศาลชั้นต้นในส่วนนี้ย่อมระบุไปในตัวไม่มีผลบังคับอีกต่อไป ส่วนความผิดตาม ป.อ.มาตรา 391 ไม่ใช่ความผิดอันยอมความได้ สิทธินำคดีอาญาฟ้องของโจทก์จึงไม่ระบุ

ข้อสังเกต ในกรณีที่สิทธินำคดีอาญาฟ้องระบุในระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา คำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้วแต่กรณีก็ระบุไปในตัว ไม่มีผลบังคับอีกต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6790/2541 ตามรายงานประจำวันแจ้งระบุว่า “บัดนี้ผู้เสียหายไม่มีความประสงค์จะให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับ ช. อีกต่อไป เนื่องจากจะนำคดีฟ้องร้องในทางแพ่งเองจึงขอถอนคำร้องทุกข์” แสดงว่าโจทก์ไม่ประสงค์ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยอีกต่อไป เพราะหากโจทก์ขอถอนคำร้องทุกข์เพื่อประสงค์จะดำเนินคดีเองแล้ว ก็ไม่เป็นการยากที่จะระบุไว้เช่นเดียวกับที่ระบุว่าจะนำคดีไปฟ้องร้องในทางแพ่งเองแล้ว ดังนั้น กรณีจึงถือได้ว่าโจทก์ขอถอนคำร้องทุกข์โดยไม่ประสงค์ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยอีกต่อไป สิทธินำคดีอาญาฟ้องย่อมระบุไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39(2)

ยอมความทำให้สิทธิฟ้องคดีอาญาระบุ (มาตรา 39 (2))

ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย ทำให้สิทธินำคดีอาญาฟ้องระบุไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (2)

การยอมความในคดีอาญาไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ และการยอมความนี้ไม่ใช่การทำสัญญาประนีประนอมยอมความดังเช่นในคดีแพ่งตาม ป.วิ.พ. มาตรา 138 เพราะคดีอาญาโจทก์และจำเลยจะขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5131/2549 จำเลยได้นำเงินไปวางที่สำนักงานบังคับคดีและที่ศาลชั้นต้นเพื่อใช้ราคาทรัพย์จำนวน 52,500 บาท คืนแก่ผู้เสียหาย แต่ผู้เสียหายไม่ได้ตกลงยินยอมด้วยยอมเป็นแต่เพียงการบรรเทาผลร้ายแห่งคดี ไม่เป็นการยอมความตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (2) สิทธินำคดีอาญาฟ้องของโจทก์จึงยังไม่ระบุไป

ข้อสังเกต จำเลยนำเงินไปวางศาลหรือสำนักงานบังคับคดีเพื่อใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายไม่ยินยอมด้วย ไม่เป็นการยอมความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1977/2548 ระหว่างพิจารณาคดี โจทก์และจำเลยทั้งสองได้ทำบันทึกเงื่อนไขการชำระหนี้ตามเช็คที่ฟ้องและคดีอื่น ๆ อีก 7 คดี โดยผ่อนชำระเป็นงวด ๆ พร้อมดอกเบี้ย หากจำเลยทั้งสองปฏิบัติตามบันทึกครบถ้วน โจทก์จะถอนฟ้องคดีนี้และคดีอื่น ๆ แต่หากจำเลยทั้งสองผิดเงื่อนไข จำเลยยอมให้โจทก์แถลงเพื่อยกคดีที่ยังไม่ชำระเงินขึ้นพิจารณาคดีต่อไป เป็นข้อตกลงในการผ่อนชำระหนี้ตามเช็คที่โจทก์นำมาฟ้องแต่ละคดี โดยจำเลยทั้งสองจะต้องผ่อนชำระหนี้ตามเช็คพร้อมดอกเบี้ยในแต่ละคดีจนครบตามที่ตกลง โจทก์จึงจะถือว่าเป็นการระงับคดีอาญาแต่ละคดีอันเป็นเงื่อนไขที่โจทก์จะต้องปฏิบัติในภายหน้า ไม่เป็นการยอมความโดยถูกต้องตามกฎหมาย สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ยังไม่ระงับตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (2)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6550/2548 แม้ความผิดฐานทำให้เสียหายจะเป็นความผิดต่อส่วนตัว เมื่อผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (2) แต่การกระทำของจำเลยเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 365 (1) (2) (3) ประกอบมาตรา 364 ด้วยอันเป็นการกระทำผิดกรรมเดียวแต่ผิดต่อกฎหมายหลายบท ศาลล่างลงโทษจำเลยในความผิดฐานนี้ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุดและความผิดดังกล่าวไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว แม้ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์ ก็ไม่ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดตาม ป.อ. มาตรา 365 (1) (2) (3) ประกอบมาตรา 364 ระงับไป คงระงับไปเฉพาะความผิดฐานทำให้เสียหายตามมาตรา 364 เท่านั้น

ข้อสังเกต ในกรณีความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท บางข้อหาเป็นความผิดอันยอมความได้ บางข้อหาเป็นความผิดต่อแผ่นดิน ดังนี้ การยอมความหรือถอนคำร้องทุกข์มีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปก็แต่เฉพาะข้อหาความผิดอันยอมความได้เท่านั้น

การยอมความที่มีเงื่อนไข

ข้อตกลงที่มีเงื่อนไขที่จำเลยจะต้องปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดก่อน ไม่เป็นการยอมความกันโดยเด็ดขาด สิทธินำคดีมาฟ้องจะระงับไปต่อเมื่อจำเลยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7011/2551 จำเลยทำหนังสือรับสภาพหนี้ให้แก่โจทก์ร่วมโดยจำเลยจะหาหลักประกันมาให้โจทก์ร่วมด้วย ตกลงกันว่าหากจำเลยหาหลักประกันมาให้โจทก์ร่วมจะไม่ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลย เมื่อจำเลยนำที่ดินมาจำนองแก่โจทก์ร่วมเพื่อเป็นประกันหนี้แล้วเท่ากับจำเลยได้ปฏิบัติตามข้อตกลง จึงถือได้ว่าโจทก์ร่วมและจำเลยได้ยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย สิทธินำคดีอาญามาฟ้องเกี่ยวกับความผิดฐานยกยอกทรัพย์ที่จำเลยได้กระทำความผิดขึ้นยอมระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (2) และคำขอในส่วนแพ่งของโจทก์ร่วมที่ขอให้จำเลยคืนเงินที่ยักยอกไปยอมตกไปด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1379/2550 ข้อตกลงระหว่างโจทก์ร่วมและจำเลยไม่มีข้อความใดที่แสดงว่าโจทก์ร่วมตกลงสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในทันที แต่กลับมีเงื่อนไขให้จำเลยต้องชำระเงินให้แก่โจทก์ร่วมจนครบถ้วนเสียก่อนโจทก์ร่วมจึงจะถอนคำร้องทุกข์ให้ แสดงว่า ในระหว่างนั้น

โจทก์ร่วมยังตั้งใจที่จะดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยอยู่ ข้อตกลงระหว่างโจทก์ร่วมและจำเลยดังกล่าวหาว่ามีผลเป็นการยอมความอันทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (2) ไม่

ข้อสังเกต คู่กรณีอาจตกลงให้ปฏิบัติการชำระหนี้ตามข้อตกลงก่อนจึงจะไปถอนคำร้องทุกข์ ยังไม่ถึงว่าเป็นการยอมความกันจนกว่าจะปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2724/2550 ตามรายงานประจำวันธุรการไม่มีข้อความใดที่แสดงว่า ฝ่ายผู้เสียหายตกลงสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในทันที แต่กลับมีเงื่อนไขที่จำเลยจะต้องปฏิบัติต่อฝ่ายผู้เสียหายก่อนโดยต้องชำระเงินค่าเสียหายตามข้อตกลง เมื่อครบกำหนดสัญญาที่จำเลยตกลงชดใช้ค่าเสียหาย จำเลยไม่ชดใช้ค่าเสียหายให้ ผู้เสียหายจึงไปร้องทุกข์ ย่อมแสดงให้เห็นชัดว่าถ้าจำเลยไม่ชำระเงินให้ตามที่ตกลงฝ่ายผู้เสียหายก็ยังคงตั้งใจดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยอยู่ แม้ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาจำเลยจะนำเงินจำนวนดังกล่าวมาวางศาลและฝ่ายผู้เสียหายรับไปแล้ว ก็ไม่มีผลผูกพันฝ่ายผู้เสียหายให้เลิกคดีอาญากัน กรณีจึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นการยอมความกันตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (2) ที่จะทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป

การยอมความในคดีอาญากับการยอมความในคดีแพ่ง

การยอมความกันตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (2) นี้ หมายถึง การยอมความกันทางอาญาเท่านั้น และต้องมีข้อความชัดเจนว่ามีการยอมความกันในทางอาญาด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3412/2550 โจทก์ร่วมกับจำเลยทำบันทึกกันไว้ตามรายงานประจำวัน รับแจ้งเป็นหลักฐานซึ่งมีข้อความว่าคู่กรณีตกลงกันแล้วต่างฝ่ายต่างไม่ตั้งใจเรียกร้องฟ้องกัน ทั้งทางแพ่งและอาญาต่อกัน โดยจำเลยได้ช่วยเหลือค่าเสียหายของกระป๋องที่ถูกยิงตายให้โจทก์ร่วมเป็นเงิน 7,000 บาท จะนำเงินมาจ่ายให้หมดในวันที่ 1 ตุลาคม 2544 แล้ว ลงชื่อโจทก์ร่วมและจำเลย เช่นนี้ จึงเป็นการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันโดยชอบด้วยกฎหมายเมื่อความผิดฐานทำให้เสียชีวิตตาม ป.อ. มาตรา 358, 359 เป็นความผิดอันยอมความได้ จึงมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (2) แม้ต่อมาจำเลยจะไม่ชำระค่าเสียหายตามสัญญาประนีประนอมยอมความ โจทก์ร่วมก็ไม่มีสิทธิร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่จำเลยในข้อหาทำให้เสียชีวิต หลังจากมีการยอมความกันโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วอีกได้ คงมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตามสัญญาประนีประนอมยอมความเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6549/2550 การที่โจทก์ร่วมฟ้องจำเลยกับพวกต่อศาลแรงงานภาค 5 เป็นการฟ้องเนื่องจากจำเลยกับพวกซึ่งเป็นลูกจ้างได้กระทำละเมิดต่อโจทก์ร่วม ซึ่งเป็นนายจ้างอันเป็นการใช้สิทธิเรียกร้องในทางแพ่ง สัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างโจทก์ร่วมและจำเลยกับพวกจึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความในคดีแพ่ง ซึ่งไม่มีข้อตกลงว่าโจทก์ร่วมไม่ตั้งใจดำเนินคดีแก่จำเลย

ในทางอาญา ยังถือไม่ได้ว่าเป็นการ “ยอมความกัน” สิทธินาคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมไม่ระงับไป ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (2)

ข้อสังเกต การยอมความกันในคดีแพ่ง (ในศาล) โดยไม่ได้ตกลงให้ความผิดอาญาระงับหรือ สละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาด้วย ไม่ถือว่าเป็นการยอมความกันในคดีอาญาด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10302/2550 มูลหนี้ตามเช็คพิพาทในคดีนี้ โจทก์ได้เคยฟ้องจำเลย ให้ชดใช้เงินตามคดีแพ่งของศาลจังหวัดราชบุรี ต่อมาโจทก์และจำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความ กัน ศาลจังหวัดราชบุรีพิพากษาตามยอมคดีถึงที่สุดไปแล้ว ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความยอม ทำให้สิทธิของโจทก์ที่จะเรียกร้องให้จำเลยชำระหนี้ตามมูลหนี้ในเช็คพิพาทเป็นอันระงับสิ้นไปตาม ป. พ.พ. มาตรา 852 โจทก์คงมีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยชำระหนี้แก่ตนตามสัญญาประนีประนอมยอมความ เท่านั้น โจทก์ไม่มีสิทธิจะเรียกร้องให้จำเลยรับผิดชอบในมูลหนี้ตามเช็คพิพาทได้ ดังนั้น หนี้ที่จำเลยได้ออก เช็คพิพาทเพื่อใช้เงิน จึงเป็นอันสิ้นผลผูกพันไปก่อนที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด คดีจึงเป็นอันเลิกกันตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ มาตรา 7 สิทธิของโจทก์ในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อม ระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39

ข้อสังเกต ความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 ซึ่งเป็น ฉบับที่ใช้บังคับในปัจจุบันและเป็นความผิดต่อส่วนตัว มีบัญญัติไว้ในมาตรา 7 ว่า ถ้าหนี้ตามเช็คนั้นได้ สิ้นความผูกพันไปก่อนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ถือว่าคดีเลิกกันตาม ป.วิ.อ. ดังนั้นคดีแพ่งที่โจทก์ ฟ้องเรียกเงินตามเช็คถ้าได้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันมีผลทำให้หนี้ตามเช็คระงับไป แม้ ตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวจะเป็นการยอมความกันเฉพาะคดีแพ่ง และผู้เสียหายไม่ได้ สละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาซึ่งไม่มีผลเป็นการยอมความในคดีอาญาตามมาตรา 39 (2) ด้วยก็ตาม คดีอาญาก็เป็นอันเลิกกันตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ มาตรา 7 สิทธิของโจทก์ ในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39

บทสรุป

การถอนฟ้อง การยอมความ เป็นการกำหนดให้ผู้ที่ดำเนินคดีอาญาสามารถหาข้อยุติคดีอาญาได้ เร็วขึ้นเมื่อผู้เสียหายได้รับชดใช้ที่เหมาะสมแล้ว หรือได้รับความพึงพอใจแล้วซึ่งก็อาจเกิดจากการไกล่เกลี่ย ก่อนดำเนินคดีอาญา โดนเฉพาะในคดีความผิดต่อส่วนตัวสามารถที่จะถอนฟ้องและยอมความได้ ตลอดเวลาที่อยู่ระหว่างการดำเนินคดี ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดคดีที่สามารถยุติได้ตามกฎหมายให้คดีจบสิ้น โดยเร็วเพื่อที่จะทำให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจให้มากที่สุดทั้งเป็นการประหยัดเวลาในการต่อสู้คดี และเป็นการทำให้สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปด้วย¹⁶ ปัจจุบันมีคดีอาญาเป็นจำนวนมาก กฎหมายจึงเปิดช่องให้การนำคดีอาญามาฟ้องนั้นสามารถยอมความ หรือถอนฟ้องได้ และจะได้เป็นการ บรรเทาคดีอาญาลงได้

¹⁶เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วย การดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนพิจารณา. (กรุงเทพฯ: จีรัชการพิมพ์, พิมพ์ครั้งที่ 7, 2555) หน้า 42

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 นายแดงและนางเหลืองอยู่กินกันโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส มีบุตรด้วยกันคือนายเทานางเหลืองถึงแก่ความตาย นายเทาฟ้องนายแดงเป็นคดีแพ่งเรียกทรัพย์มรดกที่อยู่ในความครอบครองของนายแดงและทรัพย์มรดกที่นายแดงแอบปลอมลายมือชื่อของนางเหลืองโอนใส่ชื่อของนายแดง คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลจังหวัดอุดรธานี และนายเทาฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาขอให้ศาลลงโทษนายแดงฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอมคดีอยู่ระหว่างการไต่สวนมูลฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า ก. นายเทามีอำนาจฟ้องนายแดงเป็นคดีอาญาในคดีนี้ได้ หรือไม่

ข. ก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องในคดีอาญา นายแดง นายเทา พร้อมทนายความทั้งสองฝ่ายมาศาลเนื่องจากเจ้าหน้าที่ศาลได้นัดทุกฝ่ายมาเพื่อไกล่เกลี่ย ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดอุดรธานีจึงเรียกคู่ความทุกฝ่ายเข้ามาเจรจากันในห้องพักของผู้พิพากษาหัวหน้าศาล หลังการไกล่เกลี่ยคู่ความตกลงร่วมกันด้วยวาจาว่าทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้ข้อยุติและแบ่งทรัพย์มรดกของนางเหลืองกันได้แล้วทั้งทางแพ่งและอาญา โดยนายแดงและนายเทาจะทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันในคดีแพ่ง แล้วนายเทาไม่ตั้งใจจะดำเนินคดีอาญาแก่นายแดงต่อไปขอถอนฟ้อง นายแดงไม่ค้าน ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลพร้อมมองคดีจะจึงจดยางานกระบวนการพิจารณาในคดีอาญาว่าเวลา 10 นาฬิกา คู่ความร่วมกันแถลงว่าสามารถตกลงเจรจาในเรื่องทรัพย์มรดกของนางเหลืองได้ข้อยุติและแบ่งกันได้แล้ว นายเทาจึงไม่ตั้งใจดำเนินคดีแก่นายแดงต่อไป ขอถอนฟ้อง นายแดงไม่ค้าน ศาลอนุญาตให้นายเทาถอนฟ้อง จำหน่ายคดีอาญาออกจากสารบบความ ส่วนในคดีแพ่ง ศาลจดยางานกระบวนการพิจารณาว่าให้คู่ความไปจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความและมาทำยอมกันในเวลา 14 นาฬิกาของวันนั้น แต่ในตอนบ่ายของวัน

นั้นไม่มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความและพิพากษาตามยอมกัน การดำเนินกระบวนการพิจารณาและคำสั่งของศาลจังหวัดอุดรธานีเกี่ยวกับคดีอาญาชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ค. หากมีการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลเห็นว่าคดีมีมูลจึงมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณา ศาลสอบถามเรื่องทนายความแล้ว นายแดงจะหาทนายเอง ศาลได้อ่านและอธิบายฟ้องให้นายแดงฟังแล้ว นายแดงให้การปฏิเสธ ต่อมาวันนัดสืบพยานโจทก์ นายเทยยื่นคำร้องขอถอนฟ้องเนื่องจากไม่ประสงค์จะดำเนินคดีแก่นายแดงอีกต่อไป ศาลสอบถามนายแดงแล้ว นายแดงคัดค้านการถอนฟ้อง เพราะต้องการให้ศาลวินิจฉัยความบริสุทธิ์ของตน ศาลจะอนุญาตให้นายเทยถอนฟ้องได้หรือไม่

ข้อ 2 นายหนึ่ง นายสอง และนายสามเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทสามสหหาย จำกัด วันหนึ่งนายสามซึ่งเป็นกรรมการบริษัทได้ลงรายการเท็จสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นและทำปลอมทะเบียนผู้ถือหุ้น นายหนึ่งจึงไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดีแก่นายสามในข้อหาปลอมเอกสาร พนักงานอัยการยื่นฟ้องนายสาม ในความผิดฐานปลอมเอกสารต่อศาลต่อมานายหนึ่งได้ยื่นฟ้องนายสามต่อศาลในความผิดฐานเดียวกัน วันที่ 16 มกราคม 2549 นายหนึ่งยื่นคำร้องขอถอนฟ้อง โดยไม่ได้รับรู้ว่า ถอนฟ้องเพื่อขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ ศาลอนุญาต ต่อมาวันที่ 15 ธันวาคม 2549 นายหนึ่งและนายสอง ต่างยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการในคดีที่นายสามเป็นจำเลยในความผิดฐานปลอมเอกสารดังกล่าว ศาลมีคำสั่งยกคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของนายหนึ่งและนายสอง

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งของศาลชอบหรือไม่

ข้อ 3 นายยึดถึงนายยาวถึงแก่ความตายงานวัดแล้วขับรถหนีไป โดยมีชาวบ้านเห็นหลายคน รวมถึงน้องชายของนายยาวด้วย ระหว่างที่ขับรถหนีไปด้วยความเร็วสูงมากนั้น รถที่นายยึดขับเสียหลักไปชนนายโย่งซึ่งเดินอยู่ข้างทางได้รับอันตรายสาหัสต้องนอนอยู่ที่โรงพยาบาลหลายเดือน โดยนายยึดหลบหนีไปกบดานที่จังหวัดอื่นหลายเดือน ต่อมานายยึดได้ให้เงินนางย้งมารดาของนายยาวจำนวน 200,000 บาท เพื่อยุติคดี และขอร้องให้นางย้งฟ้องคดีที่นายยึดฆ่านายยาวโดยรับปากว่าจะให้เงินเพิ่มอีก 500,000 บาท ถ้าศาลยกฟ้อง นางย้งจึงฟ้องนายยึดว่าฆ่านายยาวตายโดยเจตนา แล้วทนายความของนางย้งนำพยานเข้าไต่สวนเพียงปากเดียว คือ นางย้งซึ่งไม่เห็นเหตุการณ์ ศาลจึงพิพากษายกฟ้อง ต่อมานายยึดเข้ามาขอตัวต่อเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อสู้คดี พนักงานอัยการสั่งฟ้องนายยึดข้อหาฆ่านายยาวตายโดยเจตนาคดีหนึ่ง และข้อหากระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้นายโย่งได้รับอันตรายสาหัสอีกคนหนึ่ง นายยึดให้การปฏิเสธคดีฆ่านายยาวตายโดยเจตนา แต่ให้การรับสารภาพในคดีกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้นายโย่งได้รับอันตรายสาหัส ซึ่งศาลลงโทษจำคุก 1 ปี ฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส หลังจากศาลตัดสินคดีแล้วนายโย่งถึงแก่ความตายเนื่องจากบาดแผลที่ถูกรถชน นางย้งมารดาของนายโย่งจึงฟ้องนายยึดในข้อหากระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้นายโย่งถึงแก่ความตาย ศาลไต่สวนมูลฟ้องและประทับฟ้องไว้พิจารณา ต่อมาศาลสืบพยานโจทก์จำเลยเสร็จทั้งสองคดี

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่านายยึดกระทำผิดฐานฆ่านายยาวตายโดยเจตนา และนายยึดกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้นายโย่งถึงแก่ความตาย

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะพิพากษาคดีสองเรื่องนี้อย่างไร

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 7

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์.(2553). คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา. (พิมพ์ครั้งที่7) กรุงเทพมหานคร

สำนักพิมพ์วิญญูชน

บทที่ 8 ฟ้องซ้ำ

ฟ้องซ้ำ (มาตรา 39 (4))

หลักเกณฑ์ การฟ้องซ้ำ มีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้ เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ฟ้อง สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับ

คำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

คำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดเป็นคำพิพากษาของศาลใด

คำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องหมายถึง คำพิพากษาศาลชั้นต้น มิใช่มีความหมายเช่นเดียวกับคำพิพากษาถึงที่สุดในเรื่องฟ้องซ้ำในคดีแพ่ง (ป.วิ.พ. มาตรา 148) ดังนั้น คดีอาญาที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาดัดสิ้นคดีแล้ว ถือว่ามีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องทันทีที่อ่านคำพิพากษา แม้คดีนั้นยังไม่ถึงที่สุดเพราะอยู่ระหว่างระยะเวลายื่นอุทธรณ์ก็ตาม คำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดนี้อาจเป็นคำพิพากษาของศาลทหารก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1132/2552 โจทก์คดีนี้กับโจทก์คดีก่อนของศาลชั้นต้น ต่างเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท ม. และต่างฟ้องจำเลยทั้งสองในความผิดอันเดียวกัน ซึ่งคดีก่อนศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องไปแล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ในคดีนี้ย่อมระงับไป ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (4) แม้ว่าโจทก์คดีนี้จะเป็นคนละคนกับโจทก์คดีก่อนและฟ้องคดีนี้ไว้ก่อนก็ตาม มิฉะนั้นก็จะกลายเป็นว่าจำเลยทั้งสองถูกดำเนินคดีในการกระทำความผิดอันเดียวกันซ้ำสองอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4871/2551 จำเลยทั้งสองเบิกความเท็จโดยมีเจตนาเพียงอย่างเดียว เพื่อให้ศาลเชื่อถึงที่มาของที่ดินทั้งสองแปลง อันเป็นเหตุที่มูลนิธิสีมาสงเคราะห์ควรจะได้กรรมสิทธิ์แม้การเบิกความของจำเลยทั้งสองจะทำให้ทั้งโจทก์และสมาคมกำเนิดมิตรเจริญสงเคราะห์ได้รับความเสียหาย แต่ก็เป็นกรกระทำเพียงกรรมเดียวซึ่งควรที่จะต้องถูกดำเนินคดีหรือถูกลงโทษเพียงครั้งเดียว เมื่อสมาคมกำเนิดมิตรเจริญสงเคราะห์เคยฟ้องจำเลยทั้งสองเกี่ยวกับคำเบิกความดังกล่าวว่าเป็นความผิดฐานเบิกความเท็จ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องจนคดีถึงที่สุดไปแล้ว ย่อมถือว่ามีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (4) สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์จึงระงับไป

ข้อสังเกต การกระทำผิดกรรมเดียวกันมีผู้เสียหายหลายคน เมื่อผู้เสียหายคนหนึ่งได้ฟ้องคดีจนศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดไปแล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับ ผู้เสียหายคนอื่นก็จะนำคดีมาฟ้องใหม่อีกไม่ได้ เช่น จำเลยเบิกความเท็จต่อศาล ทำให้บุคคลหลายคนได้รับความเสียหาย เมื่อ

ผู้เสียหายคนหนึ่งฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยจนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาไปแล้ว ผู้เสียหายคนอื่นจะฟ้องจำเลยอีกไม่ได้ เป็นฟ้องซ้ำ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8910/2549 คดีก่อนโจทก์ฟ้องจำเลยขอหาปลอมเอกสารและแสดงพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีแพ่ง ขอให้ลงโทษตาม ป.อ.มาตรา 264, 268, 180 ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้ววินิจฉัยว่าคดีไม่มีมูล พิพากษายกฟ้อง จึงเท่ากับศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยในประเด็นแห่งความผิดแล้ว ถือได้ว่ามีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งโจทก์ได้ฟ้องแล้ว คดีนี้โจทก์นำเอาการกระทำของจำเลยในคดีอาญาเรื่องก่อนมาฟ้องจำเลยอีก แม้โจทก์จะบรรยายฟ้องคดีนี้ว่าจำเลยปลอมเอกสารสิทธิ์และมีคำขอให้ลงโทษตาม ป.อ.มาตรา 265 ซึ่งแตกต่างกัน แต่มูลคดีนี้ก็มาจากการกระทำอันเดียวกัน สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (4)

ข้อสังเกต คำพิพากษาให้ยกฟ้องในชั้นได้สวนมูลฟ้อง ก็เป็นคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องแล้ว

จำเลยต้องถูกดำเนินคดีในคดีก่อนอย่างแท้จริง มิใช่เป็นการสมยอมกัน

คำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในคดีก่อน อันจะมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39 (4) นั้น ต้องเป็นกรณีที่มีการฟ้องร้องดำเนินคดีแก่จำเลยอย่างแท้จริง ดังนี้ หากคดีก่อนเป็นการฟ้องร้องคดีกันอย่างสมยอมเพื่อหวังผลมิให้มีการฟ้องร้องแก่จำเลยได้อีก มิใช่เป็นการดำเนินคดีแก่จำเลยอย่างแท้จริง สิทธินำคดีอาญามาฟ้องจึงยังไม่ระงับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6446/2547 หลักการของ ป.วิ.อ.มาตรา 39 (4) ที่บัญญัติให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปเมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้องอันเป็นหลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำสองแก่จำเลยนั้น จะต้องปรากฏว่าคดีก่อนเป็นกรณีที่จำเลยถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างแท้จริง หากปรากฏว่าคดีก่อนเป็นการฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างสมยอมกัน แม้ว่าจะเป็นการกระทำความผิดเดียวกันก็ถือไม่ได้ว่าการกระทำกรรมนั้นจำเลยเคยถูกฟ้องและศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด อันจะมีผลให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดกรรมนั้นระงับไปไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7296/2544 ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยได้รับรถจักรยานยนต์ของกลางทั้งสองคันไว้ในคราวเดียวกันซึ่งเป็นการกระทำความผิดฐานรับของโจรกรรมเดียว แต่โจทก์ได้แยกฟ้องจำเลยเป็นสองคดีตามจำนวนผู้เสียหาย เมื่อจำเลยถูกฟ้องและศาลมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดลงโทษจำเลยในความผิดฐานรับของโจรในคดีก่อนไปแล้ว โจทก์ไม่มีสิทธิที่จะนำคดีมาฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานรับของโจรเป็นคดีนี้อีก เพราะเป็นความผิดกรรมเดียวกันกับคดีดังกล่าว สิทธิที่โจทก์นำคดีมาฟ้องจำเลยสำหรับความผิดฐานรับของโจรนั้นเป็นอันระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (4)

ในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

ตามมาตรา 39 (4) ใช้คำว่า มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด “ในความผิดซึ่งได้ฟ้อง” หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดนั้น ๆ ไม่ได้หมายถึงฐานความผิด ดังนี้ การกระทำความผิดในคราวเดียวกันหรือการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท เมื่อศาลชั้นต้นตัดสินคดีแล้ว โจทก์จะฟ้อง จำเลยอีกไม่ได้ เป็นฟ้องซ้ำ แม้จะขอให้ลงโทษคนละฐานความผิดก็ตาม

ดังนั้น จึงได้หลักว่า การกระทำที่เป็นความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท เมื่อโจทก์ได้ ฟ้องและศาลได้มีคำพิพากษาในความผิดบทใดบทหนึ่งไปแล้ว ถือว่าได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดใน ความผิดที่ได้ฟ้องไปแล้ว โจทก์จะนำการกระทำเดียวกันมาฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยอีกไม่ได้แม้จะฟ้องคน ละฐานความผิดก็ตาม

ดังนั้น จึงต้องศึกษาว่ากรณีใดเป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท หรือ เป็นความผิดหลายกรรม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 680/2550 แม้จำเลยข่มขืนใจผู้เสียหายคดีนี้กับผู้เสียหายอื่นในคดี ก่อนในวันเดียวกันใช้วิธีอย่างเดียวกันและสถานที่เกิดเหตุเดียวกันก็ตาม แต่จำเลยได้กระทำต่อผู้เสียหาย ต่างรายกันและเรียกค่าไถ่ทรัพย์สินจากผู้เสียหายแต่ละรายมากน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทรัพย์สิน ของผู้เสียหายแต่ละคนที่น่าเข้ามาจากต่างประเทศแสดงให้เห็นเจตนาจำเลยได้ชัดว่าจำเลยมีเจตนาแยก การกระทำของตนเป็นหลายกรรมต่างกัน ถือว่าจำเลยกระทำการหลายกรรมต่างกัน การกระทำของจำเลย คดีนี้จึงเป็นคนละกรรมต่างกับการกระทำของจำเลยในคดีก่อนของศาลชั้นต้นที่มีคำสั่งพิพากษายกฟ้อง และคดีถึงที่สุดแล้ว ฟ้องโจทก์คดีนี้ไม่เป็นฟ้องซ้ำกับคดีดังกล่าวสิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์จึงไม่ กระทบไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (4)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4232/2547 จำเลยกระทำชำเราผู้เสียหายในเวลากลางคืนแต่ละคืน แม้จำเลยกระทำต่อผู้เสียหายรายเดียวกัน ลักษณะการกระทำความผิดอย่างเดียวกัน สถานที่เกิดเหตุ เดียวกันและมีเจตนาประสงค์ต่อผลอย่างเดียวกันก็ตาม แต่จำเลยกระทำความผิดแต่ละครั้งต่างวันต่าง เวลากันมิได้กระทำต่อเนื่องกันและหลังจากจำเลยกระทำชำเราผู้เสียหายแต่ละครั้งบรรลุผลสมดังเจตนา แล้ว จำเลยย่อมต้องเลิกกระทำและปฏิบัติตัวเป็นปกติเพื่อมิให้มารดาของผู้เสียหายรู้ถึงการกระทำของ จำเลย เมื่อถึงเวลากลางคืนจำเลยต้องหาโอกาสกระทำชำเราผู้เสียหายใหม่ การกระทำของจำเลยแต่ละ ครั้งจึงแยกต่างหากจากกันอันเป็นการกระทำความผิดต่างกรรมต่างวาระกัน

ข้อสังเกต กระทำชำเราหญิงในแต่ละครั้งใหม่ เนื่องจากต้องปกปิดมิให้ผู้อื่นรู้ ไม่ต่อเนื่องกัน แยกต่างหากจากกันได้ เป็นความผิดต่างกรรมกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6705/2546 ข้อเท็จจริงในคดีอาญาว่า จำเลยทั้งสองกับ ล. ร่วมกัน ลักแก้อื้อของ พ. และเสฉ้อแจกเกตของผู้เสียหาย แม้จำเลยทั้งสองกับพวกเขาจะแบ่งหน้าที่กันทำโดยไปลัก ทรัพย์สินของเจ้าของทั้งสองก็เป็นการกระทำในคราวเดียวกัน การกระทำของจำเลยทั้งสองจึงเป็นความผิด กรรมเดียว หากใช้หลายกรรมต่างกันไม่ เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

จำเลยที่ 2 กับพวกในคดีก่อนไปแล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องสำหรับจำเลยที่ 2 ย่อมระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (4) โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 2

ข้อสังเกต จำเลยลักทรัพย์ของผู้เสียหายหลายคนในคราวเดียวกัน เป็นกรรมเดียวกัน

จำเลยในคดีก่อนและคดีหลังต้องเป็นคนเดียวกัน

ดังนั้นในความผิดอาญาเรื่องเดียวกัน แม้โจทก์จะไม่ใช่คนเดียว เช่น ผู้เสียหายและอัยการต่างฟ้องจำเลยต่อศาล หากศาลชั้นต้นพิพากษาคดีหนึ่งคดีใดแล้ว สิทธิในการนำคดีมาฟ้องอีกคดีหนึ่งย่อมระงับไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1120/2539 จำเลยปลอมใบมอบอำนาจยื่นต่อศาลอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และศาลชั้นต้นมีคำสั่งลงโทษจำเลยตาม ป.วิ.พ.มาตรา 31 (1), 33 ซึ่งสั่งลงโทษได้โดยไม่ต้องมีผู้ใดเป็นโจทก์ฟ้อง แม้จำเลยได้อุทธรณ์คำสั่งแล้วพนักงานอัยการได้คำคำแก้อุทธรณ์ก็ตามก็ถือไม่ได้ว่าพนักงานอัยการเป็นโจทก์ การที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยฐานปลอมเอกสารใบมอบอำนาจและใช้เอกสารปลอม จึงเป็นคนละเรื่องกับคดีฐานละเมิดอำนาจศาล ดังนั้น แม้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งลงโทษจำเลยและคดีถึงที่สุดแล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมไม่ระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39 (4)

ข้อสังเกต ศาลลงโทษจำเลยฐานละเมิดอำนาจศาลไปแล้ว พนักงานอัยการและผู้เสียหายมาฟ้องเป็นความผิดตาม ป.อ.ได้อีก ไม่เป็นฟ้องซ้ำ เพราะที่ศาลลงโทษจำเลยฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นการลงโทษโดยไม่มีโจทก์ฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1438/2527 ผู้เสียหายฟ้องจำเลยขอให้ลงโทษตาม ป.อ.มาตรา 295 เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2525 ศาลนัดไต่สวนมูลฟ้องวันที่ 12 กรกฎาคม 2525 ครั้นวันที่ 10 มิถุนายน 2525 อัยการฟ้องจำเลยในความผิดกรรมเดียวกันขอให้ลงโทษตาม ป.อ.มาตรา 391 จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลชั้นต้นพิพากษาปรับจำเลย เมื่อการกระทำผิดของจำเลยในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้ว สิทธิของผู้เสียหายในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (4)

คดีขาดอายุความ (มาตรา 39(6))

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 588/2546 ป.อ.ภาค 1 ลักษณะ 1 หมวด 9 บัญญัติเรื่องอายุความคดีอาญาไว้โดยเฉพาะแล้ว มิได้มีบทบัญญัติเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงหรือเลิกนับอายุความร้องทุกข์อันจะนำ ป.พ.พ. มาใช้บังคับ แม้โจทก์จะได้ฟ้องจำเลยต่อศาลแขวงดุสิตภายในกำหนดอายุความแต่คดีไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวงดุสิตและศาลแขวงดุสิตได้มีคำสั่งจำหน่ายคดีของโจทก์ไปแล้ว การที่โจทก์นำคดีมาฟ้องต่อศาลแขวงพระนครได้อีกเมื่อพ้นกำหนดอายุความ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39(6)

ข้อสังเกต อายุความฟ้องร้องในคดีอาญามีบัญญัติไว้ใน ป.อ.โดยเฉพาะแล้ว จึงไม่อาจนำ บทบัญญัติเรื่องอายุความสะดุดหยุดลงตามบทบัญญัติ ป.พ.พ.มาใช้บังคับได้ ดังนั้น แม้โจทก์จะได้ฟ้อง จำเลยในครั้งแรกต่อศาลชั้นต้นแห่งหนึ่งภายในกำหนดอายุความ แต่คดีไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาล ชั้นต้นนั้น โจทก์จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลชั้นต้นที่อยู่ในเขตอำนาจเมื่อพ้นกำหนดอายุความแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4752/2545 แม้โจทก์จะฟ้องจำเลยในข้อหาฉ้อโกงประชาชนตาม ป.อ.มาตรา 343 และข้อหาจัดหางานให้คนงานไปทำงานที่ต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตตาม พ.ร.บ. จัดหางานและคุ้มครองคนหางานฯ มาตรา 30, 82 ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้แต่ศาลชั้นต้น พิพากษาว่าจำเลยกระทำผิดฐานฉ้อโกงตาม ป.อ.มาตรา 341 และยกฟ้องความผิดตาม พ.ร.บ.จัดหางานและคุ้มครองคนหางานฯ ซึ่งโจทก์มิได้อุทธรณ์ ความผิดทั้งสองฐานจึงถึงที่สุด โจทก์จะฎีกาว่าจำเลย กระทำผิดสองฐานนี้อีกไม่ได้ และเมื่อฟังว่าจำเลยกระทำผิดตาม ป.อ.มาตรา 341 ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตาม ป.อ.มาตรา 96 เมื่อผู้เสียหายร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีแก่จำเลยเกินกว่า 3 เดือน นับแต่วันดังกล่าว คดีโจทก์จึงขาดอายุความตามมาตรา 96 สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 39(6) โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง

คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา (มาตรา 40-51)

คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา คือ กรณีที่ความรับผิดชอบในทางแพ่งมีมูลมาจากการกระทำผิดในทางอาญา คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานี้จะฟ้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาหรือต่อศาลที่มีอำนาจชำระคดีแพ่งก็ได้ การพิจารณาคดีแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (มาตรา 40)

การพิจารณาคดีส่วนแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.พ.

เช่น คำให้การส่วนแพ่งต้องแสดงให้เห็นแจ้งชัดว่ายอมรับหรือปฏิเสธ รวมทั้งเหตุแห่งการนั้น ทั้งนี้ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 177

ดังนั้น ถ้าจำเลยให้การต่อสู้ในคดีส่วนแพ่งพร้อมกับคำให้การต่อสู้คดีส่วนอาญารวมกันว่าจำเลยให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ทั้งสิ้น ถือว่าคำให้การจำเลยในส่วนแพ่งเป็นคำให้การปฏิเสธลอย ๆ ไม่มีประเด็นว่าโจทก์ไม่ใช่เจ้าของรถยนต์และจำเลยซื้อรถยนต์มาโดยสุจริตในท้องตลาด จำเลยจะอุทธรณ์คดีส่วนแพ่งในประเด็นดังกล่าวไม่ได้

คำสั่งศาลฎีกาที่ ท. 715/2551 คดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาซึ่งมีปัญหาในชั้นฎีกา เฉพาะคำขอในส่วนแพ่ง เมื่อโจทก์ถึงแก่ความตายในระหว่างฎีกา ศาลฎีกาอนุญาตให้ผู้ร้องซึ่งเป็นทายาท โดยเป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของโจทก์เข้าเป็นคู่ความแทนโจทก์ผู้มรณะตาม ป.วิ.พ. มาตรา 43 ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 40

ข้อสังเกต ถ้าผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง เมื่อโจทก์หรือจำเลยตาย คดีในส่วนแพ่งก็ต้องมีการรับมรดกความตาม ป.วิ.พ.มาตรา 42

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5713/2539 ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาซึ่งมีคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญารวมมาด้วยแล้วมีคำสั่งให้รับประทับฟ้อง แสดงว่าเป็นการสั่งให้รับฟ้องคดีส่วนอาญาและคดีส่วนแพ่งด้วย หากจำเลยจะต่อสู้คดีส่วนแพ่งต้องให้การต่อสู้พร้อมกับคำให้การคดีส่วนอาญา โดยคำให้การในส่วนแพ่งนั้นต้องชอบด้วย ป.วิ.พ. มาตรา 177 วรรคสอง เมื่อจำเลยให้การต่อสู้คดีส่วนอาญาและคดีส่วนแพ่งรวมกันมาว่าจำเลยให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ทั้งสิ้นเท่านั้น ถือว่าคำให้การในส่วนแพ่งจำเลยคงให้การปฏิเสธลอย ๆ จึงไม่มีประเด็นข้อพิพาทว่าโจทก์ไม่ใช่เจ้าของรถยนต์พิพาท และจำเลยซื้อรถยนต์พิพาทมาโดยสุจริตในท้องตลาดตามที่จำเลยยกขึ้นอุทธรณ์แต่อย่างใด คดีส่วนแพ่งของจำเลยจึงต้องห้ามอุทธรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 225 (ถือว่าเป็นข้อที่ไม่ยกขึ้นว่ากล่าวมาแล้วในศาลชั้นต้น)

การเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหาย (มาตรา 43-44)

หลักเกณฑ์ พนักงานอัยการมีสิทธิเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายในความผิดรวม 9 ฐาน คือ ลักทรัพย์, ชิงทรัพย์, ปล้นทรัพย์, โจรสลัด, กรรโชก, น้อโกง, ยักยอก และรับของโจร (มาตรา 43)

การเรียกทรัพย์สินหรือราคาคืนตามมาตรา 43 พนักงานอัยการจะขอรวมไปกับคดีอาญาหรือจะยื่นคำร้องในขณะที่อยู่ระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นก็ได้ (มาตรา 44 วรรคหนึ่ง)

คำพิพากษาในส่วนเรียกทรัพย์สินหรือราคา ให้รวมเป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา (มาตรา 44 วรรคสอง)

ดังนี้ ถ้าศาลชั้นต้นพิพากษาคดีแล้ว แม้คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือฎีกา พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินไม่ได้

จะเห็นได้ว่า ในกรณีพนักงานอัยการที่ฟ้องคดีอาญาแทนผู้เสียหาย พนักงานอัยการมีคำขอในส่วนแพ่งได้เฉพาะแต่เรียกทรัพย์สินและราคาแทนผู้เสียหายเท่านั้น และยังจำกัดเฉพาะความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเพียง 9 ฐานเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2069/2552 คดีอาญาซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองในคดีนี้บุกรุกที่ดินของผู้เสียหายซึ่งโจทก์คดีนี้ เป็นคดีที่มีใช้คดีใดคดีหนึ่งในคดีความผิด 9 ฐานซึ่งบัญญัติไว้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 43 ที่ให้พนักงานอัยการเมื่อยื่นฟ้องคดีความผิดนั้น ๆ มีอำนาจเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย ดังนั้น แม้พนักงานอัยการในคดีอาญาดังกล่าวมีคำขอให้จำเลยทั้งสองรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างออกจากที่ดินรวมทั้งให้จำเลยทั้งสองและบริวารออกจากที่ดินโดยโจทก์นี้เข้าร่วม

เป็นโจทก์ และศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าจำเลยทั้งสองไม่มีเจตนาบุกรุกอันจะเป็นความผิดตามฟ้องแล้ว พิพากษายกฟ้อง คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 2 ก็ตาม เมื่อความผิดฐานบุกรุกไม่มีกฎหมายรับรองให้พนักงานอัยการมีค่าขอในส่วนแพ่ง แม้โจทก์คดีนี้จะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีอาญาดังกล่าวก็มีผลเฉพาะในส่วนอาญาที่ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองเท่านั้น ศาลในคดีอาญาไม่อาจพิพากษาบังคับให้จำเลยทั้งสองรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างและออกไปจากที่ดินที่บุกรุก มูลคดีของโจทก์ในคดีนี้เป็นเรื่องทางแพ่งโดยเฉพาะ มิใช่เรื่องเดียวกันกับคดีอาญาในความหมายที่บัญญัติไว้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 173 วรรคสอง (1) ฟ้องโจทก์ไม่เป็นพออนชอน โจทก์มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 968/2550 โจทก์ขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน 37,300 บาท ผู้เสียหายยื่นคำร้องค่าได้รับเงิน 40,000 บาท จากจำเลยเพื่อใช้ค่าเสียหายและค่าทรัพย์สินที่ไม่ได้คืนแล้วผู้เสียหายไม่ติดใจเรียกร้องค่าเสียหายอีก จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบทรัพย์สินหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่ยังไม่ได้คืนแก่ผู้เสียหายอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5401/2542 ผู้เสียหายยอมจ่ายเงินค่าตัวเครื่องบินให้แก่จำเลย เนื่องจากประสงค์จะเดินทางไปทำงานประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ตามที่จำเลยทั้งสองรับรอง หากผู้เสียหายทราบความจริงว่าถูกจำเลยหลอกลวงแล้ว ผู้เสียหายคงไม่เดินทางไปประเทศดังกล่าวและไม่จ่ายเงินค่าตัวเครื่องบินให้แก่จำเลยเป็นแน่ แม้ผู้เสียหายใช้ตัวเครื่องบินดังกล่าวเดินทางไปและกลับระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ แต่การเดินทางของผู้เสียหายมิได้เกิดจากความสมัครใจของตนที่จะเดินทางไปทำงานทำด้วยตนเอง แต่เกิดจากการที่จำเลยหลอกลวงฉ้อโกง ดังนั้น เงินค่าตัวเครื่องบินของผู้เสียหายที่ต้องสูญเสียไปจึงเป็นเงินที่เกิดจากการหลอกลวงของจำเลย ผู้เสียหายยอมมีสิทธิจ้อเรียกค่าตัวเครื่องบินดังกล่าวคืนจากจำเลย

ข้อสังเกต จำเลยหลอกลวงให้ผู้เสียหายไปทำงานต่างประเทศ ถือว่าเงินค่าตัวเครื่องบินที่ผู้เสียหายจ่ายให้จำเลยเพื่อให้ผู้เสียหายใช้เดินทางไปทำงานต่างประเทศ เป็นทรัพย์สินที่ผู้เสียหายสูญเสียไปเนื่องจากการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง แม้ผู้เสียหายจะใช้ตัวเครื่องบินเดินทางไปแล้วก็ตาม พนักงานอัยการเรียกให้จำเลยคืนแทนผู้เสียหายได้

สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ ค่าขอส่วนแพ่งตกไปด้วย

ในกรณีที่สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39 ค่าขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินก็ตกไปด้วย เช่น กรณีฟ้องโจทก์ขาดอายุความ หรือกรณีผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความ พนักงานอัยการไม่มีสิทธิเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหาย แม้ผู้เสียหายจะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมด้วยก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1869/2549 การที่ผู้เสียหายได้รับชดเชยค่าเสียหายจากจำเลยและไม่ประสงค์จะดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งทางแพ่งและทางอาญาต่อไป ถือได้ว่าผู้เสียหายและจำเลยยอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมายในความผิดฐานฉ้อโกงซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว ก่อนคดีถึงที่สุด สิทธินำ

คดีอาญามาฟ้องในความผิดฐานดังกล่าวจึงระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (2) และยอมทำให้คำขอในส่วนแบ่งของโจทก์ที่ให้จำเลยคืนหรือชดใช้เงินแก่ผู้เสียหายตกไปด้วย ทั้ง พ.ร.บ. จัดหางานและคุ้มครองคนหางานฯ ก็มีได้บัญญัติให้พนักงานอัยการโจทก์มีสิทธิเรียกให้จำเลยคืนหรือชดใช้เงินแก่ผู้เสียหายแต่อย่างใด โจทก์จึงไม่อาจขอให้ศาลบังคับให้จำเลยคืนหรือชดใช้เงินแก่ผู้เสียหายได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3154/2533 จำเลยผิดฐานรับของโจรโดยรับเอาเมล็ดกาแฟ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ ส. ลักไปจากผู้เสียหายเป็นบางส่วนเท่านั้น โดยพยานโจทก์ไม่เพียงพอที่จะวินิจฉัยได้ว่าจำเลยรับเอาไปเป็นจำนวนเท่าใด ราคาเท่าใด จะบังคับให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินทั้งหมดแก่เจ้าของทรัพย์สินไม่ได้ ศาลจึงไม่กำหนดให้

ข้อสังเกต ในส่วนการใช้ราคาทรัพย์สินนั้น หากไม่ปรากฏว่ามีราคาเท่าใด ศาลก็จะไม่สั่งให้ใช้ราคาการยื่นคำขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน (มาตรา 44)

พนักงานอัยการจะขอให้คืนทรัพย์สินหรือราคาโดยขอรวมไปกับคดีอาญา (หมายถึงมีคำขอไปในคำฟ้องคดีอาญา) หรือจะยื่นคำร้องในระหว่างพิจารณาคดีอาญาในศาลชั้นต้นก็ได้ (มาตรา 44 วรรคหนึ่ง)

คำพิพากษาในส่วนเรียกทรัพย์สินหรือราคา ให้รวมเป็นส่วนหนึ่งแห่งคำพิพากษาคดีอาญา (มาตรา 44 วรรคสอง)

ตามมาตรา 44 วรรคสองที่ให้คำพิพากษาในส่วนเรียกทรัพย์สินหรือราคารวมเป็นส่วนหนึ่งแห่งคำพิพากษาคดีอาญา ทั้งนี้โดยไม่จำกัดว่าทรัพย์สินนั้นจะมีราคาเท่าใด ดังนี้ คดีที่ฟ้องต่อศาลแขวง แม้ราคาทรัพย์สินที่เรียกจะมีราคาเกินอำนาจศาลแขวง ศาลแขวงก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคำขอในส่วนนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4419/2528 คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลแขวงในความผิดฐานยักยอก และมีคำขอในส่วนแบ่งให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินเกินกว่า 10,000 บาท แก่ผู้เสียหายได้ เมื่อผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วม โจทก์ร่วมไม่อาจถือเอาคำขอในส่วนแบ่งของพนักงานอัยการเป็นคำขอของตนได้เพราะหากผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองแล้ว ย่อมไม่มีสิทธิยื่นคำขอในส่วนแบ่งอันมีทุนทรัพย์เกินกว่า 10,000 บาท ต่อศาลแขวงได้ เนื่องจากเกินอำนาจของศาลแขวงที่จะพิจารณาพิพากษา เมื่อโจทก์ร่วมอุทธรณ์ฝ่ายเดียวย่อมไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาที่จะให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน และศาลอุทธรณ์ก็ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคำขอในส่วนนี้ด้วย

ข้อสังเกต ตามมาตรา 44 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า การเรียกทรัพย์สินหรือราคาคืนตามมาตรา ก่อนหมายถึงมาตรา 43 จึงเป็นอำนาจของพนักงานอัยการเท่านั้นที่จะขอให้ใช้ทรัพย์สินในคดีอาญาโดยไม่ต้องคำนึงถึงทุนทรัพย์ส่วนแบ่งว่าจะอยู่ในอำนาจศาลแขวงหรือไม่ (กรณีฟ้องคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง) ดังนี้ หากผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง ย่อมไม่มีสิทธิขอในส่วนแบ่งที่มีทุนทรัพย์เกินอำนาจ

ศาลแขวงได้ ถ้าเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ ก็ไม่อาจขอถือเอาค่าขอส่วนแบ่งที่มีทุนทรัพย์เกินอำนาจศาลแขวงเป็นของตนได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2952/2527 จำเลยต้องหาว่ากระทำความผิดฐานยักยอก ซึ่ง ป.วิ.อ. มาตรา 43 ให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะร้องขอต่อศาลให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินแทนผู้เสียหาย และมาตรา 44 บัญญัติว่าคำพิพากษาในส่วนเรียกทรัพย์สินหรือราคาให้รวมเป็นส่วนหนึ่งแห่งคำพิพากษาในคดีอาญา ดังนี้ ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาคดีให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน 23,000 บาท แก่ผู้เสียหายได้

ข้อสังเกต ปัจจุบันศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งทุนทรัพย์ไม่เกิน 300,000 บาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจเพิ่มเติม

คำสั่งคำร้องที่ ท. 1527/2549 คำพิพากษาในส่วนที่ให้คืนหรือใช้ราคาที่ยังไม่ได้คืน เนื่องจากการกระทำความผิดนั้น ป.วิ.อ. มาตรา 44 วรรคสอง ให้รวมเป็นส่วนหนึ่งแห่งคำพิพากษาในคดีอาญา และการบังคับคดีตามคำพิพากษาในคดีส่วนอาญาจะกระทำได้อีกเมื่อคดีถึงที่สุดตาม ป.วิ.อ. มาตรา 245 วรรคหนึ่ง เมื่อคดียังไม่ถึงที่สุดโจทก์จะขอให้บังคับคดีแก่จำเลยทั้งสองโดยให้คืนไหมของกลาง และคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่ยังไม่ได้คืนเป็นเงิน 159,350 บาท แก่ผู้เสียหายในชั้นนี้ยังไม่ได้ จำเลยทั้งสองไม่จำเป็นต้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้ทุเลาการบังคับไว้ก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 16/2544 สายไฟฟ้าของผู้เสียหายที่ถูกจำเลยลักนำไปเผาลอกเอาเปลือกออกยังคงเหลือซากที่เป็นลวดทองแดงอยู่ มิได้ถูกทำลายสูญหายไปทั้งหมดหรือแปรสภาพไปเป็นของอื่นแล้ว เมื่อผู้เสียหายได้รับลวดทองแดงคืนแล้ว พนักงานอัยการโจทก์จะขอให้คืนหรือใช้ราคาเต็มของสายไฟฟ้าแก่ผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 43 อีกไม่ได้ แม้ผู้เสียหายจะได้รับความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดของจำเลย เนื่องจากนำสายไฟฟ้าไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์เดิมไม่ได้ ก็เป็นเรื่องที่ผู้เสียหายต้องไปว่ากล่าวเรียกค่าเสียหายจากจำเลยเอาเองเป็นคดีใหม่

การเรียกค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญา

(มาตรา 44/1, 44/2, 47, 50, 51, 249, 250, 251, 253, 254, 258)

หลักเกณฑ์ ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทน เพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้ (มาตรา 44/1 วรรคหนึ่ง)

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยาน ในกรณีที่ไม่มี การสืบพยาน ให้ยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี และให้ถือว่าคำร้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีแพ่งนั้น ทั้งนี้คำร้องดังกล่าว ต้อง แสดงรายละเอียดตามสมควรเกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง หากศาล เห็นว่าคำร้องนั้นยังขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องให้ชัดเจนก็ได้ (มาตรา 44/1 วรรคสอง)

คำร้องตามวรรคหนึ่งจะมีค่าขอประการอื่นที่มีใช้คำขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลยในคดีอาญามีได้และต้องไม่ขัดหรือแย้งกับคำฟ้องใน คดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์และในกรณีที่พนักงานอัยการได้ดำเนินการตามความในมาตรา 43 แล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่งเพื่อเรียกทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินอีกไม่ได้ (มาตรา 44/1 วรรคสาม)

บทบัญญัติมาตรา 44/1, 44/2, 47, 50, 51, 249, 250, 251, 253, 254 และมาตรา 258 ได้ บัญญัติเพิ่มเติมขึ้นในปี 2548 นี้ ตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2548 เป็นการให้สิทธิแก่ผู้เสียหายที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย โดยยื่นคำร้องเข้าไปในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็น โจทก์ได้โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีแพ่ง ทำให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาความเสียหายทันทีที่ในคราว เดียวกับการดำเนินคดีอาญา ทั้งนี้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล (มาตรา 253 แก้ไขใหม่ปี 2548)

ข้อสังเกต

1. เป็นกรณีที่ผู้เสียหายเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายที่ได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ เสรีภาพ ชื่อเสียงและทรัพย์สิน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ครอบคลุมความผิดทางอาญาที่ผู้เสียหายได้รับอย่างกว้างขวางโดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นความผิดตาม ป.อ. เท่านั้น ต่างจากกรณีของอำนาจพนักงานอัยการที่จะเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายเฉพาะ ความผิดตาม ป.อ.รวม 9 ฐาน ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 43 เท่านั้น ทั้งนี้โดยไม่จำกัดว่าเป็นความผิดอัน ยอมความได้หรือไม่

อย่างไรก็ตาม แม้พนักงานอัยการจะฟ้องคดีอาญาในความผิดอาญาตามที่ระบุไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา 43 และพนักงานอัยการมีคำขอให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินแล้วก็ตาม หากยังมีความเสียหายอย่างอื่นอีก ผู้เสียหายก็มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทนเพิ่มเติมได้ รวมทั้ง ดอกเบี้ยด้วย

2. ค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องได้นั้น เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญาของจำเลย จึงถือว่าเป็นค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิด ทั้งตาม ป.วิ.อ.มาตรา 47 บัญญัติให้คำพิพากษาคดีส่วนแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันว่าด้วยความรับผิดชอบของบุคคลในทางแพ่ง การเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดจึงต้องเป็นไปตาม ป.พ.พ.มาตรา 438 ถึงมาตรา 448 ทำให้ผู้เสียหายเรียกค่าสินไหมทดแทนได้อย่างกว้างขวาง เช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าปลงศพ ค่าขาดไร้อุปการะ ความผิดต่อร่างกาย ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าใช้จ่ายที่ตนต้องเสียไป ค่ารักษาพยาบาล และรวมทั้งค่าเสียหายอย่างอื่นที่มีใช้ตัวเงินอีกด้วย

นอกจากนี้ค่าสินไหมทดแทนที่จะเรียกร้องโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 44/1 นี้ น่าจะรวมถึงหนี้กระทำการด้วย เช่น คดีบุกรุกร้องขอให้ขับไล่จำเลยออกจากที่ดินที่บุกรุกได้ คดีฉ้อโกง ร้องขอให้เพิกถอนการโอนที่ดินที่ฉ้อโกงไปได้ คดีทำให้เสียทรัพย์ ร้องขอให้จำเลยทำให้ทรัพย์นั้นกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือค่าใช้จ่ายได้ อย่างไรก็ตาม มีนักกฎหมายหลายท่านเห็นว่าจะไม่รวมถึงหนี้กระทำการด้วย ทั้งนี้คงต้องดูแนวคำพิพากษาฎีกาต่อไป

สำหรับค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้องเป็นเงิน ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยได้ด้วย

ปัญหาค่าสินไหมทดแทนมีทุนทรัพย์เกินอำนาจศาลแขวง

คดีอาญาที่ฟ้องต่อศาลแขวง และผู้เสียหายยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเกิน 300,000 บาท ซึ่งเกินอำนาจศาลแขวง ศาลแขวงก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาในคำร้องขอส่วนนี้ได้

3. การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 44/1 วรรคหนึ่ง รวมทั้งการขอให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินที่สูญหายไปเนื่องจากการกระทำความผิดของจำเลยด้วย แต่ถ้าพนักงานอัยการได้ขอให้จำเลยคืนทรัพย์สินหรือให้ใช้ราคาแทนตามมาตรา 43 แล้ว ผู้เสียหายจะขอให้เรียกทรัพย์สินหรือใช้ราคาทรัพย์สินอีกไม่ได้ (มาตรา 44/1 วรรคสาม) สังเกตว่า มาตรานี้ผู้เสียหายจะขอคืนทรัพย์สินหรือราคาอีกเท่านั้น ผู้เสียหายจึงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่นได้อีก (ถ้ามี)

4. ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิดทางอาญาที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่นี้ อยู่ในหมวดของการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญากับทั้งถ้อยคำที่ว่าต้องเป็นค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากการกระทำความผิดของจำเลย ดังนั้น ผู้เสียหายจะใช้สิทธิตามบทบัญญัติดังกล่าวได้เฉพาะที่เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับคดีอาญาเท่านั้น

5. กำหนดเวลายื่นคำร้อง ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญาก่อนเริ่มสืบพยาน กรณีที่ไม่มีการสืบพยาน เช่น คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพต้องยื่นคำร้องก่อนศาล

วินิจฉัย ชี้ขาดคดี สังเกตว่าต่างจากกรณีพนักงานอัยการเรียกทรัพย์หรือราคาแทนผู้เสียหายตามมาตรา 43 ที่ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องได้ในระหว่างคดีกำลังพิจารณาอยู่ในศาล

6. คำร้องของผู้เสียหายถือเป็นคำฟ้องตาม ป.วิ.พ. โดยผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วนแพ่ง คำร้องต้องแสดงรายละเอียดตามสมควรเกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง หากศาลเห็นว่าคำร้องนั้นยังขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องให้ชัดเจนก็ได้ (มาตรา 44/1 วรรคสอง) ที่ว่าคำร้องนั้นต้องไม่ขัดหรือแย้งกับคำฟ้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ (มาตรา 44/1 วรรคสาม) ดังนี้ ผู้เสียหายจะขอให้จำเลยใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยอ้างว่าจำเลยกระทำความผิดฐานอื่นนอกฐานความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้

จากบทบัญญัติดังกล่าว แม้จะถือว่าคำร้องขอให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นคำฟ้องก็ตาม แต่กฎหมายก็บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้วว่าคำร้องนั้นต้องแสดงรายละเอียดตามสมควรเกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง คำร้องดังกล่าวจึงไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 172 วรรคสอง ที่ต้องแสดงโดยแจ้งชัดทั้งข้อหา ข้ออ้างและคำขอบังคับทั้งตามมาตรา 44/1 วรรคสอง ยังให้อำนาจศาลสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องที่ขาดสาระสำคัญได้ แสดงว่าคำร้องดังกล่าวได้เฉพาะความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ และมีคำขอเฉพาะจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้องเท่านั้น จะมีคำขอในคดีอาญาไม่ได้

การยื่นคำให้การและการสืบพยาน (มาตรา 44/2)

สรุปหลักเกณฑ์

1. เมื่อศาลรับคำร้องตามมาตรา 44/1 แล้ว ให้ศาลแจ้งให้จำเลยทราบ
2. หากจำเลยจะให้การประการใดหรือไม่ประสงค์จะให้การให้ศาลบันทึกไว้ ถ้าจำเลยประสงค์จะทำคำให้การเป็นหนังสือให้ศาลกำหนดระยะเวลายื่นคำให้การให้ตามสมควร

สังเกตว่ากฎหมายไม่ได้ให้อำนาจศาลที่จะสั่งให้จำเลยยื่นคำให้การเป็นหนังสือ

3. เมื่อพนักงานอัยการสืบพยานเสร็จ ศาลจะอนุญาตให้ผู้เสียหายนำพยานเข้าสืบถึงค่าสินไหมทดแทนได้เท่าที่จำเป็น หรือศาลจะพิจารณาพิพากษาคดีอาญาไปก่อนแล้วพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งในภายหลังก็ได้

การจัดหาทนายความให้ผู้เสียหาย

ถ้าความปรากฏว่าผู้ยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 เป็นคนยากจนไม่สามารถจัดหาทนายความตัวเอง ให้ศาลมีอำนาจตั้งทนายความให้ผู้นั้น (มาตรา 44/2 วรรคสอง)

ข้อสังเกต เมื่อศาลรับคำร้องแล้ว มาตรา 44/2 วรรคสอง ได้บัญญัติวิธีการเกี่ยวกับการให้การต่อสู้คดีของจำเลยไว้แล้ว กรณีจึงไม่มีการออกหมายเรียกให้จำเลยยื่นคำให้การภายใน 15 วัน (ป.วิ.พ.มาตรา 177 วรรคหนึ่ง) จำเลยจึงไม่ต้องยื่นคำให้การภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหมายเรียก

และสำเนาคำฟ้อง และในกรณีที่จำเลยไม่ประสงค์จะให้การให้ศาลบันทึกไว้ กรณีจึงไม่มีการขาดนัดยื่นคำให้การเช่นกัน

สำหรับการสืบพยาน เมื่อพนักงานอัยการสืบพยานเสร็จ ศาลจะอนุญาตให้ผู้เสียหายนำพยานเข้าสืบถึงคำสันนิษฐานใหม่ทดแทนได้เท่าที่จำเป็น (ตามมาตรา 44/2 วรรคหนึ่ง) และวันที่ศาลกำหนดให้ผู้เสียหายนำพยานเข้าสืบ ไม่ใช่วันสืบพยาน เมื่อฝ่ายใดไม่มาศาล จึงไม่ถือว่าขาดนัดพิจารณา

ค่าธรรมเนียมศาลตามคำขอตามมาตรา 44/1 (มาตรา 253)

ผู้เสียหายไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม สำหรับคำขอให้บังคับจำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทน เว้นแต่ศาลเห็นว่าค่าสินไหมทดแทนที่เรียกสูงเกินสมควรหรือดำเนินคดีโดยไม่สุจริตศาลมีอำนาจเรียกให้ผู้เสียหายชำระทั้งหมดหรือบางส่วน ภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ถ้าผู้เสียหายเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล ให้ถือว่าเป็นการทิ้งฟ้องในคดีส่วนแพ่ง (มาตรา 253 วรรคหนึ่ง) บทบัญญัตินี้จะเป็นการยกเว้นให้ผู้เสียหายไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลทั้งศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาด้วย

แต่ถ้าผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาเอง โดยมีคำขอให้คืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนติดมากับฟ้องคดีอาญา หรือผู้เสียหายฟ้องเป็นคดีแพ่งโดยลำพังให้เรียกค่าธรรมเนียมตั้งคดีแพ่ง (มาตรา 254 วรรคหนึ่ง) ถ้าผู้เสียหายประสงค์จะขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในศาลชั้นต้นชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกา ให้ยื่นคำขอต่อศาลชั้นต้นพร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์หรือคำฟ้องฎีกา หากศาลเห็นว่าคดีอาญาที่ฟ้องมีมูลและการเรียกค่าสินไหมทดแทนนั้นไม่เกินสมควรและเป็นไปโดยสุจริต ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามขอ แต่ถ้าศาลมีคำสั่งยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่โจทก์บางส่วนหรือมีคำสั่งยกคำขอก็ให้ศาลกำหนดเวลาให้โจทก์ชำระค่าธรรมเนียมดังกล่าว คำสั่งของศาลที่ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลหรือยกคำขอให้มผลตั้งแต่ชั้นศาลซึ่งคดีนั้นอยู่ระหว่างพิจารณาไปจนกว่าคดีจะถึงที่สุด เว้นแต่มีพฤติการณ์แห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป ศาลที่พิจารณาคดีจะแก้ไขเปลี่ยนแปลง คำสั่งนั้นได้ตามสมควร (มาตรา 254 วรรคสอง) ห้ามมิให้อุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งของศาลตามวรรคสอง (มาตรา 254 วรรคสาม)

เมื่อศาลสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายตามมาตรา 43 มาตรา 44 หรือมาตรา 44/1 ให้ถือว่าผู้เสียหายเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา

คำพิพากษาคดีส่วนแพ่ง (มาตรา 47)

คำพิพากษาคดีส่วนแพ่งต้องเป็นไปตามความรับผิดชอบแพ่ง โดยไม่ต้องคำนึงว่าคดีอาญาศาลจะพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่ (มาตรา 47 วรรคหนึ่ง)

ราคาทรัพย์สินที่สั่งให้จำเลยใช้แก่ผู้เสียหาย ให้ศาลกำหนดตามราคาอันแท้จริง ส่วนจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่นที่ผู้เสียหายจะได้รับนั้น ให้ศาลกำหนดให้ตามความเสียหายแต่ต้องไม่เกินคำขอ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2615/2552 ศาลพิพากษายกฟ้องคดีส่วนอาญาเพราะว่าจำเลย ไม่ได้ซื้อโงงโจทก์ร่วมเนื่องจากขาดเจตนาทุจริต แต่ศาลต้องวินิจฉัยคดีส่วนแพ่งของโจทก์ร่วมตาม ป.วิ.อ. มาตรา 47 การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ไม่วินิจฉัยอุทธรณ์ในส่วนแพ่งของโจทก์ร่วมจึงเป็นการไม่ชอบ แต่เมื่อข้อเท็จจริงได้ความเพียงว่าจำเลยได้รับเงินค่าเช่าบางส่วนเงินค่าประกันอาคารและอุปกรณ์เงินค่าเช่า และเงินมัดจำค่าน้ำค่าไฟไปจากโจทก์ร่วม แต่ทางนำสืบของโจทก์ร่วมและจำเลยไม่ชัดเจนว่าโจทก์ร่วมได้ชำระค่าเช่านอกจากค่าเช่าล่วงหน้าเท่าใด อาคารและอุปกรณ์เสียหายเพียงใด เงินค่าน้ำและค่าไฟฟ้ามีการค้างชำระหรือไม่ เป็นจำนวนเท่าใด และโจทก์ร่วมอยู่ในอาคารพาณิชย์ที่เช่ามานานเท่าใด ศาลไม่อาจที่จะวินิจฉัยจำนวนเงินที่จะต้องรับผิดชอบในส่วนคดีแพ่งได้ว่ามีเพียงใด หากจะเรียกพยานหลักฐานมาสืบเพิ่มเติมตามมาตรา 42 วรรคหนึ่ง ก็จะทำให้คดีอาญาเน้นช้าศาลฎีกาเห็นสมควรให้โจทก์ไปฟ้องคดีแพ่งใหม่ตามมาตรา 41

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12582/2547 แม้พนักงานอัยการโจทก์จะมีคำขอให้จำเลยคืนเงินแก่ธนาคาร ท. ผู้จ่ายเงินตามบันทึกการขายที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตปลอมของจำเลยก็ตาม แต่เมื่อความเสียหายที่ธนาคาร ท. ได้รับนั้น เป็นเพียงความเสียหายทางแพ่ง ไม่ใช่ถูกจำเลยกระทำทางอาญา จึงไม่ใช่ผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2(4) พนักงานอัยการย่อมไม่มีอำนาจขอให้ศาลสั่งจำเลยคืนเงินที่ธนาคาร ท. จ่ายให้ร้าน ห. ให้แก่ธนาคาร ท. ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 43 ได้

ข้อสังเกต คดีนี้ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับพวกใช้บัตรเครดิตปลอมของธนาคาร ท. ไปหลอกหลวงซื้อสินค้าจากร้าน ห. และร้าน ม. โดยลงชื่อปลอมในบันทึกการขาย และได้สินค้าไปจากร้าน ห. ต่อมาธนาคาร ท. จ่ายเงินให้แก่ร้าน ห. ไป จะเห็นได้ว่าจำเลยกระทำผิดอาญาฐานปลอมเอกสารใช้เอกสารปลอมและความผิดฐานฉ้อโกงต่อร้าน ห. และร้าน ม. ธนาคาร ท. จึงไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดดังกล่าว ที่ธนาคาร ท. ได้จ่ายเงินให้แก่ร้าน ห. ไป เป็นความเสียหายทางแพ่ง พนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจขอให้ศาลสั่งคืนเงินที่ธนาคาร ท. ได้จ่ายให้แก่ร้าน ห. ไป ให้แก่ธนาคาร ท.

อำนาจศาลในการสั่งคืนของกลาง (มาตรา 49)

แม้จะไม่มี การฟ้องคดีส่วนแพ่งก็ตาม เมื่อพิพากษาคดีส่วนอาญา ศาลจะสั่งให้คืนทรัพย์สินของกลางแก่เจ้าของก็ได้ (มาตรา 49)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7529/2549 ป.วิ.อ.มาตรา 192 วรรคหนึ่ง ห้ามมิให้พิพากษาหรือสั่งเกินคำขอหรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง เมื่ออาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนเป็นเพียงของกลางที่เจ้าพนักงานตำรวจยึดไว้ในคดีเท่านั้น โจทก์มิได้มีคำขอให้รับศาลจึงพิพากษาหรือสั่งรับของกลางดังกล่าวไม่ได้ และแม้คู่ความมิได้ฎีกาเกี่ยวกับของกลางดังกล่าวก็ตาม ศาลฎีกามีอำนาจสั่งคืนแก่เจ้าของได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 49 และ 186(9)

ผู้เสียหายเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา (มาตรา 50)

ในกรณีที่ศาลสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ตามมาตรา 43 และ 44 หรือมาตรา 44/1 ให้ถือว่าผู้เสียหายนั้นเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษา (มาตรา 50) กรณีศาลสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่ถือว่าผู้เสียหายเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษาก็แต่เฉพาะในความผิดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 43 เท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3979/2549 ป.วิ.อ.มาตรา 50 บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินหรือใช้ราคาแก่ผู้เสียหายตามมาตรา 43 และ 44 ให้ถือว่าผู้เสียหายนั้นเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษามาตราดังกล่าวจะต้องเป็นผู้เสียหายเฉพาะในความผิดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 43 เท่านั้น ผู้ร้อง (กรมชลประทาน) เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานรुक้าคลองชลประทานตาม พ.ร.บ.การชลประทานหลวงฯ ไม่ใช่ความผิดตามที่ระบุไว้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 43 ไม่ต้องด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 50 ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจขอเข้าดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นบังคับคดี

อายุความคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา (มาตรา 51)

อายุความทางอาญาใช้เฉพาะผู้กระทำผิดเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8380/2547 แม้ในวันที่โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีแพ่งต่อศาลจังหวัดพิษณุโลก คดีโจทก์จะยังถือว่าไม่ขาดอายุความเพราะอายุความสะดุดหยุดลง ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 51 วรรคสอง เนื่องจากโจทก์ได้ฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลแขวงพิษณุโลกเป็นคดีอาญารฐานยกยอกก็ตาม แต่เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษายืนตามศาลแขวงพิษณุโลก ให้ยกฟ้องและคดีถึงที่สุด คดีของโจทก์จึงต้องด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 51 วรรคสี่ ซึ่งอายุความฟ้องคดีแพ่งของโจทก์ จะต้องเป็นไปตาม ป.พ.พ. เมื่อนิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลยทั้งสองเป็นการซื้อขาย อายุความที่โจทก์เรียกร้องค่าสินค้าหรือส่งมอบสินค้าคืน จึงมีกำหนด 2 ปีตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/34(1) เมื่อโจทก์ฟ้องคดีนี้เกินกว่า 2 ปีแล้ว คดีโจทก์จึงขาดอายุความ

การฟ้องขอเท็จจริงคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีอาญา (มาตรา 46)

หลักเกณฑ์ การพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา

ก่อนอื่นต้องเข้าใจว่า คำพิพากษาคดีส่วนแพ่งที่จำต้องถือข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาคดีส่วนอาญานั้น จะต้องเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาเท่านั้น

การพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีแพ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญาหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาว่าความรับผิดชอบในคดีแพ่งต้องอาศัยมูลมาจากการกระทำผิดในทางอาญาหรือไม่ ถ้าต้องอาศัยก็เป็นคดีแพ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญา ถ้าไม่ต้องอาศัยก็ไม่ใช่คดีแพ่งเกี่ยวข้องกับคดีอาญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4009/2552 ในคดีอาญาโจทก์ฟ้องจำเลยร่วมและ ป. ในข้อหาปลอมและใช้เอกสารปลอม ส่วนในคดีแพ่งโจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญาฝากทรัพย์ แล้วจำเลยยื่นคำ

ร้องขอให้ศาลเรียกจำเลยร่วมเข้าในคดีตาม ป.วิ.พ. ทั้งนี้สิทธิของโจทก์ที่จะฟ้องคดีแพ่งไม่ต้องอาศัยมูลความผิดทางอาญาฐานปลอมและใช้เอกสารปลอมแต่อย่างใดจึงมิใช่เป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา เพราะคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญานั้นหมายความถึงการที่จำเลยไปกระทำความผิดในทางอาญาและก่อให้เกิดความเสียหายในทางแพ่งเกี่ยวกันโดยตรงขึ้นมาเมื่อมิใช่คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาแล้ว จึงไม่จำเป็นต้องฟังข้อเท็จจริง ในส่วนอาญามาผูกพันทางแพ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2298/2551 โจทก์เคยฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลชั้นต้นเป็นคดีอาญาในความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษายกฟ้องจำเลยที่ 2 โดยวินิจฉัยว่า พยานหลักฐานของโจทก์ยังไม่เพียงพอที่จะรับฟังว่าจำเลยที่ 2 กระทำโดยรู้หรือสมคบกับจำเลยที่ 1 ในการกระทำความผิด และคดีส่วนอาญาของจำเลยที่ 2 ถึงที่สุดแล้ว การที่โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนการนำฉลตาม ป.พ.พ. มาตรา 237 อันเป็นสิทธิเรียกร้องที่ไม่ต้องอาศัยมูลความผิดทางอาญาในความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ จึงมิใช่คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาที่จะต้องถือข้อเท็จจริงตามคดีอาญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8032/2547 โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีอาญาในข้อหายกยอกศาลพิพากษายกฟ้องโดยฟังว่าการที่จำเลยที่ 1 ไม่ชำระราคาเป็นเรื่องผิดสัญญาในทางแพ่ง มิใช่เป็นการยกยอกทรัพย์สินของโจทก์ จำเลยทั้งสองจึงไม่มีความผิดฐานยกยอก ส่วนคดีแพ่งโจทก์ฟ้องขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่ยืมในมูลหนี้เรื่องยืม อันเป็นการเรียกร้องที่ไม่ต้องอาศัยมูลความผิดทางอาญาในความผิดฐานยกยอก จึงมิใช่คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาจะนำบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. มาตรา 46 มาใช้บังคับไม่ได้

หลักเกณฑ์การรับฟังข้อเท็จจริงในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

ในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตามมาตรา 46 ศาลฎีกาตีความขยายว่าจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1. คำพิพากษาคดีอาญาต้องถึงที่สุดแล้ว
2. ข้อเท็จจริงดังกล่าวต้องเป็นประเด็นโดยตรงในคดีอาญาและวินิจฉัยไว้โดยชัดแจ้ง
3. ต้องเป็นคู่ความในคดีอาญา

คำพิพากษาคดีอาญาต้องถึงที่สุด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6182/2534 การพิพากษาคดีส่วนแพ่งศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา เมื่อในคดีส่วนอาญาศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง โดยฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยเป็นผู้ครอบครองในที่ดินพิพาท แม้โจทก์จะอุทธรณ์แต่ศาลชั้นต้นก็สั่งไม่รับอุทธรณ์เฉพาะในคดีส่วนอาญาเพราะเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามตามกฎหมาย โจทก์ก็มีได้อุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้น คดีส่วนอาญาจึงถึงที่สุด ดังนั้น ในคดีส่วนแพ่งย่อมต้องฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยเป็นผู้มีสิทธิครอบครองในที่ดินพิพาทเช่นเดียวกับในคดีส่วนอาญา

ข้อสังเกต ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา ผู้เสียหายอาจฟ้องมาในคดีอาญาพร้อมกันก็ได้ หรือแยกฟ้องเป็นคดีต่างหากก็ได้ การรับฟังข้อเท็จจริงในคดีแพ่งทั้งสองกรณีนี้ก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 46 เช่นกัน เรื่องนี้ โจทก์ฟ้องคดีส่วนอาญาและคดีส่วนแพ่งมาในคำฟ้องเดียวกัน ในการพิจารณาลิทธิในการอุทธรณ์จึงต้องแยกต่างหากกัน ปรากฏว่าคดีส่วนอาญาต้องห้ามอุทธรณ์และถึงที่สุดแล้ว คดีส่วนแพ่งไม่ต้องห้ามการตัดสินคดีจึงต้องฟังข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาในคดีอาญา

ต้องเป็นประเด็นโดยตรงในคดีอาญาและวินิจฉัยชัดเจน (มาตรา 47)

ข้อเท็จจริงที่คดีแพ่งจะต้องถือตามข้อเท็จจริงในคดีอาญานั้น ต้องเป็นประเด็นโดยตรงในคดีอาญา และคำพิพากษาในคดีอาญาต้องวินิจฉัยไว้โดยชัดเจนด้วย

เช่น คำพิพากษาคดีอาญาฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยขาดเจตนาบุกรุกและทำให้เสียหายเท่านั้น มิได้วินิจฉัยว่าที่พิพาทเป็นของใคร ประเด็นโดยตรงที่ว่าพิพาทเป็นของใครยังไม่ได้วินิจฉัย จะนำข้อเท็จจริงในคดีอาญามาผูกพันคดีแพ่งไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5391/2551 ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่งศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 46 ปรากฏว่าข้อเท็จจริงจริงที่ฟังยุติในคดีส่วนอาญามีแต่เพียงว่าทั้งโจทก์และจำเลยต่างกระทำโดยประมาทแต่ผู้ใดประมาทมากกว่ากันไม่ปรากฏ ดังนั้น ในการดำเนินคดีแพ่งทั้งโจทก์และจำเลยย่อมสมารถนำสืบให้เห็นได้ว่าใครประมาทมากกว่ากัน และควรจะได้รับชดใช้ค่าเสียหายจากอีกฝ่ายหนึ่งหรือไม่ เพียงใด เพราะคำพิพากษาคดีส่วนแพ่งต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอันว่าด้วยความรับผิดชอบของบุคคลในทางแพ่ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าจำเลยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดหรือไม่ตอบ ป.วิ.อ.มาตรา 47 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8269/2544 ข้อเท็จจริงในคดีอาญาที่คดีแพ่งจะต้องถือตามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 46 นั้น ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่วินิจฉัยไว้ในคดีอาญาแล้ว เมื่อคดีอาญาศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงเพียงว่ามีเหตุให้จำเลยเข้าใจโดยสุจริตว่าที่ดินพิพาทเป็นของจำเลย ที่ดินพิพาทอาจเป็นของจำเลยก็ได้ ยังฟังไม่ได้แจ้งชัดว่าเป็นของโจทก์ตามพยานหลักฐานที่โจทก์และจำเลยนำสืบเห็นได้ว่าทั้งสองฝ่ายยังโต้เถียงสิทธิครอบครองในที่ดินพิพาท จึงเท่ากับว่าคดีดังกล่าวศาลฎีกายังไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดว่าที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์หรือของจำเลยจึงรับฟังเป็นยุติในคดีนี้ไม่ได้ว่าที่ดินพิพาทไม่ได้เป็นของโจทก์

ข้อสังเกต คำพิพากษาคดีอาญาฟังว่า “..มีเหตุให้จำเลยเข้าใจโดยสุจริตว่าที่ดินพิพาทเป็นของจำเลย ที่ดินพิพาทอาจเป็นของจำเลยก็ได้ และยังโต้เถียงสิทธิครอบครองอยู่...” ยังไม่ชัดเจนชัดแจ้งว่าที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ จึงรับฟังเป็นยุติในคดีแพ่งไม่ได้ว่าที่ดินพิพาทไม่ได้เป็นของโจทก์¹⁷

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2839/2540 การจะนำข้อเท็จจริงจากคำพิพากษาส่วนอาญามารับฟังในคดีส่วนแพ่งตาม ป.วิ.อ.มาตรา 46 นั้นจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือคำพิพากษา

คดีอาญาต้องถึงที่สุด ข้อเท็จจริงนั้นต้องเป็นประเด็นโดยตรงในคดีอาญาและคำพิพากษาคดีอาญาต้องวินิจฉัยไว้โดยชัดแจ้ง และผู้ที่จะถูกข้อเท็จจริงในคดีอาญามาผูกพันต้องเป็นคู่ความใน

¹⁷พิพัฒน์ จักรางกูร และภัทรพร จักรางกูล. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2541), หน้า 93

คดีอาญา เมื่อคำพิพากษาคดีอาญาในคดีก่อนศาลอุทธรณ์ภาค 3 ซึ่งเป็นศาลชั้นที่สุดมิได้วินิจฉัยว่าที่ดินพิพาทคดีนี้เป็นของโจทก์หรือจำเลย เพียงแต่วินิจฉัยว่าจำเลยขาดเจตนาบุกรุกและทำให้เสียหายเท่านั้น ดังนั้น ปัญหาที่ว่าที่ดินพิพาทตามฟ้องเป็นของโจทก์หรือจำเลยซึ่งเป็นประเด็นโดยตรงในคดีนี้คดีอาญายังไม่ได้วินิจฉัย จึงนำข้อเท็จจริงในคดีอาญาดังกล่าวมารับฟังเป็นยุติในคดีนี้ซึ่งเป็นคดีแพ่งไม่ได้

คำพิพากษาคดีอาญาจะต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงไว้ชัดแจ้ง

คำพิพากษาคดีอาญาจะต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงไว้ชัดแจ้งด้วย จึงจะผูกพันในคดีแพ่งการที่คำพิพากษาในคดีอาญาวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานโจทก์ตกอยู่ในความสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดหรือไม่จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย ถือว่ามีได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยชัดแจ้ง ไม่ผูกพันคดีแพ่ง ต้องฟังข้อเท็จจริงใหม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2910/2540 คดีอาญาศาลพิพากษาให้ยกฟ้องโดยเห็นว่าพยานหลักฐานที่โจทก์คดีอาญานำสืบมายังไม่อาจรับฟังได้ว่าเหตุเกิดจากความประมาทของจำเลยที่ 1 ดังนั้น คดีนี้เป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา จำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ยุติในคดีอาญาว่า จำเลยที่ 1 ไม่ได้ขับรถชนโดยประมาท เมื่อจำเลยที่ 1 ซึ่งกระทำแทนจำเลยที่ 2 มิได้ประมาท จำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5178/2538 เมื่อคดีอาญาที่โจทก์ที่ 1 กับพวกฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยที่ 1 กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายและได้รับอันตรายสาหัสถึงที่สุด โดยศาลพิพากษายกฟ้องด้วยเหตุผลว่าพยานหลักฐานโจทก์ยังมีข้อสงสัยว่าจำเลยที่ 1 จะเป็นผู้ขับรถชนเกิดเหตุหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลยที่ 1 ศาลในคดีแพ่งที่โจทก์ที่ 1 กับพวกฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยทั้งสอง จึงจำต้องวินิจฉัยให้ได้ความชัดว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้ขับรถชนเกิดเหตุและเป็นผู้ก่อเหตุละเมิดหรือไม่

ต้องเป็นคู่ความในคดีอาญา

ข้อเท็จจริงในคดีอาญามาผูกพันในคดีแพ่งเฉพาะผู้ที่เป็นคู่ความในคดีอาญาเท่านั้น ถ้าผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาเอง คู่ความในคดีอาญาก็ได้แก่โจทก์และจำเลยนั่นเองแต่ถ้าในคดีอาญาพนักงาน

อัยการเป็นโจทก์ ก็ถือว่าพนักงานอัยการดำเนินคดีแทนผู้เสียหายข้อเท็จจริงในคดีอาญาจึงผูกพันผู้เสียหายกับจำเลยในคดีแพ่ง¹⁸ แม้ในคดีอาญาผู้เสียหายมิได้เข้าเป็นโจทก์ร่วมก็

¹⁸พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เคนโกร จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2542), หน้า 122

ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6501-6502/2544 คดีนี้เป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาซึ่งพนักงานอัยการฟ้องจำเลยที่ 1 ถึงที่ 5 ข้อหาบุกรุกที่ดินพิพาท โดยโจทก์ในคดีนี้เป็นโจทก์ร่วมด้วยและคดีถึงที่สุดแล้วโดยศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่ากรณียังถือไม่ได้ว่าที่ดินพิพาทเป็นของโจทก์ร่วม จำเลยที่ 1 ถึงที่ 5 ไม่มีความผิดฐานบุกรุก เมื่อโจทก์นำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาฟ้องจำเลยที่ 1 ถึงที่ 5 เป็นคดีแพ่ง การพิพากษาคดีส่วนแพ่งศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาตามมาตรา 46 ดังนั้นแม้จำเลยร่วมซึ่งซื้อที่ดินพิพาทจากจำเลยที่ 2 มิใช่จำเลยในคดีส่วนอาญาที่ถูกพนักงานอัยการฟ้องเป็นข้อหาบุกรุกด้วย ข้อเท็จจริงในส่วนอาญาจึงมีผลผูกพันโจทก์ ฉะนั้นที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยคดีส่วนแพ่งว่าพยานหลักฐานโจทก์ที่นำสืบมามีน้ำหนักดีกว่า

ข้อสังเกต การที่คำพิพากษาในคดีอาญาฟังว่าที่ดินพิพาทไม่ใช่ของโจทก์ แม้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้รับโอนที่ดินนั้นมาจากจำเลยในคดีอาญาก็ตาม ในคดีแพ่งก็ต้องฟังว่าที่ดินพิพาทไม่ใช่ของโจทก์ เพราะโจทก์ไม่ใช่บุคคลภายนอกคดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6598/2539 โจทก์ทั้งสองเป็นผู้เสียหายในความผิดตาม ป.อ.มาตรา 300 390 พนักงานอัยการจึงอยู่ในฐานะฟ้องคดีแทนโจทก์ทั้งสอง โจทก์ทั้งสองและจำเลยย่อมต้องผูกพันตามคำพิพากษาในคดีนั้น และเมื่อศาลได้วินิจฉัยว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบให้ศาลเห็นโดยแจ้งชัดว่าจำเลยกระทำผิดตามที่โจทก์ฟ้อง ถือว่าศาลได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงในประเด็นที่ว่าจำเลยกระทำการโดยประมาทหรือไม่ไว้แน่นอนแล้ว จะฟังข้อเท็จจริงใหม่ให้ขัดกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคดีนั้นหาได้ไม่

คำพิพากษาคดีส่วนอาญาไม่ผูกพันถึงบุคคลภายนอกด้วย เช่น นายจ้าง, บริษัทรับประกันภัย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 269/2547 คำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งยกฟ้องจำเลยที่ 2 ในข้อหาขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย ได้รับอันตรายสาหัส และถึงแก่ความตาย มีประเด็นตรงกับประเด็นในคดีนี้ที่ว่าจำเลยที่ 2 ขับรถด้วยความประมาทเลินเล่อปราศจากความระมัดระวังตามที่โจทก์ที่ 1 ฟ้องหรือไม่ เมื่อโจทก์ที่ 1 และจำเลยที่ 2 เป็นคู่ความในคดีดังกล่าวจึงต้องผูกพันตามคำพิพากษาคดีอาญาดังกล่าว ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญา จึงต้องฟังว่าจำเลยที่ 2 มิได้ขับรถด้วยความประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ได้รับอันตรายสาหัส และได้รับอันตรายแก่กายตามฟ้อง เมื่อจำเลยที่ 2

มิได้กระทำละเมิดต่อโจทก์ที่ 1 จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นนายจ้างของจำเลยที่ 2 จึงไม่ต้องรับผิดชอบค่าสินไหมทดแทนด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1425/2539 คดีส่วนอาญาศาลพิพากษาว่าจำเลยที่ 1 มิได้ขับรถยนต์ทับขาโจทก์โดยประมาทเลินเล่อ การกระทำของจำเลยที่ 1 ย่อมไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์จำเลยที่ 2 ที่ 3 ซึ่งเป็นนายจ้างของจำเลยที่ 1 จึงไม่ต้องรับผิดชอบด้วย

หลักเกณฑ์อื่น ๆ ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา

การพิพากษาคดีส่วนอาญาไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าต้องถือข้อเท็จจริงตามคดีแพ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5695/2544 การพิพากษาคดีอาญาหาได้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดให้ศาลจำต้องถือตามข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีอาญาคดีอื่น แม้ศาลฎีกาจะพิพากษาลงโทษ จ. ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดร่วมกับจำเลยและคดีถึงที่สุดแล้วก็ตาม โจทก์จะอ้างข้อเท็จจริงที่ จ. เป็นจำเลยมาให้ศาลรับฟังลงโทษจำเลยคดีนี้หาได้ไม่ เพราะในคดีอาญาศาลจะต้องดำเนินการพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย โจทก์จะต้องนำสืบให้ได้ความชัดเจนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4751/2539 ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดที่ให้ศาลที่พิจารณาคดีอาญาจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ส่วนคำพิพากษาต้องผูกพันคู่ความตาม ป.วิ.พ.มาตรา 145 วรรคแรกนั้น ก็ผูกพันคู่ความเฉพาะในคดีแพ่งดังกล่าวเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจเพิ่มเติม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2361/2548 ในคดีอาญาที่โจทก์ฟ้องจำเลยในความผิดฐานบุกรุกนั้น ข้อวินิจฉัยที่ว่าที่ดินพิพาทที่จำเลยเข้ามาสร้างบ้านสองชั้นเป็นของโจทก์หรือไม่ เป็นปัญหาโดยตรงในการวินิจฉัยคดีส่วนอาญา ดังนั้น ในการพิพากษาคดีส่วนแพ่ง ศาลจำต้องถือข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในคำพิพากษาคดีส่วนอาญาซึ่งถึงที่สุดแล้วดังกล่าว จะให้ฟังว่าเป็นของจำเลยหรือเป็นลำห้วยสาธารณประโยชน์หรือออกโฉนดที่ดินทับลำห้วยสาธารณประโยชน์มิได้

บทสรุป

การดำเนินคดีอาญาเป็นการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ทั้งเป็นการป้องปราม และเยียวยาแก่ผู้ได้รับความเสียหาย แต่การดำเนินคดีอาญาจะเป็นการกลั่นแกล้งบุคคลใด ในทางกฎหมายก็จะไม่ให้เกิด กระทำ ด้วยเหตุนี้กฎหมายจึงกำหนดหลักเกณฑ์ในการฟ้องคดีอาญาเอาไว้ไม่ให้ทำการฟ้องซ้ำไว้ เพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนกันในการดำเนินคดีอาญาแก่บุคคลใด ซึ่งเป็นบทต้องห้ามตามกฎหมาย และได้กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ดังกล่าวเพื่อให้เกิดความยุติธรรมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีทุกฝ่าย

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 นายหนึ่งรับรถจักรยานยนต์จำนวน 2 คัน ไว้จากนายสองในคราวเดียวกัน รถจักรยานยนต์คันหนึ่งเป็นของนายสาม อีกคันหนึ่งเป็นของนายสี่ หลังจากนั้นอีก 1 สัปดาห์ นายหนึ่งรับรถจักรยานยนต์ของนายห้าไว้จากนายสองอีก 1 คัน ต่อมาเจ้าพนักงานตำรวจจับนายหนึ่งในข้อหารับของโจรรถจักรยานยนต์ทั้งสามคันในวันเดียวกัน และยึดรถจักรยานยนต์ทั้งสามคันดังกล่าวเป็นของกลางได้พร้อมกัน พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายหนึ่งเฉพาะข้อหารับของโจรรถจักรยานยนต์ของนายสาม ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกนายหนึ่ง 2 ปี นายหนึ่งอุทธรณ์ ขณะคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ นายสี่และนายห้าต่างเป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายหนึ่งข้อหารับของโจรรถจักรยานยนต์ของตนอีกคนละคดีต่อศาลชั้นต้น ให้วินิจฉัยว่า นายสี่และนายห้ามีอำนาจฟ้องนายหนึ่งหรือไม่

ข้อ 2 พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องนายอาทิตย์เป็นจำเลยที่ 1 และบริษัทจันทร์ จำกัด เป็นจำเลยที่ 2 ว่าร่วมกันออกเช็คให้แก่ผู้เสียหายโดยเจตนาไม่ใช้เงินตามเช็ค ระหว่างพิจารณาผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ศาลอนุญาต ศาลพิจารณาแล้ว พิพากษาจำคุกจำเลยที่ 1 เป็นเวลา 6 เดือน และปรับ 20,000 บาท โทษจำคุกรอไว้ 2 ปี ปรับจำเลยที่ 2 เป็นเงิน 20,000 บาท โดยศาลพิพากษาเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2548 จำเลยที่ 1 ชำระค่าปรับต่อศาลแล้ว

ต่อมาวันที่ 15 มีนาคม 2548 จำเลยที่ 1 ถึงแก่ความตาย และกรรมการบริษัทจำเลยที่ 2 นำเงินตามเช็คไปชำระให้แก่โจทก์ร่วม โจทก์ร่วมจึงยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนว่าได้รับชำระเงินจากจำเลยที่ 2 ครบถ้วนแล้ว ไม่ติดใจดำเนินคดีอาญากับจำเลยที่ 2 อีกต่อไป ขอลถอนฟ้อง

ต่อมาวันที่ 16 มีนาคม 2548 ภรรยาของจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นทายาทเพียงคนเดียวยื่นคำร้องต่อศาลว่าจำเลยที่ 1 ตายเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2548 ขอให้คืนเงินค่าปรับแก่ภรรยาของจำเลยที่ 1 และจำเลยที่ 2 ยื่นคำร้องต่อศาลว่า โจทก์ร่วมยื่นคำร้องขอถอนฟ้องจำเลยที่ 2 ต่อพนักงานสอบสวน

ให้วินิจฉัยว่า หากข้อเท็จจริงฟังได้ตามคำร้อง ศาลจะสั่งคำร้องของภรรยาของจำเลยที่ 1 และคำร้องของจำเลยที่ 2 อย่างไร

ข้อ 3 ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาว่า เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2549 จำเลยขับรถชนโจทก์ โดยประมาทเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 390 (ซึ่งมีอายุความตามมาตรา 95 (5) 1 ปี) โดยโจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2549 ศาลนัดไต่สวนมูลฟ้องวันที่ 1 ตุลาคม 2549 วันนัดไต่สวนโจทก์ ทนายโจทก์และจำเลยมาศาล โจทก์นำพยานเข้าไต่สวนได้ 1 ปาก แล้วขอเลื่อนคดี ศาลอนุญาตให้เลื่อนคดีไปไต่สวนต่อในวันที่ 10 มกราคม 2550

วันที่ 9 มกราคม 2550 โจทก์ได้ยื่นฟ้องจำเลยเป็นคดีแพ่งว่าจำเลยขับรถชนโจทก์โดยประมาท เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายขอให้ชดใช้ค่ารักษาพยาบาลและค่าเสียหาย 100,000 บาท ศาลนัดพิจารณาคดีแพ่งในวันที่ 10 เมษายน 2550

เมื่อถึงวันที่ 10 มกราคม 2550 ซึ่งศาลนัดไต่สวนคดีอาญา จำเลยมาศาลพร้อมทนายความ โจทก์นำแพทย์เข้าไต่สวนได้ 1 ปาก แล้วแถลงหมดยานในชั้นไต่สวน ศาลมีคำสั่งประทับฟ้อง จำเลยให้การปฏิเสธ ในวันเดียวกันนั้นศาลให้จำเลยสาบานตนว่าจะมาศาลในวันสืบพยาน แล้วสั่งปล่อยชั่วคราว โดยไม่มีประกัน ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อมาจนถึงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2550 ศาลพิพากษายกฟ้องเนื่องจากคดีขาดอายุความ

ให้วินิจฉัยว่า ก. ที่ศาลยกฟ้องเนื่องจากคดีอาญาของโจทก์ขาดอายุความชอบหรือไม่

ข. หากคู่ความมิได้อุทธรณ์คดีอาญาที่ศาลยกฟ้อง ต่อมาในวันที่ 10 เมษายน 2550 จำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดในปัญหาข้อกฎหมายว่า การฟ้องคดีอาญาของโจทก์ไม่ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง คดีแพ่งที่โจทก์ฟ้องจึงขาดอายุความ ให้วินิจฉัยว่า ข้ออ้างของจำเลยฟังขึ้นหรือไม่

ข้อ 4 นายแดง นายดำ และนายขาว ร่วมกันปล้นกระเป๋ของนายอาทิตย์ไป 1 ตัว ราคา 30,000 บาท โดยทำร้ายนายอาทิตย์ได้รับอันตรายแก่กาย นายอาทิตย์เสียค่ารักษาพยาบาลไป 30,000 บาท และไม่สามารถทำนาได้ในช่วงที่รักษาตัวอยู่คิดเป็นค่าเสียหาย 30,000 บาท ต่อมาพนักงานอัยการฟ้องนายแดง นายดำ และนายขาวเป็นจำเลยในคดีอาญาโดยขอให้ลงโทษตามกฎหมาย และให้คืนกระเป๋ที่ปล้นไปหากคืนไม่ได้ให้ใช้ราคา 30,000 บาท ก่อนเริ่มสืบพยานนายอาทิตย์มาศาล และแถลงต่อศาลว่าตนเองเป็นคนยากจนต้องการเรียกค่าเสียหายจากจำเลยทั้งสาม โดยขอให้คืนกระเป๋ที่ปล้นไปหากคืนไม่ได้ให้ใช้ราคา 30,000 บาท พร้อมดอกเบี้ย ค่ารักษาพยาบาล 30,000 บาท พร้อมดอกเบี้ย และค่าเสียหายที่ไม่สามารถทำนาได้ 30,000 บาท พร้อมดอกเบี้ย

ให้วินิจฉัยว่า นายอาทิตย์มีสิทธิดำเนินการอย่างไรต่อไป นายอาทิตย์มีสิทธิจะเรียกร้องจากจำเลยทั้งสามได้เพียงใด และการดำเนินการอย่างไรจะเป็นประโยชน์แก่นายอาทิตย์ซึ่งเป็นคนยากจนมากที่สุด

ข้อ 5 นายดาวหลอกนายเดือนว่าสามารถหางานในต่างประเทศให้ทำได้ นายเดือนหลงเชื่อจ่ายเงินให้นายดาวไปเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2548 จำนวน 100,000 บาท ต่อมาวันที่ 3 มีนาคม 2548 นายเดือนฟ้องนายดาวเป็นจำเลยในความผิดฐานฉ้อโกงที่ศาลแขวงพระนครเหนือโดยมิได้ร้องทุกข์ ซึ่งตามฟ้องระบุว่า นายเดือนรู้เรื่องและรู้ตัวผู้กระทำผิดเมื่อวันที่ 5 มกราคม 2548 เหตุเกิดที่แขวงวังทองกลาง เขตวังทองกลาง กรุงเทพมหานคร ต่อมาเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2548 นายเดือนยื่นคำร้องขอแก้ฟ้อง โดยขอแก้สถานที่เกิดเหตุจากเดิมเป็นเหตุเกิดที่แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร และขอให้โอนคดีไปศาลแขวงพระนครใต้ ศาลแขวงพระนครเหนือมีคำสั่งอนุญาตให้นายเดือนแก้ฟ้องได้ ส่วนที่ขอโอนคดีไม่มีกฎหมายให้อำนาจทำได้ให้ยกคำร้องส่วนนี้ และให้เพิกถอน

คำสั่งรับฟ้อง และมีคำสั่งใหม่เป็นไม่รับฟ้อง ให้จำหน่ายคดีจากสารบบความในวันที่ 3 เมษายน 2548 ดังกล่าว

ก. นายเดือนไต้ยื่นฟ้องนายดาวเป็นคดีใหม่ในข้อหาเดิมต่อศาลแขวงพระนครใต้เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2548 นายดาวยื่นอุทธรณ์คดีก่อนต่อศาลแขวงพระนครเหนือ เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2548 ศาลแขวงพระนครใต้ได้สวนมูลฟ้องแล้วประทับฟ้องไว้พิจารณา นายดาวให้การปฏิเสธคู่ความสืบพยานแล้ว พยานหลักฐานฟังได้ว่านายดาวกระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามฟ้องและมีการฟ้องคดีก่อนกับมีอุทธรณ์คดีก่อนดังกล่าวข้างต้น

ข. หากไม่มีผู้ใดอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟ้องในคดีก่อนของศาลแขวงพระนครเหนือ ต่อมานายเดือนไต้ยื่นฟ้องนายดาวเป็นคดีใหม่ต่อศาลอาญากรุงเทพใต้เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2548 โดยบรรยายฟ้องถึงการกระทำ เวลา และรายละเอียดอย่างเดียวกัน แต่ขอให้ลงโทษในความผิดฐานจัดหางานให้คนงานไปทำงานที่ต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต ตาม พ.ร.บ.จัดหางานและคุ้มครองคนงานและฐานฉ้อโกงประชาชนซึ่งเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ กับฐานฉ้อโกง โดยบรรยายฟ้องว่าได้ฟ้องคดีที่ศาลแขวงพระนครเหนือก่อนภายในอายุความแล้ว ศาลแขวงพระนครเหนือสั่งจำหน่ายคดี นายเดือนจึงมาฟ้องนายดาวเป็นคดีต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญากรุงเทพใต้ประทับฟ้องไว้พิจารณา คู่ความสืบพยานแล้ว พยานหลักฐานฟังได้เพียงว่า นายดาวกระทำผิดฐานฉ้อโกงเท่านั้น

ให้วินิจฉัยว่า ศาลแขวงพระนครใต้และศาลอาญากรุงเทพใต้ จะพิพากษาคดีดังกล่าวอย่างไร

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 8

พิพัฒน์ จักรางกูร และภัทรพร จักรางกูล. (2541). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

พรเพชร วิชิตชลชัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. (กรุงเทพมหานคร: บริษัท เคนโกรว จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2542), หน้า 122

บทที่ 9

หมายเรียก หมายอาญา

หมายเรียกและหมายอาญา (จับ ชั่ง จำคุก คั่น)

บทนำ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้เป็นที่ยอมรับของประชาชนในเวลานั้นว่ามีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุดและมีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นอันมาก โดยเฉพาะสิทธิในคดีอาญาต่างๆ เพราะถูกร่างขึ้นโดยประชาชน แต่เมื่อได้ใช้รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมาในช่วงเวลาหนึ่งที่ผ่านมา ก็เป็นปัญหาเนื่องจากผู้บริหารได้มีการพยายามบิดเบือนรัฐธรรมนูญ จนเกิดเหตุการณ์ทำให้ถูกรัฐประหารอีกครั้งหนึ่ง จนกระทั่งมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 จึงทำให้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ไปดังกล่าว ซึ่งมีการยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 3 ในปี .ศ. 2550 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550) กำหนดหลักเกณฑ์การจับและการคุมขังบุคคล การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองหรือการตรวจค้นเคหสถานหรือโรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ (มาตรา 32) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังนี้ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ และแนวคำพิพากษาศาลฎีกายังคงเป็นบรรทัดฐานได้ต่อไปในปัจจุบันนี้ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับหมายดังนี้

หมายเรียก (มาตรา 52-56)

การที่จะให้บุคคลใดมาที่พนักงานสอบสวน หรือมาที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือมาที่ศาล เนื่องในการสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาคดี หรือการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. จำต้องมีหมายเรียกของพนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือของศาล แล้วแต่กรณี (มาตรา 52 วรรคหนึ่ง)

แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวน หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ไปทำการสอบสวนด้วยตนเองก็มีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาได้โดยไม่ต้องมีหมายเรียก (มาตรา 52 วรรคสอง)

ข้อสังเกต หมายเรียกใช้ได้ทั้งในชั้นสอบสวน ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ชั้นพิจารณาของศาล หรือตามที่ ป.วิ.อ. กำหนดไว้

ผู้มีอำนาจออกหมายเรียก ได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือศาล แต่เฉพาะพนักงานสอบสวน พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ไปทำการสอบสวนด้วยตนเอง ก็มีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียก เช่น

พนักงานสอบสวนออกไปสอบปากคำพยานหรือผู้ต้องหา ณ ที่เกิดเหตุซึ่งพบบุคคลดังกล่าวอยู่ด้วย ก็มีอำนาจเรียกด้วยวาจามาสอบปากคำได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียก

ในกรณีชั้นสอบสวน หมายเรียกจึงเป็นเครื่องมือของพนักงานสอบสวนที่จะเรียกบุคคลใดมาทำการสอบสวนได้ (ส่วนหมายจับ หมายขัง หมายจำคุก หมายคั่น หรือหมายปล่อย ตามกฎหมายที่แก้ไขใหม่ ปี 2547 ศาลเท่านั้นที่มีอำนาจออก) บุคคลที่พนักงานสอบสวนเรียกมาทำการสอบสวนอาจเป็นผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย พยาน หรือผู้ที่คาดว่าจะรู้เห็นเหตุความผิดมาทำการสอบสวนเพื่อให้ข้อเท็จจริงในคดีเกิดความกระจ่างได้

เฉพาะผู้ต้องหา หากไม่มาตามหมายเรียกของบุคคลตามมาตรา 52 วรรคหนึ่ง โดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ก็เข้าข้อสันนิษฐานว่าผู้ต้องหานั้นจะหลบหนี เป็นเหตุให้ศาลออกหมายจับตามมาตรา 66 (2) และวรรคสาม (ที่แก้ไขใหม่ ปี 2547) ได้

การส่งหมายเรียก (ตามมาตรา 53-55)

หมายเรียกต้องทำเป็นหนังสือโดยมีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 53 ส่วนการส่งหมายเรียกแก่ผู้ต้องหาโดยหลักจะต้องส่งให้แก่ตัวผู้ต้องหาเอง ถ้าส่งไม่ได้ก็อาจส่งให้แก่สามี ภริยา ญาติหรือผู้ปกครองของผู้หานั้นเป็นผู้รับแทน (มาตรา 55)

เฉพาะการส่งหมายเรียกพยานของศาลนั้น ตามมาตรา 55/1 ซึ่งบัญญัติเพิ่มเติมขึ้นใหม่ในปี 2547 ว่าถ้าศาลมีคำสั่งให้ออกหมายเรียกพยานโจทก์โดยมิได้กำหนดวิธีการส่งไว้ ให้พนักงานอัยการมีหน้าที่ดำเนินการให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ เป็นผู้ส่งหมายเรียกแก่พยาน และติดตามพยานโจทก์มาศาลตามกำหนดนัด แล้วแจ้งผลการส่งหมายเรียกไปยังศาลและพนักงานอัยการโดยเร็ว หากปรากฏว่าพยานโจทก์มีเหตุขัดข้องไม่อาจมาศาลได้หรือเกรงว่าจะเป็ดยากที่จะนำพยานนั้นมาสืบตามที่ศาลนัดไว้ ก็ให้พนักงานอัยการนั้นสืบพยานนั้นไว้ล่วงหน้าตามมาตรา 173/2 วรรคสอง ซึ่งเป็นการสืบพยานหลังฟ้องคดีแล้ว ส่วนการสืบพยานล่วงหน้าตามมาตรา 237 ทวิ เป็นการสืบพยานล่วงหน้าก่อนฟ้อง

หมายอาญา (หมายจับ หมายขัง หมายจำคุก หมายปล่อย)

ผู้มีอำนาจออกหมายอาญา ได้แก่ ศาล (มาตรา 57)

ตามบทบัญญัติมาตรา 57 ที่บัญญัติขึ้นใหม่ ได้แก้ไขหลักเกณฑ์ว่า จะจับ ขัง จำคุก หรือคั่นในที่รโหฐานหาตัวคน หรือสิ่งของ ต้องมีคำสั่งหรือกฎหมายของศาลสำหรับการนั้น

ศาลมีอำนาจออกคำสั่งหรือหมายอาญาได้ภายในเขตอำนาจตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา (มาตรา 58)

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550) มาตรา 32 วรรคสาม บัญญัติว่า “การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นที่กฎหมายบัญญัติ”

อนึ่งตาม “ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548” ได้กำหนดหลักเกณฑ์การขออนุญาตหมายจับและหมายค้นว่า

การร้องขอให้ออกหมายจับ ให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดี หรือศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการจับ ส่วนการร้องขอหมายค้นให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการค้น (ข้อ 8 วรรคหนึ่ง)

การร้องขอให้ออกหมายจับที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ให้ร้องขอต่อศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลจังหวัด หรือศาลแขวงที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้น แต่หากศาลเยาวชนและครอบครัวแห่งใดมีความพร้อมที่จะออกหมายจับหรือหมายค้นตามข้อบังคับนี้ และได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อการนั้นแล้ว ก็ให้ร้องขอหมายจับหรือหมายค้นต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแห่งนั้นได้ด้วย (ข้อ 8 วรรคสอง)

การร้องขอให้ออกหมายจับ หรือหมายค้นที่เกี่ยวกับคดีอาญาที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นอุทธรณ์ ให้ร้องขอต่อศาลชั้นอุทธรณ์ที่มีเขตอำนาจชำระคดีนั้น แต่ถ้าจะทำการจับหรือค้นในจังหวัดอื่นนอกกรุงเทพมหานคร ให้ร้องขอต่อศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้นได้ด้วย (ข้อ 8 วรรคสาม)

ผู้มีอำนาจขอให้ศาลออกหมายอาญา (มาตรา 59)

ศาลจะออกคำสั่งหรือหมายจับ หมายค้น หรือหมายขังตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้ (ตามมาตรา 59 วรรคหนึ่ง)

ผู้มีอำนาจขอให้ศาลออกหมายอาญา ในกรณีผู้ขอเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสาม หรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไป (มาตรา 59 วรรคสอง)

ตาม “ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548” ข้อ 9 กำหนดให้พนักงานที่ขอให้ศาลออกหมายจับจะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนสอบสวนคดีที่ร้องขอให้ออกหมายนั้น และต้องพร้อมที่จะมาให้ผู้พิพากษาสอบถามก่อนออกหมายได้ทันที

การขออนุญาตหมายจับ หรือหมายค้น ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน

(มาตรา 59 วรรคสามและวรรคสี่)

1. เป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนซึ่งมีเหตุอันควร
2. ผู้ร้องขอไม่อาจไปพบศาลได้

3. ผู้ร้องขออาจร้องขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นได้ทางโทรศัพท์ โทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เหมาะสม

4. ศาลต้องสอบถามว่ามีเหตุออกหมายจับหรือหมายค้นตามมาตรา 59/1 ก่อนออกหมาย

5. เมื่อศาลออกหมายจับหรือหมายค้นแล้ว ให้จัดสำเนาหมายไปยังผู้ร้องขอโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น

(มาตรา 59 วรรคสาม)

6. เมื่อออกหมายแล้ว ให้ศาลดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขอหมายมาพบศาลเพื่อสาบานตัวโดยไม่ชักช้า ฯลฯ

7. หากความปรากฏต่อศาลในภายหลังว่า ได้มีการออกหมายฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ศาลอาจมีคำสั่งให้เพิกถอน หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นได้ โดยศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอจัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควรก็ได้

(มาตรา 59 วรรคสี่)

คำสั่งศาลให้ออกหมายหรือยกคำร้อง จะต้องระบุเหตุผลของคำสั่งนั้นด้วย (มาตรา 59/1 วรรคสอง)

หมายจับ, จับ

เหตุในการออกหมายจับ (มาตรา 66)

เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

(ข้อสังเกต เหตุที่จะออกหมายจับตามมาตรา 66 นี้ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นใหม่ในปี 2547 โดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547)

สังเกตว่าหลักเกณฑ์การออกหมายจับตามบทบัญญัติที่แก้ไขใหม่ ทั้งสองอนุมาตราจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์สำคัญเหมือนกัน คือ ต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลนั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา ศาลจึงจะออกหมายจับได้

เหตุออกหมายจับตามมาตรา 66(1) เพียงแต่ มีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ศาลก็ออกหมายจับได้ ทั้งนี้ โดยไม่จำต้อง

พิจารณาว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลนั้นจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 66(2) ด้วยหรือไม่

สำหรับความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี นั้น พนักงานสอบสวนจะขอให้ออกหมายจับตามมาตรา 66(1) ไม่ได้ และจะอาศัยเหตุตามมาตรา 66(2) ได้ ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 2 ประการ คือมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลนั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ลำพังแต่มีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี โดยไม่ปรากฏเหตุอันควรเชื่อดังกล่าวก็ไม่อาจออกหมายจับได้ อย่างไรก็ตาม ถ้ามีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ก็ต้องด้วยข้อสันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี (มาตรา 66 วรรคสอง) และเป็นเหตุให้ศาลออกหมายจับตามมาตรา 66(2) ได้ การออกหมายเรียกก็โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 52 แต่ผู้นั้นไม่มาศาลโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ก็ขอให้ศาลออกหมายจับได้ ถ้าผู้นั้นมาพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกก็ไม่มีเหตุที่จะขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายขังในระหว่างสอบสวนได้¹⁹

กรณีมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น (ตามมาตรา 66(2)) นี้ แบ่งออกเป็น 3 กรณีด้วยกัน เมื่อเข้ากรณีใดกรณีหนึ่งศาลก็ออกหมายจับได้

การเสนอพยานหลักฐานในการขอให้ออกหมายจับ

การขอออกหมายจับผู้ร้องต้องเสนอพยานหลักฐานต่อศาลตามสมควรว่าผู้จะถูกจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 3 ปี หรือน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น (ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 14)

ในการรับฟังพยานหลักฐานในการออกหมายจับนี้ ศาลไม่จำเป็นต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับ

¹⁹ สหส สิงหวิริยะ. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2551), หน้า 112

การรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลย กล่าวคือพยานหลักฐานในชั้นขอออกหมายจับนี้ ไม่จำเป็นต้องรับฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าผู้นั้นกระทำความผิดดังเช่นการพิพากษาลงโทษจำเลย ทั้งนี้ เพราะชั้นนี้ยังอยู่ในระหว่างการรวบรวมพยานหลักฐานอยู่เท่านั้น

การจัดการตามหมายจับ (มาตรา 77)

หมายจับให้ใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร

การจัดการตามหมายจับนั้น จะจัดการตามเอกสารหรือหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (1) สำเนาหมายอันรับรองว่าถูกต้องแล้ว
- (2) โทรเลขแจ้งว่าได้ออกหมายแล้ว
- (3) สำเนาหมายที่ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

การจัดการตาม (2) และ (3) ให้ส่งหมายหรือสำเนาอันรับรองไปยังเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายโดยพลัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 3031/2547 เมื่อดาบตำรวจ ป. พบ ส. ผู้ต้องหาซึ่งมีการออกหมายจับไว้แล้ว ดาบตำรวจ ป. มีอำนาจจับกุม ส. ได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย ส่วนเอกสารหมาย จ. 1 เป็นสำเนาที่สร้างขึ้นโดยการพิมพ์และมีเจ้าหน้าที่ลงลายมือชื่อรับรองสำเนาถูกต้อง ซึ่งเป็นวิธีการจัดทำสำเนาเอกสารวิธีหนึ่งนอกจากการจัดทำสำเนาเอกสารด้วยการถ่ายจากต้นฉบับ ดังนั้น ที่เอกสารหมาย จ. 1 ไม่ได้ถ่ายจากต้นฉบับและผู้ลงลายมือชื่อออกหมายไม่ได้เป็นผู้รับรองนั้น ก็ไม่ทำให้การจับกุม ส. ของดาบตำรวจ ป. เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบแต่การใด

การจับโดยไม่ต้องมีหมายจับของศาล (มาตรา 78)

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่

- (1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80
- (2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นที่อาจใช้ในการกระทำความผิด
- (3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66(2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้
- (4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา

117

(มาตรา 78)

ข้อสังเกต ข้อยกเว้นให้เจ้าพนักงานหรือตำรวจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตามมาตรา 78 นี้ เป็นบทบัญญัติที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมขึ้นใหม่ในปี 2547 โดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547

การจับเมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า (มาตรา 78(1))

ความหมายของความผิดซึ่งหน้ามีบัญญัติไว้ในมาตรา 80

ได้แก่ ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าเขากระทำผิดมาแล้วสุด ๆ (มาตรา 80 วรรคหนึ่ง)

กรณีที่ดีเป็นความผิดซึ่งหน้า (มาตรา 80 วรรคสอง)

ความผิดตามที่ระบุไว้ท้าย ป.วิ.อ. ให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าในกรณีดังนี้

(1) เมื่อบุคคลหนึ่งถูกไล่จับตั้งผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ

(2) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุ นั้น และมีสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำผิด หรือมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ การกระทำผิด หรือมีร่องรอยพิรุณเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 2535/2550 บ. พบกองไม้กระยาเลยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวงหรือรอย ตรารัฐบาลขายอันเป็นไม้ผิดกฎหมายวางกองอยู่ข้างข้าง ว. และ ว. รับว่ามีไม้หวงห้ามยังไม่ได้แปรรูป ไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตจริง การกระทำของ ว. ไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าเพราะไม่ใช่ความผิดที่ เห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยเลยว่าได้กระทำผิดมาแล้วสุด ๆ ไม่เข้า ข้อยกเว้นความผิดที่ระบุไว้ในบัญชีท้าย ป.วิ.อ. หรือเข้าหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 80 วรรคสอง (1)(2) ดังนั้น บ. ไม่มีอำนาจที่จะจับ ว. โดยไม่มีหมายจับได้ การที่ ว. ตาม บ. มาที่หน่วย คุ่มครองป่าจึงไม่ใช่เป็นการถูกจับตัวมา แม้ในเวลาต่อมาจำเลยจะขับรถยนต์มาที่หน่วยคุ้มครองป่าและ รับ ว. ขึ้นรถยนต์ของจำเลยขับออกจากหน่วยคุ้มครองป่าไป บ. ติดตามจำเลยไปจนทันและเกิดเหตุ กระทบกระแทกกันขึ้นระหว่างจำเลยและ บ. ยังไม่เป็นการที่จำเลยต่อสู้หรือขัดขวาง บ. ซึ่งเป็นเจ้า พนักงาน

คำพิพากษาฎีกาที่ 6894/2549 ร้านที่เกิดเหตุเป็นร้านจำหน่ายอุปกรณ์เครื่องเล่นเกมต่าง ๆ และแผ่นเกม ย่อมเป็นสถานที่ที่เชื่อเชิญให้ประชาชนทั่วไปสามารถเดินเข้าไปดูและเลือกซื้อสินค้าได้ นับเป็นที่สาธารณะซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ เมื่อสืบตำรวจ ส. เป็นผู้ทำ การตรวจค้น แผ่นซีดีเกมอยู่ในตะกร้าซึ่งอยู่ในตู้สามารถมองเห็นได้ โดยแผ่นซีดีเกมของกลางดังกล่าว ละเมิดลิขสิทธิ์ของโจทก์ร่วม มีลักษณะภายนอกของแผ่นซีดีของกลางต่างจากของโจทก์ร่วมอย่างเห็นได้ ชัด จึงเป็นกรณีของการค้นในที่สาธารณะโดยเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่าร้านที่เกิด เหตุมีสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด ไม่จำเป็นต้องมีหมายค้นตาม ป.วิ.อ.มาตรา 93 ทั้งเป็นกรณีที่เจ้าพนักงาน ตำรวจสามารถจับจำเลยได้ตามมาตรา 78(1) ประกอบมาตรา 80 วรรคหนึ่ง การค้นและการจับจึง ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อสังเกต การค้นตัวบุคคลในที่สาธารณะสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น เมื่อพบ ความผิดซึ่งหน้าเจ้าพนักงานก็จับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ เช่น พบแผ่นซีดีละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1164/2546 การค้นบ้านที่เกิดเหตุ เจ้าพนักงานตำรวจได้แสดงบัตร ประจำตัวเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแก่ พ. เจ้าของบ้านซึ่งเป็นมารดาของจำเลยและ

ได้รับความยินยอมแล้ว เมื่อไม่ปรากฏว่าเจ้าพนักงานตำรวจได้ขู่เช็ญหรือหลอกลวงให้ พ. ให้ความยินยอมในการค้นแต่ประการใด แม้การค้นดังกล่าวจะทำโดยไม่มีหมายค้นที่ออกโดยศาล ก็หาได้เป็นการค้นที่มีชอบแต่อย่างใดไม่ ประกอบกับก่อนทำการค้นเจ้าพนักงานตำรวจเห็นจำเลยโยนสิ่งของออกไปนอกหน้าต่าง เมื่อตรวจสอบดูพบว่าเป็นเมทแอมเฟตามีน จึงเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจพบจำเลยกระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองอันเป็นความผิดซึ่งหน้าและได้กระทำลงในที่รโหฐาน เจ้าพนักงานตำรวจย่อมมีอำนาจจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือหมายค้นตาม ป.วิ.อ.มาตรา 78(1), 92(2)

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าไม่เป็นความผิดซึ่งหน้า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4243/2542 จำเลยเป็นเจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุมผู้เสียหายซึ่งได้ก่อการทะเลาะวิวาทก่อนหน้านั้น แต่เหตุแห่งการทะเลาะวิวาทได้ยุติลงแล้วไม่ใช่การกระทำผิดซึ่งหน้าและไม่ใช่กรณีที่มีเหตุสงสัยว่ากระทำความผิดมาแล้วจะหลบหนี จำเลยซึ่งไม่มีหมายจับไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะจับผู้เสียหาย

ข้อสังเกต การทะเลาะวิวาทซึ่งได้ยุติลงไปแล้ว ไม่ใช่การกระทำผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมาภายหลังเกิดเหตุ ไม่มีอำนาจจับโดยไม่มีหมายจับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3227/2531 จำเลยทั้งสี่ตรวจพบสุรากลั่นจำนวน 14 ขวด มีแรงแอลกอฮอล์สูงกว่าสุราที่ชอบด้วยกฎหมาย และโจทก์ว่าเป็นสุราที่ซื้อมาจาก ล. ตัวแทนจำหน่ายสุราอำเภอจักรราช ดังนี้ไม่ใช่ความผิดซึ่งเจ้าพนักงานเห็นโจทก์กำลังกระทำหรือพบในอาการซึ่งแทบจะไม่มี ความสงสัยว่าโจทก์กระทำมาแล้วสด ๆ จึงไม่ใช่ความผิดซึ่งหน้าซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับโจทก์ได้โดยไม่มีหมายจับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2353/2530 กรณีที่มีใช้เป็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า ราษฎรย่อมไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะจับกุมผู้กระทำความผิด ดังนั้น การที่ ช. กับผู้ตายซึ่งเป็นเพียงราษฎรจะเข้าจับกุมจำเลยภายหลังเกิดเหตุจำเลยทำร้ายผู้อื่นแล้ว จำเลยย่อมมีสิทธิป้องกันเพื่อให้พ้นจากการที่จะต้องถูกจับได้ แต่การที่จำเลยใช้เหล็กชุดซาฟท์แทงผู้ตายที่หน้าอกส่วนล่างใต้ราวนมเหนือชายโครงซ้ายและผู้ตายถึงแก่ความตายในคืนเกิดเหตุตนเอง แสดงว่าจำเลยแทงโดยแรงและเป็นที่เห็นได้ว่าจำเลยเลือกแทงที่อวัยวะสำคัญ โดยไม่ปรากฏว่า ช. กับผู้ตายมีอาวุธ หรือแสดงอาการในลักษณะที่จะทำร้ายจำเลย นอกเหนือจากการกระทำเพื่อจับกุมจำเลย การกระทำของจำเลยจึงเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

ข้อสังเกต การจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับตามมาตรา 78(4) เดิม เป็นกรณีที่ผู้ขอให้จับแจ้งว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดและแจ้งด้วยว่าได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว แต่ตามบทบัญญัติมาตรา 78 ใหม่ ได้ตัดหลักเกณฑ์ดังกล่าวออก ดังนี้ ต่อไปนี้ผู้ที่ไม่แจ้งความร้องทุกข์ไว้แล้ว ไปพบเห็นผู้กระทำความผิดอยู่ที่ใด จะขอให้เจ้าพนักงานจับกุมโดยอ้างว่าตนได้แจ้งความร้องทุกข์ไว้แล้วไม่ได้

การจับโดยมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน (มาตรา 78 (3))

การจับโดยไม่ต้องมีหมายจับกรณีมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66(2) แต่มีความจำเป็นอันเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ (มาตรา 78(3))

เหตุตามมาตรา 66(2) คือ กรณีเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น กรณีนี้หากมีความจำเป็นเร่งด่วนไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับได้ทัน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็มีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2612/2543 เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าร้อยตำรวจเอก จ. จับกุมจำเลยและทำบันทึกการจับกุมไปตามความเป็นจริง การจับกุมดังกล่าวจึงเป็นการจับกุมโดยชอบ แม้พันตำรวจโท อ. ได้มาลงลายมือชื่อบันทึกการจับกุมโดยตนเองไม่ได้ร่วมจับกุมจำเลยด้วยก็เป็นเพียงการกระทำโดยไม่ชอบของพันตำรวจโท อ. เท่านั้น ห้ามผลทำให้การจับกุมจำเลยที่กระทำโดยร้อยตำรวจเอก จ. กับพวกกลับกลายเป็นการจับกุมโดยไม่ชอบไม่

ข้อสังเกต เมื่อมีการจับกุมโดยชอบแล้ว แม้จะมีเจ้าพนักงานตำรวจบางคนซึ่งไม่ได้ร่วมจับกุมด้วยมาร่วมลงลายมือชื่อในบันทึกการจับกุม ก็ไม่ทำให้การจับกุมกลายเป็นไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การจับกุมผู้กระทำความผิดที่อยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน (มาตรา 134)

นอกจากการจับโดยไม่ต้องมีหมายจับทั้ง 4 กรณี ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 78 แล้ว เดิมมีมาตรา 136 บัญญัติว่าพนักงานสอบสวนจะจับและควบคุมผู้ใดซึ่งในระหว่างสอบสวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิด...ก็ได้ การจับตามมาตรา 136 นี้ ไม่ต้องมีหมายจับ ในปี 2547 มาตรา 136 ได้ถูกยกเลิกโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจจับผู้กระทำความผิดโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 136 ได้อีกต่อไป

อย่างไรก็ตาม ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 134 วรรคห้า ที่แก้ไขใหม่ ก็ได้บัญญัติถึงกรณีที่พนักงานสอบสวนพบว่าผู้ที่อยู่ต่อหน้าตนเป็นผู้ต้องหา เมื่อมีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้นั้นไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่มี การออกหมายจับและพนักงานสอบสวนเห็นว่ามีเหตุที่จะออกหมายจับตามมาตรา 71 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายจับโดยทันที ถ้าผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาโดยไม่ต้องมีหมายจับ...

จากบทบัญญัติมาตรา 134 วรรคห้า แสดงว่าหากปรากฏว่าผู้ที่อยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาและตกเป็นผู้ต้องหาแล้ว ถ้าปรากฏว่าบุคคลนั้นไม่ใช่ผู้ถูกจับ (กล่าวคือยังไม่มี การจับตัวบุคคลนั้นมาก่อน) และยังไม่มีการออกหมายจับ เช่นนี้พนักงานสอบสวนจะจับผู้ต้องหานั้นไม่ได้ (การแจ้งข้อกล่าวหา ยังไม่ถือว่าเป็นการจับ) แต่ต้องพิจารณาว่ามีเหตุออกหมายจับหรือไม่ หากมี ก็ต้องสั่งให้ผู้นั้นไปศาลเพื่อขอออกหมายจับ ถ้าขัดคำสั่งไม่ยอมไป

จึงจะมีอำนาจจับได้²⁰ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาโดยไม่มีหมายจับ ทั้งนี้ตาม มาตรา 78(3)

ข้อสังเกต มาตรา 71 ให้นำบทบัญญัติเรื่องหมายจับตามมาตรา 66 มาใช้บังคับแก่การออกหมายจับโดยอนุโลม เหตุออกหมายจับและหมายจับจึงเป็นเหตุเดียวกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 6635/2551 ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 78 ประกอบ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงฯ มาตรา 4 นั้น การจับบุคคลใดจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายจับตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ การที่จำเลยเข้าหาพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2548 และพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาให้ทราบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134 ประกอบ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงฯ มาตรา 4 จึงยังถือไม่ได้ว่าจำเลยถูกจับเพราะยังไม่มีคำสั่งหรือหมายของศาล และไม่เข้าข้อยกเว้นตามบทบัญญัติดังกล่าว เมื่อจำเลยยังไม่ถูกจับจึงไม่อยู่ในบังคับของ มาตรา 7 และมาตรา 9 แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวงฯ ที่ โจทก์ต้องฟ้องจำเลยภายในกำหนดเวลาที่สืบแปรตัวโมงนับแต่เวลาที่

²⁰ สมชัย ทีมาอุตสาหกรรม. คำอธิบายฎีการายมาตราและข้อสังเกต กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 และภาค 2 . (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 1, 2555) หน้า 97

จำเลยถูกจับหรือต้องผิดฟ้อง หรือได้รับอนุญาตให้ฟ้องคดีจากอัยการสูงสุด โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องคดีนี้ แต่มีคำพิพากษาฎีกาที่ 1197/2550 วินิจฉัยว่าการที่จำเลยเข้ามามอบตัวและพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาให้จำเลยทราบ **ย่อมถือว่าจำเลยถูกจับแล้ว**

ข้อสังเกต การที่จำเลยเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนและมีการแจ้งข้อหาแก่จำเลย ยังไม่ถือว่าจำเลยถูกจับ

การออกหมายจับบุคคลที่ไม่รู้จักชื่อ (มาตรา 67)

ในกรณีที่ผู้รู้จักชื่อผู้ที่ออกหมายจับก็อาจออกหมายจับบุคคลนั้นได้โดยใช้วิธีระบุรูปพรรณของผู้นั้นให้ละเอียดเท่าที่จะกระทำได้ เช่น มีพยานพบเห็นผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดแต่ไม่มีใครทราบชื่อคงบอกรูปพรรณหรือตำหนิที่ร่างกายได้ก็ออกหมายจับได้

อายุหมายจับ (มาตรา 68)

หมายจับใช้ได้จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความหรือศาลผู้ออกหมายได้อ่อนหมายคืน

หมายจับใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร (มาตรา 77)

หมายจับใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร ส่วนการจัดการตามหมายจับนั้นเนื่องจากในบางกรณีไม่เป็นที่แน่ชัดว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยได้หลบหนีไปในท้องที่ใดในหลายท้องที่ การจัดการตามหมายจับจึงอาจจัดการตามสำเนาอันรับรองว่าถูกต้องแล้วได้ (มาตรา 77 (1)) หรือตามโทรเลขแจ้งว่าได้ออกหมายจับแล้วก็ได้ (มาตรา 77 (2)) นอกจากนี้ ตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 ได้บัญญัติเพิ่มเติมถึงสำเนาหมายที่ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา (มาตรา 77 (3)) แต่กรณีตาม (2) และ (3) นั้น ต้องส่งหมายหรือสำเนาอันรับรองแล้วไปยังเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายโดยพลัน

การจับโดยราษฎร (มาตรา 79)

โดยปกติราษฎรไม่มีอำนาจจับผู้ใด เว้นแต่เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับจะขอความช่วยเหลือให้จับตามหมายจับ (กรณีตามมาตรา 82) หรือเป็นความผิดซึ่งหน้าตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้าย ป.วิ.อ. (มาตรา 79)

การจับในที่รโหฐาน (มาตรา 81)

ไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในที่รโหฐาน เว้นแต่จะได้ทำการทบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน (มาตรา 81)

แสดงว่าการจับบุคคลในที่รโหฐานแม้จะมีหมายจับก็ไม่อาจเข้าไปจับได้ทันที ต้องมีหมายค้นด้วย หรือต้องเป็นกรณีที่เข้าข้อยกเว้นที่ไม่ต้องมีหมายค้นตามมาตรา 92

คำว่า **ที่รโหฐาน** หมายความว่าต่าง ๆ ที่มีใช้ที่สาธารณสถานตั้งที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ตามแนวคำพิพากษาฎีกาศถานที่บนขบวนรถไฟมีใช้ที่รโหฐาน

การขอความช่วยเหลือให้จับตามหมายจับ (มาตรา 82) เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ จะขอความช่วยเหลือจากบุคคลที่อยู่ใกล้เคียงเพียงจัดการตามหมายนั้นได้ แต่จะบังคับให้ช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขาไม่ได้ สังเกตว่า เจ้าพนักงานจะขอให้บุคคลที่อยู่ใกล้เคียงจับผู้อื่นได้เฉพาะกรณีที่มีหมายจับบุคคลที่จะถูกจับเท่านั้น

วิธีการจับ (มาตรา 83, 84)

ต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับว่าเขาต้องถูกจับ (มาตรา 83 วรรคหนึ่ง)

มาตรา 83 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในการจับนั้นเจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่ถูกจับว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ พร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในขณะนั้น ให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดังกล่าว แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

คำพิพากษาฎีกาที่ 319-320/2521 เจ้าพนักงานตำรวจพบเห็นการกระทำความผิดซึ่งหน้า เมื่อเข้าจับกุมผู้กระทำความผิดต่อผู้ชู้ชังขวาง กรณีเช่นนี้เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจจับกุมโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะต้องถูกจับว่าเขาต้องถูกจับตาม ป.วิ.อ.มาตรา 83 วรรคแรก

ข้อสังเกต ถ้าผู้กระทำความผิดต่อผู้ชู้ชังขวาง ก็ไม่จำเป็นต้องแจ้งว่าเขาต้องถูกจับ²⁰

เจ้าพนักงานผู้จับต้องแจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับ (มาตรา 83 วรรคสอง)

เจ้าพนักงานเป็นผู้จับมีหน้าที่ดังนี้

1. ต้องแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ
2. ต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบว่า
  - 2.1 ผู้ถูกจับมีสิทธิจะไม่ให้การหรือให้การก็ได้
  - 2.2 ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้
  - 2.3 ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ

²⁰ สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. เกร็ดกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บัณฑิตอักษร, พิมพ์ครั้งที่ 10, 2555), หน้า 69

3. ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุม... ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี

4. ให้เจ้าพนักงานบันทึกการจับไว้ด้วย

คำพิพากษาฎีกาที่ 1547/2540 การตรวจค้น การจับกุมและการสอบสวนเป็นการดำเนินการคนละขั้นตอนกัน หากการตรวจค้นและจับกุมมิชอบด้วยกฎหมาย ก็เป็นเรื่องที่จะว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก เมื่อคดีนี้มีการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามกฎหมายแล้ว แม้การตรวจค้นและจับกุมมีปัญหาว่าอาจไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็หากระทบกระเทือนถึงการฟ้องคดีอาญาไม่

ข้อสังเกต แม้การจับกุมจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็ไม่ทำให้การสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายเสียไปด้วย เพราะถือว่าเป็นคนละขั้นตอนกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 2699/2516 การจับกุมกับการสอบสวนเป็นการดำเนินการคนละขั้นตอนกัน เมื่อการสอบสวนได้ดำเนินการไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วถึงแม้การจับกุมจะมิชอบด้วยกฎหมายก็เป็นเรื่องที่จะว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก หากทำให้กระทบกระเทือนถึงการฟ้องคดีอาญาไม่

หน้าที่ของผู้จับเมื่อถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน (มาตรา 84)

เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับ ต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนทันที และเมื่อถึงที่นั่นแล้ว

ในกรณีเจ้าพนักงานเป็นผู้จับ เจ้าพนักงานผู้จับมีหน้าที่

1. แจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ
2. ถ้ามีหมายจับให้อ่านหมายจับให้ผู้ถูกจับฟัง
3. มอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับ

(มาตรา 84 วรรคหนึ่ง (1))

การรับฟังถ้อยคำในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวของผู้ถูกจับ (มาตรา 84 วรรคท้าย)

ถ้อยคำในชั้นจับกุมของผู้ถูกจับจะรับฟังได้เพียงใด แบ่งออกเป็น 2 กรณี

1. คำให้การรับสารภาพว่าตนได้กระทำความผิด ห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานกรณีนี้ กฎหมายห้ามมิให้รับฟังโดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะมีการแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบแล้วหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น ศาลจะนำเอาคำให้การรับสารภาพในชั้นจับกุมว่าตนได้กระทำความผิดมาเป็นพยานหลักฐานประกอบ พยานหลักฐานอื่นของโจทก์เพื่อรับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้

บทบัญญัติมาตรา 84 วรรคท้าย ไม่มีผลย้อนหลังไปกระทบคำรับสารภาพในชั้นจับกุมของ จำเลยก่อนบทบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ศาลจึงรับฟังคำรับสารภาพว่าตนได้กระทำความผิดมาก่อน กฎหมายใหม่ใช้บังคับมารับฟังประกอบการลงโทษจำเลยได้

2. ถ้อยคำอื่น จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อได้มีการ แจ้งสิทธิแก่ผู้ถูกจับว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็น พยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และผู้ถูกจับมีสิทธิจะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็น ทนายความ การไม่แจ้งสิทธิเพียงประการใดประการหนึ่งก็มีผลทำให้ไม่อาจรับฟังถ้อยคำอื่นเป็น พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8148/2551 เจ้าพนักงานตำรวจเป็นผู้จับจำเลย มิใช่ราษฎรเป็นผู้จับ จึงไม่มีกรณีที่จะต้องแจ้งสิทธิตาม ป.วิ.อ.มาตรา 84 วรรคหนึ่ง แต่เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับต้องแจ้งสิทธิ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง เมื่อบันทึกการจับกุมมีข้อความว่าจำเลยให้การรับสารภาพ จึง ต้องห้ามมิให้นำคำรับสารภาพในชั้นจับกุมของผู้ถูกจับมารับฟังเป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อ. มาตรา 84 วรรคสี่ และเมื่อบันทึกการจับกุมไม่มีข้อความใดที่บันทึกการแจ้งสิทธิแก่จำเลยผู้ถูกจับตามที่ ป.วิ.อ. มาตรา 83 วรรคสอง บัญญัติเลย ทั้งพยานโจทก์ที่ร่วมจับกุมก็ไม่ได้เบิกความถึงเรื่องการแจ้งสิทธิแต่ อย่างไม่ใด แม้โจทก์จะส่งบันทึกการแจ้งสิทธิผู้ถูกจับมาพร้อมกับบันทึกการจับกุมในชั้นพิจารณาสืบพยาน โจทก์แต่บันทึกการแจ้งสิทธิผู้ถูกจับดังกล่าวมีลักษณะเป็นแบบพิมพ์เติมข้อความในช่องว่างด้วยน้ำหมึก

เขียนโดยเจ้าพนักงานงานตำรวจผู้บันทึกเป็นบุคคลคนที่เขียนบันทึกการจับกุม ทั้งใช้ปากกาคนละด้าม และไม่มีข้อความว่าผู้ถูกจับมีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ กับไม่มีข้อความว่าถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้แต่อย่างใด แม้จะมีข้อความแจ้งสิทธิเรื่องทนายความก็ เป็นการแจ้งสิทธิไม่ครบถ้วนตามที่ ป.วิ.อ.มาตรา 83 วรรคสองบัญญัติ ฉะนั้น ถ้อยคำอื่นของจำเลย ตามบันทึกการจับกุมจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยหาได้ไม่เช่นกัน ดังนั้น บันทึกการจับกุมจึงไม่อาจอ้างเป็นพยานหลักฐานได้เพราะเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยไม่ชอบ ทั้งนี้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226

ถ้อยคำอื่น อาจเป็นถ้อยคำที่นำไปสู่การพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับก็ได้ เช่น รับว่าอาวุธของกลางเป็นของตน หรือรับว่าตนอยู่ในเหตุการณ์ขณะเกิดเหตุ หรือรับว่าตนมีสาเหตุทะเลาะวิวาทกับผู้ตายก่อนเกิดเหตุ เป็นต้น

ควบคุมและขัง

ควบคุม หมายถึง การควบคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในระหว่างสืบสวนและสอบสวน (มาตรา 2(21))

ขัง หมายความว่า การกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล (มาตรา 2(22))

ความหมายของคำว่า ควบคุม และ ขัง จึงแตกต่างกันตรงที่ถ้าเป็นการควบคุมหรือกักขังโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เรียกว่า ควบคุม และถ้ากักขังโดยศาลเรียกว่า ขัง

การออกหมายขัง (มาตรา 71)

การออกหมายขังระหว่างการสอบสวน ได้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา (มาตรา 71 วรรคหนึ่ง) กล่าวคือ เมื่อได้ตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยมาแล้ว ในระยะใดระหว่างสอบสวน ได้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ศาลจะออกหมายขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ตามมาตรา 87 หรือมาตรา 88 ก็ได้

เหตุในการออกหมายขัง

เนื่องจากมาตรา 71 วรรคหนึ่ง ให้นำบทบัญญัติ มาตรา 66 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น เหตุออกหมายขังก็ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับการออกหมายจับ ในมาตรา 66 ได้แก่

(1) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(2) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

ข้อสังเกต เนื่องจากเหตุในการออกหมายขังเป็นเหตุเดียวกับเหตุการณ์ออกหมายจับ ดังนั้น ในกรณีที่ผู้ต้องหาถูกจับมาตามหมายจับของศาล หากไม่มีเหตุเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น ก็อาจถือว่ามีเหตุออกหมายขังตาม (1) หรือ (2) แล้ว ซึ่งศาลก็น่าจะออกหมายขังได้ทันทีโดยไม่ต้องพิจารณาพยานหลักฐานหรือไต่สวนหรือสอบถามเจ้าพนักงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอีก แต่ถ้าผู้ต้องหาถูกจับในกรณีอื่น เช่น ถูกจับเพราะกระทำความผิดซึ่งหน้า ศาลก็ต้องพิจารณาพยานหลักฐาน สอบถามเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรืออาจจำเป็นต้องไต่สวนเพื่อให้ได้ความตาม (1) หรือ (2) เหตุใดเหตุหนึ่งก่อน จึงจะออกหมายขังได้

ดังนี้ เมื่อได้ความว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี หรือมีเหตุตาม (2) เหตุใดเหตุหนึ่ง ศาลก็ออกหมายขังได้

กรณีศาลมีดุลพินิจที่จะไม่ออกหมายขังหรือให้ออกหมายปล่อยได้ (ตามมาตรา 71 วรรคสาม) แม้จะมีเหตุออกหมายจับตามมาตรา 66 ได้ก็ตาม แต่ศาลมีดุลพินิจที่จะไม่ออกหมายขังหรือจะออกหมายปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ใน 4 กรณี ดังนี้

1. ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีอายุไม่ถึง 18 ปี
2. ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์
3. ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงเพิ่งคลอดบุตรมาไม่ถึงสามเดือน
4. ผู้ต้องหาหรือจำเลยเจ็บป่วยซึ่งถ้าต้องขังจะถึงอันตรายแก่ชีวิต

โดยศาลอาจมีคำสั่งกำหนดวิธีการต่อไปนี้ได้

1. มีคำสั่งให้ผู้ต้องหาอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่ยินยอมรับผู้ต้องหาไว้
  2. กำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น
- ถ้าศาลมีคำสั่งข้างต้นนี้ในระหว่างสอบสวนใช้ได้ไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันมีคำสั่ง ถ้ามีคำสั่งระหว่างไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาให้ใช้ได้จนกว่าจะเสร็จการพิจารณา

การควบคุมหรือขังจำเลยระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา (มาตรา 73)

คดีใดอยู่ระหว่างอุทธรณ์ฎีกา ถ้าจำเลยต้องควบคุมหรือขังมาแล้วเท่ากับหรือเกินกว่ากำหนดจำคุกหรือกำหนดจำคุกแทนตามคำพิพากษา ให้ศาลออกหมายปล่อยจำเลย เว้นแต่จะเห็นสมควรเป็นอย่างอื่นในกรณีที่โจทก์อุทธรณ์ฎีกาขอให้เพิ่มโทษ (มาตรา 73)

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ ท. 165/2552 โจทก์และโจทก์ร่วมต่างฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสามตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น แม้ปรากฏว่า จำเลยที่ 3 ต้องขังมาเกินกว่ากำหนดโทษจำคุกตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 7 แล้ว ก็ยังไม่มีเหตุให้ศาลชั้นต้นออกหมายปล่อยจำเลยที่ 3 ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 73

กำหนดเวลาควบคุมตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา (มาตรา 87)

เมื่อได้จับตัวผู้กระทำผิดมาแล้ว เจ้าพนักงานผู้จับจะควบคุมตัวผู้ถูกจับหรือจะขอให้ศาลออกหมายจับผู้ต้องหาได้เพียงใดนั้น ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 87 แห่ง ป.วิ.อ. ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของความผิดที่ถูกกล่าวหาว่ามีอัตราโทษเพียงใด

บทบัญญัติ ป.วิ.อ. มาตรา 87 นี้ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุดเมื่อปี 2547 โดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547

ตามมาตรา 87 วรรคหนึ่งที่แก้ไขใหม่ปี 2547 วางหลักเกณฑ์การควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้ว่าห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

กรณีความผิดลหุโทษ

ในความผิดลหุโทษ จะควบคุมตัวผู้ถูกจับได้เท่าเวลาที่จะถามค่าให้การและที่จะรู้ว่าเป็นใคร กรณีความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ

ต้องเป็นกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว และมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือการฟ้องคดี

กรณีนี้เจ้าพนักงานต้องนำตัวผู้ถูกจับไปศาลภายใน 48 ชั่วโมง นับแต่เวลาที่นำตัวผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 83 เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันไม่อาจก้าวล่วงเสียได้

การขออนุญาตหมายจับระหว่างสอบสวน (มาตรา 87 วรรคสามถึงวรรคเก้า)

1. ต้องเป็นกรณีที่ผู้ถูกจับไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว
2. การยื่นคำร้องขออนุญาตหมายจับครั้งแรก ต้องมีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวนหรือเพื่อการฟ้องคดี เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องแสดงข้อเท็จจริงดังกล่าวให้ปรากฏต่อศาล
3. พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องยื่นคำร้องต่อศาลขออนุญาตหมายจับผู้ต้องหานั้นไว้
4. ให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่และศาลอาจเรียกพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น หรืออาจเรียกพยานหลักฐานมาเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้ (มาตรา 87 วรรคสาม)

5. การขอให้ศาลออกหมายจับผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามมาตรา 87 นี้ ศาลจะออกหมายจับได้ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์มาตรา 71 วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยมาตรา 66 ด้วย นั่นก็คือ ต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ต้องหานั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกเกิน 3 ปี และถ้าเป็นความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ต้องมีเหตุอันสมควรเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

6. ศาลจะมีอำนาจขังได้นานเพียงใด ขึ้นอยู่กับอัตราโทษของความผิดที่ถูกกล่าวหาดังต่อไปนี้

1. ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียวมีกำหนดไม่เกิน 7 วัน (มาตรา 87 วรรคสี่)

2. ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 6 เดือน แต่ไม่ถึง 10 ปี หรือปรับเกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน และรวมกันต้องไม่เกิน 48 วัน (มาตรา 87 วรรคห้า)

3. ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไปจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกิน 12 วัน รวมกันไม่เกิน 84 วัน (มาตรา 87 วรรคหก)

แต่ถ้าศาลสั่งขังผู้ต้องหาครบ 48 วันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนต้องแสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลได้สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล (มาตรา 87 วรรคเจ็ด)

ในการไต่สวนตามวรรคสามและวรรคเจ็ด ผู้ต้องหาที่มีสิทธิแต่งตั้งทนายความเพื่อแถลงถึงข้อคัดค้านและซักถามพยาน ถ้าผู้ต้องหาไม่มีทนายความและผู้ต้องหาร้องขอ ให้ศาลตั้งทนายความให้ (มาตรา 87 วรรคแปด)

ถ้าพนักงานสอบสวนต้องไปทำการสอบสวนในท้องที่อื่นนอกเขตของศาล ซึ่งได้สั่งขังผู้ต้องหาไว้ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอให้โอนการขังไปยังศาลในท้องที่ที่จะต้องไปทำการสอบสวนนั้นก็ได้ เมื่อศาลที่สั่งขังเห็นเป็นการสมควรก็ให้ส่งโอนไป (มาตรา 87 วรรคเก้า)

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการออกหมายขังระหว่างสอบสวน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4133/2552 บทบัญญัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 87 เป็นเรื่องในชั้นสอบสวนของพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนที่จะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เกินกำหนดไม่ได้ เว้นแต่จะขออำนาจศาลฝากขังเป็นระยะ ๆ ไป และเป็นคนละส่วนกับเรื่องการฟ้อง โดยจำเลยให้การรับสารภาพซึ่งเป็นส่วนที่อยู่ในชั้นพิจารณาของศาล หากได้ความว่าจำเลยถูกควบคุมตัวเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้จริง ก็เป็นเรื่องที่จำเลยต้องไปกล่าวเอากับผู้ควบคุมตัวโดยไม่ชอบเหล่านั้น หากทำให้กระบวนการสอบสวนที่ชอบและการนำคดีมาฟ้องยังศาลเสียไปไม่ ทั้งหากมีการควบคุมตัวเกินกำหนดก็ไม่ต้องห้ามที่พนักงานอัยการจะนำตัวผู้ต้องหาส่งฟ้องศาลโดยวิธีจับตัวมาส่งศาลพร้อมฟ้องได้ รวมทั้งไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดให้อำนาจศาลที่จะยกฟ้องคดีเช่นนี้ได้ คงมีแต่ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนใดความผิดนั้นก่อนตาม ป.วิ.อ.มาตรา 120 เท่านั้น มิฉะนั้นจะเป็นช่องทางให้มีผู้กล่าวอ้างเอาประโยชน์จากการควบคุมตัวเกินกำหนดได้ยิ่งไปกว่าการสอบสวนที่ชอบและการพิจารณาที่กระทำโดยศาล

ข้อสังเกต พนักงานอัยการฟ้องโดยจำเลยถูกควบคุมตัวในชั้นสอบสวนเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไม่ทำให้กระบวนการสอบสวนที่ชอบและการนำคดีมาฟ้องยังศาลเสียไป เพราะเป็นคนละส่วนกับเรื่องการฟ้อง จึงไม่เป็นเหตุให้ศาลยกฟ้อง

ผู้ต้องหาที่ยังไม่ถูกจับกุม ไม่อยู่ในอำนาจควบคุมของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ จะขอให้ศาลออกหมายจับผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวนไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8708/2547 การที่ผู้ต้องหาพบพนักงานสอบสวนตามที่ถูกระบุ และพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาให้ทราบทันที ยังถือไม่ได้ว่าผู้ต้องหาถูกจับ เพราะยังไม่มีคำสั่งหรือหมายของศาล เมื่อผู้ต้องหาที่ยังไม่ถูกจับกุมจึงไม่อยู่ในอำนาจควบคุมของพนักงานสอบสวนหรือผู้ร้อง (พนักงานอัยการ) ผู้ร้องจึงไม่สามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายจับผู้ต้องหาไว้ระหว่างสอบสวนตาม ป.วิ.อ.มาตรา 87 วรรคสาม (เดิม) ได้

ข้อสังเกต ต่อมามีการแก้ไขมาตรา 87 และมาตรา 134 ตามมาตรา 134 ที่แก้ไขใหม่ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวน และพนักงานสอบสวนได้แจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วแจ้งข้อหาให้ทราบ (มาตรา 134 วรรคหนึ่ง) ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ และมีเหตุออกหมายจับผู้ต้องหาตามมาตรา 71 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายจับโดยทันที... โดยให้นำมาตรา 87 มาใช้บังคับแก่การพิจารณาออกหมายจับโดยอนุโลม (มาตรา 134 วรรคท้าย) ข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8708/2547 นี้ ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี หากมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้ต้องหากระทำความผิดดังกล่าว กรณีก็มีเหตุออกหมายจับตามมาตรา 71 ประกอบมาตรา 66(1) แม้จะถือว่าผู้หาที่ยังไม่ถูกจับ แต่พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อออกหมายจับโดยทันทีได้ตามมาตรา 134 วรรคท้าย ประกอบมาตรา 87 เหตุที่วินิจฉัยเช่นนี้ เนื่องจากขณะขอออกหมายจับ ยังไม่มีบทบัญญัติมาตรา 134 วรรคท้ายที่แก้ไขใหม่รองรับ แต่กรณีเช่นนี้หากไม่มีเหตุออกหมายจับตามมาตรา 71 พนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจนำตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อออกหมายจับได้ ดังนั้น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8708/2547 คงเป็นบรรทัดฐานได้ในกรณีหลังนี้เท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3502/2542 การที่ศาลชั้นต้นสั่งอนุญาตให้ฝากขังผู้ต้องหาที่ 1 ตามคำขอฝากขังของเจ้าพนักงานสอบสวนทั้งสองครั้ง โดยที่ผู้ต้องหาที่ 1 มิได้คัดค้านประการใดนั้น เป็นคำสั่งที่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 87 วรรคสี่ แม้อีกภายหลังจากจะปรากฏตามที่ผู้ต้องหาที่ 1 กล่าวอ้างว่า ผู้ต้องหาที่ 1 ถูกทำร้ายขู่เข็ญให้รับสารภาพมาก่อนหน้านั้น ก็ไม่มีผลทำให้คำสั่งอนุญาตให้ฝากขังที่ชอบด้วยกฎหมายต้องกลับกลายเป็นไม่ชอบด้วยกฎหมายไปไม่ ผู้ต้องหาที่ 1 ชอบที่จะดำเนินคดีแก่ผู้ที่ทำร้ายตนตามสิทธิที่มีอยู่ ส่วนคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่ 1 จะรับฟังได้หรือไม่เพียงใดนั้น เป็นเรื่องที่ต้องวินิจฉัยในชั้นพิจารณาของศาล ไม่เหตุเพิกถอนคำสั่งอนุญาตให้ฝากขังทั้งสองครั้ง

ข้อสังเกต เมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ชั่งโดยผู้ต้องหาไม่ค้ำเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ข้อที่ผู้ต้องหาอ้างว่าถูกทำร้ายจนให้การรับสารภาพ ไม่มีผลทำให้คำสั่งดังกล่าวกลายเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การชั่งระหว่างพิจารณา (มาตรา 88)

คดีราษฎรเป็นโจทก์ เมื่อศาลประทับฟ้องและได้ตัวจำเลยมาศาลแล้ว หรือคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ เมื่อได้ยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ศาลจะสั่งชั่งจำเลยหรือปล่อยชั่วคราวก็ได้

บทบัญญัติมาตรา 88 นี้ ได้แก้ไขเพิ่มเติมล่าสุดปี 2547 นี้ ตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547

จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงว่าคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ซึ่งต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนระหว่างไต่สวนมูลฟ้อง ศาลจะสั่งชั่งจำเลยไม่ได้ เพราะจำเลยยังไม่อยู่ในฐานะจำเลย แต่เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว ศาลก็มีอำนาจชั่งจำเลยในระหว่างพิจารณาหรือปล่อยชั่วคราวก็ได้ สำหรับคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์มีอำนาจชั่งจำเลยไว้ในระหว่างพิจารณาหรือจะปล่อยชั่วคราวก็ได้เช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม การออกหมายชั่งของศาลตามมาตรา นี้ ก็ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 71 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 66 ว่าด้วยเหตุในการออกหมายชั่งเช่นเดียวกับการออกหมายชั่งระหว่างการสอบสวนตามมาตรา 87

คำพิพากษาศาลฎีกา 4752/2549 เมื่อพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยและศาลประทับฟ้อง ศาลย่อมมีอำนาจออกหมายชั่งจำเลยไว้ระหว่างพิจารณาได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 71 และมาตรา 88 ที่ใช้ขณะยื่นคำร้องและที่แก้ไขใหม่ ซึ่งเป็นขั้นตอนต่างหากจากการจับกุมและควบคุมจำเลยของเจ้าพนักงานตำรวจที่ผู้ร้องอ้างว่ามิชอบด้วยกฎหมาย การคุมขังจำเลยระหว่างพิจารณาจึงไม่ขัดต่อ ป.วิ.อ. มาตรา 90

คำพิพากษาศาลฎีกา 2766/2540 ไม่มีบทกฎหมายใดห้ามไว้ว่าเมื่อจำเลยถูกชั่งในคดีหนึ่งแล้วจะถูกชั่งในคดีอื่นอีกไม่ได้ ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นออกหมายชั่งจำเลยระหว่างพิจารณาในคดีนี้ในวันที่โจทก์ฟ้องและในขณะที่จำเลยถูกชั่งในเรือนจำในคดีอื่น จึงเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายมีผลให้จำเลยถูกชั่งในคดีนี้ตามหมายชั่งนับแต่วันฟ้องด้วย เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่านับแต่ศาลชั้นต้นออกหมายชั่งจนถึงวันที่ศาลชั้นต้นพิพากษา ศาลชั้นต้นคงชั่งจำเลยเป็นเวลาเกินกว่าระยะเวลาที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำคุกจำเลย เป็นกรณีที่จำเลยถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา สามารถหักจำนวนวันที่จำเลยถูกคุมขังออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษามาตาม ป.อ.มาตรา 22 วรรคหนึ่งได้

ข้อสังเกต กรณียื่นฟ้องจำเลยที่ต้องชั่งตามหมายศาล ศาลจะชั่งจำเลยต่อไปหรือปล่อยชั่วคราวก็ได้ จำเลยที่ถูกชั่งในคดีหนึ่งแล้ว เมื่อถูกฟ้องอีกคดีหนึ่งศาลก็ออกหมายชั่งได้อีก²²

²² ธานีศ เกศวพิทักษ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 เล่ม 1.

(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 10, 2555), หน้า 110

การจัดการตามหมายชั่ง หรือหมายจำคุก (มาตรา 89, 89/1, 89/2)

หมายชั่งหรือหมายจำคุกต้องจัดการให้เป็นไปตามนั้นในเขตของศาลซึ่งออกหมาย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น..... (มาตรา 89)

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา เมื่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายชั่งร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ชั่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในสถานที่อื่นตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอหรือตามที่ศาลเห็นสมควร นอกจากเรือนจำก็ได้ โดยให้อยู่ในความควบคุมของผู้ร้องขอหรือเจ้าพนักงานตามที่ศาลกำหนด ในการนี้ ศาลจะกำหนดระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ (มาตรา 89/1 วรรคหนึ่ง)

สถานที่อื่นตามวรรคหนึ่งต้องมีใช้สถานที่ตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน โดยมีลักษณะตามในกฎกระทรวงซึ่งต้องกำหนดวิธีการควบคุมและมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย (มาตรา 89/1 วรรคสาม)

เมื่อศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว หากภายหลังผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการหรือมาตรการตามวรรคสามหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือให้ดำเนินการตามหมายชั่งได้ (มาตรา 89/1 วรรคสี่)

ข้อสังเกต บทบัญญัติมาตรา 89 และ 89/1 ได้แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 กำหนดหลักเกณฑ์การจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา โดยให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ชั่งผู้ต้องหาหรือจำเลยในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำก็ได้ โดยสถานที่อื่นนั้นต้องมีใช้สถานที่ตำรวจ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4239-4240/2542 แม้การที่พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาออกนอกพื้นที่ที่ทำการของกองปราบปรามเพื่อตรวจค้นตามหมายค้น จะเป็นการนอกเหนือจากคำร้องขอฝากขังที่ระบุว่าขอรับตัวผู้ต้องหาไปควบคุมยังที่ทำการของกองปราบปรามเพื่อให้พยานชี้ตัว แต่ก็ยังได้อ้างเหตุที่ต้องขออนุญาตฝากขังด้วยว่า การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ต้องสอบสวนพยานเพิ่มเติมอีก 15 ปาก ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสอบสวนพยานหรือกระทำการอื่นได้อันจำเป็นเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นได้ มิได้จำกัดเพียงให้พยานชี้ตัวผู้ต้องหาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

สำหรับบุคคลที่มีอำนาจร้องขอให้ซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยในสถานที่อื่นได้แก่ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายขังหรือเมื่อศาลเห็นสมควร สังเกตว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีสิทธิร้องขอ

ข้อสังเกต ก่อนหน้านี้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าพนักงานสอบสวนอาจขอรับตัวผู้ต้องหาไปควบคุมเอง เพื่อทำการสอบสวนต่อไปได้ แต่ผลของกฎหมายที่แก้ไขใหม่พนักงานสอบสวนจะขอตัวผู้ต้องหาไปควบคุมตัวที่สถานีตำรวจไม่ได้

การจำคุกสถานที่อื่นหรือจำคุกเฉพาะวันที่กำหนด (มาตรา 89/2)

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น เมื่อพนักงานอัยการ ผู้บัญชาเรือนจำหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกหรือร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้จำคุกผู้ซึ่งต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดที่ได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษ ตามที่ระบุไว้ในหมายศาลที่ออกตามคำพิพากษานั้น หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีต้องโทษจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไปหรือจำคุกตลอดชีวิต โดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ก็ได้

(1) ให้จำคุกสถานที่อื่นตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอ หรือตามที่ศาลเห็นสมควรนอกจากเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายจำคุก...

(2) ให้จำคุกไว้ในเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายจำคุก หรือสถานที่อื่นตาม (1) เฉพาะวันที่กำหนดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(3) ให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้นได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

(มาตรา 89/2 วรรคหนึ่ง)

ในการพิจารณาของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงฐานความผิด ความประพฤติ สวัสดิภาพของผู้ซึ่งต้องจำคุก ตลอดจนสวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคมด้วย ทั้งนี้ให้ศาลดำเนินการไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหาย เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามหมายจำคุก พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในท้องถิ่น หรือผู้ซึ่งศาลเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อสังเกต บทบัญญัติมาตรา 89/2 ได้เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 มีสาระสำคัญให้ศาลมีคำสั่งให้จำคุกสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำได้หรือให้จำคุกในเรือนจำหรือสถานที่อื่นเฉพาะวันที่กำหนดได้ หรือให้จำคุกโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้น โดยมีหลักเกณฑ์ว่าต้องเป็นผู้ซึ่งต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดได้รับโทษจำคุกมาแล้ว ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษจำคุก หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีต้องโทษจำคุกเกินกว่าสามสิบปีขึ้นไปหรือจำคุกตลอดชีวิต

สำหรับบุคคลที่มีอำนาจร้องขอให้ซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยในสถานที่อื่นได้แก่ พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกหรือขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควรสังเกตว่าผู้ซึ่งต้องจำคุกไม่มีสิทธิร้องขอ

หมายค้น, ค้น

เหตุที่จะออกหมายค้น (มาตรา 69)

(1) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ใต้วงมุลฟ้องหรือพิจารณา

(2) เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด

(3) เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

(4) เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ

(5) เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ในกรณีที่พบและยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับหมายค้น

หมายค้นที่ระบุว่าเป็นการค้นบ้านจำเลยเนื่องจากมียาเสพติดให้โทษซุกซ่อนอยู่ แม้จะระบุเลขที่บ้านไม่ถูกต้อง ก็เป็นการค้นที่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3479/2548 จำเลยทั้งสี่นำสืบยอมรับว่าถูกจับกุมในห้องเช่าที่เกิดเหตุและเจ้าพนักงานตำรวจได้เมทแอมเฟตามีนเป็นของกลางจริง แม้จะปรากฏว่าห้องเช่าดังกล่าวเลขที่ 82/16 ไม่ใช่เลขที่ 105 ตามที่ระบุในหมายค้น แต่ตามหมายค้นดังกล่าวได้ระบุเหตุที่ขอออกหมายค้นว่าการสืบสวนทราบว่าที่บ้านจำเลยที่ 1 เลขที่ 105 ห้องเช่า มียาเสพติดให้โทษซุกซ่อนอยู่ในบ้านหรือบริเวณบ้าน จึงขอให้ศาลออกหมายค้น โดยระบุชื่อและนามสกุลจำเลยที่ 1 ไว้ถูกต้องและร้อยตำรวจโท บ. ผู้จับกุมซึ่งเป็นผู้ขอออกหมายค้นดังกล่าวก็เบิกความระบุสาเหตุที่ระบุเลขที่ในหมายค้นว่าบ้านเลขที่ 105 เพราะสายลับระบุเช่นนั้น เมื่อเข้าจับกุมจึงปรากฏว่าเป็นบ้านเลขที่ 82/16 จึงเป็นการออกหมายค้นเพื่อตรวจค้นบ้านจำเลยที่ 1 การระบุเลขที่บ้านผิดไม่ทำให้การตรวจค้นจำเลยที่ 1 ซึ่งอยู่ในบ้านหลังดังกล่าวเป็นการไม่ชอบ การตรวจค้นโดยมีหมายค้นกรณีนี้จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 360/2542 การค้นในคดีนี้เป็นการค้นเพื่อพบและยึดยาเสพติดซึ่งเป็นสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดตามที่ได้รับแจ้งจากสายลับ การออกหมายค้นจึงกระทำได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 69(2) และไม่จำเป็นต้องออกหมายจับบุคคลตามมาตรา 70 ด้วย เมื่อตรวจค้นแล้วพบว่าจำเลยมีเฮโรอินและเมทแอม-เฟตามีนไว้ในครอบครองซึ่งเป็นความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานตำรวจจึงมีอำนาจจับจำเลยได้ตามมาตรา 78(1)

ข้อสังเกต ขณะตรวจค้นตามหมายค้น พบผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานก็มีอำนาจจับได้โดยไม่ต้องออกหมายจับอีก ทั้งนี้อาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ.มาตรา 78(1)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5479/2536 เมื่อมีผู้ร้องเรียนว่าจำเลยมีพฤติการณ์น่าสงสัยโดยตอนกลางวันจะปิดบ้านและเก็บตัวอยู่ภายในบ้าน ตอนกลางคืนจึงออกจากบ้านไม่ยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนบ้านและไม่ปรากฏว่าประกอบอาชีพอะไร สงสัยว่าภายในบ้านจะมีสิ่งของผิดกฎหมายซุกซ่อนอยู่ ถือได้ว่าเป็นกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีสิ่งของผิดกฎหมายซุกซ่อนอยู่ในบ้านที่เกิดเหตุอันเป็นเหตุให้ออกหมายค้นได้

การค้นในที่รโหฐาน (มาตรา 92 แก้ไขปี 2547)

หลักเกณฑ์ ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือมีพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นอันควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิด ได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78

(มาตรา 92 วรรคหนึ่ง)

การใช้อำนาจตามมาตรา 92(4) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวไว้แก่บุคคลเช่นว่านั้นทันทีที่กระทำได้ และรีบรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

ข้อสังเกต รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550) มาตรา 33 วรรคสาม บัญญัติว่า “การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองหรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

แนวคำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยตามมาตรานี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 270/2543 พนักงานสอบสวนขอให้ออกหมายค้นอ้างว่าบ้านของผู้คัดค้านมีเครื่องมือแพทย์ที่มีเครื่องหมายการค้าของบริษัท ด. ปลอมซุกซ่อนอยู่โดยผิดกฎหมาย ซึ่งขั้นตอนการออกหมายค้นดังกล่าว เป็นการกระทำเพื่อให้การค้นเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 238 ซึ่งเป็นบทบัญญัติกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันมิให้เจ้าพนักงานทำการค้นโดยปราศจากเหตุอันสมควรตามกฎหมาย อันจะกระทำต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลเมื่อศาลออกหมายค้นและเจ้าพนักงานไปค้นเสร็จสิ้นแล้ว แต่ไม่พบของผิดกฎหมาย กระบวนในการขอออกหมายค้น การออกหมายค้นรวมทั้งอำนาจในการปฏิบัติตามหมายค้นได้เสร็จสิ้นยุติไปแล้ว การที่ผู้คัดค้านยื่นคำร้องขอให้ศาลไต่สวนเพื่อทราบสาเหตุและหลักฐานอันเป็นที่มาในการขอออกหมายค้นซึ่งศาลได้นัดไต่สวนคำร้องไว้แล้ว จึงไม่เกิดประโยชน์แก่การป้องกันการตรวจค้นโดยปราศจากเหตุอันสมควรตามกฎหมายเพราะการตรวจค้นได้ยุติไปแล้ว ถ้าผู้คัดค้านตั้งใจสงสัยว่าเจ้าพนักงานตำรวจขอตรวจค้นโดยไม่มีหลักฐานและเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้คัดค้านตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผู้คัดค้านก็สามารถเรียกร้องความยุติธรรมจากศาลได้โดยฟ้องร้องว่ากล่าวเป็นอีกคดีหนึ่ง ซึ่งเป็นการดำเนินการเยียวยาความเสียหายได้ ศาลจึงมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งเดิมเป็นในทางไต่สวนได้ไม่ถือว่าเป็นการปฏิเสธความยุติธรรม

ข้อสังเกต เมื่อเจ้าพนักงานไปทำการค้นตามหมายค้นที่ศาลออกให้ตามคำขอของเจ้าพนักงานแล้วไม่พบสิ่งผิดกฎหมาย กระบวนการต่าง ๆ ในการค้นได้เสร็จสิ้นยุติไปแล้ว เจ้าของบ้านที่ถูกค้นจะขอให้ศาลไต่สวนเพื่อทราบสาเหตุและหลักฐานอันเป็นที่มาในการขอออกหมายค้นไม่ได้ หากเห็นว่าเป็นการขอตรวจค้นโดยไม่มีพยานหลักฐานต้องไปว่ากล่าวเป็นอีกคดีต่างหาก

ข้อยกเว้นการค้นในที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายค้นของศาล

ข้อยกเว้นการค้นในที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายค้นของศาลตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา 92 (แก้ไขล่าสุด ปี 2547)

(1) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐานหรือมีเสียงหรือพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

(2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4958/2551 แม้เจ้าพนักงานตำรวจจะมีได้ดำเนินการขอหมายค้นจากศาลชั้นต้นก่อนเข้าตรวจค้นบ้านจำเลยก็ตาม แต่ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าสายลับล่อซื้อเมทแอมเฟตามีนที่หน้าบ้านจำเลย และเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมได้แอบซุ่มดูและเห็นเหตุการณ์การล่อซื้อดังกล่าว จึงเข้าตรวจค้นและจับกุมจำเลย เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจพบเห็นการกระทำความผิดฐานจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนและมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายอันเป็นความผิดซึ่งหน้าและการตรวจค้น

จับกุมได้กระทำต่อเนื่องกัน เจ้าพนักงานตำรวจจึงเข้าตรวจค้นบ้านจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นตาม ป.วิ.อ.มาตรา 92 (2) (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3751/2551 ขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจเข้าตรวจค้นตัวจำเลยนั้น จำเลยกำลังขายก๋วยเตี๋ยวยูที่ร้านก๋วยเตี๋ยวของจำเลย ซึ่งมีลูกค้ากำลังนั่งรับประทานก๋วยเตี๋ยวยูที่ร้านของจำเลย ดังนี้ ร้านก๋วยเตี๋ยวของจำเลยจึงหาใช่เป็นที่รโหฐานไม่ แต่เป็นที่สาธารณะสถาน เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองอันเป็นความผิดต่อกฎหมาย เจ้าพนักงานตำรวจย่อมมีอำนาจค้นจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา 93 และเมื่อตรวจค้นพบเมทแอมเฟตามีนอยู่ในครอบครองของจำเลยการกระทำของจำเลยก็เป็นความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานตำรวจย่อมมีอำนาจจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตาม ป.วิ.อ. มาตรา 78 (1) การตรวจค้นและจับกุมจึงชอบด้วยกฎหมาย

ข้อสังเกต ร้านขายอาหารไม่ใช่ที่รโหฐาน แต่เป็นที่สาธารณะสถาน เจ้าพนักงานตำรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น เมื่อพบสิ่งของผิดกฎหมายอยู่ที่ตัวผู้ต้องหา ถือเป็นความผิดซึ่งหน้า จับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2848/2547 สิบตำรวจโท ส. แอบซุ่มอยู่ห่างจากห้องเกิดเหตุประมาณ 8 เมตร เห็นจำเลยส่งมอบเมทแอมเฟตามีน 10 เม็ด ให้แก่สายลับ เมื่อเข้าตรวจค้นภายในห้องเกิดเหตุก็พบเมทแอมเฟตามีนอีก 8 เม็ด การกระทำความผิดของจำเลยกับการเข้าตรวจค้นและจับกุมของร้อยตำรวจเอก ม. กับสิบตำรวจโท ส. และพวกเขาเป็นการกระทำหน้าที่ต่อเนื่องกัน เมื่อพบเห็นจำเลยกำลังกระทำความผิดฐานจำหน่ายและมียาเสพติดให้โทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายอันเป็นความผิดซึ่งหน้าตาม ป.วิ.อ.มาตรา 80 จึงมีอำนาจค้นและจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นและหมายจับตามมาตรา 78 (1), 92 (2)

ข้อสังเกต เจ้าพนักงานตำรวจซุ่มดูเห็นจำเลยซื้อขายยาเสพติดให้โทษให้แก่สายลับ จึงเข้าตรวจจับกุมจำเลย พบยาเสพติดให้โทษอีกจำนวนหนึ่ง เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานพบเห็นการกระทำความผิดฐานจำหน่ายและมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งเป็นความผิดซึ่งหน้า และการตรวจค้นจับกุมได้กระทำต่อเนื่องกัน เจ้าพนักงานตำรวจจึงมีอำนาจค้นและจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับและหมายค้นตามมาตรา 78(1), 92(2)

(3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่า สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิด ได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1605/2544 สิบตำรวจโท ช. สืบทราบที่บ้านของจำเลยเป็นแหล่งลักลอบจำหน่ายยาเสพติดให้โทษก็ได้ใช้วิธีซุ่มดูพฤติการณ์ของจำเลย เมื่อเห็นจำเลยชุดบริเวณแปลงผักและนำสิ่งของใส่ในหลุมที่ขุดแล้วกลบไว้ จึงใช้วิทยุสื่อสารเรียกเจ้าพนักงานตำรวจที่รออยู่ให้ไปที่เกิดเหตุและได้ออกมาแสดงตัวเป็นเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อขอตรวจค้น เมื่อใช้จอบขุดบริเวณที่จำเลยขุดไว้ก็พบเมทแอมเฟตามีน กรณีดังกล่าวถือว่ามีเหตุสงสัยตามสมควรว่าสิ่งของที่ได้มาโดยการกระทำได้ซ่อนอยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุ ประกอบทั้งมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นของที่นำเข้ามาโดยผิดกฎหมายได้ สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายเสียก่อน แม้สิบตำรวจโท ช. กับพวกเข้าค้นโดยไม่มีหมายค้นก็สามารถกระทำได้โดยชอบตาม ป.วิ.อ.มาตรา 92(4)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7387/2543 ก่อนการค้นบ้านผู้ต้องหาครั้งนี้ เจ้าพนักงานตำรวจได้จับกุม ท. พร้อมเมทแอมเฟตามีนจำนวน 95 เม็ด ในเวลา 16 นาฬิกาเศษ การค้นในที่รโหฐานตามปกติจะต้องกระทำในเวลากลางวันตาม ป.วิ.อ.มาตรา 96 ขณะนั้นเป็นเวลาเย็นใกล้จะมีดแล้ว ประกอบกับยาเสพติดเป็นของที่ขนย้ายหลบหนีได้ง่ายโดยเฉพาะในเวลากลางคืน นอกจากนี้สถานีตำรวจอำเภอห้างฉัตรมิได้อยู่ใกล้กับศาลชั้นต้น การไปขอให้ศาลชั้นต้นออกหมายค้นย่อมทำให้เนิ่นช้ากว่าจะออกหมายค้นมาได้เมทแอมเฟตามีนอาจถูกโยกย้ายเสียก่อนแล้ว ดังนั้น จึงเข้าข้อยกเว้นให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นของศาลตาม ป.วิ.อ.มาตรา 92 (4)

(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6942/2551 บ้านที่เจ้าพนักงานเข้าตรวจค้นและจับกุมจำเลยนั้นเป็นบ้านของจำเลยไม่มีเลขที่ติดอยู่กับบ้านเลขที่ 297 ของ ถ. บิดาจำเลย ซึ่งเป็นบ้านที่ระบุไว้ในหมายค้นย่อมเข้าใจได้ว่าเป็นบ้านเดียวกัน การตรวจค้นของเจ้าพนักงานตำรวจจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1164/2546 การค้นบ้านที่เกิดเหตุ เจ้าพนักงานตำรวจได้แสดงบัตรประจำตัวเจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแก่ พ. เจ้าของบ้านซึ่งเป็นมารดาของจำเลยและได้รับความยินยอมแล้ว เมื่อไม่ปรากฏว่าเจ้าพนักงานตำรวจได้ขู่ขู่หรือหลอกลวงให้ พ. ให้ความยินยอมในการค้นแต่ประการใด แม้การค้นดังกล่าวจะทำโดยไม่มีหมายค้นที่ออกโดยศาลก็หาได้เป็นการค้นที่มีชอบแต่อย่างใดไม่ ประกอบกับก่อนทำการค้นเจ้าพนักงานตำรวจเห็นจำเลยโยนสิ่งของออกไปนอกหน้าต่าง เมื่อตรวจสอบดูพบว่าเป็นเมทแอมเฟตามีน จึงเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจพบจำเลยกระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองอันเป็นความผิดซึ่งหน้าและได้กระทำลงในที่รโหฐาน เจ้าพนักงานตำรวจย่อมมีอำนาจจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือหมายค้นตาม ป.วิ.อ.มาตรา 78(1), 92(2)

ข้อสังเกต กรณีเจ้าของที่รโหฐานยินยอมในการค้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าแม้จะไม่มีหมายค้น ก็ไม่ทำให้การค้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย

วิธีการค้นในที่รโหฐาน (มาตรา 94, 95)

วิธีการค้นในที่รโหฐาน ให้พนักงานที่ค้นสั่งให้เจ้าของหรือผู้ที่อยู่หรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้น ให้ยอมให้เข้าโดยมิหวงห้าม ต้องให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตามหมาย โดยพนักงานผู้ค้นต้องแสดงหมายค้น ถ้าค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นต้องแสดงนามและตำแหน่ง (มาตรา 94 วรรคหนึ่ง) ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่ยอมให้เข้าไป เจ้าพนักงานมีอำนาจใช้กำลังเพื่อเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันนั้นก็ได้ (มาตรา 94 วรรคสอง)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6403/2545 การจับ ส. ที่บ้านได้กระทำโดยมีหมายจับและหมายค้น เมื่อแสดงตนเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ และแสดงหมายค้น ส. ซึ่งยืนอยู่ด้านในรั้วบ้านได้ปิดล็อกกุญแจรั้วหน้าบ้าน แล้ววิ่งหนีเข้าบ้านไปปิดล็อกกุญแจบ้านด้านในอีกชั้นหนึ่งและไม่ยอมเปิดประตูโดยอ้างว่าจะไปมอบตัวในวันหลัง แสดงว่า ส. ไม่ยอมให้เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปจับกุม การที่เจ้าพนักงานตำรวจเข้าไปใช้ไม้กระแทกประตูบ้านที่ปิดล็อกกุญแจด้านในไว้จนเปิดออกแล้วเข้าไปจับ ส. จึงเป็นกรณีจำเป็นซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจผู้จัดการตามหมายค้นมีอำนาจกระทำได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 94 วรรคสอง

เวลาในการค้นที่รโหฐาน (มาตรา 96)

การค้นในที่รโหฐานต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตก มีข้อยกเว้นดังนี้

(1) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้ายังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้

(2) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษจะทำการค้นในเวลากลางคืนก็ได้

(3) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญ จะทำในเวลากลางคืนก็ได้ แต่ต้องได้รับอนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ข้อสังเกต บทบัญญัติมาตรา 96 นี้ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมล่าสุดในปี 2547 โดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 มาตรา 26 โดยได้เปลี่ยนผู้ที่มีอำนาจอนุญาตให้ค้นกรณี (3) จากตำรวจและฝ่ายปกครองเป็นศาล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6403/2545 ตามสำเนาบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี เจ้าพนักงานตำรวจไปตรวจค้นจับกุมที่บ้าน ส. เวลา 18.02 นาฬิกา แสดงว่าลงมือตรวจค้นตั้งแต่เวลาดังกล่าว จึงยังเป็นเวลากลางวัน เมื่อยังไม่เสร็จจึงมีอำนาจตรวจค้นจับกุมต่อไปในเวลากลางคืนได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 96(1)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4950/2540 ในขณะที่เข้าตรวจค้นและจับกุมผู้ต้องหาหลักหลบเล่นการพนันเจ้าพนักงานตำรวจไม่มีหมายค้นและหมายจับ แต่เห็นว่าการเล่นการพนันเป็นการกระทำผิดซึ่งหน้า หากไม่เข้าตรวจค้นและจับกุมทันทีตามที่พลเมืองดีแจ้ง ผู้ต้องหาอาจหลบหนีไปได้ เป็นกรณีฉุกเฉินอย่าง

ยั้ง จึงตรวจค้นในเวลากลางคืนได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 92(2) ประกอบมาตรา 96(2) จำเลยที่ 1 ขัดขวางการจับกุมเป็นความผิดตาม ป.อ.มาตรา 138 วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต โดยสรุปตามคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสองเรื่องข้างต้นได้ว่า

1. เจ้าพนักงานตำรวจเข้าค้นในที่รโหฐานได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น เพราะพบความผิดซึ่งหน้าซึ่งผู้กระทำความผิดกำลังกระทำลงในที่รโหฐานตาม ป.วิ.อ.มาตรา 92(2)

2. เจ้าพนักงานตำรวจค้นในที่รโหฐานในเวลากลางคืนได้เพราะผู้กระทำความผิดอาจหลบหนีและพยานหลักฐานอาจสูญหาย จึงเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งตาม ป.วิ.อ.มาตรา 96 (2)

3. เจ้าพนักงานตำรวจจับผู้กระทำความผิดในที่รโหฐานตามมาตรา 81(1) ได้ เพราะกรณีเข้าหลักเกณฑ์ที่สามารถเข้าค้นในที่รโหฐานในเวลากลางคืนได้ (ตามข้อ 1 และ 2) และสามารถจับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับเพราะผู้ถูกจับได้กระทำความผิดซึ่งหน้า (มาตรา 78 (1), 80)

ผู้ต้องหากระทำผิดในข้อหาเล็กน้อย แล้วหลบหนีเข้าไปในบ้านของตนซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจรู้จักดีและไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาจะหลบหนี ไม่ถือว่าเป็นเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่งตาม ป.วิ.อ.มาตรา 96(2)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 187/2507 จำเลยกระทำความผิดซึ่งหน้าในความผิดลหุโทษในเวลากลางคืน แล้วหลบหนีเข้าบ้านของจำเลยซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจผู้ไล่จับรู้จักอย่างดีแล้ว เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยจะหลบหนีต่อไปอีก ไม่ถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่งตามมาตรา 96 (2) แห่ง ป.วิ.อ. เจ้าพนักงานตำรวจผู้ไล่จับไม่มีอำนาจเขาไปจับกุมจำเลยอันเป็นที่รโหฐานได้ การที่จำเลยเงื้อมมือจะฟันตำรวจที่เข้ามาจับ ถือว่าเป็นการป้องกันสิทธิของจำเลยให้พ้นจากภัยอันตรายพอสมควรแก่เหตุ

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจค้น (มาตรา 97)

ในกรณีค้นโดยมีหมาย เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทนซึ่งต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้น มีอำนาจเป็นหัวหน้าจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้น (มาตรา 97) (แก้ไขปี 2547)

ในการค้นตามหมายค้นอาจมีเจ้าพนักงานเข้าตรวจค้นหลายคนจึงต้องมีหัวหน้าจัดการตามหมายค้นซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้น เจ้าพนักงานที่ค้นจึงไม่ต้องมีหมายค้นทุกคน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1493/2550 การตรวจค้นและการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก และเป็นคนละชั้นตอนกับการสอบสวน ไม่มีผลกระทบต่อถึงการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจในการฟ้องคดีของโจทก์ทั้งหามีผลทำให้การแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานตำรวจที่ชอบเป็นไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วยหาได้ไม่

ข้อสังเกต การค้นและการจับจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ไม่มีผลกระทบต่อถึงการสอบสวนและอำนาจฟ้องของโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1455/2544 ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 97 และมาตรา 102 วรรคหนึ่ง การค้นโดยมีหมายค้นจะต้องดำเนินการโดยเจ้าพนักงานตำรวจผู้ถูกระบุชื่อในหมายค้น และทำการค้นต่อหน้าเจ้าของหรือบุคคลในครอบครัวของเจ้าของสถานที่ที่จะค้นหรือมีจะนั้นก็ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นสองคนที่ขอให้มาเป็นพยานก็ได้ ร้อยตำรวจเอก พ. ผู้ถูกระบุชื่อในหมายค้นเป็นหัวหน้าในการตรวจค้นและทำการตรวจค้นต่อหน้าจำเลยซึ่งเป็นบุตรของเจ้าของบ้าน จึงถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวตามที่ระบุในมาตรา 102 วรรคหนึ่ง แม้จำเลยจะยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ก็เป็นผู้เข้าใจสาระของการกระทำ และมีความรู้สึกผิดชอบเพียงพอที่จะให้ความยินยอมโดยชอบแล้ว ดังนั้น การดำเนินชอบด้วยกฎหมาย

การจับบุคคลหรือยึดสิ่งของที่ได้จากการค้น (มาตรา 98)

การค้นในที่รโหฐานนั้นจะค้นได้ก็แต่เฉพาะเพื่อหาตัวคนหรือสิ่งของที่ต้องการค้นเท่านั้น ยกเว้น

(1) ในกรณีที่ค้นหาสิ่งของโดยไม่จำกัดสิ่ง เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจยึดสิ่งของใด ๆ ซึ่งน่าจะใช้เป็นพยานหลักฐานเพื่อเป็นประโยชน์หรือยืนยันผู้ต้องหาที่จำเลย

(2) เจ้าพนักงานผู้ทำการค้นมีอำนาจจับบุคคลหรือสิ่งของอื่นในที่ค้นนั้นได้ เมื่อมีหมายต่างหากหรือในกรณีความผิดซึ่งหน้า (มาตรา 98)

การค้นต้องไม่ทำให้เสียหาย (มาตรา 99)

เจ้าพนักงานผู้ทำการค้นต้องพยายามมิให้มีการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะทำได้ (มาตรา 99)

การดำเนินการแก่ผู้ขัดขวางการค้น (มาตรา 100)

ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้น จะขัดขวางถึงกับจะทำให้การค้นไร้ผล เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นควบคุมไว้หรือให้อยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานในขณะที่ทำการค้นเท่าที่จำเป็นเพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้การค้นนั้นไร้ผล

ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้เอาสิ่งของที่ต้องการพบชุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานค้นตัวผู้นั้นได้ตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 86

(มาตรา 100)

การเก็บรักษาส่งของที่ยึดได้จากการค้น (มาตรา 101)

สิ่งของที่ยึดได้ในการค้น ให้ห่อ หรือบรรจุหีบห่อตีตราไว้ หรือทำเครื่องหมายเป็นสำคัญ (มาตรา 101)

การค้นที่รโหฐานต้องค้นต่อหน้าผู้ครอบครอง (มาตรา 102 วรรคหนึ่ง)

การค้นในที่รโหฐาน ก่อนลงมือค้น ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อนและเท่าที่สามารถจะทำได้ให้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัวของผู้นั้น ถ้าหากไม่ได้ก็ให้ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงานขอร้องให้มาเป็นพยาน

(มาตรา 102 วรรคหนึ่ง)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4793/2549 การค้นพบธนบัตรของกลางในช่องปลาที่แขวนอยู่ข้างบ้านทิศตะวันออก นอกจากมิได้กระทำต่อหน้าจำเลยหรือสามีจำเลย ทั้ง ๆ ที่จำเลยก็ถูกจับและควบคุมตัวอยู่ที่หน้าบ้านนั่นเองแล้ว ยังได้ความว่าการพบธนบัตรในช่องปลาก็เป็นเรื่องที่ในชั้นแรกสืบตำรวจตรี พ. ค้นพบเพียงคนเดียวก่อน แล้วจึงเรียกภานันท์เชิญมาเป็นพยานในการค้นมาดู หาใช่ว่าเป็นการค้นพบธนบัตรของกลางที่พบต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยานดังที่ ป.วิ.อ.มาตรา 102 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ไม่ พยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับการค้นพบธนบัตรของกลางซึ่งเจ้าพนักงานผู้ตรวจค้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดจึงไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่ศาลจะรับฟัง

ข้อสังเกต การค้นที่มิได้กระทำต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัว หรือต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคน เป็นการค้นที่ไม่ชอบ กรณีเชิญบุคคลอื่นมาเป็นพยานต้องเชิญมาขณะตรวจค้นพบของกลางถ้าเชิญบุคคลอื่นมาเป็นพยานภายหลังตรวจค้นแล้วก็เป็นการใช้พยานหลักฐานที่ได้มาจากการค้นโดยไม่ชอบ ไม่มีน้ำหนักเพียงพอแก่การรับฟัง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1455/2544 ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 97 และมาตรา 102 วรรคหนึ่ง การค้นโดยมีหมายค้นจะต้องดำเนินการโดยเจ้าพนักงานตำรวจผู้ถูกระบุชื่อในหมายค้น และทำการค้นต่อหน้าเจ้าของหรือบุคคลในครอบครัวของเจ้าของสถานที่ที่จะค้นหรือมีจะนั้นก็ค้นต่อหน้าบุคคลอื่นสองคนที่ขอให้มาเป็นพยานก็ได้ ร้อยตำรวจเอก พ. ผู้ถูกระบุชื่อในหมายค้นเป็นหัวหน้าในการตรวจค้นและทำการตรวจค้นต่อหน้าจำเลยซึ่งเป็นบุตรของเจ้าของบ้าน จึงถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัวตามที่ระบุในมาตรา 102 วรรคหนึ่ง แม้จำเลยจะยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ก็เป็นผู้เข้าใจสาระของการกระทำ และมีความรู้สึกผิดชอบเพียงพอที่จะให้ความยินยอมโดยชอบแล้ว ดังนั้น การค้นจึงชอบด้วยกฎหมาย

ข้อสังเกต การค้นในที่รโหฐาน ต้องค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัวจึงจะเป็นการค้นที่ชอบด้วยกฎหมาย บุคคลในครอบครัวนั้นแม้จะยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าบุคคลนั้นเข้าใจสาระสำคัญของการกระทำและมีความรู้สึกผิดชอบเพียงพอ ก็เป็นการค้นที่ชอบด้วยกฎหมาย

การค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ (มาตรา 102 วรรคสอง)

การค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้ทำต่อหน้าผู้นั้น ถ้าผู้นั้นไม่สามารถหรือไม่ตั้งใจมากำกับจะตั้งผู้แทนหรือให้พยานมากำกับก็ได้ ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มี ให้ค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือพยานอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องมาเป็นพยาน

การค้นตัวบุคคล

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2550) มาตรา 32 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย” และวรรคสี่บัญญัติว่า “การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ”

การค้นตัวบุคคลตาม ป.วิ.อ. มีด้วยกัน 3 กรณี คือ

1. การค้นบุคคลในที่สาธารณะตามมาตรา 93 ซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่าห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะ เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด

จากบทบัญญัติมาตรา 93 แสดงว่าการค้นบุคคลในที่สาธารณะ ไม่ต้องมีหมายค้นโดยผู้ค้นต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือ... เมื่อตรวจค้นพบว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า เช่น พบแผ่นซีดีที่ละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น ก็จับได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6894/2549 ร้านที่เกิดเหตุเป็นร้านจำหน่ายอุปกรณ์เครื่องเล่นเกมต่าง ๆ และแผ่นเกม ย่อมเป็นสถานที่ที่เชื่อเชิญให้ประชาชนทั่วไปสามารถเดินเข้าไปดูและเลือกซื้อสินค้าได้ นับเป็นที่สาธารณะซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ เมื่อสืบตำรวจ ส. เป็นผู้ทำการตรวจค้น แผ่นซีดีเกมอยู่ในตะกร้าซึ่งอยู่ในตู้สามารถมองเห็นได้ โดยแผ่นซีดีเกมของกลางดังกล่าวละเมิดลิขสิทธิ์ของโจทก์ร่วม มีลักษณะภายนอกของแผ่นซีดีของกลางต่างจากของโจทก์ร่วมอย่างเห็นได้ชัด จึงเป็นกรณีของการค้นในที่สาธารณะโดยเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่าร้านที่เกิดเหตุมีสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด ไม่จำเป็นต้องมีหมายค้นตาม ป.วิ.อ.มาตรา 93 ทั้งเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับจำเลยได้ตามมาตรา 78(1) ประกอบมาตรา 80 วรรคหนึ่ง การค้นและการจับจึงชอบด้วยกฎหมาย

ข้อสังเกต จากฎีกานี้ แสดงว่าการค้นบุคคลในที่สาธารณะ โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด ฯลฯ ไว้ในความครอบครอง สิ่งของนั้นไม่จำเป็นต้องอยู่ที่ตัวของผู้ที่ถูกค้น แผ่นซีดีเกมของกลางอยู่ในตู้ภายในร้านซึ่งเป็นที่สาธารณะก็ถือว่าอยู่ในความครอบครองของจำเลยแล้ว การค้นจึงชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 93

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1152/2521 วัยรุ่นกำลังเดินอยู่ในทางสาธารณะ คนหนึ่งเป็นผู้ต้องหาของตำรวจมีผู้แจ้งว่าบุคคลเหล่านั้นจะไปทำผิด เป็นเหตุอันควรสงสัยว่าจะทำความผิดและมีอาวุธที่จะนำไปใช้ทำผิด นายตำรวจค้นได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 93 จำเลยขัดขวางโดยยิงตำรวจ เป็นความผิดตาม ป.อ.มาตรา 140, 289, 80 ลงโทษตามมาตรา 289, 80 ซึ่งเป็นบทหนัก

2. การค้นตัวบุคคลซึ่งอยู่ในที่รโหฐาน (มาตรา 100 วรรคสอง)

การค้นบุคคลตามมาตรานี้ สืบเนื่องมาจากการค้นในที่รโหฐาน และมีคนในที่นั้นขัดขวางการค้น โดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้อาณาสิทธิ์ของที่ต้องการพบชุกซ่อนในร่างกายเจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจค้นตัวผู้นั้นได้ถ้าพบสิ่งของนั้นก็ยึดไว้เป็นพยานหลักฐานได้

3. การค้นตัวผู้ต้องหา (มาตรา 85)

การค้นตัวบุคคลตามมาตรา 85 เป็นกรณีที่มีการจับตัวผู้ต้องหาแล้ว เจ้าพนักงานผู้จับหรือผู้รับตัวผู้ถูกจับ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหาและยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่ใช้เป็นพยานหลักฐานได้ (มาตรา 85 วรรคหนึ่ง)

การค้นตัวบุคคลนั้นจักต้องกระทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิง ต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น (มาตรา 85 วรรคสอง)

การมอบสิ่งของที่ยึดให้เจ้าของดูแล

ในระหว่างสอบสวน สิ่งของที่เจ้าพนักงานได้ยึดไว้ซึ่งมิใช่ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ถ้ายังไม่ได้นำสืบหรือแสดงเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาพิพากษาเจ้าของหรือผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้อาจยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี เพื่อขอรับสิ่งของนั้นไปดูแลหรือใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันหรือหลักประกันก็ได้ (มาตรา 85/1 วรรคหนึ่ง)

การสั่งคืนสิ่งของตามวรรคหนึ่ง จะต้องไม่กระทบถึงการนำสิ่งของนั้นเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในภายหลัง ทั้งนี้ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีคำสั่งโดยมิชักช้า โดยอาจเรียกประกันจากผู้ยื่นคำร้อง หรือกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้บุคคลนั้นปฏิบัติ และหากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือบุคคลดังกล่าวไม่ยอมคืนสิ่งของนั้น ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี มีอำนาจยึดสิ่งของนั้นกลับคืนและบังคับตามสัญญาประกันเช่นว่านั้นได้ วิธีการยื่นคำร้องเงื่อนไขและการอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 85/1 วรรคสอง)

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาดังกล่าวได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับการแจ้งการไม่อนุญาต และให้ศาลพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาต ศาลอาจเรียกประกันหรือกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดได้ตามที่เห็นสมควร คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด (มาตรา 85/1 วรรคสาม)

ข้อสังเกต บทบัญญัตินี้ เป็นหลักการที่บัญญัติขึ้นใหม่ตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าของหรือผู้ซึ่งมีสิทธิขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึด ขอรับสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ นำไปดูแลหรือใช้ประโยชน์ได้ ทั้งนี้เพื่อให้เจ้าของหรือผู้ซึ่งมีสิทธิฯ ได้รับความเสียหายจากการถูกเจ้าพนักงานยึดสิ่งของนั้นไว้ในระหว่างสอบสวน แต่

สิ่งของนั้นต้องไม่ใช่ทรัพย์สินที่ทำหรือมีไว้เป็นความผิดและการคืนสิ่งของนั้นต้องไม่กระทบถึงการใช้สิ่งของนั้น เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในภายหลัง

การขอลปล่อยตัวผู้ถูกควบคุมหรือขังโดยผิดกฎหมาย (มาตรา 90)

หลักเกณฑ์ เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกควบคุมหรือขังในคดีอาญา หรือในกรณีอื่นใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย บุคคลต่อไปนี้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลท้องที่ที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาขอให้ปล่อย

- (1) ผู้ถูกคุมขังเอง
- (2) พนักงานอัยการ
- (3) พนักงานสอบสวน
- (4) ผู้บัญชาการเรือนจำหรือพัศดี
- (5) สามี ภริยา หรือญาติของผู้นั้น หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง

เมื่อได้รับคำร้อง ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้ถูกคุมขังแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมายให้ศาลปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 350/2553 สิทธิในการร้องขอให้ศาลสั่งปล่อยตัวจากการคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 90 มีอยู่เพียงชั่วระยะเวลาที่ถูกคุมขังโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

ผู้ร้องถูกจับกุมก่อนที่ผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ทั้งมิใช่ความผิดซึ่งหน้าหรือกรณีใด ๆ ที่เจ้าพนักงานตำรวจสามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ การคุมขังผู้ร้องโดยพนักงานสอบสวนจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้การคุมขังผู้ร้องในระหว่างพิจารณาคดีไม่ชอบด้วยกฎหมายด้วย แต่ขณะผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลขอให้สั่งปล่อยตัวผู้ร้องพนักงานอัยการได้ฟ้องผู้ร้องต่อศาลชั้นต้นในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และความผิดต่อพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ ศาลชั้นต้นประทับฟ้องและออกหมายขังผู้ร้องในระหว่างพิจารณา ดังนั้น แม้การคุมขังผู้ร้องโดยพนักงานสอบสวนจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่การคุมขังก็สิ้นสุดไปแล้วตั้งแต่ศาลประทับฟ้องและออกหมายขังผู้ร้องในระหว่างพิจารณา สิทธิของผู้ร้องที่จะร้องขอให้ปล่อยจากการคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายจึงระงับไป ผู้ร้องจึงไม่อาจจะร้องขอตาม ป.วิ.อ. มาตรา 90

การจับกุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นเรื่องที่ผู้ร้องจะต้องดำเนินคดีแก่เจ้าพนักงานตำรวจที่จับผู้ร้องด้วยการร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานหรือฟ้องคดีต่อศาลด้วยตนเองต่อไป ทั้งการจับกุมและคุมขังเป็นขั้นตอนต่างหากจากการสอบสวน การสอบสวนชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เป็นเรื่องที่ต้องวินิจฉัยในชั้นพิจารณาของศาล เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ร้องต่อศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นประทับฟ้องและออกหมาย

ซึ่งผู้ร้องไว้ระหว่างพิจารณาซึ่งเป็นอำนาจที่จะดำเนินการได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 71, 88 แล้ว การคุมขังผู้ร้องในระหว่างพิจารณาจึงชอบด้วยกฎหมายผู้ร้องจึงไม่สิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวผู้ร้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4827/2550 สิทธิของผู้ถูกคุมขังในการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งปล่อยตัวจากการควบคุมขังหรือขังโดยผิดกฎหมายตาม ป.วิ.อ.มาตรา 90 นั้น มีอยู่เพียงชั่วระยะเวลาที่ผู้ถูกคุมขังยังถูกควบคุมหรือขังไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ตามคำร้องปรากฏว่าภายหลังจากผู้ร้องถูกควบคุมตัวพนักงานสอบสวนได้ปล่อยตัวผู้ร้องชั่วคราวไปแล้วโดยให้ผู้ร้องทำสัญญาประกันไว้ กรณีจึงไม่มีการควบคุมตัวผู้ร้องในขณะยื่นคำร้องแล้วผู้ร้องจึงไม่อาจจะร้องขอตามมาตรา 90 ได้อีกต่อไป หากการจับเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายก็เป็นเรื่องที่ผู้ร้องจะดำเนินคดีแก่เจ้าพนักงานตำรวจที่จับผู้ร้องต่อไปสำหรับทรัพย์สินซึ่งผู้ร้องกล่าวอ้างว่าเจ้าพนักงานตำรวจยึดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมายและขอให้ศาลมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจคืนแก่ผู้ร้องนั้นก็มิใช่กรณีที่จะยื่นคำขอมาพร้อมกับคำร้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 90 เช่นกัน ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้อง

ข้อสังเกต สิทธิขอปล่อยตัวจากการคุมขังตาม ป.วิ.อ.มาตรา 90 มีอยู่เพียงชั่วระยะเวลาที่ผู้ถูกคุมขังโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ดังนี้ ถ้าขณะยื่นคำร้องผู้ร้องได้รับการปล่อยชั่วคราวไปแล้ว จึงไม่มีการควบคุมตัวขณะยื่นคำร้องแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3118/2523 ระหว่างการไต่สวนขอให้ปล่อยตัวผู้ร้องจากการควบคุมของเจ้าพนักงานตาม ป.วิ.อ. มาตรา 90 ผู้ร้องขอให้ศาลสั่งปล่อยชั่วคราวระหว่างรอการไต่สวน ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาต เจ้าหน้าที่ตำรวจคัดค้านอุทธรณ์คำสั่งปล่อยชั่วคราว คำสั่งนี้เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาซึ่งจะต้องมีการไต่สวนคำร้องต่อไป ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตามมาตรา 196

ข้อสังเกต ถ้าในระหว่างการไต่สวนคำร้องได้รับการปล่อยตัวไปแล้ว ดังนี้ไม่จำเป็นต้องไต่สวนคำร้องต่อไป

ปล่อยชั่วคราว (มาตรา 106-119 ทวิ)

การปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว อาจปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน (มาตรา 106)

หลักประกันมี 3 ชนิด คือ

- (1) มีเงินสดมาวาง
- (2) มีหลักทรัพย์อย่างอื่นมาวาง
- (3) มีบุคคลมาเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ (มาตรา 114)

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป การปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ (มาตรา 110 วรรคหนึ่ง) ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ (มาตรา 110 วรรคสอง)

หลักเกณฑ์การยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ได้แก่ ผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง (มาตรา 106)

ผู้มีอำนาจให้ปล่อยชั่วคราว (มาตรา 106)

เจ้าพนักงานที่จะพิจารณาคำร้องขอปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว ได้แก่ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการหรือศาล ซึ่งแล้วแต่การดำเนินคดีในขณะนั้นอยู่ในขั้นตอนใด กล่าวคือ

(1) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาลให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี

(2) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาลและยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อศาลนั้น

(3) เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

(4) เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้ว แม้ยังไม่มีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วแต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลชั้นต้นส่งอนุญาตมิฉะนั้นให้รับส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี

(5) เมื่อศาลส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว จะยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น หรือจะยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณีก็ได้

ในกรณีที่ยื่นต่อศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นรับส่งคำร้องไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อสั่งแล้วแต่กรณี

เจ้าพนักงานหรือศาลต้องสั่งคำร้องโดยเร็ว (มาตรา 107)

เมื่อได้รับคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้เจ้าพนักงานหรือศาลรับสั่งอย่างรวดเร็ว และผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยอาศัยหลักเกณฑ์..... (แก้ไขล่าสุดปี 2547)

ข้อพิจารณาการสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว (มาตรา 108, 108/1)

ในการวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้พึงพิจารณาข้อเหล่านี้ ประกอบ

- (1) ความหนักเบาแห่งข้อหา
- (2) พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
- (3) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
- (4) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
- (5) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
- (6) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใด หรือไม่

(7) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยขัดตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์หรือผู้เสียหายแล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

(มาตรา 108 วรรคหนึ่ง)

เหตุของการไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว (มาตรา 108/1)

การสั่งไม่ปล่อยชั่วคราว ต้องมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังนี้

- (1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี
- (2) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน
- (3) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น
- (4) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ
- (5) การปล่อยชั่วคราว จะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล

พนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล

คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุผลดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย และผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

พยานสำคัญในคดีคัดค้านการขอปล่อยชั่วคราว (มาตรา 108/2)

ในกรณีที่พยานสำคัญในคดีอาจได้รับอันตรายอันเนื่องมาแต่การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พยานนั้นอาจคัดค้านการปล่อยชั่วคราวนั้นได้ โดยยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล แล้วแต่กรณี (มาตรา 108/2 วรรคหนึ่ง)

ถ้ามีคำคัดค้านการปล่อยชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณี พิจารณาคำคัดค้านดังกล่าวทันที โดยให้มีอำนาจเรียกผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่ายมาสอบถามเพื่อประกอบการพิจารณาและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร (มาตรา 108/2 วรรคสอง)

ข้อสังเกต บทบัญญัติ 108/2 นี้ แก้ไขเพิ่มเติมล่าสุด โดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2551)

การปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีโทษจำคุกเกินสิบปี (มาตรา 109)

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องหาหรือถูกฟ้องในความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ถ้ามีคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลจะต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์ว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ ถ้าไม่อาจถามได้โดยเหตุอันควร ศาลจะงดการถามเสียก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้

ข้อสังเกต การสอบถามพนักงานสอบสวนหรือพนักงานว่าจะคัดค้านคำร้องขอปล่อยชั่วคราวก็แต่เฉพาะคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าสิบปี และต้องเป็นการขอปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาของศาลชั้นต้นเท่านั้น ถ้าเป็นการขอปล่อยชั่วคราวหลังศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ตัดสินแล้ว ก็ไม่ต้องสอบถามพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการตามมาตรฐานอีก

ประกันและหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว (มาตรา 110)

1. คดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

2. คดีอย่างอื่น จะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันหรือหลักประกันด้วยก็ได้

การเรียกประกันหรือหลักประกัน จะเรียกจนเกินควรแก่กรณีมิได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกาแล้วแต่กรณี

หลักเกณฑ์การขอปล่อยชั่วคราวที่กล่าวมาใช้บังคับทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นศาล โดยสรุปก็คือหลักประกันที่ใช้ในการประกันตัวจะเรียกเกินควรไม่ได้ และต้องสั่งโดยเร็ว ถ้าไม่ให้ประกันตัวก็ต้องอาศัยเหตุตามมาตรา 108/1 เท่านั้น ทั้งต้องแจ้งเหตุผลที่ไม่ให้ประกันตัวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย และผู้ยื่นคำร้องทราบเป็นหนังสือโดยเร็วด้วย บทบัญญัติตามมาตรานี้เป็นต่อกัยถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในเรื่องการขอปล่อยชั่วคราว เพราะถือว่ายังบริสุทธิ์อยู่ เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาในเรื่องประกันตัวมากยิ่งขึ้น

กำหนดเวลาในการปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ (มาตรา 113)

ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 113 เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการสั่งปล่อยชั่วคราวไม่ว่าจะมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันหรือไม่ การปล่อยชั่วคราวใช้ได้ระหว่างการสอบสวนหรือจนกว่าผู้ต้องหาถูกศาลสั่งขังในระหว่างสอบสวน หรือจนถึงศาลสั่งประทับฟ้องแต่ไม่เกิน 3 เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว และในกรณีจำเป็นทำให้ไม่อาจทำการสอบสวนได้เสร็จในกำหนดเวลา 3 เดือน จะยืดการปล่อยชั่วคราวให้เกิน 3 เดือนก็ได้ แต่ไม่เกิน 6 เดือน (มาตรา 113 วรรคหนึ่ง)

เมื่อการปล่อยชั่วคราวดังกล่าวสิ้นสุดลงแล้ว ถ้ายังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไปให้ส่งตัวผู้ต้องหามาศาลเพื่อให้ศาลสั่งขังตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 87 วรรคสี่ถึงวรรคเก้า (มาตรา 113 วรรคสอง)

จากบทบัญญัติมาตรา 113 นี้ แสดงว่าการสั่งปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีกำหนดระยะเวลาในการปล่อยชั่วคราว พนักงานสอบสวนจึงต้องรีบดำเนินการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน 3 เดือน แต่ถ้ามีเหตุจำเป็น ทำให้การสอบสวนไม่อาจเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว เช่น คดีนั้นมีความยุ่งยากซับซ้อน มีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมากมาย ทำให้สอบสวนไม่ทัน ก็มีสิทธิยืดเวลาปล่อยชั่วคราวได้แต่ไม่เกิน 6 เดือน

โดยสรุป การปล่อยชั่วคราวของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ถูกจำกัดด้วยระยะเวลาสูงสุดได้ไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว หากยังไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาได้ สัญญาประกันตัวก็เป็นอันสิ้นสุดลง พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่มีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาอีกต่อไป แต่ถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไป พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องมาขอให้ศาลสั่งขังผู้ต้องหาตามบทบัญญัติมาตรา 87 วรรคสี่ถึงวรรคเก้า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9208-9209/2547 การปล่อยชั่วคราวของพนักงานสอบสวนนั้น สามารถให้ปล่อยชั่วคราวได้สูงสุดเพียง 6 เดือนตาม ป.วิ.อ.มาตรา 113 วรรคหนึ่ง เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว สัญญาประกันตัวผู้ต้องหาเป็นอันสิ้นสุดลง จำเลยซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนไม่อาจควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อไปได้ จึงไม่มีเหตุที่โจทก์จะต้องมาขอปล่อยผู้ต้องหาด้วยการนำโฉนดที่ดินมาให้จำเลยยึดถือไว้อีก จำเลยจึงต้องคืนโฉนดที่ดินพิพาทแก่โจทก์

ข้อสังเกต เมื่อครบกำหนด 6 เดือน หากยังไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาได้ สัญญาประกันตัวก็เป็นอันสิ้นสุดลง พนักงานสอบสวนต้องคืนหลักประกันให้ผู้ประกันไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 539/2536 ในระหว่างสอบสวน พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี มีอำนาจปล่อยผู้ต้องหาชั่วคราวมีระยะเวลาอย่างสูงไม่เกินหกเดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว เมื่อพ้นเวลาดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี ไม่มีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาต่อไปอีกเท่านั้น สำหรับการสอบสวนหากมีความจำเป็นต้องทำให้เสร็จ ก็คงดำเนินการต่อไปได้เพราะไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามไว้ แม้การไม่ปฏิบัติตาม ป.วิ.อ.มาตรา 113 วรรคสอง ทำให้ผู้ต้องหาหลุดพ้นจากการควบคุม แต่ก็มีใช้บทบังคับให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ จำต้องส่งผู้ต้องหามาศาล และยื่นคำร้องขอหมายขังผู้ต้องหาไว้เสมอไป เว้นแต่มีความจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาต่อไปอีก กรณีหาได้เกี่ยวข้องกับปัญหาการสอบสวนชอบหรือมิชอบแต่ประการใดไม่ ทั้งการไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนดังบัญญัติไว้ตามมาตรา 113 วรรคสอง ก็มีได้มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาล

ข้อสังเกต กฎหมายมิได้บังคับให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการต้องนำผู้ต้องหามาศาลเสมอไป เพราะตามมาตรา 113 วรรคสองใช้ถ้อยคำว่า “ถ้ายังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ต่อไป ให้ส่งผู้ต้องหามาศาล...” ดังนั้น ในกรณีที่ไม่มี ความจำเป็นที่จะต้องควบคุมผู้ต้องหา ก็ไม่ต้องนำผู้ต้องหามาศาล การสอบสวนก็คงดำเนินต่อไปได้โดยชอบ

หลักประกันมาใช้ในชั้นพนักงานอัยการหรือชั้นศาล (มาตรา 113/1)

กรณีที่หลักประกันเป็นเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่น (มาตรา 113/1 วรรคหนึ่ง)

1. มีการวางเงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นเป็นประกันต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ

2. ผู้ประกันยังไม่ได้รับคืนหลักประกันจากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ
3. ผู้ต้องหา หรือจำเลยหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณี โดยขอถือเอาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นหลักประกันต่อไป

4. เมื่อพนักงานอัยการหรือศาลเห็นสมควร อาจมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยถือเอาเงินสดหรือหลักทรัพย์ดังกล่าว เป็นหลักประกันในชั้นพนักงานอัยการหรือศาล แล้วแต่กรณี

5. ให้พนักงานอัยการหรือศาลแจ้งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี ให้ส่งหลักประกันต่อพนักงานอัยการหรือศาลภายในเวลาที่พนักงานอัยการหรือศาลเห็นสมควร

กรณีประกันหรือหลักประกันเป็นบุคคล (มาตรา 113/1 วรรคสอง)

1. มีบุคคลเป็นประกันต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ
2. หากบุคคลนั้นร้องขอพนักงานอัยการหรือศาลอาจถือเอาบุคคลนั้นเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวต่อไปได้
3. พนักงานอัยการหรือศาลแจ้งให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการส่งเอกสารเกี่ยวกับการประกันภายในเวลาที่เห็นสมควร

ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี (มาตรา 117)

เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีหรือจะหลบหนี

1. กรณีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้พบเห็น มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้
2. กรณีบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกันเป็นผู้พบเห็น อาจขอให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุดจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ ถ้าไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันทางที่ ก็ให้มีอำนาจจับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เอง แล้วส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด แล้วให้พนักงานนั้นรีบจัดส่งผู้ต้องหาหรือจำเลยไปยังเจ้าพนักงานหรือศาล โดยค่าพาหนะจากบุคคลซึ่งทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกัน

การอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว (มาตรา 119 ทวิ)

การอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ตามมาตรา 119 ทวิ แบ่งออกได้เป็น 2 กรณี คือ

- (1) คำสั่งไม่อนุญาตของศาลชั้นต้น ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์
- (2) คำสั่งไม่อนุญาตของศาลอุทธรณ์ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลฎีกา

คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวยื่นตามศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวใหม่

การยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา 119 ทวิ นี้ ไม่อยู่ภายใต้บังคับ ป.วิ.อ.มาตรา 198 และมาตรา 216 จึงไม่ต้องอุทธรณ์ภายในกำหนด 1 เดือน

คำสั่งศาลฎีกา 1663/2548 คดีนี้ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยจำเลยชั่วคราว โดยให้ทบทวนประกันเพิ่มเป็นคนละ 12 ล้านบาท จำเลยทั้งสองยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งว่าศาลชั้นต้น เรียกหลักประกันสูงเกินไป ขอให้ศาลอุทธรณ์อนุญาตให้ปล่อยจำเลยทั้งสองชั่วคราวโดยเรียกหลักประกัน ไม่เกินคนละ 1 ล้านบาท ศาลอุทธรณ์มีได้วินิจฉัยในประเด็นที่จำเลยทั้งสองอุทธรณ์ โดยศาลอุทธรณ์มี คำสั่งว่า “ไม่ปรากฏว่าศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจำเลยทั้งสองในระหว่างพิจารณา กรณีจึงไม่อาจอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นได้ ให้ยกคำร้อง” คำสั่งของศาลอุทธรณ์จึงมิใช่คำสั่งไม่ อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวยืนตามศาลชั้นต้นอันเป็นคำสั่งที่เป็นที่สุด ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 119 ทวิ วรรค ท้าย จำเลยทั้งสองจึงมีสิทธิฎีกาคำสั่งของศาลอุทธรณ์

ข้อสังเกต คำสั่งของศาลอุทธรณ์จะเป็นที่สุดตามมาตรา 119 ทวิ วรรคท้าย ต้องเป็นคำสั่งที่ไม่ อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ยืนตามศาลชั้นต้น มิฉะนั้นไม่เป็นที่สุด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 107/2537 คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ให้เพิกถอนการปล่อยชั่วคราว จำเลย และศาลอุทธรณ์มีคำสั่งยืนตามคำสั่งของศาลชั้นต้น มิใช่กรณีเดียวกับการขอปล่อยชั่วคราวที่ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว และศาลอุทธรณ์มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวยืนตาม ศาลชั้นต้น ซึ่งถือเป็นที่สุดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 119 ทวิ วรรคสาม และคำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้เพิกถอน การปล่อยชั่วคราวจำเลยเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาที่ไม่ทำให้คดีเสร็จสำนวนกรณีจึงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ คำสั่งนั้นในระหว่างพิจารณาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 196

ข้อสังเกต คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ให้เพิกถอนการปล่อยชั่วคราว ไม่ใช่คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อย ชั่วคราว ดังนี้เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษายืนกรณีไม่เข้ามาตรา 119 ทวิ คำสั่งไม่ถึงที่สุด แต่ถือว่าคำสั่ง นั้นเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา ต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา 196

การอุทธรณ์กรณีคำสั่งปรับผู้ประกัน (มาตรา 119)

กรณีนี้เป็นชั้นที่ผู้ประกันผิดสัญญาประกันและศาลสั่งบังคับตามสัญญาประกันได้โดยไม่ต้องฟ้อง เป็นคนละกรณีกับคำสั่งไม่อนุญาตให้ประกันตามมาตรา 119 ทวิ ข้างต้น

ในกรณีผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกัน หรือตามที่เห็นสมควร โดยมีต้องฟ้อง เมื่อศาลสั่งประการใดแล้วฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจ อุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด (มาตรา 119 วรรคหนึ่ง) เพื่อประโยชน์ในการ บังคับคดีให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีนั้น มีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของ บุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้ เสมือนเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และให้ถือว่าหัวหน้า สำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนของหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าว (มาตรา 119 วรรคสอง) โดยต้องร้องขอให้มีการบังคับคดีตามคำสั่งศาลภายใน 10 ปี นับแต่วันมี คำสั่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา 15 ประกอบ ป.วิ.พ. มาตรา 271

ข้อสังเกต กรณีตามมาตรา 119 เป็นเรื่องผิดสัญญาประกันต่อศาล ศาลบังคับตามสัญญาประกันได้โดยไม่ต้องฟ้อง โดยให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา แต่ถ้ามีการผิดสัญญาประกันที่ทำต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ไม่ต้องด้วยบทบัญญัติตามมาตรา นี้จึงต้องมีการฟ้องคดีต่อศาลก่อนจึงจะดำเนินการบังคับคดีไปได้ ทั้งนี้เป็นการฟ้องโดยอาศัยตำแหน่งพนักงานสอบสวน โดยไม่ต้องได้รับมอบอำนาจให้ฟ้องคดีจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็มีใช้พนักงานสอบสวน จึงฟ้องบังคับตามสัญญานั้นเองไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3450/2549 การที่ผู้ประกันยื่นอุทธรณ์ขอให้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เมื่อสิทธิในการร้องขอให้บังคับคดีแก่ผู้ประกันสิ้นสุดแล้ว ศาลชั้นต้นต้องคืนหลักประกันแก่ผู้ประกันตาม ป.วิ.อ.มาตรา 118 นั้น เป็นกรณีพิจารณาความเกี่ยวกับสัญญาประกันตัวจำเลยในคดีอาญา ซึ่งการใช้สิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้น ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ.ภาค 4 ลักษณะ 1 โดยมาตรา 193 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายไว้โดยชัดแจ้งแล้วว่าให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ ไม่มีบทบัญญัติมาตราใดอนุญาตให้คู่ความอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาได้ดังเช่นคดีแพ่ง จึงนำ ป.วิ.พ.มาตรา 223 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3304/2547 การที่จำเลยมิได้ส่งตัวผู้ต้องหาให้แก่โจทก์ (ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวน) ตามกำหนดนัด ย่อมทำให้จำเลยตกเป็นผู้ผิดสัญญาประกัน โจทก์ชอบที่จะบังคับตามสัญญาประกันได้โดยมีสิทธิเรียกให้จำเลยชำระเงินตามจำนวนที่ตราค่าประกันไว้ในสัญญาประกันซึ่งมีลักษณะเป็นเบี้ยปรับ แต่การชำระหนี้ดังกล่าวมิได้กำหนดระยะเวลาอันพึงจะชำระแก่กันไว้ โจทก์ชอบที่จะบอกกล่าวกำหนดเวลาให้จำเลยชำระหนี้ก่อน เมื่อจำเลยไม่ชำระหนี้นั้นย่อมได้ชื่อว่าผิดนัดนับแต่เมื่อนั้น กรณีใช้หนี้ที่มีกำหนดระยะเวลาชำระวันเดียวกับวันที่จำเลยไม่ส่งตัวผู้ต้องหาให้แก่โจทก์ เมื่อโจทก์มีหนังสือบอกกล่าวกำหนดเวลาให้จำเลยชำระหนี้ภายในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2544 จำเลยจึงตกเป็นผู้ผิดนัด ต้องรับผิดชำระดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดนับแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2544 เป็นต้นไป

ข้อสังเกต เมื่อมีการทำสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย พนักงานสอบสวน หรือศาลจะกำหนดวันนัดให้ผู้ประกันนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งแก่พนักงานสอบสวน หรือให้มาศาล ผู้ประกันจึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามอยู่ 2 ประการ คือ นำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งแก่พนักงานสอบสวนหรือศาล และถ้าไม่นำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งตามกำหนดก็มีหน้าที่ต้องชำระเงินตามสัญญาประกัน การที่พนักงานสอบสวนหรือศาลกำหนดเวลาให้นำผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งนั้นจึงเป็นการให้ชำระหนี้ประการแรกเท่านั้น หากผู้ประกันไม่นำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งตามกำหนด ก็ถือว่าเป็นการผิดนัดประการแรกเท่านั้น แต่เมื่อพนักงานสอบสวนหรือศาลก็มีสิทธิเรียกให้ผู้ประกันชำระเงินตามสัญญาประกันแล้ว ผู้ประกันไม่ชำระก็ถือว่าผิดนัดตาม ป.พ.พ.มาตรา 204 เรื่องนี้ จำเลยจึงต้องชำระดอกเบี้ยผิดนัดตาม ป.พ.พ.มาตรา 224 นับแต่วันที่ครบกำหนดบอกกล่าวแล้วไม่ชำระหนี้

การขอลดหรือลดค่าปรับ

เมื่อผู้ประกันผิดสัญญาประกันและศาลสั่งปรับผู้ประกันไปแล้ว ผู้ประกันมีสิทธิร้องขอให้ศาลลดหรือลดค่าปรับได้ คำสั่งศาลไม่ว่าจะให้ลดหรือลดหรือไม่ ก็เป็นคำสั่งตามมาตรา 119 ผู้ประกันมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นได้ และคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด

คำสั่งคำร้องที่ ท. 127/2549 ผู้ประกันยื่นนำคำร้องขอชำระค่าปรับเพียงครั้งหนึ่งของจำนวนค่าปรับที่เหลือ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้อง ผู้ประกันอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิพากษายืน คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 4 ย่อมเป็นที่สุดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 119 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7326/2540 จำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกันซึ่งผู้ประกันจะต้องชำระเมื่อมีการผิดสัญญาโดยส่งตัวผู้ที่ขอประกันให้ตามกำหนดมิได้นั้นเป็นเบี้ยปรับ ซึ่งศาลมีอำนาจจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรได้ตาม ป.พ.พ.มาตรา 383 วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต ค่าปรับตามสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นเบี้ยปรับ หากสูงเกินส่วน ศาลลดลงได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 383

บทสรุป

ปัจจุบันได้ให้ผู้พิพากษามีบทบาทในการออกหมายเนื่องจากในอดีตได้มีการออกหมายเพื่อกลั่นแกล้งบุคคลซึ่งมีหลายเหตุผล เช่นการออกหมายเพื่อกลั่นแกล้งบุคคลในทางการเมือง การออกหมายเพื่อทำให้บุคคลต้องเกิดความลำบากและเกิดการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายโดยไม่ได้ตั้งใจ และยังมีเหตุมากมายในอดีตที่ทำให้การออกหมายไม่เป็นไปโดยยุติธรรม กลับสร้างปัญหาให้กับประชาชน จึงได้มีการแก้ไขกฎหมายให้การออกหมายต่างๆให้มีความรัดกุมมากขึ้น อาทิเช่น การออกหมายจับ ถ้าไม่ใช่กรณีเป็นการกระทำผิดซึ่งหนักก็ต้องให้ผู้พิพากษาเป็นผู้อนุมัติเสียก่อน เพราะเป็นการลิดรอนสิทธิของบุคคลในการดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งเป็นสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามสิทธิที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญอีกด้วย ดังนั้นปัจจุบันการออกหมายอาญาต่างๆของประเทศไทยจึงเป็นที่ยอมรับของประชาชนเป็นอันมากจะสังเกตได้ว่า ไม่มีการร้องเรียนในกรณีนี้ซึ่งจะแตกต่างจากในอดีตเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ เราจึงต้องทำความเข้าใจถึงการออกหมายเรียกและหมายอาญาต่างๆให้ดีเพื่อให้การออกหมายนั้นเกิดขึ้นเท่าที่จำเป็นแก่คดีเท่านั้น

ข้อ 1 พันตำรวจตรีหนึ่งพนักงานสอบสวนซึ่งนั่งดูโทรทัศน์วงจรปิดถ่ายทอดดูหาเลือกตั้งอยู่บนสถานีตำรวจได้เห็นนายสองกำลังฉีกบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายในหน่วยเลือกตั้ง จึงโทรศัพท์สั่งให้จำลิบตำรวจสามไปเชิญนายสองมาพบ จำลิบตำรวจสามเข้าไปทำการจับนายสองโดยแจ้งว่าต้องถูกจับ แจ้งข้อกล่าวหาทำความเสียหายต่อบัตรเลือกตั้งซึ่งมีความผิดต้องระวางโทษจำคุก 1 ปี และปรับ 20,000 บาท และแจ้งสิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกจับตามกฎหมาย ทั้งได้ทำการค้นพบบัตรเลือกตั้งที่ถูกฉีกอยู่ในกระเป๋าเสื้อของนายสอง จึงยึดไว้เป็นของกลาง แล้วพานายสองไปมอบให้พันตำรวจตรีหนึ่งพร้อมของกลาง พันตำรวจตรีหนึ่งถามข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวนายสองแล้วแจ้งให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าได้กระทำผิดและแจ้งข้อหาให้ทราบ และเห็นว่ามิเหตุอันควรเชื่อว่านายสองจะหลบหนี จึงสั่งให้นายสองไปศาลเพื่อที่จะขอให้ศาลออกหมายขังโดยทันที

ให้วินิจฉัยว่า การดำเนินการข้างต้นของพันตำรวจตรีหนึ่งและจำลิบตำรวจสามชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ข้อ 2 พันตำรวจตรีแก้วกับร้อยตำรวจโทเหี้ยกพบนายชามอายุสี่สิบปี กำลังรอขึ้นเครื่องบินที่สนามบินสุวรรณภูมิ พันตำรวจตรีแก้วบอกร้อยตำรวจโทเหี้ยกว่า นายชามหลบหนีการควบคุมหลังจากการจับกุมของตนตามหมายจับเมื่อสองวันมาแล้ว ในข้อหาทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนได้รับอันตรายสาหัสต้องระวางโทษจำคุกหกเดือนถึงสิบปี ร้อยตำรวจโทเหี้ยกเดินเข้าไปหานายชามแสดงตัวเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจและแจ้งว่าต้องถูกจับ ทั้งแจ้งข้อหาดังกล่าวกับแจ้งสิทธิตามกฎหมาย จากนั้นได้จับนายชามนำส่งพนักงานสอบสวน ต่อมาภายในเวลาตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนนำตัวนายชามผู้ต้องหาไปศาลพร้อมยื่นคำร้องระบุข้อเท็จจริงดังกล่าว กับอ้างเหตุจำเป็นต้องสอบพยานอีกห้าปาก จึงขอศาลออกหมายจับผู้ต้องหาสิบสองวัน นายชามร้องขอศาลให้ตั้งทนายความให้และคัดค้านว่าการจับและการขอหมายขังไม่ชอบ เพราะร้อยตำรวจโทเหี้ยกไม่ใช่ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับและหมายจับสิ้นผลแล้ว

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะมีคำสั่งในเรื่องของการตั้งทนายความและขอคัดค้านของนายชามเกี่ยวกับการจับและการขอหมายขังอย่างไร

ข้อ 3 นายเสือ ไปแจ้งต่อร้อยตำรวจเอก ช้าง ว่านายสิงห์ ใช้มีดแทงทำร้ายร่างกายนายหมู ได้รับอันตรายสาหัส ขอให้ไปจับกุมดำเนินคดีร้อยตำรวจเอก ช้าง ไปที่บ้านของนายหมู พบนายหมู นอนสลบอยู่มีโลหิตไหลตามร่างกาย สอบถามคนในบ้านได้ความว่า นายหมู ทะเลาะวิวาทกับนายสิงห์ และถูกนายสิงห์แทง ร้อยตำรวจเอก ช้าง จึงไปจับกุมนายสิงห์ โดยไม่มีหมายจับ และพาไปควบคุมไว้ที่สถานีตำรวจเป็นเวลา 48 ชั่วโมง แล้วจึงนำไปขอฝากขังต่อศาล ศาลอนุญาต ระหว่างการฝากขังครั้งแรก นายแมว เพื่อนของนายสิงห์ ได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ปล่อยตัวนายสิงห์ อ้างว่าการจับกุมนายสิงห์ ไม่ชอบพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุมและศาลไม่มีอำนาจขังนายสิงห์ พนักงานสอบสวนคัดค้านว่าการจับกุมกระทำโดยชอบเพราะเป็นความผิดซึ่งหน้า จึงจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับและแม้การจับกุม

จะไม่ชอบ การจับกุมกับการควบคุมและซังก็เป็นคนละตอนกัน นอกจากนี้นายแมวไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะยื่นคำร้องเพราะไม่ใช่ผู้ต้องหาหรือญาติของผู้ต้องหา

ดังนี้ หากศาลได้สวนได้ข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น ศาลจะมีคำสั่งปล่อยนายสิงห์ได้หรือไม่

ข้อ 4 พ.ต.ท.ฉลาด ได้ทำการสืบสวนสอบสวนได้ความว่า นายเล็ก เป็นพ่อค้าที่ทำการผลิตแผ่นเพลงซีดีปลอมรายใหญ่ จึงได้เตรียมการเพื่อเข้าทำการตรวจค้นและจับกุมนายเล็ก ที่บ้านพักอาศัยในทันใดนั้น ร.ต.อ.เจสียว ได้แจ้งให้ พ.ต.ท.ฉลาด ทราบว่านายเล็กกำลังขนถ่ายแผ่นเพลงซีดีปลอมดังกล่าว ออกจากโกดังเก็บของในบริเวณบ้านพักอาศัยของนายเล็ก และพบว่าคนงานในโกดังดังกล่าว กำลังขนถ่ายแผ่นเพลงซีดีปลอมขึ้นรถยนต์เพื่อนำออกไปจากโกดัง พ.ต.ท.ฉลาด กับพวกจึงเข้าทำการตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้นและหมายจับ การค้นได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 17.00 น. เรื่อยไปจนถึงเวลา 23.00 น. จึงเสร็จสิ้น พ.ต.ท.ฉลาด จึงยึดแผ่นเพลงซีดีปลอมดังกล่าวไว้เป็นของกลาง จึงทำการจับกุมโดยใช้อาวุธปืนยิงต่อสู้กับ พ.ต.ท.ฉลาด กับพวก แต่นายเล็กได้ถูก พ.ต.ท.ฉลาด ยิงได้รับอันตรายสาหัส

ดังนี้ ให้วินิจฉัยว่า การกระทำของ พ.ต.ท.ฉลาด และพวกชอบหรือไม่ เพราะเหตุใด

ข้อ 5 โจทก์ฟ้องจำเลยข้อหาลักทรัพย์ ระหว่างพิจารณา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวจำเลย โดยมีประกัน ครั้นถึงวันที่ 1 มิถุนายน 2532 ซึ่งเป็นวันนัดฟังคำพิพากษาผู้ประกันแถลงว่าไม่สามารถส่งตัวจำเลยตามนัดได้ ศาลสั่งปรับผู้ประกันเป็นเงิน 10,000 บาท เต็มตามสัญญาประกัน วันที่ 12 มิถุนายน 2532 ผู้ประกันขอลดค่าปรับ อ้างว่าได้เสียค่าใช้จ่ายในการติดตามตัวจำเลยไปมากแล้ว ศาลชั้นต้นมีคำสั่งในวันเดียวกันนั้น ไม่ลดค่าปรับให้ ต่อมาวันที่ 22 มิถุนายน 2532 ผู้ประกันอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน คดีถึงที่สุดต่อมา

(ก) ถ้าผู้ประกันยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นอีกว่าได้ตัวจำเลยมาส่งศาล จนศาลชั้นต้นดำเนินคดีกับจำเลยเสร็จสิ้นไปแล้ว ขอให้ลดค่าปรับลงให้ตามสมควร ศาลชั้นต้นมีคำสั่งลดค่าปรับให้ผู้ประกัน 2,500 บาท ผู้ประกันอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้น ดังนี้ ศาลอุทธรณ์จะวินิจฉัยและพิพากษาคดีอย่างไร

(ข) ถ้าประกันยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นอีก โดยอ้างว่าได้เสียค่าใช้จ่ายในการติดตามตัวจำเลยไปมาก ขอให้ลดค่าปรับลงอีก ศาลชั้นต้นสั่งว่าไม่มีเหตุเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิม ผู้ประกันอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ผู้ประกันฎีกา ศาลฎีกาจะวินิจฉัยและพิพากษาคดีอย่างไร

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 9

สหัส สิงหวิริยะ. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

สมชัย ทีฆาอุตมากร.(2556) คำอธิบายฎีการายมาตราและข้อสังเกต กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 และภาค 2.(พิมพ์ครั้งที่1)

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. (2556). เกร็ดกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 10).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บัณฑิตอักษร.

ธานีศ เกศพิทักษ์.(2556) คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 เล่ม 1.
(พิมพ์ครั้งที่ 10)กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

บทที่ 10

การสอบสวน

การสอบสวน (มาตรา 120-147)

ในคดีอาญาต้องมีการสอบสวนก่อนพนักงานอัยการจึงฟ้องคดีได้ (มาตรา 120)

การสอบสวนเป็นความสำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมหาความผิดในคดีอาญาจะต้องดำเนินการก่อนขั้นตอนการฟ้องคดี โดยกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติเอาไว้ใน มาตรา 120 ซึ่งกำหนดไว้ว่า ห้ามไม่ให้พนักงานอัยการฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน²³

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 993/2527 โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลแขวงฐานชักรโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ระหว่างพิจารณาผู้เสียหายถึงแก่ความตายและได้มีการสอบสวนเพิ่มเติมแล้ว โจทก์จึงขอแก้ฟ้องเป็นขอให้ลงโทษจำเลยฐานชักรโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ดังนี้ กรณีมีเหตุอันสมควรอนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 163 ศาลจะไม่อนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องเพราะเหตุเพียงว่าหากอนุญาตแล้วจะไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาหาได้ไม่

ข้อสังเกต ถ้าได้มีการสอบสวนฐานความผิดที่จะขอแก้ฟ้องแล้ว ดังนี้ ขอแก้ได้แม้ศาลอนุญาตให้แก้แล้วจะเกินอำนาจศาลก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 801/2511 เมื่อปรากฏตามคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องของโจทก์เองว่าข้อเท็จจริงที่ว่าบาดแผลของผู้เสียหายสาหัสเพิ่งปรากฏในชั้นพิจารณาของศาล มิใช่ปรากฏโดยมีการสอบสวนแล้ว โจทก์จึงฟ้องคดีในความผิดที่ยังมิได้มีการสอบสวนนี้มิได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 120

ข้อสังเกต ในกรณีขอแก้ไขฟ้องโดยเพิ่มเติมฐานความผิด ก็ต้องมีการสอบสวนในฐานความผิดข้อหาที่ขอเพิ่มเติมด้วยเช่นกัน

กรณีที่พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องสอบสวน (มาตรา 122)

พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบในกรณีต่อไปนี้ก็ได้

- (1) เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ยอมรับร้องทุกข์ตามระเบียบ
- (2) เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเสียเองโดยมิได้ร้องทุกข์ก่อน
- (3) เมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์ หรือบุคคลที่กล่าวโทษด้วยปากไม่ยอมบอกว่าเขา

คือใคร หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษหรือบันทึกคำกล่าวโทษ

²³ปริญญา จิตรกรานที่กิจ. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 2,2554), หน้า 119

การสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือว่าไม่มีการสอบสวน

การสอบสวนตามมาตรา 120 หมายถึง การสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมายด้วย พนักงานอัยการ จึงจะมีอำนาจฟ้อง คดีอาญาที่มีการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือว่าคดีนั้นไม่มีการสอบสวน มีผล ทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

การสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

1. การสอบสวนที่กระทำโดยพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจตามบทบัญญัติมาตรา 18 และ 19 ที่กล่าวมาแล้ว การสอบสวนที่กระทำโดยพนักงานสอบสวนที่ไม่มีอำนาจ ถือว่าไม่มีการสอบสวน พนักงานอัยการย่อมไม่มีอำนาจฟ้องตามมาตรา 120 หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบไม่เป็นไปตาม มาตรา 18 วรรคสาม 19 วรรคสอง ก็ถือไม่ได้ว่ามีการสอบสวนคดีนั้น พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจฟ้องเช่นกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1756/2550 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนดังกล่าวแก่ผู้มีชื่อหลายคน เจ้าพนักงานตำรวจจับจำเลยทั้งสองพร้อมยึดเมทแอมเฟตามีนและจับ ศ. อ. ณ. น. ภ. จ. และ ท. พร้อมยึดเมทแอมเฟตามีนที่บุคคลทั้งเจ็ดซื้อจากจำเลยทั้งสองได้ที่บ้านจำเลยที่ 2 ซึ่งอยู่ในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลสามด่า การมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนจึงเกิดในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลสามด่าทั้งสิ้น และโจทก์มิได้ฟ้องว่าจำเลยที่ 1 ร่วมกระทำความผิดกับ ส. และ ร. ดังนั้น แม้ ส. และ ร. ถูกจับในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลบางบอน การกระทำของจำเลยที่ 1 ก็หาใช่ความผิดที่เป็นความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา 19 (3) ไม่ แต่การกระทำของจำเลยที่ 1 ปรากฏชัดแจ้งว่าเกิดในท้องที่สถานีตำรวจนครบาลสามด่าซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลสามด่าตาม ป.วิ.อ. มาตรา 18 วรรคสอง ประกอบมาตรา 2 (6) ที่จะเป็นผู้สอบสวน มิใช่อยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางบอนที่สอบสวนคดีนี้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4634/2543 การที่จำเลยซื้อเมทแอมเฟตามีนให้ผู้อื่น เป็นความผิดฐานขายเมทแอมเฟตามีน แต่จำเลยมีที่อยู่และถูกจับที่บ้านและเขตอำเภอ น. และความผิดของจำเลยมิได้เกิดในเขตอำเภอ ด. พนักงานสอบสวนอำเภอ ด. จึงไม่มีอำนาจสอบสวนคดีนี้ การสอบสวนคดีนี้จึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 18 วรรคหนึ่ง ต้องถือว่าคดีนี้ยังไม่มี การสอบสวน โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120

2. ในคดีความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ต้องมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ (มาตรา 121 วรรคสอง)

คำร้องทุกข์จะทำเป็นหนังสือหรือร้องด้วยปากก็ได้ ถ้าเป็นหนังสือต้องมีวันเดือนปีและลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ถ้าร้องด้วยปาก ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ ลงวันเดือนปีและลงลายมือชื่อของผู้บันทึกกับผู้ร้องทุกข์ในบันทึกนั้น (มาตรา 123 วรรคสาม)

คำร้องทุกข์นั้นต้องปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำการ ความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำความผิดเท่าที่จะบอกได้ (มาตรา 123 วรรคสอง)

พนักงานสอบสวนจะสอบสวนคดีความผิดต่อส่วนตัว (หรือความผิดอันยอมความได้) ได้ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์เสียก่อน แต่ต้องเป็นการร้องทุกข์ที่ชอบด้วยกฎหมาย พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจสอบสวนได้ ดังนั้น หากสอบสวนคดีความผิดต่อส่วนตัวไปโดยไม่มีคำร้องทุกข์หรือเป็นคำร้องทุกข์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือว่าไม่มีการสอบสวน มีผลทำให้พนักงานอัยการ ไม่มีอำนาจฟ้องตามมาตรา 120 เช่น

2.1 ผู้ที่ไปร้องทุกข์ไม่ใช่ผู้เสียหาย ถือว่าคดีความผิดต่อส่วนตัวนั้นไม่มีการร้องทุกข์ตามกฎหมาย พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวนและทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4077/2549 การที่ผู้เสียหายได้ชี้ให้ อ. สั่งให้จำเลยซื้อแผ่นซีดีละเมิดลิขสิทธิ์ของกลางจากตลาดนัดมาให้เพื่อที่จะได้หลักฐานในการกระทำความผิด โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่นเพื่อการค้าด้วยความสมัครใจของตนเองมาก่อน และพร้อมที่จะจัดหาแผ่นซีดีที่ละเมิดลิขสิทธิ์ดังกล่าวมาได้ทันที นอกจากนี้เจ้าพนักงานตำรวจก็ไม่ทราบเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้เสียหายในคดีนี้ และไม่ทราบเรื่องที่ อ. ได้ติดต่อขอซื้อแผ่นซีดีละเมิดลิขสิทธิ์ของกลางจากจำเลยไว้ก่อน แต่เป็นการที่ผู้เสียหายดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเองแล้วแจ้งความร้องทุกข์เพื่อนำเจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุมจำเลย จึงเป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้ชักจูงใจหรือก่อให้เกิดจำเลยกระทำความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ และไม่อาจถือว่าเป็นผู้เสียหายตามกฎหมาย การแจ้งความร้องทุกข์จึงไม่ใช่การแจ้งความร้องทุกข์ตามกฎหมาย ทำให้การสอบสวนไม่ชอบและโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต ผู้ร้องทุกข์ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยร้องทุกข์ ไม่เป็นคำร้องทุกข์ตามกฎหมาย ทำให้การสอบสวนไม่ชอบ

ผู้เสียหายมอบอำนาจให้ร้องทุกข์

ต้องมีข้อความชัดเจนว่าเป็นการมอบอำนาจให้ร้องทุกข์แทน หนังสือมอบอำนาจที่มีข้อความว่ามอบอำนาจให้ฟ้องต่อศาล ไม่รวมถึงมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ด้วย

หนังสือมอบอำนาจระบุให้บริษัท ค. โดย พ. เป็นผู้มีความร้องทุกข์และมีอำนาจมอบอำนาจช่วงได้ ดังนี้ ผู้รับมอบอำนาจจากผู้เสียหายคือบริษัท ค. ไม่ใช่ พ. ในฐานะส่วนตัว การที่ พ. มอบอำนาจช่วงให้ ป. ไปแจ้งความร้องทุกข์ จึงเป็นการร้องทุกข์โดยมิชอบเพราะเป็นการกระทำโดยผู้ไม่มี

อำนาจร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนย่อมไม่มีอำนาจสอบสวนในความผิดอันยอมความได้ พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

2.2 คำร้องทุกข์ที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 2(7) ถือว่าไม่มีการร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

ตามมาตรา 2(7) ให้คำนิยามของคำว่า “คำร้องทุกข์” หมายความว่าถึงการที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และได้กล่าวหาโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

การแจ้งความไว้เพื่อเป็นหลักฐานเป็นการแจ้งความโดยมิได้เจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ ไม่เป็นคำร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวน และพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2600-2602/2550 แม้จำเลยทั้งสองจะเป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัท ต. ก็ตาม แต่ความเป็นนิติบุคคลของบริษัท ต. ก็แตกต่างหากจากความเป็นบุคคลของจำเลยทั้งสอง ประกอบด้วยความรับผิดชอบในทางอาญาเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้กระทำความผิดแต่ละบุคคล เมื่อโจทก์ร่วมมีหนังสือมอบอำนาจให้ ม. ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนโดยระบุให้ดำเนินคดีแก่บริษัท ต. เท่านั้น ม. จึงไม่มีอำนาจไปแจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสองและเป็นการร้องทุกข์ที่ไม่ชอบ เท่ากับว่าโจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีนี้อันเป็นความผิดต่อส่วนตัวแก่จำเลยทั้งสอง พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจสอบสวนคดีนี้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 121 ฉะนั้น พนักงานอัยการโจทก์ก็ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยทั้งสองตาม ป.วิ.อ.มาตรา 120 เมื่อโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ของผู้เสียหายย่อมตกไปและต้องยกฟ้องด้วย

ข้อสังเกต มอบอำนาจให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่นิติบุคคล ไม่เป็นการร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่กรรมการผู้มีอำนาจด้วย การสอบสวนกรรมการในฐานะผู้ต้องหาเป็นการไม่ชอบ พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง คำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ย่อมตกไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6539/2550 ความผิดฐานลักทรัพย์และรับของโจรที่โจทก์ฟ้องในคดีนี้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวอันยอมความได้ ดังนั้น แม้ผู้เสียหายจะไม่ได้ร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนคดีนี้ได้โดยไม่จำเป็นต้องมีคำร้องทุกข์จากผู้เสียหาย ฉะนั้น หนังสือมอบอำนาจจะชอบด้วยกฎหมายอย่างไรหรือไม่จึงไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัยตาม ป.วิ.พ.มาตรา 249 วรรคหนึ่ง ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา 15 ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

หลักเกณฑ์อื่นที่น่าสนใจ

1. เมื่อได้ร้องทุกข์โดยชอบแล้ว แต่พนักงานสอบสวนบกพร่องไม่ระบุข้อหาให้ครบถ้วน ก็ไม่ทำให้การร้องทุกข์เสียไป

2. หนังสือร้องทุกข์ของผู้เสียหายหลายคน แต่ผู้เสียหายลงชื่อในหนังสือร้องทุกข์เพียงบางคน ถือว่าผู้เสียหายที่ไม่ได้ลงชื่อไม่ได้ร้องทุกข์ด้วย

3. บริษัทมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปร้องทุกข์ กรรมการที่ลงชื่อในหนังสือมอบอำนาจมีเพียงคนเดียว แต่ตามข้อบังคับของบริษัทต้องมีกรรมการรวม 2 นาย ลงชื่อผูกพันบริษัทได้การมอบอำนาจดังกล่าวจึงไม่ผูกพันบริษัทโจทก์ จึงถือว่าบริษัทโจทก์ไม่ได้ร้องทุกข์ในความผิดต่อ พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ แต่ถ้ากรรมการบริษัทลงชื่อในหนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ ถูกต้องตามข้อบังคับ พร้อมทั้งประทับตราสำคัญของบริษัท แม้ไม่ได้ระบุว่ากระทำในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำในฐานะส่วนตัวแต่เป็นการกระทำแทนบริษัท พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสอบสวน และโจทก์มีอำนาจฟ้อง

4. หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ไม่ได้ปิดแสตมป์ ก็รับฟังได้ เพราะตามประมวลรัษฎากร ตาม 118 ห้ามมิให้รับฟังในคดีแพ่งเท่านั้น มิได้ห้ามมิให้รับฟังในคดีอาญาด้วย

5. คำร้องทุกข์ตามมาตรา 2(7) ไม่มีแบบแต่อย่างใด คำร้องทุกข์จึงไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ แม้พนักงานสอบสวนจะยังไม่ลงบันทึกประจำวัน ก็เป็นคำร้องทุกข์แล้ว

6. ผู้เยาว์อายุ 18 ปี ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้โดยไม่ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมลงลายมือชื่อในคำร้องทุกข์นั้นได้ และเมื่อมีการสอบสวน และพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยเป็นคดีต่อศาลแล้ว ดังนี้ เมื่อบิดาของผู้เสียหายร้องขอถอนคำร้องทุกข์โดยขัดขึ้นฝืนต่อความประสงค์ของผู้เยาว์นั้น ศาลย่อมพิเคราะห์ตามรูปคดีและเห็นว่าบิดาไม่มีอำนาจถอนคำร้องทุกข์นั้นได้

2.3 การร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานที่ไม่มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ ถือว่าไม่มีการร้องทุกข์

ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้ (มาตรา 123) หรือจะร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีตำแหน่งที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายก็ได้ (มาตรา 124)

การร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน กฎหมายไม่ได้บังคับว่าต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนเท่านั้น ดังนั้น ผู้เสียหายจึงร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนท้องถิ่นก็ถือว่าเป็นการร้องทุกข์โดยชอบ และถือว่าพนักงานสอบสวนย่อมมีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนอยู่ตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าว การที่พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์ขณะที่ไม่ได้เข้าเวรปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน ก็มีฐานะเป็นพนักงานสอบสวนในขณะรับแจ้งความร้องทุกข์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5165/2549 ความผิด ป.ที่ดินฯ มาตรา 9 (1), 108 ทวิ เป็นความผิดที่กระทำต่อรัฐ ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนได้แม้จะไม่มีคำร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 121 ดังนั้น เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนคดีนี้แล้ว พนักงานอัยการย่อมมีอำนาจฟ้องคดีนี้ต่อศาลได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 28(1), 120 และ พ.ร.บ.พนักงานอัยการ

๓ มาตรา 11(1) โดยมีข้อกำหนดว่าผู้ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีจะเป็นผู้ใด หรือได้รับมอบอำนาจจากผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5529/2546 แม้ที่ดินพิพาทที่จำเลยที่ 8 เข้าไปยึดถือครอบครองก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างจะเป็นที่ออกจากที่ราชพัสดุของกรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นที่ดินของรัฐ และเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ร่วมกันและไม่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทยและนายอำเภอแม่สอด ก. ในฐานะนายอำเภอแม่สอดจึงไม่ใช่ผู้เสียหาย ไม่มีอำนาจร้องทุกข์หรือมอบอำนาจให้ พ. ไปร้องทุกข์แทนได้ก็ตาม แต่เมื่อความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสอบสวนได้โดยไม่ต้องมีคำร้องทุกข์ เมื่อคดีนี้พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนไปโดยชอบจนเสร็จการสอบสวน ถือว่าได้มีการสอบสวนโดยชอบแล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 120

ข้อสังเกต คดีอาญาที่ใช้คดีความผิดต่อส่วนตัว ไม่ต้องมีคำร้องทุกข์ หรือผู้ร้องทุกข์ไม่ใช่ผู้เสียหายพนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้อง

การจับบันทึกคำร้องทุกข์ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นเด็ก (มาตรา 124/1)

ให้นำบทบัญญัติมาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การบันทึกคำร้องทุกข์ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็น ไม่อาจหาหรือรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการได้ และเด็กไม่ประสงค์จะให้มีหรือรอนบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ให้ผู้รับคำร้องทุกข์ตามมาตรา 123 และมาตรา 124 แล้วแต่กรณี บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในบันทึกคำร้องทุกข์ด้วย

การแก้หรือถอนคำร้องทุกข์ (มาตรา 126)

ผู้ร้องทุกข์จะแก้หรือถอนคำร้องทุกข์เมื่อใดก็ได้ แต่สำหรับคดีซึ่งไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว การถอนคำร้องทุกข์ไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่จะฟ้อง (มาตรา 126) เมื่อมีการถอนคำร้องทุกข์แล้ว ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามมาตรา 39(2) พนักงานสอบสวนก็หมดอำนาจสอบสวนโดยต้องยุติคดีเสีย แต่ถ้ามิใช่คดีความผิดต่อส่วนตัวพนักงานสอบสวนก็ยังคงมีอำนาจสอบสวนต่อไปและพนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้อง

คำสั่งศาลฎีกาที่ 746/2547 คดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวซึ่งยังไม่ถึงที่สุด เมื่อปรากฏตามคำร้องขอของโจทก์รวมว่าไม่ประสงค์จะดำเนินคดีอาญากับจำเลย โดยโจทก์และจำเลยไม่ค้ำ ตามรูปคดีแสดงว่าโจทก์รวมซึ่งเป็นผู้เสียหายประสงค์ที่จะถอนคำร้องทุกข์นั่นเอง แต่โจทก์รวมใช้ข้อความผิดไปเป็นถอนฟ้อง เนื่องจากคดีนี้พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ส่วนผู้เสียหายเป็นเพียงโจทก์ร่วมเช่นนี้ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39(2)

ข้อสังเกต โจทก์ร่วมขอถอนฟ้องในคดีความผิดต่อส่วนตัวที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถือว่าผู้เสียหายประสงค์จะขอถอนคำร้องทุกข์นั่นเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5689/2545 การขอถอนคำร้องทุกข์ที่จะทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39(2) ต้องถอนคำร้องทุกข์ก่อนคดีถึงที่สุด

ข้อสังเกต การขอถอนคำร้องทุกข์นั้น ต้องกระทำก่อนคดีถึงที่สุด

3. การแจ้งข้อหา การสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องมีการแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหา และแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา (มาตรา 134 วรรคหนึ่ง)

ในการแจ้งข้อหา พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ (มาตรา 134 วรรคหนึ่ง) การแจ้งข้อหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควร ว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา (มาตรา 134 วรรคสอง) พนักงานสอบสวนจะกล่าวหาผู้ใดลอย ๆ โดยไม่มีหลักฐานตามสมควรไม่ได้

ข้อสังเกต บทบัญญัติมาตรา 134 ที่แก้ไขใหม่ ปี 2547 นอกจากการแจ้งข้อหาแล้วยังกำหนดให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อเท็จจริงที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดด้วย จึงจะเป็นการแจ้งที่ชอบด้วยมาตรา 134 จะแจ้งเพียงข้อหาลอย ๆ ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1816/2552 การแจ้งข้อหาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134 เป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการสอบสวนเพื่อต้องการให้ผู้ต้องหารู้ตัวก่อนว่าตนจะถูกสอบสวนในความผิดเรื่องใดเท่านั้น หาได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งข้อหาทุกกระทงความผิดไม่ แม้เดิมจะแจ้งข้อหาว่ากระทำความผิดฐานพรากผู้เยาว์ 2 วัน แต่เมื่อสอบสวนไปแล้ว ปรากฏว่าการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดอีก 2 วัน ซึ่งเป็นความผิดฐานเดียวกัน แต่เพิ่มอีก 2 กระทง ก็ถือได้ว่าเป็นการสอบสวนในความผิดฐานพรากผู้เยาว์แล้ว พนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องตามมาตรา 120

ข้อสังเกต การแจ้งข้อหาไม่จำเป็นต้องแจ้งทุกกระทง ดังนี้ เมื่อแจ้งข้อหาแล้ว ปรากฏภายหลังว่าจำเลยกระทำความผิดฐานเดียวกันเพิ่มขึ้นอีก แม้ไม่แจ้งข้อหาอีก การสอบสวนก็ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3759/2550 การที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาให้จำเลยทราบตาม ป.วิ.อ.มาตรา 134 (เดิม) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่จำเลยกระทำความผิด เพื่อให้ผู้ต้องหาทราบการกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิด และเพื่อให้ผู้ต้องหาเข้าใจถึงการกระทำของผู้ต้องหาซึ่งเป็นความผิดนั้น โดยไม่ต้องแจ้งข้อหาทุกกระทงความผิด เมื่อแจ้งข้อหาอันเป็นหลักแห่งความผิดแล้วก็ไม่จำเป็นต้องแจ้งข้อหาความผิดอันเกี่ยวพันกันด้วยอีก พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนความผิดทุกข้อหาได้ กรณีของจำเลยเมื่อพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาว่าจำเลยทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสแล้ว แม้ไม่แจ้งข้อหาว่าพยายามฆ่าผู้อื่นซึ่งเป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกัน พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวน

ความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น ถือได้ว่าเป็นการสอบสวนความผิดฐานดังกล่าวแล้ว พนักงานอัยการย่อมมีอำนาจฟ้องจำเลยในข้อหาพยายามฆ่าผู้อื่นตาม ป.วิ.อ.มาตรา 120

ข้อสังเกต ในความผิดที่เกี่ยวกับการกระทำอันเดียวกันหรือความผิดอันเกี่ยวพันกันพนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องแจ้งข้อหาทุกกระทงความผิด ดังนี้ เมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งบางข้อหาพนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนได้ทุกข้อหา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6651/2550 การแจ้งข้อหาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 134 นั้น แม้พนักงานสอบสวนจะมีได้แจ้งข้อหาจำเลยทุกข้อหากระทงความผิดก็ตาม แต่เมื่อภายหลังได้ดำเนินการสอบสวนแล้วปรากฏว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานอื่นด้วย ก็ถือได้ว่าได้มีการสอบสวนในข้อหาฐานอื่นที่มีได้แจ้งข้อหาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 120 แล้ว

ข้อสังเกต เมื่อแจ้งข้อหาหนึ่งแล้ว หากมีความผิดฐานอื่นปรากฏขึ้นในระหว่างการสอบสวน ก็ถือว่าได้สอบสวนความผิดฐานนั้นด้วยแล้ว

กรณีอื่น ๆ ที่มีผลต่อการสอบสวน

การสอบสวนพยานหลายคนพร้อมกันและมีบุคคลอื่นนั่งฟังการสอบสวนอยู่ด้วย การสอบสวนก็ไม่เสียไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2480/2550 พันตรี ว. มิได้ร่วมฟังการสอบสวนตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทยฯ ข้อ 26 ทวิ แต่ได้ลงลายมือชื่อในบันทึกร่วมฟังการสอบสวนภายหลัง เมื่อข้อตกลงดังกล่าวมิใช่กฎหมายแม้หากมีการปฏิบัติผิดข้อตกลงดังกล่าวก็ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1493/2550 การตรวจค้นและการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก และเป็นคนละขั้นตอนกับการสอบสวน ไม่มีผลกระทบต่อถึงการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจในการฟ้องคดีของโจทก์ทั้งหามีผลทำให้การแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานตำรวจที่ชอบเป็นไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วยหาได้ไม่

ข้อสังเกต การจับหรือการตรวจค้นที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป เพราะเป็นคนละขั้นตอนกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10450/2550 พนักงานสอบสวนได้สอบคำให้การพยานหลายปาก และรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดแล้วกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส แต่พนักงานอัยการเห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นและมีคำสั่งให้แจ้งข้อหาเพิ่มเติม เมื่อแจ้งข้อหาแก่จำเลยเพิ่มเติมว่าพยายามฆ่าผู้อื่น จำเลยให้

การปฏิเสธ ดังนี้ ถือว่าคดีนี้ได้มีการสอบสวนในความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นแล้ว พนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต การแจ้งข้อหาเพิ่มเติมและสอบคำให้การจำเลยในชั้นสอบสวน ถือว่ามีการสอบสวนในข้อหาที่แจ้งเพิ่มเติมแล้ว

การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นนิติบุคคล

สำหรับการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นนิติบุคคล ต้องมีการสอบสวนผู้จัดการหรือผู้แทนที่มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลนั้นด้วย การสอบสวนกรรมการที่ไม่มีอำนาจ ถือว่าเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ ทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4205/2541 พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน ก. กรรมการคนหนึ่งของบริษัทจำเลยในฐานะตัวแทนบริษัทจำเลย โดยมิได้สอบสวน อ. กรรมการผู้จัดการและผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทจำเลย และตามบันทึกคำให้การของ ก. มีข้อความว่า ก. ไม่ขอให้การชั้นสอบสวนจะไปให้การในชั้นศาล และยังให้การว่า ก. เป็นกรรมการบริษัทจำเลย แต่ ก. ไม่มีอำนาจลงชื่อในการทำนิติกรรมของบริษัทจำเลย ทั้งไม่ปรากฏว่าบริษัทจำเลยมอบอำนาจให้ ก. กระทำการแทนบริษัทจำเลยได้ ดังนี้ พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจสอบสวน ก. ในฐานะตัวแทนบริษัทจำเลยเกี่ยวกับคดีอาญาคดีนี้ กรณียอมถือไม่ได้ว่ามีการสอบสวนบริษัทจำเลยโดยชอบแล้ว พนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจฟ้องบริษัทจำเลยเป็นคดีนี้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 120

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5476/2537 การที่ล่ามแปลคำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยโดยมิได้สาบานหรือปฏิญาณตนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสอง นั้น มีผลทำให้คำให้การชั้นสอบสวนของจำเลยไม่อาจใช้ยื่นจำเลยในชั้นพิจารณาได้เท่านั้น ไม่ทำให้การสอบสวนคดีนี้เป็นการไม่ชอบโจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

ข้อสังเกต การที่ล่ามแปลคำให้การในชั้นสอบสวนโดยมิได้สาบานหรือปฏิญาณตน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 13 วรรคสอง ไม่ทำให้การสอบสวนไม่ชอบ

คำกล่าวโทษ

คำกล่าวโทษ หมายความว่า การที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น (มาตรา 2(8))

คำกล่าวโทษจึงมีลักษณะแตกต่างจากคำร้องทุกข์ที่สำคัญได้แก่

1. ผู้กล่าวหา กรณีคำร้องทุกข์ผู้กล่าวหาต้องเป็นผู้เสียหายแต่คำกล่าวโทษผู้กล่าวหาต้องไม่ใช่ผู้เสียหาย

2. เจตนา กรณีคำร้องทุกข์ต้องเป็นการกล่าวหาโดยมีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ แต่คำกล่าวโทษผู้กล่าวหาเพียงแต่แจ้งว่ามีผู้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้นเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษก็เป็นคำกล่าวโทษแล้ว

มีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าในกรณีคำร้องทุกข์ ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ในคดีที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว หรือไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว (ความผิดต่อแผ่นดิน) ก็ได้ แต่ถ้าเป็นความผิดต่อส่วนตัวต้องมีการร้องทุกข์ตามระเบียบ พนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจสอบสวน (มาตรา 121 วรรคสอง) สำหรับความผิดต่อแผ่นดินพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนได้โดยไม่ต้องมีคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายหรือคำกล่าวโทษแต่ประการใด แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักจะจัดให้มีการร้องทุกข์หรือให้มีการกล่าวโทษอันเป็นขั้นตอนการเริ่มคดี อย่างไรก็ตามในความผิดต่อแผ่นดิน แม้ไม่มีการร้องทุกข์หรือการกล่าวโทษก็ไม่ทำให้การสอบสวนไม่ชอบ

บทบัญญัติในมาตรา 123 ถึง 126 ให้นำมาบังคับโดยอนุโลมในเรื่องคำกล่าวโทษด้วย (มาตรา 127) ผู้กล่าวโทษจึงอาจกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนหรือต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวนและเป็นผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย (มาตรา 123 วรรคแรก, 124 วรรคแรก) คำกล่าวโทษอาจทำเป็นหนังสือหรือร้องด้วยปากก็ได้ (มาตรา 123 วรรคสาม)

กรณีที่เจ้าพนักงานมีสิทธิปฏิเสธไม่บันทึกคำกล่าวโทษ (มาตรา 127 วรรคสอง วรรคสาม)

- (1) เมื่อผู้กล่าวโทษไม่ยอมแจ้งว่าเขาคือใคร
- (2) เมื่อคำกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์

คำกล่าวโทษซึ่งบันทึกแล้วแต่ผู้กล่าวโทษไม่ยอมลงลายมือชื่อ เจ้าพนักงานผู้รับคำกล่าวโทษจะไม่จัดการแก่คำกล่าวโทษนั้นก็ได้

กรณีพนักงานสอบสวนมีอำนาจให้เจ้าพนักงานอื่นทำแทนได้ (มาตรา 128)

พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้เจ้าพนักงานอื่นทำการแทนดังต่อไปนี้

- (1) ส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวนอื่นทำการสอบสวนในเรื่องที่อยู่นอกเขตอำนาจของตน
- (2) การสอบสวนในเรื่องเล็กน้อยซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของตนไม่ว่าทำเองหรือจัดการตามประเด็น

มีอำนาจสั่งให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทำแทนได้ แต่ต้องไม่มีกฎหมายเจาะจงให้ทำด้วยตนเอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3031/2547 การแจ้งข้อหาเพิ่มเติมแก่จำเลยทั้งสองจากการกระทำที่ได้มีการสอบสวนไว้โดยชอบแล้ว โดยจำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธ ถือได้ว่าเป็นสิ่งเล็กน้อยในการสอบสวนซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของพันตำรวจโท ส. หัวหน้าพนักงานสอบสวน และได้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดเจาะจงให้การกระทำดังกล่าวพนักงานสอบสวนต้องกระทำด้วยตนเอง เมื่อร้อยตำรวจโท ป. ซึ่งเป็นผู้อยู่

ไต่บังคับบัญชาของพันตำรวจโท น. และพันตำรวจโท ส. ได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมแทน การสอบสวนเพิ่มเติมจึงชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 128 (2) แล้ว

ข้อสังเกต ในการสอบสวน พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องสอบสวนด้วยตนเองในทุกเรื่อง และจากบทบัญญัติมาตรา 128(2) ที่ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ผู้บังคับบัญชาทำการสอบสวนในเรื่องเล็กน้อยได้ แสดงว่าการสอบสวนในเรื่องสำคัญ ๆ พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนด้วยตนเองจะให้เจ้าพนักงานอื่นทำแทนไม่ได้ สำหรับการสอบสวนในเรื่องเล็กน้อยการแจ้งข้อหาเพิ่มเติมแก่จำเลย

การสอบสวนในคดีที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ (มาตรา 129)

ตามมาตรา 129 ได้บัญญัติไว้ว่า ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ดังนี้ หากไม่มีการชันสูตรพลิกศพเลยหรือทำไม่สมบูรณ์หรือการชันสูตรพลิกศพกระทำไปโดยไม่ชอบก็ไม่ห้ามให้ฟ้องคดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4239-4240/2542 เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการชันสูตรพลิกศพผู้ตายแล้ว จึงไม่มีเหตุที่จะดำเนินการตามคำร้องของผู้ต้องหาที่ขอให้ชันสูตรพลิกศพผู้ตายอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1750/2539 จำเลยได้ทำร้ายผู้ตาย หลังจากนั้นจำเลยไปแจ้งความว่าผู้ตายบุกรุก เจ้าพนักงานตำรวจนำตัวผู้ตายส่งโรงพยาบาลและต่อมาถึงแก่ความตาย พนักงานสอบสวนจึงร่วมกับแพทย์ชันสูตรพลิกศพผู้ตายไว้ โดยที่ขณะผู้ตายถูกจำเลยทำร้ายนั้นผู้ตายมิได้เป็นผู้ต้องหาในข้อหาบุกรุกและมีได้อยู่ในความควบคุมตัวของเจ้าพนักงานแต่อย่างใด แม้ผู้ตายจะถึงแก่ความตายในระหว่างที่เจ้าพนักงานตำรวจนำตัวส่งโรงพยาบาล ก็ไม่ใช่กรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่จึงไม่ใช่กรณีที่ต้องดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา 150 วรรคสาม เมื่อพนักงานสอบสวนและแพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว พนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้

ข้อสังเกต ถ้าขณะที่ผู้ตายถูกจำเลยทำร้าย ผู้ตายมิได้อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน แม้ผู้ตายจะถึงแก่ความตายในระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจนำส่งโรงพยาบาล ก็ไม่ได้เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน จึงไม่ต้องมีการไต่สวนการชันสูตรพลิกศพตามมาตรา 150 วรรคสาม เมื่อชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้วพนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้ ดังนั้นการชันสูตรพลิกศพจึงมีสาระสำคัญอยู่ที่การชันสูตรให้แล้วเสร็จเป็นสำคัญ พนักงานอัยการจึงเกิดอำนาจในการฟ้องคดีได้²⁴

การสอบสวน (มาตรา 130-147)

ให้เริ่มทำการสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการในที่ไหนใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย (มาตรา 130) ผู้ต้องหาสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม (มาตรา 134 วรรคสาม) แต่การที่ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวไม่มีกฎหมาย

บัญญัติว่าการสอบสวนนั้นเป็นการสอบสวนไม่ชอบ ดังนั้น แม้พนักงานสอบสวนเพิ่มเริ่มทำการสอบสวน หลังจากได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาเป็นปี ก็ไม่ทำให้การสอบสวนนั้นไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 430/2546 แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฯ มาตรา 241 วรรคแรกจะบัญญัติให้ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม และ ป.วิ.อ.มาตรา 130 กำหนดให้เริ่มการสอบสวนโดยไม่ชักช้า จะทำการในที่ใด เวลาใด แล้วแต่จะ เห็นสมควรโดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย อันเป็นบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา ให้ได้รับผลกระทบจากการเป็นผู้ต้องหาให้น้อยที่สุด แต่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายว่าถ้าพนักงานสอบสวนมิได้ทำการสอบสวนโดยไม่ชักช้าแล้ว การสอบสวนนั้นจะเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ ดังนั้น แม้ จะปรากฏว่าพนักงานสอบสวนเพิ่งเริ่มทำการสอบสวนเกี่ยวกับความผิดของจำเลยในข้อหาฆาตกรรมใน ครอบครอง ในระหว่างที่จำเลยต้องโทษอยู่ในเรือนจำกลางคลองเปรมหลังจากรับมอบหมายจาก ผู้บังคับบัญชาถึง 1 ปี 3 เดือน ก็ตามแต่เมื่อการสอบสวนคดีนี้กระทำโดยเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้ มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน การสอบสวนคดีนี้จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว

²⁴ชัยเกษม นิติสิริ. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2 สอบสวน. (กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา , พิมพ์ครั้งที่ 4, 2555) หน้า 98

การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน (มาตรา 131)

ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบ ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา (มาตรา 131)

พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหา และที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์ แก่ตนได้ (มาตรา 134 วรรคสี่)

ข้อสังเกต บทบัญญัติมาตรา 131 นี้ และมาตรา 134 ได้มีการแก้ไขล่าสุดปี 2547 ข้อความในมาตรา 131 ที่เป็นตัวหนาคือส่วนที่มีการเพิ่มเติมจากบทบัญญัติเดิม และมาตรา 134 วรรคสี่ เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ แสดงว่าการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนตาม บทบัญญัติที่แก้ไขใหม่ นอกจากจะกระทำไปเพื่อหาตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ความผิดแล้ว ยังกระทำไป เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาด้วย กล่าวคือแม้เป็นพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนก็มีหน้าที่ต้องรวบรวมด้วย ดังนี้ ผู้ต้องหาอาจเสนอพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์แก่ ตน เพื่อให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนก็จะปฏิเสธไม่ยอมรับไม่ได้ หลักการ ดังกล่าวนี้อันเป็นหลักการที่บัญญัติใหม่แตกต่างไปจากการปฏิบัติเดิม

การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ (มาตรา 131/1 แก้ไขปี 2551)

ในกรณีจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจพิสูจน์บุคคล หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ได้ (มาตรา 131/1 วรรคหนึ่ง)

ในความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งจำเป็นต้องเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่า ข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี (มาตรา 131/1 วรรคสอง)

ข้อสังเกต

1. พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ จะขอให้ตรวจพิสูจน์โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ตามมาตรา 131/1 วรรคสอง ในความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีนั้น จำกัดเฉพาะการขอให้ตรวจบุคคลเท่านั้น ดังนี้ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอาจขอให้ตรวจพิสูจน์วัตถุหรือเอกสารใด ๆ ในความผิดอาญาโดยไม่จำกัดอัตราโทษ

2. บุคคลที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอาจขอให้ตรวจพิสูจน์โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ ผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3. การตรวจพิสูจน์โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์นั้น ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น

4. ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอมให้ตรวจพิสูจน์โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ด้วย ถ้าบุคคลเหล่านั้นไม่ให้ความยินยอม พนักงานสอบสวนก็ไม่มีอำนาจจะขอให้ตรวจพิสูจน์ได้

แต่การไม่ยินยอมให้ตรวจพิสูจน์ก่อให้เกิดข้อสันนิษฐานทางกฎหมาย กล่าวคือ กรณีผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิ

ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน (มาตรา 132)

ในการรวบรวมพยานหลักฐานพนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ มีอำนาจทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้ากับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดแก่ความเสียหายขึ้น (มาตรา 132 (1)) สังเกตว่าพนักงานสอบสวนจะตรวจตัวผู้เสียหายได้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายก่อน แต่ถ้าเป็นผู้ต้องหาสามารถตรวจได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม การตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามอนุมาตรา (1) นี้ เช่น ตรวจหาร่องรอยบาดแผลที่ถูกทำร้าย

ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิง ให้จัดให้เจ้าพนักงานหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขอให้นำบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้ (บทบัญญัติมาตรา 132(1) วรรคสองนี้ เพิ่มเติมล่าสุดปี 2551)

(2) ค้นเพื่อพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยค้น (มาตรา 132 (2))

(3) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อได้จัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย (มาตรา 132 (3))

(4) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังกล่าวในอนุมาตรา (2) และ (3) (มาตรา 132(4))

อำนาจพนักงานสอบสวนในการออกหมายเรียกพยานบุคคล (มาตรา 133)

พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมาย แล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้ (มาตรา 133 วรรคหนึ่ง)

การถามปากคำนั้น พนักงานสอบสวนจะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ โดยต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. ว่าด้วยพยานบุคคล (มาตรา 133 วรรคสอง) (บทบัญญัติว่าด้วยพยานบุคคลตั้งแต่มาตรา 232 ถึงมาตรา 237 ทวิ)

ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พุดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำซึ่งอาจจะให้ด้วยความเต็มใจ (มาตรา 133 วรรคสาม)

ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุ อันสมควรผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขอนำบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการสอบปากคำนั้นด้วยก็ได้ (มาตรา 133 วรรคสี่)

ในกรณีที่มีความจำเป็น ต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุม หรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่เหมาะสม และสามารถที่จะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอมและให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้ (มาตรา 133 วรรคห้า)

(บทบัญญัติมาตรา 133 วรรคสี่และวรรคห้านี้เพิ่มเติมล่าสุดปี 2551)

หลักเกณฑ์การสอบสวนผู้ต้องหา (มาตรา 134, 134/1, 134/2, 134/3 และ 134/4)

บทบัญญัติตามมาตรา 134, 134/1, 134/2, 134/3 และ 134/4 เป็นบทบัญญัติที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อปี 2547 นี้

ต้องแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา (มาตรา 134)

พนักงานสอบสวนต้องแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่ากระทำผิดและแจ้งข้อหาให้ทราบ (มาตรา 134 วรรคหนึ่ง) การแจ้งข้อหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำผิดตามข้อหา นั้น (มาตรา 134 วรรคสอง)

ข้อสังเกต การแจ้งข้อหานี้ พนักงานสอบสวนจะแจ้งเฉพาะฐานความผิดไม่ได้ ต้องแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่ากระทำผิดด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ต้องหาเข้าใจข้อหาได้ดีและถูกต้องก่อนจะให้การ ทั้งทำให้พนักงานสอบสวนต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรก่อนจะแจ้งข้อหา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8458/2551 การที่จำเลยถูกจับในคดีอื่นและมีการแจ้งข้อหาให้ทราบตาม ป.วิ.อ.มาตรา 134 วรรคห้า ยังถือไม่ได้ว่าจำเลยถูกจับ

ผู้ต้องหาที่มีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม (มาตรา 134 วรรคสาม)

พนักงานสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหา และที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ (มาตรา 134 วรรคสี่) หลักเกณฑ์นี้เป็นหลักเกณฑ์ใหม่ ต่างไปจากที่เคยปฏิบัติแต่เดิมที่พนักงานสอบสวนจะรวบรวมเฉพาะพยานหลักฐานเพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิดและเพื่อใช้พิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาเท่านั้น

การควบคุมตัวผู้ต้องหาที่ยังไม่ได้ถูกจับและไม่มีหมายจับ (มาตรา 134 วรรคห้า)

ในบางกรณี ผู้ต้องหายังไม่ได้ถูกจับและไม่มีหมายจับ แต่ได้มาปรากฏตัวต่อพนักงานสอบสวน ทั้งนี้อาจมาตามหมายเรียกของพนักงานสอบสวน หรือเข้ามาขอตัวต่อพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ทำให้ไม่สามารถควบคุมตัวได้ ดังนี้ บทบัญญัติมาตรา 134 วรรคท้าย ได้บัญญัติแก้ไขขัดข้องไว้ว่า

“เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความเหตุที่จะออกหมายจับผู้นั้นไว้ตามมาตรา 71 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอหมายจับโดยทันที แต่ถ้าในขณะนั้นเป็นเวลาศาลปิดหรือใกล้ปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ กรณีเช่นนี้ให้นำมาตรา 87 มาใช้บังคับแก่การพิจารณาออกหมายจับโดยอนุโลม หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้”

การสอบถามและจัดหานายความให้ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน (มาตรา 134/1)

2.1 กรณีที่รัฐต้องจัดหานายความให้เสมอ (มาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง)

ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่ผู้ต้องหาไม่อายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหานายความให้

2.2 กรณีที่รัฐต้องจัดหานายความให้เมื่อผู้ต้องหาไม่มีและต้องการ (มาตรา 134/1 วรรคสอง)

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการนายความ ให้รัฐจัดหานายความให้

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบ หรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลาอันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอนายความแต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุขึ้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย (มาตรา 131/1 วรรคท้าย)

ข้อสังเกต การถามผู้ต้องหาเรื่องนายความในชั้นสอบสวนต่างกับชั้นพิจารณาของศาล (มาตรา 173) กล่าวคือ ในชั้นพิจารณาศาลต้องถามเรื่องนายความก่อนเริ่มพิจารณาหรือก่อนอ่านฟ้องหรืออธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง ซึ่งเป็นการดำเนินการก่อนสืบพยานทุกปากนั่นเอง ส่วนในชั้นสอบสวนพนักงานสอบสวนจะต้องถามก่อนเริ่มถามคำให้การจำเลยเท่านั้นไม่เกี่ยวกับการสอบปากคำพยานปากอื่น ๆ อีกนัยหนึ่งก็คือการสอบสวนพยานปากอื่น ๆ พนักงานสอบสวนดำเนินการไปได้โดยไม่ต้องจัดให้มีนายความก่อน

ผลของการฝ่าฝืนมาตรา 134/1 (มาตรา 134/4 วรรคสาม)

ตามมาตรา 134/4 วรรคสาม บัญญัติว่าถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวน ก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/1 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ ดังนี้ ถ้าไม่มีการถามเรื่องทนายความก่อนเริ่มถามคำให้การหรือไม่ได้จัดหาทนายความให้ตามที่กล่าวมาแล้ว ศาลจะรับฟังคำให้การของผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดไม่ได้ การฝ่าฝืนดังกล่าวคงมีผลเสียเฉพาะถ้อยคำของผู้ต้องหาเท่านั้นที่รับฟังไม่ได้ (รวมทั้งการรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นไม่ได้เช่นกัน) แต่ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งคดี กล่าวคือ ไม่ถือว่าคดีดังกล่าวไม่มีการสอบสวน พนักงานอัยการจึงยังมีอำนาจฟ้อง

การสอบสวนผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบปากคำเด็ก ตามบทบัญญัติมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 134/2)

กล่าวคือ ในคดีความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 133 ทวิ หรือคดีความผิดอื่นที่มีโทษจำคุก การสอบปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ซึ่งเป็นผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการอยู่ด้วยในการสอบปากคำเด็กนั้น

ผลของการฝ่าฝืนตามมาตรา 134/2 (มาตรา 134/4 วรรคสาม)

ตามมาตรา 134/4 วรรคสาม บัญญัติว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนจะดำเนินการตามมาตรา 134/2 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยว่าการที่พนักงานสอบสวนไม่จัดให้มีบุคคลตามที่กำหนดไว้ดังกล่าวเข้าร่วมในการสอบสวน เป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ ถือว่าไม่มีการสอบสวนในคดีนั้น และมีผลทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องไปด้วย

เมื่อมีการประกาศใช้บทบัญญัติมาตรา 134/4 วรรคสามแล้ว แนวคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสองเรื่องข้างต้นจึงไม่อาจเป็นบรรทัดฐานได้อีกต่อไป และคงถือว่าเฉพาะถ้อยคำของผู้ต้องหาจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้เท่านั้น ไม่ทำให้การสอบสวนทั้งคดีเสียไป จนถึงกับทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้อง

ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำตน (มาตรา 134/3)

ในชั้นสอบสวน ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

ผลของการฝ่าฝืนมาตรา 134/3

ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ (มาตรา 134/4 วรรคสาม) ดังนี้ ถ้าผู้ต้องหาขอให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตน แต่พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการให้ ถ้อยคำของผู้ต้องหาก็รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ ไม่มีผลทำให้เป็นการสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3119/2550 แม้ ป.วิ.อ. มาตรา 7/1 (2) จะบัญญัติให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ที่ตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้ในชั้นสอบสวนและมาตรา 134/3 บัญญัติว่าผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ที่ตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้ และมาตรา 134/4 (2) บัญญัติในเรื่องการถามค่าให้การผู้ต้องหาขึ้นให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่าผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ที่ไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้ก็ตามแต่ในบทบัญญัติของมาตรา 134/4 วรรคท้าย ก็บัญญัติไว้แต่เพียงว่าถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา 134/3 จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้เท่านั้น ดังนั้น แม้พนักงานสอบสวนจะไม่ได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นก็ทำให้การสอบสวนคดีไม่ชอบแต่อย่างใดไม่

การแจ้งสิทธิในชั้นสอบสวนแก่ผู้ต้องหา (มาตรา 134/4)

ในการถามค่าให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(2) ผู้ต้องหาที่มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังในการสอบสวนปากคำตนได้ (มาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง)

เมื่อผู้ต้องหาให้การอย่างใดก็ให้จดค่าให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้ (มาตรา 134/4 วรรคสอง)

ตามมาตรา 134/4 (1) ค่าให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยที่จะนำไปเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาได้ต้องเป็นการสอบในฐานะผู้ต้องหา ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องบอกจำเลย (ผู้ต้องหา) ว่าถ้อยคำที่ให้การอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ ดังนี้ ค่าให้การของผู้ต้องหาในฐานะพยาน จึงไม่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณาได้

ผลของการฝ่าฝืนมาตรา 134/4 วรรคหนึ่ง

ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่งจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ (มาตรา 134/4 วรรคสาม)

การแจ้งสิทธิทั้งสองประการแก่ผู้ต้องหาจะต้องดำเนินการก่อนสอบค่าให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การก่อนแจ้งสิทธิดังกล่าวจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดจำเลยไม่ได้ (มาตรา 134/4 วรรคสาม) เฉพาะตามมาตรา 134/4 (2)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 352/2546 ในคดีอาญาเมื่อจำเลยให้การปฏิเสธ เป็นหน้าที่ของโจทก์โดยตรงที่จะต้องนำพยานหลักฐานเข้าสืบ เพื่อสนับสนุนคำฟ้องและพิสูจน์ให้ได้ความชัดเจนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา แม้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 134 จะบัญญัติให้ถ้อยคำของจำเลยหรือผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาได้ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงพยานหลักฐานของ

โจทก์อย่างหนึ่งที่จะนำสืบสนับสนุนตามฟ้องเท่านั้น ทั้งเป็นเพียงพยานบอกเล่าจึงมีน้ำหนักน้อย เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณาโจทก์มีหน้าที่จะต้องนำพยานเข้าสืบให้เห็นโดยปราศจากสงสัยว่าจำเลยมีพฤติการณ์ในการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนตามฟ้อง ลำพังแต่เพียงเจ้าพนักงานตำรวจพบเมทแอมเฟตามีนที่ตัวจำเลย แม้จะมีจำนวนค่อนข้างมากก็ยังไม่มือน้ำหนักเพียงพอที่จะรับฟังว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

ข้อสังเกต อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการเตือนจำเลยแล้วว่าถ้อยคำที่กล่าวอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาได้ก็ตาม ถ้อยคำของจำเลยดังกล่าวก็เป็นเพียงพยานบอกเล่าเท่านั้น คงรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้เท่านั้น ดังนี้ ถ้าพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ไม่มีหรือมีน้ำหนักน้อย ศาลก็จะรับฟังลำพังแต่ถ้อยคำดังกล่าวลงโทษจำเลยไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7568/2546 การแจ้งข้อหาแก่จำเลยตาม ป.วิ.อ. มาตรา 134 ไม่จำต้องแจ้งข้อหาทุกกระทงความผิดที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเดียวกันไม่ การสอบสวนครั้งแรกพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาฐานทำร้ายร่างกายให้จำเลยทราบแล้วว่าคำให้การอาจใช้ยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาของศาลได้ แม้จะมีการสอบสวนโดยแจ้งข้อหาเพิ่มเติมแก่จำเลยอีกสองครั้ง แต่พนักงานสอบสวนไม่แจ้งแก่จำเลยว่าคำให้การเพิ่มเติมอาจใช้ยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาได้ ก็ได้ทำการสอบสวนเป็นการไม่ชอบเพราะมาตรา 134 เพียงแต่บัญญัติว่าคำให้การจำเลยไม่อาจใช้ยืนยันในชั้นพิจารณาได้เท่านั้น ซึ่งตามคำให้การเพิ่มเติมจำเลยอีกสองครั้งก็มีเพียงว่าขอให้การปฏิเสธตามที่ให้การในครั้งแรก จึงไม่มีข้อความที่จะใช้ยืนยันจำเลย

ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนจงใจผู้ต้องหา (มาตรา 135)

ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำ หรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา นั้น (มาตรา 135 แก้ไขใหม่ ปี 2547)

การที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 135 นี้ มีผลเพียงใช้เป็นหลักฐานยืนยันผู้ต้องหาในการพิจารณาไม่ได้เท่านั้น ไม่มีผลทำให้เป็นการสอบสวนไม่ชอบ พนักงานอัยการจึงยังมีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2215/2548 ขณะจำเลยถูกควบคุมตัวอยู่ที่สถานีตำรวจจำเลยก็ได้พูดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ญาติพี่น้องฟัง ญาติพี่น้องของจำเลยจึงบอกให้จำเลยรับสารภาพ แสดงว่าจำเลยให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนด้วยความสมัครใจ มิได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือมิชอบด้วยประการอื่น คำให้การจึงเป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยในการพิจารณาได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1542/2540 เจ้าพนักงานตำรวจผู้ตรวจค้นจับกุมจำเลยได้บอกจำเลยว่า หากมีเมทแอมเฟตามีนอยู่อีกให้นำมอมให้เจ้าพนักงานตำรวจจะได้รับโทษเบาลง และได้เกลี้ยกล่อมจำเลยว่าหากมีสิ่งผิดกฎหมายก็ให้เอาออกมาเสีย จากนั้นจำเลยได้พาไปที่ต้นมะขามล้มเข้าไปในโพรง

ต้นมะขาม นำถุงพลาสติกบรรจุเม็ดยามาให้ ดังนี้ เป็นการพุดในขณะที่ปฏิบัติการตรวจค้นเพื่อให้ได้มาซึ่งของผิดกฎหมายที่อยู่ในครอบครองของจำเลย แม้คำพุดนั้นจะเป็นการพุดจงใจในทำนองว่าจำเลยจะได้รับโทษเบาลงก็ไม่ถึงให้สัญญาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 135 มิใช่เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อสังเกต ตามบทบัญญัติมาตรา 135 ต้องเป็นเรื่องที่พนักงานสอบสวนได้จงใจให้ผู้ต้องหาให้การอย่างไร ๆ ดังนี้ ถ้าพนักงานสอบสวนจงใจให้ผู้ต้องหานำสิ่งของที่ผิดกฎหมายมามอบให้ มิใช่เป็นการให้สัญญาตามมาตรา 135 นี้

การดำเนินคดีหลังการสอบสวนเสร็จ (มาตรา 140)

ขั้นตอนของพนักงานสอบสวน

เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้

กรณีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด (มาตรา 140 (1))

ถ้าความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวนและบันทึกเหตุที่งดนั้นไว้แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่า 3 ปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้งดหรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

กรณีรู้ตัวผู้กระทำความผิด (มาตรา 140 (2)-144) แบ่งออกเป็น

1. กรณีรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวไม่ได้ ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมสำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้องและให้แจ้งคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้สั่งให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้องก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา

(มาตรา 41)

2. กรณีรู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยชั่วคราวหรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน (มาตรา 142 วรรคหนึ่ง)

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว ถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย (มาตรา 142 วรรคสอง)

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหาถูกขังอยู่ (มาตรา 142 วรรคสาม)

ในกรณีที่เป็นความผิดซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้และส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมสำนวน (มาตรา 142 วรรคสี่)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2747/2551 ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 142 วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีเสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว แสดงว่าถ้ามีการฝากขังไว้ต่อศาลไว้ก่อนแล้ว ในตอนเสนอความเห็นสั่งฟ้อง พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องส่งตัวผู้ต้องหามายังพนักงานอัยการ คดีนี้ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนฝากขังจำเลยต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ซึ่งเป็นศาลที่ไม่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ก็ตาม แต่เมื่อศาลอาญากรุงเทพใต้อนุญาตให้พนักงานสอบสวนฝากขังจำเลยได้และอนุญาตให้ปล่อยจำเลยชั่วคราว ก็ต้องถือว่าจำเลยถูกขังโดยหมายของศาลตามบทบัญญัติในมาตรา 87 และอยู่ในอำนาจศาลที่จะเรียกตัวจำเลยจากนายประกันได้ กรณีจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 141 วรรคสี่ ที่บัญญัติให้พนักงานอัยการมีหน้าที่จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวจำเลยมาเพราะไม่ใช่กรณีที่จับตัวจำเลยไม่ได้ โจทก์จึงไม่จำเป็นต้องส่งตัวจำเลยมาพร้อมกับฟ้อง

ขั้นตอนของพนักงานอัยการ

ในส่วนของพนักงานอัยการ เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนตามมาตรา 142 แล้ว ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้สั่งฟ้อง และแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไป

(2) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้อง และฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีตาม (1) หรือ (2) พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งให้พนักงานสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตายหรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

(มาตรา 143)

ตามมาตรา 143 วรรคสาม ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ ตามหน้าที่ฆ่าตายหรือฯ เจ้าพนักงานผู้ที่ฆ่าผู้ตายนั้นจะต้องอ้างขึ้นในชั้นที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด ถ้ามิได้กล่าวอ้างขึ้นในชั้นที่ถูกกล่าวหา พนักงานสอบสวนจึงดำเนินคดีไปอย่างคดีธรรมดา โดยมีได้ส่งให้อัยการสูงสุดสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง จึงชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 977/2545 ตาม พ.ร.บ. การประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ฯ มาตรา 79 วรรคหนึ่ง ให้อำนาจคณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจที่จะเปรียบเทียบได้ หากใช้เป็นบทบังคับให้คณะกรรมการต้องดำเนินการเปรียบเทียบแต่อย่างเดียวไม่ เมื่อคณะกรรมการใช้ดุลพินิจไม่เปรียบเทียบก็เป็นอำนาจของคณะกรรมการที่จะฟังกระทำได้ ไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย ทั้งการที่คณะกรรมการไม่ยอมเปรียบเทียบก็หาขัดต่อ ป.วิ.อ. มาตรา 144 ไม่ เพราะการเปรียบเทียบกรณีนี้ไม่อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการจึงสั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 144 หาได้ไม่

ข้อสังเกต อำนาจของพนักงานอัยการที่จะสั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบตาม บทบัญญัติมาตรานี้ ต้องเป็นกรณีที่อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะเปรียบเทียบได้ด้วย

คำสั่งไม่ฟ้องของพนักงานอัยการ (มาตรา 145)

ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้องที่ไม่ใช่คำสั่งของอัยการสูงสุด ถ้าในกรุงเทพมหานคร ให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่น ให้รับส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด แต่พนักงานอัยการยังคงมีอำนาจตามมาตรา 143

ถ้าอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี แยกคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำเนาพร้อมด้วยความเห็นที่แย้งกันไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน
บทบัญญัติในมาตรานี้ใช้บังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์หรือถอนฎีกาโดยอนุโลม (มาตรา 145)

ให้แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีให้ผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ทราบ ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ ให้จัดการปล่อยตัวไปหรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี (มาตรา 146 วรรคหนึ่ง) เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอต่อพนักงานอัยการ เพื่อขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นชอบของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ภายในกำหนดอายุความฟ้องร้อง (มาตรา 146 วรรคสอง ซึ่งเพิ่มขึ้นใหม่ ปี 2547)

เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้น อีกเว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดีซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหาได้ (มาตรา 147)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4243/2550 เหตุที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องในคดีแรกเนื่องจากการแจ้งให้จำเลยออกจากที่ดินพิพาทซึ่งเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์โคกสูงไม่ครบตามระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ในการที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องจำเลยเพราะเหตุมีการแจ้งให้จำเลยออกจากที่ดินพิพาทไม่ครบถ้วน ตามระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ โดยแจ้งเพียงครั้งเดียวนั้น พนักงานอัยการยังมีได้วินิจฉัยเนื้อหาสาระสำคัญแห่งคดี อีกทั้งการที่จำเลยยังคงยึดถือครอบครองอยู่ในที่ดินพิพาท จึงเป็นความผิดใหม่ที่ต่อเนื่องกันมา ทางอำเภอจึงได้แจ้งความร้องทุกข์ และมีการสอบสวนดำเนินคดีใหม่และแจ้งให้จำเลยออกจากที่ดินพิพาทให้ครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ การฟ้องคดีนี้จึงไม่ขัดต่อมาตรา 147 แห่ง ป.วิ.อ. แต่อย่างใด

ข้อสังเกต การที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องในคดีก่อน โดยยังไม่ได้อิงเนื้อหาสาระสำคัญแห่งคดี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5721/2548 ความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารราชการและใช้เอกสารราชการดังกล่าว ในชั้นต้นพนักงานสอบสวนยังมิได้แจ้งข้อหาให้แก่จำเลยที่ 1 ทราบ และมีได้ดำเนินคดีในข้อหา นี้ เมื่ออัยการจังหวัดภูเก็ตมีคำสั่งให้ยุติการดำเนินการแก่จำเลยที่ 2 ในข้อหา นี้ ย่อมถือได้ว่าอัยการจังหวัดภูเก็ตยังไม่มีคำสั่งให้ฟ้องหรือไม่ฟ้องจำเลยที่ 2 การที่ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตไม่ได้มีความเห็นเกี่ยวกับข้อหา นี้ จึงถือไม่ได้ว่าผู้ว่าราชการจังหวัดมีความเห็นชอบกับคำสั่งไม่ฟ้องจำเลยที่ 2 อันจะทำให้คำสั่งไม่ฟ้องจำเลยที่ 2 ในความผิดฐานดังกล่าวเป็นที่ยุติ เมื่อสำนวนการสอบสวนเสนอไปยังอัยการสูงสุดพิจารณาเนื่องจากผู้ว่าราชการจังหวัดมีความเห็นแย้งให้ฟ้องจำเลยที่ 2 ในความผิดฐานยกยอกและความผิดตาม พ.ร.บ.กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนฯ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 145 วรรคสอง การที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งให้ฟ้องจำเลยที่ 2 ในความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารราชการ และใช้เอกสารราชการดังกล่าวตาม ป.อ.มาตรา 267, 268 ด้วย จึงเป็นการใช้อำนาจตาม พ.ร.บ.พนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 มาตรา 12 ที่ให้อัยการสูงสุดมีอำนาจดำเนินคดีได้ทุกศาล หาได้สั่งตาม ป.วิ.อ.มาตรา 145 วรรคสอง ไม่ คำสั่งฟ้องจำเลยที่ 2 ของอัยการสูงสุดย่อมชอบด้วยกฎหมาย โจทก์มีอำนาจฟ้อง

การสอบปากคำเด็กในชั้นสอบสวน

ในชั้นสอบสวน เด็กอาจเข้ามาเกี่ยวข้องกับการสอบสวนของพนักงานสอบสวนได้ทั้งในฐานะพยาน ผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหา ทุกรีกกฎหมายได้ให้ความคุ้มครองมิให้เด็กได้รับผลกระทบทั้งในด้าน

ร่างกายและจิตใจเนื่องจากยังมีสภาพอ่อนแออยู่ โดยกำหนดให้มีการสอบปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ทั้งสามฐานะดังกล่าวด้วยวิธีการที่แตกต่างจากการสอบปากคำบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่

อายุของเด็กที่ได้รับความคุ้มครอง ต้องมีอายุไม่เกิน 18 ปี โดยนับถึงวันที่มีการสอบปากคำ เพราะกฎหมายให้ความคุ้มครองในขณะที่เข้ามาเกี่ยวข้องในขณะสอบปากคำ

การสอบปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน

การสอบปากคำเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน ต้องดำเนินการตาม มาตรา 133 ทวิ (แก้ไขล่าสุดปี 2550) กล่าวคือ

1. ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการ ชุลงมุนต่อสูั ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวล กฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วย สถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก (มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง)

2. ต้องแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก (มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง)

3. ต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการเข้าร่วม ด้วยในการสอบปากคำเด็กนั้น (มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง) เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมี เหตุอันควรไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมสอบปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนสอบปากคำเด็ก โดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งดังกล่าวอยู่ร่วมก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการ สอบสวน และมีให้ถือว่าการกระทำดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 133 ทวิ วรรคห้า) เห็นได้ ว่าในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งทำให้รอบุคคลต่าง ๆ มาพร้อมกันไม่ได้ จึงได้ผ่อนคลายเป็นพนักงาน สอบสวนสามารถสอบปากคำเด็กร่วมกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น โดยไม่ต้องอยู่ร่วมกันครบทุกคนก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน

การแจ้งนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการกฎหมายให้ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนดำเนินการ (มาตรา 133 ทวิ วรรคสอง)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10265/2551 ในชั้นสอบสวนแม่ ก. จะให้การเป็นพยานขณะมี อายุเพียง 15 ปี โดยไม่ปรากฏว่ามีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและ พนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำซึ่งเป็นการไม่ชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ จึงไม่ อาจอ้างคำให้การชั้นสอบสวนของ ก. เป็นพยานหลักฐานได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226 ก็ตาม แต่ใน ชั้นพิจารณาของศาลปรากฏว่า ก. มาเบิกความขณะมีอายุ 19 ปี แล้ว การสืบพยานโจทก์ปากนี้ จึงไม่ จำต้องดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา 173 ตรี ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 9 แห่ง พ.ร.บ.แก้ไข เพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 20) ฯ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นแต่อย่างใด ศาลย่อมรับฟังคำเบิกความของ ก. เป็นพยานได้

ข้อสังเกต ถ้าในชั้นพิจารณา เด็กมาเบิกความต่อศาลขณะอายุเกิน 18 ปี แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามมาตรา 172 ตรี ศาลรับฟังคำเบิกความดังกล่าวได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8908/2550 ตามบันทึกคำให้การของผู้เสียหายในชั้นสอบสวน ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนได้ถามปากคำผู้เสียหายรวม 4 ครั้ง แม้การถามปากคำผู้เสียหายในครั้งแรก และครั้งที่สองจะไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง และวรรคสุดท้าย เนื่องจากการถามปากคำนั้นไม่มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์และพนักงานอัยการเข้าร่วม ก็มีผลทำให้รับฟังคำให้การของผู้เสียหายในครั้งแรกและครั้งที่สองเป็นพยานหลักฐานไม่ได้เท่านั้น หากทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมดไม่ เพราะบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองพยานที่เป็นเด็กเป็นสำคัญ ส่วนการถามปากคำผู้เสียหายในครั้งสุดท้ายภายหลังโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งห้าแล้วนั้น ก็ไม่มีผลทำให้การสอบสวนที่ชอบแล้วกลับกลายเป็นไม่ชอบไปได้

ข้อสังเกต กรณีพนักงานสอบสวนสอบปากคำเด็กในฐานะผู้เสียหายหรือพยาน โดยไม่มีบุคคลต่าง ๆ และพนักงานสอบสวนมิได้บันทึกถึงเหตุที่ไม่อาจรบกวนบุคคลอื่นไว้ในสำนวนสอบสวนก็ไม่อาจรับฟังคำให้การในชั้นสอบสวนของเด็กเป็นพยานหลักฐานได้ ไม่มีผลทำให้การสอบสวนเสียไปทั้งหมดหรือถือว่าคดีนั้นไม่มีการสอบสวน พนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้อง

คดีการสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานต้องดำเนินการตามมาตรา 133 ทวิ

ตามมาตรา 133 ทวิ ที่แก้ไขใหม่ (พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2550) ได้กำหนดประเภทคดีที่ต้องสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ตามวิธีการดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก (มาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง) คดีอาญา นอกจากนี้ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนได้โดยไม่ต้องดำเนินการตามมาตรา 133 ทวิ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3511/2552 โจทก์ไม่สามารถนำผู้เสียหายที่ 1 มาเบิกความเป็นพยานเนื่องจากผู้เสียหายที่ 1 ย้ายที่อยู่หาตัวไม่พบ คำให้การของผู้เสียหายที่ 1 ในชั้นสอบสวนแม้เป็นพยานบอกเล่า แต่ผู้เสียหายที่ 1 ได้ให้การต่อพนักงานสอบสวน นักจิตวิทยาและพนักงานอัยการโดยมีการบันทึกภาพและเสียงไว้ตามแถบวีดิทัศน์วัตถุพยานหมาย ว.จ. 1 อันเป็นการปฏิบัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ ศาลย่อมรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของผู้เสียหายที่ 1 ได้เสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความของผู้เสียหายที่ 1 ในชั้นพิจารณาของศาลประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 172 ตรี วรรคท้าย และมาตรา 226/3 วรรคสอง (2)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10265/2551 ในชั้นสอบสวนแม่ ก. จะให้การเป็นพยานขณะมีอายุเพียง 15 ปี โดยไม่ปรากฏว่ามีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำซึ่งเป็นการไม่ชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ จึงไม่อาจอ้างคำให้การชั้นสอบสวนของ ก. เป็นพยานหลักฐานได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226 ก็ตาม แต่ในชั้นพิจารณาของศาลปรากฏว่า ก. มาเบิกความขณะมีอายุ 19 ปี แล้ว การสืบพยานโจทก์ปากนี้ จึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา 173 ตรี ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 9 แห่ง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 20) ฯ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นแต่อย่างใด ศาลย่อมรับฟังคำเบิกความของ ก. เป็นพยานได้

การให้พยานเด็กชี้ตัวบุคคลใด (มาตรา 133 ตรี แก้ไขล่าสุดปี 2550)

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ชี้ตัวบุคคลใด พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการต่อไปนี้

1. ต้องจัดให้มีการชี้ตัวในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและสามารถที่จะป้องกันมิให้บุคคลที่จะถูกชี้ตัวนั้นเห็นเด็กด้วย (มาตรา 133 ตรี) เช่น ให้พยานชี้ตัวผู้ต้องหาโดยมองผ่านกระจกที่สามารถมองได้ด้านเดียว โดยผู้ต้องหาไม่สามารถมองเห็นผู้เสียหายหรือพยานได้
2. ให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย ในการชี้ตัวบุคคลนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจหาหรือรอบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้และเด็กไม่ประสงค์จะให้มิหรือรอบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย (มาตรา 133 ตรี)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2834/2550 มาตรา 133 ตรี หาใช่บทบัญญัติที่บังคับให้พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีการชี้ตัวทุกคดีไม่ กรณีเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะจัดให้มีการชี้ตัวหรือไม่ก็ได้ เพียงแต่ว่าหากจัดให้มีการชี้ตัวต้องดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อคดีนี้พนักงานสอบสวนไม่ได้จัดให้มีการชี้ตัว จึงไม่มีกรณีที่จะต้องดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ การสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว

ข้อสังเกต การจัดให้ชี้ตัวตามมาตรา 133 ตรี นี้ ถือเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะจัดให้มีการชี้ตัวหรือไม่ก็ได้ มิใช่บทบัญญัติที่บังคับให้พนักงานสอบสวนต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ชี้ตัวทุกคดีไม่ แต่ถ้าจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหาแล้ว พนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินการตามมาตรานี้

การชี้ตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี (มาตรา 133 ตรี วรรคสอง)

ที่กล่าวตามมาตรา 133 ตรี วรรคหนึ่ง เป็นเรื่องการจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ชี้ตัวบุคคลใด แต่ตามมาตรา 133 ตรี วรรคสอง เป็นเรื่องการจัดให้มีการชี้ตัว

ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ต้องจัดให้มีการชี้ตัวในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและสามารถที่จะป้องกันมิให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กนั้นเห็นตัวบุคคลที่จะทำการชี้ตัว

การสอบปากคำเด็กในฐานะผู้ต้องหา

การถามเรื่องทนายความ (มาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง)

ในคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ (มาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง) มีข้อสังเกตดังนี้

1. การถามเรื่องทนายความนี้ กฎหมายไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นความผิดอาญาที่มีโทษเพียงใด ความผิดอาญาทุกประเภทที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปี พนักงานสอบสวนจึงต้องสอบถามเรื่องทนายความทุกคดี

2. อายุของเด็กในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ไม่ใช่วันที่กระทำความผิดครั้งนี้ แม้ขณะกระทำความผิดผู้ต้องหาจะมีอายุไม่เกิน 18 ปี แต่ในวันที่แจ้งข้อหา ผู้ต้องหาอายุเกิน 18 ปีแล้ว ก็ไม่ต้องถามเรื่องทนายความอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2132/2548 ป.วิ.อ.มาตรา 134 ทวิ (ปัจจุบันมาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง) บัญญัติว่า “ในคดีที่ผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้” บทบัญญัติดังกล่าวมีความหมายว่า ก่อนเริ่มการสอบสวน หากผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปี พนักงานสอบสวนต้องถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีพนักงานสอบสวนต้องจัดหาทนายความให้ แต่คดีนี้ในวันที่พนักงานสอบสวนเริ่มถามคำให้การจำเลยขณะเมื่อจำเลยมีอายุเกินสิบแปดปีแล้ว พนักงานสอบสวนจึงไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามมาตรา 134 ทวิ แต่อย่างใด

3. พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาเพียงว่ามีทนายความแล้วหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ต้องจัดหาทนายความให้ โดยไม่ต้องดูว่าผู้ต้องหาต้องการทนายความหรือไม่ กล่าวคือแม้ผู้ต้องหาไม่ต้องการทนายความรัฐก็มีหน้าที่จัดหาทนายความให้

4. พนักงานสอบสวนต้องถามผู้ต้องหาเรื่องทนายความก่อนถามคำให้การ จะถามคำให้การผู้ต้องหาก่อนไม่ได้ อย่างไรก็ดี ถ้าเป็นการแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กทราบ พนักงานสอบสวนน่าจะแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบก่อนถามเรื่องทนายความได้

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 241 วรรคสอง ผู้ต้องหามีสิทธิขอให้ทนายความเข้าฟังการสอบปากคำของตนก็ได้

หลักเกณฑ์การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี (มาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ แก้ไขล่าสุดปี 2550)

ตามมาตรา 134/2 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี

การสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปี (มาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ) มีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. เป็นคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก (มาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง)

2. ต้องแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก (มาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง)

3. ต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่ผู้ต้องหาร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปีด้วย (มาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ วรรคหนึ่ง) เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมในการสอบสวนพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนสอบสวนผู้ต้องหาโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งดังกล่าวอยู่ร่วมก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุไม่อาจรอบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมีให้ถือว่าการกระทำดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ วรรคห้า)

การดำเนินการตาม ป.วิ.อ.มาตรา 133 ทวิ ดังที่กล่าวมานี้ ใช้บังคับเฉพาะกรณีการสอบปากคำผู้ต้องหาเท่านั้น ไม่ใช่บังคับในการรวบรวมพยานหลักฐานอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นการที่พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุโดยไม่มีบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่ด้วย หรือไม่มีการบันทึกภาพและเสียง ก็ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2132/2548 บทบัญญัติตามมาตรา 134 ตี ปัจจุบันมาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ วรรคห้า แห่ง ป.วิ.อ. ใช้บังคับสำหรับกรณีผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีในขณะที่จะมีการสอบปากคำ เมื่อปรากฏว่าขณะที่พนักงานสอบสวนถามปากคำของจำเลยในฐานะผู้ต้องหา จำเลยมีอายุเกินสิบแปดปีแล้ว การสอบปากคำจำเลยของพนักงานสอบสวนจึงไม่จำเป็นต้องมีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่จำเลยในฐานะผู้ต้องหาร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบปากคำจำเลยแต่อย่างใด แม้ขณะเกิดเหตุจำเลยจะมีอายุไม่เกินสิบแปดปี

ตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ แสดงว่ากฎหมายบังคับให้ต้องมีบุคคลตามที่กำหนดเข้าร่วมในการสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปี ด้วย เว้นแต่ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งที่ทำให้ไม่อาจรอบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมสอบสวนพร้อมกันได้ พนักงานสอบสวนจึงจะสอบสวนไปได้แต่อย่างน้อยก็ต้องมีบุคคลใด

บุคคลหนึ่งดังกล่าวเข้าร่วมในการสอบสวนด้วย การสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกิน 18 ปี โดยไม่มีบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดและไม่ปรากฏว่ามีเหตุจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งแล้ว เป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ มีผลตามมาตรา 134/4 วรรคสาม กล่าวคือจะรับฟังคำให้การในชั้นสอบสวนของผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้ แสดงว่าเฉพาะถ้อยคำของผู้ต้องหาเท่านั้นที่รับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ ยังคงถือว่าการสอบสวนคดีนั้นเป็นการสอบสวนที่ชอบ และพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้อง ทั้งศาลคงพิจารณาจากพยานหลักฐานอื่น ๆ พิสูจน์ความผิดของจำเลยได้

(บทบัญญัติมาตรา 134/4 วรรคสาม เป็นบทบัญญัติที่เพิ่งใช้บังคับในปี 2547 ก่อนหน้านั้น ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ ถือว่าไม่มีการสอบสวนในคดีนั้นและมีผลทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องไปด้วย)

เมื่อมีการประกาศใช้บทบัญญัติมาตรา 134/4 วรรคสามแล้ว แนวคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งสองเรื่องข้างต้นจึงไม่อาจเป็นบรรทัดฐานได้อีกต่อไป และคงถือว่าเฉพาะถ้อยคำของผู้ต้องหาจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้เท่านั้น ไม่ทำให้การสอบสวนทั้งคดีเสียไป)

ข้อสังเกต ในกรณีที่ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี นี้ เมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 134/1 วรรคหนึ่งแล้ว แสดงว่าต้องมีนายความเข้าร่วมในการสอบปากคำด้วย

4. พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำดังกล่าวไว้เป็นพยาน (มาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ วรรคสี่)

พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำดังกล่าวเป็นพยาน (มาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ วรรคสี่) อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนก็ยังคงต้องทำสำนวนการสอบสวนไปตามปกติ เพียงแต่ต้องมีการบันทึกภาพและเสียงเป็นพยานหลักฐานเพิ่มเติมเท่านั้น

การสอบปากคำผู้ต้องหาเพิ่มเติม

ในกรณีที่ต้องมีการสอบสวนหรือสอบปากคำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี เพิ่มเติม ก็ต้องดำเนินการตามมาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ ทุกครั้ง ไม่มีข้อยกเว้น

การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2132/2548 การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบการดำเนินคดีนี้ เป็นการดำเนินการก่อนการสอบสวนผู้ต้องหา ไม่ใช่การสอบปากคำและมีใช้การชี้ตัวผู้ต้องหาซึ่งมีบัญญัติของกฎหมายโดยเฉพาะ จึงไม่จำเป็นต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปีตามมาตรา 134/2 ประกอบมาตรา 133 ทวิ มาใช้บังคับ

ข้อสังเกต การนำชี้ที่เกิดเหตุก่อนการสอบสวนผู้ต้องหา มิใช่การสอบปากคำหรือมิใช่การชี้ตัวผู้ต้องหา จึงไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามบทบัญญัติมาตรา 133 ทวิ กล่าวคือ ไม่ต้องมีบุคคลต่าง ๆ เข้าร่วมในการนำชี้ที่เกิดเหตุด้วย

ข้อสังเกต เกี่ยวกับการสอบปากคำหรือสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก

1. กรณีที่ต้องดำเนินการสอบปากคำ หรือสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กตามวิธีการใหม่ที่จะต้องจัดสถานที่ให้เหมาะสม มีทนายความ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย ก็แต่เฉพาะการสอบปากคำหรือสอบสวนผู้ต้องหาเท่านั้น ส่วนการสอบสวนที่ไม่ได้กระทำต่อตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็ก เช่น การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นผู้ใหญ่ การทำแผนที่เกิดเหตุ เหล่านี้ไม่อยู่ในบังคับต้องดำเนินการตามวิธีการดังกล่าวข้างต้นด้วย

2. ในบางกรณี นอกจากผู้ต้องหาเป็นเด็กแล้ว ผู้เสียหายหรือพยานที่เห็นเหตุการณ้อาจเป็นเด็กที่อายุไม่เกิน 18 ปี ด้วยเช่นกัน ในกรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนก็ต้องดำเนินการสอบปากคำทั้งผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือพยานตามวิธีการใหม่ด้วยกันทุกฝ่าย

การชันสูตรพลิกศพ (มาตรา 148 - 156)

เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยประหารชีวิตตามกฎหมาย

การตายโดยผิดธรรมชาตินั้น คือ

- (1) ม่าตัวตาย
- (2) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
- (3) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
- (4) ตายโดยอุบัติเหตุ
- (5) ตายโดยยังมีปรากฏสาเหตุ

(มาตรา 148)

การชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ฯ ทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว โดยพนักงานสอบสวนและแพทย์ต้องทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันที และให้แพทย์ทำรายงานแนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเรื่อง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ รายงานดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการชันสูตรพลิกศพและในกรณีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการเมื่อเสร็จสิ้นการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไปตามมาตรา 156 (มาตรา 150 วรรคหนึ่ง) โดยพนักงานอัยการต้องรายงานไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด (มาตรา 156)

การชันสูตรพลิกศพกรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงาน

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงาน อัยการและพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอ หรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้น อยู่ เป็นผู้ร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ชันสูตรพลิกศพ (มาตรา 150 วรรคสาม)

เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพตามวรรคสามแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้า ร่วมกับพนักงานสอบสวนทำสำนวนชันสูตรให้เสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้ามีความ จำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและ ความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ (มาตรา 150 วรรคสี่ แก้ไข ล่าสุดตาม พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550)

เมื่อพนักงานอัยการได้รับสำนวนชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้ทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ ศพนั้นอยู่เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใดและถึงเหตุและ พฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคำทำร้ายให้กล่าวว่าเป็นผู้กระทำความร้าย เท่าที่จะทราบได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำนวน ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน 2 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 30 วัน โดยต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ (มาตรา 150 วรรคห้า)

ในการปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตาม คำสั่งของพนักงานอัยการ (มาตรา 150 วรรคแรก)

ตามมาตรา 150 วรรคห้า เป็นกรณีที่ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่า ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตาม หน้าที่ ทั้งสองกรณีนั้นนอกจากที่ต้องให้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว พนักงานอัยการต้องทำคำร้องต่อศาล ชั้นต้นที่ศพนั้นอยู่ เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และ ถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ๖

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1750/2539 จำเลยได้ทำร้ายผู้ตายหลังจากนั้นจำเลยจึงไปแจ้งความ ว่าผู้ตายบุกรุก เจ้าพนักงานตำรวจนำตัวผู้ตายส่งโรงพยาบาลและต่อมาถึงแก่ความตาย พนักงาน สอบสวนจึงร่วมกับแพทย์ชันสูตรพลิกศพผู้ตายไว้ โดยที่ขณะผู้ตายถูกจำเลยทำร้ายนั้นผู้ตายมิได้เป็น ผู้ต้องหาในข้อหาบุกรุกและมีได้อยู่ในความควบคุมตัวของเจ้าพนักงานแต่อย่างใด แม้ผู้ตายจะถึงแก่ความ ตายในระหว่างที่เจ้าพนักงานตำรวจนำตัวส่งโรงพยาบาล ก็ไม่ใช่กรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำ ของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่า ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จึงไม่ใช่กรณีที่ต้องดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา 150 วรรคห้า เมื่อ พนักงานสอบสวนและแพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว พนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลย ได้

ข้อสังเกต ถ้าขณะที่ผู้ตายถูกจำเลยทำร้าย ผู้ตายไม่ได้อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน แม้ผู้ตายจะถึงแก่ความตายระหว่างเจ้าพนักงานตำรวจนำส่งโรงพยาบาล ก็ไม่ได้เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานหรืออยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน จึงไม่ต้องมีการไต่สวนการชันสูตรพลิกศพตามมาตรา 150 วรรคห้า เมื่อชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว พนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้ ไม่ต้องห้ามมาตรา 129

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 106/2501 เมื่อผู้ถูกควบคุมกักขังในเรือนจำตายลง ถือว่าตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จึงชอบที่ศาลจะต้องทำการไต่สวนและมีคำสั่งตามที่พนักงานร้องขอขึ้นมาได้

หน้าที่แจ้งผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพ

หน้าที่แจ้งผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพ ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ทำการชันสูตรพลิกศพทราบ แต่ก่อนที่จะทำการชันสูตรพลิกศพให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้ (มาตรา 150 วรรคสอง)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4239-4240/2542 เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการชันสูตรพลิกศพผู้ตายแล้วก็ไม่มีเหตุที่ผู้ต้องหาจะร้องขอให้แพทย์ในหน่วยนิติเวชของโรงพยาบาลรามธิบดีตรวจพิสูจน์ศพเพื่อใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานของผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 15 และ ป.วิ.พ.มาตรา 101 อีกได้ เพราะการชันสูตรพลิกศพเป็นการสอบสวนความผิดอาญาอย่างหนึ่งและ ป.วิ.อ.มาตรา 150 ได้ระบุผู้มีหน้าที่ทำการชันสูตรศพไว้แล้ว คือพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับสาธารณสุขจังหวัดหรือแพทย์ประจำสถานีอนามัยหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล นอกจากนี้มาตรา 151 ได้ให้อำนาจผู้ทำการชันสูตรพลิกศพทำการผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใด หรือจะให้ส่งทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลก็ได้ และมาตรา 153 ยังให้อำนาจผู้ชันสูตรพลิกศพจัดให้ชุดศพขึ้นเพื่อตรวจดูได้ ซึ่งเป็นวิธีการที่ ป.วิ.อ. บัญญัติไว้โดยเฉพาะในภาค 2 ลักษณะ 2 หมวด 2 แล้ว จึงนำ ป.วิ.พ. มาตรา 101 มาอนุโลมบังคับหาได้ไม่

การทำสำนวนสอบสวนกรณีความตายเกิดขึ้นโดยเจ้าพนักงาน (มาตรา 155/1)

การสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนสอบสวน (มาตรา 155/1 วรรคหนึ่ง)

การทำสำนวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบ โดยพนักงานอัยการอาจให้คำแนะนำ ตรวจสอบพยานหลักฐาน ถามปากคำ หรือสั่งให้ถามปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้ตั้งแต่เริ่มการทำสำนวนสอบสวนนับแต่โอกาสแรกเท่าที่จะพึงกระทำได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 155/1 วรรคสอง)

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควร ไม่อาจรอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนต่อไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอพนักงานอัยการไว้ในสำนวน และถือว่าเป็นการทำสำนวนการสอบสวนที่สอดคล้องกับกฎหมาย (มาตรา 155/1 วรรคสาม)

ข้อสังเกต บทบัญญัตินี้เพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2550

การสืบพยานเด็ก

ขอนำเรื่องการสืบพยานเด็กในชั้นพิจารณาของศาลมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ เพื่อให้ต่อเนื่องกับเรื่องการสอบปากคำเด็กในชั้นสอบสวนซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

การสืบพยานเด็กในชั้นพิจารณาของศาล มีหลักเกณฑ์สำคัญอยู่ในมาตรา 172 ตรี ซึ่งนำไปใช้กับการสืบพยานเด็กในชั้นพิจารณาของศาลในกรณีต่าง ๆ ด้วย ทุกกรณีกำหนดอายุของพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ซึ่งต้องนับถึงวันที่มาเบิกความต่อศาล

ในที่นี้ขอกล่าวถึงการสืบพยานเด็กในแต่ละกรณีไป

การพิจารณาคดีอาญาต้องทำโดยเปิดเผย (มาตรา 172, 172 ทวิ)

การพิจารณาและการสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา 172)

กรณีศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย

1. กรณีตามมาตรา 172 ทวิ

ภายหลังศาลอ่านและอธิบายฟ้องและถามคำให้การจำเลยตามมาตรา 172 วรรคสองแล้ว เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยดังต่อไปนี้

(1) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน (มาตรา 172 ทวิ (1))

(2) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่าการพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้ (มาตรา 172 ทวิ (2))

(3) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่ง ๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้ (มาตรา 172 ทวิ (3))

ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม (2) หรือ (3) ลับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่าจะกรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณาและการสืบพยานที่กระทำลึกลับหลังนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น (มาตรา 172 ทวิ วรรคสอง)

การสืบพยานเด็กในชั้นพิจารณา (มาตรา 172 ตริ)

บทหลักในการสืบพยานเด็กในชั้นพิจารณาของศาลก็คือมาตรา 172 ตริ ซึ่งเป็นเรื่องวิธีการถามพยานเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี สังเกตว่าบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้กำหนดประเภทคดีไว้ ดังนั้น ไม่ว่าจะ เป็นคดีที่มีอัตราโทษเท่าใด การสืบพยานเด็กก็ต้องดำเนินการตามมาตรา 172 ตริ ทุกเรื่อง

วิธีถามพยานเด็ก

การสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ศาลอาจเป็นผู้ถามพยานเองหรือจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้ (มาตรา 172 ตริ(1)) ส่วนคู่ความไม่ว่าจะเป็นพนักงานอัยการ ผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์ร่วม ทนายความโจทก์ร่วม และทนายจำเลย จะถามพยานเด็กเองโดยตรงไม่ได้ แต่ต้องถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ (มาตรา 172 ตริ (2)) นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็จะถามใหม่โดยใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับสภาพจิตของเด็ก

ส่วนสถานที่ต้องจัดให้พยานให้อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม (มาตรา 172 ตริ วรรคหนึ่ง) แล้วถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้องพิจารณาคดีด้วย (มาตรา 172 ตริ วรรคสอง) แสดงว่าห้องที่ให้มีการถามพยานเด็กต้องอยู่คนละที่กับห้องพิจารณา ทั้งนี้เพื่อให้พยานต้องมีการเผชิญหน้ากับจำเลย

ก่อนการสืบพยานเด็ก ศาลอาจจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงคำให้การของพยานที่ได้บันทึกไว้ในชั้นสอบสวนตามมาตรา 133 ทวิ หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา 171 วรรคสอง ต่อหน้าคู่ความก็ได้ และหากศาลเห็นสมควรจะให้ถือสื่อภาพและเสียงพยานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาลก็ได้ (มาตรา 172 ตริ วรรคสาม) ในกรณีที่ไม่ได้ตัวพยานเด็กมาเบิกความเพราะมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง ให้ศาลรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานในชั้นสอบสวนตามมาตรา 133 ทวิ หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา 171 วรรคสอง เสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความในชั้นพิจารณาของศาลและให้ศาลรับฟังประกอบพยานอื่นในการพิจารณาพิพากษาคดีได้ (มาตรา 172 ตริ วรรคสี่)

การสืบพยานเด็กในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (มาตรา 171)

ตามมาตรา 171 บัญญัติให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ และมาตรา 172 ตริ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การไต่สวนมูลฟ้องคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ทั้งในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ และในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์

โดยสรุปแล้วต้องมีการจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม ต้องแยกห้องที่พยานเด็กเบิกความ และห้องพิจารณา และต้องถามพยานเด็กตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 172 ตรี ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ ต้องมีการบันทึกภาพและเสียงคำเบิกความของพยานเด็กในชั้นไต่สวนมูลฟ้องไว้เป็นพยาน (มาตรา 133 ทวิ วรรคสี่)

การสืบพยานเด็กในชั้นไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ (มาตรา 155)

ตามมาตรา 155 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 172 ตรี มาบังคับโดยอนุโลมแก่การไต่สวนของศาล ตามมาตรา 150 ในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี

กล่าวคือ ต้องมีการจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม ต้องแยกห้องที่พยานเด็กเบิกความและห้องพิจารณาไว้ในคนละที่ ต้องถามพยานเด็กหลักเกณฑ์ในมาตรา 172 ตรี ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

การสืบพยานเด็กนอกศาล (มาตรา 172 จัตวา)

ตามมาตรา 172 จัตวา ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 172 ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสืบพยานนอกศาลในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี

กล่าวคือต้องมีการจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมไม่ให้พยานเด็ก และผู้ต้องหาต้องเผชิญหน้ากัน และต้องถามพยานเด็กตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 172 ตรี

การสืบพยานเด็กไว้ก่อนฟ้อง (มาตรา 237 ทวิ วรรคแปด)

ตามมาตรา 237 ทวิ วรรคแปด บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา 172 ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ไว้ก่อนฟ้องคดีต่อศาล

บทสรุป

การสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ การสอบสวนสามัญ และการสอบสวนวิสามัญ ซึ่งการสอบสวนการสามัญนั้นเป็นการสอบสวนผู้กระทำความผิดโดยผู้ต้องหาที่มีสิทธิตามกฎหมายกำหนดไว้หลายประการไม่ว่าจะเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญหรือสิทธิตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดเอาไว้ เช่นการต้องถามถึงการมีทนายความของจำเลย หรือการมีบุคคลที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ให้เข้าร่วมด้วยในกรณีการสอบสวนคดีที่มีเด็กเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าในฐานะ จำเลยหรือผู้ต้องหาหรือเป็นพยาน ดังนั้นเป็นต้น และยังสิทธิตามกฎหมายอีกหลายประการ ส่วนการสอบสวนวิสามัญเมื่อผู้ต้องหาได้เสียชีวิตลง หรือถูกวิสามัญฆาตกรรม หรือ เสียชีวิตในขณะที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ก็ต้องให้อัยการสูงสุดเป็นผู้สั่งฟ้องคดีเป็นต้นด้วยเหตุนี้การสอบสวนของคดีอาญาในประเทศไทยเรามีการแก้ไขกฎหมายให้แตกต่างจากในอดีตเป็นจำนวนมากและย่อมทำให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย ซึ่งเป็นการอุดช่องว่างในการสอบสวนในอดีตที่มีข้อบกพร่องลงเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 การเปรียบเทียบคดีอาญาโดยพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมีหลักเกณฑ์และมีผลอย่างไร แตกต่างกันอย่างไร จงอธิบาย

ข้อ 2 นายแดงกระทำความผิดอาญาฐานหนึ่ง พนักงานสอบสวนดำเนินคดีพิจารณาแล้วเห็นว่าสามารถเปรียบเทียบได้ และนายแดงเป็นนักศึกษากระทำความผิดเป็นครั้งแรก น่าจะกลับตนเป็นคนดีได้ ไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก จึงทำการเปรียบเทียบนายแดงเสร็จสิ้นแล้ว นายแดงได้ใจคิดว่าเจ้าพนักงานตำรวจเกรงใจบิดาตน ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลได้กระทำความผิดฐานเดียวกันและพนักงานสอบสวนได้ทำการเปรียบเทียบอีกสองครั้ง ต่อมานายแดงกระทำความผิดคดีเช่นนั้นอีก พนักงานสอบสวนเห็นว่านายแดงไม่ซื่อตรงจึงทำการสอบสวนโดยไม่เปรียบเทียบคดีนั้นอีก แล้วสรุปสำนวน มีความเห็นควรสั่งฟ้องนายแดงแล้วส่งสำนวนต่อพนักงานอัยการ พนักงานอัยการพิจารณาแล้วเห็นว่านายแดงกระทำความผิดจริง แต่นายแดงเป็นนักศึกษาปีสุดท้าย ถ้าฟ้องต่อศาลอาจถูกจำคุกเสียอนาคตได้ ควรให้ความปรานีโดยการเปรียบเทียบ

ดังนี้ พนักงานอัยการจะต้องดำเนินการอย่างไร และพนักงานสอบสวนจะโต้แย้งคัดค้านได้หรือไม่ จงอธิบาย

ข้อ 3 นายเฟื่อง อายุ 17 ปี ซึ่งเป็นผู้ต้องหาตามหมายจับของศาลในข้อหาทำร้ายร่างกายผู้อื่นถูกจับตัวส่งพนักงานสอบสวน ก่อนเริ่มสอบปากคำ พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาทำร้ายร่างกาย ตั้งทนายความให้และแจ้งสิทธิตามกฎหมายแก่ผู้ต้องหาโดยชอบแล้ว รวมทั้งสอบถามผู้ต้องหาว่าต้องการให้มีบุคคลใดเข้าร่วมในการสอบปากคำหรือไม่ ผู้ต้องหายืนยันว่าไม่ต้องการ ในการสอบปากคำผู้ต้องหาในวันดังกล่าวจึงไม่มีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ได้สรุปสำนวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น แต่พนักงานอัยการเห็นว่ากรกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส จึงยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลในฐานะความผิดดังกล่าวโดยมิได้สั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาดังกล่าวแก่ผู้ต้องหาเพิ่มเติม

ให้วินิจฉัยว่า พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนมาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องผู้ต้องหาในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสหรือไม่

ข้อ 4 ผู้เสียหายนารถยนต์ไปซ่อมที่อู่รับซ่อมรถยนต์ของนายชาย ระหว่างทำการซ่อม จำเลยซึ่งเป็นลูกจ้างของนายชายไปบอกผู้เสียหายว่า นายชายต้องการเงินสด 20,000 บาท เพื่อให้จำเลยนำไปซื้ออะไหล่ ผู้เสียหายจึงมอบเงิน 20,000 บาท ให้แก่จำเลย แต่จำเลยกลับนำเงินนั้นไปใช้หนี้พนันฟุตบอลจนหมด เมื่อผู้เสียหายทราบจึงไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนว่าจำเลยยกยอกทรัพย์ พนักงานสอบสวนสอบปากคำผู้เสียหายและนายชายไว้เป็นพยาน แต่หลงลืมมิได้ให้ผู้เสียหายสาบานหรือปฏิญาณตัวก่อนให้ถ้อยคำ และเมื่อทำการสอบสวนเสร็จแล้ว พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องจำเลยในข้อหายกยอก แต่พนักงานอัยการโจทก์ก็เห็นว่านายชายให้การในชั้นสอบสวนว่าไม่เคยใช้ให้จำเลยไปขอรับเงินสดจากผู้เสียหาย กรณีเป็นเรื่องที่จำเลยหลอกลวงผู้เสียหายอันเป็นความผิดฐานฉ้อโกง จึงยื่นฟ้องจำเลยในข้อหาฉ้อโกง และมีคำขอให้ศาลสั่งให้จำเลยคืนเงิน 20,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ได้รับเงินจนกว่าจะชำระเสร็จแก่ผู้เสียหายด้วย โดยโจทก์มิได้สั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนจำเลยเพิ่มเติมในข้อหาฉ้อโกงก่อน ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการโดยขอถือเอาคำฟ้องของพนักงานอัยการเป็นคำฟ้องของตน และได้เสียค่าธรรมเนียมศาลในส่วนที่เรียกดอกเบี้ยครบถ้วนแล้ว ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าร่วมเป็นโจทก์ตามขอ ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง จึงพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานฉ้อโกง และให้จำเลยคืนเงิน 20,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยแก่ผู้เสียหายตามที่โจทก์มีคำขอ

จำเลยยื่นอุทธรณ์ว่า

(ก) การสอบสวนไม่ชอบ เพราะพนักงานสอบสวนสอบปากคำผู้เสียหายไว้เป็นพยานโดยมิได้ให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นพยานสำคัญสาบานหรือปฏิญาณตัวก่อนให้ถ้อยคำ ทั้งคดีนี้ยังมิได้มีการสอบสวนจำเลยในข้อหาฉ้อโกง ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 120 บัญญัติ ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในข้อหาฉ้อโกง

(ข) ดอกเบี้ยมิใช่ทรัพย์สินหรือราคาของผู้เสียหายสูญหายไปเนื่องจากการกระทำความผิด พนักงานอัยการโจทก์จะฟ้องให้จำเลยชำระดอกเบี้ยในเงินที่ขอให้คืนแก่ผู้เสียหายด้วยไม่ได้ ผู้เสียหายจึงชอบที่จะไปฟ้องเรียกดอกเบี้ยเป็นอีกคดีหนึ่งต่างหาก การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำเลยชำระดอกเบี้ยจึงเป็นการไม่ชอบ

ให้วินิจฉัยว่า อุทธรณ์ของจำเลยทั้งสองข้อดังกล่าวฟังขึ้นหรือไม่

ข้อ 5 นายจดต้องหว่าชิงทรัพย์นายจำ นายจำยิงคนร้ายจนมีเลือดออกกองอยู่หน้าบ้านนายจำ โดยนายลืมเพียงคนเดียวเป็นพยานที่เห็นหน้าคนร้ายอย่างชัดเจน พนักงานสอบสวนสอบปากค่านายจำ

และนายลี้มไว้ แล้วนำเลือดดังกล่าวให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมไว้ เมื่อพนักงานสอบสวนจับนายจตได้ พนักงานสอบสวนขอเจาะเลือดหรือถอนเส้นผมของนายจตไปตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมว่าตรงกับเลือดที่หน้าบ้านนายจำหรือไม่ นายจตไม่ยอมให้พนักงานสอบสวนดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม และนายจตยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างสอบสวน นายลี้มยื่นคำร้องคัดค้านการปล่อยชั่วคราวนายจตต่อพนักงานสอบสวน เนื่องจากนายลี้มเคยพบนายจต และนายจตขู่ว่าจะทำร้ายนายลี้มหากไปเบิกความเป็นพยาน

- ให้วินิจฉัยว่า ก. พนักงานสอบสวนจะดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมอย่างไร
ข. นายลี้มมีอำนาจยื่นคำร้องคัดค้านการปล่อยชั่วคราวหรือไม่

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 10

ชัยเกษม นิตสิริ.(2556) คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2 สอบสวน.

(พิมพ์ครั้งที่ 4)กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา

ปริญญญา จิตรการนที่กิจ.(2554) หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1.

(พิมพ์ครั้งที่2)กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน

บทที่ 11 การบรรยายฟ้อง

วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น

ฟ้องคดีอาญาและได้สวนมูลฟ้อง กระบวนการฟ้องคดีอาญานั้นได้มีกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดรายละเอียดตามกฎหมายไว้ดังนี้

บรรยายฟ้อง (มาตรา 158)

ตามมาตรา 158 บังคับไว้ว่าฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี

- (1) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- (2) คดีระหว่างผู้ใดโจทก์ ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด
- (3) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัว นามสกุล อายุ ที่อยู่

ชาติและบังคับ

- (4) ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ ชาติและบังคับของจำเลย

(5) การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลาและสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี

ในคดีหมิ่นประมาท ถ้อยคำพูด หนังสือ ภาพขีดเขียน หรือสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับข้อหมิ่นประมาทให้กล่าวไว้โดยบริบูรณ์หรือติดมาท้ายฟ้อง

- (6) อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด
- (7) ลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง

ตามมาตรา 158 นี้ ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบรรยายฟ้องในคดีอาญาไว้โดยเฉพาะแล้ว จึงนำ ป.วิ.พ.มาตรา 172 ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา 15 มาใช้บังคับโดยอนุโลมไม่ได้

การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด (มาตรา 158 (5))

ตามมาตรา 158 (5) ฟ้องต้องระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด คือการกระทำที่เป็นองค์ประกอบความผิด ฟ้องที่บรรยายขาดองค์ประกอบความผิดจึงเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วยมาตรา 158 (5)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 998/2551 โจทก์บรรยายฟ้องว่า ร้อยตำรวจเอก ส. เป็นพนักงานสอบสวนในคดีที่ ต. ถูกจับกุมดำเนินคดีอาญา จำเลยเรียกและรับเงินจำนวน 5,000 บาท จาก ต. และ น. เพื่อเป็นการตอบแทนที่จำเลยจะจูงใจร้อยตำรวจเอก ส. เจ้าพนักงานในฐานะพนักงานสอบสวนในคดีดังกล่าว โดยวิอันทุจริตผิดกฎหมาย เพื่อให้ร้อยตำรวจเอก ส. กระทำการในหน้าที่อันเป็นคุณแก่

ต. โดยการช่วยเหลือในทางคดี เพื่อให้ ๓. หลุดพ้นจากความผิด เป็นการบรรยายฟ้องให้เห็นถึงการกระทำและเจตนาของจำเลยว่าจำเลยเจตนาเรียกเอาเงินจากผู้เสียหายเป็นการตอบแทนในการที่จำเลยอ้างว่าจะจงใจเจ้าพนักงานไม่ให้ดำเนินคดีแก่ ๓. และปล่อยตัวให้หลุดพ้นจากคดีอาญา ถือได้ว่าเป็นการบรรยายฟ้องครบองค์ประกอบแห่งความผิดตาม ป.อ. มาตรา 143 แล้ว ส่วนการที่จำเลยไปติดต่อหรือจงใจเจ้าพนักงานโดยวิธีใดหรือเจ้าพนักงานจะกระทำการใดอันเป็นการช่วยเหลือ ๓. ก็มีใช้องค์ประกอบแห่งความผิดอันต้องบรรยายมาในฟ้อง ฟ้องของโจทก์จึงชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5) แล้ว

ข้อสังเกต สำหรับข้อเท็จจริงที่มีได้เป็นองค์ประกอบความผิด โจทก์ไม่จำเป็นต้องบรรยายมาในฟ้องด้วย เช่น ความผิดตาม ป.อ. มาตรา 143 ข้อที่ว่า การที่จำเลยจะได้ไปติดต่อหรือจงใจเจ้าพนักงานหรือไม่ โดยวิธีใด และเจ้าพนักงานกระทำการใดอันเป็นการช่วยเหลือ หาใช้องค์ประกอบความผิดไม่จำเป็นต้องบรรยายมาในคำฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4171/2550 โจทก์ได้บรรยายฟ้องการกระทำของจำเลยที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดข้อเท็จจริงและรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลา และสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำนั้น ๆ อีกทั้งบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องด้วยพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ติดตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5) แล้ว ส่วนสำเนาผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์ท้ายฟ้องซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของฟ้องนั้น แม้ชื่อผู้บาดเจ็บจะไม่ตรงกับชื่อผู้เสียหายตามฟ้อง ก็เพียงแต่แสดงว่าไม่ใช่ผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของผู้เสียหายเท่านั้น ไม่ได้ทำให้เข้าใจว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดตามข้อเท็จจริงที่โจทก์บรรยายมาในฟ้อง

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาในความผิดฐานต่าง ๆ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3050/2544 คำฟ้องในแต่ละกรรมที่โจทก์หาว่าจำเลยหมิ่นประมาทโจทก์ ไม่มีข้อความอันแสดงความหมายชัดแจ้งอยู่ในตัวว่าเป็นการใส่ความโจทก์ โดยประการที่ทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังอย่างไรซึ่งจะได้หยิบยกขึ้นพิจารณาได้โดยเฉพาะโจทก์เพียงแต่บรรยายสรุปข้อความตอนท้ายคำฟ้องว่าข้อความทั้งหมดเป็นความเท็จทั้งสิ้นทำให้ประชาชนคนอ่านไม่ทราบความจริงเข้าใจว่าโจทก์มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ โดยไม่มีข้อความตอนใดที่ยืนยันข้อเท็จจริงว่า โจทก์มีความสัมพันธ์ทางเพศกับ ส. ซึ่งเป็นกะเทย เมื่อฟ้องโจทก์ขาดสาระสำคัญดังกล่าวจึงเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกต ความผิดฐานหมิ่นประมาท โจทก์ต้องบรรยายถึงข้อความที่หมิ่นประมาท หากข้อความนั้นมิได้มีความหมายชัดแจ้งอยู่ในตัวว่าเป็นการใส่ความโจทก์ให้โจทก์เสียชื่อเสียง หรือถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง โจทก์ต้องบรรยายด้วยว่าข้อความตอนใดทำให้โจทก์เสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังอย่างไร มิฉะนั้นเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1790/2551 ตาม ป.อ. มาตรา 350 ได้บัญญัติแสดงไว้แจ้งชัด หมายถึงทรัพย์สินใด ๆ ของลูกหนี้ที่มีอยู่ได้มีการย้ายไปเสีย ซ่อนเร้นหรือโอนไปเพียงเพื่อเจตนามิให้เจ้าหนี้ของตนหรือของผู้อื่นได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน การที่โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยไปปรับเงินชดเชยที่จำเลยรู้แล้วว่าโจทก์ได้ใช้สิทธิทางศาลและโจทก์ไปดำเนินการให้เจ้าพนักงานบังคับคดีอายัดไว้เพื่อมิให้โจทก์ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน เช่นนี้ ก็พอเข้าใจได้ว่าการกระทำของจำเลยเข้าข่ายแห่งการกระทำความผิดฐานโกงเจ้าหนี้แล้ว ฟ้องโจทก์จึงเป็นฟ้องที่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกต ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ มิได้บรรยายว่าจำเลยได้กระทำโดยรู้ว่าเจ้าหนี้ของตนได้ใช้หรือจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาลให้ชำระหนี้ เป็นฟ้องไม่สมบูรณ์²⁵

ความผิดฐานเบิกความเท็จ ต้องบรรยายว่าข้อความที่เป็นเท็จนั้น เป็นข้อสำคัญในคดีอย่างไร ถ้าไม่บรรยายเป็นฟ้องไม่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3127/2551 คำฟ้องโจทก์ได้บรรยายว่า ความจริงจำเลยเห็น ส. เป็นคนร้ายแต่จำเลยมาเบิกความเท็จในการพิจารณาคดีอาญาว่า ส. มิใช่คนร้าย อันเป็นการบรรยายถึงความเท็จและความจริงเป็นอย่างไรแล้ว แม้โจทก์มิได้บรรยายรายละเอียดว่าข้อความอันเป็นเท็จที่จำเลยเบิกความ เป็นข้อสำคัญในคดีอย่างไร แต่โจทก์ได้บรรยายถึงข้อที่ว่า ส. ต้องหาว่าร่วมกันฆ่าผู้ตายกับ ส. เป็นคนร้ายที่ใช้อาวุธมีดแทงผู้ตายและจำเลยอันเป็นข้อสำคัญในคดี เมื่อความจริงจำเลยเห็น ส. เป็นคนร้ายที่ใช้อาวุธมีดแทงผู้ตายและจำเลย แล้วจำเลยเบิกความว่าจำเลยไม่ทราบว่าเป็นใครและ ส. มิใช่คนร้าย คำเบิกความของจำเลยตามที่โจทก์ฟ้องยอมเป็นข้อสำคัญในคดีที่เข้าใจได้ในตัวเอง ฟ้องโจทก์ดังกล่าวมีรายละเอียดพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดี จึงเป็นฟ้องที่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกต คำฟ้องไม่บรรยายว่าข้อความที่เบิกความนั้นเป็นข้อสำคัญในคดีอย่างไร แต่ตามคำบรรยายฟ้องเป็นที่เข้าใจได้ในตัวว่าเป็นข้อสำคัญในคดี เป็นฟ้องที่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 274/2546 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเบิกความเท็จ โดยกล่าวแต่เพียงว่าจำเลยได้เบิกความเท็จในคดีหมายเลขใด ระหว่างผู้ใดเป็นโจทก์ ผู้ใดเป็นจำเลย และข้อความที่เบิกความกับความจริงเป็นอย่างไร ถึงแม้จะเข้าใจได้ว่าคดีที่เบิกความเป็นการพิจารณาคดีอาญาและโจทก์ได้กล่าวมาในฟ้องว่าข้อความที่เบิกความ เป็นข้อสำคัญในคดี แต่เมื่อโจทก์มิได้กล่าวมาในคำ

²⁵ สหรัญ กิจ ศุภการ ผู้พิพากษา. หลักและคำพิพากษากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา . (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 1, 2555) หน้า 114

ฟ้องว่าคดีอาญานั้นมีข้อหาความผิดตามบทกฎหมายใด ประเด็นอันเป็นข้อสำคัญในคดีว่ามีอย่างใดและคำเบิกความของจำเลยเป็นข้อสำคัญอย่างไร จึงถือว่าฟ้องโจทก์มิได้บรรยายถึงการกระทำที่อ้างว่าจำเลย

ได้กระทำความผิดมาโดยครบถ้วน ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 (5) และยังเป็นฟ้องที่บรรยายไม่ครบองค์ประกอบความผิดตามบทมาตราในกฎหมายที่ขอให้ลงโทษจำเลยด้วย ศาลจึงพิพากษายกฟ้องโจทก์เสียได้ กรณีมิใช่เรื่องฟ้องโจทก์ไม่ถูกต้องตามกฎหมายที่อยู่ในอำนาจของศาลที่จะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องตามมาตรา 161 ได้

ข้อสังเกต ในคดีอาญา การที่จะทราบว่าคำเบิกความของจำเลยเป็นข้อสำคัญในคดีอย่างไร จึงต้องบรรยายด้วยว่าในคดีที่กล่าวหาว่าจำเลยเบิกความเท็จนั้น มีข้อหาความผิดตามบทกฎหมายใดด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2135/2536 โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยเบิกความเท็จต่อศาลในการพิจารณาคดีแพ่ง โดยบรรยายรายละเอียดข้อความที่จำเลยเบิกความกับความจริงเป็นอย่างไร และว่าคำเบิกความของจำเลยเป็นข้อสำคัญในคดี แต่โจทก์ไม่ได้บรรยายว่าคดีที่จำเลยเบิกความอันเป็นเท็จนั้นมีข้อหาหรือประเด็นพิพาทเป็นอย่างไร และประเด็นที่สำคัญของคดีมีว่อย่างไร ดังนี้ ฟ้องโจทก์จึงไม่ได้บรรยายถึงการกระทำที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดพอสมควรที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีย่อมเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกต ในคดีแพ่ง ข้อสำคัญในคดีต้องเป็นข้อที่เกี่ยวกับผลการแพ้ชนะคดี และโดยที่การพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งต้องอยู่ในขอบแห่งประเด็นข้อพิพาท การบรรยายฟ้องในความผิดฐานเบิกความเท็จในการพิจารณาคดีแพ่ง โจทก์จึงต้องบรรยายด้วยว่าประเด็นข้อพิพาทในคดีที่เบิกความเท็จเป็นอย่างไรเพื่อให้เห็นว่าข้อที่จำเลยเบิกความนั้นเป็นประเด็นข้อสำคัญในคดีอย่างไร

ความผิดฐานแจ้งความเท็จ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1583/2552 โจทก์บรรยายฟ้องข้อหาแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานหรือแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จัดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการ โดยไม่ได้กล่าวว่ครั้งแรกจำเลยแจ้งข้อความว่าอย่างไรและมีได้บรรยายว่าการแจ้งข้อความอย่างไหนเป็นความเท็จอย่างไหนเป็นความจริง หรือความจริงเป็นอย่างไร เมื่อโจทก์มิได้ยืนยันข้อเท็จจริงมาว่าข้อความใดเป็นความเท็จ ก็ยากที่จำเลยจะต่อสู้ได้ถูกต้องจึงเป็นฟ้องที่เคลือบคลุม ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

ความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิ

ฟ้องว่าปลอมสัญญากู้เงิน โดยไม่ปรากฏข้อความว่าสัญญาที่จำเลยปลอมเป็นเอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิระหว่างโจทก์กับจำเลยอย่างไรบ้าง การบรรยายฟ้องในความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9051/2547 โจทก์ได้บรรยายฟ้องว่าจำเลยได้ปลอมเช็ค 53 ฉบับ อันเป็นเอกสารสิทธิขอให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา 265 แม้ไม่ได้บรรยายว่าปลอมตัวเงินตาม ป.อ. มาตรา 266 (4) แต่เช็คก็เป็นตัวเงินชนิดหนึ่ง คำบรรยายฟ้องเช่นนี้ ทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาถูกต้อง

แล้วว่าโจทก์กล่าวหาว่าจำเลยกระทำผิดอย่างไร แม้โจทก์มิได้ระบุ ป.อ.มาตรา 266 (4) ไว้ในคำขอ ท้ายฟ้อง คำฟ้องของโจทก์ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 (5) แล้ว และทางพิพากษาโจทก์และโจทก์ ร่วมก็น่าสืบสมว่า จำเลยปลอมเช็คจำนวน 5 ฉบับ และใช้หรืออ้างเอกสารเช็คปลอม จึงเป็นการอ้าง บทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 192 วรรคห้า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1033/2527 บรรยายฟ้องข้อความผิดฐานปล้นทรัพย์ตาม ป.อ. มาตรา 340 ว่าจำเลยทั้งสามร่วมกันมีอาวุธปืน ใช้กำลังประทุษร้ายเอาทรัพย์ของโจทก์ไปโดยเจตนา ทจริตโดยไม่บรรยายว่าการใช้กำลังประทุษร้ายนั้นกระทำอย่างไร และไม่ปรากฏว่าการใช้กำลังประทุษร้าย นั้นเพื่อความสะดวกแก่การลักทรัพย์หรือการพาทรัพย์นั้นไป หรือเพื่อการอย่างหนึ่งอย่างใดที่บัญญัติ ไว้ในมาตรา 339 อันเป็นส่วนหนึ่งของความผิดฐานปล้นทรัพย์ ดังนี้ ฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิด

ข้อสังเกต ความผิดฐานปล้นทรัพย์ มิได้บรรยายว่าจำเลยได้ใช้กำลังประทุษร้ายอย่างไร เป็น ฟ้องไม่สมบูรณ์

ความผิดฐานลักทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1083/2542 โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยลักยางพาราซึ่งเป็น ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการกลั่นกรอง มิได้กล่าวในฟ้องว่าเป็นยางพาราของเจ้าของทรัพย์ผู้มีอาชญากรรม จึง ขาดองค์ประกอบความผิดตาม ป.อ.มาตรา 335 (12) ลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวไม่ได้

ความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส ต้องบรรยายด้วยว่าได้รับอันตราย สาหัสอย่างไร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6416/2534 โจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่าโจทก์ร่วมได้รับอันตรายสาหัส อย่างไรก็ตามจึงพิพากษาลงโทษจำเลยตาม ป.อ.มาตรา 297 ไม่ได้ ศาลลงโทษจำเลยตาม ป.อ.มาตรา 295

แต่ถ้าโจทก์แนบสำเนารายงานการชันสูตรบาดแผลไว้ท้ายฟ้อง ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของฟ้องได้ระบุ ว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสอย่างไร เป็นฟ้องที่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2426/2550 ฟ้องโจทก์ดังกล่าวได้ระบุชัดแล้วว่าจำเลยที่ 2 ร่วมกับ จำเลยอื่นปลอมหนังสือมอบอำนาจและใช้หนังสือมอบอำนาจปลอมดังกล่าว กับแจ้งให้เจ้าพนักงาน ผู้กระทำการตามหน้าที่จดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการแล้ว จึงเป็นฟ้องที่ สมบูรณ์ ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 (5) แม้โจทก์จะไม่ได้บรรยายฟ้องให้ละเอียดว่าจำเลยที่ 2 มี ส่วนรู้เห็นและหรือกระทำการใด ๆ ร่วมกับจำเลยที่ 1 ด้วยวิธีใด อย่างไร ก็เป็นเพียงรายละเอียดที่จะ นำสืบในชั้นพิจารณาได้

ข้อสังเกต ฟ้องว่าร่วมกันปลอมเอกสาร แม้ไม่บรรยายว่ากระทำการใด ด้วยวิธีใด ถือเป็นเพียง รายละเอียด

ความผิดฐานยกยอก มิได้บรรยายให้เห็นว่าจำเลยเบียดบังทรัพย์อย่างไร เป็นฟ้องไม่สมบูรณ์²⁶

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9244/2551 โจทก์บรรยายฟ้องเพียงว่า “จำเลยกับพวกอีกคนหนึ่ง ได้รับมอบเงิน 116,620 บาท จากผู้เสียหายไว้ในความครอบครองให้ออนเข้าบัญชีของผู้มีชื่อในธนาคาร ขณะที่จำเลยกับพวกครอบครองเงินจำนวนนั้นของผู้เสียหายเป็นของตนเองโดนทุจริตอันเป็นการกระทำความผิดฐานยกยอก” โดยมีได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของความผิดฐานยกยอกว่าจำเลยกับพวกกระทำการเบียดบังทรัพย์นั้น ซึ่งมีความหมายชี้เฉพาะถึงพฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดแสดงออกมาให้เห็นแล้วว่าตนกับพวกเป็นเจ้าของทรัพย์ที่ครอบครองอยู่ แม้โจทก์จะบรรยายมาในฟ้องว่าจำเลยกับพวกกระทำการเช่นนั้นโดยทุจริต แต่การกระทำโดยทุจริตกับการเบียดบังเป็นองค์ประกอบคนละข้อในความผิดฐานนี้จึงมีความแตกต่างกันอยู่ในตัว และโดยทั่วไปการทุจริตก็อาจเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องเบียดบังเพราะทุจริตเป็นแต่เจตนาพิเศษของการกระทำความผิดซึ่งแสดงให้เห็นว่าเบียดบังเอาทรัพย์เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น ฟ้องของโจทก์จึงมีการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิดตาม ป.อ.มาตรา 352 ไม่ครบถ้วน ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกต ฟ้องฐานยกยอกไม่ได้บรรยายว่าเบียดบังทรัพย์ที่ครอบครอง แม้จะบรรยายว่าจำเลยกระทำโดยทุจริต แต่องค์ประกอบทั้งสองข้อมีความแตกต่างกัน เป็นฟ้องที่ไม่ครบองค์ประกอบความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2722/2549 โจทก์บรรยายฟ้องว่าโจทก์ได้นำทรัพย์รวม 44 รายการ ฝากจำเลยไว้เมื่อประมาณปี 2532 ถึงวันที่ 28 พฤศจิกายน 2539 ต่อมาโจทก์ให้ทนายความมีหนังสือบอกกล่าวให้จำเลยคืนทรัพย์ แต่จำเลยหนำทรัพย์มาคืนให้โจทก์ไม่ โดยจำเลยมีเจตนาเบียดบังเอาทรัพย์ดังกล่าวเป็นของตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นการยกยอกทรัพย์ แม้ความผิดฐานยกยอกจะต้องปรากฏว่า จำเลยมีเจตนาทุจริตอันเป็นองค์ประกอบอยู่ด้วย แต่การยกยอกทรัพย์

²⁶ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรภัทร์. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามแนวคิดของศาสตราจารย์ ดร.คณิต ผนนคร สอบสวน. (กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 1,2555) หน้า 59

ย่อมมีความหมายถึงการบังอาจเอาทรัพย์ผู้อื่นฝากไว้ไปโดยมีเจตนาทุจริตอยู่ในตัวอยู่แล้ว ฉะนั้น โจทก์จึงไม่จำเป็นต้องบรรยายฟ้องว่าจำเลยมีเจตนาทุจริตหรือโดยทุจริตแต่อย่างใด

ข้อสังเกต บรรยายฟ้องว่าเอาทรัพย์ที่ผู้อื่นฝากไว้ไปเป็นการยกยอกทรัพย์ ย่อมมีความหมายว่ามีเจตนาทุจริตอยู่ในตัว แม้โจทก์ไม่ได้บรรยายโดยใช้ถ้อยคำว่าจำเลยมีเจตนาทุจริต ก็เป็นคำฟ้องสำหรับความผิดฐานยกยอกที่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158(5)

ความผิดเกี่ยวกับกระทำโดยประมาท มิได้บรรยายให้เห็นว่าจำเลยกระทำโดยประมาทอย่างไร เป็นฟ้องไม่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1832/2534 โจทก์บรรยายฟ้องว่า ยางล้อหน้าด้านขวาของรถยนต์ที่จำเลยขับอยู่ในสภาพเก่า และบรรยายว่า จำเลยขับรถลงเนินด้วยความเร็วสูงนั้น เป็นการบรรยายฟ้องประกอบข้อหาที่จำเลยขับรถด้วยความประมาท ฟ้องโจทก์ได้บรรยายพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีตาม ป.วิ.อ.มาตรา 158 (5) แล้ว แม้โจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่า ยางล้อหน้าด้านขวาของรถยนต์ที่จำเลยขับมีสภาพเก่าอย่างไร ฟ้องโจทก์ก็สมบูรณ์

ความผิดฐานพรากผู้เยาว์เพื่อการอนาจาร ไม่ต้องบรรยายว่า จำเลยกระทำอนาจารผู้เยาว์อย่างไร ก็เป็นฟ้องที่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6632/2540 โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยโดยปราศจากเหตุอันสมควร ได้พรากเด็กหญิง ส. อายุ 13 ปีเศษ ไปเสียจากความปกครองดูแลของ ป. ผู้เป็นมารดาเพื่อการอนาจารครอบครองประกอบความผิดฐานพรากผู้เยาว์แล้ว หากจำต้องบรรยายว่า จำเลยกระทำอนาจารอย่างไรด้วย ฟ้องโจทก์สมบูรณ์ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 158 (5) ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม

ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ ตาม ป.อ. มาตรา 220 ต้องระบุด้วยว่าการกระทำของจำเลยน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ของบุคคลอื่นด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5364/2536 โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้เสียหายโดยมิได้ระบุว่าการกระทำของจำเลยน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ของบุคคลอื่น อันจะเป็นความผิดตาม ป.อ.มาตรา 220 ย่อมเป็นฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 158 (5) แม้จำเลยมิได้หลงต่อสู้ ก็ลงโทษจำเลยตามมาตรานี้มิได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7356/2546 โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยพาอาวุธปืนติดตัวไปที่ชานานากุ้งไม่มีเลขที่ หมู่ที่ 3 ตำบลปากพ่อง อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช....ฟ้องขอโจทก์ไม่ปรากฏว่า จำเลยพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ ทั้งไม่ได้ความว่า ชานานากุ้งดังกล่าวเป็นเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ จึงเป็นฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิด ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกต ฟ้องว่า จำเลยพาอาวุธปืนไปที่ชานานากุ้ง หมู่ที่ 3 และระบุตำบล อำเภอบางขัน จังหวัด เป็นฟ้องที่ไม่ได้ระบุว่าเป็นการพาอาวุธปืนไปในเมือง หมู่บ้าน และทางสาธารณะ

ความผิดฐานชุลมุนต่อสู้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4444/2550 โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยซึ่งมีอาวุธมีดปลายแหลมติดตัวไปกับ ฉ. ผู้ตายฝ่ายหนึ่ง กับ ส. อีกฝ่ายหนึ่งสมัครใจเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้ทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สามคนขึ้นไป โดยในการชุลมุนต่อสู้ดังกล่าว ฉ. ถูกอาวุธมีดที่จำเลยนำติดตัวไปแทงถึงแก่ความตาย ฟ้องโจทก์ได้บรรยายถึงการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่า จำเลยได้กระทำความผิดข้อเท็จจริงและบุคคลที่เกี่ยวข้องพอสมควรเท่าที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีแล้ว ส่วนในการชุลมุนต่อสู้กัน

จะมีผู้ร่วมชุลมุนกันอีกหลายคน และผู้ร่วมชุลมุนกลุ่มใดเป็นฝ่ายก่อเหตุก่อน เป็นรายละเอียดที่โจทก์สามารถนำพยานมาสืบได้ในชั้นพิจารณาฟ้องโจทก์จึงชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5) แล้ว

ความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 4 มีองค์ประกอบความผิดว่าต้องเป็นการชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย ดังนั้น ฟ้องโจทก์จึงต้องบรรยายข้อเท็จจริงในองค์ประกอบดังกล่าวด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1259/2550 โจทก์บรรยายฟ้องว่า เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2540 เวลากลางวันจำเลยออกเช็คมอบให้ผู้เสียหายเพื่อชำระหนี้ค่าวัสดุก่อสร้างอันเป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย ดังนั้น ฟ้องโจทก์ดังกล่าวได้บรรยายข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำของจำเลยครบถ้วนเพียงพอที่จำเลยจะเข้าใจข้อหาและต่อสู้คดีได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องบรรยายว่ามูลหนี้ซื้อขายระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยได้มีหลักฐานการซื้อขายต่อกัน หรือผู้เสียหายได้ส่งสินค้าทุกรายการให้ครบถ้วนแล้ว และโจทก์ไม่จำเป็นต้องแนบหลักฐานการซื้อขายมาพร้อมกับฟ้องตั้งที่จำเลยฎีกา เพราะเป็นเพียงรายละเอียดที่โจทก์อาจนำสืบได้ในชั้นพิจารณา ฟ้องของโจทก์จึงชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกต การบรรยายฟ้องว่าจำเลยออกเช็คเพื่อชำระหนี้ในมูลหนี้อะไร และเป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายก็เพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องบรรยายหรือแนบสัญญาซื้อขายมาพร้อมกับฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5734/2550 โจทก์บรรยายฟ้องไว้ชัดเจนแล้วว่าจำเลยออกเช็คพิพาทมอบให้แก่โจทก์ร่วมเพื่อชำระหนี้เงินยืมอันเป็นหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย ครบองค์ประกอบความผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ มาตรา 4 ที่ว่าผู้ใดออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายแล้ว ส่วนข้อเท็จจริงที่ว่าหนี้เงินยืมดังกล่าวได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อจำเลยและบังคับได้ตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไร เป็นรายละเอียดที่โจทก์จะต้องนำสืบในชั้นพิจารณา ไม่จำเป็นต้องบรรยายมาในฟ้องคำฟ้องของโจทก์จึงชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

ความผิดฐานฉ้อโกง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2902/2547 คำฟ้องโจทก์ที่มีได้ระบุคำว่า โดยทุจริตก็หาทำให้เสียไปเพราะบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิดไม่ เนื่องจากโจทก์บรรยายฟ้องมีความหมายบ่งบอกอยู่ในตัวว่าจำเลยกระทำโดยทุจริต จึงครบองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกง และเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 แล้ว การที่โจทก์ยื่นคำร้องขอเติมคำว่าโดยทุจริต จึงเป็นเพียงแก้ไขหรือเพิ่มเติมรายละเอียดให้ชัดแจ้งยิ่งขึ้น และยังอยู่ในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องซึ่งจำเลยยังไม่อยู่ในฐานะเป็นจำเลยตาม มาตรา 165 วรรคท้าย ย่อมไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ ทั้งนี้ตาม มาตรา 164

ข้อสังเกต คำฟ้องที่มีได้ระบุคำว่า โดยทุจริต แต่ได้บรรยายข้อเท็จจริงที่มีความหมายดังกล่าวแล้ว ก็ใช้ได้

ความผิดฐานริดเอาทรัพย์สิน

ต้องระบุว่าสิ่งที่จะเปิดเผยนั้นเป็นความลับ และการเปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้ถูกขู่เชิญหรือบุคคลที่สามเสียหาย มิเช่นนั้น เป็นฟ้องขาดองค์ประกอบความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2898/2549 โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยข่มขืนใจผู้เสียหายให้ยอมให้เงิน 300,000 บาท แก่จำเลย โดยขู่เชิญว่าหากผู้เสียหายไม่ยอมให้เงินนั้น จำเลยจะนำภาพเปลือยของผู้เสียหายออกเปิดเผยจนผู้เสียหายยอมมอบเงิน 10,000 บาท แก่จำเลย โจทก์มิได้บรรยายในคำฟ้องว่าภาพเปลือยของผู้เสียหายที่จำเลยขู่เชิญว่าจะเปิดเผยเป็นความลับซึ่งการเปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้เสียหายหรือบุคคลที่สามเสียหาย ทั้งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญเพราะหากไม่ใช่ความลับที่เปิดเผยแล้วจะทำให้ผู้เสียหายหรือบุคคลที่สามต้องเสียหาย ก็ย่อมแสดงอยู่ในตัวว่าไม่ใช่ความลับที่ผู้เสียหายประสงค์จะปกปิดเอาไว้มิให้เปิดเผยแก่บุคคลทั่วไปอันจะเป็นความผิดตาม ป.อ.มาตรา 338 ดังนั้น คำฟ้องของโจทก์จึงขาดองค์ประกอบความผิดตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกต ต้องระบุว่าสิ่งที่จะเปิดเผยนั้นเป็นความลับ และการเปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้ถูกขู่เชิญหรือบุคคลที่สามเสียหาย มิเช่นนั้น เป็นฟ้องขาดองค์ประกอบความผิด

การบรรยายฟ้องกรณีตัวการร่วม

การบรรยายฟ้องไม่จำเป็นต้องบรรยายว่าร่วมกันด้วยวิธีใด เพราะเป็นรายละเอียด โจทก์นำสืบในชั้นพิจารณา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2426/2550 ฟ้องโจทก์ดังกล่าวได้ระบุชัดแล้วว่าจำเลยที่ 2 ร่วมกับจำเลยอื่นปลอมหนังสือมอบอำนาจและใช้หนังสือมอบอำนาจปลอมดังกล่าว กับแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารมหาชนหรือเอกสารราชการแล้ว จึงเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5) แม้โจทก์จะไม่ได้บรรยายฟ้องให้ละเอียดว่าจำเลยที่ 2 มีส่วนรู้เห็นและหรือกระทำการใด ๆ ร่วมกับจำเลยที่ 1 ด้วยวิธีใด อย่างไร ก็เป็นเพียงรายละเอียดที่จำนำสืบในชั้นพิจารณาได้

ข้อสังเกต ไม่จำเป็นต้องบรรยายว่าร่วมกันด้วยวิธีใด เพราะเป็นรายละเอียด โจทก์นำสืบในชั้นพิจารณา

การบรรยายฟ้องขัดกัน

การบรรยายฟ้องเกี่ยวกับการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยกระทำผิดจะต้องไม่ขัดกัน บรรยายฟ้องขัดกัน เป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1976/2525 บรรยายฟ้องว่าจำเลยให้การในชั้นสอบสวนว่าอย่างไร และเบิกความในชั้นศาลว่าอย่างไรแล้วสรุปว่าจำเลยกระทำผิดฐานแจ้งความเท็จโดยอ้างว่าหากข้อความที่จำเลยให้การในชั้นศาลเป็นความจริง ที่จำเลยให้การต่อพนักงานสอบสวนก็ย่อมเป็นเท็จแสดงว่าโจทก์เอง

ก็ไม่ทราบว่าเป็นความจริงเป็นอย่างไร เป็นฟ้องที่ขัดกันเองอยู่ในตัว ไม่อาจทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาและต่อสู้คดีได้ถูกต้อง เป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

ตัวอย่างการบรรยายฟ้องความผิดฐานฉ้อโกงกับยกยกที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าขัดกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1239/2493 โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยเอาความเท็จมาหลอกลวงผู้เสียหายว่าจะเอารถยนต์ซึ่งจำเลยมอบให้ผู้เสียหายไว้เป็นประกันเงินกู้ไปบรรทุกผลไม้ ผู้เสียหายหลงเชื่อจึงมอบรถให้ไปหรือผู้เสียหายมอบรถยนต์ให้จำเลย โดยจำเลยยืมไปรับจ้างบรรทุกผลไม้แล้วจะส่งคืนแล้วจำเลยเอาไปขายเสีย ขอให้ลงโทษตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 304, 314 ดังนี้ ฟ้องของโจทก์บรรยายการกระทำของจำเลยขัดกันอยู่ในตัวและขาดองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงและยกยก เป็นฟ้องไม่ถูกต้อง ลงโทษจำเลยไม่ได้

ตัวอย่างการบรรยายฟ้องความผิดฐานฉ้อโกงกับยกยกที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าไม่ขัดกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 771/2490 ฟ้องว่าจำเลยหลอกลวงให้ ค. ส่งทรัพย์สินให้โดยมีเจตนาฉ้อโกงหรือมิฉะนั้นจำเลยมีเจตนาทุจริตคิดยกยกทรัพย์สินที่ ค. มอบให้ ขอให้ลงโทษฐานฉ้อโกงหรือยกยก ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม

ตัวอย่างการบรรยายฟ้องการทำผิดโดยเจตนาและประมาทที่ไม่ขัดกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2255/2522 บรรยายฟ้องว่าจำเลยขับรถบรรทุกสิบล้อปิดทาง ไม่ให้รถที่ตามมาแซง เมื่อเห็นรถโดยสารสวนมาใกล้ จำเลยหยุดรถทันทีและหักหัวรถมาทางซ้าย รถที่ตามมาต้องหักหลบไปทางขวาและชนกับรถที่สวนมาเป็นเหตุให้คนตาย ทั้งนี้โดยจำเลยเล็งเห็นผลเจตนาให้คนตาย หรือประมาทเป็นเหตุให้คนตาย ดังนี้ ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2370/2544 ความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดที่ต้องเกิดขึ้นหลังจากมีการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เกิดขึ้นแล้ว เมื่อโจทก์บรรยายฟ้องว่ามีการกระทำความผิดฐานรับของโจรก่อนย่อมเป็นคำฟ้องที่ขัดต่อสภาพหรือลักษณะของการกระทำความผิด จึงเป็นคำฟ้องที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 ไม่อาจพิพากษาลงโทษจำเลยที่ 1 ฐานรับของโจรได้ และเป็นเหตุในลักษณะคดีศาลฎีกามีอำนาจพิพากษาลดโทษไปถึงจำเลยที่ 2 ที่มีได้ฎีกาได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 225 ประกอบด้วยมาตรา 213

ข้อสังเกต บรรยายฟ้องว่ากระทำผิดฐานรับของโจรก่อนที่ทรัพย์สินนั้นจะถูกลักไปหรือถูกยกยกไป เป็นฟ้องที่ขัดต่อสภาพหรือลักษณะความผิด ไม่ครบองค์ประกอบความผิดฐานรับของโจร

การฟ้องที่ขัดกัน แม้จำเลยให้การรับสภาพก็ลงโทษไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5731/2541 องค์ประกอบความผิดใน ป.อ.มาตรา 277 วรรคสาม จะต้องมีกรร่วมกันกระทำความผิดประการหนึ่ง และการกระทำที่ร่วมกันนั้นเข้าลักษณะอันเป็นการโทรมเด็กหญิงอีกประการหนึ่ง คำฟ้องของโจทก์บรรยายเฉพาะส่วนที่ร่วมกันกระทำความผิดเท่านั้น ไม่ได้

บรรยายยืนยันให้เห็นโดยชัดแจ้งถึงองค์ประกอบในส่วนที่สอง ข้อความที่ว่าพวกของจำเลยกระทำชำเรา ผู้เสียหายจนสำเร็จความใคร่คนละ 1 ครั้ง มิใช่ข้อที่จะแสดงให้เห็นเป็นการแน่ชัดว่ามีลักษณะเป็นการ โทรมเด็กหญิง คำฟ้องของโจทก์ไม่ครบถ้วนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5) จึงไม่เป็นคำฟ้องที่จะลงโทษ จำเลยตาม ป.อ.มาตรา 277 วรรคสาม ประกอบมาตรา 86 ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6009/2551 โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยช่วยซ่อนเร้น ช่วยพาเอาไป เสี่ยง ซื่อหรือรับไว้โดยประการใด ๆ ซึ่งวิฤตเหตุปิดตรถยนต์จำนวน 1 เครื่อง ที่ติดตั้งอยู่ในรถยนต์ กระบะของบริษัท ส. ซึ่งถูก จ. กับพวกร่วมกันปล้นทรัพย์ไป โดยจำเลยรู้อยู่แล้วว่าเป็นทรัพย์อันได้มา โดยการปล้นทรัพย์ ขอให้ลงโทษตาม ป.อ.มาตรา 357 วรรคสาม ดังนี้ คำบรรยายฟ้องดังกล่าวทำให้ จำเลยสามารถเข้าใจข้อหาได้โดยถูกต้องแล้วว่าโจทก์กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดอย่างไร แม้โจทก์จะ ขอให้ลงโทษตาม ป.อ.มาตรา 357 วรรคสาม โดยมีได้ระบุขอให้ลงโทษตาม ป.อ.มาตรา 357 วรรค สอง ให้สอดคล้องกับคำบรรยายฟ้องก็ตาม ก็เป็นเรื่องที่โจทก์อ้างวรรคผิดเท่านั้น มิใช่เรื่องที่คำฟ้อง โจทก์ขัดแย้งกันแต่อย่างใด คำฟ้องของโจทก์จึงชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5) แล้ว

ข้อสังเกต คำขอท้ายฟ้องที่ระบุวรรคไม่ตรงตามคำบรรยายฟ้อง เป็นการอ้างวรรคผิด มิใช่เรื่อง ฟ้องขัดกัน

เวลาในการกระทำผิด (มาตรา 158 (5))

ฟ้องต้องระบุรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาในการกระทำผิด (มาตรา 158 (5)) หมายถึงเวลา กลางวันหรือกลางคืน รวมทั้งวัน เดือน ปีที่เกิดเหตุด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2588/2543 โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2542 กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดเมื่อระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม 2542 เวลากลางวัน ถึงวันที่ 26 ธันวาคม 2542 เวลากลางคืนก่อนเที่ยง วันเวลาใดไม่ปรากฏชัด อันเป็นการกล่าวหาว่าจำเลยกระทำ ความผิดภายหลังวันที่โจทก์ยื่นฟ้อง จึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5) แม้จำเลยให้การรับ สารภาพก็เป็นการรับสารภาพตามฟ้องที่ไม่เป็นความผิด ไม่อาจรับฟ้องลงโทษจำเลยได้

ข้อสังเกต เวลากระทำผิดต้องเป็นเวลาก่อนที่โจทก์ฟ้อง ถ้าเวลากระทำผิดตามฟ้องเป็นเวลา ภายหลังฟ้อง เป็นการบรรยายฟ้องในอนาคตเป็นฟ้องที่ไม่ชอบ แม้จำเลยให้การรับสารภาพศาลก็ต้องยก ฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 444/2550 แม้คำฟ้องของโจทก์มิได้ระบุถึงวันที่หรือเวลาที่อ้างว่า จำเลยกระทำความผิด แต่ในตอนท้ายของคำฟ้องโจทก์ได้บรรยายว่า พนักงานสอบสวนได้ยื่นคำร้องขอ ผัดฟ้องและฝากขังจำเลยไว้ต่อศาลนี้แล้ว โดยได้แนบคำให้การจำเลยในชั้นสอบสวนซึ่งจำเลยให้การถึงวัน เวลาที่จำเลยเสพเมทแอมเฟตามีนตามคำร้อง ซึ่งพออนุมานได้ว่าเป็นส่วนประกอบคำฟ้อง เมื่อปรากฏว่า ในสำนวนคดีอาญาซึ่งปรากฏอยู่ตอนหน้าของสำนวนคดีนี้ นั้น ตามคำร้องของพนักงานสอบสวนที่ขอ ผัด

ฟ้องและฝากขังจำเลยในขณะที่เป็นผู้ต้องหาได้ระบุนั้น เวลาที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ตรวจพบผู้ต้องหา จึงได้นำตัวมาตรวจปัสสาวะกับสารเคมีเป็นผลสีม่วงซึ่งจำเลยไม่ค้ำน จำเลยยอมเข้าใจได้ดีว่าวันที่หรือเวลาที่อ้างว่าจำเลยกระทำความผิดคือเมื่อใด จึงให้การรับสารภาพ คำฟ้องของโจทก์ยอมสมบูรณ์ ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกต คดีนี้โจทก์บรรยายฟ้องว่า เมื่อวันเวลาใดไม่ปรากฏแน่ชัด จำเลยเสพเมทแอมเฟตา มีน....

คำผิดฟ้องหรือฝากขังจำเลยรวมทั้งเอกสารที่แนบมาท้ายคำขอ ถือเป็นส่วนประกอบของคำฟ้อง เมื่อปรากฏวันเวลากระทำความผิดในคำขอหรือเอกสารที่แนบมาแล้ว แม้คำฟ้องจะไม่บรรยายเวลากระทำความผิด ก็เป็นฟ้องที่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 (5)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4319/2552 ฟ้องโจทก์เป็นฟ้องที่สมบูรณ์ ส่วนที่ข้อเท็จจริงในสำนวนปรากฏตามคำร้องขอผิดฟ้องครั้งที่ 1 ลงวันที่ 17 กรกฎาคม 2550 ว่าเจ้าพนักงานจับจำเลยเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2550 อันแสดงว่าจำเลยกระทำความผิดเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2550 ไม่ใช่วันที่ 1 สิงหาคม 2550 ตามที่โจทก์บรรยายมาในฟ้อง เป็นเพียงการพลั้งเผลอในการเรียงและพิมพ์ฟ้องผิดพลาดไปเท่านั้น มิใช่เป็นเรื่องที่เจ้าพนักงานตำรวจจับจำเลยได้ก่อนที่จำเลยจะกระทำความผิดอันจะทำให้เป็นฟ้องที่ขัดกับสภาพความเป็นจริงที่จะต้องยกฟ้อง

ข้อสังเกต ถ้าพิจารณาประกอบคำร้องขอผิดฟ้องซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของฟ้องแล้ว เห็นได้ว่าเกิดจากพิมพ์ฟ้องผิดพลาด ถือเป็นฟ้องที่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4807/2545 โจทก์บรรยายฟ้องว่า เมื่อระหว่างวันที่ 7 มีนาคม 2544 เวลากลางคืนก่อนเที่ยงถึงวันที่ 8 มีนาคม 2544 เวลากลางวัน วันเวลาใดไม่ปรากฏชัดพอที่จะให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีว่าวันเวลาที่จำเลยกระทำความผิดเป็นช่วงวันเวลาใด และจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องก็ตาม แต่โจทก์ไม่ได้นำสืบเกี่ยวกับเวลาเกิดเหตุให้ศาลเห็นว่าจำเลยลักทรัพย์ในเวลากลางคืน ซึ่งความจริงเหตุอาจเกิดในเวลากลางวันก็ได้ จึงต้องยกประโยชน์ให้แก่จำเลยโดยฟังว่าจำเลยลักทรัพย์ในเวลากลางวัน

ข้อสังเกต การบรรยายฟ้องเกี่ยวกับเวลากระทำความผิดทั้งเวลากลางวันและกลางคืน คาบเกี่ยวกันแม้จะถือว่าเป็นคำฟ้องที่จำเลยเข้าใจข้อหาได้ดีก็ตาม แต่ถ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ และจำเลยให้การรับสารภาพ ก็ต้องฟังให้เป็นประโยชน์แก่จำเลย โดยฟังว่าจำเลยลักทรัพย์ในเวลากลางวัน

สถานที่กระทำความผิด

ฟ้องตามระบุสถานที่ที่เกิดการกระทำผิด (มาตรา 158 (5)) โดยปกติจะระบุว่าเหตุเกิดที่ตำบล อำเภอ และจังหวัดใด ก็เป็นการเพียงพอแล้ว แต่แม้จะไม่ระบุว่าเหตุเกิดตำบล อำเภอและจังหวัดใด แต่เข้าใจได้ว่าเหตุเกิดที่ใดก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1222/2546 แม้คำฟ้องคดีนี้จะมีได้ระบุถึงสถานที่ซึ่งเกิดการกระทำผิดไว้ก็ตาม แต่ในตอนท้ายของคำฟ้องโจทก์ได้บรรยายว่าระหว่างสอบสวนจำเลยถูกควบคุมตัวอยู่ตามหมายขังของศาลชั้นต้นในคดีอาญาหมายเลขดำที่ 17/3540 ซึ่งพออนุโลมได้ว่าเป็นส่วนประกอบของคำฟ้องโดยไม่ต้องคำนึงว่าคำร้องขอฝากขังเป็นเรื่องของพนักงานสอบสวนอันจะเกี่ยวข้องกับโจทก์หรือไม่ เมื่อปรากฏคำร้องขอฝากขังได้ระบุสถานที่เกิดเหตุไว้แล้วซึ่งจำเลยได้รับสำเนาไม่ได้โต้แย้งคัดค้าน.... คำฟ้องของโจทก์จึงสมบูรณ์ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกต คำฟ้องที่ไม่ได้ระบุสถานที่เกิดเหตุ แต่บรรยายว่าระหว่างสอบสวนจำเลยถูกควบคุมตัวอยู่ตามหมายขังของศาลชั้นต้น ถือว่าคำร้องขอฝากขังซึ่งปรากฏในสำนวนเป็นส่วนประกอบของคำฟ้อง เมื่อคำร้องดังกล่าวระบุสถานที่เกิดเหตุไว้ด้วย ก็ถือว่าเป็นคำฟ้องที่กล่าวถึงสถานที่เกิดเหตุแล้ว ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 (5)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7780/2544 โจทก์บรรยายฟ้องเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุว่าจำเลยเป็นบุคคลต่างดาวเดินทางจากประเทศกานาผ่านประเทศมาเลเซีย เข้ามาในราชอาณาจักรทางชายแดนภาคใต้ บริเวณตำบล อำเภอ จังหวัดไต่ไม่ปรากฏชัด.... เป็นการกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่พอสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้ก็ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5) แล้ว ไม่จำเป็นต้องกล่าวในรายละเอียดว่าจำเลยลักลอบเข้ามาในราชอาณาจักรไทย ณ ท้องที่ชายแดนในเขตตำบล อำเภอหรือจังหวัดไต่ ฟ้องโจทก์ไม่เคลือบคลุม

บุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 158 (5))

ฟ้องต้องมีข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องพอสมควรเท่าที่จะทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 352/2536 ฟ้องโจทก์ไม่ได้บรรยายให้ปรากฏชัดว่า จากการหลอกลวงของจำเลยจำเลยได้ทรัพย์สินอะไรไปจากผู้เสียหาย หรือทำให้ผู้เสียหายต้องถอนทำลายเอกสารสิทธิอันเป็นองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกงตาม ป.อ.มาตรา 341 ซึ่งเป็นสาระสำคัญที่ต้องบรรยายมาในฟ้องพอสมควรที่ทำให้จำเลยเข้าใจข้อหาได้มี เป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5)

ข้อสังเกต ในความผิดฐานฉ้อโกงก็ต้องระบุด้วยว่าจำเลยได้ทรัพย์อะไรไปจากผู้เสียหาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1403/2536 โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยปลอมเอกสารเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นเอกสารที่แท้จริง หากต้องบรรยายด้วยว่าผู้หนึ่งผู้ใดนั้นเป็นใครหรือชื่ออะไร คำฟ้องของโจทก์ก็สมบูรณ์ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (5) แล้ว

ข้อสังเกต ความผิดฐานปลอมเอกสารตาม ป.อ.มาตรา 264 ไม่จำเป็นต้องระบุว่าผู้ที่หลงเชื่อเป็นผู้ใด

ผลของการที่ศาลยกฟ้องเพราะฟ้องไม่สมบูรณ์ตามมาตรา 158 (5)

คดีที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องโจทก์เนื่องจากฟ้องไม่สมบูรณ์ตามมาตรา 158 (5) นั้น บางกรณีก็ฟ้องใหม่ได้ บางกรณีก็ฟ้องใหม่ไม่ได้ แยกเป็นกรณี ๆ ได้ดังนี้

1. กรณีศาลพิพากษายกฟ้องเพราะฟ้องบรรยายขาดองค์ประกอบความผิด ฟ้องใหม่ไม่ได้ เพราะถือว่ามีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ฟ้องตามมาตรา 39 (4) แล้ว

2. กรณีศาลพิพากษายกฟ้องเพราะฟ้องไม่ได้บรรยายเวลาหรือสถานที่กระทำความผิด ฟ้องใหม่ไม่ได้ เพราะถือว่ามีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ฟ้องแล้ว

3. กรณีศาลพิพากษายกฟ้องเพราะฟ้องเคลือบคลุม ฟ้องใหม่ได้ เพราะศาลยังมิได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

ฟ้องต้องอ้างมาตราที่เป็นความผิด (มาตรา 158 (6))

ฟ้องต้องอ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด ตามมาตรา 158 (6)

ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 158 (6) บังคับเฉพาะอ้างมาตราเท่านั้น ไม่ต้องระบุวรรคด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1314/2552 ป.วิ.อ.มาตรา 158 (6) ระบุแต่เพียงให้อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดเท่านั้น หาได้บังคับจะต้องระบุว่าวรรคใดด้วยไม่ ฟ้องโจทก์จึงเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3889/2551 โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยซึ่งทรัพย์สินผู้เสียหายในเวลา กลางคืนโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปอันเป็นความผิดตาม ป.อ.มาตรา 339 วรรคสอง โจทก์ไม่จำต้องระบุวรรคของบทมาตราที่ขอให้ลงโทษมาในคำขอท้ายฟ้องด้วยเนื่องจาก ป.วิ.อ.มาตรา 158 (6) มิได้บังคับไว้เช่นนั้น เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตาม ป.อ.มาตรา 339 วรรคสอง ตรงตามโจทก์บรรยายฟ้อง ศาลก็ชอบที่จะพิพากษาลงโทษจำเลยตามนั้น มิได้เป็นการพิพากษาเกินคำขอ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6009/2551 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ.มาตรา 357 วรรคสาม มิได้ระบุขอให้ลงโทษตาม ป.อ.มาตรา 357 วรรคสอง ให้สอดคล้องกับคำบรรยายฟ้อง เป็นเรื่องที่โจทก์อ้างวรรคผิดเท่านั้น มิใช่เรื่องที่คำฟ้องของโจทก์ขัดแย้งกัน คำฟ้องของโจทก์ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 (5) ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม ศาลย่อมมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 192 วรรคห้า

ข้อสังเกต กรณีระบุวรรคมาด้วย แต่ระบุวรรคผิดเพราะไม่สอดคล้องกับคำบรรยายฟ้อง ก็เป็นคำฟ้องที่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3252/2552 โจทก์บรรยายฟ้องไว้ชัดเจนว่าจำเลยกับพวกร่วมกันลักทรัพย์ที่เป็นของนายจ้าง โดยร่วมกันกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป แม้คำฟ้องของโจทก์จะมีได้ระบุ

อนุมาตรามาก็ตาม แต่คำขอต้ายฟ้องนั้น ป.วิ.อ. มาตรา 158 (6) ระบุแต่เพียงให้อ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดเท่านั้น หาได้บังคับว่าจะต้องระบุว่าอนุมาตราใดด้วยไม่ ฟ้องโจทก์จึงเป็นฟ้องที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย

ข้อสังเกต และไม่จำเป็นต้องระบุอนุมาตราในคำขอต้ายคำฟ้องด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4337/2552 การต้องระวางโทษหนักขึ้นตาม ป.อ. มาตรา 340 ตรี นอกจากต้องเป็นการกระทำอันเป็นความผิดตามมาตรา 339 ทวิ มาตรา 340 หรือมาตรา 340 ทวิ แล้ว ยังจะต้องประกอบด้วยกรกระทำอื่นตามที่บัญญัติในมาตรานี้ด้วย ผู้กระทำความผิดตามมาตราดังกล่าวจึงจะมีความผิดและถูกลงโทษตามมาตรานี้ได้ ดังนั้น มาตรานี้ ย่อมเป็นบทบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดซึ่งโจทก์ต้องระบุนำในฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158 (6) ด้วย

ฟ้องขอหาปลอมและใช้เอกสารปลอม แต่คำขอต้ายฟ้องขอให้ลงโทษตามมาตรา 264, 265, 266 และ 268 แม้มิได้ระบุชื่อกฎหมาย ก็เป็นที่เข้าใจว่าเป็นประมวลกฎหมายอาญาเป็นฟ้องที่สมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1700/2514 หน้าฟ้องของโจทก์ลงข้อหาว่า “ปลอมหนังสือใช้หนังสือปลอม” ส่วนคำขอต้ายฟ้องพิมพ์ไว้แต่เพียงว่าขอให้ลงโทษตามมาตรา 264, 265, 266 และ 268 โดยมีได้ระบุชื่อของกฎหมายด้วย แต่เมื่อประมวลแล้วทราบได้ว่ากฎหมายที่ขอให้ลงโทษคือประมวลกฎหมายอาญา เช่นนี้ไม่เพียงพอที่จะถือว่าคำฟ้องนั้นเป็นฟ้องที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 (6) แต่อย่างใดไม่ ฟ้องของโจทก์จึงสมบูรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10765/2551 โจทก์ขอให้ลงโทษจำเลยโดยอ้างบทมาตราซึ่งถูกยกเลิกและแก้ไขใหม่แล้ว แต่มิได้อ้างมาตราที่แก้ไขใหม่ ซึ่งบทบัญญัติที่แก้ไขใหม่ยังคงถือเป็นความผิด ดังนั้น การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามบทบัญญัติที่แก้ไขใหม่ การที่โจทก์ยังคงขอให้ลงโทษจำเลยตามกฎหมายเดิม เป็นเพียงการอ้างบทบัญญัติกฎหมายผิดพลาดไปเท่านั้น แม้โจทก์จะไม่อ้างบทบัญญัติของกฎหมายที่แก้ไขใหม่ แต่เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลก็มีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมายที่แก้ไขใหม่ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคห้า ที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาลงโทษจำเลยตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ถูกยกเลิกไปแล้วตามคำขอต้ายฟ้อง จึงไม่ถูกต้อง

ข้อสังเกต กรณีอ้างบทมาตราเดิมซึ่งมีการแก้ไขแล้ว แต่ไม่ได้อ้างกฎหมายที่แก้ไข ดังนี้ ถือว่าอ้างกฎหมายซึ่งบัญญัติเป็นความผิดตามมาตรา 158 (6)

กรณีมีการอ้างบทลงโทษ แต่ไม่อ้างบทห้าม ก็ใช้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 753/2542 ป.อ.มาตรา 91 ไม่ใช่มาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 158 (6) ดังนั้น เมื่อตามคำฟ้องของโจทก์ได้

บรรยายฟ้องมาเป็นข้อ ๆ และระบุว่ากรกระทำของจำเลยเป็นหลายกรรม แม้ไม่ได้ระบุมาตรา 91 มาในคำขอท้ายฟ้อง ศาลก็ลงโทษจำเลยทุกกรรมเป็นกระทงความผิดได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1971/2541 ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 158 (6) ที่กำหนดให้คำฟ้องจะต้องอ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดไว้ด้วย คดีนี้โจทก์บรรยายฟ้องมาแจ้งชัดแล้วว่าจำเลยทั้งห้าได้ร่วมกันบุกรุกเข้าไปตัดโค่นทำไม้หวงห้ามประเภท ก. และอ้างบทมาตรา 11 อันเป็นบทห้ามกระทำความผิดมาด้วย ดังนั้น แม้โจทก์จะมีได้อ้างบทลงโทษมาก็ย่อมลงโทษตามมาตรา 73 วรรคสองได้ ไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์จะให้ลงโทษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจเพิ่มเติม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3989/2551 แม้โจทก์จะบรรยายฟ้องว่า จำเลยกับพวกร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้เสียหายโดยใช้กำลังชก ต่อย เตะร่างกายและศีรษะของผู้เสียหายจนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจก็ตาม แต่คำขอท้ายฟ้องไม่ได้อ้างมาตรา 391 ซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด ฟ้องโจทก์ในข้อหาความผิดฐานร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย จึงขาดการอ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ.มาตรา 158 (6) เป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์ ศาลจะลงโทษจำเลยตามบทมาตราดังกล่าวไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1970/2550 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองกระทำความผิดฐานเสพเมทแอม - เฟตามีน แต่ในคำขอท้ายฟ้องมิได้อ้างมาตรา 57 และมาตรา 91 แห่ง พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ ซึ่งเป็นบทความผิดและบทลงโทษ โดยเฉพาะไม่อ้างบทความผิด ดังนั้น ฟ้องโจทก์จึงขาดการอ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ.มาตรา 158 (6) และเป็นฟ้องที่ไม่สมบูรณ์สำหรับการกระทำความผิดฐานนี้ จะลงโทษจำเลยทั้งสองฐานเสพเมทแอมเฟตามีนไม่ได้

ฟ้องต้องมีลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์ฟ้อง (มาตรา 158 (7))

ฟ้องต้องลงลายมือชื่อโจทก์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือผู้พิมพ์ฟ้อง มิฉะนั้น จะลงโทษจำเลยตามฟ้องไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5887/2550 ฎีกาของจำเลยไม่มีลายมือชื่อผู้ฎีกา โดยเหตุที่ฎีกาเป็นคำฟ้องอย่างหนึ่งตามคำนิยามในมาตรา 1 (3) แห่ง ป.วิ.พ. ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 15 ดังนั้น เมื่อไม่มีลายมือชื่อผู้ฎีกา ฎีกาของจำเลยจึงไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 158 (7) ประกอบด้วยมาตรา 215 และ 225 แห่ง ป.วิ.อ. (ศาลฎีกาพิพากษาศาลฎีกาของจำเลย)

แต่กรณีอุทธรณ์ที่ไม่มีลายมือชื่อผู้เรียง ผู้เขียน หรือผู้พิมพ์อุทธรณ์ เมื่อปรากฏต่อศาลอุทธรณ์ก่อนศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ย่อมสั่งแก้ไขได้ แม้ศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว คดีชั้นสู่การ

พิจารณาของศาลฎีกา ศาลฎีกาสั่งให้ผู้อุทธรณ์แก้ไขอุทธรณ์ให้ถูกต้องได้โดยมิถือเป็นเหตุยกอุทธรณ์ทันที

ข้อสังเกต กรณีอุทธรณ์หรือฎีกาที่ไม่มีลายมือชื่อผู้อุทธรณ์หรือฎีกา อุทธรณ์หรือฎีกาไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 (7) ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาย่อมพิพากษายกอุทธรณ์หรือฎีกาได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6685/2550 จำเลยยื่นฟ้องอุทธรณ์ว่าจำเลยไม่ได้ทำความผิดตามฟ้องแล้วลงชื่อผู้อุทธรณ์และผู้เขียนหรือพิมพ์ จำเลยไม่ได้ลงชื่อผู้เรียงฟ้องอุทธรณ์ ฟ้องอุทธรณ์ของจำเลยจึงไม่ถูกต้องตามกฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158 (7) ชอบที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 จะต้องมีการคำสั่งให้ศาลชั้นต้นสั่งให้จำเลยผู้ยื่นฟ้องอุทธรณ์แก้ไขให้ถูกต้องเสียก่อนตาม ป.วิ.อ. มาตรา 161 (ศาลฎีกาพิพากษายกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 6 ให้ศาลชั้นต้นจัดการให้จำเลยลงลายมือชื่อในฐานะผู้เรียงในฟ้องอุทธรณ์เสียให้ถูกต้อง แล้วส่งสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิจารณาใหม่ตามรูปคดี)

ข้อสังเกต กรณีอุทธรณ์ที่ไม่มีลายมือชื่อผู้เรียง ผู้เขียน หรือผู้พิมพ์อุทธรณ์ เมื่อปรากฏต่อศาลอุทธรณ์ ก่อนศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ย่อมสั่งให้แก้ไขได้ แม้ศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้วคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกา ศาลฎีกาสั่งให้ผู้อุทธรณ์แก้ไขอุทธรณ์ให้ถูกต้องได้โดยมิถือเป็นเหตุยกอุทธรณ์ทันที

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4125/2541 อ. ลงลายมือชื่อในช่องผู้อุทธรณ์ในฐานะทนายจำเลยโดยไม่ปรากฏว่ามีใบแต่งตั้งทนายความในสำนวนคำฟ้องอุทธรณ์ของจำเลย จึงเป็นคำฟ้องอุทธรณ์ที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 (7) การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับคำฟ้องอุทธรณ์ของจำเลยต้องถือว่าศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจสั่งแก้ไขให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 208 (2) ประกอบมาตรา 225 แต่เมื่อปรากฏว่าจำเลยได้แต่งตั้ง อ. เป็นทนายจำเลยให้มีอำนาจอุทธรณ์และฎีกาแทนจำเลยก่อนยื่นฎีกา ศาลฎีกาจึงไม่จำเป็นต้องสั่งแก้ไขและถือว่าจำเลยยื่นคำฟ้องอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นโดยชอบแล้ว

ข้อสังเกต ถ้าทนายความลงลายมือชื่อในคำฟ้องอุทธรณ์หรือคำฟ้องฎีกาโดยไม่มีใบแต่งตั้งทนายความในสำนวน เป็นคำฟ้องอุทธรณ์ที่ไม่ชอบ

การบรรยายฟ้องในกรณีมีการขอให้เพิ่มโทษ (มาตรา 159)

ถ้าจำเลยเคยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษเพราะได้กระทำความผิดมาแล้ว เมื่อโจทก์ต้องการให้เพิ่มโทษ จำเลยฐานไม่เซ็ดทลาบ ให้กล่าวมาฟ้อง (มาตรา 159 วรรคหนึ่ง)

ถ้าไม่ได้ขอเพิ่มโทษมาในฟ้อง ก่อนมีคำพิพากษาโจทก์จะยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมฟ้องเมื่อศาลเห็นสมควรจะอนุญาตก็ได้ (มาตรา 159 วรรคสอง)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2003/2547 การขอให้นับโทษต่อไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าจะต้องกล่าวรายละเอียดมาในคำฟ้อง การที่ศาลล่างทั้งสองพิพากษาให้นับโทษจำเลยต่อจากคดีอื่นตามคำขอท้ายฟ้องของโจทก์เป็นไปโดยชอบ

ข้อสังเกต การขอให้นับโทษต่อไม่มีบทบัญญัติดังเช่นการขอให้เพิ่มโทษตามมาตรา 159 จึงไม่จำต้องกล่าวมาในคำฟ้อง โจทก์จึงอาจมีคำขอให้นับโทษต่อท้ายฟ้องก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5965/2546 โจทก์ได้กล่าวในฟ้องถึงข้อที่จำเลยเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกและพ้นโทษเมื่อใดไว้แล้วครบถ้วนเข้าเกณฑ์อันเป็นเหตุให้ถูกเพิ่มโทษ และได้อ้างบทกฎหมายมาตราขอเพิ่มโทษมาในคำขอท้ายฟ้องด้วย ซึ่งชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 159 แล้ว แม้ในวันที่ศาลชั้นต้นถามคำให้การจำเลยและที่จำเลยขอแก้ไขคำให้การจำเลยจะมีได้ให้การรับในข้อเคยต้องรับโทษและพ้นโทษ แต่เมื่อได้ความตามรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นว่า ก่อนศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาให้จำเลยฟังศาลชั้นต้นได้สอบถามจำเลยแล้ว จำเลยรับว่าจำเลยเป็นบุคคลเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้เพิ่มโทษ ศาลชั้นต้นจึงอ่านคำพิพากษาให้โจทก์และจำเลยฟัง จึงเป็นกรณีที่จำเลยให้การรับในข้อที่เคยต้องโทษและพ้นโทษจริงตามฟ้องแล้วก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น โจทก์ไม่จำเป็นต้องนำสืบเกี่ยวกับเรื่องที่จำเลยเคยต้องโทษและพ้นโทษมาแล้วอีก ศาลพิพากษาเพิ่มโทษจำเลยตามคำรับดังกล่าวนั้นได้

การบรรยายฟ้องในความผิดหลายกระทง (มาตรา 160)

ความผิดหลายกระทงจะรวมในฟ้องเดียวกันก็ได้ แต่ให้แยกกระทงเรียงเป็นลำดับไป (มาตรา 160 วรรคหนึ่ง)

ความผิดแต่ละกระทงจะถือว่าเป็นข้อหาแยกจากข้อหาอื่นก็ได้ ถ้าศาลเห็นสมควรจะสั่งให้แยกสำนวนพิจารณาความผิดกระทงใดหรือหลายกระทงต่างหาก และจะสั่งเช่นนี้ก่อนพิจารณาหรือในระหว่างพิจารณาก็ได้ (มาตรา 160 วรรคสอง)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3512/2552 หลักเกณฑ์การบรรยายฟ้องความผิดหลายกระทงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 160 วรรคหนึ่ง ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่า การที่โจทก์บรรยายฟ้องในฟ้องข้อ 1 ก. รวมการกระทำความผิดฐานพาผู้เสียหายที่ 1 ไปเพื่อการอนาจาร และพรากผู้เยาว์ไปเพื่อการอนาจารอยู่ในฟ้องข้อเดียวกัน แยกออกจากฟ้องข้อที่ 1 ข. ฐานข่มขืนกระทำชำเรา นั้น โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานพาผู้เสียหายที่ 1 ไปเพื่อการอนาจารและพรากผู้เยาว์กรรมเดียว หาใช่มุ่งประสงค์ให้ลงโทษจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันตาม ป.อ.มาตรา 91 เหมือนเช่นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายที่ 1 ตามฟ้องข้อ 1 ข. อีกกระทงหนึ่งไม่ ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาเรียงกระทงลงโทษจำเลยฐานพาผู้เสียหายที่ 1 ไปเพื่อการอนาจารตาม ป.อ. มาตรา 283 ทวิ วรรคแรก กระทงหนึ่ง และฐานพรากผู้เยาว์ตามมาตรา 319 วรรคแรกอีกกระทงหนึ่ง จึงเป็นการพิพากษาเกินคำขอและนอกความประสงค์ของโจทก์ ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 192 วรรคหนึ่ง และวรรคสี่

ข้อสังเกต ศาลฎีกานำหลักเกณฑ์การบรรยายฟ้องความผิดหลายกระทงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 160 มาเป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาความมุ่งประสงค์ของโจทก์ประสงค์จะให้ศาลลงโทษจำเลยกระทงเดียวหรือหลายกระทง

การตรวจคำฟ้อง (มาตรา 161)

ตามมาตรา 161 ถ้าฟ้องไม่ถูกต้อง ศาลมีคำสั่งได้ 3 ประการ คือ

1. สั่งให้โจทก์แก้ฟ้อง
2. สั่งยกฟ้อง หรือ
3. สั่งไม่ประทับฟ้อง

เช่น ฟ้องที่ขัดกัน หรือฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิด ศาลจะต้องพิพากษายกฟ้อง (คือไม่ประทับฟ้องนั่นเอง)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 274/2546 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยเบิกความเท็จ โดยกล่าวแต่เพียงว่า จำเลยเบิกความเท็จในคดีหมายเลขใด ระหว่างผู้ใดเป็นโจทก์ ผู้ใดเป็นจำเลย และข้อความที่เบิกความ กับความจริงเป็นอย่างไร ถึงแม้จะเข้าใจได้ว่าคดีที่เบิกความเป็นการพิจารณาคดีอาญาและโจทก์ได้กล่าวมา ในฟ้องว่าข้อความที่เบิกความเป็นข้อสำคัญในคดี แต่เมื่อโจทก์มิได้กล่าวมาในคำฟ้องว่าคดีอาญานั้นมี ข้อหาความผิดตามบทกฎหมายใด ประเด็นอันเป็นข้อสำคัญในคดีมีว่าอย่างไร และคำเบิกความของ จำเลยเป็นข้อสำคัญอย่างไร จึงถือว่าฟ้องโจทก์มิได้บรรยายถึงการกระทำที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด มาโดยครบถ้วน ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 (6) และยังเป็นฟ้องที่บรรยายไม่ครบองค์ประกอบ ความผิดตามบทมาตราในกฎหมายที่ขอให้ลงโทษจำเลยด้วย ศาลจึงพิพากษายกฟ้องโจทก์เสียได้ กรณี มิใช่เรื่องฟ้องโจทก์ไม่ถูกต้องตามกฎหมายที่อยู่ในอำนาจของศาลที่จะสั่งให้โจทก์แก้ฟ้องตามมาตรา 161 ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4152/2543 ผู้อุทธรณ์และผู้เรียงอุทธรณ์มิได้ลงชื่อในคำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องอุทธรณ์จึงไม่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่การที่จะให้โจทก์แก้ฟ้องอุทธรณ์หรือศาลชั้นต้นสั่งไม่รับ อุทธรณ์ของโจทก์ ก็ล่วงเลยเวลาที่จะปฏิบัติได้ เพราะศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งรับอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ ภาค 7 ได้พิจารณาพิพากษาคดีเสร็จไปแล้ว ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิจารณาพิพากษาคดีนี้จึงไม่ชอบด้วย กฎหมาย

การไต่สวนมูลฟ้อง (มาตรา 162, 165)

หลักเกณฑ์ ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน (มาตรา 162(1)) แต่ถ้า พนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยในข้อหาอย่างเดียวกัน ก็ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ในคดีที่อัยการ เป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ (มาตรา 162(2))

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา (มาตรา 162 วรรคสอง)

ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องให้จำเลยรายตัว เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจดรายงานไว้ และดำเนินการต่อไป (มาตรา 165 วรรคหนึ่ง)

จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานเข้าสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ไม่ตัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีทนายมาช่วยเหลือ (มาตรา 165 วรรคสอง)

ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย ให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้องโดยตั้งทนายให้ซักค้านพยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มาแต่ตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลจะประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น (มาตรา 165 วรรคสาม)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2722/2541 ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลชั้นต้นจะพิพากษาโดยไม่นัดไต่สวนมูลฟ้อง หรือนัดไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษายกฟ้อง โดยไม่ไต่สวนมูลฟ้องหรือไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษายกฟ้องก็ได้ทั้งสิ้น เพราะเป็นดุลพินิจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้คดีเสร็จสิ้นไปโดยเร็วและชอบด้วยกฎหมาย เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้โดยชัดแจ้งว่าจำเลยทราบสิ่งที่เบิกความในคดีเดิมจากคำบอกเล่าของ จ. ข้อความที่ จ. เล่าให้จำเลยฟังนั้นจะเป็นความจริงหรือไม่จำเลยไม่ได้ยืนยัน ดังนี้ยังถือไม่ได้ว่าจำเลยได้กระทำความผิดฐานเบิกความเท็จ คดีโจทก์ไม่มีมูลความผิดตั้งฟ้อง ที่ศาลพิพากษายกฟ้องโดยไม่ได้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนจึงชอบแล้ว

ข้อสังเกต อย่างไรก็ตาม ถ้าตามคำฟ้องปรากฏชัดแจ้งว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ศาลก็พิพากษายกฟ้องได้เลยโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน

ในคดีที่อัยการเป็นโจทก์ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ (มาตรา 162(2))

ข้อแตกต่างของการไต่สวนมูลฟ้อง ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์กับคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์

1. คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ จำเลยต้องมาศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง (มาตรา 165 วรรคหนึ่ง) การไต่สวนมูลฟ้องจึงต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ส่วนคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์จำเลยไม่จำเป็นต้องมาศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง (มาตรา 165 วรรคสาม) การไต่สวนมูลฟ้องจึงทำลับหลังจำเลยได้

2. คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลต้องอ่านฟ้องและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามคำให้การจำเลย (มาตรา 165 วรรคหนึ่ง) ส่วนคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ แม้จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูล

ฟ้อง ศาลไม่ต้องอ่านฟ้องและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และห้ามมิให้ถามค่าให้การจำเลยอีกด้วย (มาตรา 165 วรรคสาม)

3. คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ แม้ศาลยังไม่ประทับฟ้องจำเลยก็มีฐานะเป็นจำเลยแล้ว (มาตรา 2(3)) ส่วนคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ก่อนที่ศาลจะประทับฟ้องจำเลยยังไม่มีฐานะเป็นจำเลย (มาตรา 165 วรรคสาม)

พนักงานอัยการต้องนำตัวจำเลยมาศาลในวันยื่นฟ้อง

ตามมาตรา 165 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้องให้จำเลยมาหรือคุมจำเลยมาศาล แม้กฎหมายจะบัญญัติให้นำจำเลยมาศาลในวันไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ก็ตาม แต่เนื่องจากคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ก็ตาม แต่เนื่องจากคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง (มาตรา 162(2)) ศาลฎีกาจึงได้มีคำวินิจฉัยว่าในวันที่โจทก์ยื่นฟ้องพนักงานอัยการต้องนำตัวจำเลยมาส่งศาลด้วย มิฉะนั้นศาลจะไม่ประทับฟ้อง

กรณีที่จำเลยอยู่ในอำนาจศาล โจทก์ฟ้องได้โดยไม่ต้องนำตัวจำเลยมาศาล

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่จำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว พนักงานอัยการยื่นฟ้องได้โดยไม่ต้องนำจำเลยมาศาล เช่น ศาลได้ออกหมายขังจำเลยไว้ในระหว่างสอบสวน พนักงานอัยการยื่นฟ้องโดยยังไม่ได้มีการเบิกตัวจำเลยมาศาล ศาลก็ต้องประทับฟ้องไว้พิจารณา ในกรณีเช่นนี้หากจำเลยได้หลบหนีไปก่อนโจทก์ยื่นฟ้อง ก็ถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว เช่นกันพนักงานอัยการฟ้องคดีได้โดยไม่ต้องส่งตัวจำเลยมาพร้อมกับฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2747/2551 ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 142 วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีเสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว” แสดงว่าถ้ามีการฝากขังไว้ต่อศาลไว้ก่อนแล้วในตอนเสนอความเห็นสั่งฟ้อง พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องส่งตัวผู้ต้องหามายังพนักงานอัยการ คดีนี้ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนฝากขังจำเลยต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ซึ่งเป็นศาลที่ไม่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ก็ตาม แต่เมื่อศาลอาญากรุงเทพใต้อนุญาตให้พนักงานสอบสวนฝากขังจำเลยได้และอนุญาตให้ปล่อยจำเลยชั่วคราว ก็ต้องถือว่าจำเลยถูกขังโดยหมายของศาลตามบทบัญญัติในมาตรา 87 และอยู่ในอำนาจศาลที่จะเรียกตัวจำเลยจากนายประกันได้ กรณีจึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 141 วรรคสี่ ที่บัญญัติให้พนักงานอัยการมีหน้าที่จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวจำเลยมา เพราะไม่ใช่กรณีที่จับตัวจำเลยไม่ได้ โจทก์จึงไม่จำเป็นต้องส่งตัวจำเลยมาพร้อมกับฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1455/2545 พนักงานอัยการโจทก์มีหน้าที่ต้องควบคุมตัวจำเลยซึ่งเป็นเยาวชนมาศาลขณะยื่นฟ้อง เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยถูกควบคุมตัวที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนครราชสีมาแล้วมีประกันตัวไป แต่ภายหลังสถานพินิจดังกล่าวไม่อาจส่งตัวจำเลยต่อศาลในวันฟ้องได้เนื่องจากจำเลยถูกจับในอีกคดีหนึ่งที่จังหวัดลพบุรี กรณีจึงเป็นเรื่องระหว่างการ

ควบคุมตัวจำเลยในชั้นสอบสวน โดยอยู่ในอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจ ไม่เกี่ยวกับศาล ประกอบกับ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 ที่แก้ไขใหม่ ก็มีได้บัญญัติให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเป็นผู้รับผิดชอบงานของสถานพินิจทั่วราชอาณาจักรตั้งที่บัญญัติไว้เดิม ทั้งปัจจุบันสถานพินิจทั่วราชอาณาจักรก็เป็นหน่วยงานที่แยกออกไปจากศาลแล้ว ดังนั้น ในชั้นควบคุมตัวจำเลยในสถานพินิจจึงถือไม่ได้ว่าจำเลยอยู่ในความควบคุมของศาล ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่ประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณาจึงชอบแล้ว

ข้อสังเกต การที่จำเลยถูกควบคุมตัวที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยผู้อำนวยการสถานพินิจ ถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจ ไม่เกี่ยวกับอำนาจศาล เมื่อในวันฟ้องผู้อำนวยการสถานพินิจไม่อาจส่งตัวจำเลยได้ ศาลชั้นต้น (ศาลเยาวชนฯ) ไม่ประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา

ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง จำเลยไม่มีสิทธินำพยานมาสืบ (มาตรา 165 วรรคสอง)

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ จำเลยไม่มีสิทธินำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่มีทนายความมาช่วยเหลือได้ (มาตรา 165 วรรคสอง) จำเลยมีสิทธิตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ได้ (มาตรา 165 วรรคสาม) เอกสารที่ทนายจำเลยใช้ประกอบการซักค้านพยานโจทก์และพยานโจทก์ยอมรับแล้ว จำเลยมีสิทธิส่งเอกสารนั้นประกอบคำพยานโจทก์ได้ ไม่ใช่การนำพยานเข้าสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4030/2532 ในการไต่สวนมูลฟ้อง ตัวโจทก์อ้างตนเองเป็นพยาน ทนายจำเลยถามค้าน โดยให้ตัวโจทก์ดูลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจในหนังสือมอบอำนาจ ตัวโจทก์เบิกความว่าลายมือชื่อดังกล่าวเป็นลายมือชื่อโจทก์เช่นไว้จริง ถึงแม้จะเบิกความต่อไปอีกว่าจำเลยที่ 1 เป็นผู้ไปกรอกข้อความเองภายหลัง ครั้งแรกโจทก์เซ็นชื่อไว้ในกระดาษเปล่า ก็ไม่เป็นการลบล้างคำเบิกความในส่วนที่ยอมรับว่าโจทก์ได้เซ็นชื่อไว้ในหนังสือมอบอำนาจจริง ฝ่ายจำเลยจึงมีสิทธิส่งเอกสารฉบับนี้ ซึ่งมีลายมือชื่อของโจทก์ปรากฏอยู่ในช่องผู้มอบอำนาจต่อศาลเพื่อประกอบคำเบิกความของพยานโจทก์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น มิใช่การนำพยานเข้าสืบ จึงไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 165

ก่อนศาลประทับฟ้อง จำเลยไม่อยู่ในฐานะจำเลย (มาตรา 165 วรรคสาม)

ก่อนศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น (มาตรา 165 วรรคสาม) คือ ยังไม่ถือว่าอยู่ในฐานะเป็นจำเลย จึงยังไม่เป็นคู่ความ ยังไม่มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาคำสั่งศาลที่สั่งก่อนศาลสั่งประทับฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7737/2552 แม้ ป.วิ.อ. มาตรา 165 วรรคสาม จะบัญญัติว่า ก่อนศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น แต่ตามบทมาตราดังกล่าวก็บัญญัติให้สิทธิจำเลยตั้งทนายเข้าซักค้านพยานโจทก์ได้ ดังนั้น จำเลยย่อมมีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์ชี้ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่โจทก์นำมาไต่สวนว่าคดีโจทก์ไม่มีมูลได้ด้วย

ข้อสังเกต จำเลยมีสิทธิยื่นคำแถลงการณ์ปิดคดีในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้

คำสั่งศาลฎีกาที่ ท. 1808/2551 คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ซึ่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา 165 วรรคสามตอนท้าย บัญญัติว่า ก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น ในชั้นนี้จำเลยจึงไม่มีฐานะเป็นคู่ความ การที่ศาลชั้นมีคำสั่งไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษายกฟ้อง แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องต่อไปเป็นเรื่องระหว่างศาลกับโจทก์ จำเลยย่อมไม่มีสิทธิฎีกา

พยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้อง ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3965/2553 การรับฟังพยานหลักฐานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องกับชั้นพิจารณาแตกต่างกัน ชั้นไต่สวนมูลฟ้องเพียงแค่มูลความผิดตามฟ้องหรือไม่เมื่อได้ข้อเท็จจริงครบองค์ประกอบฐานความผิดที่ฟ้อง โดยไม่มีข้อพิรุธอันเป็นที่ประจักษ์ชัดก็ฟังได้แล้วว่าคดีมีมูลตามฟ้อง ส่วนข้อเท็จจริงที่ได้ความจะเป็นความจริงหรือไม่เป็นข้อที่จะต้องพิสูจน์กันอีกชั้นหนึ่งในชั้นพิจารณาซึ่งในชั้นพิจารณาต้องฟังพยานหลักฐานจนได้ความอันสิ้นสงสัยว่าข้อเท็จจริงที่ได้มานั้นเป็นความจริง จึงจะฟังได้ว่ามีการกระทำความผิดตามฟ้อง

ความผิดฐานปลอมเอกสารสิทธิ ใช้เอกสารสิทธิปลอม เบิกความเท็จและแสดงเอกสารอันเป็นเท็จตามฟ้องเกิดขึ้นทันทีที่จำเลยได้กระทำการเหล่านั้น ไม่ต้องรอให้คดีก่อนที่จำเลยได้นำหนังสือสัญญากู้เงินที่โจทก์ลงลายมือชื่อในช่องผู้กู้จำนวน 4 ฉบับ ยื่นฟ้องโจทก์เป็นคดีแพ่งให้รับผิดชำระเงินตามสัญญา กู้เงินดังกล่าวมีคำพิพากษาในคดีนั้นอันถึงที่สุดเพื่อได้ข้อเท็จจริงที่ยุติในคดีแพ่งแล้วมาเป็นเหตุที่จะวินิจฉัยในคดีนี้ว่ามีมูลหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2777/2545 ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแม้ศาลจะพิจารณาเพียงว่าคดีโจทก์มีมูลที่จะประทับฟ้องหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อศาลเห็นว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดศาลก็ชอบจะวินิจฉัยและพิพากษายกฟ้องไปเลย ไม่จำเป็นต้องประทับฟ้องไว้แล้วพิจารารายกฟ้องในภายหลัง

แก้ไขคำฟ้อง คำให้การ (มาตรา 163, 164)

กรณีการแก้หรือเพิ่มเติมฟ้อง เมื่อมีเหตุอันควร โจทก์มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะอนุญาตหรือจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อนก็ได้....(มาตรา 163 วรรคหนึ่ง) ถ้าทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี ห้ามมิให้ศาลอนุญาต แต่การแก้ฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งต้องแถลงในฟ้องการเพิ่มฐานความผิดหรือรายละเอียดซึ่งมิได้กล่าวในฟ้อง ไม่ว่าจะกระทำเช่นนี้ในระยะเวลาใดระหว่างพิจารณาในศาลชั้นต้น มิให้ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบ เว้นแต่จำเลยได้หลงต่อสู้ในข้อที่ผิดหรือที่มิได้กล่าวไว้นั้น (มาตรา 164)

กรณีต้องมีเหตุอันควร

ในประการแรก โจทก์จะขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องได้ต้องมีเหตุอันควร ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่ามีเหตุอันควร ก็เช่นอ้างว่าพิมพ์ฟ้องตกไป เพราะความบกพร่องของผู้พิมพ์หรือผู้ตรวจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4220/2542 คำร้องขอแก้ฟ้อง โจทก์อ้างเหตุว่า คำฟ้องของโจทก์มีข้อบกพร่องคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับน้ำหนักเฮโรอีนของกลาง ขอแก้ไขน้ำหนักเฮโรอีนของกลางจาก 1.52 กรัม เป็น 0.05 กรัม เนื่องจากพนักงานสอบสวนส่งรายงานการตรวจพิสูจน์ของกลางมาให้ผิดพลาด ถือได้ว่าเป็นเหตุอันควรอนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องได้ และการที่โจทก์ขอแก้ฟ้องเกี่ยวกับจำนวนน้ำหนักเฮโรอีนของกลางให้ลดลงจากเดิม เป็นการแก้ไขรายละเอียดเรื่องของกลางซึ่งต้องแถลงในฟ้องตาม ป.วิ.อ.มาตรา 158 จึงไม่ถือว่าทำให้จำเลยเสียเปรียบตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 164 ทั้งคดีนี้จำเลยเพียงแต่ให้การปฏิเสธลอย แม้โจทก์จะระบุน้ำหนักเฮโรอีนในฟ้องผิดแต่โจทก์ได้บรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับของกลางคือบรรยายว่า ของกลางที่ยึดได้เป็นเฮโรอีน ทั้งการขอแก้ฟ้องได้กระทำก่อนสืบพยานโจทก์เสร็จ และจำเลยยังมีได้สืบพยาน จำเลยย่อมมีโอกาสต่อสู้คดีได้เต็มที่ จำเลยไม่มีทางหลงต่อสู้ในข้อที่ผิดไปนี้ได้ จึงขอที่จะอนุญาตให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องได้

ข้อสังเกต ขอแก้ไขน้ำหนักยาเสพติดให้โทษของกลาง โดยอ้างว่าพนักงานสอบสวนส่งรายงานการตรวจพิสูจน์มาให้ผิดพลาด ถือได้ว่ามีเหตุอันควร

โจทก์จะขอเพิ่มเติมฟ้องโดยขอเพิ่มคนอื่นมาเป็นจำเลยด้วย ถือว่าไม่มีเหตุอันควรศาลไม่อนุญาต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2492/2540 ตามคำร้องขอแก้ไขคำฟ้องของโจทก์อ้างว่า เช็คนับที่โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง เป็นเช็คที่จำเลยส่งจ่ายชำระหนี้ตามมูลหนี้เดียวกับเช็คตามฟ้องทั้ง 2 ฉบับ แต่ขณะโจทก์ยื่นฟ้องยังหาเช็คและใบคืนเช็คที่โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องไม่พบ ต่อมาโจทก์พบเช็คและใบคืนเช็คดังกล่าวในแฟ้มเอกสาร โจทก์จึงมาขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องถือได้ว่ามีเหตุอันควรและโจทก์ได้ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องก่อนศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้อง ไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ โจทก์จึงขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 163 วรรคหนึ่ง และมาตรา 164

ฟ้องที่ขาดองค์ประกอบความผิด จะมาขอแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้ครบองค์ประกอบไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6996/2551 โจทก์ได้บรรยายรายละเอียดในคำฟ้องครบองค์ประกอบความผิดตาม ป.อ.มาตรา 300 แล้ว ดังนั้น การที่โจทก์ยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมข้อความว่า ป.อ.มาตรา 300 ที่คำขอท้ายฟ้องนั้น จึงเป็นเพียงการเพิ่มเติมฐานความผิดเท่านั้น และจำเลยย่อมทราบข้อหาตามคำฟ้องดีอยู่แล้ว จึงไม่ต้องมีการแจ้งข้อหาหรือสอบสวนเพิ่มเติมในความผิดตาม ป.อ.มาตรา 300 อีก และไม่ถือว่าเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย กรณีจึงมีเหตุอันสมควรในการขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง ทั้งได้ความด้วยว่าจำเลยให้การปฏิเสธลอย ๆ โดยมีได้อ้างเหตุแห่งการปฏิเสธไว้ ต่อมาภายหลังจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องโจทก์ จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยหลงต่อสู้ เมื่อการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง

ดังกล่าวเป็นเพียงการเพิ่มเติมฐานความผิดและจำเลยไม่ได้หลงต่อสู้ ทั้งโจทก์ยื่นคำร้องก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น กรณีจึงเข้าหลักเกณฑ์ที่จะแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3920/2549 โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้อง โดยขอแก้ไขบทลงโทษ ซึ่งเป็นการแก้หรือเพิ่มเติมฐานความผิดก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 163 วรรคหนึ่ง, 164 เมื่อจำเลยไม่ค้ำและศาลอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องหากจำเลยเห็นว่าที่จำเลยรับสารภาพไปจะทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดี จำเลยอาจยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมได้ เมื่อจำเลยไม่ยื่นคำร้องดังกล่าวแสดงว่าจำเลยรับสารภาพโดยมิได้หลงต่อสู้ในฐาณะความผิดที่โจทก์ขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องนั้น ศาลล่างทั้งสองยอมลงโทษจำเลยตามคำฟ้องที่แก้ไขเพิ่มเติมได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2902/2547 คำฟ้องโจทก์ที่มีได้ระบุค่าว่า โดยทุจริต ก็หาทำให้เสียไปเพราะบรรยายฟ้องไม่ครบองค์ประกอบความผิดไม่ เนื่องจากโจทก์บรรยายฟ้องมีความหมายบ่งบอกอยู่ในตัวว่าจำเลยกระทำโดยทุจริต จึงครบองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกง และเป็นคำฟ้องที่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158 แล้ว การที่โจทก์ยื่นคำร้องขอเติมค่าว่าโดยทุจริต จึงเป็นเพียงแก้ไขหรือเพิ่มเติมรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และยังอยู่ในระหว่างไต่สวนมูลฟ้องซึ่งจำเลยยังไม่อยู่ในฐานะเป็นจำเลยตาม มาตรา 165 วรรคท้าย ย่อมไม่ทำให้จำเลยเสียเปรียบ ทั้งนี้ตามมาตรา 164

เมื่อปรากฏตามคำร้องขอเพิ่มเติมของโจทก์เองว่า ข้อเท็จจริงที่ว่าบาดแผลของผู้เสียหายสาหัส เพิ่งปรากฏในชั้นพิจารณาของศาลมิใช่ปรากฏโดยมีการสอบสวนแล้ว โจทก์จึงฟ้องคดีในความผิดที่ยังไม่มีการสอบสวนนี้มิได้ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 120

ข้อสังเกต ฟ้องเติมแม้ไม่ระบุค่าว่า “โดยทุจริต” ซึ่งเป็นองค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกง แต่ คำฟ้องนั้นมีความหมายบ่งบอกในตัวของจำเลยกระทำโดยทุจริต จึงเป็นฟ้องที่ครบองค์ประกอบความผิดแล้ว การที่โจทก์ขอเพิ่มเติมค่าว่า “โดยทุจริต” จึงเป็นการขอเพิ่มเติมรายละเอียดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ไม่ใช่ขอเพิ่มเติมองค์ประกอบความผิด

แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าจำเลยไม่หลงต่อสู้คดี

ในคดีลักทรัพย์หรือรับของโจร จำเลยให้การปฏิเสธโดยอ้างว่าไม่ได้อยู่ที่เกิดเหตุ (อ้างฐานที่อยู่) และอ้างว่าเจ้าพนักงานไม่ได้จับโคขของกลางได้ที่จำเลย โจทก์ขอแก้ไขฟ้องว่าเหตุเกิดที่อื่นด้วย ไม่ทำให้จำเลยหลงต่อสู้คดีได้ โจทก์ขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 856/2510 ก่อนสืบพยานโจทก์ โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องโดยขอให้ศาลอนุญาตให้โจทก์ลงชื่อในท้ายฟ้องหรือถือเอาคำร้องเป็นการลงชื่อในช่องโจทก์ท้ายฟ้อง การขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเช่นนี้หาใช่ทำให้จำเลยต้องเสียเปรียบหรือหลงต่อสู้คดีแต่อย่างใดไม่ ศาลอนุญาตให้โจทก์เพิ่มเติมฟ้องเสียให้ถูกต้อง

กำหนดเวลาขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องและคำให้การ

ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 163 วรรคหนึ่ง โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมฟ้องได้ก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้น ส่วนตามมาตรา 163 วรรคสอง จำเลยยื่นคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การได้ก่อนศาลพิพากษา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1299/2547 การขอให้ศาลนับโทษจำเลยต่อจากคดีอื่น โจทก์จะต้องขอมาในคำขอท้ายฟ้องด้วย ถ้าจะขอภายหลังก็ต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอก่อนมีคำพิพากษาศาลชั้นต้นตาม ป.วิ.อ.มาตรา 163 วรรคหนึ่ง โจทก์จะเพียงขอมาในคำแก้ฎีกาหาได้ไม่ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

ข้อสังเกต การขอให้นับโทษต่อโจทก์ต้องขอมาในคำขอท้ายฟ้อง หรือยื่นคำร้องขอเพิ่มเติมคำฟ้องก่อนศาลชั้นต้นพิพากษามาตรา 163 โจทก์จะขอให้นับโทษต่อในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาไม่ได้

การแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การ (มาตรา 163 วรรคสอง)

เมื่อมีเหตุอันควร จำเลยอาจยื่นคำร้องขอแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การก่อนศาลพิพากษา ถ้าศาลเห็นควรอนุญาต ก็ให้ส่งสำเนาให้โจทก์

การขอแก้หรือเพิ่มเติมคำให้การของจำเลยอาจกระทำโดยขอถอนคำให้การเดิม และให้การใหม่ก็ได้ แต่ศาลจะอนุญาตตามคำร้องก็ต่อเมื่อมีเหตุอันควรด้วย เช่น เดิมจำเลยให้การรับสารภาพ ขอแก้คำให้การเป็นให้การปฏิเสธเพราะเข้าใจผิด ศาลเห็นว่าเป็นการขอแก้หลังจากมีทนายความแล้ว หรือศาลเห็นว่าเป็นคดีความผิดอันยอมความได้ แต่ผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ไว้ หรือจำเลยได้คัดค้านรายงานการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติไว้ เหล่านี้ศาลฎีกาถือว่าเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรอนุญาตให้แก้คำให้การได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4575/2551 การขอแก้ไขคำให้การจำเลยสามารถกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุอันสมควรตาม ป.วิ.อ.มาตรา 163 วรรคสอง เท่านั้น อีกทั้งเป็นดุลพินิจของศาล การที่จำเลยขอเพิกถอนคำให้การรับสารภาพเป็นให้การปฏิเสธฟ้องโจทก์ เท่ากับจำเลยยื่นคำให้การใหม่โดยขอถอนคำให้การเดิม ซึ่งมีผลเป็นการแก้ไขคำให้การหลังจากที่ได้ให้การรับสารภาพแล้ว อำนาจของศาลแขวงนครศรีธรรมราชมาฟ้องรวมกัน เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ขอให้มีความสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความและอ้างว่าจำเลยไม่เข้าใจจึงรับสารภาพเพื่อให้เรื่องจบเท่านั้น เป็นการให้การปฏิเสธภายหลังจำเลยผิดนัดชำระเงินค่าเสียหายแก่โจทก์ร่วมแล้วเพื่อให้มีการสืบพยานต่อไปอีก ถือได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อประวิงคดีจึงเป็นกรณีที่ไม่มีเหตุอันควร ไม่ชอบที่จะอนุญาตให้จำเลยแก้ไขคำให้การ

ข้อสังเกต หากจำเลยขอถอนคำให้การเพื่อประวิงคดี ถือว่าไม่มีเหตุอันควร ศาลไม่อนุญาต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 594/2549 จำเลยฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดตามฟ้อง แต่หากศาลเห็นว่าจำเลยกระทำผิดจริงก็ขอให้ลงโทษสถานเบาและรอกาลงโทษจำคุก ต่อมาระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา จำเลยยื่นคำร้องขอถอนข้อต่อสู้เดิมตามฎีกาที่ให้การปฏิเสธและให้การใหม่เป็นรับสารภาพตามฟ้อง คำร้องของจำเลยเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การ ซึ่ง

ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 163 วรรคสอง ที่บัญญัติให้กระทำได้ก่อนศาลชั้นต้นพิพากษา ส่วนที่ จำเลยขอแก้ไขฎีกาที่คัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ซึ่งพิพากษาว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้องนั้น เป็นการ ขอแก้ไขฎีกาโดยมิได้เพิ่มเติมประเด็นใหม่ แต่เป็นการสละข้อต่อสู้ในชั้นฎีกา ไม่ใช่การคัดค้านคำ พิพากษาศาลอุทธรณ์ จึงไม่ตกอยู่ในจำกัดเวลาฎีกาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 216 วรรคหนึ่ง จำเลยจึงยื่นคำ ร้องขอแก้ไขฎีกาได้แม้พ้นกำหนดเวลา 1 เดือน นับแต่วันอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

ข้อสังเกต จำเลยอาจขอแก้ไขฎีกาโดยสละข้อต่อสู้ในชั้นฎีกาได้ โดยไม่อยู่ในจำกัดเวลา 1 เดือน ตามมาตรา 216

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6214-6216/2544 ในคดีอาญานั้น แม้จำเลยจะให้การหรือไม่เป็น สิทธิของจำเลยก็ตาม แต่การขอแก้ไขคำให้การของจำเลยสามารถกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุอันสมควรตาม ป.วิ.อ. มาตรา 163 วรรคสองเท่านั้น มิใช่เป็นไปตามอำเภอใจของจำเลย อีกทั้งเป็นดุลพินิจของศาล เห็นสมควรจึงอนุญาตให้แก้ไขได้ การที่จำเลยยื่นคำให้การใหม่โดยขอถอนคำให้การเดิมที่ให้การรับ สารภาพและขอให้การใหม่เป็นปฏิเสธฟ้องของโจทก์ ซึ่งมีผลเป็นการแก้ไขคำให้การเช่นนี้จึงเป็นกรณีที่ไม่ มีเหตุอันควร

การสั่งคำร้องขออนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องหรือคำให้การ

เมื่อโจทก์หรือจำเลยยื่นคำร้องขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมฟ้องหรือคำให้การแล้ว ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้อง สั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตตามบทบัญญัติมาตรา 163 และ 164 ก่อน มิฉะนั้น ถือว่าไม่ถูกต้องตาม กระบวนพิจารณาตามมาตรา 208

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2008/2538 เมื่อโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขคำฟ้อง ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ ต้องสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตตาม ป.วิ.อ. มาตรา 163, 164 การที่ศาลชั้นต้นไม่สั่งคำร้องนั้นแล้ว พิพากษาคดีไปเป็นการมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา ชอบที่ศาลอุทธรณ์จะยกคำ พิพากษาศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นพิจารณาและพิพากษาหรือสั่งใหม่ตามรูปคดีตามมาตรา 208(2) การที่ ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นโดยเห็นว่าเป็นความผิดของโจทก์ที่ไม่แถลงต่อศาล ชั้นต้นเพื่อให้ดำเนินการดังกล่าวก่อนจึงไม่ชอบ

ข้อสังเกต เรื่องนี้ ก่อนวันนัดฟังคำพิพากษา โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขคำฟ้องโดยขอให้เพิ่มโทษ จำเลย ศาลชั้นต้นสั่งว่า “รอไว้สั่งในวันนัด สำเนาให้จำเลย” ครั้นถึงวันนัดฟังคำพิพากษา ศาลชั้นต้น มิได้สั่งคำร้องดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้นเมื่อโจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขคำฟ้องแล้ว ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องสั่ง อนุญาตหรือไม่อนุญาตตามคำร้องดังกล่าว เมื่อศาลชั้นต้นไม่สั่งคำร้องดังกล่าว ถือเป็นการดำเนิน กระบวนพิจารณาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องให้ศาลชั้นต้นทำการพิจารณาพิพากษาหรือสั่งใหม่ตามรูปคดี

ศาลอาจอนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องได้โดยปริยายก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3593/2529 โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขฟ้องจาก บ. ผู้เสียหายซึ่งเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัท บ. เป็น บ. ซึ่งเป็นกรรมการผู้จัดการบริษัท บ. ผู้เสียหาย ศาลชั้นต้นสั่งคำร้องว่าสำเนาให้จำเลย ศาลจะส่งคำร้องนี้ในคำพิพากษา แต่ในคำพิพากษามีได้กล่าวถึงคำร้องขอแก้ไขฟ้องคดีข้อความคำพยานโจทก์คือ บ. กรรมการผู้จัดการบริษัท บ. ผู้เสียหาย แสดงว่าศาลชั้นต้นได้อนุญาตให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องแล้วโดยปริยาย ดังนั้น ผู้เสียหายตามฟ้องคือบริษัท บ. ไม่ใช่ บ. และบริษัท บ. ได้ร้องทุกข์ภายใน 3 เดือน พนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้อง

โจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด (มาตรา 166)

หลักเกณฑ์ ถ้าโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัด ให้ศาลยกฟ้องเสีย แต่ถ้าศาลเห็นว่ามีความสมควรจึงมาไม่ได้ จะสั่งเลื่อนคดีไปก็ได้ (มาตรา 166 วรรคหนึ่ง)

คดีที่ศาลได้ยกฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าโจทก์มาร้องภายในสิบห้าวันนับแต่วันศาลยกฟ้องนั้น โดยแสดงให้เห็นได้ว่ามีความสมควรจึงมาไม่ได้ ก็ให้ศาลยกคดีนั้นขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่ (มาตรา 166 วรรคสอง)

ในคดีที่ศาลยกฟ้องดังกล่าวแล้ว จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ แต่ถ้าศาลยกฟ้องเช่นนี้ในคดีซึ่งราษฎรเท่านั้นเป็นโจทก์ ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นอีก เว้นแต่จะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว (มาตรา 166 วรรคสาม)

กำหนดนัดหมายถึงนัดไต่สวนมูลฟ้องและนัดพิจารณา

ตามมาตรา 181 บัญญัติให้นำมาตรา 166 ไปใช้บังคับแก่การพิจารณาด้วยโดยอนุโลมกำหนดนัดตามมาตรา 166 วรรคหนึ่ง จึงหมายถึงกำหนดนัดไต่สวนมูลฟ้องและกำหนดนัดพิจารณา ถ้าโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดไม่ว่าจะเป็นชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือชั้นพิจารณาศาลก็ต้องยกฟ้องเช่นเดียวกัน นอกจากนี้วันนัดไต่สวนมูลฟ้องหรือนัดพิจารณาต้องเป็นการนัดเพื่อสืบพยานโจทก์ด้วย ดังนี้ การที่โจทก์ไม่มาศาลในวันกำหนดนัดเพื่อฟังกำหนดวันพิจารณาหรือกำหนดนัดพร้อมเพื่อฟังผลคดีแพ่ง ไม่ใช่กำหนดนัดตามมาตรา 166 วรรคหนึ่ง ศาลจะยกฟ้องตามบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9280/2551 ศาลสั่งให้คู่ความกำหนดวันนัดพิจารณาสืบพยานโจทก์และนัดสืบพยานจำเลยที่ศูนย์นัดความและคู่ความได้ตกลงกำหนดวันนัดที่ศูนย์นัดความ ถือได้ว่าการกระทำของคู่ความที่ตกลงกำหนดวันนัดที่ศูนย์นัดความเป็นการกระทำตามคำสั่งศาล และเป็นการกำหนดวันนัดต่อศาล จึงชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3736/2551 ผู้ร้องไม่มาศาลในวันนัดไต่สวนคำร้องขอคืนของกลาง ต้องด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 166 ประกอบ มาตรา 181 ศาลชั้นต้นชอบที่จะยกฟ้อง และผู้ร้องมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าผู้ร้องทราบนัดแล้วไม่มา ศาลถือว่าผู้ร้องไม่มีพยานมาศาลและให้ยกคำร้องจึงเป็นการไม่ชอบ แม้ศาลชั้นต้นจะยกคำร้องของผู้ร้องโดยถือว่าผู้

ร้องไม่มีพยานมาสืบ ก็ไม่เป็นการตัดสิทธิของผู้ร้องที่จะยื่นคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ เมื่อผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่แล้ว จึงไม่มีเหตุที่จะเพิกถอนคำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าว

ข้อสังเกต นัดพิจารณา หมายความว่ารวมถึงการนัดไต่สวนคำร้องขอคืนของกลางด้วย เมื่อผู้ร้องไม่มาศาลในวันนัดไต่สวนคำร้องขอคืนของกลาง ศาลชั้นต้นชอบที่จะยกฟ้องตามมาตรา 166

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4625/2545 แม้ตามคำร้องของโจทก์จะเป็นเรื่องขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนการพิจารณาที่ผิดระเบียบ แต่คำร้องก็ได้กล่าวอ้างถึงเหตุที่การพิจารณาผิดระเบียบว่าเกิดจากการส่งหมายนัดของเจ้าพนักงานศาลไม่ชอบ ไม่อาจถือว่าโจทก์ได้ทราบกำหนดนัดสืบพยานโจทก์ จึงขอให้ศาลกำหนดวันนัดสืบพยานโจทก์ใหม่ ซึ่งแปลได้ว่าโจทก์ประสงค์จะแสดงให้ศาลเห็นได้ว่ามีเหตุอันสมควรจึงมาศาลไม่ได้ และขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 166 วรรคสอง ประกอบ มาตรา 181 และการที่ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์เพราะโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดโดยโจทก์ไม่ทราบกำหนดวันนัดสืบพยานโจทก์ จึงไม่อยู่ในบังคับที่โจทก์จะต้องร้องขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ศาลยกฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 166 วรรคสอง ประกอบ มาตรา 181

ข้อสังเกต คำว่า “โจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด” ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 166 วรรคหนึ่ง หมายความว่า โจทก์ได้ทราบกำหนดนัดแล้วไม่มาศาล ถ้าโจทก์ไม่ทราบกำหนดนัดโดยชอบ จึงไม่มาศาลจะถือว่าโจทก์ไม่ได้มาตามกำหนดนัด และศาลจะยกฟ้องโจทก์เสียตามมาตรา 166 วรรคหนึ่งไม่ได้ แต่ถ้าศาลยกฟ้อง ก็ไม่อยู่ในบังคับที่โจทก์จะต้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ภายใน 15 วัน นับแต่วันมีคำสั่งตามมาตรา 166 วรรคสอง

กำหนดนัด หมายถึง วันนัดสืบพยานโจทก์ทุกนัด

ที่ว่าโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัดนั้น ไม่หมายความว่าถึงวันนัดสืบพยานโจทก์นัดแรกเท่านั้น แต่หมายถึงวันนัดสืบพยานโจทก์ทุกนัด เพราะโจทก์ยังมีหน้าที่ปฏิบัติต่อศาลโดยนำพยานเข้าสืบจนกว่าจะหมดพยานโจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 145/2536 ศาลชั้นต้นนัดสืบพยานโจทก์ได้ 2 นัด และสืบพยานโจทก์ได้ 3 ปากแล้ว ในนัดต่อมาทนายโจทก์ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีอ้างว่าป่วย จำเลยคัดค้านว่ามีได้ป่วยจริง ศาลชั้นต้นให้จำศาลไปตรวจสอบอาการของทนายโจทก์แต่ไม่พบ จึงมีคำสั่งยกคำร้องขอเลื่อนคดีและถือว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบ ให้งดสืบพยานโจทก์แล้วนัดสืบพยานจำเลย มิใช่กรณีศาลมีคำสั่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา 166, 181 เพราะเป็นเรื่องโจทก์ขอเลื่อนคดีแล้วศาลไม่ให้เลื่อน หากโจทก์ไม่มาตามนัดศาลจึงยกฟ้องไม่ ส่วนที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้องของจำเลยที่ขอให้ศาลยกฟ้องโจทก์เป็นคำสั่งระหว่าง

พิจารณาในคดีอาญาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 196 ซึ่งมีได้บัญญัติให้คู่ความต้องโต้แย้งคำสั่งไว้แต่ประการใด ไม่ จำเลยจึงอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นโดยไม่ต้องโต้แย้งไว้ได้

ข้อสังเกต คดีนี้มีการสืบพยานโจทก์ไปบ้างแล้ว เมื่อโจทก์ไม่มาศาลในนัดต่อมาแต่ได้ยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีไว้ แม้ศาลไม่อนุญาตให้เลื่อนคดี ก็ไม่ใช่กรณีโจทก์ไม่มาศาลตามกำหนดนัดศาลจะยกฟ้องตามมาตรา 166 วรรคหนึ่งไม่ได้ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าถือว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบให้คดีสืบพยานโจทก์และสืบพยานจำเลยแล้วมีคำพิพากษาลงโทษจำเลย ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้อง ศาลฎีกาเห็นว่ากระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นชอบแล้ว จึงพิพากษากลับให้บังคับตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น เห็นได้ว่าคดีนี้มีการสืบพยานโจทก์ไปบางส่วนแล้ว พยานที่สืบไปแล้วก็ยังคงสมบูรณ์ ดังนั้น ศาลจะพิพากษายกฟ้องโดยถือว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสืบไม่ได้ โจทก์คงหมดสิทธิสืบพยานโจทก์ที่เหลือเท่านั้น แต่พยานหลักฐานที่โจทก์สืบไปแล้วอาจเพียงพอฟังลงโทษจำเลยได้ ศาลจึงต้องสืบพยานจำเลยแล้วพิพากษาคดีไปตามปกติ ในเรื่องนี้เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีสืบพยานโจทก์ไปบ้างแล้วและโจทก์ไม่มาศาลในวันสืบพยานโจทก์ในนัดต่อมาโดยไม่ได้ขอเลื่อนคดีศาลก็พิพากษายกฟ้องตามมาตรา 166 วรรคหนึ่ง ได้โดยไม่ต้องพิจารณาพยานโจทก์ที่ได้สืบมาแล้วว่าพอรับฟังลงโทษจำเลยหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5461/2534 การไต่สวนมูลฟ้องหรือการสืบพยานโจทก์ในคดีอาญาโจทก์ยังคงมีหน้าที่ต้องมาศาลในนัดต่อมา หากศาลเลื่อนการไต่สวนมูลฟ้องหรือการสืบพยานโจทก์ไปเนื่องจากยังไม่เสร็จในนัดแรก และการที่ศาลมีคำสั่งให้รวมการพิจารณาคดีของโจทก์ที่ 1 ที่ 2 เข้ากับคดีที่โจทก์ที่ 3 เป็นโจทก์ฟ้อง ก็เป็นไปเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณาพิพากษาเมื่อถึงวันนัดสืบพยานโจทก์รวมทั้งสาม แม้โจทก์ที่ 3 มาศาลก็หาทำให้โจทก์ที่ 1 ที่ 2 หลุดพ้นจากหน้าที่ที่ต้องมาศาลตามกำหนดนัดตาม ป.วิ.อ. มาตรา 166 ไม่

ข้อสังเกต เรื่องนี้ เดิมโจทก์ที่ 1 และที่ 2 เป็นโจทก์ฟ้องจำเลยสำนวนหนึ่ง และโจทก์ที่ 3 เป็นโจทก์ฟ้องอีกสำนวนหนึ่ง ต่อมาศาลรวมการพิจารณาทั้งสองสำนวนเข้าด้วยกัน ชั้นพิจารณาได้มีการสืบพยานโจทก์ทั้งสองสำนวนไปบ้างแล้ว ครั้นถึงวันนัดต่อมาโจทก์ที่ 3 มาศาล ส่วนสำนวนแรกคือโจทก์ที่ 1 ที่ 2 ไม่มาศาลโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง ศาลจึงต้องยกฟ้องโจทก์ที่ 1 ที่ 2

การขอให้ยกคดีขึ้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาใหม่ (มาตรา 166 วรรคสอง และมาตรา 166 ประกอบมาตรา 181)

เมื่อศาลยกฟ้องเพราะเหตุโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัดแล้ว ถ้าโจทก์มาร้องภายใน 15 วันนับแต่วันที่ศาลยกฟ้องนั้น โดยแสดงให้เห็นว่ามีเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ ก็ให้ศาลยกคดีนั้นขึ้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาใหม่

ข้อสังเกต ตามมาตรา 181 บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา 166 ไปใช้บังคับแก่การพิจารณาโดยอนุโลม ดังนั้น ตามมาตรา 166 วรรคสอง จึงหมายถึงการขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ด้วย

กรณีที่โจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด ศาลก็ต้องยกฟ้องโดยอ้างเหตุว่าโจทก์ขาดนัดตามมาตรา 166 วรรคหนึ่ง จะยกฟ้องโดยอ้างเหตุว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสู้ไม่ได้ อย่างไรก็ดี แม้ศาลจะยกฟ้องโดยอ้างเหตุว่าโจทก์ไม่มีพยานมาสู้ก็ถือว่าเป็นการยกฟ้องตามมาตรา 166 วรรคหนึ่งนั่นเอง โจทก์จึงมีสิทธิขอให้ยกคดีขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่หรือพิจารณาใหม่ตามมาตรา 166 วรรคสองได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4366/2547 การที่ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์เพราะเห็นว่าโจทก์จงใจไม่มาศาลในวันนัดสืบพยานโจทก์นั้น เป็นการยกฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 166 วรรคแรก ประกอบด้วยมาตรา 181 ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงในสำนวนความปรากฏว่าศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์ และโจทก์มายื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนคำพิพากษาดังกล่าวซึ่งมีผลเท่ากับเป็นการขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ โดยยื่นคำร้องภายใน 15 วัน นับแต่วันศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ทั้งคำร้องของโจทก์ก็ได้แสดงเหตุยืนยันว่าโจทก์ได้มาศาลตามกำหนดนัดแล้ว เพียงแต่โจทก์ยังติดการดำเนินคดีอาญาอื่น ซึ่งศาลได้นัดพิจารณาไว้ในวันเวลาเดียวกันก่อน เสร็จแล้วจึงจะมาดำเนินคดีนี้ต่อไป ซึ่งหากเป็นความจริงตามคำร้องก็นับว่ามีเหตุสมควรที่โจทก์ไม่ได้มาดำเนินคดีนี้ตามกำหนดนัด ศาลชอบที่จะไต่สวนคำร้องของโจทก์เสียก่อนจึงจะวินิจฉัยได้ว่าที่โจทก์ไม่ได้มาดำเนินคดีนี้ตามกำหนดนัดมีเหตุสมควรหรือไม่ การที่ศาลล่างด่วนวินิจฉัยสั่งยกคำร้องของโจทก์โดยไม่ไต่สวนให้ได้ความจริงเสียก่อน จึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 166 วรรคสอง ประกอบด้วยมาตรา 181

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 794/2540 ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่ส่งหมายยังเป็นข้อโต้แย้งกันอยู่ ซึ่งเป็นสาระสำคัญในอันที่จะวินิจฉัยว่าโจทก์ได้ทราบกำหนดนัดวันสืบพยานโจทก์หรือไม่ หากฟังว่าโจทก์ไม่ทราบกำหนดนัดสืบพยานดังกล่าว กรณีก็ไม่อยู่ในบังคับที่โจทก์จะต้องขอให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ศาลยกฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 166 วรรคสอง ประกอบด้วยมาตรา 181 ดังนั้น ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคำร้องโจทก์โดยถือว่าโจทก์ทราบวันนัดสืบพยานโจทก์แล้ว และที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ศาลชั้นต้นพิจารณาใหม่โดยมิได้ให้ศาลชั้นต้นไต่สวนพยานหลักฐานให้สิ้นกระแสความก่อนจึงเป็นการไม่ชอบ

ข้อสังเกต กำหนดเวลาขอเพิกถอนภายใน 8 วัน นับแต่วันทราบข้อพิพาทระเบียบตาม ป.วิ.พ. มาตรา 27 อาจจะยาวกว่าระยะเวลาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 166 วรรคสองก็ได้ เช่น โจทก์เพิ่งทราบว่าศาลยกฟ้องไปแล้ว 20 วัน โจทก์ก็ยังมีสิทธิร้องขอให้เพิกถอนตาม ป.วิ.พ. มาตรา 27 ได้

เหตุสมควร ที่โจทก์มาศาลไม่ได้

เหตุสมควรที่โจทก์มาศาลไม่ได้ต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป เช่น ไม่มาศาลเพราะจดจำวันนัดของศาลผิด เป็นความบกพร่องของโจทก์ ถือว่าไม่ใช่เหตุสมควร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9280/2551 การที่เจ้าหน้าที่ศาลประจำศูนย์นัดความบันทึกวันนัดสืบพยานโจทก์ตามที่โจทก์และทนายจำเลยตกลงกัน แม้โจทก์ไม่มีทนายความคอยให้คำปรึกษาในขณะที่ตกลงกำหนดวันนัดก็ตาม แต่โจทก์เป็นผู้กำหนดวันนัดด้วยตนเอง โจทก์ควรจดบันทึกวันเวลานัดไว้เพื่อมิ

ให้หลงลืม แต่ทางนำสืบของโจทก์ไม่ปรากฏว่าโจทก์จัดบันทึกเวลานัดแต่อย่างใด เชื่อว่าโจทก์จัดจำวันนัดสืบพยานโจทก์คลาดเคลื่อน ซึ่งเป็นความผิดพลาดที่เกิดจากความไม่รอบคอบและเป็นความประมาทเลินเล่อของโจทก์เอง จึงไม่มีเหตุสมควรที่จะยกคดีของโจทก์ขึ้นพิจารณาใหม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5985/2550 หลังจากสืบพยานโจทก์ไปบ้างแล้ว โจทก์ไม่มาศาลโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 166 ประกอบมาตรา 181 โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วยกคำร้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษากลับ ให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ดังนี้ คำสั่งให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ของศาลอุทธรณ์ภาค 3 เป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ 3 ที่วินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ซึ่งอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ยกคำร้องขอให้พิจารณาใหม่ของโจทก์ จึงเป็นคำสั่งที่ทำให้คดีเสร็จไปจากศาลอุทธรณ์ภาค 3 ไม่ใช่คำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 3 ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 196 ประกอบมาตรา 225 จำเลยจึงฎีกาคำสั่งดังกล่าวได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1967/2549 ในวันนัดสืบพยานโจทก์ โจทก์มีหน้าที่ต้องมาศาลตามกำหนดนัดแม้พนักงานอัยการโจทก์เจ้าของสำนวนจะมาที่ศาลแล้วแต่ก็มีได้เข้าห้องพิจารณา แต่ไปทำหน้าที่แทนพนักงานอัยการในคดีอื่นและทำหน้าที่อื่น โจทก์อ้างว่าจะมีพนักงานอัยการคนอื่นมาว่าความแทนโจทก์โดยโจทก์เองไม่ได้ใส่ใจว่าที่แท้จริงแล้วมีพนักงานอัยการคนอื่นมาทำหน้าที่แทนหรือไม่ ทั้งที่เจ้าหน้าที่ศาลได้ประกาศเรียกโจทก์ให้เข้าห้องพิจารณาตั้งแต่เวลา 9 นาฬิกา ศาลรอจนกระทั่ง 11.15 นาฬิกา โจทก์ก็ไม่เข้าห้องพิจารณาคดีแฉ่งให้ศาลทราบถึงเหตุขัดข้องของโจทก์ ดังนี้ โจทก์จะอ้างว่าโจทก์เชื่อว่าจะมีพนักงานอัยการคนอื่นมาทำหน้าที่แทนแล้ว เพื่อให้เห็นว่าโจทก์มิได้มีเจตนาที่จะจงใจหรือไม่ใส่ใจกำหนดนัดของศาลหาได้ไม่ เหตุที่โจทก์เชื่อดังกล่าวจึงไม่ใช่เรื่องที่จะนำมาเป็นข้ออ้างเพื่อให้ศาลยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้

ผลของการยกฟ้อง (มาตรา 166 วรรคสาม)

ในคดีที่ศาลยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาตามกำหนดนัด จะฟ้องจำเลยเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ แต่ถ้าเป็นคดีที่ราษฎรเท่านั้นเป็นโจทก์ ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการฟ้องคดีนั้นอีก เว้นแต่จะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว

โดยหลักเมื่อศาลยกฟ้องตามมาตรา 166 วรรคหนึ่งแล้ว จะฟ้องจำเลยเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้

กรณีราษฎร (ผู้เสียหาย) เป็นโจทก์ เมื่อศาลยกฟ้องตามมาตรา 166 วรรคหนึ่ง แยกออกเป็น 2 กรณี

1. กรณีความผิดต่อส่วนตัว ทั้งผู้เสียหายและพนักงานอัยการฟ้องใหม่ไม่ได้
2. กรณีความผิดต่อแผ่นดิน ผู้เสียหายฟ้องใหม่ไม่ได้ แต่พนักงานอัยการฟ้องเรื่องเดียวกันนั้นอีกได้

กรณีที่ผู้เสียหายและพนักงานอัยการเป็นโจทก์ร่วมกัน ไม่ใช่กรณีที่ราษฎรเท่านั้นเป็นโจทก์ ไม่ว่าจะ
จะเป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดต่อแผ่นดิน เมื่อศาลยกฟ้องตามมาตรา 166 วรรคหนึ่ง ทั้ง
พนักงานอัยการและผู้เสียหายก็จะนำเรื่องเดียวกันนั้นมาฟ้องอีกไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9280/2551 โจทก์ขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ศาลชั้นต้นมีคำสั่ง
ยกคำร้องและศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ไม่ใช่กรณีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์ไม่
อยู่ในบังคับ ป.วิ.อ. มาตรา 220

ข้อสังเกต คดีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกฟ้องเพราะเหตุโจทก์ไม่มาศาลตามมาตรา 166 ศาล
อุทธรณ์พิพากษายืน เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์ จึงต้องห้ามมิให้ฎีกา
ตามมาตรา 220

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1751/2548 ป.วิ.อ. มาตรา 220 ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในคดีที่
ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์ เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาศาลตาม
มาตรา 166 วรรคหนึ่ง ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายก
ฟ้องโจทก์ จึงต้องห้ามมิให้โจทก์ฎีกาตามบทกฎหมายดังกล่าวข้างต้น

ข้อสังเกต เรื่องนี้ เมื่อศาลยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาศาลตามมาตรา 166 โจทก์ยื่นคำร้องขอให้
ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ศาลชั้นต้นยกคำร้องเพราะโจทก์ยื่นคำร้องเกิน 15 วัน โจทก์อุทธรณ์คำสั่งยก
ฟ้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จึงเป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนในคำสั่งยกฟ้อง แต่ถ้าเป็นกรณีที่
ศาลชั้นต้นยกคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ โจทก์อุทธรณ์คำสั่งให้ยกคำร้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษา
ยืน ไม่ใช่กรณีศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ยกฟ้องตามมาตรา 220 เพราะไม่ใช่เนื้อหาในคดี จึงไม่
ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง

บทสรุป

การบรรยายฟ้องเป็นสาระสำคัญในกระบวนการดำเนินคดีอาญา เพราะถ้าบรรยายฟ้องไม่ดีก็อาจ
เป็นฟ้องที่เคลือบคลุมได้ จึงจำเป็นต้องอธิบายฟ้องให้ละเอียดเท่าที่จำเป็นจะเข้าใจข้อหาได้ดี เพราะ
ปัจจุบันกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้เปิดโอกาสให้จำเลยได้ต่อสู้คดีได้เต็มที่ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความ
ยุติธรรมให้มากที่สุด จึงมีกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องให้ศาลได้ตรวจสอบได้รอบคอบอีกชั้นหนึ่ง ทั้งเป็น
การไม่ต้องการให้บุคคลใดมาใช้กระบวนการยุติธรรมมาเป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งบุคคลใด และให้
การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรอบคอบและรัดกุมให้มากที่สุด ดังนั้นการบรรยายฟ้องในคดีอาญาจึง
ดำเนินการด้วยความรอบคอบและเหมาะสมในเวลาด้วย เพราะรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้พิจารณาด้วย
ความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 นายศักดิ์ดาเป็นโจทก์ฟ้องนายศักดิ์ชัย เป็นจำเลย ในข้อหาฉ้อโกงตาม ป.อ. ม.341 ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ โดยยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้นเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2539 กล่าวหาว่า จำเลยฉ้อโกงเงินของโจทก์ไปจำนวน 100,000 บาท เหตุเกิดเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2538 โดยโจทก์ได้ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลชนะสงคราม ท้องที่ที่เกิดเหตุแล้ว

ในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง เมื่อโจทก์เบิกความต่อศาล ทนายจำเลยนำสำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีซึ่งเป็นหลักฐานที่โจทก์ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนโดยมีหัวหน้าพนักงานสอบสวนรับรองว่าถูกต้องมาถามค้านโจทก์ ซึ่งโจทก์เบิกความยอมรับว่าได้ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตามสำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีจริง จำเลยส่งสำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีดังกล่าวต่อศาล เมื่อศาลพิจารณาสำเนารายงานประจำวัน เกี่ยวกับคดีดังกล่าวแล้ว ปรากฏว่าโจทก์ไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2538 ซึ่งเกินกำหนด 3 เดือน นับแต่วันที่โจทก์รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด

ดังนี้ ศาลจะรับฟังสำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีที่จำเลยนำส่งในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและพิพากษายกฟ้องเพราะคดีขาดอายุความร้องทุกข์ได้หรือไม่

ข้อ 2 ก. โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยกระทำความผิดฐานพยายามฆ่า และฐานทำให้เสียทรัพย์ต่างกรรมต่างวาระกัน ขอให้ลงโทษตาม ป.วิ.อ. ม.288, 80 และ 358 โดยในคำขอท้ายฟ้องมิได้ขอให้

ลงโทษจำเลยเรียงกระทงความผิด และมีได้อ่าง ป.อ. ม.91 มาด้วย แต่ทางพิจารณาข้อเท็จจริงฟังได้ตามฟ้อง ดังนี้ ศาลจะมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยทุกกรรมเรียงกระทงความผิดได้หรือไม่

ข. โจทก์บรรยายฟ้องเพียงว่า จำเลยได้ใช้อาวุธปืน ซึ่งไม่ได้รับอนุญาตตาม พ.ร.บ. อาวุธปืนฯ ยิงผู้เสียหายโดยเจตนาฆ่า แต่ผู้เสียหายไม่ถึงแก่ความตายเพียงได้รับอันตรายแก่กาย ขอให้ลงโทษตาม พ.ร.บ. อาวุธปืนฯ ป.อ. ม.288, 80, 371 และ 376 หากข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาฟังได้ด้วยว่า จำเลยยิงปืนโดยใช่เหตุในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่มีได้กล่าวไว้ในฟ้อง ดังนี้ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานยิงปืนโดยใช่เหตุในหมู่บ้านตาม ป.อ. ม.376 ได้หรือไม่

ข้อ 3 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2549 องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ เป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาลจังหวัดธัญบุรีว่า เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2549 เวลากลางวัน จำเลยซึ่งเป็นพนักงานขับรถของโจทก์ได้ยกยอกเอาน้ำมันรถยนต์ 50 ลิตร ราคา 1,150 บาท ของโจทก์ไปโดยทุจริต เหตุเกิดที่ตำบลลำผักกูด อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี โจทก์รู้เรื่องจำเลยกระทำความผิดเมื่อต้นเดือนมิถุนายน 2549 ขอให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา 352, 353 และให้คืนน้ำมันรถยนต์หรือใช้ราคา 1,150 บาท แก่โจทก์ ศาลชั้นต้นตรวจคำฟ้องแล้วสั่งให้โจทก์แก้ฟ้อง โดยให้ระบุนวันที่รู้เรื่องจำเลยกระทำความผิด โจทก์จึงแก้ฟ้องโดยระบุนวันที่ดังกล่าวเป็นวันที่ 10 มิถุนายน 2549 ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วสั่งประทับฟ้อง จำเลยให้การปฏิเสธและคัดค้านว่า คำสั่งศาลชั้นต้นที่สั่งให้โจทก์แก้ไขฟ้องไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ก่อนสืบพยานโจทก์ โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องว่า โจทก์ฟ้องจำเลยเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ทนายของโจทก์ลงลายมือชื่อแทนโจทก์ในคำฟ้องโดยตัวโจทก์ปลั่งเปลวไป ขออนุญาตให้ตัวโจทก์ลงลายมือชื่อในฟ้อง หรือถือเอาคำร้องนี้เป็นการลงลายมือชื่อของตัวโจทก์ท้ายฟ้อง จำเลยคัดค้านว่า ฟ้องโจทก์ไม่ชอบด้วยกฎหมายมาแต่แรกและล่วงเลยเวลาที่จะสั่งแก้ฟ้องได้ตามกฎหมายแล้ว ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้

ในวันสืบพยานจำเลยเสร็จ โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องเป็นว่า “...จำเลยซึ่งเป็นพนักงานของโจทก์ อันเป็นองค์การรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐตำแหน่งพนักงานขับรถ...” และขอเพิ่มเติมคำขอท้ายฟ้องเป็นว่า “...ขอให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา 147, 157, 352, 353 และให้คืน...” จำเลยรับว่า เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจจริง แต่คัดค้านว่าการแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องทำให้จำเลยเสียเปรียบและหลงต่อสู้อยู่ เพราะจำเลยสืบพยานเสร็จแล้ว ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งศาลชั้นต้นที่สั่งให้โจทก์แก้ไขฟ้องเอง และคำสั่งศาลชั้นต้นที่อนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมตามคำร้องขอของโจทก์ทั้งสองครั้ง ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ข้อ 4 ธนาคารกรุงธน จำกัด ฟ้องขอให้ลงโทษนายอังกูร จำเลย ฐานปลอมตัวเงิน ใช้ตัวเงินปลอมและฉ้อโกงตาม ป.อ. มาตรา 265, 268 และ 341 (เฉพาะความผิดฉ้อโกงตามมาตรา 341 เป็นความผิดต่อส่วนตัว) ศาลมีคำสั่งให้นัดไต่สวนมูลฟ้องในวันที่ 9 มีนาคม 2550 เวลา 9.00

นาฬิกา โจทก์ทราบวันนัดแล้ว เจ้าพนักงานศาลได้ปิดหมายนัดไต่สวนมูลฟ้องและสำเนาคำฟ้องที่บ้าน จำเลย เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2550 ซึ่งโจทก์ได้ทราบการปิดหมายดังกล่าวแล้ว ถึงวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง ทนายจำเลยไปศาล ทนายโจทก์เห็นว่าการส่งหมายนัดและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยยังไม่มีผลตามกฎหมาย โจทก์และทนายโจทก์จึงไม่ไปศาล ศาลจึงมีคำสั่งยกฟ้อง ต่อมาวันที่ 29 มีนาคม 2550 พนักงาน อัยการ ได้ยื่นฟ้องนายอึ้งคารในความผิดเรื่องเดียวกันและข้อหาเดียวกันต่อศาลอีก ศาลมีคำสั่งไม่รับ ฟ้องทุกฐานความผิด

ให้วินิจฉัยว่า คำพิพากษายกฟ้องและคำสั่งไม่รับฟ้องของศาลชอบหรือไม่

ข้อ 5 นายยู และนายเอช ต่างเป็นโจทก์ฟ้องนายที ในความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ศาล ชั้นต้นสั่งรวมพิจารณาคดีทั้งสองเรื่องเข้าด้วยกัน หลังจากสืบพยานโจทก์นัดแรกไปแล้ว ในการสืบพยาน โจทก์นัดต่อมา นายเอช และทนายของนายเอชมาศาลส่วนนายยู และทนายของนายยู ไม่มาโดยไม่แจ้ง เหตุขัดข้องศาลชั้นต้นจึงมีคำสั่งในรายงานกระบวนการพิจารณาให้ยกฟ้องคดีที่นายยู เป็นโจทก์ตาม ป.วิ.อ. ม.166 ประกอบ ม.181 นายยู อุทธรณ์ว่า เมื่อศาลรวมพิจารณาคดีที่นายยูเป็นโจทก์เข้ากับคดีที่นายเอช เป็นโจทก์ การฟังพยานหลักฐานตลอดจนการพิพากษาคดีต้องถือเป็นคดีเดียวกัน แม้ถึงวันนัดสืบพยาน โจทก์ทั้งสองจะมีแต่นายเอช และทนายของนายเอช มาศาลก็ตาม ต้องถือว่านายยูมาศาลด้วย อีกทั้งมิใช่ เป็นการนัดสืบพยานโจทก์นัดแรก การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกฟ้องในคดีที่นายยูเป็นโจทก์ จึงเป็นคำสั่ง ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ให้วินิจฉัยว่า อุทธรณ์ของนายยูฟังขึ้นหรือไม่

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 11

สหรัฐ กิติ ศุภการ ผู้พิพากษา.(2556) **หลักและคำพิพากษากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.**

(พิมพ์ครั้งที่1)กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร ธานี วรรณทร์.(2556) **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามแนวคิดของ**

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร สอบสวน.(พิมพ์ครั้งที่ 1)

กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา

บทที่ 12 คดีมีมูลให้ประทับฟ้อง

คดีมีมูลให้ประทับฟ้อง (มาตรา 167)

เมื่อศาลได้พิจารณาคดีแล้วในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วปรากฏว่า คดีมีมูลให้ดำเนินการดังนี้ ตามมาตรา 167 ถ้าคดีมีมูลให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา ถ้าคดีไม่มีมูลให้พิพากษายกฟ้อง กรณีคดีมีมูลศาลก็สั่งประทับฟ้องได้โดยไม่ต้องทำในรูปคำพิพากษา จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 186 แต่ถ้าคดีไม่มีมูลศาลต้องพิพากษายกฟ้องจะต้องมีหัวข้อสำคัญตามมาตรา 186

คำพิพากษาฎีกา 2777/2545 ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แม้ศาลจะพิจารณาเพียงว่าคดีโจทก์มีมูลที่จะประทับฟ้องไว้พิจารณาหรือไม่ก็ตาม แต่เมื่อศาลเห็นว่ากรกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ศาลก็ชอบที่จะวินิจฉัยและพิพากษายกฟ้องไปได้เลย ไม่จำเป็นต้องประทับฟ้อง แล้วพิพากษายกฟ้องในภายหลัง

ข้อสังเกต ถ้าศาลเห็นว่ากรกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดก็พิพากษายกฟ้องได้เลย

คำพิพากษาฎีกา 2198/2531 ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เมื่อโจทก์ยืนยันว่าข้อความที่จำเลยเบิกความเป็นความเท็จ และเป็นข้อสำคัญในคดีคืออาจทำให้ผลแพ้ชนะคดีกันได้ ก็เพียงพอแล้วที่จะฟังว่าคดีมีมูล ส่วนข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไร เท็จหรือไม่เท็จก็ต้องฟังพยานในชั้นพิจารณาต่อไป

คำพิพากษาฎีกา 512/2524 คำว่า ถ้าคดีไม่มีมูลให้พิพากษายกฟ้องตาม ป.วิ.อ.มาตรา 167 นั้น มิได้หมายความว่าศาลจะฟังพยานหลักฐานจากการไต่สวนมูลฟ้องแต่อย่างเดียว กรณีที่โจทก์ไม่สามารถนำพยานมาไต่สวนเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา ก็ถือได้ว่าคดีโจทก์ไม่มีมูลตามความหมายของบทบัญญัติดังกล่าวเช่นเดียวกัน

ข้อสังเกต กรณีที่โจทก์ไม่สามารถนำพยานมาไต่สวนมูลฟ้องได้ ถือว่าคดีโจทก์ไม่มีมูล

หมายเรียกหรือหมายจับจำเลย (มาตรา 169)

เมื่อศาลประทับฟ้องแล้วแต่ยังไม่ได้ตัวจำเลยมา ให้ศาลออกหมายเรียกหรือหมายจับมาแล้วแต่ควรอย่างไรเพื่อพิจารณาต่อไป (มาตรา 169)

คำพิพากษาฎีกา 612/2526 ป.วิ.อ.มาตรา 169 ให้อำนาจแก่ศาลที่จะใช้ดุลพินิจได้ตามสมควรว่ากรณีใดควรจะออกหมายเรียก กรณีใดควรจะออกหมายจับ

จำเลยซึ่งเป็นผู้พิพากษาไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่โจทก์เป็นจำเลย แล้วสั่งประทับฟ้องและออกหมายจับโดยไม่ได้ออกหมายเรียกโจทก์มาให้การแก้คดีเสียก่อน ทั้งนี้ เพราะโจทก์ในคดีดังกล่าวเป็นบุคคลเดียวกับจำเลยในอีกคดีหนึ่งซึ่งศาลออกหมายจับไว้แล้ว ดังนี้ เป็นการใช้ดุลพินิจโดยชอบตาม

อำนาจที่กระทำได้ ไม่มีทางที่จะฟังได้ว่าเป็นการกลั่นแกล้งโจทก์หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบตามที่โจทก์บรรยายฟ้อง ศาลไม่จำเป็นต้องสั่งรับฟ้องไว้ไต่สวนมูลฟ้อง

คำพิพากษาฎีกา 1262/2526 ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งว่าคดีของโจทก์มีมูล ให้ประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา หมายเรียกจำเลยมาให้การและให้โจทก์นำส่งหมายภายใน 7 วัน การที่ศาลสั่งให้ออกหมายเรียกนอกจากจะเป็นการปฏิบัติตาม ป.วิ.อ.มาตรา 169 แล้ว ยังเป็นการปฏิบัติตามคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ด้วย และการที่สั่งให้โจทก์นำส่งหมายเรียกให้จำเลยก็เป็นคำสั่งให้โจทก์ปฏิบัติหน้าที่ตาม ป.วิ.พ.มาตรา 70 วรรคท้าย โจทก์จึงมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินคดีต่อไปภายในกำหนดเวลาที่ศาลกำหนดไว้ นั้น เมื่อโจทก์ได้ทราบคำสั่งแล้ว โจทก์ไม่ดำเนินคดีภายในกำหนดเวลานั้น ต้องถือว่าโจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินคดีภายในเวลาที่ศาลกำหนดไว้เพื่อกำหนดโดยชอบตาม ป.วิ.พ.มาตรา 174 (2) อันเป็นการทิ้งฟ้อง ซึ่งศาลมีอำนาจสั่งจำหน่ายคดีของโจทก์เสียจากสารบบความได้ ตาม ป.วิ.พ.มาตรา 132 (1) ประกอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 15

คำสั่งมีมูลยอมเด็ดขาด (มาตรา 170)

คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลยอมเด็ดขาดไม่ว่าจะเป็นคำสั่งของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ก็ตาม

คำพิพากษาฎีกา 3347/2534 เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่าคดีโจทก์มีมูลเฉพาะจำเลยที่ 2 และที่ 5 ให้ประทับฟ้องเฉพาะจำเลยที่ 2 และที่ 5 ยกฟ้องจำเลยที่ 1 ที่ 3 และที่ 4 คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลยอมเด็ดขาดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 170 ฉะนั้น การที่ศาลอุทธรณ์กลับพิพากษาให้ยกฟ้องจำเลยที่ 5 ด้วยจึงมิชอบ แมโจทก์จะมีได้ยกปัญหานี้ขึ้นฎีกา ศาลฎีกาก็ยกขึ้นวินิจฉัยได้ เพราะปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย

คำสั่งคำร้องศาลฎีกา 1232/2531 คำสั่งศาลชั้นต้นว่าคดีของโจทก์มีมูลยอมเด็ดขาด จะอุทธรณ์ฎีกาต่อไปอีกไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 170 จำเลยจะอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้ แมในเรื่องการขอเลื่อนการไต่สวนมูลฟ้อง

คำพิพากษาฎีกา 832/2530 ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีสำหรับจำเลยที่ 2 ไม่มีมูล ให้ยกเสีย ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่าให้ประทับฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 2 ไว้พิจารณาด้วย ดังนี้ ย่อมมีผลว่าคดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ 2 มีมูล จึงเป็นอันเด็ดขาดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 170 จำเลยที่ 2 จะฎีกาไม่ได้

การเรียกสำนวนการสอบสวนมาในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (มาตรา 171)

มาตรา 171 ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและพิจารณาเว้นแต่มาตรา 175 มาบังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลม

ตามมาตรา 175 บัญญัติว่า “เมื่อโจทก์สืบพยานเสร็จแล้ว ถ้าเห็นสมควร ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้” ดูแนวคำพิพากษาฎีกา

คำพิพากษาฎีกา 5239/2547 ศาลมีอำนาจเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมาเพื่อประกอบการวินิจฉัยได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 175 การดำเนินการของศาลดังกล่าวมิใช่การพิจารณาและสืบพยานในศาล จึงไม่ต้องทำต่อหน้าจำเลยตาม ป.วิ.อ.มาตรา 172 วรรคหนึ่ง และเมื่อมิใช่การสืบพยาน จำเลยจึงไม่มีอำนาจถามค้านพยานตาม ป.วิ.พ. มาตรา 117 วรรคสอง ประกอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 15

ข้อสังเกต การเรียกสำนวนการสอบสวนจากพนักงานอัยการมา เพื่อประกอบการวินิจฉัยของศาลตาม ป.วิ.อ. มาตรา 175 มิใช่การพิจารณาและสืบพยานในศาล จึงไม่ต้องทำต่อหน้าจำเลยและจำเลยไม่มีอำนาจถามค้าน

คำพิพากษาฎีกา 1872/2527 การที่ศาลชั้นต้นรับฟังคำเบิกความของพยานซึ่งเบิกความไว้ในคดีอื่นมาประกอบการวินิจฉัยชี้ขาดในคดีซึ่งได้สวนมูลฟ้อง ถือได้ว่าเป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นทำการสืบพยานเพิ่มเติมโดยพลการโดยไม่มีคู่ความฝ่ายใดร้องขอเป็นอำนาจของศาลที่จะกระทำได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 228 ประกอบด้วยมาตรา 171

การพิจารณาคดีอาญาต้องทำโดยเปิดเผย (มาตรา 172, 172 ทวิ)

การพิจารณาและการสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา 172)

การพิจารณาและการสืบพยานในศาลที่ต้องทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ใช้บังคับในการสืบพยานทั้งสองชั้น คือชั้นสืบพยานโจทก์ พยานโจทก์ร่วม หรือชั้นพยานจำเลย

คำพิพากษาฎีกา 208/2551 ในวันนัดสืบพยานโจทก์ จำเลยที่ 1 ไม่มาศาล และนายจำเลยทั้งสองยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีแล้ว ศาลชั้นต้นไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใดลับหลังจำเลยที่ 1 ได้อีกต่อไป การที่ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปโดยให้ทนายจำเลยทั้งสองแถลงรับข้อเท็จจริงว่า ส. เป็นผู้ตรวจพิสูจน์ของกลาง ผลการตรวจพิสูจน์เป็นเมทแอมเฟตามีนตามแบบรายงานผลการตรวจพิสูจน์ที่โจทก์ส่งศาล และโจทก์แถลงไม่สืบพยานโจทก์ปากดังกล่าว ย่อมทำให้จำเลยที่ 1 ซึ่งไม่มาศาลและให้การปฏิเสธ ไม่มีโอกาสโต้แย้งหรือต่อสู้คดีได้ว่ายาเสพติดให้โทษของกลางมิใช่เมทแอมเฟตามีน ตามแบบรายงานผลการตรวจพิสูจน์อันจะเป็นการรับฟังข้อเท็จจริงที่เป็นผลร้ายแก่จำเลยที่ 1 จึงเป็นการไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 172 วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต การที่ทนายจำเลยแถลงรับข้อเท็จจริงที่เป็นผลร้ายแก่จำเลย โจทก์แถลงหมัดพยานหรือไม่ตั้งใจสืบพยาน ถือว่าเป็นการพิจารณาอย่างหนึ่ง ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย หากกระทำลับหลังจำเลย ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 172 วรรคสอง

คำพิพากษาฎีกา 15147/2551 การพิจารณาและสืบพยานในศาลไม่ว่าชั้นสืบพยานโจทก์หรือพยานจำเลยจะต้องทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรจะอนุญาตให้

จำเลยไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานนั้นได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 172 วรรคหนึ่ง 172 ทวิ คดีนี้ในวันนัดฟังประเด็นกลับ จำเลยไม่มาศาลและศาลชั้นต้นอนุญาตให้พิจารณาลับหลังจำเลย แต่ปรากฏว่าคดีนี้มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 10 ปี ศาลชั้นต้นจึงไม่อาจมีคำสั่งอนุญาตให้พิจารณาลับหลังจำเลยและดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใดลับหลังจำเลยได้ การที่ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปและให้ทนายจำเลยแถลงรับข้อเท็จจริงและโจทก์แถลงไม่สืบพยานปาก อ. นั้น จึงเป็นการไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 172 วรรคหนึ่ง, 172 ทวิ ที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยจึงไม่ชอบ และมีผลทำให้ศาลอุทธรณ์ภาค 9 ไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ได้

คำพิพากษากฎีกา 1736/2550 ศาลชั้นต้นออกหมายจับจำเลยที่ 2 ซึ่งไม่มาศาลตามกำหนดนัด ต่อมานายประกันนำตัวจำเลยที่ 2 ส่งศาล ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า ให้ยกคดีของจำเลยที่ 2 ขึ้นพิจารณาต่อไป จำเลยที่ 2 หลบหนีไป 1 ปีเศษ ศาลสั่งจำหน่ายคดีของจำเลยที่ 2 แล้วสืบพยานในส่วนที่เกี่ยวกับจำเลยที่ 1 จำนวน 5 ปาก เมื่อได้ตัวจำเลยที่ 2 มาแล้วต้องสืบพยานดังกล่าวใหม่ทั้งหมด คำสั่งศาลชั้นต้นชอบด้วย

ป.วิ.อ. มาตรา 172 วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต จำเลยบางคนหลบหนีไม่มาศาลก่อนสืบพยาน มีการสืบพยานโจทก์สำหรับจำเลยอื่นไปแล้ว เมื่อจับจำเลยที่หลบหนีนำมาดำเนินคดีต่อไป ต้องสืบพยานที่สืบไปแล้วใหม่ทั้งหมด²⁷

กรณีศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลย

1. กรณีตามมาตรา 172 ทวิ

ภายหลังศาลอ่านและอธิบายฟ้องและถามคำให้การจำเลยตามมาตรา 172 วรรคสองแล้ว เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การดำเนินการพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยดังต่อไปนี้

(1) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน (172 ทวิ (1))

(2) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่าการพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้ (172 ทวิ (2))

²⁷สุจิต ปัญญาฤกษ์. หลักร วิ.อาญา. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 7, 2555) หน้า 90

(3) ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่ง ๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้ (172 ทวิ (3))

ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานตาม (2) หรือ (3) ลับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณาและการสืบพยานที่กระทำลึกลับหลังนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น (172 ทวิ วรรคสอง)

2. กรณีจำเลยขัดขวางการพิจารณา (มาตรา 180)

คือกรณีที่จำเลยขัดขวางการพิจารณา ศาลมีอำนาจให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาได้ ซึ่งมีผลให้พิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้

3. กรณีเดินเผชิญสืบหรือส่งประเด็นไปสืบพยานที่ศาลอื่น ตามบทบัญญัติเดิมเปิดช่องให้การเดินเผชิญสืบและการส่งประเด็นไปสืบพยานที่ศาลอื่นกระทำลึกลับหลังจำเลยได้โดยถือว่าเป็นสิทธิของจำเลยที่จะตามประเด็นหรือเผชิญสืบหรือไม่ก็ได้ แต่ตามมาตรา 230 ที่แก้ไขใหม่ (โดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551) ได้กำหนดให้การเดินเผชิญสืบหรือการส่งไปสืบพยานประเด็นที่ศาลอื่นต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ทั้งนี้เพื่อให้จำเลยได้มีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม ตามบทบัญญัติมาตรา 230 ที่แก้ไขใหม่ มีข้อยกเว้นให้สืบพยานลับหลังจำเลยได้ คือ กรณีจำเลยตามมาตรา 172 ทวิ ไม่ได้ตั้งใจไปฟังการพิจารณา จะยื่นคำถามพยานหรือคำแถลงขอให้ตรวจพยานหลักฐานก็ได้ โดยให้ศาลสืบพยานหลักฐานไปตามนั้น เช่น คดีอาญาข้อหาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี จะมีโทษปรับหรือไม่ก็ตาม หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวและจำเลยมีทนายความ (มาตรา 172 ทวิ (1)) จำเลยมีสิทธิแถลงไม่ขอตามประเด็นไปที่ศาลอื่น หรือไม่เดินเผชิญสืบได้

4. ในกรณีละเมิดอำนาจศาล ถือว่าเป็นกฎหมายพิเศษที่ให้อำนาจศาลค้นหาความจริงได้โดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย

คำพิพากษาฎีกา 1159/2526 จำเลยรู้เห็นในการปลอมลายมือชื่อ ส. ผู้ขอประกันในคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว แล้วให้นำมายื่นต่อศาลชั้นต้นและแถลงเท็จต่อศาล การกระทำของจำเลยจึงเป็นการประพฤติน่าตำหนิในบริเวณศาล อันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตาม ป.วิ.พ. มาตรา 31 และมาตรา 33

ตามผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดต่อศาล ถ้าได้กระทำต่อหน้าศาล ข้อเท็จจริงอันเป็นความผิดก็จะปรากฏต่อศาลแล้วศาลย่อมลงโทษได้ทันที แต่ถ้ามิได้กระทำต่อหน้าศาลหรือศาลยังไม่ทราบข้อเท็จจริงที่ปรากฏต่อศาลนั้น จะเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหรือไม่ ศาลก็ชอบที่จะไต่สวนหาความจริงในภายหลังได้ และเรื่องละเมิดอำนาจศาลนี้เป็นกฎหมายพิเศษที่ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงได้โดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ดังเช่นการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป การที่ศาลบันทึกถ้อยคำไว้ในแบบ

พิมพ์คำให้การโดย ส. ได้ปฏิญาณหรือสาบานแล้วตาม ป.วิ.พ. มาตรา 112 แม้จะมีได้กระทำต่อหน้าจำเลย ก็เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ชอบแล้ว

5. กรณีการสืบพยานก่อนฟ้องคดี (มาตรา 237 ทวิ)

การขอให้ศาลสืบพยานไว้ก่อนฟ้องคดีตามมาตรา 237 ทวิ วรรคหนึ่งนั้น ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่หรือไม่ แม้ผู้ต้องหาไม่ถูกควบคุมตัวอยู่ศาลก็สืบพยานไว้ก่อนได้ กรณีเช่นนี้ ศาลจึงมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้

คำพิพากษาฎีกา 3541-3542/2550 ป.วิ.อ.มาตรา 237 ทวิ เป็นบทบัญญัติในหมวด 2 พยานบุคคลที่กำหนดให้ศาลชั้นต้นที่ได้รับคำร้องจากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนให้สืบพยานไว้ก่อนฟ้องคดีต่อศาลเมื่อมีเหตุจำเป็นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า เช่น อาจจะมีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย หรือมีเหตุจูงใจบางอย่างที่จะทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถมาเบิกความเป็นพยานในภายหน้าได้ เป็นต้น การสืบพยานดังกล่าวจึงไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 172 วรรคสอง และคดีนี้ปรากฏว่าในวันนัดสืบพยานก่อนฟ้องคดีต่อศาลพนักงานอัยการได้แจ้งวันนัดสืบพยานให้จำเลยที่ 3 ทราบแล้ว แต่จำเลยที่ 3 ไม่มาศาลและไม่แต่งตั้งทนายความ แสดงว่าจำเลยที่ 3 ไม่ตั้งใจที่จะถามค้านผู้เสียหายการสืบพยานผู้เสียหายก่อนฟ้องคดีต่อศาลจึงชอบด้วยกฎหมาย

ข้อสังเกต ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้

คำพิพากษาฎีกา 2980/2547 กรณีก่อนฟ้องคดีต่อศาล เมื่อมีเหตุตั้งที่ระบุไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา 237 ทวิ วรรคแรก พนักงานอัยการยอมมีสิทธิยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลมีคำสั่งสืบพยานนั้นไว้ทันทีที่ได้นั้น ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่หรือไม่ แม้ผู้ต้องหาจะไม่ถูกจับกุมหรือถูกควบคุมตัวอยู่ ศาลก็สามารถมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานและอ่านคำเบิกความให้พยานนั้นฟังได้

ข้อสังเกต การขอให้ศาลสืบพยานไว้ก่อนฟ้องคดีตามมาตรา 237 ทวิ วรรคหนึ่งนั้น ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่หรือไม่ แม้ผู้ต้องหาไม่ถูกควบคุมตัวอยู่ศาลก็สืบพยานไว้ก่อนได้

6. กรณีไต่สวนมูลฟ้องคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ (มาตรา 165 วรรคสาม) หากจำเลยไม่มาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง ศาลไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้

การพิจารณาในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกา จะมีการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยเฉพาะในกรณีศาลนัดหรืออนุญาตให้คู่ความมาพร้อมกันหรือมีการสืบพยานเท่านั้น (ตามมาตรา 203) ดังนั้น คดีใดไม่มีกรณีที่ต้องพิจารณาคดีโดยเปิดเผยในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกา แม้จำเลยจะหลบหนีไป ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีไปได้

คำพิพากษาฎีกา 739/2502 ในกรณีที่ทนายจำเลยยื่นฎีกาแทนจำเลยเนื่องจากจำเลยหลบหนี นั้น เมื่อไม่มีกรณีที่ศาลฎีกาจะพิจารณาโดยเปิดเผยตาม ป.วิ.อ.มาตรา 203 แล้ว ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้

การถามคำให้การจำเลย (มาตรา 172 วรรคสอง)

ศาลต้องอ่านฟ้องและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามจำเลยว่ากระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้คดีอย่างไร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 172 วรรคสอง แต่ในกรณีการสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา 237 ทวิ ไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 172 วรรคสองนี้

คำพิพากษาฎีกา 757/2545 การสืบพยานผู้เสียหายไว้ก่อนเพราะจะต้องเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักรอันยากแก่นำมาสืบตาม ป.วิ.อ.มาตรา 237 ทวิ นั้นไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 172 วรรคสอง เพราะใช้การพิจารณาหลังการฟ้องคดีต่อศาลซึ่งศาลชั้นต้นจะต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้คดีอย่างไรบ้าง ส่วนการสืบพยานผู้เสียหายก่อนฟ้องคดี แม้จะมีการพิมพ์ข้อความแทรกระหว่างบรรทัดในรายงานกระบวนการพิจารณาว่า “ก่อนสืบพยานได้สอบถามผู้ต้องหาแล้วแถลงว่าไม่ต้องการทนายความ” แต่จำเลยก็ได้ยืนยันว่าศาลชั้นต้นไม่ได้ถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ แต่กลับบอกว่าจำไม่ได้ว่าศาลถามหรือไม่ จึงต้องฟังว่าศาลชั้นต้นได้ถามจำเลยในเรื่องทนายความแล้ว การสืบพยานผู้เสียหายก่อนฟ้องคดีต่อศาลจึงเป็นไปโดยชอบ

คำพิพากษาฎีกา 2038/2545 แม้จำเลยจะยื่นคำให้การไว้ 2 ฉบับ ฉบับแรก เป็นการรับสารภาพฐานรับของโจร ฉบับหลังเป็นการปฏิเสธก็ตาม แต่เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้วศาลได้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าจำเลยได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้คดีอย่างไรบ้าง แล้วจดคำให้การจำเลยไว้ แล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 172 วรรคสอง ฉะนั้นเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพฐานรับของโจร จึงถือว่าจำเลยให้การรับสารภาพฐานรับของโจรโดยชัดแจ้งแล้ว แม้ศาลจะไม่ได้สอบคำให้การของจำเลยฉบับหลัง ก็หาใช้กรณีที่ไม่นั้นชัดว่าจำเลยให้การรับสารภาพหรือให้การปฏิเสธแต่อย่างใด

ข้อสังเกต จำเลยยื่นคำให้การไว้ 2 ฉบับ ฉบับหนึ่งให้การรับสารภาพ อีกฉบับหนึ่งให้การปฏิเสธ ดังนี้ เมื่อศาลสอบคำให้การจำเลย จำเลยให้การรับสารภาพ ถือว่าเป็นคำให้การรับสารภาพที่ชัดแจ้งแล้ว

บทสรุป

การไต่สวนมูลฟ้อง และการให้การของจำเลย กฎหมายกำหนดไว้ให้เกิดความยุติธรรมต่อฝ่ายจำเลย เพื่อให้เกิดการตรวจสอบโดยศาลยุติธรรม และให้จำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการไต่สวนมูลฟ้องด้วยความรอบคอบ และไม่ให้มีการบังคับจำเลยให้รับสารภาพโดยตนเองมิได้กระทำความผิด ทั้งเป็นบทว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาต่อจำเลยให้เกิดความยุติธรรมให้มากที่สุด

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 จำเลยขั้บรยณต์โดยสารพลิกคว่ำเป็นเหตุใ้หนายเขียวถึงแก่ความตายเป็นนายสั้มไ้รับอันตรรายสาหัส ต่อมาวันที่ 2 มีนาคม 2548 นางชมพุมารดาของนายเขียวไ้ยื่นฟ้องจำเลยฐานขั้บรยณต์โดยประมาทเป็นเหตุใ้หนายเขียวถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ส่วนหนึ่ง และนายสั้มไ้ยื่นฟ้องจำเลยฐานขั้บรยณต์โดยประมาทเป็นเหตุใ้หนายสั้มไ้รับอันตรรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 300 อีกส่วนหนึ่ง ศาลสั่งรวมพิจารณาคดีทั้งสองส่วนเข้าด้วยกัน และไ้สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีมีมูลจึงไ้ประทับฟ้องทั้งสองส่วน ข้อเท็จจริงปรากฏว่าในวันเกิดเหตุจำเลยอายุ 18 ปีบริบูรณ์ แต่หลบหนีคดีไปไ้ประมาณ 1 สัปดาห์ ก็เข้ามาบตั้ต่อสู้คดีก่อนเริ่มพิจารณาศาลสอบถามจำเลยว่ามีหนายความหรือไม่ จำเลยแถลงว่าไม่มีและไม่ต้องการหนายความ ศาลจึงดำเนินกระบวนพิจารณาต่อไปโดยมิไ้ตั้งหนายความให้จำเลย จำเลยไ้การปฏิเสธทั้งสองส่วน ศาลมีคำสั่งกำหนดให้มีส่วนตรวจพยานหลักฐานก่อนกำหนดวันนัดสืบพยาน โดยแจ้งให้คู่ความทุกฝ่ายทราบล่วงหน้าก่อนวันตรวจพยานหลักฐาน 7 วัน ครั้นถึงวันตรวจพยานหลักฐาน นางชมพุมารดา แต่มิไ้ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันตรวจพยานหลักฐาน ส่วนนายสั้มทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มาศาล ศาลเห็นว่านางชมพุมิไ้ยื่นบัญชีระบุพยานไว้ เท่ากับไม่มีพยานมาสืบจึงพิพากษายกฟ้องของนางชมพู ส่วนนายสั้มไม่มาศาลในวันตรวจพยานหลักฐาน จึงไ้ยกฟ้องของนายสั้มด้วย

ไ้วินิจฉัยในประเด็นดังต่อไปนี้

- ก. ศาลพิจารณาคดีไปโดยมิไ้ตั้งหนายความให้จำเลยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
- ข. ศาลพิพากษายกฟ้องของนางชมพูและของนายสั้มชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ข้อ 2 พนักงานอัยการฟ้องนายสน เป็นจำเลยต่อศาลในข้อหาทำร้ายนางสาวสาย โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุใ้เกิดอันตรรายแก่กายหรือจิตใจ ขอให้ลงโทษตาม ป.อ. ม.391 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับในวันนัดพิจารณาของศาลชั้นต้น จำเลยไ้การรับสารภาพ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ตั้งสืบพยานโจทก์โดยไม่ได้สอบถามจำเลยเรื่องหนายความและพิพากษาลงโทษปรับจำเลย 500 บาท

จำเลยอุทธรณ์ว่า ไม่ได้กระทำผิดตามที่โจทก์ฟ้อง และการที่ศาลชั้นต้นไม่สอบถามจำเลยเรื่องหนายความไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้วเห็นว่า การที่ศาลชั้นต้นไม่สอบถามจำเลยว่ามีและต้องการหนายความหรือไม่ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงพิพากษาให้ยกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ไ้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนพิจารณาไ้ถูกต้องและพิพากษาใหม่ตามรูปคดีต่อไป

ดังนี้ ไ้วินิจฉัยว่า การที่ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาให้ยกคำพิพากษาศาลชั้นต้น ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ข้อ 3 นายอาทิตย์เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาขอให้ลงโทษนายอังคารข้อหาพยายามฆ่า ศาลชั้นต้นไต่สวนมูลฟ้องโดยไต่สวนพยานได้ 3 ปากแล้ว นายอาทิตย์ขอเลื่อนคดี ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตให้เลื่อนคดีและมีคำสั่งงดไต่สวนแล้วพิพากษายกฟ้อง นายอาทิตย์อุทธรณ์

ก. ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องต่อไป

ข. ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ศาลชั้นต้นประทับฟ้องไว้พิจารณาและพิพากษาต่อไป

ให้วินิจฉัยว่า นายอังคารจะฎีกาคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ในสองกรณีดังกล่าวได้หรือไม่

ข้อ 4 นายจอห์นเป็นชาวอังกฤษ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้ถูกนายสมชายวิ่งราวกระเป๋าสะพายกลิ้งไป

ก. ต่อมาเจ้าพนักงานตำรวจได้ทำการสอบสวนโดยยังไม่สามารถจับกุมตัวนายสมชายได้ พนักงานสอบสวนทราบว่า นายจอห์นกำลังจะเดินทางกลับประเทศอังกฤษ พนักงานสอบสวนจึงร้องต่อพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจึงยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้สืบพยานปากนายจอห์นไว้ก่อน เมื่อถึงวันนัดสืบพยาน ศาลสืบพยานปากนายจอห์นลับหลังนายสมชายโดยมีนางสาวแก่เพื่อนของนายจอห์นซึ่งอยู่ในที่เกิดเหตุ (แต่ทางราชการมิได้รับรองการเป็นล่าม) เป็นล่ามในการสืบพยานนายจอห์น โดยล่ามได้สาบานตนแล้ว ต่อมาเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมตัวนายสมชายได้ และพนักงานอัยการสั่งฟ้องนายสมชายในความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ให้วินิจฉัยว่า การที่ศาลอนุญาตให้นายจอห์นเข้าเบิกความก่อนฟ้องคดีชอบหรือไม่ และคำเบิกความของนายจอห์นรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้หรือไม่

ข. ต่อมาเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมตัวนายสมชายได้ แต่ยังไม่ได้ฟ้องคดี ในวันสืบพยานบุคคลไว้ก่อนฟ้องปากนายจอห์น พนักงานอัยการได้พาตัวนายสมชายมาศาล แต่ก่อนการสืบพยาน ศาลไม่ได้อ่านและอธิบายข้อกล่าวหาให้นายสมชายฟัง ไม่ได้ถามว่านายสมชายได้กระทำความผิดจริงหรือไม่และจะให้การต่อสู้คดีอย่างไร และไม่ได้สอบถามเรื่องทนายความ ศาลจึงได้สืบพยานดังกล่าวไว้ ต่อมาและพนักงานอัยการสั่งฟ้องนายสมชายในความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ให้วินิจฉัยว่า คำเบิกความของนายจอห์นรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้หรือไม่

ข้อ 5 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยข้อหาพยายามฆ่าผู้เสียหาย และข้อหาฆ่าและพาอาวุธปืนมีทะเบียนของผู้อื่นไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่มีเหตุอันควรและโดยไม่มีใบอนุญาต จำเลยให้การปฏิเสธและแต่งตั้งทนายผู้คดี ศาลสืบพยานแล้ว โจทก์มีผู้เสียหายเป็นประจักษ์พยานเบิกความยืนยันว่าจำเลยพยายามฆ่าผู้เสียหายโดยใช้อาวุธปืนแต่ไม่ได้นำสืบว่าจำเลยไม่ได้รับใบอนุญาตให้มีและพาอาวุธปืนติดตัว และไม่ม้ออาวุธปืนมาเป็นของกลาง แต่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยานเข้าเบิกความ จำเลยเบิกความตอบคำถามค้านโจทก์ว่า จำเลยไม่เคยได้รับใบอนุญาตให้มีและพาอาวุธปืน

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะนำคำเบิกความของจำเลยมาฟังลงโทษจำเลยข้อหาฆ่าและพาอาวุธปืนมีทะเบียนของผู้อื่นไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่มีเหตุอันควร และโดยไม่มีใบอนุญาตได้หรือไม่

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 12

สุจิต ปัญญาพฤกษ์.(2556) หลัก วิ.อาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 7)กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

บทที่ 13 การสืบพยานเด็ก

การสืบพยานเด็กในชั้นพิจารณา (มาตรา 172 ตรี) (แก้ไขใหม่ ปี 2550)

การสืบพยานเด็กในปัจจุบันได้มีหลักเกณฑ์เปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กซึ่งยังมีวุฒิภาวะน้อยกว่าผู้ใหญ่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายให้ได้มากที่สุด ไม่ว่าเด็กจะเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้เสียหาย หรือแม้แต่จะเป็นพยานก็ตาม กฎหมายก็จะคุ้มครองโดยให้มีบุคคลที่กฎหมายได้กำหนดเอาไว้ให้เข้าร่วมรับฟังการสอบปากคำในชั้นสอบสวนหรือในชั้นพิจารณาของศาลก็ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกัน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญดังนี้

ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 172 ตรี บัญญัติว่า “เว้นแต่กรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยานในการสืบพยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้ศาลจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และศาลอาจปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้...”

(ตามบทบัญญัติเดิม มาตรานี้มิใช่บทบังคับศาลแต่เป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดวิธีการสืบพยานเด็ก ศาลจึงอาจสั่งให้สืบพยานเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี โดยวิธีลับก็ได้

คำพิพากษาฎีกา 529/2550 ป.วิ.อ.มาตรา 172 ตรี บัญญัติว่า “ในการสืบพยานในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ถ้าศาลเห็นสมควรและจัดให้พยานนั้นอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กแล้ว ศาลอาจปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้...” จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวมิใช่บทบังคับศาลแต่เป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดวิธีการสืบพยานเด็ก เมื่อคดีนี้ศาลชั้นต้นใช้ดุลพินิจในการสืบพยานเด็กโดยให้พิจารณาลับ การดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าว จึงเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว และคำเบิกความของผู้เสียหายย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้)

วิธีถามพยานเด็ก

การสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ศาลอาจเป็นผู้ถามพยานเองหรือจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้ (มาตรา 172 ตรี วรรคหนึ่ง (1)) ส่วนคู่ความไม่ว่าจะเป็นพนักงานอัยการ โจทก์ร่วม ทนายความโจทก์ร่วมและทนายจำเลย จะถามพยานโดยตรงไม่ได้ แต่ต้องถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ (มาตรา 172 ตรี วรรคหนึ่ง (2)) นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็จะถามใหม่ โดยใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมกับสภาพจิตใจของเด็ก

คำพิพากษาฎีกา 3511/2552 โจทก์ไม่สามารถนำผู้เสียหายที่ 1 มาเบิกความเป็นพยานเนื่องจากผู้เสียหายที่ 1 ย้ายที่อยู่หาตัวไม่พบ คำให้การของผู้เสียหายที่ 1 ในชั้นสอบสวนแม้เป็นพยานบอกเล่า แต่ผู้เสียหายที่ 1 ได้ให้การต่อพนักงานสอบสวน นักจิตวิทยาและพนักงานอัยการโดยมีการบันทึกภาพและเสียงไว้ตามแถบวีดิทัศน์วัตถุพยานหมาย ว.จ. 1 อันเป็นการปฏิบัติตาม ป.วิ.อ.มาตรา

133 ทวิ ศาลย่อมรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของผู้เสียหายที่ 1 ได้เสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความของผู้เสียหายที่ 1 ในชั้นพิจารณาของศาลประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 172 ตรี วรรคท้าย และมาตรา 226/3 วรรคสอง (2)

ข้อสังเกต กรณีโจทก์ไม่สามารถนำเด็กมาเบิกความเป็นพยานเนื่องจากหาตัวเด็กไม่พบ และชั้นสอบสวนได้ปฏิบัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ ศาลย่อมรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การในชั้นสอบสวนได้เสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความของเด็กในชั้นพิจารณาของศาลประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 172 ตรี วรรคท้าย และมาตรา 226/3 วรรคสอง (2)

คำพิพากษาศาลฎีกา 4112/2552 ป.วิ.อ. มาตรา 172 ตรี วรรคท้าย ให้ศาลรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นอย่างยี่งที่ไม่ได้ตัวพยานมาเบิกความต่อศาล ในวันนัดสืบพยานโจทก์ โจทก์ได้ขอหมายเรียกเด็กหญิง ป. เป็นพยานเบิกความต่อศาลด้วย แต่ไม่ได้ตัวมาโดยไม่ปรากฏว่าเป็นเพราะเหตุใด ศาลจึงรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การเสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาลไม่ได้

ข้อสังเกต แต่ศาลจะรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานได้ ก็ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นอย่างยี่งที่ไม่ได้ตัวพยานมาเบิกความต่อศาล เหตุผลที่ว่าไม่ได้ตัวมาโดยไม่ปรากฏว่าเป็นเพราะเหตุใด ไม่ใช่เหตุจำเป็นอย่างยี่ง ศาลไม่อาจรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การเป็นพยานในชั้นพิจารณาได้

คำพิพากษาศาลฎีกา 10265/2551 ในชั้นสอบสวนแม่ ก. จะให้การเป็นพยานขณะมีอายุเพียง 15 ปี โดยไม่ปรากฏว่ามีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำซึ่งเป็นการไม่ชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 133 ทวิ จึงไม่อาจอ้างคำให้การชั้นสอบสวนของ ก. เป็นพยานหลักฐานได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 226 ก็ตาม แต่ในชั้นพิจารณาของศาลปรากฏว่า ก. มาเบิกความขณะมีอายุ 19 ปี แล้ว การสืบพยานโจทก์ปากนี้จึงไม่จำต้องดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา 172 ตรี ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 9 แห่ง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 20)ฯ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นแต่อย่างใด ศาลย่อมรับฟังคำเบิกความของ ก. เป็นพยานได้

การสืบพยานเด็กในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง (มาตรา 171)

ตามมาตรา 171 บัญญัติให้นำบทบัญญัติในมาตรา 133 ทวิ และมาตรา 172 ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การไต่สวนมูลฟ้องคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ทั้งในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์และในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์

โดยสรุปแล้วต้องมีการจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม ต้องแยกห้องที่พยานเด็กเบิกความและห้องพิจารณา และต้องถามพยานเด็กตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 172 ตรี ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ ต้องมีการบันทึกภาพและเสียงคำเบิกความของพยานเด็กในชั้นไต่สวนมูลฟ้องไว้เป็นพยาน (มาตรา 133 ทวิ วรรคสี่)

การสืบพยานเด็กในชั้นไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ (มาตรา 155)

ตามมาตรา 155 ให้นำบทบัญญัติมาตรา 172 ตรี มาบังคับโดยอนุโลมแก่การไต่สวนของศาล
ตามมาตรา 150 ในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี

กล่าวคือ ต้องมีการจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม ต้องแยกห้องที่พยานเด็กเบิกความและ
ห้องพิจารณาไว้ในคนละที่ ต้องถามพยานเด็กตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 172 ตรี ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

28

การสืบพยานเด็กนอกศาล (มาตรา 172 จัตวา)

ตามมาตรา 172 จัตวา ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 172 ตรี มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การ
สืบพยานนอกศาลในคดีที่พยานเป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี

กล่าวคือต้องการจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม ไม่ให้พยานเด็ก และผู้ต้องหาต้อง
เผชิญหน้ากัน และต้องถามพยานเด็กตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 172 ตรี

การสืบพยานเด็กไว้ก่อนฟ้อง (มาตรา 237 ทวิ วรรคแปด)

ตามมาตรา 237 ทวิ วรรคแปด บัญญัติให้นำบทบัญญัติมาตรา 172 ตรี มาใช้บังคับโดย
อนุโลมแก่การสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน 18 ปี ไว้ก่อนฟ้องคดีต่อศาล

บทสรุป

เมื่อเด็กมาเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดไม่ว่าจะอยู่ในฐานะอะไร ก็ได้รับความคุ้มครองตามสิทธิที่
กฎหมายได้กำหนดไว้ ดังนั้นปัจจุบันกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของเด็ก ก็จะมีหลักเกณฑ์เปลี่ยนแปลง
ไปจากเดิมทั้งได้กำหนดให้บุคคลหลายฝ่ายเข้ามาร่วมกระบวนการยุติธรรมด้วย เช่น พนักงานอัยการ
นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ และมีทนายความให้คอยช่วยเหลือในการดำเนินคดีตลอด
กระบวนการยุติธรรม

²⁸ สหัส สิงหวิริยะ. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2551), หน้า 192

ข้อ 1 นายอาทิตย์ถูกดำเนินคดีข้อหากระโชกตามประมวลกฎหมายอาญา ในชั้นสอบสวน พนักงานสอบสวนสอบปากคำนางสาวจันทร์ผู้เสียหายอายุ 15 ปี โดยลำพัง ต่อมาในชั้นพิจารณาของ ศาล พนักงานอัยการโจทก์ได้นำนางสาวจันทร์เข้าเบิกความโดยศาลนัดทุกฝ่ายเวลา 9 นาฬิกา ศาลรอจน 10 นาฬิกา นักจิตวิทยายังไม่มาศาล ศาลจึงให้นางสาวจันทร์เข้าเบิกความที่ห้องสืบพยานเด็กของศาล โดยนางสาวจันทร์ตอบคำซักถามของพนักงานอัยการโจทก์จนจบคำซักถามเวลา 11 นาฬิกา นักจิตวิทยา จึงมาศาลและเข้าร่วมการพิจารณา ทนายจำเลยและพนักงานอัยการโจทก์ได้ถามค้านและถามติงนางสาว จันทร์ผ่านนักจิตวิทยาโดยไม่มีผู้ใดคัดค้าน เมื่อคดีเสร็จการพิจารณา จำเลยยื่นแถลงการณ์ปิดคดีอ้างว่า การสอบสวนนางสาวจันทร์ไม่ชอบ ทำให้การสอบสวนไม่ชอบ ถือว่าไม่มีการสอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง ศาลไม่อาจรับฟังคำเบิกความของนางสาวจันทร์ที่ให้การในชั้นสอบสวนโดยไม่ชอบ และสืบพยานฝ่าฝืนกฎหมายได้ ให้วินิจฉัยว่า ข้ออ้างของจำเลยฟังขึ้นหรือไม่

ข้อ 2 การสืบพยานเด็กในชั้นไต่สวนมูลฟ้องมีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อย่างไรบ้าง ให้อธิบาย

ข้อ 3 การสืบพยานเด็กนอกศาลและการสืบพยานเด็กไว้ก่อน มีขั้นตอนตามกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาอย่างไรบ้าง ให้อธิบาย

สหัส สิงหวิริยะ. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

บทที่ 14 การตั้งทนายให้จำเลย

หลักเกณฑ์ การตั้งทนายให้จำเลย

“ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลตั้งตามมาตรา นี้ โดยคำนึงถึงสภาพคดีและสภาพเศรษฐกิจ ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง”

ข้อสังเกต บทบัญญัติมาตรานี้ มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ปี 2547) ได้แก้ไขเพิ่มเติมในส่วนของคดีที่จำเลยอายุไม่เกินสิบแปดปี ตามบทบัญญัติเดิมได้บัญญัติไว้ในมาตรา 173 วรรคสอง ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลจะตั้งทนายความให้เมื่อจำเลยต้องการ ตามบทบัญญัติใหม่ นำไปรวมไว้ในวรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลต้องตั้งทนายความให้เมื่อจำเลยไม่มีทนายความ

ตามมาตรา 173 วรรคหนึ่ง ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาศาลต้องถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าจำเลยไม่มี ศาลต้องตั้งทนายความให้เสมอ โดยไม่ต้องคำนึงว่าจำเลยต้องการทนายความหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5764/2550 เจตนารมณ์ของ ป.วิ.อ. มาตรา 173 วรรคสอง นั้น ก็เพื่อให้จำเลยมีทนายความช่วยเหลือในการต่อสู้คดีในความผิดที่มีโทษจำคุก แม้ว่าการทำหน้าที่ของ พ. ในฐานะทนายความของจำเลยจะไม่ปรากฏใบแต่งตั้งทนายความตั้งให้ พ. เป็นทนายความของจำเลย แต่ พ. ก็ได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในฐานะทนายความของจำเลยตลอดมาจนเสร็จสิ้นการพิจารณาของศาลชั้นต้น โดยจำเลยยอมรับเอาผลของการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นตลอดมา และฝ่ายโจทก์ก็มิได้คัดค้านแต่ประการใด ตามพฤติการณ์จึงถือได้ว่าจำเลยได้มอบให้ พ. เป็นทนายความของจำเลยในคดีนี้แล้ว ทั้งภายหลังศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้จำเลยในคดีนี้แล้ว ทั้งภายหลังศาลอุทธรณ์มีคำสั่งให้จำเลยดำเนินการจัดใบแต่งตั้งทนายความเสียให้ถูกต้องแต่จำเลยแถลงว่าไม่ประสงค์จะแต่งตั้งทนายความเนื่องจากต้องการให้การรับสารภาพ ยิ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณา จำเลยไม่เสียเปรียบ กรณีไม่เป็นการจำเป็นที่จะให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 208 (2) ประกอบมาตรา 225

ข้อสังเกต จำเลยมีทนายความต่อสู้คดีมาตลอดและจำเลยยอมรับเอาผลการดำเนินคดีของทนายความ แม้จะไม่ปรากฏใบแต่งตั้งทนายความ ตามพฤติการณ์ถือว่าจำเลยมีทนายความแล้ว ไม่จำเป็นต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่²⁹

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7162/2549 ศาลชั้นต้นบันทึกว่า “วันนี้ศาลอ่านฟ้องและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง สอบถามจำเลยแล้วแถลงว่าไม่ประสงค์จะปรึกษาทนายความก่อนและขอให้การรับสารภาพ.....” การที่ศาลชั้นต้นอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังก่อนสอบถามเรื่องทนายความจึงเป็นการไม่ชอบ แต่อย่างไรก็ดี ปรากฏตามรายงานกระบวนการพิจารณาบังคับกล่าวว่าจำเลยแถลงว่าไม่ประสงค์จะปรึกษาทนายความก่อน แสดงว่าศาลชั้นต้นได้สอบถามจำเลยเกี่ยวกับทนายความแล้ว การที่จำเลยแถลงดังกล่าวจึงฟังได้ว่าจำเลยไม่ต้องการทนายความศาลชั้นต้นจึงไม่ต้องตั้งทนายความให้จำเลยกรณีไม่มีเหตุอันสมควรที่จะให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 344/2549 โจทก์ฟ้องคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ในการพิจารณาคดีก่อนถามคำให้การจำเลย ศาลชั้นต้นมิได้สอบถามจำเลยเรื่องทนายความตาม ป.วิ.อ.มาตรา 173 วรรคสอง จึงเป็นเรื่องที่ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามบทบัญญัติดังกล่าวอันเป็นกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบ และทำให้จำเลยเสียเปรียบ แม้ศาลอุทธรณ์ภาค 8 มีคำสั่งในรายงานกระบวนการพิจารณา ให้ศาลชั้นต้นสอบถามจำเลยเรื่องทนายความแล้วให้ส่งสำนวนคืนศาลอุทธรณ์ภาค 8 เพื่อพิจารณาพิพากษา ก็ไม่อาจแก้ไขกระบวนการที่เสียไปแล้วตั้งแต่ต้นให้กลับมาเป็นชอบด้วยกฎหมายได้ ให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาใหม่ตามรูปคดี

การตรวจพยานหลักฐานก่อนสืบพยาน (มาตรา 173/1, 173/2)

เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม ในคดีที่จำเลยไม่ให้การหรือให้การปฏิเสธ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานก่อนกำหนดวันสืบพยานหลักฐานก็ได้ โดยแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบสี่วัน (มาตรา 173/1 วรรคหนึ่ง) แสดงว่าศาลจะกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานก่อนกำหนดวันสืบพยานในคดีใดนั้นประกอบด้วยหลักเกณฑ์

1. เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม
2. ต้องเป็นคดีที่จำเลยไม่ให้การหรือให้การปฏิเสธ

²⁹ ศาสตราจารย์คณิง ฤาไชย แก้ไขเพิ่มเติมโดย ไพโรจน์ วายุภาพ และณรงค์ โจทหาญ. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 8, 2555), หน้า 183

3. มีคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ หรือศาลเห็นสมควร

4. ต้องแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 14 วัน

จะเห็นว่าการกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐานไม่จำเป็นต้องดำเนินการทุกคดี เช่น คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ หรือคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธ แต่ไม่มีคู่ความฝ่ายใดร้องขอและศาลไม่เห็นสมควรให้มีวันตรวจพยานหลักฐาน เช่น คดีที่ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อน หรือพยานหลักฐานไม่มากนัก เหล่านี้ ไม่ต้องมีการกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐาน

การยื่นบัญชีระบุพยาน คู่ความต้องยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลก่อนวันตรวจพยานหลักฐานไม่น้อยกว่า 7 วัน

การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม ต้องยื่นต่อศาลก่อนการตรวจพยานหลักฐานเสร็จสิ้น (มาตรา 173/1 วรรคสอง)

การยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติมเมื่อล่วงระยะเวลาในวรรคสอง จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาล โดยต้องแสดงเหตุผลอันสมควรว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้น หรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ (มาตรา 173/1 วรรคสาม)

การเรียกหรือส่งพยานเอกสารหรือพยานวัตถุ

1. กรณีที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอก

ถ้าพยานหลักฐานหรือวัตถุใดอยู่ในความครอบครองของบุคคลภายนอก ให้คู่ความที่ประสงค์จะอ้างอิงขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุดังกล่าวมาจากผู้ครอบครอง โดยยื่นคำขอต่อศาลพร้อมกับยื่นบัญชีระบุพยานเพื่อให้ได้พยานเอกสารหรือพยานวัตถุนั้นมาก่อนวันตรวจพยานหลักฐานหรือวันที่ศาลกำหนด เต็มที่ (มาตรา 173/1 วรรคสี่)

2. กรณีที่อยู่ในความครอบครองของคู่ความ

ในวันตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่ความส่งพยานเอกสารหรือพยานวัตถุที่ยังอยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นอันเนื่องมาจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั่นเอง หรือพยานหลักฐานนั้นเป็นบันทึกคำให้การพยาน (มาตรา 173/2 วรรคหนึ่ง)

กระบวนการพิจารณาในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน (มาตรา 173/2 วรรคหนึ่ง)

ในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน เมื่อคู่ความส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุที่อยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลแล้ว

1. ให้คู่ความแต่ละฝ่ายแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล

2. ให้ศาลสอบถามคู่ความถึงความเกี่ยวข้องกับประเด็น และความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิง ตลอดจนการยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่าย เสร็จแล้วให้ศาลกำหนดวันนัดสืบพยาน โดยแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน

กรณีโจทก์ไม่มาศาลในวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ให้นำบทบัญญัติมาตรา 166 มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 173/2 วรรคหนึ่งตอนท้าย) นั่นคือ ศาลต้องมีคำสั่งยกฟ้อง

การสืบพยานหลักฐานล่วงหน้าหลังฟ้องคดี

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เมื่อศาลเห็นสมควรหรือคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดร้องขอ ศาลจะมีคำสั่งให้สืบพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับประเด็นสำคัญในคดีไว้ล่วงหน้าก่อนถึงวันนัดสืบพยานก็ได้ (มาตรา 173/2 วรรคสอง)

การสืบพยานก่อนฟ้องคดี (มาตรา 237 ทวิ)

กรณีพนักงานอัยการขอสืบพยาน (มาตรา 237 ทวิ วรรคหนึ่งถึงวรรคห้า)

หลักเกณฑ์ ก่อนฟ้องคดีต่อศาล เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า พนักงานอัยการโดยตนเอง หรือโดยได้รับคำร้องจากผู้เสียหาย หรือจากพนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องโดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุมอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการนำตัวผู้นั้นมาศาล หากถูกควบคุมอยู่ในอำนาจของศาล ให้ศาลเบิกตัวผู้นั้นมาพิจารณาต่อไป (มาตรา 237 ทวิ วรรคหนึ่ง)

การขอให้ศาลสืบพยานไว้ก่อนฟ้องคดีตามมาตรา 237 ทวิ วรรคหนึ่งนั้น ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่หรือไม่ แม้ผู้ต้องหาไม่ถูกควบคุมตัวอยู่ศาลก็สืบพยานไว้ก่อนได้

เมื่อศาลได้รับคำร้องเช่นว่านั้น ให้ศาลสืบพยานนั้นทันที ผู้ต้องหาจะซักค้านหรือตั้งทนายความซักค้านพยานนั้นด้วยก็ได้ (มาตรา 237 ทวิ วรรคสอง) ถ้าเป็นคดีที่ศาลจะต้องตั้งทนายความให้ หรือจำเลยมีสิทธิขอให้ศาลตั้งทนายความให้ตามมาตรา 173 ก่อนเริ่มสืบพยานดังกล่าว ให้ศาลถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ในกรณีที่ศาลต้องตั้งทนายความถ้าศาลเห็นว่าตั้งทนายความให้ทันทีให้ตั้งทนายความให้และดำเนินการสืบพยานนั้นทันที แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่สามารถตั้งทนายความได้ทันทีหรือผู้ต้องหาไม่อาจตั้งทนายความได้ทันที ก็ให้ศาลซักถามพยานนั้นให้แทน (มาตรา 237 ทวิ วรรคสาม) คำเบิกความของพยานดังกล่าวให้ศาลอ่านให้พยานฟังและต่อหน้าผู้ต้องหา (มาตรา 237 ทวิ วรรคสี่) ถ้าต่อมาผู้หาหน้านั้นถูกฟ้องเป็นจำเลยก็ให้รับฟังคำพยานดังกล่าวในการพิจารณาคดีนั้นได้ (มาตรา 237 ทวิ วรรคห้า)

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในกรณีปกติ เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ศาลต้องอ่านฟ้องและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามจำเลยว่าจะกระทำความผิดจริงหรือไม่จะให้การต่อสู้คดีอย่างไร ทั้งนี้ตามมาตรา 172 วรรคสอง แต่ในกรณีการสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา 237 ทวิ นี้ ไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 172 วรรคสอง

กรณีผู้ต้องหาขอสืบพยาน (มาตรา 237 ทวิ วรรคหกและวรรคเจ็ด)

หลักเกณฑ์ ในกรณีที่ผู้ต้องหาเห็นว่า หากตนถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้วบุคคลซึ่งจำเป็นจะต้องนำมาสืบเป็นพยานของตนจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า ผู้ต้องหาจะยื่นคำร้องต่อศาลโดยแสดงเหตุผลความจำเป็นเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานบุคคลนั้นไว้ทันทีก็ได้ (มาตรา 237 ทวิ วรรคหก)

เมื่อศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานนั้นและแจ้งให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องทราบ ในการสืบพยานดังกล่าวพนักงานอัยการมีสิทธิที่จะซักค้านพยานนั้นได้ และให้นำความในวรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 237 ทวิ วรรคเจ็ด)

คำพิพากษาฎีกา 3541-3542/2550 ป.วิ.อ.มาตรา 237 ทวิ เป็นบทบัญญัติในหมวด 2 พยานบุคคลที่กำหนดให้ศาลชั้นต้นที่ได้รับคำร้องจากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนให้สืบพยานไว้ก่อนฟ้องคดีต่อศาลเมื่อมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า เช่น อาจจะมีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย หรือมีเหตุจูงใจบางอย่างที่จะทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถมาเบิกความเป็นพยานในภายหน้าได้ เป็นต้น การสืบพยานดังกล่าวจึงไม่อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 172 วรรคสอง และคดีนี้ปรากฏว่าในวันนัดสืบพยานก่อนฟ้องคดีต่อศาลพนักงานอัยการได้แจ้งวันนัดสืบพยานให้จำเลยที่ 3 ทราบแล้ว แต่จำเลยที่ 3 ไม่มาศาลและไม่แต่งตั้งทนายความ แสดงว่าจำเลยที่ 3 ไม่ได้ตั้งใจที่จะถามค้านผู้เสียหายการสืบพยานผู้เสียหายก่อนฟ้องคดีต่อศาลจึงชอบด้วยกฎหมาย

หน้าที่นำสืบในคดีอาญา (มาตรา 174)

ตามมาตรา 174 โจทก์มีหน้าที่นำพยานหลักฐานเข้าสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยก่อน เมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จแล้วจำเลยจึงมีหน้าที่นำพยานเข้าสืบ ในกรณีนี้แสดงว่าในคดีอาญาโจทก์มีหน้าที่นำสืบก่อนเสมอ ถ้าศาลให้จำเลยสืบพยานก่อนเป็นการไม่ชอบ

คำพิพากษาฎีกา 7262/2546 จำเลยให้การปฏิเสธว่าไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้องของโจทก์ และมีใต้ให้การรับว่าจำเลยเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีอาญาคดีอื่นของศาลชั้นต้นตามที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อแต่อย่างใด แม้คดีที่โจทก์อ้างจะเป็นคดีที่ฟ้องและพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นนั้นก็ตาม แต่ก็มิใช่ข้อเท็จจริงที่ศาลจะรับรู้ได้เอง จึงเป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องนำสืบว่า จำเลยเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีอาญาตามที่โจทก์อ้างขอให้นับโทษต่อเมื่อข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานของโจทก์ฟังได้เพียงว่า จำพนักงานตำรวจจับกุมจำเลยได้เนื่องจากจำเลยกระทำความผิดในคดีอื่นเท่านั้น จึงยังไม่เพียงพอจะรับฟังว่าจำเลยเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์อ้าง

ข้อสังเกต โจทก์ขอให้นำโทษต่อจากโทษในคดีอื่น แต่จำเลยมิได้ให้การรับว่าจำเลยเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีอื่น แม้อคดีที่ขอให้นำโทษต่อ นั้นจะฟ้องต่อศาลชั้นต้นเดียวกัน ก็ไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่ศาลรับรู้ได้เอง จึงเป็นหน้าที่ของโจทก์ต้องสืบว่าจำเลยเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีอื่น

คำพิพากษาฎีกา 5435/2543 ในคดีความผิดฐานรับของโจร โจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบให้เห็นว่าจำเลยรับรถจักรยานยนต์ของกลางไว้โดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ใช่เมื่อจำเลยเป็นผู้ครอบครองรถจักรยานยนต์ของกลางนั้น จำเลยต้องนำสืบว่าจำเลยไม่รู้ว่าเป็นของที่ได้มาจากการกระทำความผิด

ข้อสังเกต ความผิดฐานรับของโจร โจทก์ต้องนำสืบว่าจำเลยรับทรัพย์สินของกลางมาโดยรู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตาม ป.อ.มาตรา 357

คำพิพากษาฎีกา 4255-4257/2541 การสอบถามและการยอมรับจำเลยในเรื่องที่โจทก์ขอให้นำโทษต่อเป็นเรื่องสำคัญเพราะจะมีผลทำให้ศาลนำโทษจำเลยต่อจากโทษคดีอื่นได้หรือไม่ การที่ศาลชั้นต้นมิได้มีการสอบถามและจำเลยมิได้ยอมรับในเรื่องที่โจทก์ขอให้นำโทษต่อ แม้ว่าก่อนที่ศาลชั้นจะพิพากษาคดีทั้งสามสำนวนนี้โจทก์ร่วมได้ยื่นคำร้องในคดีทั้งสามสำนวนดังกล่าวว่าศาลชั้นต้นได้มีคำพิพากษาแล้ว ขอให้นำโทษติดต่อกัน แต่ศาลชั้นต้นก็มิได้สอบถามจำเลยในเรื่องนี้อีก กรณีจึงยังไม่ปรากฏว่าจำเลยในคดีทั้งสามสำนวนนี้เป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีที่โจทก์ขอให้นำโทษต่อหรือไม่ จึงไม่อาจนำโทษต่อให้ได้

จำเลยให้การรับสารภาพ (มาตรา 176)

หลักเกณฑ์ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่ความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

ในคดีที่มีจำเลยหลายคนและจำเลยบางคนรับสารภาพ เมื่อศาลเห็นสมควรจะสั่งจำหน่ายคดีสำหรับจำเลยที่ปฏิเสธ เพื่อให้โจทก์ฟ้องจำเลยที่ปฏิเสธเป็นคดีใหม่ภายในเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้

ถ้าจำเลยต้องหาความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป แต่ระหว่างพิจารณาได้มีการแก้ไขอัตราโทษ โดยกฎหมายใหม่มีอัตราโทษขั้นต่ำให้จำคุกไม่ถึง 5 ปี ดังนั้นต้องใช้กฎหมายที่แก้ไขใหม่เพราะเป็นคุณกว่า เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาโดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานต่อไปได้

เมื่อศาลอ่านฟ้องและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังแล้ว จำเลยอาจให้การรับสารภาพหรือให้การปฏิเสธหรือไม่ยอมให้การเลยก็ได้ทั้งนี้ตามมาตรา 165 สำหรับกรณีจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง

ศาลมีอำนาจพิพากษาไปได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ ถ้าเป็นคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำผิดจริง (มาตรา 176 วรรคหนึ่ง) จากถ้อยคำตามมาตราดังกล่าวแสดงว่าแม้จะเป็นคดีที่มีโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปี ศาลอาจสั่งให้สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เช่น ในคดีที่ศาลยังไม่แน่ใจว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้องหรือไม่ ศาลสั่งให้สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้

คำพิพากษาฎีกา 263/2551 จำเลยที่ 2 ยื่นคำให้การว่าจำเลยที่ 2 ไม่ทราบจำเลยที่ 1 มีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดให้โทษ แต่ศาลชั้นต้นยังไม่ได้สอบคำให้การจำเลยที่ 2 ดังกล่าว ต่อมาจำเลยที่ 2 แต่งตั้งทนายความผู้คดีโดยทนายจำเลยที่ 2 เรียงและพิมพ์คำให้การจำเลยที่ 2 ใหม่ มีข้อความว่าจำเลยที่ 2 ขอให้การรับสารภาพตามฟ้อง จำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อไว้ด้วยศาลชั้นต้นสอบคำให้การดังกล่าวแล้ว จำเลยที่ 2 ยืนยันคำให้การนี้ ดังนี้ จำเลยที่ 2 จะนำคำให้การฉบับแรกมาอ้างเพื่อให้ศาลฟังว่าจำเลยที่ 2 ไม่ทราบจำเลยที่ 1 มีพฤติการณ์จำหน่ายยาเสพติดให้โทษหาได้ไม่

คำพิพากษาฎีกา 4790/2550 ตามคำฟ้องโจทก์ที่บรรยายเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์นั้น มีความหมายว่าเหตุลักทรัพย์เกิดระหว่างเวลากลางคืนก่อนเที่ยงของวันที่ 22 มกราคม 2545 ถึงเวลากลางวันของวันเดียวกัน โดยมีคำขอให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา 334 และมาตรา 335 มาด้วย ตามคำฟ้องโจทก์เวลาเกิดเหตุลักทรัพย์นั้นจึงอาจเป็นเวลากลางคืนก่อนเที่ยง หรือเวลากลางวันก็ได้ เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพฐานลักทรัพย์ตามที่โจทก์ฟ้องโดยมิได้ระบุว่าลักทรัพย์ในเวลากลางวันหรือในเวลากลางคืนยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยให้การรับสารภาพฐานลักทรัพย์ในเวลาใดแน่ โจทก์จึงมีหน้าที่นำสืบให้เห็นได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืน เมื่อโจทก์ไม่สืบพยานข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืน

ข้อสังเกต บรรยายฟ้องว่าความผิดฐานลักทรัพย์ เหตุเกิดระหว่างเวลากลางวันและกลางคืน เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพโดยไม่ระบุว่าลักทรัพย์เวลาใด โจทก์มีหน้าที่นำสืบว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เวลากลางคืน เมื่อโจทก์ไม่สืบ ฟังไม่ได้ว่าจำเลยลักทรัพย์ในเวลากลางคืน³⁰

คำพิพากษาฎีกา 7950/2549 บทบัญญัติ ป.วิ.อ.มาตรา 176 มิได้หมายความว่าเมื่อจำเลยให้การรับสารภาพแล้วจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไป ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ศาลย่อมพิพากษายกฟ้องได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 185 หรือหากศาลเห็นว่าสมควรให้มีการสืบพยานหลักฐานก่อนมีคำพิพากษาก็เป็นอำนาจของศาลที่จะได้มีคำสั่งให้กระทำได้ เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 9 พิจารณารายงานการสืบเสาะและพินิจแล้วเห็นว่า ข้อเท็จจริงไม่แน่ชัดว่าของกลางเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 หรือประเภท 3 จึงมีคำสั่งให้ศาลชั้นต้นสืบพยานเพิ่มเติมในประเด็นที่ว่าของกลางเป็นยาแก้ไขที่มีส่วนผสมของโคเดอีนหรือไม่ ก็เป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ภาค 9 ที่จะกระทำได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 208 (1)

จำเลยให้การรับสารภาพ กับ รับสารภาพตามฟ้อง มีความหมายต่างกัน

คำให้การจำเลยที่ให้การว่า “รับสารภาพว่ากระทำความผิดตามฟ้อง” กับ “รับสารภาพตามฟ้อง” มีความหมายครอบคลุมต่างกัน

ซึ่งพอสรุปได้ว่า “รับสารภาพว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง” หรือ “รับสารภาพผิดตลอดข้อหา” หรือให้การ “รับสารภาพ” มีความหมายว่าจำเลยให้การรับสารภาพเฉพาะข้อหาความผิดที่โจทก์ฟ้องเท่านั้น ไม่ถือว่าจำเลยรับสารภาพในเรื่องอื่น ๆ ที่โจทก์มิได้กล่าวมาในฟ้องด้วย

คำพิพากษาฎีกา 1576/2547 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยบุกรุกเข้าไปในบ้านพักของผู้เสียหาย โดยการบุกรุกดังกล่าวจำเลยได้ใช้กำลังทำร้ายผู้เสียหาย จำเลยให้การรับสารภาพ ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ตั้งฟ้องของโจทก์ จำเลยจะมาโต้เถียงในชั้นฎีกาว่าจำเลยมีเจตนาทำร้ายผู้เสียหายภายหลังการกระทำความผิดฐานบุกรุกสำเร็จแล้วหาได้ไม่ เพราะเป็นการโต้เถียงข้อเท็จจริงที่จำเลยให้การรับสารภาพแล้ว ทั้งยังเป็นกรยกข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ในชั้นฎีกา ซึ่งเป็นปัญหาที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลล่างอีกด้วย ฎีกาของจำเลยไม่ชอบด้วย ป.วิ.พ.มาตรา 249 ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา 15

ข้อสังเกต แต่ข้อที่จำเลยจะอุทธรณ์หรือฎีกาว่าไม่มีเจตนากระทำผิด ขัดกับคำรับสารภาพของจำเลย ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในศาลล่าง จึงต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาตาม ป.วิ.พ.มาตรา 225 หรือมาตรา 249 ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 15 แล้วแต่กรณี

³⁰พิพัฒน์ จักรางกูร และภัทรพร จักรางกูร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2541), หน้า 190

คำพิพากษาฎีกา 2167/2547 จำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องโจทก์ ต้องถือว่าจำเลยให้การรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดจริง และเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยที่โจทก์ขอให้รับโทษต่อตามที่ระบุไว้ในฟ้องด้วย

คำพิพากษาฎีกา 8044/2547 คำฟ้องของโจทก์เดิมบรรยายว่า จำเลยเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ 524/2543 ของศาลชั้นต้น ศาลสอบถามจำเลยแล้ว จำเลยยอมรับว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีดังกล่าวจริง ต่อมาก่อนมีคำพิพากษาโจทก์ยื่นคำร้องอ้างว่าเกิดจากการพิมพ์ผิดพลาด จึงขอแก้ไขฟ้องให้ถูกต้องจากคดีอาญาหมายเลขดำที่ 524/2543 เป็นคดีหมายเลขดำที่ 5924/2543 ของศาลชั้นต้น และขอแก้ไขในส่วนคำขอท้ายฟ้องด้วย ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาต สำเนาให้จำเลย ไม่ปรากฏว่าจำเลยโต้แย้งหรือคัดค้านให้เห็นเป็นอย่างอื่น ย่อมถือได้ว่าจำเลยรับในข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยในคดีอาญาหมายเลขดำที่ 5924/2543 ของศาลชั้นต้น ตามที่โจทก์อ้างมาในคำร้องขอแก้ไขคำฟ้องแล้ว เพราะเป็นข้อเท็จจริงอันเดียวกันกับที่จำเลยเคยรับข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งต่อมาเป็นคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 4738/2543 ของศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นชอบที่จะให้รับโทษต่อจากคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 4738/2543 ได้

คดีที่ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพ

ในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพมีกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง

พึงสังเกตว่ากฎหมายถือเอาโทษขั้นต่ำเป็นเกณฑ์ มิได้ถือเอาโทษขั้นสูงเป็นข้อสำคัญ ดังนั้น ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่ 2-20 ปี ถือว่ามีโทษขั้นต่ำไม่ถึง 5 ปี จำเลยรับสารภาพ ศาลลงโทษได้เลยไม่ต้องสืบพยาน

คำพิพากษาฎีกา 1475/2550 ป.วิ.อ. มาตรา 176 วรรคหนึ่ง บัญญัติไว้มีความหมายว่า สำหรับความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป หรือโทษที่สถานหนักกว่านั้น แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพต่อศาลว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง ศาลก็ยังต้องฟังพยานหลักฐานของโจทก์ให้เป็นที่น่าพอใจก่อนว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามที่ให้การรับสารภาพจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันเสรีภาพของจำเลยในคดีอาญาที่มีอัตราโทษสูงมิให้ต้องรับโทษหนักหรือเกินกว่าความผิดที่ตนกระทำ อย่างไรก็ตามพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบประกอบคำรับสารภาพของจำเลยไม่จำเป็นต้องได้ความชัดเจนโดยปราศจากข้อสงสัยดังเช่นในคดีที่จำเลยให้การปฏิเสธ เพียงแต่ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยให้เป็นที่น่าพอใจศาลว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ก็เป็นเพียงพอที่ศาลจะลงโทษโดยอาศัยพยานหลักฐานนั้นแล้ว เพราะเป็นกรณีที่โจทก์เพียงแต่นำสืบพยานหลักฐานให้เห็นเป็นเค้ามูลเพื่อประกอบคำรับสารภาพของจำเลยเท่านั้น

คำพิพากษาฎีกา 5821/2544 แม้โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยพรากเด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี ไปเสียจากความปกครองดูแลของบิดาเพื่อการอนาจาร ต้องตาม ป.อ.มาตรา 317 วรรคสาม ซึ่งมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปี ถึง 20 ปี ก็ตาม แต่ตามคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ไม่ได้ระบุด้วยว่าโจทก์ขอให้ลงโทษจำเลยตามมาตราดังกล่าววรรคใด และศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลย ตามมาตรา 317 วรรคแรก ซึ่งมีระวางโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จึงไม่อยู่ในบังคับที่โจทก์จะต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยตาม ป.วิ.อ.มาตรา 176 ศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยตามมาตรา 37 วรรคแรกได้ โดยไม่จำเป็นต้องฟังพยานหลักฐานโจทก์เสียก่อน

มีข้อน่าสังเกตอีกประการหนึ่งว่าในคดีที่ต้องมีการสืบพยานประกอบคำรับสารภาพนั้นหากโจทก์ไม่ตั้งใจสืบพยานจนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา จนมาสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจะย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ไม่ได้เพราะไม่ใช่การดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด เนื่องจากโจทก์แถลงไม่ตั้งใจสืบพยานแล้ว (ต่างจากในเรื่องการสอบจำเลยในเรื่องทนายความตามมาตรา 173 ซึ่งหากไม่มีการสอบทนายในคดีที่ต้องสอบศาลสูงต้องย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นดำเนินการใหม่)

การอุทธรณ์ในคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพ

กรณีจำเลยให้การรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกไม่เกิน 5 ปี ศาลมีคำพิพากษาไปได้โดยไม่ต้องสืบพยานตามมาตรา 176 วรรคหนึ่ง กรณีเช่นนี้จำเลยจะอุทธรณ์ว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดไม่ได้ ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่มีได้ว่ากล่าวมาแล้วในศาลชั้นต้นตาม ป.วิ.พ.มาตรา 225 วรรคหนึ่ง ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา 15

คำพิพากษาฎีกา 263/2551 โจทก์ฟ้องจำเลยข้อหาฆ่าคนตายโดยเจตนาในครอบครัวเพื่อจำหน่ายอันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 66 วรรคสาม ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต จำเลยที่ 2 ให้การรับสารภาพโจทก์จึงมีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำให้การรับสารภาพและศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานของโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยที่ 2 ร่วมกระทำความผิดตามฟ้องจริงจึงจะลงโทษได้เมื่อศาลชั้นต้นพิจารณาพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบและพิพากษาลงโทษจำเลยที่ 2 ตามฟ้อง และจำเลยที่ 2 อุทธรณ์ขอให้ลงโทษสถานเบา โดยอ้างว่าข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานของโจทก์ที่นำสืบฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ 2 ร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิดตามฟ้อง เท่ากับอ้างว่าโจทก์สืบไม่สมฟ้อง จึงไม่ใช่เป็นการอุทธรณ์โต้เถียงข้อเท็จจริงที่ขัดคำให้การรับสารภาพของจำเลยที่ 2 หรือเป็นการยกข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ในชั้นอุทธรณ์ซึ่งจะเป็นข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นตาม ป.วิ.พ.มาตรา 225 วรรคหนึ่ง ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 15

ข้อสังเกต ถ้าเป็นคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้นซึ่งเป็นคดีที่โจทก์ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ และศาลจะลงโทษจำเลยต่อเมื่อพอใจว่าจำเลยกระทำผิด (มาตรา 176 วรรคแรก ตอนท้าย) ดังนี้ ถือได้ว่ามีประเด็นในศาลชั้นต้นแล้วว่าพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบมาฟังได้หรือไม่ว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้อง การที่จำเลยอุทธรณ์โต้แย้งว่าพยานหลักฐานของโจทก์ที่นำสืบมาไม่เพียงพอรับฟังลงโทษจำเลย เป็นข้อที่ว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้น

คำพิพากษาฎีกา 8021/2544 โจทก์มีแต่คำเบิกความของพนักงานสอบสวนเป็นพยานประกอบคำให้การรับสารภาพในชั้นสอบสวนของจำเลยว่าจำเลยให้การต่อพนักงานสอบสวนว่าจำเลยเดินทางไปซื้อเมทแอมเฟตามีนและฝิ่นดิบของกลางจากประเทศ พ. แล้วนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคำให้การรับสารภาพของจำเลยโดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุน พยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบประกอบคำรับสารภาพของจำเลยยังไม่เป็นที่พอใจศาลว่าจำเลยนำเมทแอมเฟตามีนและฝิ่นดิบของกลางจากประเทศ พ. เข้ามาในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

การแยกฟ้องเป็นคดีใหม่ (มาตรา 176 วรรคสอง)

ในคดีมีจำเลยหลายคน จำเลยบางคนให้การรับสารภาพ ศาลอาจจำหน่ายคดีจำเลยที่ปฏิเสธโดยให้โจทก์ฟ้องเป็นคดีใหม่ได้ตามมาตรา 176 วรรคสอง แต่โจทก์จะต้องฟ้องตามข้อหาเดิมจะฟ้องข้อหาอื่นไม่ได้

คำพิพากษาฎีกา 6261/2552 โจทก์บรรยายฟ้องว่ารถยนต์กระบะของกลางจำเลยทั้งสามใช้ในการกระทำความผิดบรรทุกทุกชนิดที่กระบะของกลาง เมื่อจำเลยทั้งสามให้การรับสารภาพตามฟ้อง โดยไม่ได้โต้เถียงว่าจำเลยทั้งสามมิได้ใช้รถยนต์กระบะของกลางในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ จึงต้องฟังว่ารถยนต์กระบะของกลางเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 9 ฟังว่ารถยนต์กระบะของกลางมิใช่ยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษโดยตรงอันจะฟังรับได้ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 นั้น เป็นการฟังข้อเท็จจริงผิดไปจากคำรับสารภาพของจำเลยทั้งสาม เป็นการไม่ชอบ

คำพิพากษาฎีกา 1457/2531 จำเลยกับพวกถูกฟ้องในคดีก่อนว่ากระทำความผิดที่โจทก์ฟ้องในคดีนี้ แต่เมื่อสืบพยานโจทก์ในคดีดังกล่าวไปแล้ว ศาลชั้นต้นสั่งให้แยกฟ้องจำเลยซึ่งให้การปฏิเสธและโจทก์ได้ฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ กรณีจึงถือได้ว่าเป็นการพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยแล้ว เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า คดีนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องสืบพยานที่ได้สืบไว้แล้วอีก และให้นำสำนวนคดีเดิมมารวมกับคดีนี้เพื่อจะได้พิจารณาประกอบกับคดีนี้จำเลยมิได้โต้แย้งคำสั่งดังกล่าว ศาลหยิบยกเอาคำเบิกความของพยานในคดีเดิมขึ้นวินิจฉัยประกอบพยานหลักฐานอื่น ๆ ของโจทก์ในคดีนี้แล้วฟังลงโทษจำเลยได้

ข้อสังเกต กรณีที่ศาลสั่งให้แยกฟ้องจำเลยที่ให้การปฏิเสธภายหลังที่สืบพยานโจทก์ไปบ้างแล้ว เมื่อโจทก์ฟ้องเป็นคดีใหม่แล้ว ถือได้ว่าคำเบิกความในคดีเดิมได้พิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยแล้ว ศาลนำคำเบิกความในคดีก่อนมาประกอบการพิจารณาได้

คำพิพากษาและคำสั่ง

การอ่านคำพิพากษา (มาตรา 182)

ให้อ่านคำพิพากษา หรือคำสั่งในศาลโดยเปิดเผยในวันเสร็จการพิจารณา หรือภายใน 3 วัน นับแต่เสร็จคดี ถ้ามีเหตุอันสมควรจะเลื่อนไปอ่านวันอื่นก็ได้ แต่ต้องจดรายงานเหตุอันไว้ (มาตรา 182 วรรคสอง)

เมื่อศาลอ่านให้คู่ความฟังแล้ว ให้คู่ความลงลายมือชื่อไว้ ถ้าเป็นความผิดของโจทก์ที่ไม่มาจะอ่านโดยโจทก์ไม่อยู่ก็ได้ ในกรณีที่จำเลยไม่อยู่โดยไม่มีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟัง ก็ให้ศาลรอการอ่านไว้จนกว่าจำเลยจะมาศาล แต่ถ้ามีเหตุสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟัง ให้ศาลออกหมายจับจำเลย เมื่อได้ออกหมายจับแล้วไม่ได้ตัวจำเลยมาภายใน 1 เดือน นับแต่วันออกหมายจับ ก็ให้ศาลอ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งลับหลังจำเลยได้ และให้ถือว่าโจทก์หรือจำเลยแล้วแต่กรณีได้ฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว

(มาตรา 182 วรรคสาม)

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 3072/2546 ป.วิ.อ.มาตรา 182 วรรคสองและวรรคสาม บัญญัติให้ศาลอ่านคำพิพากษาในศาลต่อหน้าคู่ความโดยเปิดเผย และคำว่า “คู่ความ” ตามมาตรา 2(15) หมายถึงโจทก์ฝ่ายหนึ่งและจำเลยอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งคำว่า “จำเลย” ตามมาตรา 2(3) หมายถึงบุคคลที่ถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด ฉะนั้น ทนายจำเลยจึงมิได้เป็นจำเลยหรือเป็นคู่ความตามความหมายดังกล่าว เมื่อศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชอ่านคำพิพากษาโดยชอบแล้ว การที่ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชมิได้แจ้งวันนัดอ่านคำพิพากษาอุทธรณ์ภาค 9 ให้ทนายจำเลยทราบ จึงมิใช่พฤติการณ์พิเศษที่มีเหตุสุดวิสัยทำให้ทนายจำเลยไม่อาจยื่นฎีกาภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดที่จะขยายระยะเวลายื่นฎีกาได้

คำพิพากษาฎีกา 60/2528 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ในวันนัดสืบพยานโจทก์ จำเลยให้การรับสารภาพและขอเวลาชำระเงินให้โจทก์ หากถึงกำหนดไม่สามารถชำระเงินได้ ก็ให้ศาลพิพากษาไปได้ ศาลชั้นต้นจึงนัดฟังคำพิพากษา จำเลยลงชื่อรับทราบ ครั้นถึงวันเวลานัด จำเลยซึ่งทราบนัดแล้วไม่มาศาลและไม่มีการยื่นคำร้องขอเลื่อนคดีอ้างเหตุจำเป็นแต่ประการใด จึงถือได้ว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟังคำพิพากษา ซึ่ง ป.วิ.อ. มาตรา 182 วรรคสาม ให้ศาลออกหมายจับจำเลย หากไม่ได้ตัวจำเลยภายใน 1 เดือน นับแต่วันออกหมายจับ ก็ให้ศาลอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลยได้ หากจำต้องแจ้งวันนัดอ่านคำพิพากษาให้จำเลยทราบอีกไม่

ข้อสังเกต การอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลยหลังจากที่ออกหมายจับจำเลยนี้ ไม่จำต้องแจ้งวันนัดอ่านคำพิพากษาให้จำเลยทราบอีก

คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจเพิ่มเติม

คำพิพากษาฎีกา 6982/2550 ในวันนัดสืบพยานโจทก์และจำเลย จำเลยขอถอนคำให้การเดิมแล้วให้การใหม่เป็นรับสารภาพ และตกลงกับผู้เสียหายขอผ่อนชำระหนี้เสร็จสิ้นภายในเดือนธันวาคม 2548 ศาลชั้นต้นนัดฟังคำพิพากษาหรือฟังผลการชำระหนี้ในวันที่ 25 สิงหาคม 2548 ซึ่งการที่ศาลชั้นต้นกำหนดวันนัดโดยระบุวันนัดฟังคำพิพากษาหรือฟังผลการชำระหนี้ ย่อมมีนัยว่าโจทก์จำเลยตกลงผ่อนชำระหนี้รายเดือนภายในวันที่นัดฟังผลการชำระหนี้ นั้น หรือภายในวันที่ 28 ของเดือน ซึ่งหากจำเลยผ่อนชำระหนี้ตามที่ตกลงกับผู้เสียหายไว้ ศาลก็จะเลื่อนนัดฟังคำพิพากษาออกไปเพื่อให้ชำระหนี้ผ่อนชำระหนี้ต่อไปให้ครบถ้วน แต่ถ้าหากจำเลยไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามข้อตกลงที่ได้ตกลงไว้และผู้เสียหายไม่ประสงค์ให้จำเลยผ่อนชำระหนี้ต่อไป ศาลก็อาจใช้ดุลพินิจอ่านคำพิพากษาไปได้วันดังกล่าวจึงเป็นวันนัดฟังคำพิพากษาตามที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้ ซึ่งจำเลยได้ทราบนัดโดยชอบแล้วเมื่อปรากฏว่าในวันนัดจำเลยมิได้ชำระหนี้ให้แก่ผู้เสียหายอันเป็นการผิดเงื่อนไขที่ตกลงไว้กับผู้เสียหายและผู้เสียหายตกลงว่าไม่ประสงค์ให้จำเลยผ่อนชำระหนี้ต่อไป หากในวันดังกล่าวจำเลยมาศาล ศาลย่อมมีคำพิพากษาไปได้ในวันเดียวกันนั้น แต่จำเลยไม่มาศาลโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง พฤติการณ์แสดงว่า

จำเลยไม่ผ่อนชำระหนี้ตามข้อตกลง และกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยหลบหนีหรือจงใจไม่มาฟังคำพิพากษา ดังนั้นศาลชั้นต้นให้ออกหมายจับจำเลยมาฟังคำพิพากษากับให้นัดฟังคำพิพากษาใหม่วันที่ 30 กันยายน 2548 เมื่อถึงวันนัดซึ่งพ้น 1 เดือน นับแต่วันออกหมายจับแล้วไม่ได้ตัวจำเลยมาศาล ศาลชั้นต้นยอมอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลยได้ จึงเป็นการอ่านคำพิพากษาโดยชอบด้วยกฎหมาย และถือว่าจำเลยได้ฟังคำพิพากษาในวันดังกล่าวแล้วตาม ป.วิ.อ.มาตรา 182 วรรคสาม

คำพิพากษาฎีกา 3208/2549 ทนายจำเลยมิได้เป็นจำเลยหรือเป็นคู่ความตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2(3) และมาตรา 2(15) การที่ศาลจังหวัดนนทบุรีอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 7 ให้จำเลยฟังและให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้แล้ว ทั้งจำเลยซึ่งเป็นชาวต่างประเทศเข้าใจผลคำพิพากษาโดยไม่ต้องมีล่าม จึงเป็นการอ่านคำพิพากษาที่ชอบด้วยมาตรา 182 วรรคสองและวรรคสามแล้ว ไม่มีเหตุยกเลิกการอ่านคำพิพากษาของศาลจังหวัดนนทบุรี ส่วนการที่ศาลชั้นต้นมิได้แจ้งวันนัดอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 7 ให้ทนายจำเลยทราบ จะเป็นการจำกัดสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการปรึกษากับทนายจำเลยในการยื่นฎีกาหรือไม่ ก็ไม่เป็นเหตุให้การอ่านคำพิพากษาที่ชอบด้วยกฎหมายกลับกลายเป็นไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การทำคำพิพากษา (มาตรา 183, 184)

คำพิพากษาหรือคำสั่งหรือความเห็นแย้ง ต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้พิพากษาซึ่งนั่งพิจารณา ผู้พิพากษาใดที่นั่งพิจารณาถ้าไม่เห็นพ้องด้วย มีอำนาจทำความเห็นแย้ง คำแย้งนี้ให้รวมเข้าสำนวนไว้ (มาตรา 183)

คำพิพากษาฎีกา 6988/2549 การที่ศาลชั้นต้นมีองค์คณะ 2 คน พิจารณาคดีโดยถือเอาความเห็นของผู้พิพากษาคณะหนึ่งว่า จำเลยมีความผิดและลงโทษจำเลยซึ่งเป็นผลร้ายแก่จำเลยมากเป็นคำพิพากษา และถือเอาความเห็นของผู้พิพากษาคณะอีกคนว่าจำเลยไม่มีความผิดและควรยกฟ้องซึ่งเป็นผลร้ายแก่จำเลยน้อยกว่าเป็นความเห็นแย้ง เป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ.มาตรา 184 กรณีจึงต้องพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้นเป็นพิพากษายกฟ้อง

ข้อสังเกต เมื่อพิจารณาประกอบกันแล้ว กรณีศาลชั้นต้นมีองค์คณะ 2 คน คนหนึ่งเห็นว่าจำเลยมีความผิด อีกคนหนึ่งเห็นว่าไม่มีความผิด ต้องพิพากษายกฟ้องตามความเห็นของฝ่ายหลังซึ่งเป็นความเห็นเป็นผลร้ายแก่จำเลยน้อยกว่า โดยฝ่ายที่เห็นว่าจำเลยมีความผิดทำความเห็นแย้งตามมาตรา 183 ได้ จะพิพากษาลงโทษจำเลยไม่ได้

คำพิพากษาฎีกา 1296/2539 ปรากฏตามรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นว่าผู้พิพากษาที่ลงชื่อในคำพิพากษาทั้งสองนายได้นั่งพิจารณาฟังประเด็นกลับ และในวันนั้นจำเลยแถลงหมดพยานด้วย ดังนั้น ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นทั้งสองนายดังกล่าวจึงได้เป็นผู้นั่งพิจารณาคดีนี้แล้วและชอบที่จะพิพากษาคดีนี้ในศาลชั้นต้นได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 183

ข้อสังเกต ผู้พิพากษาที่ออกนั่งฟังประเด็นกลับ ถือว่าเป็นผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนั้นแล้ว จึงมีอำนาจทำคำพิพากษาได้

บทสรุป

การตั้งทนายให้จำเลยถูกกำหนดขึ้นในกฎหมายให้เป็นหน้าที่ที่รัฐจะต้องทำให้จำเลยในบางกรณี ซึ่งถ้าเป็นคดีอุกฉกรรจ์ จำเป็นที่จำเลยจะต้องมีทนายความ เพราะอาจถูกลงโทษถึงขั้นประหารชีวิตได้หรือกรณีจำเลยเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีก็จำเป็นต้องมีทนายความมาช่วยดำเนินคดีเป็นต้น ส่วนกรณีการทำคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายได้กำหนดเอาไว้

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาโดยบรรยายฟ้องว่า ข้อ 1 เมื่อระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 2550 เวลากลางวัน ถึงวันที่ 3 สิงหาคม 2550 เวลากลางวันซึ่งเป็นเวลากลางวันและกลางคืนต่อเนื่องกันวันเวลาใดไม่ปรากฏชัด ได้มีคนร้ายบังอาจลักเอารถจักรยานยนต์ 1 คัน ของนางสวยผู้เสียหายไปโดยทุจริต ข้อ 2 ต่อมาวันที่ 28 สิงหาคม 2550 เวลากลางวัน เจ้าพนักงานตำรวจยึดรถของผู้เสียหายที่ถูกคนร้ายลักไปดังกล่าวในฟ้องข้อ 1 ขณะที่อยู่ในความครอบครองของจำเลยเป็นของกลาง เมื่อระหว่างวันและเวลาดังกล่าวในฟ้องข้อ 1 ถึงวันเวลาดังกล่าวในฟ้องข้อ 2 จำเลยบังอาจลักทรัพย์ดังกล่าวของผู้เสียหายหรือรับของโจรโดยรับเอาของกลางซึ่งเป็นทรัพย์ของผู้เสียหาย โดยรู้ว่าเป็นทรัพย์ซึ่งถูกคนร้ายลักไปดังกล่าวในฟ้องข้อ 1 ซึ่งความผิดฐานรับของโจร ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 335, 357 ศาลสอบถามเรื่องทนายความแล้ว จำเลยไม่ต้องการทนายความ ศาลจึงอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง

ก. จำเลยให้การรับสารภาพฐานลักทรัพย์ โจทก์จำเลยไม่ตั้งใจสืบพยาน

ข. จำเลยให้การรับสารภาพว่าได้กระทำความผิดตามฟ้อง ตามแบบพิมพ์สำหรับคดีที่จำเลยให้การรับสารภาพซึ่งศาลชั้นต้นใช้ปฏิบัติกันทุกศาล โจทก์จำเลยไม่ตั้งใจสืบพยาน

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะพิพากษาคดีอย่างไร

ข้อ 2 โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยใช้ปืนยิงนายเอและนายบีโดยมีเจตนาฆ่า กระสุนปืนไม่ถูกนายเอ แต่กระสุนปืนถูกนายบี แพทย์ช่วยเหลือนายบีไว้ทัน นายบีจึงไม่ถึงแก่ความตาย โดยระบุวันเวลา และสถานที่เกิดเหตุครบถ้วน ขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59, 80,

90, 289 ข้อเท็จจริงในทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยใช้ปืนยิงนายเอโดยมีเจตนาฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน กระสุนปืนไม่ถูกนายเอ แต่กระสุนปืนพลาดไปถูกนายบี

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะลงโทษจำเลยในความผิดฐานใด

ข้อ 3 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยใช้มีดพร้าแทงผู้เสียหายโดยมีเจตนาฆ่าโดยแทงถูกผู้เสียหายหลายครั้ง แต่แพทย์ช่วยเหลือผู้เสียหายไว้ทัน จึงไม่ถึงแก่ความตาย โดยคำฟ้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับวัน เวลา และสถานที่กระทำความผิดครบถ้วน ขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59, 80, 90, 289 โดยโจทก์แนบผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์มาทำคำฟ้องระบุว่าผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บมีบาดแผลที่หน้าอก แขน และขา ข้อเท็จจริงในทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยใช้มีดพร้าแทงผู้เสียหายโดยมีเจตนาทำร้ายจนผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาสี่สิบวัน

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะพิพากษาคดีนี้อย่างไร

ข้อ 4 เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2551 พนักงานอัยการโจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2540 จำเลยใช้มีดแทงผู้เสียหายโดยเจตนาฆ่า แต่ผู้เสียหายหลบทันจึงไม่ถึงแก่ความตาย ขอให้ลงโทษในความผิดฐานพยายามฆ่าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ประกอบมาตรา 80 จำเลยให้การปฏิเสธ ทางพิจารณาโจทก์นำสืบได้ความว่าเกิดเหตุเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2540 และจำเลยกระทำความผิดฐานพยายามทำร้ายร่างกายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ประกอบมาตรา 80 โดยจำเลยนำสืบว่าเป็นการป้องกัน

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะพิพากษาคดีนี้อย่างไร

ข้อ 5 พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2550 จำเลยซึ่งเป็นนายจ้างของผู้เสียหาย ช่มชู้นกระทำชำเราผู้เสียหายอายุ 14 ปีเศษ โดยผู้เสียหายไม่ยินยอม ผู้เสียหายร้องทุกข์เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2550 ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 277 วรรคหนึ่ง จำเลยให้การปฏิเสธ ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยช่มชู้นกระทำชำเราผู้เสียหายซึ่งความจริงอายุ 15 ปีเศษ อันเป็นความผิดตามมาตรา 276 วรรคหนึ่ง ศาลจะพิพากษาคดีนี้อย่างไร

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 14

ศาสตราจารย์คณิง ฤาไชย.(2555) กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 10)

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พิพัฒน์ จักรางกูร และภัทรพร จักรางกุล. (2541). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.

บทที่ 15

เหตุยกฟ้อง (มาตรา 185)

เหตุยกฟ้อง (มาตรา 185)

หลักเกณฑ์ ของการยกฟ้องในคดีอาญานั้น ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำความผิด การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด คดีขาดอายุความแล้ว หรือมีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่จำเป็นต้องรับโทษ ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้

คำพิพากษาฎีกา 7941/2551 เมื่อการกระทำของจำเลยไม่มีความผิดฐานมีอาวุธปืน แม้ความผิดฐานพาอาวุธปืนจะยุติไปแล้วตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 185 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 215 และมาตรา 225

คำพิพากษาฎีกา 5346/2550 ข้อหาความผิดฐานมีและพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน ทางสาธารณะ โดยไม่ได้รับใบอนุญาตและไม่มีเหตุสมควร ซึ่งศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฎีกาของจำเลย เพราะต้องห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 219 นั้น เมื่อศาลฎีกาวินิจฉัยพยานหลักฐานโจทก์แล้ว เห็นว่า ยังมีข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยจะเป็นคนร้ายที่ใช้อาวุธปืนยิงข่มขู่ในการปล้นทรัพย์รายนี้หรือไม่และยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ศาลฎีกาก็ต้องยกประโยชน์ให้แก่จำเลยในข้อหาความผิดฐานมีและพาอาวุธปืนด้วย เพราะเป็นข้อเท็จจริงอันเดียวกันเกี่ยวพันกันตาม ป.วิ.อ.มาตรา 185 ประกอบมาตรา 215 และมาตรา 225

คำพิพากษาฎีกา 7233/2549 แม้จำเลยจะมีได้ยกข้อต่อสู้ว่าจำเลยสำคัญผิดเข้าใจว่าผู้เสียหายอายุ 17 ปี ถึง 18 ปีขึ้นต่อสู้โดยตรง แต่เมื่อคดีมีเหตุที่จำเลยไม่ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลง ศาลอุทธรณ์ย่อมมีอำนาจที่จะยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 185 ประกอบมาตรา 215

การแก้ไขคำพิพากษา (มาตรา 190)

หลักเกณฑ์ ห้ามมิให้แก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งซึ่งอ่านแล้ว นอกจากแก้ถ้อยคำที่เขียนหรือพิมพ์ผิดพลาด

คำพิพากษาฎีกา 2226/2547 ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2545 ศาลชั้นต้นได้พิจารณาพิพากษาคดีนี้ โดยให้ลงโทษจำคุกจำเลยเป็นเวลา 3 ปี และลดโทษให้กึ่งหนึ่งตาม ป.อ.มาตรา 78 คงจำคุก 1 ปี 6 เดือน ตามร่างคำพิพากษาที่ปรากฏในสำนวน แต่เมื่อทำการจัดพิมพ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้นตามร่างคำพิพากษาดังกล่าว ได้พิมพ์สำนวนโทษจำคุกจำเลยภายหลังลดโทษให้กึ่งหนึ่งตาม ป.อ.มาตรา 78 แล้ว คงจำคุกเพียง 6 เดือน เป็นเรื่องพิมพ์ตัวเลขผิดพลาด

ระยะเวลาไป 1 ปี โทษจำคุกจำเลยจึงเหลือเพียง 6 เดือน ดังนั้น ศาลอุทธรณ์ย่อมมีอำนาจแก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวให้ถูกต้องตามความจริงได้โดยไม่ต้องมีคู่ความฝ่ายใดร้องขอตาม ป.วิ.อ.มาตรา 190 ประกอบมาตรา 215 และไม่ถือเป็นผลร้ายแก่จำเลยแต่อย่างใด อีกทั้งไม่เป็นการพิพากษาเกินคำขอของโจทก์หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข้อสังเกต คำพิพากษาที่พิมพ์ตกไปจากร่างคำพิพากษาที่อยู่ในสำนวน เป็นการพิมพ์ผิดพลาดแก้ไขคำพิพากษาได้โดยไม่ต้องมีคู่ความร้องขอ³¹

คำพิพากษาศาลฎีกา 2226/2547 แม้ศาลชั้นต้นจะมีคำพิพากษาจำคุกจำเลยและออกหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดโดยให้นับโทษคดีนี้ต่อจากโทษในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 111/2547 ของศาลชั้นต้น รวมแล้วเกิน 20 ปี จนคดีถึงที่สุดแล้วก็ตาม หากปรากฏว่าการนับโทษดังกล่าวขัด ป.อ.มาตรา 91 (2) ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ย่อมมีคำสั่งแก้ไขหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดใหม่ เป็นไม่นับโทษต่อจากโทษในคดีดังกล่าวได้ ไม่เป็นการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาศาลชั้นต้นแต่อย่างใด เพราะเป็นเรื่องการบังคับคดีที่ศาลจะต้องออกหมายบังคับคดีถึงที่สุดให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ข้อสังเกต การแก้ไขหมายจำคุกคดีถึงที่สุด ไม่เป็นการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาเพราะเป็นการบังคับคดี

คำสั่งศาลฎีกาที่ 286/2541 คู่ความที่ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 คือจำเลยที่ 1 และที่ 3 ส่วนจำเลยที่ 2 ไม่ได้ฎีกา คำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวถึงจำเลยที่ 2 เป็นเพราะพิมพ์ผิดพลาด หาใช่ผิดพลาดในเนื้อหาสาระไม่ ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจแก้ไขถ้อยคำที่เขียนหรือพิมพ์ผิดพลาดเช่นนี้ให้ถูกต้องได้

คำพิพากษาต้องไม่เกินคำขอ (มาตรา 192)

หลักเกณฑ์ ห้ามมิให้พิพากษา หรือสั่งเกินคำขอ หรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง (มาตรา 192 วรรคแรก)

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงตั้งที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมีใช้ในข้อสาระสำคัญและทั้งจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความนั้นก็ได้อีก (มาตรา 192 วรรคสอง)

³¹ ดร.คณิต ณ นคร. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 9,2555) หน้า 202

ในกรณีที่ข้อแตกต่างเป็นเพียงรายละเอียด เช่น เกี่ยวกับเวลา หรือสถานที่กระทำความผิด หรือต่างกันระหว่างการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก

รับของโจร และทำให้เสียหาย หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนา กับประมาท มิให้ถือว่าต่างกันในเรื่องสาระสำคัญ ทั้งนี้ให้ถือว่าข้อที่พิจารณาได้ความนั้นเป็นเรื่องเกินคำขอหรือเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการฟ้องที่ผิดไปเป็นเหตุให้จำเลยหลงข้อต่อสู้ แต่ทั้งนี้ศาลจะลงโทษจำเลยเกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้ (มาตรา 192 วรรคสาม)

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดังกล่าวในฟ้อง และตามที่ปรากฏในทางพิจารณาไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้น ๆ (มาตรา 192 วรรคสี่)

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สับสน แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้ (มาตรา 192 วรรคห้า)

ถ้าความผิดตามที่โจทก์ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่างแต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้ (มาตรา 192 วรรคห้าย)

ห้ามมิให้พิพากษาเกินคำขอหรือที่มิได้กล่าวในฟ้อง (มาตรา 192 วรรคหนึ่ง)

ตามมาตรา 192 วรรคหนึ่งนี้ ห้ามมิให้ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่ง 2 ประการ คือ

1. ห้ามมิให้พิพากษาหรือสั่งเกินคำขอ
2. ห้ามมิให้พิพากษาหรือสั่งในข้อที่โจทก์มิได้กล่าวในฟ้อง

ห้ามมิให้พิพากษาหรือสั่งเกินคำขอ

การพิพากษาหรือมีคำสั่ง ศาลต้องพิจารณาจากคำขอท้ายฟ้องว่าโจทก์ขอให้ลงโทษจำเลยตามบทมาตราใดเป็นสำคัญ ดังนี้ แม้โจทก์จะบรรยายฟ้องครบองค์ประกอบความผิดแต่ถ้าโจทก์ไม่ระบุมาตราที่บัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดก็ลงโทษจำเลยไม่ได้เป็นการพิพากษาเกินคำขอ

คำพิพากษาฎีกา 4337/2552 ป.วิ.อ.มาตรา 192 วรรคหนึ่งกำหนดกรอบอำนาจการพิพากษาคดีหรือการมีคำสั่งชี้ขาดคดีของศาลไว้ 2 ประการ คือ ห้ามมิให้ศาลพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอประการหนึ่ง กับห้ามมิให้ศาลพิพากษาหรือสั่งในข้อที่โจทก์มิได้กล่าวในฟ้องอีกประการหนึ่ง ซึ่งศาลอยู่ในบังคับที่จะพิพากษาหรือสั่งเกินประการหนึ่งประการใดมิได้ และทั้งสองประการดังกล่าวเป็นเรื่องที่โจทก์จะต้องระบุในฟ้อง แม้โจทก์จะบรรยายข้อเท็จจริงครบองค์ประกอบความผิดตาม ป.อ. มาตรา 340 ตี และจำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ แต่เมื่อคำขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองโจทก์ไม่ระบุมาตรา 340 ตี มาด้วย จึงต้องถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษจำเลยทั้งสองตามมาตรา 340 ตี และเป็น การเกินคำขอตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคหนึ่งและวรรคสี่ ศาลจึงพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอมิได้

ข้อสังเกต การพิพากษาหรือมีคำสั่ง ศาลต้องพิจารณาจากคำขอท้ายฟ้องว่าโจทก์ขอให้ลงโทษจำเลยตามบทมาตราใดเป็นสำคัญ ดังนี้ แม้โจทก์จะบรรยายฟ้องครบองค์ประกอบความผิดแต่ถ้าโจทก์ไม่ระบุมาตราที่บัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดก็ลงโทษจำเลยไม่ได้เป็นการพิพากษาเกินคำขอ

คำพิพากษาฎีกา 5785/2552 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับพวกอีกคนหนึ่งร่วมกันใช้อาวุธปืนยิงผู้เสียหายที่ 1 ซึ่งเป็นตำรวจ เพราะโกรธแค้นที่ทำหน้าที่จับกุมพวกของจำเลยในข้อหาละเมิดลิขสิทธิ์ รวมทั้งผู้เสียหายที่ 2 ซึ่งเป็นผู้แจ้งให้จับกุม นอกจากนั้นยังบรรยายฟ้องไว้ด้วยว่าจำเลยกับพวกกระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ครบตามองค์ประกอบความผิดใน ป.อ.มาตรา 289 และทางพิจารณาได้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนซึ่งตรงกับข้อเท็จจริงที่โจทก์กล่าวมาในฟ้อง แต่เมื่อโจทก์มิได้ขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ.มาตรา 289 ศาลก็จะลงโทษจำเลยตาม มาตรา 289 ไม่ได้เพราะโทษตาม ป.อ.มาตรา 289 สูงกว่าโทษตามมาตรา 288 จึงเป็นการเกินคำขอ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 192 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาฎีกา 9337/2552 โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยบุกรุกเข้าไปในห้องนอนอันเป็นเคหสถานที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์ของผู้เสียหายโดยไม่ได้รับอนุญาต และโดยไม่มีเหตุอันควร อันเป็นการรบกวนการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ของผู้เสียหายโดยปกติสุข โดยไม่ได้บรรยายฟ้องถึงองค์ประกอบความผิดว่าจำเลยกระทำโดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายตาม ป.อ. มาตรา 365(1) แม้โจทก์จะมีคำขอท้ายฟ้องให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา 365 ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยตาม ป.อ.มาตรา 365(1) ไม่ได้ เพราะต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 192 วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต กรณีฟ้องบรรยายว่าบุกรุกตาม ป.อ. มาตรา 364 โดยไม่ได้บรรยายเหตุฉกรรจ์ตาม ป.อ.มาตรา 365 ด้วย แม้จะขอลงโทษตาม ป.อ. มาตรา 365 มาด้วยก็ตาม ศาลก็ลงโทษตาม มาตรา 365 ไม่ได้ เพราะเป็นข้อเท็จจริงที่มีได้กล่าว

คำพิพากษาฎีกา 8516/2551 คดีนี้แม้คำขอท้ายฟ้องจะอ้างมาตรา 376 แห่ง ป.อ.ไว้ด้วยก็ตามแต่โจทก์บรรยายฟ้องมาเพียงว่าจำเลยที่ 1 ใช้อาวุธปืนยิงผู้ตายโดยมิได้กล่าวมาในฟ้องว่าการยิงปืนของจำเลยที่ 1 ดังกล่าวเป็นการยิงปืนซึ่งใช้ดินระเบิดโดยใช้เหตุ อันเป็นองค์ประกอบความผิดดังกล่าวมาด้วย ดังนั้น ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยที่ 1 ตามมาตรานี้ไม่ได้ เพราะต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 192 วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต แม้คำขอท้ายฟ้องระบุมาตราที่ขอให้ลงโทษจำเลยไว้ แต่โจทก์มิได้บรรยายฟ้ององค์ประกอบความผิดไว้ ก็ลงโทษจำเลยไม่ได้เช่นกัน

ข้อที่โจทก์มิได้กล่าวในฟ้อง (ข้อเท็จจริงนอกฟ้อง)

ศาลจะพิพากษาตามข้อเท็จจริงที่มีได้กล่าวในฟ้องไม่ได้ (ป.วิ.อ.มาตรา 192 วรรคหนึ่ง ตอนท้าย) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าศาลจะรับฟังข้อเท็จจริงนอกฟ้องไม่ได้

คำพิพากษาฎีกา 10766/2551 คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง มิใช่คดีที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลย่อมพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปได้ตาม ป.วิ.อ.

มาตรา 176 วรรคหนึ่ง และข้อเท็จจริงย่อมฟังเป็นยุติว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้อง จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า โจทก์มีพยานหลักฐานอย่างไรและจำเลยจำนนต่อพยานหลักฐานเช่นว่านั้นหรือไม่ คำรับสารภาพของ จำเลยจึงเป็นเหตุบรรเทาโทษได้ตาม ป.อ.มาตรา 84

ข้อสังเกต คดีที่จำเลยให้การรับสารภาพโดยไม่มีการสืบพยานประกอบ ศาลจะฟังว่าเป็นการรับ สารภาพเพราะจำนนต่อพยานหลักฐานไม่ได้ เป็นข้อเท็จจริงนอกฟ้อง

คำพิพากษาฎีกา 4957/2550 แม้คำขอท้ายฟ้องจะระบุอ้าง ป.อ. มาตรา 371 ไว้ด้วย แต่ โจทก์ไม่ได้กล่าวบรรยายในฟ้องถึงองค์ประกอบความดังกล่าวว่าเป็นการพาอาวุธโดยเปิดเผยหรือไม่มีเหตุ สมควรมาด้วย ดังนั้นศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยตามมาตรานี้ไม่ได้เพราะต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 192 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาฎีกา 6853/2549 แม้คำขอท้ายฟ้องโจทก์ระบุขอให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐาน พาผู้อื่นไปเพื่ออนาจารตาม ป.อ.มาตรา 284 มาด้วย แต่โจทก์มิได้บรรยายฟ้องถึงองค์ประกอบ ความผิดมาตราดังกล่าว ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยตามมาตรานี้ไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 192 วรรคแรก

ข้อสังเกต โจทก์มิได้บรรยายฟ้องข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด แม้จะมีคำขอให้ ลงโทษ ศาลก็ลงโทษไม่ได้ เป็นข้อเท็จจริงนอกฟ้อง

ข้อเท็จจริงในการพิจารณาแตกต่างจากฟ้อง (มาตรา 192 วรรคสอง วรรคสาม)

ข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงดังที่กล่าวในฟ้อง ศาลต้องยกฟ้อง เว้น แต่ข้อแตกต่างนั้นมีใช้ข้อสาระสำคัญและจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลลงโทษตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นได้ (มาตรา 192 วรรคสอง)

ในกรณีที่ข้อแตกต่างนั้น เป็นเพียงรายละเอียด เช่นเกี่ยวกับเวลาหรือสถานที่กระทำความผิด หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ฉ้อโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก รับ ของโจรและทำให้เสียหาย หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนา กับประมาท มิให้ถือว่าต่างกัน ในข้อสาระสำคัญ ทั้งนี้ให้ถือว่าข้อที่พิจารณาได้ความนั้นเป็นเรื่องที่โจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษ เว้นแต่จะ ปรากฏแก่ศาลว่าการที่ฟ้องผิดไปเป็นเหตุให้จำเลยหลงต่อสู้ แต่ทั้งนี้ศาลจะลงโทษจำเลยเกินอัตราโทษที่ กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้ (มาตรา 192 วรรคสาม)

คำพิพากษาฎีกา 4166/2550 การที่จำเลยใช้อาวุธปืนยิง ส. กระสุนปืนถูก ส. และยัง พลาดไปถูก อ. ด้วยนั้น การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานพยายามฆ่า ส. และฐานพยายามฆ่า อ. โดยพลาด แม้โจทก์จะมีได้บรรยายฟ้องว่าการกระทำของจำเลยดังกล่าวเป็นการกระทำโดยพลาดมา ด้วย ก็ไม่ถือว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้อง อันจะเป็นเหตุให้ ศาลต้องพิพากษายกฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192

คำพิพากษาฎีกา 117/2550 คดีนี้ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทั้งสองกระทำความผิดเมื่อวันที่ 22 กันยายน 2540 แต่โจทก์นำสืบตรงตามข้อเท็จจริงว่าจำเลยทั้งสองกระทำความผิดเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2540 และจำเลยทั้งสองมิได้นำสืบต่อสู้เกี่ยวกับวันเวลาที่โจทก์ฟ้อง แสดงว่าจำเลยทั้งสองมิได้หลงต่อสู้ เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยทั้งสองกระทำความผิดจริงตามฟ้อง ศาลก็มีอำนาจลงโทษจำเลยทั้งสองได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคสาม

ข้อแตกต่างในการกระทำโดยเจตนากับการกระทำโดยประมาท ไม่เป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญ

คำพิพากษาฎีกา 4968/2551 จำเลยยิงผู้ตายถึงแก่ความตายอันเป็นการป้องกันเกินกว่ากรณีจำต้องกระทำเพื่อป้องกันตาม ป.อ. มาตรา 69 และความสำคัญผิดของจำเลยเกิดขึ้นโดยความประมาทเนื่องจากมิได้ใช้ความระมัดระวังให้รอบคอบว่าผู้ตายกับพวกเป็นคนร้ายจริงหรือไม่ จำเลยจึงมีความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตาม ป.อ. มาตรา 291 โดยผลของมาตรา 62 วรรคสองด้วย ซึ่งแม้จะแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่โจทก์กล่าวมาในฟ้อง แต่เป็นการแตกต่างระหว่างการกระทำความผิดระหว่างเจตนากับประมาท ศาลฎีกาย่อมพิพากษาลงโทษจำเลยได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคสองและวรรคสาม ประกอบด้วยมาตรา 215 และ 225

ข้อสังเกต การกระทำผิดโดยเจตนากับประมาท ไม่เป็นข้อแตกต่างในสาระสำคัญอีกต่อไป ศาลลงโทษตามข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความได้ เช่น ฟ้องว่าฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตาม ป.อ.มาตรา 288 ข้อเท็จจริงได้ความว่าเป็นการกระทำให้คนตายโดยประมาท ศาลก็ลงโทษจำเลยฐานทำให้คนตายโดยประมาทตาม ป.อ. มาตรา 291 ได้ หรือกรณีกลับกัน ฟ้องว่าทำให้คนตายโดยประมาท ได้ความว่าเป็นการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ศาลก็ลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้อื่นได้ตาม ป.อ. มาตรา 288 แต่โทษที่จะลงต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดไว้ในมาตรา 291

แนวคำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับข้อแตกต่างในฐานความผิด

ข้อแตกต่างในฐานความผิดรวม 8 ฐาน คือ ฐานลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ น้อยโกง โกงเจ้าหนี้ ยักยอก รับของโจรและทำให้เสียทรัพย์ เป็นเพียงกรณีที่ ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคสาม กำหนดไว้ว่าเป็นข้อแตกต่างที่เป็นเพียงรายละเอียด ดังนี้ นอกจากนี้แล้ว จึงอาจมีข้อแตกต่างในฐานความผิดที่เป็นเพียงรายละเอียด หรือมิใช่ข้อแตกต่างในข้อสาระสำคัญตามมาตรา 192 วรรคสอง เช่น ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ ได้ความว่าเป็นความผิดฐานกรรโชก มิใช่ข้อแตกต่างในสาระสำคัญ เพราะการชิงทรัพย์และกรรโชกเป็นการขู่มียาทรัพย์ของผู้เสียหายไปเช่นเดียวกัน

คำพิพากษาฎีกา 3096/2552 โจทก์บรรยายฟ้องว่าดาบตำรวจ ช. ได้จับกุม พ. กับพวก ในความผิดฐานร่วมกันจำหน่ายยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 และควบคุมตัวส่งพนักงานสอบสวน จำเลยทั้งสองให้ทรัพย์สินแก่ดาบตำรวจ ช. ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานเพื่อจูงใจให้กระทำการปล่อยตัว พ. กับพวกซึ่งเป็นการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่ แม้ในทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยทั้งสองกระทำการเพื่อจูงใจให้ดาบตำรวจ ช. ดำเนินการช่วยเหลือ พ. กับพวก โดยเปลี่ยนข้อหาให้เบาที่ตามก็หาใช่ข้อแตกต่างในสาระสำคัญไม่ ทั้งนี้เพราะไม่ว่าจะเป็นการให้ทรัพย์สินเพื่อจูงใจให้ปล่อยตัวหรือเปลี่ยนข้อหา ก็ล้วนแต่เป็นการจูงใจให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ซึ่งเป็นความผิดตาม ป.อ.มาตรา 144 เช่นเดียวกัน เมื่อจำเลยมิได้หลงต่อสูศาลย่อมมีอำนาจที่จะลงโทษจำเลยทั้งสองตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ.มาตรา 192 วรรคสองได้

ข้อสังเกต ฟ้องข้อหาให้สินบนแก่เจ้าพนักงานเพื่อจูงใจให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่อย่างหนึ่ง แต่ทางพิจารณาได้ความว่าเพื่อจูงใจให้กระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่อีกอย่างหนึ่ง มีใช้ข้อแตกต่างในสาระสำคัญ เมื่อจำเลยไม่หลงต่อสู ศาลลงโทษจำเลยได้

คำพิพากษาฎีกา 282/2551 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่ 1 กับพวกร่วมกันกระทำความผิดฐานลักทรัพย์หรือรับของโจร แม้ศาลชั้นต้นจะพิพากษาลงโทษจำเลยที่ 1 ในความผิดฐานรับของโจรและพิพากษายกฟ้องฐานลักทรัพย์ โจทก์ไม่อุทธรณ์ แต่จำเลยที่ 1 ได้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ย่อมมีอำนาจวินิจฉัยข้อเท็จจริงแล้วพิพากษาฐานความผิดฐานใดฐานหนึ่งระหว่างฐานรับของโจรและฐานลักทรัพย์ไปตามพยานหลักฐานที่ปรากฏได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคสาม เพียงแต่ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ไม่มีสิทธิที่จะลงโทษจำเลยที่ 1 เพิ่มเติมไปจากที่ศาลชั้นต้นพิพากษามาเท่านั้น

ข้อสังเกต ในกรณีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำความผิดฐานลักทรัพย์หรือรับของโจร ฐานใดฐานหนึ่ง เมื่อศาลชั้นต้นได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดฐานใดในสองฐานดังกล่าว ศาลชั้นต้นก็ลงโทษได้ตามฟ้อง กรณีนี้ไม่ใช่เรื่องข้อแตกต่างในฐานความผิด แต่ถ้าศาลชั้นต้นลงโทษจำเลยฐานใดฐานหนึ่ง หากศาลสูงเห็นว่าเป็นความผิดอีกฐานก็ลงโทษตามข้อเท็จจริงที่ได้ความได้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 192 วรรคสาม แต่ศาลสูงจะลงโทษจำเลยเพิ่มเติมโทษที่ศาลล่างกำหนดมาไม่ได้

คำพิพากษาฎีกา 2912/2550 จำเลยผู้เสียหายโดยกล่าวอ้างแสดงตัวว่าเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ และขู่ว่าจะยึดยาบ้าให้เท่านั้น การกระทำของจำเลยที่ขู่ผู้เสียหายไม่เข้าลักษณะเป็นการขู่เข็ญว่าในทันใดจะใช้กำลังประทุษร้าย อันจะเป็นความผิดฐานร่วมกันชิงทรัพย์ตาม ป.อ.มาตรา 339 แต่เข้าลักษณะเป็นการข่มขืนใจผู้เสียหายให้ยอมให้จำเลยได้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินโดยขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อเสรีภาพของผู้เสียหายผู้ถูกขู่เข็ญ อันเป็นความผิดฐานกรรโชกตาม ป.อ.มาตรา 337 วรรคหนึ่ง ซึ่งแม้ข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความจะแตกต่างจากที่โจทก์กล่าวในฟ้องก็ตาม แต่การชิงทรัพย์และกรรโชกเป็นการขู่เข็ญเอาทรัพย์ของผู้เสียหายไปเช่นเดียวกัน จึงถือไม่ได้ว่าข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

ในการพิจารณาแตกต่างกับฟ้องในข้อสาระสำคัญ อันจะเป็นเหตุให้ศาลต้องยกฟ้อง เมื่อจำเลยไม่หลงต่อสู้อย่างศาลยอมมีอำนาจลงโทษจำเลยฐานร่วมกันกระทำความผิดตามที่พิจารณาได้ความได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคสอง และมาตรา 215 ประกอบมาตรา 225

ข้อเท็จจริงที่โจทก์ไม่ประสงค์จะให้ลงโทษ (มาตรา 192 วรรคสี่)

ฟ้องว่าชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ ทางพิจารณาได้ความว่าเป็นความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ศาลลงโทษฐานวิ่งราวทรัพย์ไม่ได้ ถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะให้ลงโทษ แต่ศาลลงโทษในความผิดฐานลักทรัพย์ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคท้าย

คำพิพากษาฎีกา 3512/2552 หลักเกณฑ์การบรรยายฟ้องความผิดหลายกระทงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 160 วรรคหนึ่ง ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่า การที่โจทก์บรรยายฟ้องในฟ้องข้อ 1 ก. รวมการกระทำ ความผิดฐานพาผู้เสียหายที่ 1 ไปเพื่อการอนาจาร และพรากผู้เยาว์ไปเพื่อการอนาจารอยู่ในฟ้องข้อเดียวกัน แยกออกจากฟ้องข้อ 1 ข. ฐานข่มขืนกระทำชำเรา นั้นโจทก์ประสงค์ให้ลงโทษจำเลยในความผิดฐานพาผู้เสียหายที่ 1 ไปเพื่อการอนาจารและพรากผู้เยาว์เพียงกรรมเดียว หาใช้มุ่งประสงค์ให้ลงโทษจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันตาม ป.อ.มาตรา 91 เหมือนเช่นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายที่ 1 ตามฟ้องข้อ 1 ข. อีกกระทงหนึ่งไม่ ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาเรียงกระทงลงโทษจำเลยฐานพาผู้เสียหายที่ 1 ไปเพื่อการอนาจารตาม ป.อ.มาตรา 283 ทวิ วรรคแรก กระทงหนึ่ง และฐานพรากผู้เยาว์ตามมาตรา 319 วรรคแรกอีกกระทงหนึ่ง จึงเป็นการพิพากษาเกินคำขอและนอกความประสงค์ของโจทก์ ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคหนึ่ง และวรรคสี่

ข้อสังเกต ฟ้องบรรยายในข้อเดียวกัน แยกจากฟ้องข้ออื่น ถือว่าโจทก์ประสงค์ให้ลงโทษจำเลยเพียงกรรมเดียว

คำพิพากษาฎีกา 10903/2551 บทบัญญัติตาม ป.อ.มาตรา 336 ทวิ เป็นบทบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลร้ายแก่จำเลย เมื่อโจทก์มิได้อ้างมาในคำขอท้ายฟ้องถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์ให้ลงโทษตามมาตราดังกล่าวตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคสี่

คำพิพากษาฎีกา 8268/2550 โจทก์บรรยายฟ้องเพียงว่าจำเลยกับพวกร่วมกันพยายามฆ่าผู้เสียหายซึ่งเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 288 ประกอบมาตรา 80 และ 83 แม้โจทก์จะอ้างมาตรา 289 มาในคำขอท้ายฟ้องด้วย แต่โจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่าจำเลยพยายามฆ่าผู้เสียหายอย่างไร จึงมีลักษณะเป็นเหตุจรรยาตามมาตรา 289 ศาลจึงลงโทษจำเลยตามมาตรา 289 ไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องนอกเหนือไปจากที่โจทก์ฟ้องและไม่ใช่เรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษของลงโทษจำเลยได้เพียงฐานร่วมกันพยายามฆ่าผู้เสียหายเท่านั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา 158 และ 192 วรรคสี่

ข้อเท็จจริงตามฟ้องโจทก์สืบสมแต่อ้างฐานความผิดผิด (มาตรา 192 วรรคห้า)

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามฟ้องนั้นโจทก์สืบสวน แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้ตามมาตรา 192 วรรคห้า ซึ่งเป็นกรณีอ้างฐานความผิดหรือมาตราผิด ถ้าเป็นการอ้างกฎหมายผิดเป็นคนละฉบับ ไม่ใช่กรณีตามมาตรา 192 วรรคห้า

คำพิพากษาฎีกา 6009/2551 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา 357 วรรคสาม มิได้ระบุขอให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา 357 วรรคสอง ให้สอดคล้องกับคำบรรยายฟ้อง เป็นเรื่องที่โจทก์อ้างวรรคผิดเท่านั้น มิใช่เรื่องที่คำฟ้องของโจทก์ขัดแย้งกัน คำฟ้องของโจทก์ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 (5) ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม ศาลย่อมมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคห้า

คำพิพากษาฎีกา 3636/2550 การกระทำความผิดของจำเลยฐานใช้เอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการปลอมและฉ้อโกงนั้น เป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 268 วรรคแรก, 341 การกระทำความผิดของจำเลยเป็นการกระทำความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษตาม ป.อ. 268 วรรคแรก ประกอบมาตรา 266(1) ไว้ในคำขอท้ายฟ้องแต่โจทก์บรรยายฟ้องแล้วว่าจำเลยปลอมหนังสือรับรองการทำประโยชน์ซึ่งเป็นเอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการและข้อเท็จจริงตามฟ้องโจทก์สืบสม จึงเป็นการอ้างบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคห้า

ความผิดที่รวมการกระทำหลายอย่าง (มาตรา 192 วรรคท้าย)

ถ้าความผิดตามที่โจทก์ฟ้องรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้

แต่ถ้าความผิดตามข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้ จึงต้องมีคำร้องทุกข์ไว้ตามกฎหมาย หากไม่มีคำร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจฟ้อง ศาลก็ลงโทษความผิดที่พิจารณาได้ความไม่ได้ เช่น ฟ้องขอให้ลงโทษตาม ป.อ.มาตรา 276 วรรคสองซึ่งเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ ข้อเท็จจริงได้ความว่าเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 276 วรรคแรก ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ปรากฏว่าผู้เสียหายไปแจ้งความไว้เป็นหลักฐานเท่านั้น ไม่เป็นคำร้องทุกข์ตามกฎหมาย เช่นนี้โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดตาม ป.อ. มาตรา 276 วรรคแรก ตามที่พิจารณาได้ความศาลต้องพิพากษายกฟ้อง

คำพิพากษาฎีกา 8836/2552 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้อื่นและฐานชิงทรัพย์ ตาม ป.อ. มาตรา 288 และ 339 แต่ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นและฐานลักทรัพย์ เนื่องจากเจตนาลักทรัพย์เกิดขึ้นภายหลังอันเป็นคนละกรรม กับการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นซึ่งขาดตอนไปแล้ว แม้โจทก์ไม่ได้ขอให้ลงโทษหลายกรรม แต่โจทก์ได้บรรยายฟ้องไว้แล้วว่าจำเลยกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตาม ป.อ. มาตรา 339 ซึ่งความผิดฐานลักทรัพย์เป็นส่วนหนึ่งของการกระทำหลายอย่างซึ่งรวมอยู่ในความผิดฐานชิงทรัพย์ และแต่ละอย่างเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลฎีกาจึงมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์อีกกระทงหนึ่งซึ่งมีโทษเบากว่าความผิดฐานชิงทรัพย์ตามที่พิจารณาได้ความตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคท้าย ไม่เป็นการพิพากษาเกินคำขอ

คำพิพากษาฎีกา 5514/2551 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา 288 ประกอบมาตรา 80 โดยมีได้บรรยายฟ้องว่าผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัสอย่างไร อีกทั้งตามผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์ซึ่งแนบมาท้ายคำฟ้องและถือเป็นส่วนหนึ่งของคำฟ้อง ก็ไม่ปรากฏว่าผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บถึงทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวันหรือจนประกอบกรณียกตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวันแต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงในทางพิจารณาฟังได้ว่าจำเลยมีเจตนาทำร้าย ศาลจึงไม่อาจพิพากษาลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา 297 (8) ได้ เพราะจะเป็นการพิพากษาเกินกว่าที่กล่าวในคำฟ้อง ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคหนึ่ง คงลงโทษได้เพียงตาม ป.อ. มาตรา 295 เท่านั้น

คำพิพากษาฎีกา 5893/2550 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองในความผิดฐานร่วมกันปล้นทรัพย์ แต่ในทางพิจารณาได้ความว่าจำเลยทั้งสองมีความผิดฐานร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้เสียหายเมื่อความผิดฐานปล้นทรัพย์ตามที่โจทก์ฟ้องรวมการกระทำความผิดหลายอย่างซึ่งมีการใช้กำลังประทุษร้ายรวมด้วยอย่างหนึ่งและแต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง จึงลงโทษจำเลยที่ 1 ฐานทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามที่พิจารณาได้ความได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 192 วรรคหก

ข้อสังเกต ความผิดฐานชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์รวมการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์และการใช้กำลังประทุษร้าย ดังนี้ แม้ฟังไม่ได้ว่ามีกรลักทรัพย์ จึงไม่เป็นความผิดฐานชิงทรัพย์ คงฟังได้ว่ามีการทำร้าย ศาลก็ลงโทษฐานทำร้ายร่างกายตาม ป.อ. มาตรา 295 หรือมาตรา 297 ได้

บทสรุป

กรณีเหตุยกฟ้องนั้นต้องดูควบคู่ไปกับการมีอำนาจฟ้องหรือไม่เพราะมีความเกี่ยวข้องกัน ตลอดจนถึงต้องเข้าใจกรณีโจทก์ประสงค์จะลงโทษจำเลยหรือไม่และอำนาจศาลในการพิจารณาว่าจะเข้ากรณีใดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 ด้วยว่าจะเป็นเช่นใดตามที่กล่าวข้างต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 พนักงานอัยการยื่นฟ้องนายสมหวังเป็นจำเลยว่า เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2545 เวลา กลางวันจำเลยโดยมีเจตนาฆ่าใช้อาวุธมีดแทงนายสมศักดิ์ผู้เสียหายที่ 1 และนายสมชายผู้เสียหายที่ 2 หลายครั้ง ถูกผู้เสียหายที่ 1 บริเวณลำตัวและแขนซ้าย ถูกผู้เสียหายที่ 2 ที่ไหล่ขวา จำเลยลงมือ กระทำความผิดไปตลอดแล้ว แต่การกระทำไม่บรรลุผล ผู้เสียหายทั้งสองจึงไม่ถึงแก่ความตายสมดัง เจตนาของจำเลย แต่ทำให้ผู้เสียหายทั้งสองได้รับอันตรายแก่กายตามรายงานการชันสูตรบาดแผลของ แพทย์ท้ายฟ้องขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288, 80 ซึ่งตามรายงานการชันสูตร บาดแผลของแพทย์ท้ายฟ้อง ระบุว่าผู้เสียหายที่ 1 ต้องใช้เวลารักษาประมาณ 45 วันหาย ส่วน ผู้เสียหายที่ 2 ต้องใช้เวลารักษาประมาณ 14 วันหาย จำเลยให้การต่อสู้คดีอ้างเหตุป้องกันโดยชอบ ด้วยกฎหมายทางพิจารณาได้ความว่า เหตุเกิดวันที่ 15 พฤษภาคม 2545 เวลากลางวัน การกระทำ ของจำเลยไม่เป็นการป้องกันตัวแต่จำเลยไม่มีเจตนาฆ่า มีเพียงเจตนาทำร้ายผู้เสียหายที่ 1 คนเดียว แต่ อาวุธมีดไปถูกผู้เสียหายที่ 2 ซึ่งอยู่บริเวณที่เกิดเหตุด้วย และผู้เสียหายทั้งสองมีบาดแผลซึ่งต้องใช้เวลา

รักษาหายตามที่ปรากฏในรายงานการชันสูตรบาดแผลของแพทย์ทำยฟ้อง โดยแขนซ้ายของผู้เสียหายที่ 1 ใช้งานไม่ได้ตามปกติต้องทำกายภาพบำบัดอีก 30 วัน ศาลจึงพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้เสียหายที่ 1 เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (8) และฐานทำร้ายร่างกายผู้เสียหายที่ 2 โดยพลาดเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ประกอบมาตรา 60 แต่เป็นการกระทำความผิดเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (8) ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดเพียงบทเดียวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90

ให้วินิจฉัยว่า คำพิพากษาของศาลดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ข้อ 2 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยใช้มีดแทงผู้เสียหายโดยเจตนาฆ่า แต่ผู้เสียหายไม่ถึงแก่ความตาย ได้รับบาดเจ็บโดยมีบาดแผลตามสำเนารายงานการชันสูตรบาดแผลทำยฟ้องขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288, 80 และขอให้ริบมีดของกลาง จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลพิจารณาแล้วได้ความว่า จำเลยคว้ามัดของผู้เสียหายมาแทงผู้เสียหาย โดยจำเลยไม่มีโอกาสเลือกแทง แต่แทงไปตามโอกาสที่จะอำนวยและไม่ได้ใช้กำลังแรงรุนแรงนักและไม่ได้แทงซ้ำที่กระทำได้ จึงไม่มีเจตนาฆ่า แต่การแทงของจำเลยดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส กล่าวคือ ป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาจนประกอบกรณีกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวันตามคำเบิกความของผู้เสียหาย และรายงานการชันสูตรบาดแผลทำยฟ้อง ซึ่งได้ระบุความเห็นของแพทย์ว่ารักษาประมาณ 45 วันหาย

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 และคืนมีดของกลางให้แก่ผู้เสียหายได้หรือไม่

ข้อ 3 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยวางแผนลวงนางสาวเอ ผู้เสียหายไปในที่เกิดเหตุเวลากลางคืน แล้วลักสร้อยคอทองคำ 1 เส้น โดยใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อพาเอาทรัพย์สินไปด้วยการชก ตบ ตี โดยมีเจตนาฆ่าโดยไตร่ตรองไว้ก่อน แต่การกระทำบางส่วนไม่บรรลุผล นางสาวเอไม่ถึงแก่ความตาย เพียงแต่มีบาดแผลตามสำเนารายงานการชันสูตรบาดแผลทำยฟ้อง ซึ่งระบุว่าต้องรักษาตัวนาน 30 วัน ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 289, 298, 339, 80 ทางพิจารณาได้ความว่า จำเลยเจตนาทำร้ายนางสาวเอโดยไตร่ตรองไว้ก่อน จนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสต้องรักษานาน 30 วัน กรรมหนึ่ง กับลักทรัพย์ในเวลากลางคืนอีกกรรมหนึ่ง

ให้วินิจฉัยว่า ศาลจะลงโทษจำเลยตามที่ได้ความได้หรือไม่

ข้อ 4 โจทก์ฟ้องคดีนี้ว่า เมื่อระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2548 เวลากลางคืนก่อนเที่ยง จนถึงวันที่ 2 มีนาคม 2548 เวลากลางวัน วันเวลาใดไม่ปรากฏชัด จำเลยลักสร้อยคอทองคำของผู้เสียหายไปโดยทุจริต ขอให้ลงโทษตามมาตรา 334, 335 ศาลสอบแล้วจำเลยไม่ต้องการทนายความและให้การรับสารภาพ คู่ความแถลงไม่ติดใจสืบพยาน ศาลเห็นควรสืบเสาะและพินิจจำเลยก่อนพิพากษา

ในวันฟังคำพิพากษาคดีนี้ศาลแจ้งรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติให้จำเลยทราบ จำเลยไม่คัดค้าน โดยรายงานการสืบเสาะและพินิจระบุว่า ก่อนกระทำผิดคดีนี้จำเลยเคยต้องคำพิพากษาของศาลตามคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 111/2548 ให้ลงโทษจำคุก 6 เดือน และปรับ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี ในระหว่างที่ยังไม่ครบกำหนด 2 ปี ตามที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อน จำเลยกระทำความผิดเป็นคดีนี้อีก และหลังจากถูกฟ้องคดีนี้ จำเลยถูกฟ้องข้อหาหลักทรัพย์อีกคดีหนึ่ง ศาลลงโทษจำคุกจำเลย 1 ปี ตามคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 333/2548

ให้วินิจฉัยว่า ก. ศาลจะพิพากษาว่าในคดีนี้ว่าจำเลยมีความผิดฐานใด

ข. ศาลจะนำโทษจำคุกที่รอไว้ตามคดีอาญาหมายเลขแดงที่ 111/2548 มาบวกกับโทษในคดีนี้ได้หรือไม่

ค. ศาลจะนับโทษจำเลยต่อจากโทษในคดีหมายเลขแดงที่ 333/2548 ได้หรือไม่

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 15

คณิต ฒ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 8)แก้ไขเพิ่มเติม-ปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

บทที่ 16

อุทธรณ์ (มาตรา 193)

อุทธรณ์ (มาตรา 193) มีหลักเกณฑ์ดังนี้

หลักเกณฑ์ คดีอุทธรณ์คำพิพากษาคำสั่งศาลชั้นต้นในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ เว้นแต่จะถูกห้ามอุทธรณ์โดยกฎหมาย (มาตรา 193 วรรคหนึ่ง) อุทธรณ์ทุกฉบับต้องระบุข้อเท็จจริงโดยย่อหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงเป็นลำดับ (มาตรา 193 วรรคสอง)

จะเห็นได้ว่าในคดีอาญา การอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้น ไม่ว่าจะเป็นการอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงหรือในข้อกฎหมาย ก็ต้องอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ตามลำดับชั้นศาล ซึ่งตาม ป.วิ.อ.มาตรา 193 วรรคหนึ่งได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว คู่ความจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายโดยตรงต่อศาลฎีกาดังเช่นคดีแพ่ง จะนำ ป.วิ.พ.มาตรา 223 ทวิ มาใช้บังคับในคดีอาญาไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 8658/2548 จำเลยยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นยกคำร้อง จำเลยย่อมมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ภาค 7 ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 193 วรรคหนึ่ง ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 7 ไม่รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยและพิพากษายกอุทธรณ์เสีย นั้น จึงเป็นการไม่ชอบ

คำพิพากษาฎีกาที่ 2110/2548 การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ โดยมีได้ระบุนุญาตให้เข้าร่วมเป็นโจทก์ในความผิดฐานใด ต้องถือว่าศาลชั้นต้นอนุญาตให้เข้าร่วมเป็นโจทก์เฉพาะข้อหาความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา และฐานลักทรัพย์ซึ่งโจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายเท่านั้น ส่วนความผิดเกี่ยวกับการทำลายพยานหลักฐานไม่ใช่ความผิดต่อสาธารณชน แต่เป็นความผิดเกี่ยวกับรัฐโดยตรง แม้จำเลยจะย้ายศพ จ. ผู้ตายเพื่อปิดบังเหตุแห่งการตายก็ตาม โจทก์ร่วมซึ่งเป็นบิดาผู้ตายก็ไม่ได้เป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งตาม ป.วิ.อ.มาตรา 2(4) จึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลย พนักงานอัยการโจทก์ก็ได้อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยสถานหนักในข้อหาทำลายพยานหลักฐาน การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ร่วมในข้อหาดังกล่าวแล้วพิพากษายืน จึงเป็นการไม่ชอบ

คำพิพากษาฎีกาที่ 9299/2539 ความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 78, 160 รัฐเท่านั้นที่ เป็นผู้เสียหาย โจทก์ร่วมมิใช่ผู้เสียหาย จึงขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในข้อหานี้ไม่ได้ แม้ศาลชั้นต้นอนุญาตให้โจทก์ร่วมเข้าร่วมเป็นโจทก์ในคดีนี้ได้ ก็ต้องหมายถึงอนุญาตให้เข้าร่วมเป็นโจทก์ได้เฉพาะที่โจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายในข้อหาความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตาม ป.อ.มาตรา 291 เท่านั้น โจทก์ร่วมจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ในข้อหาความผิดต่อ พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522

ข้อสังเกต โจทก์ร่วมไม่มีสิทธิอุทธรณ์ในความผิดข้อหาที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย

คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง (มาตรา 193 ทวิ)

คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง คือ คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มีช้อยกเว้น 4 กรณี ที่ให้จำเลยอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้

- (1) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก หรือให้ลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก
- (2) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษ แต่ศาลรอการลงโทษไว้
- (3) ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่รอการกำหนดโทษไว้
- (4) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษปรับเกินกว่าหนึ่งพันบาท

ข้อสังเกต ช้อยกเว้นทั้ง 4 กรณีนี้ กฎหมายอนุญาตให้เฉพาะจำเลยเท่านั้นที่มีสิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ส่วนโจทก์ไม่มีสิทธิอุทธรณ์ (แตกต่างจากบทบัญญัติเดิมที่ให้ทั้งโจทก์และจำเลยมีสิทธิอุทธรณ์ในช้อยกเว้นได้)³²

กรณีต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 193 ทวิ ต้องเป็นการโต้แย้งเนื้อหาแห่งคำฟ้องหรือตามประเด็นแห่งคดี ดังนี้ การโต้แย้งดุลพินิจของศาลที่ไม่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดี ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ เช่น

1. อุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งศาลที่ไม่รับฟ้อง แม้จะเป็นปัญหาข้อเท็จจริง แต่เมื่อมิใช่เนื้อหาแห่งคำฟ้อง จึงไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา 193 ทวิ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14/2537 มูลคดีเกิดในเขตอำนาจของศาลจังหวัดฝาง พยานหลักฐานต่าง ๆ ก็อยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดฝาง ถ้าโจทก์ฟ้องคดีที่ศาลจังหวัดฝางก็จะเป็นการสะดวกแก่การพิจารณาพิพากษาคดียิ่งกว่าการฟ้องต่อศาลอาญา แม้จำเลยจะต้องชั่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอาญา โจทก์ก็ชอบที่จะร้องขอต่อศาลอาญาให้สั่งให้เรือนจำที่คุมขังจำเลยอยู่ส่งตัวจำเลยไปคุมขังยังเรือนจำอำเภอฝางได้ ดังนั้นที่ศาลอาญาใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลอาญาจึงชอบแล้ว การอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งไม่อนุญาตให้โจทก์ฟ้องคดีต่อศาลชั้นต้น แม้จะเป็นการ

³²ประทีป อ่าววิจิตรกุล. วิ.อาญา ว่าด้วยอุทธรณ์ ฎีกา (พร้อมตัวอย่างภาคปฏิบัติ). (กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 1,2555) หน้า 69

อุทธรณ์ดุลพินิจของศาลชั้นต้น ก็เป็นเรื่องที่โจทก์อุทธรณ์โต้แย้งดุลพินิจของศาลชั้นต้นตามพระธรรมนูญ ศาลยุติธรรม มาตรา 14(5) มิใช่เป็นการอุทธรณ์โต้แย้งข้อเท็จจริงในเนื้อหาแห่งคำฟ้องที่จะต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 193 ทวิ

2. **อุทธรณ์คำสั่งศาลที่ห้างดิสคัฟยาน** เป็นการอุทธรณ์ที่มีได้เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีหรือเนื้อหาแห่งคำฟ้อง จึงไม่ต้องอุทธรณ์เช่นกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1927/2537 โจทก์อุทธรณ์ว่าคำสั่งของศาลชั้นต้นที่ห้างดิสคัฟยาน โจทก์ไม่ชอบนั้น เป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงที่มีได้เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดี จึงไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 193 ทวิ

3. **กรณีร้องขอคืนของกลางตามมาตรา 36 แห่ง ป.อ.** ไม่อยู่ภายใต้บังคับข้อห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1025/2522 การจดทะเบียนรถยนต์มีใบแบบในการซื้อขาย ตาม ป.พ.พ.มาตรา 456 เมื่อเจ้าของขายรถแล้ว แม้ไม่ได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ก็เป็นของผู้ซื้อ เจ้าของเดิมมาร้องขอคืนรถที่ศาลสั่งริบไม่ได้ การที่บุคคลภายนอกร้องขอของกลางคืนตาม ป.อ.มาตรา 36 นั้น ไม่มีกฎหมายจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาแต่อย่างใด ฉะนั้นแม้ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์จะพิพากษาให้ยกคำร้อง ผู้ร้องก็มีสิทธิฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้

4. **คำสั่งศาลลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล** ไม่ใช่การลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาทั่วไป จึงไม่อยู่ในบังคับข้อจำกัดเกี่ยวกับการอุทธรณ์หรือฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ท.1926/2548 มาตรา 31 และมาตรา 33 แห่ง ป.วิ.พ. เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเพื่อให้ศาลสามารถควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาทั้งในและนอกศาลให้ดำเนินไปโดยราบรื่น รวดเร็วและเป็นธรรมต่อคู่ความทุกฝ่าย แม้ว่ามาตรา 33 จะกำหนดให้ลงโทษจำคุกและปรับซึ่งเป็นโทษทางอาญาด้วยก็ตาม แต่เนื่องจากบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นบทบัญญัติพิเศษที่ไม่เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาทั่วไป จึงไม่อยู่ในบังคับของข้อจำกัดเกี่ยวกับการอุทธรณ์ฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จำเลยจึงสามารถฎีกาคัดค้านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 6 ในเรื่องนี้ต่อศาลฎีกาได้

คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์

การพิจารณาอัตราโทษว่าเป็นคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่นั้นต้องพิจารณาจากอัตราโทษจากฐานความผิดที่โจทก์ขอให้ลงโทษเป็นสำคัญ ไม่ได้ดูจากอัตราโทษที่ศาลนำมาใช้จริงแก่จำเลย และไม่ได้ดูจากอัตราโทษในฐานความผิดที่พิจารณาได้ความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3302/2552 การอุทธรณ์คดีอาญาในปัญหาข้อเท็จจริงศาลจะต้องพิจารณาอัตราโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามฟ้องว่าต้องห้ามอุทธรณ์หรือไม่ คดีนี้ โจทก์ฟ้องว่าจำเลย

ทั้ง 2 ร่วมกันกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจโดยใช้ยานพาหนะตาม ป.อ. มาตรา 83, 339, 340 ตรี มีระวางโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี ซึ่งไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 193 ทวิ เมื่อโจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยทั้ง 2 ฐานร่วมกันทำร้ายร่างกายผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา 295 ประกอบมาตรา 83 จึงไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามบทบัญญัติดังกล่าว

ข้อสังเกต ฟ้องขอให้ลงโทษฐานชิงทรัพย์ ซึ่งเป็นคดีที่มีอัตราโทษไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลชั้นต้นยกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ว่าจำเลยกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตาม ป.อ. มาตรา 295 ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 494/2551 การอุทธรณ์ต้องพิจารณาจากอัตราโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามที่โจทก์ขอให้ลงโทษหรือกล่าวในคำฟ้อง เมื่อโจทก์บรรยายฟ้องว่าเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2541 เวลากลางวัน จำเลยที่ 1 ลักขณนต์ของโจทก์ไป และมีคำขอท้ายฟ้องขอให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา 335 ก็ไม่เข้าองค์ประกอบความผิดตามบทบัญญัติดังกล่าว ไม่อาจลงโทษจำเลยที่ 1 ตาม ป.อ. มาตรา 334 ซึ่งมีอัตราโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินหกพันบาทเท่านั้น จึงต้องห้ามมิให้โจทก์อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 193 ทวิ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2590/2540 คดีอาญาเรื่องใดจะต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 193 ทวิ หรือไม่ ต้องดูอัตราโทษในบทบัญญัติที่โจทก์ขอให้ลงโทษเป็นสำคัญ คดีนี้โจทก์บรรยายฟ้องว่าจำเลยบุกรุกทั้งเวลากลางวันและกลางคืน คำขอท้ายฟ้องก็ขอให้ลงโทษตาม ป.อ. มาตรา 365 ฟ้องโจทก์จึงครบองค์ประกอบความผิดตาม ป.อ. มาตรา 365 ส่วนจำเลยจะเข้าไปในที่ดินพิพาทตอนแรกเมื่อใดเป็นเรื่องในชั้นพิจารณา เมื่อความผิดตาม ป.อ. มาตรา 365 มีอัตราโทษจำคุกเกินสามปี ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 193 ทวิ

สิทธิอุทธรณ์ในคดีที่มีหลายข้อหา

ในคดีที่โจทก์ฟ้องจำเลยหลายข้อหา การพิจารณาว่าคดีจะต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่ต้องพิจารณาว่าความผิดเหล่านั้น เป็นการกระทำความผิดเดียวหรือหลายกรรม กล่าวคือ ถ้าข้อหาความผิดเหล่านั้นเป็นความผิดหลายกรรม (หลายกระทง) การพิจารณาข้อห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 193 ทวิ นี้ ต้องแยกพิจารณาอัตราโทษแต่ละข้อหาว่าต้องห้ามอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 568/2544 โจทก์บรรยายฟ้องแยกข้อหาความผิดของจำเลยต่างกรรมกัน การพิจารณาว่าอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา 193 ทวิ หรือไม่ ต้องพิจารณาความผิดแต่ละกระทงแยกเป็นกระทงความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3154/2543 คดีอาญาเรื่องใดจะต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง หรือไม่ต้องพิจารณาอัตราโทษที่กฎหมายบัญญัติสำหรับข้อหาแต่ละกระทงความผิดเป็นสำคัญเมื่อความผิดกระทงนั้นมีความผิดหลายบทรวมอยู่ด้วย ถ้าบทหนักไม่ต้องห้าม ก็ถือว่าทุกบทไม่ต้องห้าม โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสามในความผิดฐานร่วมกันบุกรุก และทำให้เสียหายซึ่งเป็นการกระทำอันเป็นกรรมเดียวกัน เมื่อความผิดตาม ป.อ.มาตรา 365(2) ประกอบมาตรา 362 ซึ่งเป็นบทหนักที่มีโทษที่สุดมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 193 ทวิ ความผิดฐานทำให้เสียหายตาม ป.อ.มาตรา 358 ซึ่งเป็นบทเบา แม้จะมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 6,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับก็ย่อมไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงด้วย

ข้อสังเกต ถ้าข้อหาความผิดเหล่านั้นเป็นความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ให้พิจารณารเฉพาะอัตราโทษของบทหนักที่สุด ถ้าบทหนักที่สุดมีอัตราโทษที่ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง (จำคุกเกิน 3 ปี หรือปรับเกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) แล้ว ก็ถือว่าข้อหาเหล่านั้นไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง โดยมีสิทธิอุทธรณ์ได้ทุกข้อหา แม้จะอุทธรณ์เฉพาะบทเบากว่าก็ไม่ต้องห้าม³³

ปัญหาข้อเท็จจริง ปัญหาข้อกฎหมาย

ปัญหาข้อเท็จจริง ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการโต้แย้งดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาล หรือดุลพินิจในการมีคำสั่งชี้ขาดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

เช่น ศาลชั้นต้นฟังข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานของโจทก์ พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดจำเลยอุทธรณ์ว่าพยานโจทก์มีพิรุณและพยานจำเลยมีน้ำหนักหักล้างพยานโจทก์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3096/2550 ศาลชั้นต้นรับฟังข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานในสำนวนแล้ววินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดอาญาตามฟ้อง การกระทำของจำเลยตามที่โจทก์นำสืบจึงไม่มีเจตนา พิพากษายกฟ้อง การที่โจทก์อุทธรณ์ว่าข้อเท็จจริงที่โจทก์นำสืบฟังได้ว่าข้อความที่จำเลยแจ้งเป็นความเท็จและจำเลยมีเจตนาแจ้งความเท็จเป็นอุทธรณ์ได้เถียง

³³ รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ . หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 5,2555) , หน้า 70

ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลชั้นต้นจึงเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงเมื่อไม่ปรากฏว่าโจทก์ได้รับอนุญาตหรือมีการรับรองให้อุทธรณ์ได้ตาม ป.วิ.อ.ตาม 193 ตริ จึงต้องห้ามอุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 193 ทวิ

ส่วนอุทธรณ์ของโจทก์ที่ว่า ศาลชั้นต้นมิได้วินิจฉัยว่าการที่จำเลยแจ้งข้อความว่าโจทก์เอาสมุดบันทึกของ อ. ไปเป็นการกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่เป็นการวินิจฉัยผิดจากพยานหลักฐานในสำนวนนั้น เป็นการอุทธรณ์ว่าศาลชั้นต้นวินิจฉัยพยานหลักฐานไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นปัญหาข้อกฎหมาย ที่ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยอุทธรณ์ข้อนี้ของโจทก์ ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ฟังขึ้นบางส่วนและเห็นสมควรยกสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาพิพากษาใหม่เพื่อให้การวินิจฉัยความผิดของจำเลย เป็นไปตามลำดับศาลตาม ป.วิ.อ. มาตรา 208 (2) ประกอบมาตรา 225

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10189/2546 การวินิจฉัยข้อความที่จำเลยกล่าวว่า เป็นการใส่ความโจทก์ร่วมโดยประการที่น่าจะทำให้โจทก์ร่วมเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังหรือไม่นั้น เป็นการวินิจฉัยลักษณะของการกระทำมิใช่วินิจฉัยผลของการกระทำ โดยศาลจะพิเคราะห์จากข้อความเหล่านั้นว่ามีความหมายอย่างไร จึงเป็นปัญหาข้อกฎหมาย

ข้อสังเกต ในความผิดฐานหมิ่นประมาท การวินิจฉัยว่าข้อความที่จำเลยกล่าวเป็นหมิ่นประมาทหรือไม่นั้น เป็นการพิเคราะห์ความหมายของถ้อยคำ เป็นปัญหาข้อกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3184/2545 ข้อหาพาอาวุธมีดฯ ตาม ป.อ.มาตรา 371 ศาลชั้นต้นลงโทษปรับจำเลย 100 บาท ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 193 ทวิ ที่จำเลยฎีกาว่าไม่ได้กระทำความผิดและโจทก์สืบไม่ได้ว่าจำเลยมีอาวุธมีดหรือไม่ เป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงแม้ศาลอุทธรณ์จะรับวินิจฉัยให้ ก็ถือได้ว่าเป็นข้อที่มีได้วกันมาแล้วโดยชอบในศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยให้ แต่เมื่อข้อเท็จจริงยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยเป็นคนร้ายที่ใช้มีดจี้ซึ่งทรัพย์ผู้เสียหาย แม้ข้อหาพาอาวุธมีดฯ จะยุติไปแล้ว ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกฟ้องจำเลยในข้อหาดังกล่าวได้ด้วย เพราะเป็นข้อเท็จจริงอันเดียวเกี่ยวพันกันตาม ป.วิ.อ.มาตรา 185 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 215 และ 225

ข้อสังเกต คดีที่มีหลายกระทง บางกระทงต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง บางกระทงไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง และจำเลยอุทธรณ์รวมกันมา หากศาลอุทธรณ์เห็นว่าจำเลยไม่มีความผิดในกระทงที่ต้องห้ามศาลอุทธรณ์มีอำนาจยกฟ้องได้ตามมาตรา 185

การรับรองอุทธรณ์ (มาตรา 193 ตริ)

ในคดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ตามมาตรา 193 ทวิ ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้น อาจอนุญาตให้อุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้โดยการอนุญาตนั้นต้องมีข้อความครบถ้วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 193 ตริ คือ ข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์และอนุญาตให้อุทธรณ์

นอกจากนี้ อัยการสูงสุด (อธิบดีกรมอัยการ) หรือพนักงานอัยการที่อัยการสูงสุดมอบหมายลงลายมือชื่อรับรองในอุทธรณ์ว่ามีเหตุอันควรที่ศาลอุทธรณ์จะได้วินิจฉัย

มีข้อน่าสังเกตว่า ข้อความที่ผู้พิพากษาอนุญาตให้อุทธรณ์กับที่อัยการสูงสุดรับรองให้อุทธรณ์แตกต่างกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 187/2542 การที่ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีในศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ฎีกา เป็นอำนาจเฉพาะของผู้พิพากษาผู้นั้น จำเลยจะอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาขอรับฎีกาของจำเลยอีก หรือจะขอให้ศาลฎีกาสั่งผู้พิพากษาผู้นั้นอนุญาตให้จำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงมิได้

ข้อสังเกต การอนุญาตให้คู่ความอุทธรณ์หรือฎีกาหรือไม่ เป็นอำนาจเฉพาะตัวและเป็นดุลพินิจเด็ดขาดของผู้พิพากษาที่สั่งอนุญาตให้อุทธรณ์หรือฎีกา คู่ความจึงไม่มีสิทธิอุทธรณ์ดุลพินิจดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6862/2541 โจทก์ยื่นคำร้องพร้อมกับฟ้องอุทธรณ์เจาะจงขอให้ ร. ซึ่งเป็นผู้นั่งพิจารณาคดีนี้ให้รับรองอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ร. ได้สั่งในวันเดียวกันโดยไม่รับรองอุทธรณ์โจทก์ และศาลชั้นต้นสั่งในคำฟ้องอุทธรณ์ว่าอุทธรณ์ของโจทก์ในคดีอาญาเป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา 193 ทวิ จึงไม่รับอุทธรณ์ของโจทก์ในคดีอาญา คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมายแล้ว ดังนี้ คำฟ้องส่วนอาญาของโจทก์จึงเป็นอันตกไป การที่ต่อมาโจทก์ยื่นคำร้องขอให้ผู้พิพากษาที่ลงชื่อในคำพิพากษารับรองอุทธรณ์ของโจทก์เมื่อพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์และศาลชั้นต้นสั่งว่าพ้นระยะเวลาอุทธรณ์ของโจทก์แล้ว จึงไม่มีประโยชน์ที่จะสั่งคำร้องนี้ จึงเป็นคำสั่งที่ชอบแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องสั่งว่าจะรับรองให้หรือไม่อีก เพราะการอนุญาตให้อุทธรณ์ต้องกระทำในระยะเวลาที่โจทก์ยื่นอุทธรณ์ได้

ข้อสังเกต การขอรับรองอุทธรณ์หรือฎีกา ต้องกระทำในระยะเวลาที่ผู้ขออาจยื่นอุทธรณ์ได้ ถ้ายื่นพ้นกำหนดเวลาอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาในศาลชั้นต้นไม่จำเป็นต้องสั่งว่าจะรับรองหรือไม่อีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2154/2540 การขอให้อัยการสูงสุดพิจารณารับรองอุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 193 ตรีว่าอุทธรณ์ของโจทก์มีเหตุอันสมควรที่ศาลอุทธรณ์จะได้วินิจฉัยหรือไม่ กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องส่งสำนวนและอุทธรณ์ของโจทก์ไปให้อัยการสูงสุดพิจารณา เมื่อการรับรองอุทธรณ์เป็นประโยชน์แก่โจทก์ผู้อุทธรณ์ โจทก์ก็ต้องไปดำเนินการร้องต่ออัยการสูงสุดเอง ศาลไม่มีหน้าที่ต้องส่งสำนวนและอุทธรณ์ของโจทก์ไปยังอัยการสูงสุดตามที่โจทก์ร้องขอ

ข้อสังเกต การที่จะให้อธิบดีกรมอัยการรับรองอุทธรณ์นั้น กฎหมายมิได้บัญญัติให้ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งอุทธรณ์ไปให้อธิบดีกรมอัยการ การรับรองอุทธรณ์เป็นประโยชน์แก่ผู้อุทธรณ์เอง ผู้อุทธรณ์จึงต้องขวนขวายขอร้องไปยังอธิบดีกรมอัยการเอง หากใช้อาศัยศาลเป็นเครื่องมือส่งต่อไปยังอธิบดีกรมอัยการไม่

การวินิจฉัยคดีที่อุทธรณ์แต่ข้อกฎหมาย (มาตรา 194)

คดีที่อุทธรณ์แต่ในปัญหาข้อกฎหมาย ในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายนั้นศาลอุทธรณ์จะต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยมาแล้วจากพยานหลักฐานในสำนวน

ถ้ามีอุทธรณ์แต่ปัญหาข้อกฎหมาย ต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยมา แต่ถ้าศาลชั้นต้นวินิจฉัยข้อเท็จจริงผิดกฎหมาย ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจฟังข้อเท็จจริงใหม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 14/2542 เมื่อจำเลยไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลอุทธรณ์ย่อมวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงแตกต่างจากศาลชั้นต้นได้ การวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายตามข้อเท็จจริงที่ฟังได้ดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อ ป.วิ.อ. มาตรา 194

ข้อสังเกต คดีไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลอุทธรณ์ย่อมวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงต่างจากศาลชั้นต้นได้ การวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายตามข้อเท็จจริงที่ฟังได้ดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อ ป.วิ.อ. มาตรา 194

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 990/2536 คดีที่อุทธรณ์ได้แต่เฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย การนำข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นรับฟังมาจากพยานหลักฐานในสำนวนเพื่อปรับกับบทมาตราที่โจทก์ฟ้อง เป็นปัญหาโดยตรงในการวินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นว่าข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นฟังมายังไม่ชัดเจนพอ ศาลอุทธรณ์มีอำนาจวินิจฉัยข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นรับฟังมาให้ชัดเจนขึ้นได้โดยไม่ต้องย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิพากษาหรือมีคำสั่งใหม่

ข้อสังเกต ในกรณีที่ข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นฟังมาไม่พอแก่การวินิจฉัยข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นฟังมายังไม่ชัดเจนพอ ศาลอุทธรณ์ย่อมมีอำนาจรับฟังข้อเท็จจริงใหม่เพิ่มเติมได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3305/2530 คดีต้องห้ามอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง ในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายของศาลอุทธรณ์ ต้องฟังข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยจากพยานหลักฐานในสำนวน หากข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นฟังมาไม่พอแก่การวินิจฉัยข้อกฎหมาย ศาลอุทธรณ์ย่อมรับฟังข้อเท็จจริงใหม่เพิ่มเติมได้

ข้อกฎหมายที่อุทธรณ์ได้ (มาตรา 195)

หลักเกณฑ์ ข้อกฎหมายที่อุทธรณ์ต้องแสดงไว้โดยชัดเจนในฟ้องอุทธรณ์ และต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วแต่ในศาลชั้นต้น (มาตรา 195 วรรคแรก)

ข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์หรือศาลยกขึ้นอ้างได้แม้ว่าจะไม่ได้ยกขึ้นในศาลชั้นต้นก็ตาม (มาตรา 195 วรรคสอง)

การอุทธรณ์ข้อกฎหมาย

1. ต้องกล่าวไว้โดยชัดเจนในฟ้องอุทธรณ์
2. ต้องเป็นข้อกฎหมายที่ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในศาลชั้นต้น

ต้องกล่าวไว้โดยชัดเจนในฟ้องอุทธรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6855/2550 ปัญหาว่าการกระทำของจำเลยที่ 1 เป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือหลายกรรมต่างกัน เป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้โจทก์มิได้ฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบด้วยมาตรา 225 การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงเป็นความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยมิได้รับอนุญาตอีกกรรมหนึ่ง แต่โจทก์ก็มิได้ฎีกาในปัญหานี้ ศาลฎีกาเห็นสมควรปรับบทลงโทษจำเลยที่ 1 ให้ถูกต้องแต่ไม่อาจกำหนดโทษในความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยมิได้รับอนุญาตได้อีกเพราะจะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยที่ 1 ซึ่งต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 212 ประกอบด้วยมาตรา 225

ข้อสังเกต ถ้าศาลชั้นต้นพิพากษาว่าเป็นความผิดหลายกรรม แต่ศาลอุทธรณ์เห็นว่าเป็นความผิดกรรมเดียวก็ปรับบทลงโทษจำเลยโดยให้ลงโทษบทหนักได้ ตามมาตรา 90 แห่ง ป.อ. ซึ่งมีผลทำให้จำเลยได้รับโทษน้อยลงเพราะได้รับโทษบทเดียว

กรณีกลับกัน ถ้าศาลชั้นต้นพิพากษาว่าเป็นความผิดกรรมเดียว แต่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเห็นว่าเป็นความผิดหลายกรรม ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาควรมีอำนาจปรับบทลงโทษเป็นความผิดหลายกรรมได้เท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจกำหนดโทษใหม่ทุกกรรม เพราะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2931/2549 ศาลชั้นต้นพิพากษาจำคุกจำเลยที่ 2 ตลอดชีวิต แม้จำเลยที่ 2 อุทธรณ์เพียงขอให้ลงโทษสถานเบา โดยมีได้อุทธรณ์ในปัญหาว่า จำเลยที่ 2 กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ศาลอุทธรณ์ภาค 7 ก็ต้องวินิจฉัยปัญหานี้อีกครั้งหนึ่งตาม ป.วิ.อ.มาตรา 245 วรรคสอง เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 7 ยังมีได้วินิจฉัยปัญหาข้อนี้ จึงถือได้ว่ามิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 245 วรรคสอง ต้องย้อนสำนวนให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 วินิจฉัยปัญหานี้ก่อน และปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้จำเลยที่ 2 มิได้ยกขึ้นฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เองตาม ป.วิ.อ.มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบด้วยมาตรา 225

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1573/2548 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตาม ป.อ.มาตรา 29, 30 ถือเป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นไม่ได้สั่งให้กักขังจำเลยไว้เป็นอย่างอื่น ดังนั้น จึงกักขังจำเลยแทนค่าปรับได้เพียง 1 ปี ตาม ป.อ.มาตรา 30 วรรคแรก การที่ศาลชั้นต้นสั่งให้กักขัง

ระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท หรือประหารชีวิต จำเลยที่ 2 ให้การรับสารภาพ โจทก์จึงมีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำให้การรับสารภาพและศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานของโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยที่ 2 ร่วมกระทำความผิดตามฟ้องจริงจึงจะลงโทษได้ เมื่อศาลชั้นต้นพิจารณาพยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบและพิพากษาลงโทษจำเลยที่ 2 ตามฟ้อง และจำเลยที่ 2 อุทธรณ์ขอให้ลงโทษสถานเบา โดยอ้างว่าข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานของโจทก์ที่นำสืบฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ 2 ร่วมรู้เห็นในการกระทำความผิดตามฟ้อง เท่ากับอ้างว่าโจทก์สืบไม่สมฟ้อง จึงไม่ใช่เป็นการอุทธรณ์ได้เพียงข้อเท็จจริงที่ขัดคำให้การรับสารภาพของจำเลยที่ 2 หรือเป็นการยกข้อเท็จจริงขึ้นใหม่ในชั้นอุทธรณ์ซึ่งจะเป็นข้อที่มีได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นตาม ป.วิ.พ.มาตรา 225 วรรคหนึ่ง ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 15

อุทธรณ์ต้องเป็นสาระแก่คดี (ทั้งนี้โดยอาศัย ป.วิ.พ.มาตรา 225 วรรคหนึ่งประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา 15 สำหรับชั้นฎีกาอาศัย ป.วิ.พ.มาตรา 249 วรรคหนึ่งประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา 15) กล่าวคือต้องเป็นอุทธรณ์ที่อาจทำให้ผลของคำพิพากษาศาลชั้นต้นเปลี่ยนแปลงได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1493/2550 การตรวจค้นและการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจ จะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เป็นเรื่องที่จะต้องไปว่ากล่าวกันอีกส่วนหนึ่งต่างหาก และเป็นคนละขั้นตอนกับการสอบสวน ไม่มีผลกระทบไปถึงการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจในการฟ้องคดีของโจทก์ทั้งหมดมีผลทำให้การแสวงหาพยานหลักฐานของเจ้าพนักงานตำรวจที่ชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วยไม่ การวินิจฉัยฎีกาของจำเลยที่ 1 ไม่ทำให้ผลแห่งคดีเปลี่ยนแปลงไป ฎีกาของจำเลยที่ 1 จึงไม่เป็นสาระแก่คดีอันควรได้รับการวินิจฉัยตาม ป.วิ.พ.มาตรา 249 วรรคหนึ่ง ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา 15

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3061/2547 จำเลยให้การรับสารภาพ ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ตามฟ้องโจทก์ต่อมาจำเลยอุทธรณ์ว่าน้ำหนักเมทแอมเฟตามีนและปริมาณที่คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ไม่ถูกต้องถือเป็นการยกข้อเท็จจริงขึ้นใหม่และมีใช้ข้อยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.มาตรา 225 วรรคหนึ่งประกอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 15

คำสั่งระหว่างพิจารณา (มาตรา 196)

หลักเกณฑ์ คำสั่งระหว่างพิจารณาที่ไม่ทำให้คดีเสร็จสำนวน ห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งนั้นจนกว่าจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในประเด็นสำคัญ และมีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นด้วย

คำสั่งระหว่างพิจารณา คือ คำสั่งใด ๆ ของศาลที่เกิดขึ้นก่อนศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในประเด็นสำคัญ ซึ่งไม่ทำให้คดีเสร็จสำนวน อาจเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นหรือศาลฎีกาก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6996/2551 คดีนี้ โจทก์ยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องในส่วนขอค่าชดเชยฟ้อง โดยขอให้ลงโทษจำเลยตาม ป.อ. มาตรา 300 ด้วย แต่ศาลชั้นต้นไม่อนุญาตและ

พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบกฯ มาตรา 34 (4), 157 โจทก์อุทธรณ์โต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาและคำสั่งดังกล่าวของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิพากษายกคำพิพากษาและคำสั่งศาลชั้นต้นโดยอนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องได้ตามคำร้องแล้วให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาใหม่ตามรูปคดี กรณีจึงทำให้คดีเสร็จสำนวนไปจากศาลอุทธรณ์ภาค 8 แล้ว คำสั่งของศาลอุทธรณ์ภาค 8 เช่นนี้ไม่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา จึงไม่ต้องห้ามฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 196

ข้อสังเกต ศาลอุทธรณ์พิพากษายกคำพิพากษาและคำสั่งศาลชั้นต้น โดยอนุญาตให้โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมฟ้องแล้วให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาใหม่ คดีย่อมเสร็จไปจากศาลอุทธรณ์ ไม่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ จำเลยจึงฎีกาคำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่อนุญาตให้โจทก์แก้ฟ้องได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5994/2550 คำสั่งของศาลชั้นต้นที่อนุญาตให้ผู้ร้องนำรถยนต์บรรทุกของกลางไปดูแลรักษาไว้ชั่วคราวในระหว่างพิจารณาคดีเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาที่ไม่ทำให้คดีของผู้ร้องเสร็จสิ้นไปเพราะจะต้องมีการไต่สวนคำร้องขอคืนของกลางของผู้ร้องอีก กรณีต้องด้วยบทบัญญัติของ ป.วิ.อ. มาตรา 196 ที่ห้ามผู้ร้องอุทธรณ์ภาค 9 รับอุทธรณ์ของผู้ร้องไว้วินิจฉัยจึงเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีผลให้ผู้ร้องมีสิทธิฎีกา ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยฎีกาของผู้ร้อง

กรณีที่ศาลชั้นต้นยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาศาลตาม ป.วิ.อ. มาตรา 166 โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ หากศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ คดีย่อมกลับสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นอีกครั้ง คำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าวไม่ทำให้คดีเสร็จไปจากศาลชั้นต้นเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา แต่ถ้าเป็นคำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ย่อมทำให้คดีเสร็จไปจากศาลอุทธรณ์ กรณีนี้ไม่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์

ข้อสังเกต ในคดีร้องขอคืนของกลาง คำสั่งศาลที่อนุญาตให้ผู้ร้องนำทรัพย์สินของกลางไปดูแลในระหว่างไต่สวน คำร้อง เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5985/2550 หลังจากสืบพยานโจทก์ไปบ้างแล้ว โจทก์ไม่มาศาลโดยไม่แจ้งเหตุขัดข้อง ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา 166 ประกอบมาตรา 181 โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ศาลชั้นต้นไต่สวนแล้วยกคำร้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษากลับ ให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ดังนี้ คำสั่งให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ของศาลอุทธรณ์ภาค 3 เป็นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 3 ที่วินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ซึ่งอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ยกคำร้องขอให้พิจารณาใหม่ของโจทก์ จึงเป็นคำสั่งที่ทำให้คดีเสร็จไปจากศาลอุทธรณ์ภาค 3 ไม่ใช่คำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 3 ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 196 ประกอบมาตรา 225 จำเลยจึงฎีกาคำสั่งดังกล่าวได้

ข้อสังเกต กรณีที่ศาลชั้นต้นยกฟ้องเพราะโจทก์ไม่มาศาลตาม ป.วิ.อ. มาตรา 166 โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ หากศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ คดีย่อมกลับสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นอีกครั้ง คำสั่งของศาลชั้นต้นดังกล่าวไม่ทำให้คดีเสร็จไปจากศาลชั้นต้นเป็นคำสั่ง

ระหว่างพิจารณา แต่ถ้าเป็นคำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่หักคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ย่อมทำให้คดีเสร็จไปจากศาลอุทธรณ์ กรณีนี้ไม่เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์

คำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1730/2517 คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่สั่งให้รับอุทธรณ์นั้น เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ยังมีได้มีคำพิพากษา จำเลยไม่มีสิทธิฎีกา ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา 196

ข้อสังเกต เรื่องนี้เป็นการวินิจฉัยตามบทบัญญัติในขณะนั้น ต่อมามีการเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 198 ทวิ โดยเฉพาะตามมาตรา 198 ทวิ วรรคสาม บัญญัติให้คำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ยืนตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้นหรือคำสั่งให้รับอุทธรณ์เป็นที่สุด ดังนั้น เหตุผลที่อ้างในขณะนี้ต้องให้เหตุผลว่าคำสั่งของศาลอุทธรณ์ที่ให้รับอุทธรณ์เป็นที่สุด จึงฎีกาไม่ได้เหตุที่ยกเอาคำพิพากษาศาลฎีกานี้มากล่าวถึงก็เพื่อมิให้ความสับสนหากไปพบคำพิพากษาศาลฎีกาตามแนวดังกล่าว

การอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณาไม่ต้องโต้แย้งไว้

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณาในคดีอาญาต้องกระทำเมื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในประเด็นสำคัญแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องมีการโต้แย้งไว้ดังเช่นในคดีแพ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 532/2548 คำสั่งศาลชั้นต้นที่ให้งดสืบพยานโจทก์และพยานจำเลยเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาที่ไม่ทำให้คดีเสร็จสำนวนตาม ป.วิ.อ.มาตรา 196 ซึ่งมีได้บัญญัติให้คู่ความต้องโต้แย้งคำสั่งไว้ เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว โจทก์จึงมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นนั้นได้โดยไม่ต้องโต้แย้งคำสั่งนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 145/2536 ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้องของจำเลยที่ขอให้ศาลยกฟ้องโจทก์เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาในคดีอาญาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 196 ซึ่งมีได้บัญญัติให้คู่ความต้องโต้แย้งคำสั่งไว้แต่ประการใดไม่ จำเลยจึงอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นโดยไม่ต้องโต้แย้งไว้ได้

กำหนดเวลาอุทธรณ์ (มาตรา 198)

ผู้อุทธรณ์ต้องยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นต้นภายใน 1 เดือน นับแต่อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่อุทธรณ์ฟัง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3901/2547 โจทก์ร่วมยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ โดยอ้างเหตุว่าอยู่ในระหว่างดำเนินการขอให้อัยการสูงสุดรับรองให้อุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง เป็นคำร้องขอขยายระยะเวลาในกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งศาลชั้นต้นก็วินิจฉัยแล้วว่ามีความพฤติการณ์พิเศษแล้วอนุญาตให้ขยายระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์ไปตามคำร้องของโจทก์ร่วมซึ่งเป็นการปฏิบัติไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจศาลชั้นต้นในการดำเนินการอนุญาตเช่นนั้นได้เมื่อไม่มีคู่ความฝ่ายใดโต้แย้งคำสั่งศาล

ชั้นต้นในปัญหาดังกล่าว ประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงต้องยุติไปตามคำสั่งศาลชั้นต้น ทั้งปัญหาดังกล่าวไม่ใช่ข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลอุทธรณ์ภาค 1 จึงไม่มีอำนาจจะหยิบยกขึ้นวินิจฉัยโดยลำพังได้ ดังนั้น อุทธรณ์ของโจทก์ร่วมจึงเป็นอุทธรณ์ที่ยื่นภายในกำหนดเวลา ชอบที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 จะต้องรับไว้วินิจฉัย

แม้จะพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ หากปรากฏว่ามีการแจ้งวันนัดฟังคำพิพากษาไม่ชอบด้วยกฎหมาย คู่ความฝ่ายที่เสียหายก็อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลเพิกถอนการอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นได้ ศาลชั้นต้นต้องทำการไต่สวนคำร้องดังกล่าว

ข้อสังเกต เมื่อศาลชั้นต้นอนุญาตให้ขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์ โดยเห็นว่าข้ออ้างตามคำร้องเป็นพฤติการณ์พิเศษตาม ป.วิ.พ.มาตรา 23 แล้ว เมื่อไม่มีคู่ความฝ่ายใดโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวปัญหาดังกล่าวจึงเป็นอันยุติไปตามคำสั่งศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์จะหยิบยกขึ้นวินิจฉัยว่าคำร้องขอขยายระยะเวลาไม่มีพฤติการณ์พิเศษอีกไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5689/2545 ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลย แต่จำเลยมิได้ยื่นอุทธรณ์ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ถือว่าคดีถึงที่สุด การที่จำเลยยื่นคำร้องว่าศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาลับหลังจำเลยเป็นการไม่ชอบ เพราะการส่งหมายแจ้งวันนัดไม่ชอบด้วยกฎหมายขอให้เพิกถอนการอ่านคำพิพากษา ศาลชั้นต้นชอบที่จะไต่สวนคำร้องเสียก่อนว่าเป็นจริงหรือไม่ หากเป็นจริงก็ชอบที่จะเพิกถอนการอ่านคำพิพากษาได้ การที่ศาลชั้นต้นสั่งให้จำเลยทำเป็นคำฟ้องอุทธรณ์โดยอนุญาตให้ขยายระยะเวลาอุทธรณ์ จึงเป็นการไม่ชอบ

ข้อสังเกต แม้จะพ้นกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์ หากปรากฏว่ามีการแจ้งวันนัดฟังคำพิพากษาไม่ชอบด้วยกฎหมาย คู่ความฝ่ายที่เสียหายก็อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลเพิกถอนการอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นได้ ศาลชั้นต้นต้องทำการไต่สวนคำร้องดังกล่าว

อุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์ (มาตรา 198 ทวิ)

หลักเกณฑ์ เมื่อศาลชั้นต้นปฏิเสธไม่รับอุทธรณ์ ผู้อุทธรณ์อาจอุทธรณ์เป็นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลนั้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันฟังคำสั่ง (มาตรา 198 ทวิ วรรคแรก)

คำสั่งศาลอุทธรณ์ที่ยื่นตามคำปฏิเสธของศาลชั้นต้นหรือมีคำสั่งให้รับอุทธรณ์เป็นที่สุด (มาตรา 198 ทวิ วรรคสาม)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1690/2547 เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งปฏิเสธไม่ยอมรับอุทธรณ์คำพิพากษาของจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 2 ได้ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์หลังพ้นกำหนดยื่นอุทธรณ์โดยอ้างเหตุสุดวิสัย โดยมีคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ปฏิเสธไม่ยอมรับอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค 2 ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 198 ทวิ วรรคหนึ่ง ทันทัน แต่เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำ

ร้องดังกล่าว จำเลยที่ 2 ยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์และไม่รับอุทธรณ์ด้วย โดยยื่นภายในกำหนดตาม ป.วิ.อ. มาตรา 198 ทวิ วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6513/2547 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่อนุญาตให้จำเลยขยายระยะเวลาอุทธรณ์โดยยกคำร้อง จำเลยอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้น พร้อมกับยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นด้วย ต่อมาศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามคำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่ขยายระยะเวลาอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นจึงมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลย หากจำเลยประสงค์จะให้มีการรับอุทธรณ์ไว้พิจารณาจำเลยก็ชอบที่จะยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่รับอุทธรณ์โดยอ้างเหตุว่าได้ขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ไว้ แต่จำเลยก็มิได้กระทำการทำให้คำสั่งของศาลชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์นั้นเป็นที่สุด ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 15 และมาตรา 198 ทวิ ประกอบ ป.วิ.พ.มาตรา 147

การยื่นอุทธรณ์ต่ออดีต (มาตรา 199)

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ 591/2512 จำเลยที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ มีสิทธิยื่นฎีกาต่ออดีตเรือนจำได้ภายในกำหนดอายุความฎีกา และหากวันครบกำหนดเป็นวันหยุดราชการจำเลยมีสิทธิยื่นภายในวันเปิดทำงานได้ ถือว่าได้ยื่นฎีกาภายในกำหนดแล้ว

การส่งสำเนาอุทธรณ์ (มาตรา 200, 201)

หลักเกณฑ์ ให้ศาลส่งสำเนาอุทธรณ์ให้อีกฝ่ายหนึ่งแก่ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาอุทธรณ์ (มาตรา 200)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 318/2549 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้สหกรณ์การเกษตร ข. ผู้เสียหาย เข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการโจทก์ แต่ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ของจำเลยให้เฉพาะแก่พนักงานอัยการโจทก์เท่านั้น หาได้สั่งให้ส่งสำเนาอุทธรณ์ของจำเลยให้แก่โจทก์ร่วมด้วยไม่ ดังนั้น การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิจารณาพิพากษาคดีไปโดยมิได้ส่งสำเนาอุทธรณ์ของจำเลยให้โจทก์ร่วม เพื่อแก้อุทธรณ์ด้วยนั้น จึงเป็นการไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 200

ข้อสังเกต ในคดีที่มีโจทก์ร่วมและจำเลยเป็นฝ่ายอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นต้องส่งสำเนาอุทธรณ์ให้ทั้งโจทก์และโจทก์ร่วมแก้อุทธรณ์ด้วย การที่ศาลชั้นต้นสั่งให้ส่งสำเนาให้พนักงานอัยการโจทก์โดยมิได้ส่งให้แก่โจทก์ร่วมด้วย เป็นการไม่ชอบตามมาตรา 200

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2538/2541 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ ธ. ผู้เสียหายเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ พนักงานอัยการและผู้เสียหายจึงต่างมีฐานะเป็นโจทก์ด้วยกัน ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นนำส่งสำเนาอุทธรณ์ของจำเลยให้แก่พนักงานอัยการโจทก์ โดยมิได้นำส่งสำเนาอุทธรณ์ของจำเลยให้แก่โจทก์ร่วม จึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 200

ข้อสังเกต ในคดีที่มีโจทก์ร่วม ก็ต้องส่งสำเนาอุทธรณ์ให้โจทก์ร่วมด้วย จึงจะชอบ

ถอนอุทธรณ์ (หรือฎีกา) (มาตรา 202)

ก่อนที่ศาลชั้นต้นส่งสำนวนไปศาลอุทธรณ์ (หรือศาลฎีกาในกรณีฎีกา) ศาลชั้นต้นมีอำนาจสั่งคำร้องขอถอนอุทธรณ์ (หรือฎีกา) ได้ (ต่างจากคดีแพ่งซึ่งศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจสั่งคำร้องขอถอนอุทธรณ์เลย) แต่ในกรณีเช่นนี้ ศาลอุทธรณ์ (หรือศาลฎีกา) ก็ยังมีอำนาจสั่งได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2236/2551 หลังจากจำเลยยื่นฎีกาว่ามีได้กระทำความผิดตามฟ้อง และขอให้ลงโทษสถานเบาและรอกการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลย จำเลยยื่นคำร้องขอให้การรับสารภาพในชั้นฎีกา แต่ในคำร้องขอให้การรับสารภาพมีข้อความว่ามูลเหตุที่จำเลยกระทำความผิดเกิดขึ้นเนื่องจากจำเลยย้ายสถานที่ทำงานใหม่และเป็นหน่วยงานใหม่ จึงเข้าใจว่าจำเลยมีสิทธิเบิกเงินเดือนได้ในที่ทำงานใหม่ และไม่ทราบว่าสามีจำเลยเบิกเงินเดือนของจำเลยจากที่ทำการปกครองจังหวัดขอนแก่นด้วย จึงเท่ากับจำเลยยังปฏิเสธต่อสู้อยู่ และไม่อาจถือว่าการที่จำเลยยื่นคำร้องนี้เป็นการยื่นคำร้องขอถอนฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 202 ประกอบมาตรา 225

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7531/2546 จำเลยยื่นฎีกาในประเด็นว่า มิได้กระทำความผิดและขอให้ลดโทษ ต่อมาจำเลยยื่นคำร้องขอให้การรับสารภาพในชั้นฎีกา ซึ่งแม้จะถือว่าการขอแก้ไขคำให้การปฏิเสธเป็นคำให้การรับสารภาพ แต่จำเลยไม่อาจกระทำได้เพราะการขอแก้ไขคำให้การปฏิเสธเป็นคำให้การรับสารภาพ แต่จำเลยไม่อาจกระทำได้เพราะการขอแก้ไขคำให้การต้องกระทำก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษามาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 163 วรรคสอง และไม่อาจถือว่าการที่จำเลยยื่นคำร้องนี้ เป็นการขอถอนฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 202 ประกอบมาตรา 225 เพราะจำเลยยังติดใจฎีกาในประเด็นการลดโทษอยู่ ทั้งไม่อาจถือว่าการยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฎีกาด้วยการสละประเด็นบางข้อ เพราะพ้นกำหนดระยะเวลาฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 216 แล้ว แต่การที่จำเลยยื่นคำร้องขอให้การรับสารภาพในชั้นฎีกาถือว่าได้ยอมรับข้อเท็จจริงโดยไม่ได้โต้แย้งข้อที่ศาลล่างพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง กรณีจึงไม่มีประเด็นต้องวินิจฉัยต่อไปว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ คดีคงเหลือแต่ประเด็นว่าสมควรลดโทษให้แก่จำเลยอีกหรือไม่เท่านั้น

การพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ (มาตรา 203-207)

หลักเกณฑ์ ให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาโดยเปิดเผยเฉพาะแต่ในกรณีที่นัดหรืออนุญาตให้คู่ความมาพร้อมกัน หรือมีการสืบพยาน (มาตรา 203)

คำร้องขอแถลงการณ์ด้วยปากให้ติดมากับฟ้องอุทธรณ์หรือแก้อุทธรณ์ (มาตรา 205 วรรคแรก)

คำแถลงการณ์เป็นหนังสือให้ยื่นก่อนวันศาลอุทธรณ์พิพากษา (มาตรา 205 วรรคสอง)

คำแถลงการณ์ด้วยปากหรือหนังสือก็ตาม มิให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอุทธรณ์ ให้นับแต่เป็นคำอธิบายข้ออุทธรณ์หรือแก้อุทธรณ์เท่านั้น (มาตรา 205 วรรคสาม)

คำแถลงการณ์เป็นหนังสือจะยื่นต่อศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ก็ได้ (มาตรา 205 วรรคท้าย)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1541/2532 จำเลยฎีกาว่าคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ยังคลาดเคลื่อนทั้ง ปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย โดยมีได้ระบุให้เห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์คลาดเคลื่อนในข้อใด แม้ต่อมาจำเลยจะยื่นคำแถลงการณ์ต่อศาลฎีกาก็ตาม คำแถลงการณ์ก็มีได้เป็นส่วนหนึ่งของฎีกา ฎีกาของจำเลยจึงเป็นฎีกาที่ไม่ขัดแย้งต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 193 วรรคสอง ประกอบมาตรา 225

บทสรุป

การอุทธรณ์มีความสำคัญในกระบวนการวิธีพิจารณาคดีอาญาและมีความเกี่ยวข้องกับคำสั่งระหว่างพิจารณาด้วย เพราะถ้าเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณาก็จะอุทธรณ์ในทันทีไม่ได้ต้องหลังจากมีคำพิพากษาแล้วและมีการทักท้วงไว้ในระหว่างพิจารณาจึงจะอุทธรณ์ได้ ดังนั้นกระบวนการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์นั้นถูกกำหนดไว้เพื่อให้เกิดความยุติธรรมอย่างแท้จริงเมื่อฝ่ายที่แพ้คดีอาจยังมีความสงสัยการตัดสินคดีของศาลชั้นต้นก็สามารถที่จะอุทธรณ์คดีต่อศาลอุทธรณ์ได้

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยโดยเจตนาทำร้าย ใช้ไม้ท่อนตีหน้าผากโจทก์และจับตัวโจทก์เหวี่ยงฟาดไปที่ผนังอิฐหลายครั้ง เป็นเหตุให้โจทก์หน้าผากแตก หางตาขวาแตกและจมูกแตก ได้รับอันตรายแก่กาย ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 297 (ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี) ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีมีมูลให้ประทับฟ้อง จำเลยให้การปฏิเสธ โดยต่อสู้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้ว เห็นว่า จำเลยมีเจตนาทำร้ายร่างกายโจทก์ การกระทำของจำเลยไม่เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่เมื่อโจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่าโจทก์ได้รับอันตรายสาหัสอย่างไร จึงคงลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 (ระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ) เท่านั้น พิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 จำคุก 3 เดือน โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำคุกหนักขึ้น ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน โจทก์ฎีกาในปัญหาเช่นเดียวกับที่โจทก์อุทธรณ์อีก โดยผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นอนุญาติให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงและสั่งรับฎีกาของโจทก์ไว้

ให้วินิจฉัยว่า ที่ศาลอุทธรณ์รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ และที่ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาของโจทก์ชอบหรือไม่

ข้อ 2 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานพรากเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ไปเสียจากบิดามารดาโดยปราศจากเหตุอันสมควรเพื่อการอนาจาร ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 317 จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานพรากเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ไปเสียจากบิดามารดา โดยปราศจากเหตุอันสมควร ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 วรรคแรก ลงโทษจำคุก 3 ปี แต่ให้การลงโทษไว้มีกำหนด 2 ปี โจทก์อุทธรณ์ ขอให้ไม่รอกการลงโทษและจำเลยอุทธรณ์ว่าไม่ได้กระทำความผิด ศาลอุทธรณ์ฟังว่าการกระทำของจำเลยเป็นการพรากเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ไปเสียจากบิดามารดาโดยปราศจากเหตุอันสมควรเพื่อการอนาจาร พิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 วรรคสาม ลงโทษจำคุก 5 ปี

ให้นิพนธ์ว่า คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และจำเลยจะฎีกาว่าไม่ได้กระทำความผิดตามฟ้องได้หรือไม่

ข้อ 3 ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาว่า เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2550 เวลากลางวัน จำเลยลักรถยนต์ของโจทก์ไปโดยเจตนาทุจริต เหตุเกิดที่ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59, 335 ศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่า คดีมีมูลให้ประทับฟ้องไว้พิจารณา จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้ว เห็นว่า พยานหลักฐานของโจทก์รับฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาลักทรัพย์พิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ว่า พยานหลักฐานของโจทก์รับฟังได้ว่าจำเลยมีเจตนาลักทรัพย์ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับลงโทษจำเลย

ให้นิพนธ์ว่าศาลอุทธรณ์จะพิพากษาคดีนี้อย่างไร

ข้อ 4 โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลจังหวัดนครปฐมว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันจำหน่ายเมทแอม-เฟตามีน 100 เม็ดให้แก่ชายหนึ่งที่บ้านจำเลยทั้งสองซึ่งอยู่ในท้องที่สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี นายหนึ่งถูกจับกุมพร้อมเมทแอมเฟตามีน 100 เม็ดดังกล่าวในท้องที่สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม เจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐมขยายผลและจับจำเลยได้ที่บ้านของจำเลยทั้งสองซึ่งอยู่ในท้องที่สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐมทำการสอบสวนแล้ว ชั้นสอบสวนจำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสอง โดยบรรยายรายละเอียดในคำฟ้องและมีคำขอครบถ้วนตามกฎหมาย (ความผิดที่โจทก์ฟ้องมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท) ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาและสอบถามจำเลยทั้งสองแล้ว จำเลยทั้งสองแถลงไม่ต้องการทนายความ และให้การรับสารภาพ ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสอง จำคุกคนละ 8 ปี และปรับคนละแปดแสนบาท จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่งคงจำคุกคนละ 4 ปี และปรับคนละสี่แสนบาท

ก. จำเลยที่ 1 อุทธรณ์ว่า จำเลยที่ 1 ไม่ทราบว่สิ่งของที่ขายให้แก่ชายหนึ่งเป็นเมทแอมเฟตามีน ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 1

ข. จำเลยที่ 2 อุทธรณ์ว่า เมื่อพิจารณาจากคำฟ้องปรากฏว่าการสอบสวนไม่ชอบ เพราะคดีไม่อยู่ในเขตอำนาจพนักงานสอบสวน ถือว่าไม่มีการสอบสวน โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 2

ให้นิพนธ์ว่า ศาลจังหวัดนครปฐมจะสั่งอุทธรณ์ของจำเลยทั้งสองอย่างไร

ข้อ 5 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 วรรคหนึ่ง, 317 วรรคสาม จำเลยให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 วรรคหนึ่ง จำคุก 1 ปี และปรับ 10,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 2 ปี ข้อหาอื่นให้ยก

ก. หากโจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยในสถานหนักโดยไม่รอลงโทษ ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า ข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 วรรคหนึ่ง จำคุก 2 ปี ไม่ปรับและไม่รอลงโทษ

ข. หากโจทก์อุทธรณ์ว่า การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำความผิดข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 วรรคสาม ขอให้ลงโทษข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 วรรคสาม ด้วย ศาลอุทธรณ์ เห็นว่า การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำความผิดข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 วรรคสาม อีกกระทงหนึ่ง เมื่อศาลจำคุกในข้อหาที่โจทก์อุทธรณ์ ข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 วรรคหนึ่ง จึงไม่รอลงโทษให้และไม่ปรับ พิพากษาแก้เป็นว่า จำเลยมีความผิดข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 317 วรรคสาม อีกกระทงหนึ่ง เป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน จำคุก 5 ปี ไม่ปรับและไม่รอลงโทษข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 279 วรรคหนึ่ง รวมจำคุก 6 ปี นอกจากนี้ก็แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

ให้วินิจฉัยว่า คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ตาม ข้อ ก. และ ข้อ ข. ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

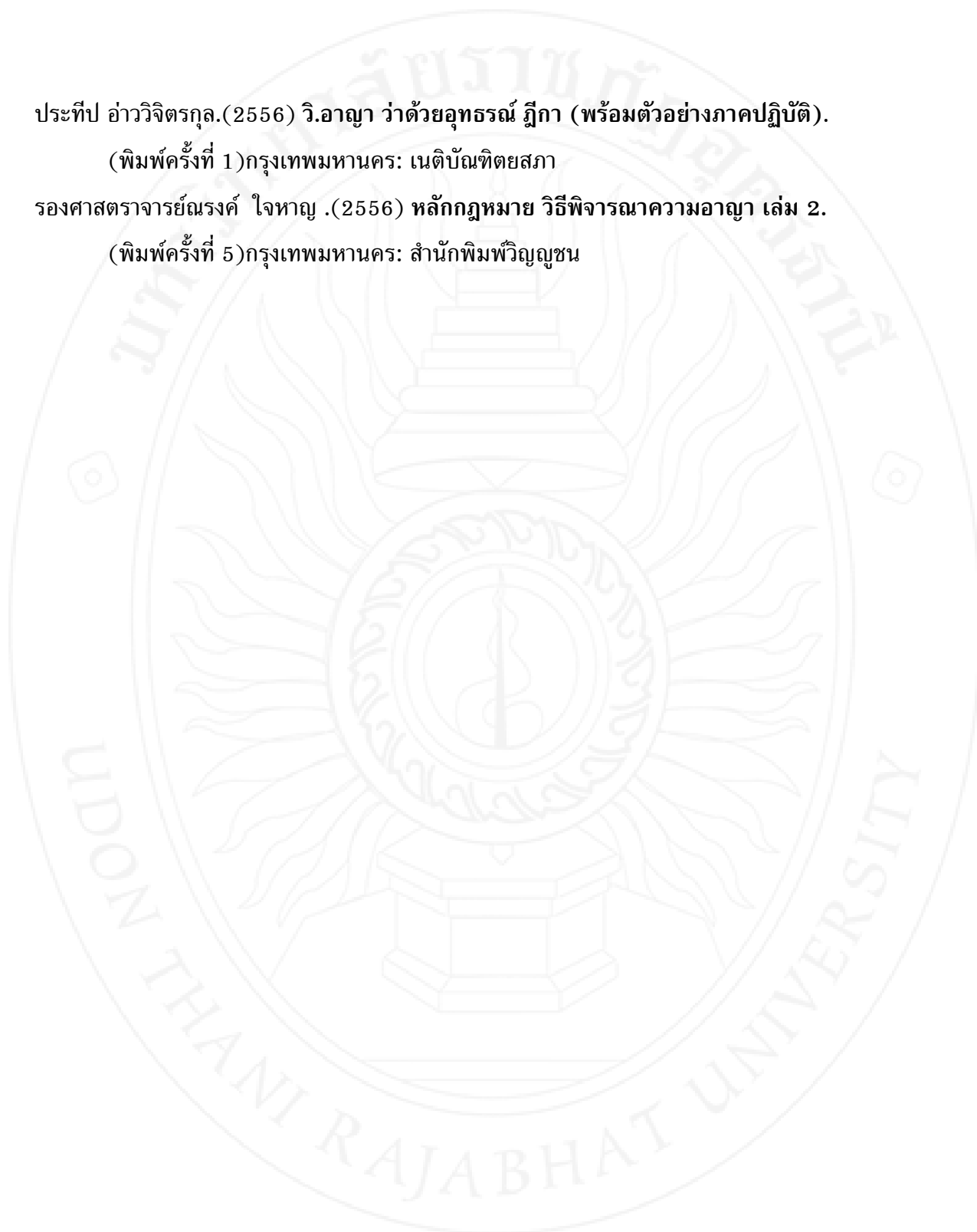
เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 16

ประทีป อ่าววิจิตรกุล.(2556) วิ.อาญา ว่าด้วยอุทธรณ์ ฎีกา (พร้อมตัวอย่างภาคปฏิบัติ).

(พิมพ์ครั้งที่ 1)กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา

รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ .(2556) หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2.

(พิมพ์ครั้งที่ 5)กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

บทที่ 17

กระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบ (มาตรา 208)

กระบวนการพิจารณาคดีที่ไม่ชอบ (มาตรา 208)

หลักเกณฑ์ ในการพิจารณาคดีอุทธรณ์

(1) ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นว่าควรสืบพยานเพิ่มเติม ให้มีอำนาจเรียกพยานมาสืบเองหรือสั่งศาลชั้นต้นสืบให้ เมื่อศาลชั้นต้นสืบพยานแล้วให้ส่งสำนวนมายังศาลอุทธรณ์เพื่อวินิจฉัยต่อไป (มาตรา 208(1))

(2) ถ้าศาลอุทธรณ์เห็นเป็นการจำเป็น เนื่องจากศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา ก็ให้พิพากษาสั่งให้ศาลชั้นต้นทำการพิจารณาและพิพากษาหรือสั่งใหม่ตามรูปคดี (มาตรา 208(2))

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6532/2552 ก่อนอ่านคพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 5 จำเลยได้ยื่นคำร้องว่าจำเลยได้ชดใช้ค่าเสียหายจนเป็นที่พอใจแก่ผู้เสียหายแล้ว แต่ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 5 โดยมีได้ส่งคำร้องของจำเลยดังกล่าวไปให้ศาลอุทธรณ์ภาค 5 พิจารณา ปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดตามคำร้องของจำเลย จึงมิได้เข้าสู่การวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ภาค 5 ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ผลแห่งคดีเปลี่ยนแปลงได้ ที่ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 5 ไปจึงเป็นการมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา แต่เพื่อให้การพิจารณาคดีของจำเลยเป็นไปตามลำดับศาลเพราะผลแห่งการวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ภาค 5 อาจนำไปสู่การจำกัดสิทธิการฎีกาของคู่ความได้ ศาลฎีกาย้อนสำนวนให้ศาลชั้นต้นดำเนินการใหม่ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 208 (2) ประกอบมาตรา 225

ข้อสังเกต ก่อนอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์หรือฎีกา จำเลยยื่นคำร้องว่าได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจนเป็นที่พอใจแล้ว ศาลชั้นต้นชอบที่จะงดการอ่านคำพิพากษาไว้ก่อนแล้วส่งคำร้องไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาพิจารณา การที่ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาไปโดยไม่ดำเนินการดังกล่าวก่อนจึงไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4672/2549 เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าฎีกาของจำเลยต้องห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง จำเลยยอมมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นเพื่อขอให้ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 9 พิจารณาว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุดและอนุญาตให้ฎีกาได้ ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นมีหน้าที่พิจารณาเพียงว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุดหรือไม่เท่านั้น การที่ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า คดีไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงจึงเป็นการสั่งคดีโดยผิดพลาดและเป็นการดำเนินกระบวนการ

พิจารณาที่ไม่ชอบ ถือว่าไม่ได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณาคดี ศาลฎีกามีอำนาจหยิบยกขึ้นวินิจฉัยโดยให้เพิกถอนคำสั่งและการดำเนินการดังกล่าวของศาลชั้นต้นที่ไม่ชอบเสียได้ และสั่งให้ศาลชั้นต้นดำเนินการให้ถูกต้องตาม ป.วิ.อ.มาตรา 208(2) ประกอบมาตรา 225

ข้อสังเกต คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง คู่ความมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์อนุญาตให้อุทธรณ์หรือฎีกาได้ โดยผู้พิพากษาดังกล่าวมีหน้าที่พิจารณาเพียงว่าข้อความที่ตัดสินเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาหรือไม่ จะไปสั่งว่าเป็นคดีไม่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาไม่ได้ เป็นการสั่งโดยผิดพลาด ศาลสูงยื่นไปให้ศาลชั้นต้นสั่งใหม่

กรณีที่ศาลฎีกาให้ยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินการใหม่

เช่นกรณีผลของคำวินิจฉัยของศาลล่างอาจนำไปสู่การจำกัดสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกา จึงสมควรยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาใหม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1977/2547 คดีนี้ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ แต่ศาลชั้นต้นเห็นว่าสิทธิของโจทก์ในการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไป ให้จำหน่ายคดีโดยยังไม่ได้วินิจฉัยฟ้องของโจทก์ว่าจำเลยทั้งสองกระทำผิดตามฟ้องหรือไม่ การที่ศาลอุทธรณ์เห็นควรยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาใหม่ ก็เพื่อให้การวินิจฉัยความผิดของจำเลยทั้งสองเป็นไปตามลำดับศาล เพราะผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลล่างทั้งสองตามลำดับอาจนำไปสู่การจำกัดสิทธิการฎีกาของคู่ความได้ จึงเป็นการใช้อำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา 208 (2)

ข้อสังเกต เรื่องนี้ ศาลชั้นต้นฟังว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ระงับไป ให้จำหน่ายคดีโดยยังไม่ได้วินิจฉัยว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้องหรือไม่ แต่ศาลอุทธรณ์เห็นว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ยังไม่ระงับไป ศาลอุทธรณ์มีอำนาจยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นพิจารณาพิพากษาในประเด็นว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้องหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามลำดับชั้นของศาล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1875/2536 คำพิพากษาของศาลแขวงที่ไต่ลงโทษจำคุกจำเลยที่ 2 มีกำหนด 2 ปี แต่มีผู้พิพากษาเพียงคนเดียวลงชื่อ เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 15 วรรคท้าย ศาลอุทธรณ์จึงไม่มีอำนาจพิจารณาและพิพากษาไปในทันทีเกี่ยวกับประเด็นแห่งคดี แต่ต้องยื่นสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินการดังกล่าวให้ถูกต้องเสียก่อน

กรณีที่ศาลฎีกาเห็นว่าไม่ต้องยื่นสำนวนให้ศาลชั้นต้นดำเนินการใหม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7903/2547 การที่ ๘. ลงลายมือชื่อในช่องผู้อุทธรณ์ในฐานะทนายจำเลย โดยไม่ปรากฏว่ามีใบแต่งตั้งทนายความในสำนวน คำฟ้องอุทธรณ์ของจำเลยจึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 158(7) ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับคำฟ้องอุทธรณ์ของจำเลยส่งขึ้นไปยังศาลอุทธรณ์ภาค 4 ต้องถือว่าศาลชั้นต้นมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณา ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจสั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 208 (2) ประกอบมาตรา 225 แต่เมื่อปรากฏว่าจำเลยได้แต่งตั้ง ๘. เป็นทนายจำเลยให้มีอำนาจอุทธรณ์และฎีกาแทนจำเลยก่อนยื่นฎีกาฉบับนี้ศาลฎีกาจึงไม่จำเป็นต้องสั่งแก้ไขและถือว่าจำเลยยื่นคำฟ้องอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นโดยชอบแล้วและเห็นสมควรย้อนสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์ภาค 4 พิจารณาพิพากษาใหม่เพื่อให้เป็นไปตามลำดับชั้นศาล

ข้อสังเกต ทนายความจำเลยลงชื่อในฟ้องอุทธรณ์โดยไม่มีอำนาจ ศาลอุทธรณ์สั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องได้ตามมาตรา 208(2)

การพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย (มาตรา 212)

หลักเกณฑ์ คดีที่จำเลยอุทธรณ์คำพิพากษาที่ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลอุทธรณ์พิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย เว้นแต่โจทก์จะได้อุทธรณ์ทำนองนั้น

ในกรณีที่โจทก์ขอให้รับของกลาง แต่ศาลชั้นต้นพิพากษาโดยไม่มีคำวินิจฉัยในเรื่องของกลาง ไม่ชอบด้วยมาตรา 186(9) ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้รับได้ แม้โจทก์ไม่อุทธรณ์เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยตามมาตรา 195 วรรคสอง และเนื่องจากโทษริบทรัพย์เป็นโทษที่มุ่งถึงตัวทรัพย์ จึงไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6247/2545 โจทก์ฟ้องและมีคำขอให้รับของกลางซึ่งเป็นทรัพย์สินที่จำเลยทั้งสองมีไว้และใช้ในการกระทำความผิดมาด้วย แต่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาโดยยังมีได้วินิจฉัยในเรื่องของกลาง เป็นการไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 186(9) ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้โจทก์จะมีได้อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 8 วรรคสองโดยไม่ถือเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1020/2541 แม้การรับของกลางเป็นโทษทางอาญาก็ตาม แต่คดีนี้โจทก์มีคำขอให้ริบวัตถุระเบิดและเครื่องกระสุนปืนของกลาง และ ป.วิ.อ. มาตรา 186(9) ก็บัญญัติให้ศาลจะต้องมีคำวินิจฉัยในเรื่องของกลางในคำพิพากษาหรือคำสั่งด้วย ฉะนั้น การที่ศาลชั้นต้นพิพากษาโดยไม่มีคำสั่งเรื่องของกลางด้วย ศาลอุทธรณ์ภาค 2 จึงมีอำนาจทำคำวินิจฉัยในเรื่องของกลางนี้ได้ เพราะมิใช่เป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย และไม่เป็นการพิพากษาเกินคำขอ

การบวกโทษจำคุกที่รอไว้ในคดีก่อนไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษ

กรณีศาลชั้นต้นไม่นำโทษจำคุกที่รอไว้ในคดีก่อนมาบวกเข้ากับคดีนี้ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกานำโทษจำคุกที่รอไว้้นั้นมาบวกกับโทษในคดีนี้ได้ตาม ป.อ.มาตรา 58 วรรคแรก มิใช่เป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยตาม ป.วิ.อ.มาตรา 212 เพราะกฎหมายบังคับให้ดำเนินการ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 698/2551 การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 3 ให้เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขังตาม ป.อ.มาตรา 23 นั้น เป็นการใช้ดุลพินิจกำหนดแก่จำเลยตามสมควรแก่ความผิดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 185 วรรคสอง และโทษกักขังก็เป็นโทษในสถานเบาว่าโทษจำคุก ศาลอุทธรณ์ภาค 3 จึงมิได้พิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย ทั้งที่โจทก์จะได้อุทธรณ์ในทำนองนั้น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 3 หาได้ฝ่าฝืนต่อ ป.วิ.อ. มาตรา 192 ประกอบด้วยมาตรา 215 หรือมาตรา 212 ไม่

ข้อสังเกต ศาลอุทธรณ์เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังซึ่งเป็นโทษที่เบากว่า ไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6855/2550 ปัญหาว่าการกระทำของจำเลยที่ 1 เป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือหลายกรรมต่างกัน เป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้โจทก์มิได้ฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบด้วยมาตรา 225 การกระทำของจำเลยที่ 1 จึงเป็นความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยมิได้รับอนุญาตอีกกรรมหนึ่ง แต่โจทก์ก็มิได้ฎีกาในปัญหานี้ ศาลฎีกาเห็นสมควรปรับบทลงโทษจำเลยที่ 1 ให้ถูกต้อง แต่ไม่อาจกำหนดโทษในความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยมิได้รับอนุญาตได้อีกเพราะจะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยที่ 1 ซึ่งต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2.1 ประกอบด้วยมาตรา 225

ข้อสังเกต การกระทำความผิดที่เห็นหลายกรรม แต่ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดกรรมเดียว โจทก์มิได้อุทธรณ์ฎีกา ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีอำนาจปรับบทลงโทษให้ถูกต้องได้³⁴ แต่จะลงโทษอีกกรรมหนึ่งหรือเรียงกระทงลงโทษไม่ได้ เป็นการเพิ่มเติมโทษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3366/2548 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ จำเลยอุทธรณ์ว่าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ แม้ว่าโจทก์มิได้อุทธรณ์ว่าการกระทำของจำเลยไม่เป็นการป้องกัน แต่เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นว่า

³⁴ธานีศ เกศวพิทักษ์ . คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3-4 เล่ม 2. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 10, 2555), หน้า 46

การกระทำของจำเลยไม่เป็นการป้องกัน การที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยและพิพากษาว่าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุตาม ป.อ.มาตรา 69 นั้น เป็นการไม่ชอบ ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจหยิบยกปัญหาดังกล่าวขึ้นวินิจฉัย เพราะเป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย และมีอำนาจปรับ

บทลงโทษจำเลยให้ถูกต้องได้ ทั้งศาลอุทธรณ์มิได้แก้โทษจำเลยโดยกำหนดโทษใหม่ตามความผิดที่ถูกต้องหรือลงโทษจำเลยเกินกว่าที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้ซึ่งต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 212

ข้อสังเกต ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ จำเลยอุทธรณ์ฝ่ายเดียวว่าการกระทำของจำเลยเป็นการป้องกันพอสมควรแก่เหตุ เมื่อศาลอุทธรณ์เห็นว่า การกระทำของจำเลยไม่เป็นการป้องกัน ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจยับยั้งปัญหาดังกล่าวขึ้นวินิจฉัยปรับบทลงโทษจำเลยให้ถูกต้องได้ ไม่เป็นการเพิ่มเติมโทษ แต่จะแก้โทษจำเลยให้สูงกว่าที่ศาลชั้นต้นกำหนดไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกา 7586/2547 ความผิดตาม ป.อ.มาตรา 335(8) วรรคแรก มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับ..... ศาลอุทธรณ์ใช้ดุลพินิจวางโทษก่อนลดให้จำคุกจำเลย 6 เดือน จึงเป็นการลงโทษจำเลยต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่เนื่องจากโจทก์มิได้ฎีกาในปัญหานี้ ศาลฎีกาจึงไม่อาจแก้ไขกำหนดโทษให้เป็นไปตามบทกฎหมายได้เพราะจะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยตาม ป.วิ.อ.มาตรา 212 ประกอบมาตรา 225

ข้อสังเกต ในกรณีที่ศาลชั้นต้นลงโทษต่ำกว่าอัตราโทษขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เป็นการไม่ชอบ หากโจทก์มิได้อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์จะแก้โทษให้เป็นโทษขั้นต่ำตามกฎหมายไม่ได้ เป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย

กรณีที่ดีว่าเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกา 3078/2551 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยทั้งสองมีความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยมิได้รับอนุญาต โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองในความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามฟ้อง แม้โจทก์มิได้อุทธรณ์โดยตรงในข้อที่ว่าให้เพิ่มเติมโทษจำเลยทั้งสองก็ตาม แต่การที่โจทก์อุทธรณ์คัดค้านว่าการกระทำความผิดของจำเลยทั้งสองเป็นการมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายย่อมถือได้ว่าโจทก์ได้อุทธรณ์ทำนองขอให้เพิ่มเติมโทษแก่จำเลยทั้งสองแล้ว ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ชอบที่จะพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลยทั้งสองได้หาเป็นการต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 212 ไม่

ข้อสังเกต ศาลชั้นต้นลงโทษฐานแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองโดยมิได้รับอนุญาต โจทก์อุทธรณ์ ขอให้ลงโทษฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตามฟ้องซึ่งโทษหนักกว่า เป็นอุทธรณ์ทำนองขอให้เพิ่มเติมโทษจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกา 1057/2550 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยฐานพาอาวุธปืนตาม พ.ร.บ.อาวุธปืนฯ ปรับ 1,000 บาท เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้วคงให้ประหารชีวิตสถานเดียว โดยไม่ลงโทษปรับด้วย และศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายืนในส่วนนี้มานั้นยังไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา เพราะคดีอาญาที่จำเลยกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันเมื่อลงโทษประหารชีวิตกระทงหนึ่งแล้ว ย่อม

ลงโทษปรับในความผิดกระทงอื่นได้ เนื่องจากเป็นโทษคนละสถานกัน และแยกบังคับโทษได้ แต่เมื่อโจทก์มิได้ฎีกาในข้อนี้ศาลฎีกาก็ไม่อาจรวมโทษจำเลยใหม่ให้ถูกต้องได้ เพราะจะเป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย ซึ่งต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 212 ประกอบมาตรา 225

คำพิพากษาฎีกา 3865/2550 โจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษจำเลยเฉพาะข้อหาที่ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโดยโจทก์และจำเลยมิได้อุทธรณ์ในข้อหาเสพเมทแอมเฟตามีนโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย จึงต้องถือว่าโจทก์พอใจคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ลงโทษจำเลยในข้อหาดังกล่าวแล้ว ดังนั้น การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษาแก้โทษจำเลยในข้อหาเสพเมทแอมเฟตามีนโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมายเป็นไม่รอการลงโทษและไม่ลงโทษปรับจำเลยจึงเป็นการไม่ชอบเพราะเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลยอันเป็นการต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 212

คำพิพากษาฎีกา 4647/2548 จำเลยกระทำความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครอง โดยไม่ได้รับอนุญาต จำนวน 20 เม็ด ซึ่งมีใช้จำนวนเล็กน้อย ศาลฎีกาจึงไม่เห็นพ้องด้วยกับศาลอุทธรณ์ภาค 7 ที่รอการลงโทษให้แก่จำเลย แม้โจทก์จะมีได้ฎีกาโดยตรงว่าไม่สมควรรอการลงโทษให้แก่จำเลยก็ตาม แต่การที่โจทก์ฎีกาว่าการกระทำความผิดของจำเลยเป็นความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ย่อมถือได้ว่าโจทก์ฎีกาทำนองขอให้เพิ่มเติมโทษแก่จำเลยแล้ว ศาลฎีกาจึงชอบที่จะพิพากษาแก้เป็นไม่รอการลงโทษให้จำเลยได้ ไม่เป็นการพิพากษาเพิ่มเติมโทษแก่จำเลยอันจะต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 212

ข้อสังเกต ศาลชั้นต้นให้รอการลงโทษ โจทก์อุทธรณ์หรือฎีกาขอให้ลงโทษบทความผิดที่หนักขึ้น ถือเป็นอุทธรณ์ทำนองขอให้เพิ่มเติมโทษแก่จำเลย ดังนี้ แม้โจทก์มิได้อุทธรณ์หรือฎีกาขอให้ไม่รอการลงโทษ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแก้เป็นไม่รอการลงโทษแก่จำเลยได้

เหตุลักษณะคดี (มาตรา 213)

หลักเกณฑ์ ในคดีที่จำเลยผู้หนึ่งอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษา ซึ่งให้ลงโทษจำเลยหลายคน ในความผิดฐานเดียวกันหรือต่อเนื่องกัน ถ้าศาลอุทธรณ์กลับหรือแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้นไม่ลงโทษหรือลดโทษให้จำเลย แม้เป็นเหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดีศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิพากษาลดโทษไปถึงจำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์ให้มีต้องถูกรับโทษหรือได้ลดโทษเช่นเดียวกัน

เหตุลักษณะคดี หมายถึง เหตุที่เกี่ยวข้องกับสภาพความผิดหรือพฤติการณ์แห่งคดีและมีผลไปถึงจำเลยอื่นในลักษณะเดียวกัน ซึ่งอาจเป็นข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงก็ได้

เหตุลักษณะคดีมีทั้งเหตุที่เป็นข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงก็ได้ ที่เป็นข้อกฎหมาย เช่น คำฟ้องที่ไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 158 ข้อที่ว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดกรรมเดียว ข้อที่ว่าการ

สอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมาย เหตุลักษณะคดีที่เป็นข้อเท็จจริงก็เช่น พยานหลักฐานของโจทก์ฟังไม่ได้ว่า มีการกระทำความผิดตามฟ้อง หรือพยานหลักฐานรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง

คำพิพากษาฎีกา 4858/2550 ปัญหาการปรับบทกฎหมาย เป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้จำเลยที่ 1 และที่ 6 จะมีได้ฎีกา แต่เป็นเหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดี ศาลฎีกาเห็นสมควรพิพากษาแก้ไขให้มีผลตลอดไปถึงจำเลยที่ 1 และที่ 6 ด้วยตาม ป.วิ.อ.มาตรา 213 ประกอบ 225

ข้อสังเกต การปรับบทกฎหมายก็เป็นเหตุลักษณะคดี

คำพิพากษาฎีกา 9391/2550 แม้ศาลอุทธรณ์ภาค 9 จะไม่มีอำนาจรับวินิจฉัยอุทธรณ์ของจำเลยที่ 1 แต่ก็มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ของจำเลยที่ 2 ดังนั้น ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 9 พิพากษาปรับบทลงโทษจำเลยทั้งสองในความผิดฐานร่วมกันจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนให้ถูกต้อง และไม่ลงโทษปรับจำเลยทั้งสองในความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและฐานจำหน่ายเมทแอมเฟตามีนโดยมีผลถึงจำเลยที่ 1 ด้วยนั้น จึงเป็นการชอบแล้ว เพราะเป็นเหตุในลักษณะคดีตาม ป.วิ.อ.มาตรา 213

ข้อสังเกต นอกจากนี้ กรณีจำเลยหลายคนอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงและศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยหรือฎีกาของจำเลยบางคนเพราะเป็นอุทธรณ์ต้องห้าม แต่เมื่อพิจารณาอุทธรณ์ของจำเลยที่ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว มีเหตุลักษณะคดีก็ย่อมมีพิพากษาลงโทษตลอดไปถึงจำเลยที่ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาได้

คำพิพากษาฎีกา 6279/2548 ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 213 เป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจะพิพากษาลดโทษหรือรอกการลงโทษจำเลยคนหนึ่งซึ่งอุทธรณ์หรือฎีกาแต่เพียงผู้เดียว ใช้อำนาจพิพากษาไปถึงจำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์หรือฎีกาให้ได้รับโทษเช่นเดียวกับจำเลยผู้อุทธรณ์หรือฎีกา แต่การที่ผู้ร่วมกระทำความผิดถูกแยกฟ้องเป็นหลายคดี ซึ่งศาลจะลงโทษจำเลยคนใดที่ร่วมกระทำความผิดเพียงใดเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยแต่ละคนเป็นการเฉพาะตัวเป็นราย ๆ ไป เฉพาะคดีนี้นั้น พยานหลักฐานที่จะใช้วินิจฉัยความผิดประกอบดุลพินิจในการลงโทษของ ช. แตกต่างไปจากจำเลยทั้งสาม จึงไม่เป็นเหตุลักษณะคดี

ข้อสังเกต กรณีที่มีผู้ร่วมกระทำความผิดหลายคน และโจทก์แยกฟ้องเป็นรายคดี ถือว่า พยานหลักฐานโจทก์แต่ละคดีเพียงพอลงโทษจำเลยได้หรือไม่ เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยแต่ละคนเป็นรายคดีไป จะนำเหตุลักษณะคดีมาใช้บังคับกรณีนี้ไม่ได้

แนวคำพิพากษาฎีกาที่วินิจฉัยว่าเป็นเหตุลักษณะคดี

ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเห็นว่าการกระทำของจำเลยเป็นความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ถือเป็นเหตุในลักษณะคดี จึงพิพากษาลงโทษตลอดไปถึงจำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์ด้วยได้

คำพิพากษาฎีกา 6560/2548 ป.วิ.อ.มาตรา 213 เป็นบทกฎหมายที่ใช้ในกรณีที่จำเลยหลายคนถูกศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษในความผิดฐานเดียวกันหรือต่อเนื่องกัน แล้วจำเลยเพียงบางคนอุทธรณ์คำพิพากษาชั้นต้นที่ให้ลงโทษนั้น และศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคจะพิพากษาไปถึงจำเลยอื่นที่มีได้อุทธรณ์ได้ต่อเมื่อเป็นเหตุในส่วนลักษณะคดีเท่านั้น คดีนี้จำเลยที่ 1 ได้อุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่พิพากษาลงโทษจำเลยที่ 1 แล้ว ศาลอุทธรณ์ภาค 1 มีหน้าที่ต้องพิจารณาพิพากษาตามอุทธรณ์ของจำเลยที่ 1 ตามกฎหมาย ส่วนจำเลยที่ 2 และที่ 3 ไม่ได้อุทธรณ์เพราะพิพากษายกฟ้องคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 1 ในส่วนของจำเลยที่ 2 และที่ 3 มาจากที่โจทก์อุทธรณ์ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 1 กลับคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ยกฟ้องสำหรับจำเลยที่ 2 และที่ 3 เป็นลงโทษจำเลยที่ 2 และที่ 3 ปัญหาว่าจำเลยที่ 2 และที่ 3 ได้กระทำความผิดหรือไม่ จึงเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำของจำเลยที่ 2 และที่ 3 ซึ่งเป็นเหตุเฉพาะตัว ทำให้เหตุในส่วนลักษณะคดีไม่

คำพิพากษาฎีกา 4978/2546 เมื่อศาลฎีกาฟังว่าจำเลยที่ 1 ไม่มีความผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย จำเลยที่ 2 ย่อมไม่อาจกระทำความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นเหตุในส่วนลักษณะคดี ศาลย่อมพิพากษาไปถึงจำเลยที่ 2 ซึ่งมีได้อุทธรณ์ฎีกาได้

ข้อสังเกต การที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงไม่ได้ว่ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นจริง ถือเป็นเหตุลักษณะคดี

คำพิพากษาฎีกา 2410/2544 ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายใดจะเป็นเหตุในลักษณะคดีหรือไม่ ต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป ข้อเท็จจริงใดที่รับฟังต้องฟังถึงจำเลยอื่นเช่นเดียวกัน ย่อมเป็นเหตุในลักษณะคดี เมื่อคำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยที่ 5 และที่ 6 แยกกันเป็นคนละส่วนและมีข้อที่แตกต่างกัน รวมทั้งพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับจำเลยด้วย พยานหลักฐานที่จะใช้วินิจฉัยความผิดของจำเลยที่ 5 ซึ่งเป็นอุทธรณ์จึงแตกต่างไปจากจำเลยที่ 6 มิใช่พยานชุดเดียวกันทั้งหมด จึงไม่เป็นเหตุในลักษณะคดี ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้มีผลยกฟ้องไปถึงจำเลยที่ 6 ที่มีได้อุทธรณ์ไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจเพิ่มเติม

คำพิพากษาฎีกา 2426/2550 จำเลยที่ 2 ฎีกาขอให้รื้อการลงโทษจำคุก แม้ฎีกาของจำเลยที่ 2 จะเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามมิให้ฎีกาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 218 วรรคหนึ่ง ก็ตาม แต่เมื่อจำเลยที่ 2 ฎีกาปัญหาข้อกฎหมายมาด้วย ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยกำหนดโทษจำเลยที่ 2 ให้เหมาะสมกับความผิดได้ โดยเห็นว่าจำเลยที่ 2 ได้บรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น จนโจทก์ไม่ติดใจดำเนินคดีกับจำเลยที่ 2 อีก เห็นสมควรรื้อการลงโทษจำคุกให้จำเลยที่ 2 เพื่อให้โอกาสจำเลยที่ 2 กลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไป เมื่อจำเลยที่ 2 ฎีกา ส่วนจำเลยที่ 1 มิได้ฎีกา แต่การกระทำความผิดของจำเลยที่ 1

และที่ 2 เป็นตัวการร่วมกันเป็นเหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดี ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจพิพากษาแก้ไขโทษตลอดไปถึงจำเลยที่ 1 ที่มีได้ฎีกาด้วยได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 213 ประกอบมาตรา 225

คำพิพากษาฎีกา 9179/2547 ปัญหาเรื่องอำนาจฟ้องเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้จำเลยที่ 3 ไม่ได้ฎีกาก็ให้มีผลไปถึงจำเลยที่ 3 ด้วยตาม ป.วิ.อ.มาตรา 213 ประกอบมาตรา 225

บทสรุป

กระบวนการพิจารณาคดีถ้าไม่ชอบด้วยกฎหมายก็สามารถถูกเพิกถอนได้ แต่ต้องเป็นกระบวนการพิจารณาคดีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญาได้กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ ซึ่งคู่ความฝ่ายใดสามารถกระทำได้ ส่วนการพิจารณาเพิ่มเติมแก่จำเลยต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเอาไว้เช่น และต้องเข้าใจเหตุส่วนตัวเหตุลักษณะคดีให้ถ่องแท้มอเช่นนั้นก็อาจทำให้กระบวนการยุติธรรมคลาดเคลื่อนได้ จึงต้องทำความเข้าใจตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลจังหวัดนครปฐมว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันจำหน่ายเมทแอม-เฟตามีน 100 เม็ดให้แก่ชายสนที่บ้านจำเลยทั้งสองซึ่งอยู่ในท้องที่สถานีตำรวจภูธรเมืองราชบุรี นายสนถูกจับกุมพร้อมเมทแอมเฟตามีน 100 เม็ดดังกล่าวในท้องที่สถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐม เจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐมเมืองราชบุรี พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรเมืองนครปฐมทำการสอบสวนแล้ว ชั้นสอบสวนจำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพ ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองโดยบรรยายรายละเอียดในคำฟ้องและมีคำขอครบถ้วนตามกฎหมาย (ความผิดที่โจทก์ฟ้องมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท) ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา

และสอบถามจำเลยทั้งสองแล้ว จำเลยทั้งสองแถลงไม่ต้องการทนายความ และให้การรับสารภาพ ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยทั้งสอง จำคุกคนละ 8 ปี และปรับคนละแปดแสนบาท จำเลยทั้งสองให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คงจำคุกคนละ 4 ปี และปรับคนละสี่แสนบาท

ก. จำเลยที่ 1 อุทธรณ์ว่า จำเลยที่ 1 ไม่ทราบว่สิ่งของที่ขายให้แก่นายสนเป็นเมทแอมเฟต้ามิน ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 1

ข. จำเลยที่ 2 อุทธรณ์ว่า เมื่อพิจารณาจากคำฟ้องปรากฏว่าการสอบสวนไม่ชอบ เพราะคดีไม่อยู่ในเขตอำนาจพนักงานสอบสวน ถือว่าไม่มีการสอบสวน โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษากลับให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 2

ศาลจังหวัดนครปฐมรับอุทธรณ์ของจำเลยทั้งสอง ส่งสำเนาให้โจทก์แก้อุทธรณ์แล้ว โจทก์ไม่แก้อุทธรณ์ ให้วินิจฉัยว่า ศาลอุทธรณ์ภาค 7 จะพิพากษาคดีนี้อย่างไร

ข้อ 2 ผู้เสียหายเป็นโจทก์ยื่นฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 ศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่า คดีมีมูลเฉพาะจำเลยที่ 1 ประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณาเฉพาะจำเลยที่ 1 ส่วนจำเลยที่ 2 พยานโจทก์ชั้นไต่สวนมูลฟ้องยังฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ 2 กระทำผิด คดีไม่มีมูล พิพากษายกฟ้องจำเลยที่ 2 ศาลสอบถามจำเลยที่ 1 แล้ว จำเลยที่ 1 แถลงว่าจะต่อสู้คดีโดยจะหาทนายความเอง ศาลมีคำสั่งว่าจากการพิจารณาชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ความว่า โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองเรียกทรัพย์สินในคดีแพ่งที่ศาลนี้ด้วย เห็นควรให้รอการสืบพยานคดีอาญาระหว่างโจทก์และจำเลยที่ 1 ในคดีนี้ไว้ก่อนจนกว่าจะทราบผลที่สุดของคดีแพ่ง และให้จำหน่ายคดีชั่วคราว เมื่อคดีแพ่งดังกล่าวถึงที่สุดแล้วให้โจทก์แถลงต่อศาลเพื่อยกคดีขึ้นพิจารณาต่อไปภายใน 1 เดือน นับแต่คดีถึงที่สุด โจทก์อุทธรณ์ข้อแรกว่า พยานหลักฐานของโจทก์เท่าที่นำสืบมาฟังได้แล้วว่า คดีมีมูลสำหรับจำเลยที่ 2 และข้อหลังว่า ไม่มีกฎหมายกำหนดให้คดีอาญาต้องฟังผลตามคดีแพ่ง การที่ศาลจำหน่ายคดีนี้เพื่อรอคดีแพ่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษากลับคำพิพากษาและคำสั่งศาลชั้นต้นให้ประทับฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ 2 และสืบพยานต่อไปโดยไม่ต้องรอผลคดีแพ่ง โดยโจทก์ยื่นอุทธรณ์ดังกล่าวพร้อมคำร้องขออนุญาตยื่นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ศาลชั้นต้นสั่งคำร้องขออนุญาตยื่นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงว่า กรณีศาลมีคำสั่งว่าคดีไม่มีมูล โจทก์ยอมใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 170 วรรคหนึ่ง ให้ยกคำร้อง และมีคำสั่งรับอุทธรณ์ของโจทก์

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งรับอุทธรณ์ของศาลชั้นต้นชอบหรือไม่

ข้อ 3 ให้อธิบายเกี่ยวกับกรณีการพิพากษาเพิ่มเติมโทษจำเลย นั้นจะกระทำได้อย่างไรหรือไม่อย่างไร มีหลักเกณฑ์ตามกฎหมายอย่างไร

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 17

ธานีศ เกศพิทักษ์ .(2556) คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3-4 เล่ม 2(พิมพ์ครั้งที่ 10)กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

บทที่ 18

ฎีกา

ฎีกา (มาตรา 216)

หลักเกณฑ์ กระบวนการชั้นฎีกา มีดังนี้ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา 217 ถึง 221 คู่ความมีอำนาจฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ภายในหนึ่งเดือน นับแต่อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่ฎีกาฟัง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1158/2552 ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษายืนด้วยเหตุผลที่ต่างไปจากศาลชั้นต้น จำเลยฎีกา แต่ฎีกาของจำเลยมิได้กล่าวอ้างว่า ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษาคดีนี้ไม่ถูกต้องอย่างไร คงคัดลอกข้อความในอุทธรณ์มาไว้ในฎีกาเท่านั้น และเปลี่ยนข้อความตอนท้ายที่ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น เป็นขอให้ศาลฎีกาพิพากษากลับคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 6 ฎีกาของจำเลยจึงเป็นฎีกาที่ไม่ได้คัดค้านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 6 เป็นฎีกาที่ไม่ชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา 216

ข้อสังเกต การฎีกาต้องเป็นการคัดค้านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6424/2551 คดีนี้ โจทก์ที่ 1 โดยจำเลยที่ 1 และที่ 2 กรรมการลงลายมือชื่อร่วมกันและประทับตราของโจทก์ที่ 1 ขอลอนฟ้องและถอนอุทธรณ์เฉพาะส่วนของโจทก์ที่ 1 เมื่อศาลอุทธรณ์มีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์ที่ 1 ถอนอุทธรณ์ คำสั่งของศาลอุทธรณ์ดังกล่าวมิได้กระทบกระเทือนต่อสิทธิและหน้าที่ของโจทก์ที่ 2 แต่อย่างไร โจทก์ที่ 2 จึงไม่มีอำนาจที่จะฎีกาคัดค้านคำสั่งศาลอุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 216

การขอแก้ไขเพิ่มเติมฎีกา

การยื่นเพิ่มเติมประเด็นจากฎีกาที่ยื่นไว้แต่เดิม จะต้องยื่นภายในกำหนดฎีกาด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 218/2531 การยื่นฎีกาเพิ่มเติมจะต้องยื่นภายในกำหนดฎีกา หากพ้นกำหนดแล้ว จะเพิ่มเติมฎีกาอีกไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4681-4682/2528 ข้อความที่ผู้ถูกกล่าวหาแก้ไขเพิ่มเติมฎีกาเป็นเรื่องขอให้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคำพิพากษาศาลชั้นต้นและคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ไม่ชอบด้วยกฎหมายและวิธีพิจารณาความรวมหลายประการ จึงเป็นการเพิ่มประเด็นจากที่ฎีกาไว้เดิม จึงต้องอยู่ในบังคับอายุฎีกา 1 เดือนตาม ป.วิ.อ.มาตรา 216 เมื่อล่วงเลยกำหนดอายุฎีกาแล้ว จึงรับไว้เป็นส่วนหนึ่งของฎีกาเดิมไม่ได้

เมื่อศาลชั้นต้นไม่รับฎีกาแล้วจะยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฎีกาไม่ได้ แม้จะอยู่ในระยะเวลาฎีกาก็ตาม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4641/2531 จำเลยขอแก้ไขเพิ่มเติมฎีกาข้อ ก. มาในกำหนดระยะเวลาที่จะฎีกาได้ แต่เมื่อศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฎีกาของจำเลยในข้อ ก. แล้ว จึงไม่มีฎีกาในข้อ ก. ที่จะให้จำเลยขอแก้ไขเพิ่มเติมได้ ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้จำเลยแก้ไขเพิ่มเติมฎีกาในข้อ ก. มา จึงเป็นการไม่ชอบ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

การยื่นฎีกาหลายฉบับ ถ้าศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกา เพราะเป็นฎีกาต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง คู่ความมีสิทธิฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายภายในอายุฎีกาได้อีก

คำสั่งศาลฎีกาที่ 2864/2543 ฎีกาของจำเลยฉบับหลังที่อ้างว่าเป็นข้อกฎหมายนั้น จำเลยได้ยกขึ้นฎีกามาแล้วในฎีกาฉบับแรก แต่ศาลชั้นต้นไม่รับฎีกาเพราะเห็นว่าต้องห้ามตาม ป.วิ.อ. มาตรา 218 วรรคหนึ่ง จำเลยมิได้อุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาดังกล่าว แต่กลับทำฎีกาฉบับใหม่มาขึ้นภายในอายุฎีกา ดังนี้ คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่รับฎีกาของจำเลยฉบับแรกย่อมยุติตาม ป.วิ.อ. มาตรา 224 วรรคหนึ่ง การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกาของจำเลยฉบับหลังจึงชอบแล้ว

ข้อสังเกต ถ้าฎีกาฉบับหลังมีเนื้อความทำนองเดียวกับฎีกาฉบับแรก แต่ผู้ฎีกาอ้างว่าเป็นฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย เช่นนี้ จะยื่นฎีกาฉบับหลังอีกไม่ได้ แม้จะอยู่ภายในอายุฎีกาก็ตาม ผู้ฎีกาชอบที่จะยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งไม่รับฎีกาฉบับแรก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8460/2544 ฎีกาของจำเลยที่ว่าศาลล่างทั้งสองมีคำพิพากษาให้พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของจำเลยมีกำหนด 6 เดือน นับแต่วันพิพากษา ซึ่งเมื่อนับถึงวันยื่นฎีกานี้เป็นเวลาเกินกว่า 6 เดือนแล้ว หากศาลฎีกามีคำพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลล่างทั้งสองก็อาจมีผลทำให้จำเลยต้องถูกลงโทษด้วยการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่เกินกว่า 6 เดือนนั้น เป็นปัญหาในชั้นบังคับคดีซึ่งมิใช่เป็นการฎีกาโต้แย้งคัดค้านคำพิพากษาของศาลล่างทั้งสองที่พิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิดตามฟ้องว่าไม่ถูกต้องแต่ประการใด จึงเป็นเรื่องที่จำเลยต้องดำเนินการไปตามลำดับชั้นศาลตาม ป.วิ.อ. มาตรา 193 ประกอบมาตรา 216 หากจำเลยเห็นว่าศาลชั้นต้นบังคับคดีตามคำพิพากษาให้พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของจำเลยไม่ถูกต้อง ก็ชอบที่จะยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลชั้นต้น โดยขอให้แก้ไขให้ถูกต้องเสียก่อนหากศาลชั้นต้นมีคำสั่งประการใดแล้ว จำเลยจึงจะใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาต่อมาได้ตามลำดับ การที่จำเลยยกปัญหาดังกล่าวขึ้นฎีกาและศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกานั้นเป็นการไม่ชอบ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยให้

ปัญหาการอุทธรณ์ฎีกา ในความผิดฐานลักทรัพย์หรือรับของโจร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3675/2543 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์หรือรับของโจรฐานใดฐานหนึ่ง ศาลชั้นต้นลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ จำเลยอุทธรณ์ฝ่ายเดียว เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลยรับของโจร ต้องถือว่าศาลได้พิพากษาลงโทษจำเลยเต็มตามความประสงค์ของโจทก์แล้ว โจทก์ย่อมไม่อาจฎีกาโต้แย้งคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์เพื่อให้ลงโทษจำเลยเป็นอย่างอื่นได้อีก

ในคดีที่ผู้เสียหายขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการโจทก์ เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง พนักงานอัยการโจทก์อุทธรณ์ แต่โจทก์ร่วมไม่อุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว โจทก์ร่วมไม่มีสิทธิฎีกา

ข้อสังเกต การที่โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์หรือรับของโจร เป็นคำฟ้องที่โจทก์ขอให้ลงโทษจำเลยฐานใดฐานหนึ่งตามข้อเท็จจริงที่ได้ความในชั้นพิจารณา ดังนั้นเมื่อศาลชั้นต้นลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์ จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษฐานรับของโจร ถือว่าศาลลงโทษจำเลยตามความประสงค์ของโจทก์แล้ว โจทก์จึงไม่อาจฎีกา ขอให้ลงโทษจำเลยฐานลักทรัพย์อีกไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5664/2540 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฆ่าผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา 288 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยบันดาลโทสะตาม ป.อ. มาตรา 288 ประกอบด้วยมาตรา 72 โจทก์ร่วมขอขยายเวลาอุทธรณ์ แต่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 2 ไม่อนุญาต จึงถือว่าโจทก์ร่วมมิได้อุทธรณ์ในปัญหาดังกล่าว ต้องถือว่าปัญหาดังกล่าวสำหรับโจทก์ร่วมได้ยุติแล้ว โจทก์ร่วมไม่มีสิทธิฎีกาว่าการกระทำของจำเลยเป็นการฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาตาม ป.อ. มาตรา 288 ดังนั้น แม้ศาลชั้นต้นจะรับฎีกาโจทก์ร่วมมา ศาลฎีกาก็ไม่รับวินิจฉัย

ข้อสังเกต ในคดีที่ผู้เสียหายขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการโจทก์ เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง พนักงานอัยการโจทก์อุทธรณ์ แต่โจทก์ร่วมไม่อุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้ว โจทก์ร่วมไม่มีสิทธิฎีกา³⁵

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจเพิ่มเติม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2110/2548 การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ โดยมีได้ระบุว่าอนุญาตให้เข้าร่วมเป็นโจทก์เฉพาะข้อหาความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาและฐานลักทรัพย์ซึ่งโจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายเท่านั้น ส่วนความผิดเกี่ยวกับการทำลายพยานหลักฐานไม่ใช่ความผิดต่อสาธารณชน แต่เป็นความผิดเกี่ยวกับรัฐโดยตรง แม้จำเลยจะย้ายศพ จ. ผู้ตายเพื่อปิดบังการตายก็ตาม โจทก์ร่วมซึ่งเป็นบิดาผู้ตายก็ไม่ได้เป็นบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 2 (4) จึงไม่ใช่ผู้เสียหายตามกฎหมาย

³⁵ ปรินญา จิตรกรรณที่กิจ. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2. (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2554), หน้า 50

เมื่อศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลย พนักงานอัยการโจทก์มิได้อุทธรณ์ ข้อหาทำลายพยานหลักฐานจึงยุติไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น โจทก์ร่วมไม่มีอำนาจอุทธรณ์ขอให้ลงโทษสถานหนักในข้อหาทำลายพยานหลักฐาน การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 รับวินิจฉัยอุทธรณ์ของโจทก์ร่วมในข้อหาดังกล่าวแล้วพิพากษา

ยื่นจึงเป็นการไม่ชอบปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 195 วรรคสอง ประกอบด้วยมาตรา 225

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4745/2547 ในคดีร้องขอคืนของกลางที่ศาลสั่งรับนั้น ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยตามคำร้องของผู้ร้องมีเพียงว่า ศาลจะสั่งคืนเรือของกลางให้แก่เจ้าของซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดของจำเลยหรือไม่เท่านั้น ส่วนประเด็นที่ว่าศาลจะสั่งรับเรือของกลางได้หรือไม่ ยุติไปตามคำสั่งศาลในคดีหลักซึ่งถึงที่สุดแล้ว ผู้ร้องจะยกประเด็นดังกล่าวขึ้นมาในคำร้องขอคืนของกลางต่อไปอีกไม่ได้ ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยให้

คดีต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง (มาตรา 218)

หลักเกณฑ์ ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปีหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับแต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปี ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุกจำเลยเกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษอย่างอื่นด้วยหรือไม่ ห้ามมิให้โจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ข้อสังเกต ข้อแตกต่างของทั้งสองวรรค มีดังนี้

1. วรรคหนึ่ง เป็นกรณีศาลอุทธรณ์พิพากษายืนหรือแก้ไขเล็กน้อย และศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี

วรรคสอง เป็นกรณีศาลอุทธรณ์พิพากษายืนหรือแก้ไขเล็กน้อย และศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุกจำเลยเกินห้าปี

2. วรรคหนึ่ง ห้ามคู่ความฎีกา

วรรคสอง ห้ามเฉพาะโจทก์ฎีกา จำเลยจึงมีสิทธิฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้

คดีละเมิดอำนาจศาลตาม ป.วิ.พ. ไม่ใช่การลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาทั่วไปจึงไม่อยู่ในบังคับข้อจำกัดเกี่ยวกับการอุทธรณ์หรือฎีกา

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท.1926/2548 มาตรา 31 และมาตรา 33 แห่ง ป.วิ.พ. เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเพื่อให้ศาลสามารถควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาทั้งในและนอกศาลให้ดำเนินไปโดยราบรื่น รวดเร็ว และเป็นธรรมต่อคู่ความทุกฝ่าย แม้ว่ามาตรา 33 จะกำหนดให้ลงโทษจำคุกและปรับซึ่งเป็นโทษทางอาญาด้วยก็ตาม แต่เนื่องจากบทบัญญัติเรื่องละเมิดอำนาจศาลเป็นบทบัญญัติพิเศษที่ไม่เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาทั่วไป จึงไม่อยู่ในบังคับของข้อจำกัดเกี่ยวกับการอุทธรณ์ฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จำเลยจึงสามารถฎีกาคัดค้านคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ภาค 6 ในเรื่องนี้ต่อศาลฎีกาได้

ข้อสังเกต เรื่องนี้ศาลชั้นต้นลงโทษผู้ถูกกล่าวหาฐานละเมิดอำนาจศาล ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 31(1), 33 ให้จำคุก 6 เดือน และปรับ 500 บาท โทษจำคุกรอไว้มีกำหนด 2 ปี ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษายืน ผู้ถูกกล่าวหายื่นฎีกา ศาลชั้นต้นไม่รับฎีกาโดยอ้างว่า ศาลชั้นต้นจำคุกผู้ถูกกล่าวหาไม่เกิน 2 ปี และศาลอุทธรณ์ภาค 6 ลงโทษไม่เกินกำหนดดังกล่าว จึงต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง จึงไม่รับฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าคดีละเมิดอำนาจศาลไม่อยู่ในบังคับข้อจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์หรือฎีกา จึงให้รับฎีกาของผู้ถูกกล่าวหาไว้ดำเนินการต่อไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5976/2545 จำเลยฎีกาขอให้สั่งคืนของกลางให้จำเลย ในทำนองศาลอุทธรณ์ภาค 6 ไม่ควรริบของกลาง เป็นการโต้เถียงดุลพินิจของศาล อันเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ปรากฏว่าศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษาแก้โดยเพียงแต่ปรับบทลงโทษจำเลยให้ถูกต้องเท่านั้น ซึ่งเป็นการแก้ไขเล็กน้อย จึงต้องห้ามมิให้จำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ข้อสังเกต กรณีที่โจทก์หรือจำเลยเป็นผู้ฎีกาคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับบริบททรัพย์สินก็ยังคงต้องพิจารณาตามมาตรา 218, 219, 220 เช่นกัน

โทษจำคุกที่ลงแก่จำเลยไม่เกิน 5 ปี ไม่รวมโทษจำคุกคดีก่อนที่นำมาบวก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4189/2550 การที่จะพิจารณาว่าคดีใดต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 218 วรรคหนึ่งหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาเป็นรายกระทงความผิดและกำหนดโทษสุดท้ายที่จำเลยได้รับ ซึ่งการเพิ่มโทษจำเลยในความผิดใด โทษที่เพิ่มขึ้นก็ย่อมรวมเป็นโทษที่ศาลจะนำไปกำหนดโทษสุดท้ายที่จำเลยได้รับในความผิดนั้น ดังนั้น จึงต้องนำการเพิ่มโทษมาคำนวณในการใช้สิทธิฎีกาด้วย ศาลอุทธรณ์ภาค 2 กำหนดโทษสุดท้ายที่จำเลยที่ 1 ได้รับให้จำคุกแต่ละกระทงไม่เกิน 5 ปี จึงไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 218 วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต สำหรับการเพิ่มโทษ ต้องนำมาคำนวณในการใช้สิทธิฎีกาด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4458/2550 คดีนี้ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นว่า จำเลยกระทำความผิดรวม 90 กระทง ลงโทษจำคุกกระทงละ 6 เดือน ลดโทษให้กึ่งหนึ่งแล้วคงจำคุกกระทงละ 3 เดือน แม้รวมโทษทุกกระทงแล้วลงโทษจำคุกจำเลยถึง 10 ปี ตาม ป.อ. มาตรา 91 (1) ก็ตาม แต่เมื่อโทษจำคุกแต่ละกระทงไม่เกิน 5 ปี จึงห้ามคู่ความมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 218 วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต สิทธิในการฎีกาต้องพิจารณาเป็นรายกระทง เช่นเดียวกับสิทธิในการอุทธรณ์ตามที่ได้กล่าวมาแล้วและต้องถือตามกำหนดโทษสุดท้ายที่จำเลยได้รับหลังจากลดโทษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5346/2550 ข้อหาความผิดฐานมีและพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน ทางสาธารณะโดยไม่ได้รับใบอนุญาตและไม่มีเหตุสมควร ซึ่งศาลชั้นต้นสั่งไม่รับฎีกาของจำเลย เพราะต้องห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 219 นั้น เมื่อศาลฎีกาวินิจฉัย

พยานหลักฐานโจทก์แล้ว เห็นว่า ยังมีข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยจะเป็นคนร้ายที่ใช้อาวุธปืนยิงข่มขู่ในการปล้นทรัพย์รายนี้หรือไม่และยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ศาลฎีกาก็ต้องยกประโยชน์ให้แก่จำเลยในข้อหาความผิดฐานมีและพาอาวุธปืนด้วย เพราะเป็นข้อเท็จจริงอันเดียวกันเกี่ยวพันกันตาม ป.วิ.อ. มาตรา 185 ประกอบมาตรา 215 และมาตรา 225

ข้อสังเกต ห้ามฎีกาในข้อเท็จจริงได้ด้วยโดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ.มาตรา 185

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7838/2547 คดีที่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 218 วรรคหนึ่ง ต้องแยกพิจารณาโทษแต่ละกระทงเป็นเกณฑ์ คดีนี้ ศาลชั้นต้นลงโทษจำเลยฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย จำคุก 5 ปี ฐานจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน จำคุก 5 ปี รวมจำคุก 10 ปี แม้จะนำโทษจำคุก 6 เดือนที่รอการลงโทษไว้ในคดีอื่นมาบวกเข้ากับโทษคดีนี้เป็นจำคุก 10 ปี 6 เดือน ก็เป็นกรณีที่คดีนี้ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกกระทงละไม่เกิน 5 ปี

ข้อสังเกต โทษจำคุกที่ลงแก่จำเลยไม่เกิน 5 ปีนั้น ไม่รวมโทษจำคุกที่รอไว้ในคดีก่อนและศาลนำมาบวกด้วย ดังนี้ ถ้าศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 5 ปี เมื่อนำโทษจำคุกที่รอไว้ในคดีอื่นมาบวกแล้วทำให้โทษจำคุกเกิน 5 ปี เป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษายืนจึงต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 218 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5343/2540 ในความผิดฐานร่วมกับพวกฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อนที่ศาลอุทธรณ์ภาค 2 วินิจฉัยว่าจำเลยที่ 1 กระทำความผิดหรือไม่นั้นเป็นการวินิจฉัยโดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ.มาตรา 245 วรรคสอง มิได้วินิจฉัยเพราะจำเลยที่ 1 อุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 2 พิพากษายืน ข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยที่ 1 กระทำความผิดหรือไม่จึงเป็นอันถึงที่สุดตามบทกฎหมายดังกล่าว ฎีกาของจำเลยที่ 1 จึงต้องห้ามตามกฎหมาย

ข้อสังเกต เรื่องนี้ ในความผิดฐานร่วมกับพวกฆ่าผู้อื่น ศาลอุทธรณ์ภาค 2 วินิจฉัยโดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ.มาตรา 245 มิใช่ตามอุทธรณ์ของจำเลยที่ 1 กรณีเช่นนี้หากเป็นกรณีปกติ จำเลยที่ 1 อุทธรณ์ได้ ไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 218 เพราะศาลอุทธรณ์พิพากษายืนให้จำคุกตลอดชีวิตซึ่งเกิน 5 ปี

การแก้ไขเล็กน้อย แก้ไขมาก

การแก้ไขมาก ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ได้แก่กรณีที่ศาลอุทธรณ์แก้ไขทั้งบทความผิดและแก้ไขโทษ ตรงกันข้ามหากศาลอุทธรณ์แก้ไขบทความผิดอย่างเดียวโดยไม่ได้แก้ไขโทษด้วย หรือแก้ไขโทษอย่างเดียวแต่ไม่ได้แก้ไขบทความผิดด้วย เป็นการแก้ไขเล็กน้อย

กรณีแก้บทความผิด ไม่แก้ไขโทษ เป็นแก้ไขเล็กน้อย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 415/2544 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 15 วรรคหนึ่ง, 66 วรรคหนึ่ง ให้จำคุก 5 ปี ลดโทษให้หนึ่งในสามคงจำคุก 3 ปี 4 เดือน ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษาแก้ลงโทษจำเลยฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 15 วรรคหนึ่ง, 67 ส่วนกำหนดโทษให้เป็นไปตามศาลชั้นต้น แม้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 จะใช้ถ้อยคำว่าให้ยกฟ้องในข้อหา มีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายด้วยก็ตาม แต่คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 7 ก็มีผลเป็นการแก้เฉพาะบทลงโทษเท่านั้น มิได้แก้ไขกำหนดโทษ ถือว่าศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษาแก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 5 ปี จึงห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 218 วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต เรื่องนี้ ศาลอุทธรณ์ภาค 7 พิพากษาแก้เฉพาะบทลงโทษจากมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย เป็นฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครอง แต่โทษจำคุกมิได้แก้ไข จึงเป็นการแก้ไขเล็กน้อย

กรณีแก้โทษแต่ไม่แก้บท เป็นแก้ไขเล็กน้อย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1049/2547 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษประหารชีวิตจำเลยที่ 1 ศาลอุทธรณ์ภาค 5 พิพากษาแก้โดยลดโทษให้หนึ่งในสาม ลงโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นการแก้เฉพาะโทษกรณีเป็นการแก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุกจำเลยที่ 1 เกินห้าปี กรณีต้องห้ามมิให้โจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 218 วรรคสอง ที่โจทก์ฎีกาว่าจำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพ เพราะจำนนต่อหลักฐาน ไม่เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ขอให้ลงโทษประหารชีวิต เป็นฎีกาดุลพินิจในการลงโทษ เป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง จึงต้องห้ามฎีกาตามบทบัญญัติดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6560-6561/2540 ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้น เฉพาะโทษที่ลงแก่จำเลยทั้งสาม มิได้แก้บทมาตราที่เป็นความผิดด้วย เป็นการแก้ไขเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี จึงต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

การแก้ไขวรรค

ในบทบัญญัติที่มีหลายวรรค ถ้าคำพิพากษาของศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยโดยมิได้ระบุว่า เป็นความผิดวรรคใด การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขคำพิพากษาศาลชั้นต้นโดยระบุวรรคให้ชัดเจนขึ้น ไม่ถือว่าเป็นการแก้บทความผิด แม้ศาลอุทธรณ์จะแก้ไขโทษด้วยก็ถือว่าเป็นการแก้ไขเล็กน้อย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3448/2547 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา 279 วรรคสอง ให้จำคุก 3 ปี ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษาแก้เป็นความผิดตามมาตรา 279 วรรคหนึ่ง ให้จำคุก 8 เดือน อันเป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์ภาค 3 แก้ววรรคของความผิดในบท มาตราเดียวกัน ไม่ถือเป็นการแก้บทความผิด ดังนั้น แม้ศาลอุทธรณ์จะแก้โทษด้วย ก็เป็นการแก้ไข

เล็กน้อย และคงให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี จึงต้องห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 218 วรรคหนึ่ง

ข้อสังเกต ตาม ป.อ. มาตรา 279 วรรคแรก มีอัตราโทษขั้นสูงไม่เกิน 10 ปี ส่วนวรรคสอง มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี ถือว่าไม่แตกต่างกันมากนัก

การแก้ไขเรื่องการลดมาตราส่วนโทษ

การที่ศาลชั้นต้นไม่ได้ลดมาตราส่วนโทษ ศาลอุทธรณ์ลดมาตราส่วนโทษให้ก่อนแล้วกำหนดโทษใหม่ ถือว่าเป็นการแก้ไขเฉพาะกำหนดโทษ ไม่ได้แก้บทลงโทษ เป็นแก้ไขเล็กน้อย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4540/2539 ศาลอุทธรณ์ฟังข้อเท็จจริงตามศาลชั้นต้นแล้วแก้โทษจำเลยทั้งสอง โดยลดมาตราส่วนโทษให้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ตาม ป.อ. มาตรา 75 และมาตรา 76 เป็นการแก้ไขเล็กน้อย และลงโทษจำคุกจำเลยทั้งสองกระทงละไม่เกิน 5 ปี คดีจึงต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 218 วรรคแรก

การแก้ไขเรื่องการเพิ่มโทษ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2220/2547 ศาลชั้นต้นลงโทษให้จำคุก 2 กระทง กระทงละ 5 ปี และ 4 ปี รวม 9 ปี เพิ่มโทษหนึ่งในสามตาม ป.อ. มาตรา 92 รวมจำคุก 12 ปี ศาลอุทธรณ์ภาค 7 เพียงแต่ให้ยกคำขอที่ให้เพิ่มโทษ เป็นการแก้ไขเล็กน้อย และยังคงให้ลงโทษจำคุกจำเลยแต่ละกระทงไม่เกิน 5 ปี จึงต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 218

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2249/2543 ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำคุกจำเลย 3 เดือน และปรับ 6,000 บาท แต่ไม่ริบรณนัตบรรทุทของกลาง ศาลอุทธรณ์ให้แก้ไขเฉพาะของกลางให้เป็นริบ เป็นการแก้ไขเล็กน้อย ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 218 วรรคหนึ่ง จำเลยฎีกาขอไม่ให้ริบของกลางเป็นการโต้เถียงดุลพินิจของศาล เป็นฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงต้องห้ามตามบทกฎหมายดังกล่าว

ข้อสังเกต ปัญหาว่าศาลจะริบทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำผิดได้หรือไม่ เป็นดุลพินิจของศาล เป็นปัญหาข้อเท็จจริง

การแก้ไขคำขอให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน เป็นแก้ไขเล็กน้อย

แก้ไขจำนวนเงินที่ให้จำเลยใช้แก่ผู้เสียหาย เป็นแก้ไขเล็กน้อย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1164/2531 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลย 2 กระทง รวมจำคุกจำเลยที่ 1 และที่ 3 คนละ 5 ปี ปรับคนละ 1,000 บาท และลงโทษปรับจำเลยที่ 4 เป็นเงิน 11,000 บาท ให้จำเลยทั้งสองร่วมกันคืนเงิน 1,997,400 บาท ให้แก่ผู้เสียหาย ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่าให้จำเลยทั้งสองใช้เงินแก่ผู้เสียหายเพียง 1,985,400 บาท ถือว่าเป็นการแก้ไขเล็กน้อย ต้องห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 218

การแก้ไขเรื่องกรรมเดียวหรือหลายกรรม เป็นแก้ไขเล็กน้อย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6517/2552 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยทั้งสองแต่เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นส่งตัวจำเลยทั้งสองไปควบคุมเพื่อฝึกและอบรม ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษาแก้เป็นว่าไม่เปลี่ยนโทษจำคุก และให้ลงโทษปรับจำเลยทั้งสองในแต่ละฐานความผิดอีกสถานหนึ่ง โทษจำคุกให้รอการลงโทษกับให้คุมความประพฤติของจำเลยทั้งสองไว้ อันเป็นการแก้ไขคำพิพากษาศาลชั้นต้นเพียงเล็กน้อย และมีใช้กรณีพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยทั้งสองเกิน 5 ปี จึงต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 218 วรรคหนึ่ง

แก้ไขให้ลดโทษเพราะมีเหตุบรรเทาโทษ เป็นแก้ไขเล็กน้อย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 929/2534 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตาม ป.อ.มาตรา 289 วางโทษประหารชีวิต ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่าลดโทษให้จำเลยหนึ่งในสามตาม ป.อ.มาตรา 78 คงจำคุกตลอดชีวิต เป็นการแก้ไขเล็กน้อย ห้ามโจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 218

แก้ทั้งบทความผิดและแก้โทษ เป็นแก้ไขมาก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4788/2538 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยที่ 2 มีความผิดตาม ป.อ.มาตรา 290 วรรคแรก จำคุก 4 ปี ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษาแก้ว่าจำเลยที่ 2 มีความผิดตามมาตรา 288 อีกบทหนึ่ง ให้ลงโทษตามมาตรา 288 ซึ่งเป็นบทหนักจำคุก 20 ปี โดยแก้ไขทั้งบทและโทษเป็นการแก้ไขมาก จึงไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

แก้จากป้องกันเกินสมควรแก่เหตุเป็นบันดาลโทสะและแก้โทษ เป็นแก้มาก

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยกระทำเพื่อป้องกันโดยเกินสมควรแก่เหตุมาตรา 288, 69 แต่ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่าจำเลยกระทำโดยบันดาลโทสะตามมาตรา 288, 69 เป็นการแก้บทเมื่อแก้โทษด้วยถือเป็นการแก้มาก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1714/2515 ศาลชั้นต้นฟังว่าจำเลยยิงผู้เสียหายเพื่อป้องกันแต่กระทำเกินกว่าเหตุมีความผิดตาม ป.อ.มาตรา 288, 80, 60, 69 จำคุก 3 ปี ศาลอุทธรณ์ฟังว่าจำเลยกระทำโดยบันดาลโทสะ พิพากษาแก้ว่าจำเลยมีความผิดตามมาตรา 288, 80, 60, 69, 72 จำคุก 2 ปี ดังนี้ เป็นการแก้มาก ไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

แก้จากไม่บันดาลโทสะเป็นบันดาลโทสะและแก้โทษ เป็นแก้มาก

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่าจำเลยกระทำโดยบันดาลโทสะและแก้โทษ เป็นแก้มาก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3874/2529 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตาม ป.อ.มาตรา 288 จำคุก 15 ปี ส่วนศาลอุทธรณ์พิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามมาตรา 288, 72 จำคุก

3 ปี เป็นการแก้ทั้งบทกฎหมายและกำหนดโทษที่ลงโทษจำเลยเป็นการแก้ไขมาก คู่ความไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 218

แก้เรื่องพยายามกระทำความผิด

แก้จากพยายามกระทำความผิดตาม ป.อ.มาตรา 80 เป็นพยายามตามมาตรา 81 หรือจากพยายามตามมาตรา 81 เป็นพยายามตามมาตรา 80 เป็นแก้มาก

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าเป็นพยายามกระทำความผิดตาม ป.อ.มาตรา 80 ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่าเป็นพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 81

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 908/2520 ศาลชั้นต้นจำคุกจำเลย 10 ปี ตาม ป.อ.มาตรา 288, 80 ศาลอุทธรณ์แก้เป็นจำคุก 4 ปี ตามมาตรา 288, 81 เป็นการแก้ไขมาก ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้

ศาลอุทธรณ์แก้โทษปรับเป็นโทษจำคุกและให้กักขังแทน เป็นแก้ไขมาก

ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษปรับสถานเดียว ศาลอุทธรณ์เปลี่ยนเป็นจำคุกสถานเดียวและให้กักขังแทน เป็นการแก้ไขมากและเพิ่มเติมโทษจำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2695/2548 ความผิดฐานเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนัน ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยที่ 1 ให้ปรับสถานเดียว 1,000 บาท ศาลอุทธรณ์ภาค 3 พิพากษาแก้เฉพาะโทษเป็นจำคุกสถานเดียวมีกำหนด 1 เดือน แต่ให้เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นโทษกักขังแทน เป็นกรณีแก้ไขมากและเพิ่มเติมโทษจำเลย ไม่ต้องห้ามจำเลยที่ 1 ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 219

แก้เรื่องรอกการลงโทษเป็นแก้มาก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6505/2544 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 3 ปี ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นให้ลงโทษจำคุก 1 ปี ปรับ 10,000 บาท และให้รอกการลงโทษไว้ แม้ศาลอุทธรณ์จะพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 5 ปี แต่เป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขมากคือนอกจากแก้โทษจำคุกให้เบาลงและเพิ่มโทษปรับแล้วยังให้รอกการลงโทษไว้ด้วย จึงไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 218 วรรคหนึ่ง

แก้เรื่องตัวการ เป็นผู้สนับสนุน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 752/2541 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติฯ มาตรา 14, 31(3) ประกอบ ป.อ.มาตรา 83 จำคุก 4 ปี ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่าจำเลยมีความผิดตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติฯ มาตรา 14, 31 วรรคสอง (3) ประกอบ ป.อ.มาตรา 86 จำคุก 2 ปี 8 เดือน เท่ากับว่าศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้บทที่ลงโทษเฉพาะที่เกี่ยวกับลักษณะแห่งการกระทำความผิดกับกำหนดโทษที่จะลงแก้จำเลย เมื่อศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษจำคุกจำเลย

ไม่เกิน 5 ปี จึงเป็นการแก้ไขเล็กน้อย ต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 218 วรรคแรก

ข้อสังเกต ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยเป็นตุ๊กตา ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ว่าเป็นผู้สนับสนุน ถือว่าเป็นการแก้บทลงโทษ หากแก้โทษด้วย เดิมถือว่าเป็นแก้มาก

การแก้ไขบทลงโทษ

บทลงโทษ หาใช้ความผิดอีกบทหนึ่งไม่ ดังนั้นการที่ศาลชั้นต้นปรับบทลงโทษ แต่ศาลอุทธรณ์ไม่ปรับบทลงโทษ แม้จะแก้ไขโทษด้วย ก็เป็นการแก้ไขเล็กน้อย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2019/2548 ป.อ.มาตรา 336 ทวิ เป็นบทบัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กิ่งหนึ่ง หาใช้ความผิดตามมาตรา 335 ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ กิ่งหนึ่ง หาใช้เป็นความผิดอีกบทหนึ่งต่างหากไม่ การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 7 แก้ไขคำพิพากษาศาลชั้นต้นโดยไม่ได้ใช้อัตราโทษตามที่มาตรา 336 ทวิ กำหนดไว้ แต่ยังคงพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตาม ป.อ.มาตรา 35(1)(3) (7) (8) วรรคสอง ตามที่ศาลชั้นต้นยกปรับบท จึงเป็นการแก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี จำเลยจึงต้องห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.อ.มาตรา 218 วรรคหนึ่ง

กรณีโจทก์ต้องห้ามฎีกาตามมาตรา 218 วรรคสอง

ได้แก่ คดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุกจำเลยเกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษอย่างอื่นด้วยหรือไม่ ห้ามมิให้โจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

คดีที่ต้องห้ามฎีกาตามมาตรา 218 วรรคสองนี้ เป็นการห้ามเฉพาะโจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงเท่านั้น ส่วนจำเลยยังฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงได้อยู่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1049/2547 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษประหารชีวิตจำเลยที่ 1 ศาลอุทธรณ์ภาค 5 พิพากษาแก้ลดโทษให้หนึ่งในสาม ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต เป็นการแก้เฉพาะโทษ กรณีเป็นการแก้ไขเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกจำเลยที่ 1 เกินห้าปี คดีต้องห้ามมิให้โจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 218 วรรคสอง ที่โจทก์ฎีกาว่า จำเลยที่ 1 ให้การรับสารภาพเพราะจำนนต่อหลักฐาน ไม่เป็นประโยชน์แก่การพิจารณา ขอให้ลงโทษประหารชีวิต เป็นฎีกาคัดค้านดุลพินิจในการลงโทษ เป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง จึงต้องห้ามตามบทบัญญัติดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 829/2540 ศาลอุทธรณ์ภาค 3 เพียงแต่ลดโทษประหารชีวิตจำเลย ทั้งสามลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต ถือได้ว่าศาลอุทธรณ์แก้ไขเพียงเล็กน้อยและลงโทษจำคุกจำเลยเกิน 5 ปี จึงต้องห้ามมิให้โจทก์และโจทก์ร่วมฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง การที่โจทก์และโจทก์ร่วมฎีกาขอไม่ให้ลดโทษเป็นการโต้แย้งดุลพินิจของศาลอุทธรณ์ภาค 3 ถือเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงต้องห้ามตาม ป.วิ.อ.มาตรา 218 วรรคสอง

ข้อสังเกต หากจำเลยเป็นผู้ฎีกา ก็ไม่ต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงเพราะตามมาตรา 218 วรรคสองไม่ได้ห้ามจำเลยฎีกาด้วย

ปัญหาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย

ปัญหาข้อเท็จจริงที่พบเสมอ คือเรื่องการใช้ดุลพินิจของศาลในการรับฟังข้อเท็จจริงและการกำหนดโทษ ปัญหาว่าจำเลยมีเจตนากระทำผิดหรือไม่หรือปัญหาว่าควรรอการลงโทษหรือไม่ เหล่านี้เป็นปัญหาข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2426/2550 จำเลยที่ 2 ฎีกาขอให้รอการลงโทษจำคุก แม้ฎีกาของจำเลยที่ 2 จะเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามมิให้ฎีกาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 218 วรรคหนึ่ง ก็ตามแต่เมื่อจำเลยที่ 2 ฎีกาปัญหาข้อกฎหมายด้วย ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยกำหนดโทษจำเลยที่ 2 ให้เหมาะสมกับความผิดได้ โดยเห็นว่าจำเลยที่ 2 ได้บรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น จนโจทก์ไม่ตั้งใจดำเนินคดีกับจำเลยที่ 2 อีก เห็นสมควรรอการลงโทษจำคุกให้จำเลยที่ 2 เพื่อให้โอกาสจำเลยที่ 2 กลับตัวเป็นพลเมืองดีต่อไป เมื่อจำเลยที่ 2 ฎีกา ส่วนจำเลยที่ 1 มิได้ฎีกาแต่การกระทำความผิดของจำเลยที่ 1 และที่ 2 เป็นตัวการร่วมกันเป็นเหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดี ศาลฎีกาย่อมมีอำนาจพิพากษาแก้โทษตลอดไปถึงจำเลยที่ 1 ที่มีได้ฎีกาด้วยได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 213 ประกอบมาตรา 225

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6558/2547 การที่ศาลล่างใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำเลยโดยไม่ลดมาตราส่วนโทษให้ตาม ป.อ.มาตรา 75 ซึ่งเป็นการไม่ถูกต้องนั้น เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้คู่ความมิได้ยกขึ้นฎีกา แต่ศาลฎีกาก็มีอำนาจแก้ไขให้ถูกต้องได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 195 วรรคสองประกอบมาตรา 225

ข้อสังเกต ถ้าเป็นการลดมาตราส่วนโทษให้จำเลยตาม ป.อ.มาตรา 75 (จำเลยอายุกว่า 14 ปี แต่ไม่เกิน 17 ปี) เป็นกรณีที่กฎหมายบังคับให้ต้องลดมาตราส่วนโทษลงกึ่งหนึ่ง ไม่ใช่อยู่ในดุลพินิจของศาล ดังนี้ ถ้าศาลล่างไม่ลดมาตราส่วนโทษให้ เป็นการไม่ถูกต้อง เป็นปัญหาข้อกฎหมาย

คดีต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 219

หลักเกณฑ์ ในคดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษจำเลยไม่เกินกำหนดที่ว่ามานี้ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ข้อห้ามนี้มีให้แก่จำเลยในกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขมากและเพิ่มเติมโทษจำเลย

ข้อสังเกต มาตรานี้ ห้ามคู่ความคือทั้งโจทก์และจำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงในกรณีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำคุกจำเลยไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

แต่เฉพาะจำเลย มีสิทธิฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ ในกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้แก้ไขมาก และเพิ่มเติมโทษจำเลย โปรดสังเกตว่าต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ทั้ง 2 ประการดังกล่าว จำเลยจึงจะมีสิทธิฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้

ในกรณีศาลอุทธรณ์แก้คำพิพากษาศาลชั้นต้น จากรอการลงโทษเป็นไม่รอการลงโทษหรือจากไม่รอการลงโทษเป็นให้รอการลงโทษ ถือว่าเป็นการแก้ไขมาก

คดีต้องห้ามฎีกาวิธีการเพื่อความปลอดภัย (มาตรา 219 ทวิ)

หลักเกณฑ์ ห้ามมิให้คู่ความฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งในข้อเท็จจริงในปัญหาเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยแต่อย่างเดียว แม่คดีนั้นจะไม่ต้องห้ามฎีกาก็ตาม

วิธีการเพื่อความปลอดภัย มีบัญญัติไว้ใน ป.อ.มาตรา 39 (1)-(4) แม่คดีจะไม่ต้องห้ามฎีกาก็ตาม คู่ความก็จะฎีกาข้อเท็จจริงในเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างเดียวไม่ได้แสดงว่าต้องมีฎีกาในประเด็นอื่น ๆ ด้วย จึงจะฎีกาในเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยรวมเข้าไปด้วยได้

มาตรา 219 ทวิ ห้ามมิให้คู่ความฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งในข้อเท็จจริงในปัญหาเรื่องวิธีการ เพื่อความปลอดภัยแต่อย่างเดียวแม่คดีนั้นจะไม่ต้องห้ามฎีกาก็ตาม

ในการนับกำหนดโทษจำคุกตามความใน มาตรา 218 และ มาตรา 219 นั้นห้ามมิให้คำนวณกำหนดเวลาที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยว กับวิธีการเพื่อความปลอดภัยรวมเข้าด้วย

คดีต้องห้ามฎีกาเกี่ยวกับโทษกักขัง (มาตรา 219 ตรี)

หลักเกณฑ์ ในคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก หรือเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก หรือคดีที่เกี่ยวกับการกักขังแทนค่าปรับ หรือกักขังเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินถ้าศาลอุทธรณ์มิได้พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

มาตรา 219 ตรี ในคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก หรือเปลี่ยนโทษกักขังเป็นโทษจำคุก หรือคดีที่เกี่ยวกับการกักขัง แทนค่าปรับหรือกักขังเกี่ยวกับการริบทรัพย์สิน ถ้าศาลอุทธรณ์มิได้พิพากษากลับคำพิพากษาศาลชั้นต้น ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหา ข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8153/2540 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตาม พ.ร.บ. ทางหลวงฯ มาตรา 61, 73 ลงโทษจำคุก 1 เดือน เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังแทน การที่ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาไม่เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักขังแทน และลงโทษปรับ 6,000 บาท อีกสถานหนึ่งโทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ 2 ปี ให้คุมความประพฤติ ศาลอุทธรณ์ยังพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามฟ้องโจทก์อยู่เพียงแต่ลงโทษแตกต่างไปจากศาลชั้นต้นเท่านั้น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์จึงเป็นการพิพากษาแก้คำพิพากษาศาลชั้นต้น มิใช่พิพากษากลับ ย่อมต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 219 ตรี โจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษจำคุกจำเลยโดยไม่รอการลงโทษ จึงเป็นการฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามมิให้ฎีกาตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว

คำสั่งศาลฎีกาที่ ท. 1354/2548 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษปรับจำเลยสถานเดียว แม้จะลงโทษปรับเกิน 40,000 บาท เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 9 พิพากษายืน ซึ่งต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกา ในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 218 วรรคหนึ่งเสียแล้ว จำเลยย่อมไม่อาจกล่าวอ้างบทบัญญัติ แห่ง ป.วิ.อ.มาตรา 219 ที่กำหนดอัตราค่าปรับไว้ไม่เกิน 40,000 บาท เพื่อใช้สิทธิฎีกาได้อีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 210/2547 ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นให้รอกการลงโทษจำคุกจำเลย ไว้อันเป็นการแก้ไขมาก แต่ยังคงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 40,000 บาท ต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 219 ที่โจทก์ฎีกาขอให้ไม่รอกการลงโทษ จำคุกแก้จำเลยเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง จึงต้องห้ามตามบทบัญญัติดังกล่าว

คำสั่งศาลฎีกาที่ 2138/2546 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 2 ปี และศาลอุทธรณ์ภาค 5 พิพากษาแก้ให้ลงโทษปรับอีกสถานหนึ่งและรอกการลงโทษจำคุกจำเลยไว้ เป็นการแก้ไขมาก แต่มิใช่เป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย โจทก์ร่วมจึงต้องห้ามมิให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ. มาตรา 219 ส่วนข้อยกเว้นตามบทบัญญัติดังกล่าวมีเฉพาะในกรณีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไข มากและเพิ่มเติมโทษจำเลย และให้สิทธิแก่ฝ่ายจำเลยเท่านั้นที่จะฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ โจทก์ร่วม จึงอ้างข้อยกเว้นดังกล่าวมาเป็นประโยชน์แก่ตนในการใช้สิทธิฎีกาในข้อเท็จจริงมิได้

ข้อสังเกต กรณีศาลอุทธรณ์แก้เป็นไม่รอกการลงโทษนั้น ถือว่าเป็นการเพิ่มเติมโทษจำเลย จำเลยมีสิทธิฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้

คดีต้องห้ามฎีกาตามมาตรา 220

หลักเกณฑ์ ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในคดีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์ เปรียบเทียบกับบทบัญญัติมาตรา 220 เดิมซึ่งบัญญัติว่า ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในคดีที่ศาล ชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริง

จะเห็นได้ว่าตามบทบัญญัติมาตรา 220 ที่แก้ไขใหม่นี้ ห้ามคู่ความฎีกาในคดีที่ศาลชั้นต้นและ ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์ โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นการยกฟ้องโจทก์โดยอาศัยข้อเท็จจริงดังเช่น บทบัญญัติเดิม

(ดังนั้นเฉพาะคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยตามบทบัญญัติเดิมซึ่งไม่สอดคล้องหรือขัดกับบทบัญญัติที่ แก้ไขใหม่จะไม่นำมาลงพิมพ์อีก เพื่อมิให้เกิดความสับสนได้)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1827/2552 ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า โจทก์จำเลยทำสัญญา ประนีประนอมยอมความและศาลพิพากษาตามยอมเมื่อเป็นความผิดอันยอมความได้สิทธินำคดีอาญา มาฟ้องยอมระงับไปตาม ป.วิ.อ.มาตรา 39 (2) จึงมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความศาลอุทธรณ์ ภาค 1 เห็นว่า กรณี กรณีดังกล่าวทำให้หนี้ที่จำเลยได้ออกเช็คเพื่อใช้เงินนั้นได้สิ้นผลผูกพันไปก่อนศาล มีคำพิพากษาลงที่สุด คดีจึงเลิกกันตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534

มาตรา 7 สิทธิของโจทก์ในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป พิพากษายืนย่อมมีผลเท่ากับว่าศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายกฟ้องโจทก์ จึงต้องห้ามมิให้คู่ความฎีกาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 220

ข้อสังเกต ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเพราะสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน มีผลเท่ากับทั้งสองศาลพิพากษายกฟ้อง เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ก็ต้องห้ามฎีกาตาม มาตรา 220 นี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9280/2551 คดีนี้เป็นเรื่องที่โจทก์ขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ศาลชั้นต้นมีคำสั่งยกคำร้องและศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ดังนี้ ไม่ใช่กรณีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์แต่ประการใด จะนำบทบัญญัติมาตรา 220 แห่ง ป.วิ.อ. มาบังคับแก่คดีกรณีนี้หาได้ไม่

ข้อสังเกต ถ้าเป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นยกคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ โจทก์อุทธรณ์คำสั่งที่ให้ยกคำร้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ไม่ใช่กรณีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ยกฟ้องตามมาตรา 220 เพราะไม่ใช่เนื้อหาในคดี จึงไม่ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2186/2550 ศาลชั้นต้นเห็นว่าโจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหาย จึงไม่รับฟ้อง ส่วนศาลอุทธรณ์ภาค 1 เห็นว่าการกระทำของจำเลยทั้งสองไม่มีมูลความผิดตามฟ้อง พิพากษายืน จึงมีผลเท่ากับศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายกฟ้อง โจทก์ฎีกาไม่ได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา 220 ที่โจทก์ฎีกาว่าการกระทำของจำเลยทั้งสองตามที่โจทก์บรรยายในคำฟ้องเป็นความผิดตามฟ้องและโจทก์เป็นผู้เสียหายเป็นฎีกาในปัญหาข้อกฎหมาย เมื่อผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นรับรองให้โจทก์ฎีกาเฉพาะในปัญหาข้อเท็จจริง การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งรับฎีกาของโจทก์จึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา 220 และมาตรา 221 ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

ข้อสังเกต ในกรณีที่ศาลชั้นต้นตรวจคำฟ้องแล้วมีคำสั่งไม่รับฟ้องหรือไม่ประทับฟ้อง มีผลเท่ากับศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์นั่นเอง เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จึงต้องห้ามฎีกาตาม มาตรา 220 เช่นกัน แม้จะอ้างเหตุต่างกันก็ตาม

การรับรองฎีกา (มาตรา 221)

หลักเกณฑ์ ในคดีซึ่งห้ามฎีกาไว้โดยมาตรา 218, 219 และ 220 แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าผู้พิพากษาคนใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญควรสู่ศาลสูงสุดจะได้วินิจฉัย ก็ให้รับฎีกานั้นพิจารณาต่อไป

ผู้ที่มีอำนาจอนุญาตหรือรับรองให้ฎีกาในคดีที่ต้องห้ามฎีกาตามมาตรา 218, 219 และ 220 ได้แก่บุคคลต่อไปนี้

1. ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์
2. อัยการสูงสุด (อธิบดีกรมอัยการ) รับรองในฎีกาว่ามีเหตุอันควรให้ศาลสูงสุดวินิจฉัยคดีที่จะขออนุญาตหรือรับรองให้ฎีกาตามมาตรา 221 ได้นั้น ต้องเป็นคดีที่ต้องห้ามฎีกาตามมาตรา 218, 219 และ 220 เท่านั้น ดังนี้ ถ้าต้องห้ามฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงตามมาตรา 219 ตรี ไม่อาจรับรองให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ หรือจะรับรองให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1323/2553 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษกักขังแทนโทษจำคุก ศาลอุทธรณ์ภาค 9 พิพากษาแก้ไขโดยปรับบทให้ถูกต้อง แต่ไม่แก้ไขโทษอันเป็นการแก้ไขเล็กน้อย คดีจึงต้องห้ามฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงตาม ป.วิ.อ.มาตรา 219 ตรี จำเลยฎีกาขอให้รื้อการลงโทษเป็นฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว ซึ่งในกรณีนี้ ป.วิ.อ.มาตรา 221 ไม่ได้บัญญัติให้ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นให้ฎีกาได้ การอนุญาตให้ฎีกาของผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นจึงไม่ชอบ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2589/2550 การฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงที่มีได้ยกขึ้นว่ากันมาแล้วในศาลอุทธรณ์ แม้จะมีผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงก็ตาม แต่การอนุญาตให้ฎีกาดังกล่าวไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 221 ซึ่งผู้พิพากษาดังกล่าวจะอนุญาตให้ฎีกาได้เฉพาะในคดีซึ่งห้ามฎีกาไว้โดยมาตรา 218, 219 และ 220 เท่านั้น มิได้ให้ผู้พิพากษานั้นอนุญาตให้ฎีกาในกรณีดังกล่าวได้ โจทก์ย่อมไม่อาจฎีกาในปัญหาดังกล่าวได้เพราะต้องห้ามตาม ป.วิ.พ. มาตรา 249 วรรคหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8323/2550 เมื่อจำเลยยื่นคำร้องขอให้ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาและลงชื่อในคำพิพากษาศาลชั้นต้นและชั้นอุทธรณ์คนใดคนหนึ่งอนุญาตให้จำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งคำร้องของจำเลยพร้อมสำนวนไปให้ผู้พิพากษาตามที่จำเลยระบุเพื่อพิจารณาคำร้องของจำเลยจนครบ เว้นแต่จะมีผู้พิพากษาคณะใดคนหนึ่งอนุญาตให้จำเลยฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงครบทุกประเด็นตามที่จำเลยต้องการแล้ว เมื่อปรากฏว่ามีผู้พิพากษาศาลชั้นต้นอนุญาตให้จำเลยฎีกาบางประเด็นไม่อนุญาตบางประเด็น ศาลชั้นต้นก็มีคำสั่งรับฎีกาของจำเลยในประเด็นที่มีผู้อนุญาตทันที โดยไม่ส่งคำร้องของจำเลยพร้อมสำนวนไปให้ผู้พิพากษาคณะอื่นตามคำร้องของจำเลยพิจารณาในปัญหาข้อเท็จจริงที่ยังไม่ได้รับอนุญาตเสียก่อน ย่อมเป็นการไม่ชอบด้วย ป.วิ.อ.มาตรา 221

วิธีการขออนุญาตฎีกา

ก่อนหน้าที่เคยมีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยว่า ศาลไม่มีหน้าที่ส่งฎีกาไปให้ผู้พิพากษาคณโตอนุญาตให้ฎีกาข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5425/2552 ขั้นตอนการขออนุญาตฎีกาตาม ป.วิ.อ.มาตรา 221 มิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงต้องนำบทบัญญัติตาม ป.วิ.พ.มาตรา 248 วรรคท้าย มาใช้บังคับโดยอนุโลมตาม ป.วิ.อ.มาตรา 15 จำเลยยื่นคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้น ระบุชื่อผู้พิพากษาที่ลงชื่อในคำพิพากษาศาลอุทธรณ์เท่านั้นเป็นผู้พิจารณาอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง โดยมีได้ระบุผู้พิพากษาอื่นในศาลชั้นต้นด้วย การที่ผู้พิพากษาที่ลงชื่อในศาลชั้นต้นซึ่งมิใช่ผู้พิพากษาที่จำเลยระบุในคำร้องมีคำร้องมีคำสั่งอนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง จึงเป็นการไม่ชอบ ไม่มีผลทำให้ฎีกาของจำเลยมาสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 221

ข้อสังเกต แม้ตาม ป.วิ.พ.วรรคท้าย จะบัญญัติให้การขอให้ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาในศาลชั้นต้นรับรองว่ามีเหตุสมควรที่จะฎีกาได้ ผู้ฎีกาต้องยื่นคำร้องถึงผู้พิพากษานั้นพร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นก็ตาม การที่ผู้ฎีกายื่นฎีกาไว้ก่อนแล้ว และยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาในภายหลัง ย่อมอนุโลมได้ว่าโจทก์ยื่นคำร้องขออนุญาตให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงพร้อมคำฟ้องฎีกา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3072/2549 ป.วิ.อ. มาตรา 221 กำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติขอยกเว้นให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แต่บทบัญญัติมาตรานี้มิได้วางหลักเกณฑ์ไว้โดยเฉพาะ จึงต้องนำบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.พ.มาตรา 248 วรรคท้าย มาใช้บังคับโดยอนุโลมตาม ป.วิ.อ.มาตรา 15

ข้อสังเกต ถ้าเป็นคดีแพ่งมีมาตรา 224 วรรคท้าย และมาตรา 248 วรรคท้าย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ว่าเป็นหน้าที่ของศาลชั้นต้นส่งคำร้องขอให้รับรองอุทธรณ์ไปยังผู้พิพากษาพิจารณารับรองสำหรับในคดีอาญาให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกา (มาตรา 224)

เมื่อศาลชั้นต้นไม่ยอมรับฎีกา ผู้ฎีกายื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวไปยังศาลฎีกาได้

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท. 19/2551 จำเลยยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกา แม้ศาลฎีกาได้ส่งคำสั่งพร้อมสำนวนคืนศาลชั้นต้นเพื่ออ่านคำสั่งศาลฎีกาให้ความฟัง แต่ก็ยังถือว่าคดีนี้ได้มีการส่งสำนวนไปศาลฎีกาแล้ว เมื่อจำเลยยื่นคำร้องขอถอนคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกา ศาลชั้นต้นย่อมไม่มีอำนาจสั่งอนุญาต แต่ต้องส่งให้ศาลฎีกาเพื่อสั่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา 202 ประกอบมาตรา 225 การที่ศาลชั้นต้นสั่งอนุญาตให้ถอนคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาเสียเองเป็นการไม่ชอบ ศาลฎีกาให้ยกคำสั่งของศาลชั้นต้นและมีคำสั่งใหม่

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท. 727/2551 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับฎีกาของโจทก์ร่วมและโจทก์ร่วมยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาแล้ว ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ส่งคำร้องนั้นไปยังศาลฎีกาตาม ป.วิ.อ.

มาตรา 224 ไม่มีหน้าที่ตรวจว่าควรรับส่งขึ้นไปยังศาลฎีกาหรือไม่ตามมาตรา 223 ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งไม่รับคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาเสียเองจึงเป็นการไม่ชอบ

ข้อสังเกต เมื่อคู่ความยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกา ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ส่งคำร้องนั้นไปยังศาลฎีกาเพื่อพิจารณาเท่านั้น ศาลชั้นต้นไม่มีอำนาจสั่งคำร้องดังกล่าว

บทสรุป

กระบวนการในชั้นฎีกามีความสำคัญและเป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายของศาลยุติธรรมไทย จึงมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้หลายกรณี ว่ากรณีใดฎีกาข้อเท็จจริงได้หรือไม่สามารถฎีกาได้ ทั้งกรณีฎีกาในข้อกฎหมายก็ได้กำหนดไว้ชัดเจนในกฎหมาย และมีการอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฎีกาได้โดยกฎหมายได้กำหนดตั้งบุคคลที่จะรับรองให้ฎีกาในข้อเท็จจริงได้ ดังนั้นบุคคลที่ดำเนินคดีอาญาจึงต้องทำความเข้าใจในขั้นตอนเหล่านี้ให้ถูกต้องตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 ศาลชั้นต้นลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 วรรคสอง จำคุก 6 ปี เพิ่มโทษกึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 93 เป็นจำคุก 9 ปี จำเลยอุทธรณ์ว่า พยานหลักฐานของโจทก์รับฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนารับของโจร ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้อง ศาลอุทธรณ์เห็นว่า พยานหลักฐานของโจทก์รับฟังได้ว่าจำเลยมีเจตนารับของโจร แต่โทษที่ศาลชั้นต้นกำหนดไว้หนักไป พิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำคุก 4 ปี เพิ่มโทษกึ่งหนึ่ง เป็นจำคุก 6 ปี

ก. จำเลยฎีกาว่า พยานหลักฐานของโจทก์รับฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนารับของโจร โดยบรรยายฟ้องฎีกามาถูกต้องแล้วขอให้ศาลฎีกาพิพากษากลับให้ยกฟ้อง

ข. โจทก์ฎีกาว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดร้ายแรง ศาลฎีกาควรลงโทษจำเลยสถานหนักตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

ให้นิพนธ์ว่า ศาลชั้นต้นจะสั่งฎีกาของจำเลยและโจทก์อย่างไร

ข้อ 2 ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยข้อหาปลอมเอกสารราชการนายธรรมและนายนิยมผู้พิพากษาศาลชั้นต้น และนายชื่อผู้ช่วยผู้พิพากษา ออกนั่งพิจารณาทำการไต่สวนมูลฟ้อง คดีเสร็จการไต่สวนมูลฟ้องแล้ว นายธรรมและนายนิยมพิพากษายกฟ้อง เพราะจำเลยยังไม่ได้นำเอกสารราชการปลอมไปใช้แสดงต่อโจทก์ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายในข้อหาปลอมเอกสารราชการ โจทก์อุทธรณ์ว่าโจทก์เป็นผู้เสียหาย ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา ศาลอุทธรณ์เห็นว่า เมื่อพิจารณาจากคำฟ้องของโจทก์แล้ว ไม่มีมูลความผิด จึงพิพากษายืน โจทก์ฎีกาว่า การกระทำของจำเลย

ทั้งสองตามที่โจทก์บรรยายในคำฟ้องเป็นความผิดตามฟ้องและโจทก์เป็นผู้เสียหาย นายธรรมผู้พิพากษา ศาลชั้นต้นสั่งรับฎีกาในวันรุ่งขึ้นซึ่งยังอยู่ภายในกำหนดอายุฎีกาโจทก์ยื่นคำร้องขอให้นายธรรมและนายชื่อ พิจารณานุญาตให้โจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายโดยที่โจทก์มิได้ยื่นฎีกาฉบับใหม่ เข้า นายธรรมรับรองว่ามีเหตุสมควรที่โจทก์จะฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ และนายชื่อรับรองว่ามีเหตุ สมควรที่โจทก์จะฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายได้ เมื่อได้ส่งสำเนาให้จำเลยแล้ว จำเลยไม่แก้ฎีกา ศาลชั้นต้น จึงส่งสำนวนให้ศาลฎีกาพิจารณา

ให้วินิจฉัยว่า ศาลฎีกาจะพิพากษาคดีนี้อย่างไร

ข้อ 3 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339 จำเลยให้การ ปฏิเสธ โจทก์นำพยานเข้าสืบว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้อง จำเลยนำสืบอ้างฐานที่อยู่ (โดยจำเลยมีที่ ปรีกษาฎีกาหมายช่วยดำเนินคดีถูกต้องตามกฎหมาย) ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยกระทำ ความผิดตามฟ้อง ลงโทษจำคุก 5 ปี จำเลยอุทธรณ์ว่าพยานหลักฐานโจทก์รับฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำ ความผิด ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน จำเลยฎีกาว่า ข้อ 1. ฟ้องของโจทก์ไม่ครบองค์ประกอบความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 339 ข้อ 2. ขณะสอบสวนจำเลยอายุเพียง 16 ปี พนักงาน สอบสวนไม่ได้สอบปากคำจำเลยต่อหน้านักจิตวิทยา พนักงานอัยการ ทนายความ และบิดาของจำเลย กับพนักงานสอบสวนไม่ได้ซักถามเรื่องถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานยื่นผู้ต้องหา การสอบสวนจึงไม่ชอบ ศาลไม่อาจนำคำให้การจำเลยในชั้นสอบสวนมาฟังเป็นพยานหลักฐานลงโทษ จำเลย การรับฟังพยานหลักฐานจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้ศาลฎีกาพิพากษากลับให้ยกฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า ศาลชั้นต้นจะสั่งรับฎีกาของจำเลยหรือไม่

ข้อ 4 โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับพวกร่วมกันปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส และ ฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ จำเลยให้การปฏิเสธข้อหาร่วมกันปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่น ได้รับอันตรายสาหัส แต่รับสารภาพข้อหาฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ ศาลชั้นต้นพิจารณา แล้ว เห็นว่า พยานหลักฐานโจทก์ ฟังได้มั่นคงว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง ลงโทษฐานร่วมกันปล้น ทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสให้จำคุกตลอดชีวิต ฐานฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ ให้ประหารชีวิต คงให้ประหารชีวิตสถานเดียว จำเลยอุทธรณ์ขอให้ลงโทษสถานเบาในความผิดฐานฆ่าเจ้า พนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ ศาลอุทธรณ์พิจารณาแล้ว เห็นว่า พยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบมาฟังได้ มั่นคงว่าจำเลยกระทำผิดทั้งสองฐานตามฟ้อง และไม่มีเหตุจะลงโทษจำเลยสถานเบาในความผิดฐานฆ่า เจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ พิจารณายืน จำเลยฎีกาว่า ข้อ 1. พยานหลักฐานของโจทก์ฟัง ไม่ได้ว่าจำเลยกระทำผิดฐานร่วมกันปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส และฟังไม่ได้ว่าจำเลย กระทำผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ ข้อ 2. ขอให้ลงโทษสถานเบาในความผิดฐานฆ่า เจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่

ให้วินิจฉัยว่า ศาลชั้นต้นจะสั่งรับฎีกาของจำเลยหรือไม่

ข้อ 5 นายเอและนางบีเป็นสามีภรรยากัน นายเอขับรถประมาทเป็นเหตุให้นางบีถึงแก่ความตาย แต่ตนเองไม่ได้รับบาดเจ็บ นายเอเกรงว่าจะถูกดำเนินคดี นายเอจึงปลอมจดหมายของนางบีส่งถึงเด็กชายตีบุตรชายของนางบีว่า นางบีต้องไปฝึกสมาธิ และปลอมจดหมายของนางบีส่งถึงผู้บังคับบัญชาของนางบีเพื่อขอลาป่วย พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษนายเอฐานปลอมเอกสารและใช้เอกสารปลอม นางซีมารดาของนางบียื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ ศาลชั้นต้นอนุญาต ต่อมาศาลพิพากษาลงโทษจำคุกนายเอ 1 ปีและปรับ 2,000 บาท โทษจำคุกให้รอไว้ พนักงานอัยการโจทก์อุทธรณ์ขอให้ลงโทษสถานหนักโดยไม่รอกการลงโทษ โจทก์ร่วมอุทธรณ์ขอให้ลงโทษสถานหนักและไม่รอกการลงโทษ โดยอัยการสูงสุดลงลายมือชื่อในอุทธรณ์ทั้งสองฉบับว่า มีเหตุอันควรที่ศาลอุทธรณ์จะได้วินิจฉัยในปัญหาข้อเท็จจริง จำเลยอุทธรณ์ขอให้ยกฟ้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำคุกนายเอ 2 ปี ไม่ปรับและไม่รอกการลงโทษ นายเอฎีกาขอให้ยกฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า หากศาลฎีกาพิจารณาแล้ว เห็นว่า พยานหลักฐานรับฟังได้ว่านายเอกระทำผิด ไม่สมควรรอกการลงโทษ ศาลฎีกาจะวินิจฉัยคดีนี้อย่างไร

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 18

ปริญญญา จิตรกรานทีกิจ.(2554) หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2.

(พิมพ์ครั้งที่ 2) (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน

บทที่ 19

การบังคับคดีตามคำพิพากษา (มาตรา 245-251)

การบังคับคดีตามคำพิพากษา (มาตรา 245-251)

กระบวนการบังคับคดีตามคำพิพากษาในคดีส่วนอาญาจะกระทำได้อีกเมื่อคดีถึงที่สุด (มาตรา 245 วรรคหนึ่ง)

คำพิพากษาฎีกาที่ 4897/2550 แม้ ป.วิ.อ.มาตรา 245 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่าเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วให้บังคับคดีโดยไม่ชักช้าก็ตาม แต่ตาม ป.อ. มาตรา 29 วรรคแรก ได้บัญญัติถึงวิธีการบังคับชำระค่าปรับไว้โดยเฉพาะแล้ว โดยบัญญัติว่า ผู้ใดต้องโทษปรับและไม่ชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับ หรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งกักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้ และตาม ป.วิ.อ. มาตรา 188 บัญญัติว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งมีผลตั้งแต่วันที่ได้อ่านในศาลโดยเปิดเผยเป็นต้นไป ดังนั้น หากการบังคับชำระค่าปรับจะกระทำได้อีกเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วกฎหมายย่อมบัญญัติไว้เช่นนั้นโดยตรง นอกจากนี้ ป.อ.มาตรา 29 วรรคแรก ได้บัญญัติถึงมาตราชั่วคราวก่อนการบังคับชำระค่าปรับ ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งกักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้ จึงมีผลว่าศาลอาจมีคำสั่งให้กักขังแทนค่าปรับได้ทันทีตั้งแต่มีคำพิพากษาแต่การกักขังแทนค่าปรับไปพลางก่อนนั้น กฎหมายยังให้เวลาผู้ต้องโทษปรับจัดการให้ได้เงินมาชำระค่าปรับภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา เมื่อครบกำหนดสามสิบวันแล้ว แม้จะมีอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษานั้นก็ไม่เป็นเหตุขัดขวางการที่ศาลจะบังคับคดีไปตาม ป.อ. มาตรา 29

คำพิพากษาฎีกาที่ 1958/2549 คำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ให้จำเลย คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของจำเลยออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นส่วนหนึ่งแห่งคำพิพากษาคดีอาญา เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ศาลชั้นต้นชอบที่จะบังคับให้จำเลยปฏิบัติตามคำพิพากษามาตาม ป.วิ.อ. มาตรา 245 วรรคหนึ่ง แต่เมื่อคำพิพากษาศาลชั้นต้นยังไม่ได้ออกคำบังคับให้จำเลยปฏิบัติตามคำพิพากษา พนักงานอัยการโจทก์ซึ่งเป็นคู่ความชอบที่จะให้ดำเนินการบังคับจำเลยให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาได้ โดยการบังคับคดีของพนักงานอัยการโจทก์นอกจากที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา 249 (เดิม) แล้ว กรณีที่ ป.วิ.อ. มิได้บัญญัติเกี่ยวกับการบังคับคดีไว้โดยเฉพาะ ก็อาจดำเนินการบังคับคดีตาม ป.วิ.อ.มาตรา 15 ได้ด้วย ทั้งนี้ต้องคำนึงว่าพนักงานอัยการจะเป็นคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะตาม ป.วิ.พ.มาตรา 271

ข้อสังเกต คำร้องของโจทก์ขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีระบุแต่เพียงว่า ขอศาลได้โปรดออกหมายบังคับคดีเพื่อให้จำเลยปฏิบัติตามคำพิพากษาเท่านั้น หาได้ระบุโดยชัดแจ้งว่าจะบังคับคดีแก่จำเลย

ด้วยวิธีการอย่างไร คำร้องของโจทก์จึงไม่ชอบด้วย ป.วิ.พ.มาตรา 275 (3) ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา 15 ชอบที่จะยกคำร้อง

คำพิพากษาฎีกาที่ 2786/2532 ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 245 วรรคแรก การบังคับคดีตามคำพิพากษาในคดีส่วนอาญาจะกระทำได้อีกเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว คำพิพากษาในส่วนที่ให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่ยังไม่ได้คืนเนื่องจากการกระทำผิด มาตรา 44 วรรคสอง บัญญัติว่าให้รวมเป็นส่วนหนึ่งแห่งคำพิพากษาในคดีอาญา โจทก์ร่วมซึ่งเป็นผู้เสียหายย่อมจะขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษาในส่วนนี้ได้ต่อเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วเช่นเดียวกัน แม้มาตรา 249 จะบัญญัติว่าคำพิพากษาให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินค่าทดแทนหรือค่าธรรมเนียมต้องให้บังคับตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.พ. บทบัญญัติดังกล่าวก็ไม่มีผลให้บังคับคดีได้ก่อนคดีถึงที่สุด

ข้อสังเกต คำพิพากษาในส่วนที่ให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินที่ยังไม่ได้คืนแก่ผู้เสียหาย จะขอให้บังคับในคำพิพากษาส่วนนี้ได้ต่อเมื่อคดีถึงที่สุดเช่นกัน

คดีที่ศาลชั้นต้นต้องส่งสำนวนไปศาลอุทธรณ์ (มาตรา 245 วรรคสอง)

หลักเกณฑ์ คดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต เมื่อไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์พิจารณา ถ้าศาลอุทธรณ์พิพากษายืน เป็นอันถึงที่สุด

คำพิพากษาฎีกาที่ 671/2552 จำเลยที่ 1 ยื่นอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ลงโทษประหารชีวิตจำเลยที่ 1 การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่าอุทธรณ์ของจำเลยที่ 1 มิได้โต้แย้งคำพิพากษาศาลชั้นต้นเป็นอุทธรณ์ที่ไม่ชอบ ศาลอุทธรณ์ไม่รับวินิจฉัยให้ แต่ถือว่าคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 245 วรรคสองแล้ว ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนนั้น เป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์ยกคดีขึ้นวินิจฉัยโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 245 วรรคสอง มิได้วินิจฉัยเพราะจำเลยที่ 1 อุทธรณ์คำพิพากษาของศาลชั้นต้น เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยที่ 1 กระทำความผิดตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือไม่จึงเป็นอันถึงที่สุดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว จำเลยที่ 1 จึงไม่มีสิทธิฎีกา

ข้อสังเกต กรณีจำเลยอุทธรณ์ แต่เป็นอุทธรณ์ที่ไม่ชอบ ก็ถือว่าคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 245 วรรคสองแล้ว เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษายืน คดีย่อมถึงที่สุด

คำพิพากษาฎีกาที่ 1767/2551 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยตลอดชีวิต โจทก์ไม่อุทธรณ์ จำเลยยื่นอุทธรณ์เกินกำหนด ศาลชั้นต้นจึงมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ของจำเลย และให้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์ภาค 1 การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 1 วินิจฉัยว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่จึงเป็นการวินิจฉัยโดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา 245 วรรคสอง มิได้วินิจฉัยเพราะจำเลยอุทธรณ์ เมื่อศาล

อุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายืน คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1 ย่อมถึงที่สุด จำเลยไม่มีสิทธิฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 1

ข้อสังเกต ตามบทบัญญัติมาตรา 245 วรรคสอง ที่ให้ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ต้องส่งสำนวนคดีที่พิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต ไปยังศาลอุทธรณ์ แม้มีการอุทธรณ์ ก็เพราะเป็นคดีที่ศาลชั้นต้นลงโทษสถานหนัก จึงสมควรให้มีการวินิจฉัยทบทวนโดยศาลอุทธรณ์อีกชั้นหนึ่งเพื่อให้เกิดความรอบคอบ การวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ก็จำเป็นต้องมีการทบทวนการดำเนินคดีของศาลชั้นต้นทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณา การรับฟังพยานหลักฐาน การพิพากษา หรือการกำหนดโทษ ดังนั้นการที่จำเลยอุทธรณ์ขอให้ลงโทษสถานเบาเท่านั้น ศาลอุทธรณ์จึงยังมีหน้าที่ต้องวินิจฉัยทบทวนการดำเนินคดีของศาลชั้นต้นในส่วนอื่น ๆ อีกตาม ป.วิ.อ.มาตรา 245 วรรคสองอยู่เช่นเดิม (แต่อย่างไรก็ตาม การวินิจฉัยกรณีเช่นนี้แม้ศาลอุทธรณ์จะพิพากษายืน คดีก็ไม่ถึงที่สุดตามมาตรา 245 วรรคสอง เพราะกรณีเช่นนี้มีการอุทธรณ์ของจำเลยขึ้นมาด้วย จึงมิใช่เป็นการวินิจฉัยโดยใช้อำนาจตามมาตรา 245 วรรคสองเท่านั้น)³⁶

คำพิพากษาฎีกาที่ 42931/2549 ศาลชั้นต้นพิพากษาจำคุกจำเลยที่ 2 ตลอดชีวิต แม้จำเลยที่ 2 อุทธรณ์เพียงขอให้ลงโทษสถานเบา โดยมีได้อุทธรณ์ในปัญหาว่าจำเลยที่ 2 กระทำความผิดหรือไม่ ศาลอุทธรณ์ภาค 7 ก็ต้องวินิจฉัยปัญหาข้อนี้ จึงถือได้ว่าศาลอุทธรณ์ภาค 7 มิได้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามกระบวนการพิจารณาดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 245 วรรคสอง ศาลฎีกาย้อนสำนวนให้ศาลอุทธรณ์ภาค 7 วินิจฉัยปัญหานี้ก่อน

ข้อสังเกต ถ้าจำเลยอุทธรณ์แต่เพียงขอให้ลงโทษสถานเบาหรือขอให้ลดโทษ ศาลอุทธรณ์ก็ต้องวินิจฉัยในปัญหาว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่อีกครั้งหนึ่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา 245 นี้

ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน คดีถึงที่สุด

หากศาลอุทธรณ์พิพากษายืน คำพิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด ตามมาตรา 245 วรรคสองนี้ คงพิจารณาเฉพาะข้อหาความผิดข้อหาที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น ในกรณีที่มีหลายข้อหาและศาลอุทธรณ์พิพากษาให้ยกฟ้องข้อหาอื่น ส่วนข้อหาที่ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตไม่มีการแก้ไข จึงมีผลเท่ากับศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษายืน ความผิดดังกล่าวจึงถึงที่สุดตามมาตรา 245 วรรคสอง

³⁶รชฎ เจริญจำ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 2,2552) หน้า 234

คำพิพากษาฎีกาที่ 6594/2549 ในชั้นอุทธรณ์ จำเลยอุทธรณ์โดยขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 6 ลงโทษในความผิดฐานนำเมทแอมเฟตามีนเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อจำหน่ายสถานเบาและลดโทษให้

จำเลยเท่านั้น การที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 วินิจฉัยว่าจำเลยกับพวกร่วมกันกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือไม่นั้น เป็นการวินิจฉัยโดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ.มาตรา 245 วรรคสอง มิได้วินิจฉัยเพราะจำเลยอุทธรณ์ เมื่อศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษายืน ข้อเท็จจริงที่ว่าจำเลยกระทำความผิดหรือไม่จึงเป็นอันถึงที่สุดตามบทกฎหมายดังกล่าว จำเลยไม่มีสิทธิฎีกาว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิดได้อีก

ข้อสังเกต ถ้าจำเลยอุทธรณ์ขอให้ลงโทษสถานเบาในข้อหาอื่น ไม่ได้อุทธรณ์ในข้อหาที่ศาลชั้นต้นลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต เมื่อศาลอุทธรณ์วินิจฉัยโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 245 วรรคสองแล้วพิพากษายืน คดีย่อมถึงที่สุด

คำพิพากษฎีกาที่ 1558/2546 ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษประหารชีวิตจำเลยที่ 3 ในฐานความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ ก่อนยื่นอุทธรณ์จำเลยที่ 3 ยื่นคำร้องขอถอน ร. ออกจากการเป็นทนายความของตนและขอขยายระยะเวลายื่นอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นอนุญาต ร. จึงไม่มีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนจำเลยที่ 3 อีกต่อไป การที่ ร. ยื่นอุทธรณ์ในฐานะทนายความของจำเลยที่ 3 โดยลงชื่อเป็นผู้อุทธรณ์ ผู้เรียงและผู้พิมพ์ ซึ่งเป็นการเรียงและการยื่นอุทธรณ์โดยไม่มีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนจำเลยที่ 3 จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยที่ 3 ยื่นอุทธรณ์ เมื่อจำเลยที่ 3 และทนายความคนใหม่ไม่ได้ยื่นอุทธรณ์ภายในเวลาที่ศาลขยายให้ส่วนโจทก์ก็ยื่นอุทธรณ์แต่ศาลชั้นต้นไม่รับอุทธรณ์ การที่ศาลชั้นต้นให้ส่งสำนวนของจำเลยที่ 3 ไปยังศาลอุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 245 วรรคสอง จึงชอบแล้ว เมื่อศาลอุทธรณ์พิพากษายืน คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ย่อมถึงที่สุด จำเลยที่ 3 ไม่มีสิทธิยื่นฎีกา

ข้อสังเกต การที่จำเลยยื่นคำร้องขอถอนทนายความแล้ว ทนายความคนนั้นไม่มีสิทธิยื่นอุทธรณ์แทนจำเลย การที่ทนายความคนดังกล่าวยื่นอุทธรณ์แทนจำเลยเป็นการกระทำโดยไม่มีอำนาจและถือไม่ได้ว่าจำเลยได้ยื่นอุทธรณ์แล้ว ศาลชั้นต้นจึงต้องสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 245 วรรคสอง หากศาลอุทธรณ์พิพากษายืน ย่อมถึงที่สุด

คำพิพากษฎีกาที่ 3062/2544 คดีนี้ศาลอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำเลยที่ 1 ให้จำคุกตลอดชีวิต แม้จำเลยให้การรับสารภาพ แต่จำเลยก็อุทธรณ์คัดค้านดุลพินิจในการลงโทษของศาลชั้นต้น ดังนั้น แม้ศาลอุทธรณ์ภาค 2 จะได้พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 2 ก็ยังไม่ถึงที่สุดตาม ป.วิ.อ.มาตรา 245 วรรคสอง

ข้อสังเกต คดีที่ถึงที่สุดตามมาตรา 245 วรรคสอง ต้องเป็นกรณีที่ไม่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้น ดังนั้น หากจำเลยได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านดุลพินิจในการลงโทษของศาลชั้นต้น แม้ศาลอุทธรณ์จะพิพากษายืน คดีก็ไม่ถึงที่สุด

ทุเลาการบังคับ (มาตรา 246, 247, 248)

การทุเลาบังคับโทษจำคุก (มาตรา 246)

หลักเกณฑ์ เมื่อจำเลย สามี่ ภริยา ญาติของจำเลย พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจสั่งให้ทุเลาการบังคับให้จำคุกไว้ก่อนจนกว่าเหตุอันควรทุเลาจะหมดไปในกรณีต่อไปนี้

- (1) เมื่อจำเลยวิกลจริต
- (2) เมื่อเกรงว่าจำเลยจะถึงอันตรายแก่ชีวิต ถ้าต้องจำคุก
- (3) ถ้าจำเลยมีครรภ์
- (4) ถ้าจำเลยคลอดบุตรแล้วยังไม่ถึงสามปี และจำเลยต้องเลี้ยงดูบุตรนั้น

ในระหว่างทุเลาการบังคับอยู่นั้น ศาลจะมีคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความควบคุมในสถานที่อันควรนอกจากเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายจำคุกก็ได้ และให้ศาลกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินการตามคำสั่ง

ลักษณะของสถานที่อันควรตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องกำหนดวิธีการควบคุมและบำบัดรักษาที่เหมาะสมกับสภาพจำเลย และมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย

เมื่อศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว หากภายหลังจำเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการหรือมาตรการตามวรรคสามหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือให้ดำเนินการตามหมายจำคุกได้

ข้อสังเกต บทบัญญัติมาตรา 246 ได้แก้ไขใหม่ ตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 สาระสำคัญที่แก้ไข คือบทบัญญัติเดิมให้ทุเลาการบังคับโทษจำคุกถ้าจำเลยมีครรภ์ตั้งแต่เจ็ดเดือนขึ้นไป (มาตรา 246(3)) แต่ตามบทบัญญัติใหม่ให้ทุเลาการบังคับโทษจำคุกถ้าจำเลยมีครรภ์ โดยไม่มีข้อจำกัดต้องมีครรภ์มาเป็นเวลาเท่าใด และแก้ไขให้ทุเลาการบังคับกรณีจำเลยคลอดบุตรมาแล้วไม่ถึงเดือน เป็นจำเลยคลอดบุตรมาแล้วไม่ถึงสามปี และจำเลยต้องเลี้ยงดูบุตรนั้น และเพิ่มหลักเกณฑ์ตามวรรคสอง วรรคสามและวรรคสี่

คำพิพากษาฎีกาที่ 6589/2547 จำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งอนุญาตทุเลาการบังคับให้จำคุกตาม ป.วิ.อ.มาตรา 246 (3) (4) เนื่องจากจำเลยมีครรภ์แต่เจ็ดเดือนขึ้นไป และจำเลยคลอดบุตรแล้วยังไม่ถึงเดือน แต่ปรากฏว่าระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 7 จำเลยคลอดบุตรก่อนศาลอุทธรณ์ภาค 7 ทำคำพิพากษา เหตุอันควรทุเลาจึงหมดไปแล้วตามมาตรา 246 วรรคหนึ่ง กรณีไม่มีเหตุที่จะต้องวินิจฉัยฎีกาของจำเลยในปัญหาว่ามีเหตุตามมาตรา 246 (3) (4) ตามคำร้องของจำเลยจริงหรือไม่ เพราะไม่เป็นประโยชน์แก่การพิจารณาเนื่องจากไม่ทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลง

การทุเลาการบังคับโทษประหารชีวิต (มาตรา 247, 248)

หลักเกณฑ์ คดีที่จำเลยต้องประหารชีวิต ห้ามมิให้บังคับตามคำพิพากษาจนกว่าจะได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอภัยโทษแล้ว (มาตรา 247 วรรคหนึ่ง)

หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ ให้รอไว้จนพ้นกำหนดสามปีนับแต่คลอดบุตรแล้ว ให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่เมื่อบุตรถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ในระหว่างสามปีนับแต่คลอดบุตร ให้หญิงนั้นเลี้ยงดูบุตรตามความเหมาะสมในสถานที่สมควรแก่การเลี้ยงดูบุตรในเรือนจำ (มาตรา 247 วรรคสอง แก้ไขใหม่ปี 2550)

ถ้าบุคคลซึ่งต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตเกิดวิกลจริตก่อนประหารชีวิต ให้รอการประหารชีวิตไว้ก่อนจนกว่าผู้นั้นจะหาย ..... (มาตรา 248 วรรคหนึ่ง)

ถ้าผู้วิกลจริตนั้นหายภายหลังปีหนึ่งนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด ให้ลดโทษประหารลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต (มาตรา 248 วรรคสอง)

การบังคับคดีในส่วนแพ่ง (มาตรา 249)

คำพิพากษาหรือคำสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สิน ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าธรรมเนียมนั้น ให้บังคับตาม ป.วิ.พ. (แก้ไขใหม่ล่าสุด)

คำพิพากษาฎีกาที่ 3666/2553 ศาลพิพากษาในเรื่องของกลางตาม ป.วิ.อ. มาตรา 186 (9) โดยให้คืนแก่จำเลยที่ 1 ผู้เป็นเจ้าของ เป็นกรณีที่พนักงานสอบสวนผู้ยึดทรัพย์ของกลางไว้เป็นผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าว มิใช่เป็นคดีที่มีข้อหาหรือข้อกล่าวอ้างที่พิพาทกันว่าโจทก์ร่วมยึดถือหรือครอบครองทรัพย์ดังกล่าวของจำเลยที่ 1 ไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมายที่ศาลจะต้องพิจารณาและพิพากษาบังคับให้โจทก์ร่วมคืนทรัพย์แก่จำเลยที่ 1 คำพิพากษาให้คืนทรัพย์ของกลางแก่จำเลยที่ 1 จึงไม่ใช่คำพิพากษาบังคับในลักษณะให้โจทก์ร่วมเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะต้องปฏิบัติการชำระหนี้ตามคำพิพากษา ด้วยการคืนทรัพย์ของกลางแก่จำเลยที่ 1 ดังนั้น จำเลยที่ 1 ย่อมไม่อยู่ในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะขอให้ศาลบังคับคดีแก่โจทก์ร่วมเพื่อให้โจทก์ร่วมคืนทรัพย์ของกลางแก่จำเลยที่ 1 ได้ตาม ป.วิ.อ.มาตรา 249 ประกอบกับ ป.วิ.พ. ว่าด้วยการบังคับคดี

ค่าธรรมเนียม (มาตรา 252-258)

หลักเกณฑ์ ในคดีอาญาทั้งหลาย ห้ามมิให้ศาลยุติธรรมเรียกค่าธรรมเนียมนอกจากที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ (มาตรา 252)

ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ซึ่งมีคำร้องให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินติดมากับฟ้องอาญาตาม มาตรา 43 หรือมีคำขอของผู้เสียหายขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมิให้เรียกค่าธรรมเนียม เว้นแต่ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้เสียหายเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนสูงเกินสมควรหรือดำเนินคดีโดยไม่สุจริต

ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้เสียหายชำระค่าธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่เฉพาะบางส่วนภายในเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ (มาตรา 253 วรรคหนึ่ง)

คดีร้องขอคืนของกลางที่ศาลสั่งให้ริบ หรือคดีปรับผู้ประกัน เป็นส่วนหนึ่งของคดีอาญา ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามมาตรา 252

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5938/2550 คดีอาญา ผู้ร้อง (ขอให้คืนทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบ) ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตาม ป.วิ.อ.มาตรา 252 ที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้คำร้องเป็นพับจึงไม่ถูกต้อง ศาลฎีกาเห็นสมควรแก้ไขเสียให้ถูกต้อง โดยให้ยกคำสั่งศาลชั้นต้นที่สั่งให้คำร้องเป็นพับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10312/2550 การที่จำเลยยื่นคำร้องขออนุญาตยื่นฎีกาในปัญหาข้อกฎหมายไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตาม ป.วิ.อ.มาตรา 252 ที่ศาลชั้นต้นให้จำเลยเสียค่าคำร้อง 40 บาท จึงไม่ถูกต้อง

บทสรุป

กระบวนการบังคับคดีอาญานั้นมีหลักเกณฑ์ที่จะต้องกระทำการภายใต้เงื่อนไข และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมาย ทั้งมีกระบวนการทุเลาการบังคับคดี เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องโทษสามารถขอทุเลาการบังคับคดีได้ถ้าเข้าเงื่อนไขตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเอาไว้ และมีทั้งการขอทุเลาโทษประหารชีวิต และโทษจำคุก ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสกระทำความดี และสำนึกตัวต่อการกระทำผิดของตน และได้รับโทษมาแล้วเป็นเวลาพอสมควรก็เข้าเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดก็มีโอกาสกลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดีและกลับเข้าสู่สังคมต่อไป

คำถามท้ายบท

ข้อ 1 พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องว่า นายอาทิตย์และนายอังคารร่วมกันมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยผิดกฎหมาย ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4, 7, 8, 15, 66 นายอาทิตย์และนายอังคารให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาลงโทษประหารชีวิตนายอาทิตย์และนายอังคาร นายอาทิตย์และนายอังคารให้การรับสารภาพใน

ชั้นสอบสวนเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาเหตุบรรเทาโทษลดโทษให้หนึ่งในสาม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 ประกอบมาตรา 52 (1) คงจำคุกนายอาทิตย์และนายอังคารตลอดชีวิต ดังนี้ ถ้า

(ก) นายอาทิตย์แต่เพียงผู้เดียวอุทธรณ์ขอให้ลงโทษสถานเบา ศาลชั้นต้นส่งสำนวนมายังศาลอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน นายอาทิตย์ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาฎีกา ศาลชั้นต้นมีคำสั่งว่า เนื่องจากศาลอุทธรณ์พิพากษายืน คดีของนายอาทิตย์จึงถึงที่สุดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 วรรคสอง ยกคำร้องนายอาทิตย์อุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลาฎีกาศาลอุทธรณ์พิพากษายืน นายอาทิตย์ฎีกาขอให้ขยายระยะเวลาฎีกา กรณีหนึ่ง และ

(ข) นายอังการยื่นคำร้องว่า ขอถอนทนายความคนเดิมทุกคนและแต่งตั้งทนายความคนใหม่มาแก้ต่างในชั้นอุทธรณ์และเรียงคำอุทธรณ์ให้ ศาลชั้นต้นอนุญาต ต่อมานายอังการยื่นใบแต่งตั้งทนายความต่างให้นายพุดเป็นทนายความโดยให้มีอำนาจสละสิทธิหรือใช้สิทธิในการอุทธรณ์และฎีกา ศาลชั้นต้นสั่งรวมนับแต่วันกันนั้นนายพุดในฐานะทนายความของนายอังการยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ ศาลชั้นต้นสั่งอนุญาต ในระหว่างขยายเวลาอุทธรณ์นายพุดห้สในฐานะที่เป็นทนายความคนเดิมของนายอังการยื่นอุทธรณ์ โดยลงชื่อเป็นผู้อุทธรณ์ ผู้เรียง และผู้พิมพ์ ศาลชั้นต้นสั่งอุทธรณ์ดังกล่าวว่า เนื่องจากนายอังการยื่นคำร้องขอถอนนายพุดจากการเป็นทนายความและศาลอนุญาตแล้ว จึงไม่รับอุทธรณ์ ต่อมาไม่ปรากฏว่านายอังการและนายพุดดำเนินการใด ให้วินิจฉัยว่า หากท่านเป็นศาลในคดีนี้ ท่านจะมีคำสั่งเช่นไร ทั้ง สองกรณีนี้

ข้อ 2 ให้ท่านอธิบายกระบวนการบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 ว่ามีกระบวนการอย่างไร มาโดยละเอียด

ข้อ 3 การขอทุเลาการบังคับคดีที่มีโทษประหารชีวิตจะกระทำอย่างไรได้บ้าง และมีขั้นตอนการขอทุเลาและขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดก่อนลงโทษดังกล่าวต้องทำอย่างไรบ้าง ให้อธิบาย

ข้อ 4 การที่ผู้ที่ถูกลงโทษจำคุกจะมีเหตุให้ขอทุเลาการบังคับคดีอย่างไรได้บ้าง ให้อธิบายและยกตัวอย่างประกอบ

ข้อ 5 การบังคับคดีแพ่งสำหรับผู้ที่ต้องชดใช้ตามกระบวนการวิธีพิจารณาคดีอาญา และการต้องชำระค่าธรรมเนียมของผู้ที่แพ้คดี ต้องทำอย่างไรบ้าง อธิบาย

เอกสารอ้างอิงประจำบทที่ 19

รชฎ เจริญน้ำ,(2552) หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.(พิมพ์ครั้งที่ 2)กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์วิญญูชน

บรรณานุกรม

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์.(2553). คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอา ว่าด้วยการดำเนินคดีใน
ขั้นตอนก่อนการพิจารณา. (พิมพ์ครั้งที่7) กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์วิญญูชน
- คณิต ณ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 8) แก้ไขเพิ่มเติม-ปรับปรุง
ใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ศาสตราจารย์คณิง ฉาไชย แก้ไขเพิ่มเติมโดย ไพโรจน์ วายุภาพ และณรงค์ ใจหาญ.(2555) กฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา เล่ม 2. (พิมพ์ครั้งที่ 8)กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศาสตราจารย์คณิง ฉาไชย.(2555) กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. (พิมพ์ครั้งที่ 10)
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- จุลสิงห์ วสันตสิงห์.(2555) คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 (มาตรา 1-119).
พร้อมตัวอย่าง คำถาม-คำตอบ จนถึงพ.ศ. 2556(พิมพ์ครั้งที่ 5)กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์วิญญูชน
- รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ.(2555) หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1.
(พิมพ์ครั้งที่ 12)กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญู
- รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ .(2555) หลักกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2.
(พิมพ์ครั้งที่ 5)กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน
- ปริญญา จิตรการนทีกิจ.(2554) หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1.
(พิมพ์ครั้งที่2)กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน
- ปริญญา จิตรการนทีกิจ.(2554) หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2.
(พิมพ์ครั้งที่ 2) (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน
- ธานิศ เกศวพิทักษ์.(2555) คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1-2 เล่ม 1.
(พิมพ์ครั้งที่ 10)กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน
- ธานิศ เกศวพิทักษ์ .(2555) คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 3-4 เล่ม 2.
(พิมพ์ครั้งที่ 10)กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน
- พิพัฒน์ จักรางกูร และภัทรพร จักรางกูล. (2541). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์นิติบรรณการ.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2 5 4 2). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพฯ: บริษัท เคนโกรว จำกัด,
- ยงยศ เอี่ยมทอง. (2547). คู่มือนักศึกษา เขียนตอบข้อสอบวิชากฎหมายภาคสอง. กรุงเทพฯ:
ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร.
- เรวัต น้ำเฉลิม. (2545). คำบรรยายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 - 2. (พิมพ์ครั้งที่ 9).
กรุงเทพฯ: จีรัชการพิมพ์.

รชฎ เจริญนำ,(2552) หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.(พิมพ์ครั้งที่ 2)

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. (2553). วิ.อาญาพิสดาร เล่ม 1 (ฉบับปรับปรุงใหม่ ปี 2554). กรุงเทพฯ: หจก.แสงจันทร์การพิมพ์.

วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. (2553). วิ.อาญาพิสดาร เล่ม 2 (ฉบับปรับปรุงใหม่ ปี 2554). กรุงเทพฯ: หจก.แสงจันทร์การพิมพ์.

ชัยเกษม นิตสิริ.(2555) คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2 สอบสวน.

(พิมพ์ครั้งที่ 4)กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร ธาณี วรรณทร์.(2555) หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามแนวคิดของ

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร สอบสวน.(พิมพ์ครั้งที่ 1)กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา

ประทีป อ่าววิจิตรกุล.(2555) วิ.อาญา ว่าด้วยอุทธรณ์ ฎีกา (พร้อมตัวอย่างภาคปฏิบัติ).

(พิมพ์ครั้งที่ 1)กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา

สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์. (2555). ถาม-ตอบ วิ.อาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เจริญรัฐ การพิมพ์.

สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. (2555). เกร็ดกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 10).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บัณฑิตอักษร.

สหัส สิงหวิริยะ. (2551). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

สรัฐ กิติ ศุภการ ผู้พิพากษา.(2555) หลักและคำพิพากษากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

(พิมพ์ครั้งที่1)กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

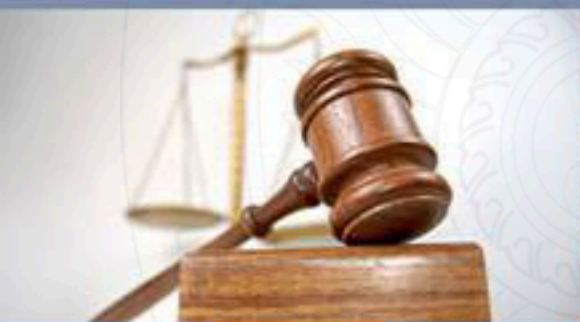
สมชัย ธีฆาอุตมากร.(2555) คำอธิบายฎีการายมาตราและข้อสังเกต กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ภาค 1 และภาค 2.(พิมพ์ครั้งที่1)กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

สุจิต ปัญญาพฤกษ์.(2555) หลัก วิ.อาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 7)กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน

<http://www.deka2013.supreamecourt.or.th/deka/web/search.jsp>

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

RAJABHAT UNIVERSITY